EDİRNELİ AHMET BÂDÎ'NİN "RİYÂZ-I BELDE-İ EDİRNE" ADLI ESERİNİN TEZKİRE KISMI

Hazırlayan: Niyazi ADIGÜZEL

Danışman: Prof. Dr. Süreyya Ali BEYZADEOĞLU

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Edebiyatı Bilim Dalı için öngördüğü DOKTORA TEZİ olarak hazırlanmıştır.

Edirne

Trakya Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

2008

T.C

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

EDİRNELİ AHMET BÂDÎ'NİN "RİYÂZ-I BELDE-İ EDİRNE" ADLI ESERİNİN TEZKİRE KISMI

DOKTORA TEZİ

Niyazi ADIGÜZEL tarafından hazırlanan bu çalışma 09.06.2008 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / ~~Oyçokluğu~~ ile kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Kemal YAVUZ

Üye: Prof. Dr. Süreyya Ali BEYZADEOĞLU (Danışman)

Üye: Prof. Dr. Recep DUYMAZ

Üye: Doç. Dr. Ali İhsan ÖBEK

Üye: Doç. Dr. İbrahim SEZGİN

T.C YÜKSEKÖĞRETİM KURULU TEZ MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	**309783**
Yazar Adı / Soyadı	NİYAZİ ADIGÜZEL
Uyruğu / T.C.Kimlik No	T.C. 38297018682
Telefon / Cep Telefonu / e-Posta	0212 649 08 06 0505 855 86 53 niyaziadiguzel@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Edirneli Ahmet Bâdî'nin "Riyâz-ı Belde-i Edirne" Adlı Eserinin Tezkire Kısmı
Tezin Tercümesi	The Tezkire Part of Edirner Ahmet Bâdî's Work named "Riyâz-ı Belde-i Edirne"
Konu Başlıkları	Türk Dili ve Edebiyatı
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Bilim Dalı / Bölüm	Eski Türk Edebiyatı Bilim DalıTürk Edebiyatı Bölümü
Tez Türü	Doktora
Yılı	2008
Sayfa	- - - 460
Tez Danışmanları	Prof. Dr. Süreyya Ali BEYZADEOĞLU
Dizin Terimleri	Ahmed Badi=Ahmed Badi Edirne= Tarih=History Şiir=Poem
Önerilen Dizin Terimleri	Şair Tezkiresi=A Biographical Memoir
Kısıtlama / Kısıt Süresi	Var 3 Yıl

b. Tezimin Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi tarafından çoğaltılması veya yayımının 10.06.2011 tarihine kadar ertelenmesini talep ediyorum. Bu tarihten sonra (a) maddesindeki koşulların geçerli olacağını kabul ve beyan ederim. (Erteleme süresi formun imzalandığı tarihten itibaren en fazla 3 (üç) yıldır.)

10.06.2008

İmza:..............

Yazdır

ÖN SÖZ

Eski Türk Edebiyatı'nın en önemli eserleri sayılan Şuarâ Tezkireleri, bir şâirin yaşadığı devirde şiirleri ve sanatı hakkında o devirde yaşayan kişilerin fikirlerini öğrenmek, ne kadar beğenilip ne derece okunduğunu bilmek ve o şâir hakkında yapacağımız değerlendirmeler için başvuracağımız ana kaynaklardandır. Bunun yanında tarihler, biyografi eserleri, nazireler, şiir mecmuaları, mektuplar ve bizzat müelliflerin eserleri de aynı konuda bize bilgi verebilmektedir.

Türk Edebiyatında XV. yüzyıldan başlayarak 30'u aşkın Şuarâ Tezkiresi yazılmıştır. Bu tezkirelerin yapı olarak genelde birbirlerine benzemelerinin yanında içlerinde bazı farklılıklar arz edenleri de vardır. Meselâ, manzum olmasıyla Güftî'nin *Tezkiretü'ş-Şuarâ*'sı ve tarih eseri olarak Gelibolulu Mustafa Ali'nin kaleme aldığı *Künhü'l-Ahbar*'ın Tezkire kısmı gibi.

Ahmet Bâdî tarafından kendi el yazısıyla kaleme alınan "*Riyâz-ı Belde-i Edirne*" bir tarih eseri olmasına rağmen içindeki "*Ravzatü'ş-Şu'arâ*" bölümüyle yukarıda bahsettiğimiz tezkirelerden farklı özellikler taşımaktadır.

Bâdî, bir nev'i tezkirelerin özeti niteliğinde olan "*Ravzatü'ş-Şu'arâ"* bölümünü, kendinden önce yazılmış tarih ve biyografi ile ilgili hemen hemen bütün eserleri görüp ve başta Hibrî'nin *Enîsü'l-Musâmirîn*'i olmak üzere *Tâcü't-Tevârîh, Künhü'l-Ahbâr, Nâimâ, Râşid, Lutfî târihleri; Sehî, Âşık Çelebi, Latîfî, Hasan Çelebi, Güftî ve Riyâzî Tezkireleri* gibi tarih ve edebiyat tarihi ile ilgili toplam 98 eseri inceleyip, bunun yanında başka eserlerde adı geçen şâirlerin divanlarına bakıp kaleme almıştır.

16 yıllık yorucu bir çalışma sonucu 3 cilt olarak hazırladığı, müsveddesi Edirne İl Halk Kütüphanesi'inde bulunan bu eserin, yine yazarın kendisi tarafından kaleme alınmış olan orijinal nüshası, İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde 3 cilt halinde T.Y. 10391 numarada kayıtlıdır. Oldukça hacimli olan bu eserde *"Ravzatü'ş-Şu'ara*" kısmı 2. ciltte 422. sayfa ile 581. sayfalar arasındadır. Bu kısım başta 19 padişah ve 2 şehzadeden bahsedip şiirlerinden örnekler verdikten sonra Arap alfabesi sırasına göre 269 (toplam 290) şâirin biyografisini ve şiirlerinden örnekleri içermektedir.

3 bölümden oluşan bu çalışmamızın 1. bölümünde Ahmet Bâdî'nin hayatı ve eserleri hakkında bilgiler verilmiştir. 2. bölüm genel hatlarıyla Türk Şuarâ Tezkirelerini ve bu tezkireler içinde *Ravzatü'ş-Şu'arâ'nın* yeri ve önemini belirtmektedir. 3. bölümde ise eserin transkripsiyonlu metin tespiti yapılmıştır.

Tarih ve kültürümüzün bir parçası olan *Riyâz-ı Belde-i Edirne*'nin *Şâirler Kısmı*'nın gün yüzüne çıkmasında beni teşvik edip yönlendiren, metni baştan sona bizzat okuyup kontrol eden ve hiçbir desteğini esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Süreyya Ali BEYZADEOĞLU'na ve yardımlarını gördüğüm Doç. Dr. Ali İhsan Öbek'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bu çalışmamda büyük bir sabırla beni destekleyip anlayışla karşılayan aileme de minnettâr olduğumu belirtmek isterim.

Niyazi ADIGÜZEL
Edirne 2008

Hazırlayan : Niyazi ADIGÜZEL

Tezin Adı : Edirneli Ahmet Bâdî'nin "Riyâz-ı Belde-i Edirne" Adlı Eserinin Tezkire Kısmı

ÖZET

"Riyâz-ı Belde-i Edirne", Ahmet Bâdî Efendi'nin 16 yıllık çalışmasının ürünü olan bir Edirne Tarihi'dir. 3 ciltten oluşan bu büyük eserin 1. cildi, Edirne'nin camileri, mescitleri, medreseleri, tekkeleri, zaviyeleri, hamamları, köprüleri, çarşıları ve bu tür yerleri ihtiva eder. 2. ciltte ise valiler, kadılar, vezirler, emirler, âlimler, şeyhler, hattatlar ve şâirlerin hayat hikayelerine yer verilir. Zor şartlar altında tamamlanan 3. cildinde de Edirne'ye bağlı yerleşim yerleri ve bu yerleşim yerlerindeki alimler, şeyhler ve şâirler özet olarak verilir.

Oldukça hacimli olan bu eserde şâirlerin anlatıldığı kısım, 2 ciltte *"Ravzatü'ş-Şu'ara"* diye isimlendirilmiş ve 422. sayfa ile 581. sayfalar arasında bulunmaktadır. Bu kısım, başta 19 padişah ve 2 şehzadeden bahsedip şiirlerinden örnekler verildikten sonra Arap alfabesi sırasına göre 269 (toplam 290) şâirin biyografisini ve şiirlerinden örnekleri içermektedir. Bahsedilen şâirler ya Edirne'de doğmuş ya da dışarıdan gelerek Edirne'ye yerleşmişlerdir. Bu şâirler ve şiir örnekleri titiz bir çalışmayla transkribe edilerek günümüz alfabesine aktarılmıştır.

Ahmet Bâdî şâirleri anlatırken diğer tezkirelerden faydalanmıştır. Ancak, kendisi de "dîvan" sahibi bir şâir olan yazar, döneminde yaşayan şâirleri bir tarihçi gözüyle değil de bir edebiyatçı olarak değerlendirmiş ve bizlere sunmuştur. Eser bu yönüyle ayrı bir önem arz etmektedir.

91 yıl boyunca Osmanlı'ya başkentlik yapan Edirne şehri diğer kültür eserleri yanında yetiştirdiği bu şâirlerle tarihten günümüze ışık tutmaktadır. Yapılan bu tezle geçmişle gelecek arasında engel teşkil eden problemler (özellikle dil problemi) giderilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Bâdî, Edirne, Şâir Tezkiresi, Tarih, Şiir.

Prepared by : Niyazi ADIGÜZEL

Name of Thesis : The Tezkire Part of Edirner Ahmet Bâdî's Work named "Riyâz-ı Belde-i Edirne"

ABSTRACT

Riyâz-ı Belde-i Edirne which is the product of Ahmet Badi's study that takes 16 years is the history of Edirne. The first cover of this great work which consists of three covers consists of the mosques of Edirne, masjids, medressehs, dervish lodges, small dervish lodges, turkish baths, bridges, bazaars and this kind of places. İn the second cover the life staries of governars, qadis, viziers, emirs, scholars, sheikhs, calligrapher and poets are told.

İn the third cover which is completed in difficult situations towns and the scholars, sheikhs and poets at towns are given as summary. İn this Pretty voluminous work, the part in which poets are told is named *"Ravzatü'ş-Şuara"* in the second cover and took place between page 422 and 581. This part firstly consists of 19 sultans and shahzadahs and the examples of their poems then according to the Arap alphabet each in turn it consists of the biographies and the examples from poems of 269 (total 290) poets. Poets who are talked about were either born in Edirne or settled in Edirne by coming out. These poets and examples of poems are translated to todays alphabet by a very careful study.

Ahmet Badi benefited from other tezkires while telling the poets. But being a writer who is a poet that has got "divan" he evaluated and presented the poets living in his age not as a historian but as a litterateur. The work gives the appearance of a different importance with this view.

Edirne that was the capital of Ottoman during 91 years lights the way for today from past with its cultural works and poets whom it grows. With this thesis it is tried to solve the problems (especially language problem) between the past and the future.

Key Words: Ahmet Bâdî, Edirne, A Biographical Memoir, History, Poem.

İÇİNDEKİLER

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

1- Arap alfabesinde bulunup da yeni Türk alfabesinde bulunmayan işaretler şöyle gösterilmiştir.

آ	â, a	ط	ṭ
پ	p	ذ	ẕ
ث	s̠	ع	‘
ح	ḥ	غ	ġ
خ	ḫ	ق	ḳ
ص	ṣ	ك	ñ
ض	ż	ه	h, (a,e)
ظ	ẓ		

2- Arapça ve Farsça kelimelerdeki “hurûf-ı med” denilen harfler şöyle gösterilmiştir.

آ : â, Â و : û, Û ى : î, Î

3- Farsça’daki “vâv-ı ma‘dûle” ile yazılan kelimelerde bu özellik **“hˇâce”** şeklinde gösterilmiştir.

4- İsimden isim yapma eki olan -lı/-li/-lu/lü iki şekilde yer aldığından metinde görüldüğü gibi yazılmıştır.

5- Özel isimlere getirilen ekler yine nesir kısmında ayrılmış ancak şiirlerde kesme işaretiyle ayrılmamıştır.

6-Metinde geçen Arapça, Farsça ibareler, âyet ve hadis iktibasları kendi harfleri yerine transkripsiyon harfleriyle verilmiş ve italik yazıyla gösterilmiştir.

7-Birleşik isim ve sıfatlar arasına bir çizgi **(-)** konulmuştur. Dilber , gülzâr, gülşen gibi iki ayrı kelimeden oluşup tek manası olanların arasına konmamıştır.

8-Metne, vezni ve anlamı tamamlamak için yapılan ilaveler parantez ( ) işareti içine alınmıştır.

9-Metinde okuyamadığımız yerler (......) şeklinde boş bırakılmıştır. Ayrıca tereddüt ettiğimiz kelimelerden sonra (?) işareti koyduk.

KISALTMALAR

A.g.e.	: Adı geçen eser
Ank.	: Ankara
Ans.	: Ansiklopedi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Ef.	: Efendi
İst.	: İstanbul
msl.	: mesela
s.	: sayfa
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
Yay.	: Yayınları

GİRİŞ

Şuarâ Tezkireleri XV. yüzyıldan itibaren yazılmaya başlanmış ve Divan edebiyatımızın önemli kaynakları arasına girmiştir. Sayıları 30'u geçen bu tezkirelerde Gelibolulu Mustafa Ali'nin yazdığı *Künhü'l-Ahbar*'ı ayrı değerlendirmek gerekir. Bu eser bir tarih eseri olmasına rağmen içinde şâirler ve şiirlerinden de örnekler verilmiştir. Bu yönüyle Şuarâ Tezkirelerine benzemekte ve tezkire kısmı bir Şâir Tezkiresi olarak kabul görmektedir.

Ahmet Bâdî Efendi, "*Riyâz-ı Belde-i Edirne*" adlı eseriyle geçmişteki bütün tezkireleri ve diğer kaynakları tarayarak Edirneli olan şâirleri tespit edip, bunun yanında kendi zamanında yaşayanları da ekleyerek bu şâirleri *"Ravzatü'ş-Şuarâ"* diye isimlendirdiği ayrı bir bölümde şiirlerinden de örnekler vererek anlatmıştır. Bu eser tezkirelerin özeti niteliğindedir ve bu yönüyle diğer bütün tezkirelerden farklılık arz etmektedir.

Bu çalışmamızda Ahmet Bâdi'nin kendi el yazısıyla kaleme aldığı ve Edirne Tarihi olarak tarihe geçen eserinin *Ravzatü'ş-Şuarâ* kısmını transkripsiyonlu olarak günümüz Türkçesine aktardık. Bâdî şâirleri, diğer tezkirelerden faydalanarak anlatmıştır. Ancak, özellikle kendi döneminde yaşayan, bizzat tanıyıp görüştüğü şâirler de vardır ve bu şâirler kendi şiirlerinden örnekleri kendileri seçip Ahmet Bâdî'ye göndermişlerdir. Şüphesiz ki Bâdî'nin onlar hakkında yazdıkları ve değerlendirmeleri oldukça önemlidir ve bugün bizlere kaynaklık teşkil etmektedir.

Çalışmamız 3 bölüm halindedir: 1. bölüm, Ahmet Bâdî'nin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmesi; 2. bölüm genel hatlarıyla Türk Şuarâ Tezkireleri, bu tezkireler içinde eserin yeri ve öneminin belirtilmesi, 3. bölüm ise eserin transkripsiyonlu metin tespitinden oluşmaktadır.

Ahmet Bâdî, *Ravzatü'ş-Şu'arâ* bölümünde bu eserin bir tarih eseri olması sebebiyle bazı şâirlerin biyografisini yazmayıp; *tercemesi hattatlar sırasındadır* veya *tercemesi Ravzatü'l-Kuzâtta mesbûk*... şeklinde göndermeler yapmıştır. Bu biyografiler ilgili yerlerden alınarak şâirin anlatıldığı kısmın hemen altına *italik* yazıyla eklenmiştir. Ayrıca tezkire kısmının daha iyi anlaşılması için listeler ve çizelgeler oluşturulmuştur.

BÖLÜM I

Problem

Belli bir meslekten tanınmış kişilerle, özellikle şâirlerin hayat hikâyelerinden söz edip eserlerinden örnekler veren çalışmalar olarak tanımlanabilecek olan tezkireler, ilk kez XVI. yüzyılda edebiyatımızda görülmüş, bu tarihten itibaren XX. yüzyıl ortalarına kadar da kesintisiz olarak edebiyat dünyamızda yer alan türlerden olmuştur.

Tezkirelerde, şâirlerin doğum yeri, adı, lakabı, öğrenim durumu, meslek veya makamı, başlıca hocaları, hayatlarındaki önemli değişiklikler, ölümü, varsa ölüm tarihi, mezarının yeri, bazen şâirle ilgili bir ya da birkaç anekdot, edebî durumuyla ilgili değerlendirmeler, eserleri ve eserlerinden örnekler yer alır.

Arap ve Fars edebiyatları öncülüğünde gelişmiş olmasına rağmen tezkire türü en güzel ve başarılı örneklerini Türkçede vermiştir. XVI. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar kopmadan ve hiçbir boşluk bırakmadan devam etmiştir. Bu önemli özelliklerine rağmen tezkireler üzerinde yakın yıllara kadar çok fazla bir çalışma yapılmamıştır. Tezkirelerin pek azı günümüz insanının yararlanabileceği şekilde yayınlanmıştır.

Divan şiirini oluşturan şâirlerin hayatlarını ve eserlerini değerlendiren ve günümüze aktaran en önemli kaynaklar hiç şüphesiz tezkireler olmuştur. Bunun yanında tarihler, biyografi eserleri, nazireler, şiir mecmuaları, mektuplar ve bizzat müelliflerin eserleri de aynı konuda bilgi veren önemli kaynaklardır.

Ahmet Bâdî tarafından kendi el yazısıyla kaleme alınan "Riyâz-ı Belde-i Edirne" bir tarih eseri olmasına rağmen içindeki "Ravzatü'ş-Şu'ara" adlı bölümüyle bizlere değişik bir tezkire örneği sunmaktadır.

Ahmet Bâdî kendinden önce yazılmış tarih ve biyografi ile ilgili hemen hemen bütün eserleri görüp ve başta Hibrî'nin Enîsü'l-Musâmirîn'i olmak üzere Tâcü't-Tevârîh, Künhü'l-Ahbâr, Nâimâ, Râşid, Lutfî târihleri; Sehî, Âşık Çelebi, Latîfî, Hasan Çelebi, Güftî ve Riyâzî Tezkireleri gibi tarih ve edebiyat tarihi ile ilgili toplam 98 eseri inceleyip, bunun yanında başka eserlerde adı geçen şâirlerin divanlarına bakıp bu eserini kaleme almıştır.

Müsveddesi 3 cilt halinde Edirne İl Halk Kütüphanesi T.Y.2315 numarada kayıtlı bulunan bu eserin yine Bâdî tarafından kaleme alınmış olan orijinal nüshası İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde 3 cilt halinde T.Y.10391 numarada kayıtlıdır. Oldukça hacimli olan bu eserde "Ravzatü'ş-Şu'ara" kısmı 2. ciltte 422. sayfa ile 581. sayfalar arasındadır. Bu kısım başta 19 padişah ve 2 şehzadeden bahsedip şiirlerinden örnekler verildikten sonra Arap alfabesi sırasına göre 269 (toplam 290) şâirin biyografisini ve şiirlerinden örnekleri içermektedir.

Problemimiz bu kısmın transkripsiyonlu metnini ortaya koymak ve genel hatlarıyla incelemektir.

Amaç

Bizzat yazarı tarafından kaleme alınan bu orijinal el yazması eserin günümüz alfabesiyle tespitinin yapılıp bilim dünyasına sunulması, bir tezkire örneği olarak yeri ve öneminin belirlenmesi bunun yanında şâirin kendi döneminde yaşayan kişiler hakkındaki görüş ve düşüncelerine ulaşılmasıdır.

Önem

Edebiyat tarihiyle ilgilenenler için en önemli kaynak müellifin eseridir. Müellif hakkında hüküm vermeden önce, eserin ele alınıp incelenmesi araştırıcının en başta yapmak zorunda olduğu önemli bir iştir. Bunun yanında Divan Edebiyatında bir şâirin kıymeti, onun zamanında ve daha sonraki zamanlarda yazılmış olan tezkireler ve kaynakların taranmasıyla ortaya çıkar. Ahmet Bâdi'nin bu eseri bütün bu kaynakların taranması ve bir özetinin çıkarılması niteliğindedir. Eserde Edirneli şâirler toplam 98 eserin incelenmesi sonucu ortaya konmuştur. Yazar bu şâirler hakkında bilgi vermesi yanında onların şiirlerinden de örnekler sunmuştur.

Bu metinlerin tespit edilip incelenmesi Ahmet Bâdi'nin yaşadığı dönemdeki şâirler hakkındaki kendi şahsî değerlendirmelerini vermesi yanında diğer dönemlerdeki şâirlerle ilgili değişik kaynaklarda geçen yanlış bilgilerin de önüne geçecektir.

Sayıltılar (Varsayım)

Osmanlı toplumu genelde kapalı bir toplumdur. Bu kapalılık biraz da olsa şiir ve şâirlerle açılmıştır. Ahmet Bâdî'nin bu eserindeki şâirleri incelerken onların yaşadığı dönem ve çevreleriyle ilgili gerek sosyal hayattan gerekse bireysel farklılıklardan kaynaklanan değişim ve gelişimleri tespit etmek kuvvetle muhtemeldir.

Sınırlılıklar

Bir edebî eser sahibinin ne dediğinin anlaşılması yalnızca eserin metninin incelenmesi ile mümkün değildir. Çünkü insanlar en fazla yaşadıkları sosyal çevreden etkilenirler. Yaşadıkları zaman dilimi ve coğrafya, bu zaman ve mekân içinde ilişkide bulundukları insanlar ve bu ilişkilerin biçimi, kişinin fikirlerinin oluşmasında etkendir. Eko-sosyoloji denen ve modern sosyolojide kabul gören bu metot kişi ve eserinin anlaşılmasında önemli bir araç olmuştur.

Fakat bunu yapabilmek o dönemde yaşayan şâirlerin bütün biyografilerini ele almakla mümkün olur. Bu nedenle şâirlerin biyografilerinin kısa tutulması, örneklerin çok fazla olmaması bizim için sınırlılıkları oluşturur.

Tanımlar

Tezkire: Biyografi ile ilgili eserler için kullanılan genel ad. Edebiyat yazılarında Tezkiretü'ş-şuara (şâirler tezkiresi) sözü yerinde kullanılır. (Mustafa N. ÖZÖN, (1954): *Edebiyat ve Tenkit Sözlüğü,* İnkılâp ve Aka, İstanbul, 275-276)

Divan: İslam edebiyatında şâirlerin manzumelerini topladıkları dergilerin genel adı. Şâirler genel olarak, manzumelerini bir araya topladıkları bu dergilere sadece "divan" adını verirler, sonra adları da bu sözle beraber söylenirdi: Divân-ı Hâfız, Divân-ı Fuzûlî. (Mustafa N. ÖZÖN, (1954): *Edebiyat ve Tenkit Sözlüğü,* İnkılâp ve Aka, İstanbul: 65-66)

Nazım: Sözlerin vezin denilen bir ölçüye uygun olarak söylenmiş ve her kısmın sonunda belli sesler bulunan ve kafiye denilen hece ile tamamlanmış şekli. Nazım olarak yazılmış yazılara manzume de denir. (Mustafa N. ÖZÖN, (1954): *Edebiyat ve Tenkit Sözlüğü,* İnkılâp ve Aka, İstanbul, 205)

Nesr/Nesir: Manzum olmayan söz. (Ferit Devellioğlu, (1993): *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara: 824) Edebiyat sanatının iki anlatım yolundan biridir. Nesir, gerçeğin anlatılması demek olduğuna göre aklın kontrolü altında hayal ve duyuların yardımıyla ve gözlem, tümevarım, tümdengelim sonucudur. İdealin anlatımı demek olan nazım ise hayal ve duyarlık dilidir. (Mustafa N. ÖZÖN, (1954): *Edebiyat ve Tenkit Sözlüğü,* İnkılâp ve Aka, İstanbul: 207)

Tarih: Bir tarih olayını manzum şekilde gösteren mısralar vardır ki, bunların harfleri ebcet hesabına göre sayılara çevrilince olayın yılı meydana çıkar. Böylelikle önemli tarih olaylarından başlayarak, büyük adamların hayatlarıyla ilgili olaylar için tarihler söylenmiştir. (Mustafa N. ÖZÖN, (1954): *Edebiyat ve Tenkit Sözlüğü,* İnkılâp ve Aka, İstanbul: 257)

Câize: Büyük ve varlıklı bir kimseye sunulan manzumeler veya eserler için o kimse tarafından verilen para. Eskiden hükümdarlar, vezirler şâirleri kendi adlarına manzum veya mensur eserler çevirmekle görevlendirirler, eser meydana gelince karşılığını öderlerdi. Sonraları bir gelenek olarak şâirler, bayram, ramazan, yaz, kış veya yeni memurluğa tayin, yeni bir şey yaptırma, doğum ve benzeri şeyler için kasideler, kıt'alar, tarihler yazmışlar, karşılıklarını almak istemişlerdi. İşte bu verilen paralara câize denirdi. (Mustafa N. ÖZÖN, (1954): *Edebiyat ve Tenkit Sözlüğü,* İnkılâp ve Aka, İstanbul:43-44)

Mansıb: Devlet hizmeti, memuriyet. Makam, rütbe, derece. (Ferit Devellioğlu, (1993): *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara: 579)

Danişmend: Bilgili. Tanzimat'tan önce, kadıların yanında stajyer olarak çalışan kimse (Ferit Devellioğlu, (1993): *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara: 164)

BÖLÜM II

Araştırma Yöntemi

Eserin orijinal nüshalarına ulaşarak metin üzerinde çalışma yapılacaktır. Bu çalışma, metnin transkripsiyonlu yazımı ve içeriğinin değerlendirildiği bölümlerden oluşacaktır. Yazarın kullandığı metot, metnin dil özellikleri de içerik değerlendirmesinde ele alınacaktır.

Araştırma Modeli

Bundan önce yapılan eser tetkiki çalışmaları göz önünde bulundurularak eserin aktarımı ve incelenmesi sağlanacaktır.

Evren ve Örneklem

Araştırmada bütün Şâir Tezkireleri genel evrendir. Tümüyle bu genel evrene ulaşmamızın imkânsızlığı nedeniyle çalışma evrenini Ahmet Bâdî'nin Edirne Tarihi'ni içeren *Riyaz-ı Belde-i Edirne* adlı eserinin şâirler kısmıyla sınırlandıracağız. Bu eseri hazırlamada örnek (model) oluşturabilecek eserler:

*İsen, Mustafa (1994): *Künhü'l-Ahbar'ın Tezkire Kısmı*, Ankara, A.K.M. Yayını, Sayı:93 Tezkireler Dizisi-Sayı:2

*Beyzadeoğlu, S. A.-Gürgendereli, M.-Günay, F. (Haz) (2004): *Edirneli Ahmet Bâdî Efendi* ***Armağan****,* Harvard Üniversitesi Yayınları

* Canım, Rıdvan (1995): *Edirne Şâirleri*, Ankara, Akçağ Yay.

*Erdem, Sadık (1994): *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafası*, Ankara, A.K.M. Yayını Sayı:79 Tezkireler Dizisi-Sayı:1

Veriler ve Toplanması

Tez konusu eserin orijinal nüshası mikrofilm yoluyla elde edilecek ve bizzat bu metin üzerinde çalışılacaktır.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Mikrofilm yoluyla elde edilen nüshanın okunması ve anlaşılmasında sözlük ve diğer başvuru kaynakları kullanılacaktır. Eser okunarak düzgün bir şekilde yazıya geçirilecektir. Aynı zamanda değerlendirmeler yapılırken eserin bütünü göz önünde bulundurulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

A. AHMET BÂDÎ'NİN HAYATI

1. Hayatı [1]

Ahmet Bâdî 1255 (21 Eylül 1839) yılında, kendi ifadesiyle [2] Recep ayının 12. gecesinde Edirne'nin Kirişhâne semtindeki Kunduk Osman, bugünkü adıyla Talat Paşa Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. Babası, bugün Romanya hudutları içinde bulunan İbrâil'den Kaltakkıran Mehmet Ağa, dedesi 1215 (1801) yılında vefat eden Müstecâbî Osman Çelebi'dir. İbrâil, Ruslar tarafından işgal edilince Mehmet Ağa önce Rusçuk'a oradan da Edirne'ye göç ederek Edirneli Yeğen Hacı Ahmet Paşa'nın hizmetine girmiştir. Babasının Kaltakkıran lakabıyla anılması Romanya'dayken bozguncu faaliyetlerde bulunan Etniki Eterya komitacılarıyla verdiği mücadeleden ve bunun yanında bir cirit oyununda gösterdiği başarısından dolayıdır.

---

[1] Ahmet Bâdî hakkında kaynaklarda kısa ve özellikle doğum ve ölüm tarihleriyle ilgili tutarsız bilgiler yer almaktadır. Bu kaynaklar şunlardır: İsmail Özen (Haz.) (1975): *Osmanlı Müellifleri*. *Bursalı Mehmet Tâhir*. Meral Yayınevi, Cilt III. İstanbul: s.35; Rıfat Osman (1337): *Edirne Rehnümâsı*. Edirne, s.98; Osman Nuri Peremeci (1939): *Edirne Tarihi*. İstanbul: s.169; Râtıp Kazancıgil (1986): *Ahmet Bâdî Efendi ve Riyâz-ı Belde-i Edirne Fihristi*, Ahmet Bâdî Efendi Biyografisi. Edirne İl Halk Kütüphanesi Bülteni, Edirne: s.71-119; Coşkun Üçok (Çev.) (1992): *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*. Franz Babinger. Kültür Bakanlığı Yay. Ankara: s.422; *İslam Ansiklopedisi*, Diyanet Vakfı Yayınları, cilt II, s.47-48; Rıdvan Canım (1995): *Edirne Şâirleri.* Akçağ Yayınları, Ankara: s.456; Süreyya Beyzadeoğlu (1998): ***Ahmed Badî,*** *Edirne Serhattaki Pâyitaht*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul: s.601-609, Süreyya A. Beyzadeoğlu-Müberra Gürgendereli-Fatih Günay (Haz.) (2004): *Edirneli Ahmet Bâdî Efendi* ***Armağan***. Harvard Üniversitesi Yayını: s.XVII-XIX

Ahmet Bâdî'nin hayatıyla ilgili en geniş ve kapsamlı çalışmayı hocam Prof. Dr. Süreyya A. Beyzadeoğlu yapmıştır. *Edirne Serhattaki Payitaht (Ahmet Bâdî)* yazısında *ve Armağan*'ın giriş bölümünde Ahmet Bâdî'nin hayatını kendi eserlerinden yola çıkarak yazmıştır. Bu nedenle Bâdî'nin hayatını hocamın tespitlerine dayanarak yazdım.

[2] Ahmet Bâdî. *Riyâz-ı Belde-i Edirne*, 2.cilt, s.596-597

Bâdî ilk tahsilini bugün Kadri Paşa İlköğretim Okulu olan Kirişhâne'deki Taş Mektep'te tamamlayıp aynı zamanda da hat icâzeti almıştır.[3] Bitirdiği İlk Mektepten sonra öğrenim hayatına devam edemeyip bir miktar da Arapça ve Farsça özel dersler alarak meslek hayatına atılmıştır.

2. Memuriyeti

İlk olarak 1280 (1863) yılında seyyar arazi kâtibi olarak devlet hizmetine giren Bâdî, 1285 (1868) yılına kadar Filibe, Edirne, Tekirdağ, Vize ve Lüleburgaz'da bu görevini sürdürür. 1285 (1868) yılında 3. sınıf emlak kâtibi olarak Edirne'ye atanır. Bir yıl sonra terfi ederek başkâtip olur. Daha sonra 1288 (1871) yılında Edirne vilayeti emlâk mümeyyizi görevine getirilir. 1289-1290 (1872-1873) yılları arasında aynı görevi Yanya'da sürdürür. 1290 (1873) yılında rahatsızlığı nedeniyle Edirne'ye döner ve iki yıl görev almaz. İyileştikten sonra tekrar vazife alarak emlak mümeyyizi sıfatıyla 1292-1300 (1875-1879) yılları arasında Bosna ve Kastamonu'da bulunur. 1300 (1883) yılında Trabzon vergi müdürlüğüne getirilen Bâdî aynı zamanda 2. dereceden Osmanlı nişanıyla ödüllendirilir. Bir yıl sonra Trabzon'dan Diyarbakır vergi müdürlüğü görevine nakledilir. Bu görevi de yerine getirdikten sonra çok sevdiği Edirne'ye vergi müdürü olarak döner. 1306-1314 (1889-1897) yılları arasında bu görevi yerine getiren Bâdî, oğlunun meşrûtiyetçilerle birlikte olduğu şüphesiyle Konya'ya sürülmesi üzerine becâyiş yaparak Konya vergi müdürlüğüne oradan da 1321 (1904) yılında gündelik becâyiş yoluyla Bursa vergi müdürlüğüne atanır. Başarılı hizmetlerinden dolayı birçok Osmanlı nişanı alan [4] Bâdî 1324 (1907) yılında emekliye ayrılır.

---

[3] Bâdî, eserinin 2. cildinin hattatlar ravzasında Ahmet Rıfkı maddesinde hattatlık icâzeti alışını şöyle anlatır: *Fakîr-i câmi'u'l-hurûfdur ki hatt-ı sülüs ü nesihi Sarı Şeyh nâm-ı diğerle Taş Mektep muallim-i sânîsi Mevlânâ Mustafa Medhî Efendi'den ta'allüm ü temeşşuk ile 1267 tarihinde ahz-ı icâzet müyesser olmuş ve ba'dehû birâderleri Mevlânâ vü evlânâ Hasan Vasfî Efendi'den ikmâl-i nevâkısla 1269 tarihinde min gayr-i resm ahzına muvaffak olduğum icâzet-nâmelerde Rıfkı mahlası i'tâ buyurulmuş idi...* **Bâdî, a.g.e., 2.cilt: Hattatlar Kısmı, s.400**

[4] Bâdî, aldığı ödülleri, eserinin 2. cildinde Vergi müdürleri kısmına koyduğu kendi biyografisinde şu şekilde yazmıştır: 1292'de sâlise rütbesi, 1295'te beşinci Mecîdî, 1300'de rütbe-i sâniye sınıf-ı sânîsi, daha sonra mütemâyiz rütbesi, 1319 da üçüncü rütbeden nişân-ı 'âlî-i 'Osmânî ve 1321'de ûlâ sınıf-ı sânîsi rütbesi. **Bâdî, a.g.e., 2. cilt: Vergi Müdürleri, s.596-597**

3. Ölümü ve Mezarı

Kendi isteğiyle emekliye ayrılan Ahmet Bâdî, bir müddet sonra hastalanır ve tedavi amacıyla İstanbul'a götürülür. 1325 (1908) yılında orada vefat eder. Mezarı Eyüp'te Merdivenli Mezarlık'ta, Bestekâr Zekâî Dede Efendi, Hattat Ahmet Kâmil Efendi, Nakşibendî Şeyhi Küçük Emin Efendi ve Mareşal Fevzi Çakmak'ın da bulunduğu Kaşgârî Tekkesi civarındadır. [5]

Ahmet Bâdî'nin nüfus kaydına göre bir çocuğu vardır.[6] O da 1948 yılında ölen ve Edirne milletvekili olarak görev yapmış olan Mehmet Fâik Kaltakkıran'dır. Tek vârisi olan oğlu, Bâdî'nin 1000 cildi aşkın eser barındıran değerli kütüphânesini 1918 yılında Edirne İttihat ve Terakki Kulübü'ne vakfetmiştir. Bu eserler şu an Edirne İl Halk Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

B. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Ahmet Bâdî Efendi, divan sâhibi bir şâir olduğu halde daha çok tarihçi yönüyle tanınmıştır. Edirne Tarihi denince akla ilk olarak Ahmet Bâdî ve onun eseri olan *Riyâz-ı Belde-i Edirne* gelir. Bu yönüyle tarihçiliği şâirliğinin önüne geçmiştir. Bütün bu özellikleri yanında onun hat sanatındaki ustalığını da göz ardı etmemek gerekir.

Bâdî, *Riyâz-ı Belde-i Edirne'*nin şâirler kısmında, alçakgönüllülük göstererek, yazdığı şiirlerinin bu esere konulmaya pek lâyık olmadığını söyler. Şiirlerini, sadece duaya vesile olması dileğiyle bu kısma aldığını, herkesin bir iyiliği bulunduğunu ve

---

[5] Bâdî'nin mezarının bulunduğu yer konusunda ihtilaflar bulunmaktadır. Birçok kaynakta ve internet ortamında *(http://www.cur-cuna.com/tr/mekan/meka0005.html)* mezarının Eyüp'te Merdivenli Kabristanı'nda olduğu geçmektedir. Ancak, yapılan araştırmalar ve mezarlık görevlilerinden alınan bilgilerde, bu mezarlığın parsel şeklinde olmadığı, dağınık ve serbest olduğu ve zamanla eski mezarların kaybolup yerlerine yeni mezarların konulduğu anlaşılmıştır. Zaten bu mezarlığa gittiğimizde bu günkü içler acısı haline şahit olduk. Eski mezar taşlarının, kimisi sökülmüş halde yerde yatmakta, kimisi toprağa gömülü vaziyette ve kimisi de kırık bir şekilde ötede beride durmaktadır. Bu nedenle tüm aramalara rağmen mezarını bulmamız mümkün olamamıştır.

[6] Bkz: Edirne Nüfus Müdürlüğü, Cilt No: 008/10, Sayfa No:51, Kütük Sıra No:978

kendisinin de şâir olduğu için şiirden başka bir eser bırakamayacağını söyleyerek şâir Nâbî'nin şu beytine yer verir: [7]

Kiminüň câmi'i var kimi yapar pül Nâbî
Şu'arânuň nolur âs̱ârı süḫandan ġayri

Çok yönlü bir kişiliğe sahip olan Ahmet Bâdî, Râcih ve Bâdî mahlaslarını kullandığı şiirlerinde, şâirin şöhretini divanının ortaya koyacağını söyler.

Râciḥâ ṭurma hemân vaṣf-ı ruḫ-ı cânân it
Şâ'irüň nâmını cem'iyyet-i dîvân buyurur [8]

Ancak, uzun memuriyet hayatı ve bu çok yönlü kişiliği ona divanını tamamlama fırsatı vermez. Bu nedenle daha sonradan temize çekerim düşüncesiyle yazdığı divanı müsvedde olarak kalmıştır.

Şiirlerini rindâne bir edâ ile söyleyen şâir, tasavvufî unsurlara fazla yer vermeden dîvân şiirinin unsurlarından olan sevgili ve onun özelliklerini anlatmaya çalışmıştır. Özellikle gazellerinde bu durum daha çok göze çarpmaktadır.

Geldi bahâr oldı müzeyyen çü bâġ u râġ
Sâḳî piyâle al eline gel ayaġ ayaġ[9]

Bâdî, divanında kullandığı çokça atasözü ve deyimlerle sosyal hayatın içinde yer almış, bunun yanında bir çok tarih manzumesi yazarak tarihe ışık tutmuştur. Edirne'nin bazı tarihî ve mîmârî eserlerinin yapılışıyla ilgili bunun yanında önemli şahsiyetlerin ölümü üzerine söylemiş olduğu bu tarih kıtaları oldukça önemlidir. Bir örnek olması bakımından özellikle eserinin meydana getirilmesinde de büyük katkıları olan Edirne Valisi Hacı Ahmet İzzet Paşa'nın ölümü üzerine kaleme aldığı ve türbesinde bulunan tarihi buraya almakla yetiniyoruz.

Vâlî-i Edrine düstûr-ı mükerrem ya'ni
Ḥacı 'Os̱mân Paşa-zâde Ḥacı 'İzzet Paşâ

---

[7] Bkz. Metin kısmı, s.442

[8] Özgür Okmak (Haz.) (2008): *Ahmet Bâdî Dîvânı*, *İnceleme-Metin,* Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dan.: Prof. Dr. Süreyya Ali Beyzadeoğlu, s.7

[9] Okmak (2008): s.8

Nâmı Aḥmed idi ol ẕât-ı celîlü'l-ḳadrüň
Maẓhar-ı luṭf-ı Muḥammed ola der-rûz-ı cezâ

'Âlim ü fâżıl u şâ'ir ü vezîr ibn-i vezîr
Ṣâḥib-i seyf ü ḳalem hem daḫi şeyḫu'l-vüzerâ

Nâm-ı nâmîsine dirlerse eger aḥrâdur
İftiḫâru'l-vüzerâ vü fużalâ vü üdebâ

Seneler olmış idi biň iki yüz altmış beş
Ḳadr u şânı dâ vezâretle olundı a'lâ

Nice manṣıblara gitmişdi nihâyet bunda
İrci'î emrin alup eyledi 'azm-i 'uḳbâ

Sinni seksen bire yetmiş idi bî reyb ü gümân
Ḥüz nile olduğu dem-i terk-i iḳlîm-i fenâ

Ḫâke çaldı o vücûdu da güneş gibi felek
Naẓar it ẕerrece meyl itmege degmez dünyâ

Türbesi hey'etine sâde baḳup geçme hemân
Oḳıyup rûḥına bir fâtiḥa eyle ihdâ

Yaş döküp iki gözinden didi Bâdî târîḫ
Göçdi firdevs-i a'lâya Ḥacı 'İzzet Paşâ [10]

---

[10] Bâdî. A.g.e., 2. cilt. s.63-64

C. ESERLERİ

1. Riyâz-ı Belde-i Edirne

Ahmet Bâdî'nin en önemli eseri olan *Riyâz-ı Belde-i Edirne,* Türkçe bir Edirne Tarihi'dir. Bâdî, bu eserini, 17. yüzyıl tarihçilerinden Edirneli Abdurrahman Hıbrî'nin Edirne'nin 1359-1633 yılları arasını anlattığı *Enîsü'l-Müsâmirîn* adlı tarihini, yer yer düzelterek ve 1633'ten itibaren 1900 yılına kadar olan 267 yıllık dönemi de ekleyerek meydana getirmiştir. 541 yıllık bir tarihi kapsayan bu eser, Edirne üzerine yazılmış en kapsamlı ve önemli kaynak eser niteliğindedir.

Müsveddesi 3 cilt halinde Edirne İl Halk Kütüphanesi, T.Y. 2315 numarada bulunan eserin temize çekilmişi, İstanbul Bayezit Devlet Kütüphanesi T.Y. 10391 numarada kayıtlıdır. Ölçüleri: 340x222, 228x150 mm olup 31 satırdır. Yazı çeşidi rik'adır. Büyük bir kısmını kendisi kaleme alan Bâdî eserinin, 1. cildinin 477-526 ve 2. cildinin 341-408. sayfalarını Çırpanlı Necip Efendi'ye yazdırmıştır. 3 cilt olarak yazılan bu büyük eserin 1. cildi: 600, 2. cildi: 600, 3. cildi: 278 ve toplam 1478 sayfadan ibarettir.

Henüz mukaddime kısmına geçmeden liste halinde yararlandığı kaynakları sıralayan Ahmet Bâdî, burada toplam olarak 98 kaynak eser gösterir. Bunun yanında şâirler için divanlarına, hattatlar için icâzet-nâmelerine, câmi, mescit, tekye vb. yerler için bizzat yerlerine, bazı olaylar için gazetelere ve Edirne'de gömülü olan bazı âlim, kadı, şâir, şeyh gibi zatların da bulabildiği kadarıyla mezar taşlarına baktığını ifade eden Bâdî, eserini elinden geldiği kadarıyla kaynaklar göstererek kaleme aldığını belirtir.

Bâdî, eserinin mukaddimesinde insanoğlunun onurunu koruması için kendisini bilim ve beceriyle donatması gerektiğini söyler. Bu düşünceden hareketle insanlık ve Osmanlılık şanına layık olmak üzere hiç olmazsa küçük bir hizmet olması düşüncesiyle doğup büyüdüğü şehir olan Edirne'nin bir tarihinin olmadığını, bunun büyük bir eksiklik olduğunu, kendisinin yetersiz olduğunu kabul etmekle beraber bu eksikliği başkalarının tamamlamasını beklemenin doğru olmayacağını ve bu görevi

kendisinin üstlenmek hevesinde olduğunu belirtir. [11] Ancak görevi gereği 20 sene müddetle Edirne'den uzak kalması bu isteğini yerine getirmesine mâni olur. Uzun yıllar sonra tekrar Edirne'ye döndüğünde Hacı Ahmet İzzet Paşa'yı vali olarak bulur ve ona bu düşüncesini açmak isterken teklif vâliden gelir. Edirne'nin düzenli bir tarihinin olmadığını bu kentten birçok âlim, şâir ve yazar yetiştiği halde kimsenin bu tarihi yazmaya yanaşmadığını belirten vâli, bu tarihi yazması konusunda Ahmet Bâdî'ye her türlü maddî ve manevî destek yapacağı sözünü verir. Böylece Bâdî, büyük bir hevesle eserini yazmaya koyulur.

Eserin 1. cildi Edirne'nin câmileri, mescitleri, medreseleri, tekyeleri, zaviyeleri, hamamları, köprüleri ve bu tür yapılarını içerir. Bu ilk cilde Bâdî, *Armağan-ı Bâdî* adını verir. Ancak daha sonra diğer eseri olan *Armağan*'la karıştırılır düşüncesiyle bu ismi değiştirerek 2. cildiyle beraber *Riyâz-ı Belde-i Edirne* diye isimlendirmiştir.

2. cilt bu eserin en önemli bölümünü oluşturur. Vâliler, kadılar, vezirler, emirler, şâirler, âlimler, şeyhler ve hattatların hayat hikayeleri bu ciltte geniş bir şekilde yer alır. Bu cilt henüz tamamlanmadan eserin yazılmasında büyük katkıları olan devrin Edirne vâlisi Hacı Ahmet İzzet Paşa ölür. Bu durum Bâdi için zor ve sıkıntılı bir dönemin başlangıcı olur. Karamsarlığa kapılır, eseri tamamlayamama korkusu içine yerleşir. Ancak, daha sonra bu önemli işi yarım bırakmanın vebalini düşünerek tekrar kaleme sarılır. Böylece eserin 2. cildini de tamamlayarak 1. ciltle beraber bu cilde de *Riyâz-ı Belde-i Edirne* ismini verir.

Bâdî'nin memuriyet hayatı zorluklar içinde geçmiş ve diyardan diyara dolaşmak zorunda kalmıştır. İlk iki cildi tamamladıktan sonra Konya'ya gitmeye mecbur kalan Bâdî, topladığı malzemelerini de yanına alarak eserin 3. cildini orada tamamlamıştır. Bu ciltte idarî sınırları Selanik ve Çatalca arasında bulunan ve Edirne'ye bağlı olan Tekirdağ, Kırklareli, Dedeağaç ve Gümülcine gibi idârî birimler hakkında bilgi verilmekte ve buralardan yetişen şâirler, âlimler ve şeyhler anlatılmaktadır ve ismi *Devâyih-i Mülhakât-ı Vilâyet-i Edirne*'dir. Bu cildin sonuna Edirne'nin bu bağlantıları ile birlikte 74 merkezi ve bunlara bağlı 4474 köyünün adları da eklenmiştir. Memuriyetinin ilk yıllarında arazi yazım memurluğu yapmış olması

---

[11] Bâdî, A.g.e. c.1, s.1. mukaddime

ona bu yerleşim birimlerini sağlıklı olarak ve ayrıntılarıyla tespit etme olanağı sunmuştur. [12]

Bâdî, eserinin 4. cildini *Muâvene* ismiyle düzenlediğini, yeni ilaveler yaparak eklediğini ve 3. cildi temize çekerken yaptığı hataları numaralayarak bu ciltte düzelttiğini belirtmiş olmasına rağmen[13] diğer araştırmacıların hiç biri bu 4. ciltten bahsetmemektedir ve bu cilde ulaşmamız mümkün olmamıştır.

Mukaddimenin sonunda eserin yazımında kendisine yardımları dokunan, başta Edirne valisi Hacı Ahmet İzzet Paşa'ya, Mezit Bey Mahallesi'nde bulunan taş mektebin birinci muallimi Hacı Hâfız Ali Remzi ile Edirne Valiliği mektupçusu kaleminde görevli olan Kirişhaneli Tatar Mehmet Rüşdi Efendilere ve Sultan II. Abdülhamit'e minnet ve şükranlarını sunan Bâdî, eksik ve kusurlarının bağışlanmasını isteyip bu eseri okuyanların kendisini hayırla yâd etmelerini talep eder ve 1322 (1905) tarihine denk düşen şu tarih beytiyle mukaddimesini bitirir.

Vâṣıl-ı ḥadd-i ḫitâm olduġı dem ey Bâdî
Oḳıyanlar didi târîḫini a'lâ târîḫ[14]

2. Armağan

Ahmet Bâdî Efendi'nin şu ana kadar yayınlanan tek eseri olan *Armağan* [15] mensur 5675 atasözü ve deyimi ihtiva eden ve bunları 5106 beyitle örneklendiren büyük ve önemli bir Atasözleri kitabıdır.

Edirne İl Halk Kütüphanesi T.Y. 2304 numarada kayıtlı olan eser, 280x175, 220x125 mm. ölçülerinde, 297 sayfa ve 27 satır olarak tertip edilmiştir. Yazı çeşidi rik'a olan eserin sırtı meşin, üzeri bez kaplı, âdi ciltli ve müellifin hattıyla müsvedde halindedir.

---

[12] Edirne'nin merkezleri ve köylerinin isimlerinin bulunduğu bu kısım sadece Riyâz-ı Belde-i Edirne'nin Edirne İl Halk Kütüphanesinde bulunan müsveddesinde vardır.

[13] Bâdî, A.g.e. c.1, s.1. mukaddime

[14] Bâdî, A.g.e. c.1, s.1. mukaddime

[15] Süreyya Beyzadeoğlu-Müberra Gürgendereli-Fatih Günay (2004): *Edirneli Ahmet Bâdî Efendi* ***Armağan***. Harvard Üniversitesi Yayını

Bâdî, topladığı atasözü ve deyimleri alfabetik sırayla yazıp bunların divan şiirindeki örneklerini de beyitlerle göstermiştir. Esere 1291 (1874) yılında başlayıp 1292'de (1875) tamamlamıştır. Harf başlıkları, atasözü ve deyimlerin numaraları ve şâirin dikkatini çeken bazı beyitler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bâdî, eseri bizzat kendisinin yazdığını 17. sayfanın ortasına kırmızı mürekkeple "*müellif hattıyla"* ibaresi ile belirtmiştir.[16]

Eserin bir de Cem Dilçin Nüshası bulunmaktadır. 2 cilt halinde ve 621 sayfa olarak tertip edilmiş olan bu nüshanın üzerinde kim tarafından yazıldığına dair bir kayıt olmadığından yazanı ya da müstensihi bilinmemektedir.

3. Divan[17]

Ahmet Bâdî'nin şâirlik yönünü yansıtan divanı Edirne İl Halk Kütüphanesi T.Y. 2302 numarada kayıtlıdır.Yazı çeşidi rik'a olan divanın ölçüleri 260x180-170x110 mm. olup 65 yk. ve 21 satırdır. Divan müsvedde halindedir.

Eserin başında ve sonunda toplam 15 sayfası boştur. İlk sayfada bir tarih yer almaktadır. Divanda gazeller dışında belli bir sıra gözetilmeden 85 tarih, 13 kaside, 6 tahmis, 1 müseddes, 6 şarkı, 1 tesdis, 206 gazel, 1 lugaz, 9 beyit, 35 müfred ve 24 kıt'a bulunmaktadır. Divan tertibinde bir sıra gözetilmemiş olmasına rağmen divanda, her harften gazeller bulunmaktadır ve müretteb bir divanın ihtiva ettiği bütün özelliklere sahiptir. Klasik divan şiiri niteliğinde olan gazellerinin dili, kaside ve tarihlerine nazaran daha sadedir.

Bâdî, divanındaki gazellerinde gençlik yıllarından beri kullandığı "*Râcih*" mahlasını tercih etmiştir. Ancak *Armağan'*da geçen 86 beyitte[18] ve *Riyâz-ı Belde-i Edirne*'de şâirler ravzasında[19] örnek olarak verdiği 6 gazel ve 1 müfrette Bâdî

---

[16] Beyzadeoğlu, v.d., (2004): XXII

[17] Beyzadeoğlu, v.d., (2004): XXII-XXIV

[18] Beyzadeoğlu, v.d., (2004): XXIII

[19] Bkz. Metin kısmı, s.442-443

mahlasını kullanmıştır. Bâdî mahlasıyla bir ikinci divanı daha olduğu söylense de bu divana ulaşmak mümkün olmamıştır.

Ahmet Bâdî'nin divanı "*Ahmet Bâdî Dîvânı (Metin-İnceleme)* ismiyle 2008 yılında Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanmıştır.[20]

4. Tavzîhü'l-Ebvâb 'Alâ Teshîli'l-Hisâb[21]

Bir matematik eseri olan bu kitap, Edirne İl Halk Kütüphanesi, T.Y. 2309 numarada kayıtlıdır. Ölçüleri 260x170-200x145 mm olup 186 yaprak ve 22 satırdır. Bu eserinin de yazı çeşidi, diğer tüm eserlerinde olduğu gibi rik'adır. Bâdî bu eserinde rakamlarla başlayarak dört işlemi anlatmış ve örnek problemler yazarak çözümlerini yapmıştır.

Bâdî'nin mevcut kaynaklarda,[22] Farsçadan Türkçeye ve Türkçeden Farsçaya mastarları anlatan *Mesâdir-i Lisân-ı Fârisî* isminde bir eserinden bahsedilmesine rağmen bu eseri henüz bulunamamıştır.

Ahmet Bâdî'nin kendi eserleri ve 1000 cildi aşkın değerli kitapları Edirne mebusu olan oğlu Faik Kaltakkıran tarafından 1918 yılında Edirne İttihat ve Terakki Kulübü'ne vakfedilmiştir. Bu değerli eserler şimdi Edirne İl Halk Kütüphanesi'ndedir.

---

[20] Özgür Okmak (Haz.) (2008): *Ahmet Bâdî Dîvânı*, *İnceleme-Metin,* Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dan.: Prof. Dr. Süreyya Ali Beyzadeoğlu, Edirne

[21] Beyzadeoğlu, v.d., (2004): XXIV

[22] Mesela bkz. Özen, (1975): Cilt III. s.35

İKİNCİ BÖLÜM

A. TÜRK ŞUARÂ TEZKİRELERİ

1. Tezkire

Arapça *zikr*[23] kökünden türetilmiş olan bu kelime sözlük anlamı olarak hatırlamaya vesile olan şey, anma, sözünü etme anlamlarına gelmektedir. Terim anlamında ise çeşitli alanlarda kullanılmaktadır: Bir haberi bildirmeye yarayan kısa pusula, askerin terhis belgesi, resmî daireler arasında gidip gelen yazışma gibi. Günümüzde bu kelimenin kullanım alanı daralmış daha çok nüfus tezkeresi, izin tezkeresi, mâzeret tezkeresi gibi resmî belge adlarıyla tezkere almak, tezkere getirmek gibi ifadelerde kalmıştır.[24]

Sözlük ve terim anlamı dışında tezkire kelimesinin edebiyat tarihi açısından ayrı bir yeri vardır. Osmanlı toplumunda belli bir meslekten tanınmış kişilerin hayat hikayelerini anlatan eserlere Tezkire adı verildiği gibi özellikle şâirlerden bahseden ve şiirlerinden örnekler veren kitaplara *Tezkiretü'ş-Şuarâ* veya *Tezkire-i Şuarâ* isimleri verilmiştir.[25]

2. **Türkçe Şuarâ Tezkireleri**[26]

Türk şâirleri hakkında bilgi veren ve Türkçe yazılmış ilk Şuara Tezkiresi olarak kabul edilen eser XV. yüzyılda Ali Şir Nevâî'nin yazdığı *Mecâlisü'n-Nefâis* adlı eseridir. Bu tezkireden sonra Anadolu'da XVI. yüzyıldan itibaren şuara tezkireleri yazılmaya başlanmıştır. Osmanlı şiir dünyasında yazılmış olan ilk tezkire Sehi Bey'in

---

[23] Ferit Devellioğlu, (1993): *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat,* Aydın Yayınevi, 11. Baskı, Ankara: s.1107

[24] Mustafa İsen, (1997): *Ötelerden Bir Ses*, Akçağ Yayınları, Ankara: s.28

[25] İsen, (1997): 29

[26] Bu kısım Halûk İpekten'in *Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şuarâ Tezkireleri* adlı eserinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Heşt Bihişt adlı tezkiresidir. Bu tezkireden başlayarak günümüze kadar elimizde 30’un üzerinde tezkire bulunmaktadır. Çeşitli kaynaklarda geçmesine rağmen bugün elimizde olmayan daha nice tezkirenin bulunduğu düşünülünce bu sayının daha da fazla olduğu aşikârdır.[27]

XV. yüzyıldan başlayarak günümüze kadar yazılan tezkireleri yazıldıkları yıllara göre şöyle sıralayabiliriz:[28]

Yazarı	**Eseri**	**Kapsadığı Dönem**	**Yazıldığı Tarih**
XV. yüzyıl			
1. Ali Şir Nevâi	Mecâlisü’n-Nefâis	Başlangıçtan İtibaren-1491	1491
XVI. yüzyıl			
2. Sehî Bey	Heşt Bihişt	Başlangıçtan İtibaren-1538	1538
3. Latîfî	Tezkire-i Şu’arâ	Başlangıçtan İtibaren-1546	1546
4. Âşık Çelebi	Meşâirü’ş-Şu’arâ	Başlangıçtan İtibaren-1568	1568
5. Hasan Çelebi	Tezkiretü’ş-Şu’arâ	Başlangıçtan İtibaren-1585-86	1585-86
6. Ahdî	Gülşen-i Şu’arâ	1520-1593	1593
7. Beyânî	Tezkire-i Şu’arâ	Başlangıçtan İtibaren-1597-98	1597-98
8. Gelibolulu Ali	Künhü’l-Ahbâr	Başlangıçtan İtibaren-1599	1500
XVII. yüzyıl			
9. Sâdıkî	Mecma’u’l-Havâss	1550-1607	1607
10.Riyâzî	Riyâzü’ş-Şu’arâ	1451-1609	1609
11.Fâizî	Zübdetü’l-Eş’âr	1451-1622	1622
12.Rızâ	Tezkire-i Şu’arâ	1592-1640	1640
13.Güftî	Teşrifâtü’ş-Şu’arâ	1600-1660	1660
14.Yümnî	Tezkire-i Şu’arâ	1621-1662	1622
15.Âsım	Zeyl-i Zübdetü’l-Eş’âr	1621-1675	1675

[27] Mesela: Ahmet Bâdi şâirler kısmında 3 şâire kaynak olarak Niyazi Tezkiresi’ni göstermektedir. Ancak bu tezkire bugün elimizde yoktur. Bkz. Metin kısmı, *Râzî:* s.477, Sun‘î: s.508, Fâiz: s.526

[28] Not: Bu liste Halûk İpekten’in kaynakçada adı geçen eserinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

XVIII. yüzyıl

16. Mucîb	Tezkire-i Şu'arâ	1610-1710	1710
17. Safâyî	Nuhbetü'l-âsâr min fevâidi'l-eş'âr	1640-1720	1720
18. Sâlim	Tezkire-i Şu'arâ	1688-1722	1722
19. Belîğ	Nuhbetü'l-âsâr li zeyli Zübdetül-eş'âr	1621-1727	1727
20. Safvet	Nuhbetü'l-âsâr fi Fevâ'idi'l-eş'âr	1640-1783	1783
21. Râmiz	Âdâb-ı Zurefâ	1722-1784	1784
22. Silahdarzâde	Tezkire-i Şu'arâ	1751-1790	1790
23. Esrar Dede	Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye	Başlangıçtan İtibaren-1796-97	1796-97

XIX. yüzyıl

24. Şefkat	Tezkire-i Şu'arâ	1730-1814	1814
25. Es'at Efendi	Bağçe-i Safâ-endûz	1722-1835	1835
26. Ârif Hikmet	Tezkire-i Şu'arâ	1592-1836	1836
27. Fatin	Hatimetü'l-Eş'âr	1722-1853	1853
28. Hacı Tevfik	Mecmu'a-i Terâcim	1595-1859-60	1859-60
29. Mehmet Tevfik	Kâfile-i Şu'arâ	Başlangıçtan İtibaren-1873	1873

XX. yüzyıl

30. Ali Emîrî	Tezkire-i Şu'arâ-yı Amîd	Başlangıçtan İtibaren-1911	1911
31. İnal	Son Asır Türk Şâirleri	1853-1942	1942

B. RİYÂZ-I BELDE-İ EDİRNE'NİN TEZKİRE KISMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Eserin Edebiyat Tarihi Açısından Yeri ve Önemi

Riyâz-ı Belde-i Edirne Edirne'yi anlatan bir Edirne Tarihi'dir ve biyografik bilgi açısından da oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. 3 ciltten oluşan bu büyük eserin özellikle 2. cildi değişik meslek gruplarının biyografilerini içermektedir. Bunlar arasında başta padişahlar olmak üzere sırasıyla valiler, vezirler, şeyhler, kadılar, âlimler, saray bekçileri, şeyhu'l-kurrâlar, hattatlar, şâirler, mûsikî ustaları, defterdarlar ve vergi müdürleri bulunur. Eserin edebiyat tarihi açısından zengin ve farklı tarafını ise padişah ve şehzadelerle birlikte 290 şâirin yer aldığı *Ravzatü'ş-Şu'arâ* kısmı meydana getirir. Bu kısım Edirneli şâirlerin geniş bir şekilde ele alındığı kısımdır. Öyle ki diğer tezkireler incelendiğinde Bâdî'nin hacim ve şekil bakımından onlardan pek geri kalmadığı görülür. [29]

XVI. yüzyıl sonunda Sehî, Latîfî ve Âşık Çelebi tezkirelerine 50 şâirle giren Edirne şehri, sonraki yüzyıllarda bu sayıyı artırarak nihâyet XX. yüzyıla gelindiğinde 150 şâirle Osmanlı şiir coğrafyasında İstanbul ve Bursa'dan sonra 3. sıraya yerleşmiştir.[30] Bâdî'de ise bu sayı padişahlar ve şehzadeler hâriç tutulduğunda 269'dur. Edirne şehri üzerine yapılan son araştırmalarda bile bu sayıya ulaşılamamış olması ilginç bir durumdur. [31]

---

[29] Bazı tezkirelerde bulunana şâir sayıları şöyledir: Sehî 229, Latîfî 334, Aşık Çelebi 425, Ahdî 382, Sâlim 435, Rızâ 260, Yümî 29, Âsım 123, Güftî 104, Mucib 112, Silahdar-zâde 127, Esrar Dede 213, Şefkat 125. **(Mustafa İsen, (1994): *Künhü'l-Ahbar'ın Tezkire Kısmı,* A.K.M. Yayını Sayı.93, Tezkireler Dizisi, Sayı:2, Ankara: s.27)**

[30] İsen (1997): 71; Edirne şehrini yetiştirdiği şâir sayısı bakımından İstanbul'dan sonra 2. sırada sayanlar da vardır. Bu konuda bkz: Gencay Zavotcu (1994): *Rıza Tezkiresinde Edirneli Şâirler,* Yedi İklim Şubat : s. 102

[31] Bilindiği üzere Edirne şâirleri üzerine en son: Rıdvan Canım (1995): *Edirne Şâirleri Ankara, Akçağ Yayınları isimli çalışma yapılmıştır. Bu kitapta Canım'ın eserine aldığı Edirneli şâirlerin sayısı 237'dir.*

Edirne şehri tıpkı İstanbul ve Bursa gibi aynı zamanda şâirlerin görevli olarak bulundukları, vefat ettikleri veya mezarlarının bulunduğu bir yerdir.[32] Bu nedenle şâir seçimini yaparken Bâdî'nin kıstası, sadece Edirne'de doğup büyüyenler şeklinde olmamıştır. Bâdi, bir vesileyle Edirne'ye gelen, Edirne'de ikamet eden yerleşen ve Edirne'ye mal olmuş olan şâirleri ve bunun yanında mezarı Edirne'de bulunanları da Edirneli saymış ve eserine almıştır. Bu durumu *Ravzatü'ş*-Şu'arâ'nın henüz başında şu ifadelerle dile getirir:

> Nefsi Edirne'den ẓuhûr eden ve ḫâricten gelerek Edirne'de irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ eyleyen şu'arânıñ meslek-i teẕkire-nüvîşâne ittibâ'en isimleri ḥurûf-ı teheccî üzere tertîb ü taḥrîr edildi...[33]

Ravzatü'ş-Şu'arâ'da bulunan şâirleri doğum, ölüm ve mezar yerlerine göre şu şekilde tasnif etmek mümkündür:

Edirne'de Doğup Edirne'de Ölen/Mezarı Edirne'de Olan Şâirler: Hacı Yahya-zâde Ahmet Ef., Enîs Recep Dede, İbrahim, Tahsin Bey, Tevfik Bey, Senâî, Hüsnî, Hakkî, Hamdiyyü'l-Bağdâdî, Hızrî Çelebi, Hulkî, Hayâlî (Abdî Çavuş), Rahşî, Rüşdî Ahmed Ef., Zehrimar-zâde Rızâ, Sırrî, Sa'dî, Selîsî, 'Âtıf, 'Adnî, 'Örfî, Gâlib, Börekçi-zâde Fâiz, Fıtrî, Kabûlî, Muhib, Müsellem, Neşâtî, Nazîrâ, Nazîm, Nehrî, Vâlihî, Vasfî

Edirne Dışından Gelip Edirne'ye Yerleşen ve Mezarı Edirne'de Bulunan Şâirler: İbrahim Gülşenî, Bayezid Halife, Bülendî, Pertev Efendi, Pertev Paşa, Hâlid, Hayâli Bey, Râzî (Çırpanlı Hâfız), Re'fet, Refîkî, Sezâyî, Subhî, Sıdkî, Ahmed 'İzzet Paşa, Kınalı-zâde Ali Ef., Kenzî, 'Ârif Paşa, Kudsî, Zâkirî

Doğum Yeri Belli Olmayıp Edirne'de Ölen/Mezarı Edirne'de Olan Şâirler: Tütünsüz Ahmed, Beyâzî, Pervâne-zâde Ahmed, Tâib, Çemenî, Hüsâmî-i Diger, Hâtemî Bey, Hayâlî (Abdü'lvahap Çelebi), Hayâlîbey-zâde, Dânişî, Râzî (Mevlânâ Muhyi'ddin bin Pir Mehmet Paşa), Rindî, Sâgarî, Sâlikî-i Diger, Sükkerî,

---

[32] Filiz Kılıç (1998): *XVII. Yüzyıl Tezkirelerinde **Şâir ve Eser** Üzerine Değerlendirmeler,* Akçağ Yayınları, 1.baskı, Ankara: s. 48

[33] Bkz. Metin kısmı: s.422

Seyfî, Şifâ'î, Şekîb, Sâlih Efendi, Sabâyî-i Diger, 'Atâî (Hekim Sinanoğlu), 'Uzvî, 'İlmî-i Nazik, 'İlmî (Tâhir Ef.), 'İlmî (Arab-zâde), Fütûhî, Kâdirî, Kıyâmî, Lutfî, Vecdî

Edirne'de Doğup Mezarıyla İlgili Herhangi Bir Kayıt Bulunmayan Şâirler: Hilmî, Dervîş Çelebi, Râzi Mehmet Ef., Râsim, Reşid Bey, Rûmî-i Diger, Zâhid, Zemânî-i Diger, Sâmî, Seyrî, Şeref, Şu'â'î, Sâdık Efendi, Sâlih Baba, Safhî, 'İffetî, 'Afîf, Fevrî, Kamî (Mehmet Şerif Ef.), Güftî Ali, Lebîb, Mûnis Dede, Nâtık, Necâtî-i Diger, Nizâmî, Nakşî, Vefâ, Hemdem, Sûzî, Feyzî, Esrâr

Edirne'de Doğup Edirne Dışında Ölen/Mezarı Edirne Dışında Olan Şâirler: Ahmet Şemsü'ddin bin Kemâl Paşa, Ahmet Paşa, Enîs Mustafa, Enîs Nu'mân, Bâdî, Bahrî, Servet Bey, Cemâlî, Hâfız, Hıbrî, Hüsâmî, Hasîbî, Halîmî, Hulûsî, Hayrî, Dem'î, Seyfî-i Diger, Şâdî, Tal'at, 'Abdü'lhayy, 'Abdî, 'Ubeydî, Fâtih Ef., Feyzî-i Diger, Kudsî, Kâmî (Edirneli Çelebi), Münzî, Necîb, Neş'et, Nühüft, Kâsım Paşa, Subhî

Edirne Dışında Doğup Edirne'de Yaşayan ve Mezarı Edirne Dışında Olan Şâirler: Kasapzâde Rızâ, Ferîdî, Fikrî, Vâsi'î

Doğum Yeri Belli Olmayıp Mezarı Edirne Dışında Olan Şâirler: Ehlî, Hıfzî, Rif'atî, Revânî, Sâlikî, Sürûrî, Sevdâyî, Sâni'î, Sabrî, Kâmî, Necâtî Bey, Nüvîsî, Vehbî-i Diger, Hâtifî, Hâdî

Doğum ve Ölümüyle İlgili Herhangi Bir Kayıt Bulunmayan Şâirler: Âzerî, Elîfî, Emrî Çelebi, Bâkî, Bahşî, Bedi'î, Behiştî, Beyânî, Tâbi'î, Tîgî Bey, Celîlî, Civânî, Civânî-i Diger, Cevrî, Hâkimî, Pervâne-zâde Hüseyin, Hüseynî, Hamdî-i Diger, Hâverî, Haffî, Dâ'î, Destârî, Râhî, Râmî, Rüşdî (Âmmeci Çelebi), Refî'î, Rûmî Bey, Zemânî, Sipâhî, Sihrî, Sezâyî-i Diger, Su'ûdî, Sa'îdî, Süvârî, Sûzî, Sehî Bey, Şâhidî, Şerîf, Şuglî, Şevkî, Şehîdî, Sâdık Bey, Sabâyî, Sabâyî-zâde, Sıfâtî, Sun'î, Tal'atî, 'Âkif, 'Abdî (Buhûrî-zâde), 'Itâbî, 'İzârî, 'İzzet (Ali), 'Azmî, 'Askerî, 'Atâî, 'İlmî (Mehmet), 'Ali Bahtî, 'Ahdî, 'Ahdî-i Diger, Garîbî, Fânî, Fânî-i Diger, Fedâî, Ferâgî, Fezâyî, Fazlî-i Leng, Fazlî-i Diger, Feyzî, Kabâî, Kerîmî, Kesbî, Kesbî-i Diger, Keşfî Bey, Keşfî-i Diger, Güftî (Mustafa), Misâlî Bey, Mecdî, Mahrem Dede,

Mahvî, Muhyî (Mehmet Çelebi), Muhyî (Muhyiddin Ef.), Mestî, Mu'înî, Mu'înî-i Diger, Münîbî, Münîrî, Nasûhî, Nasîbî, Nutkî, Nazmî, Na'îmî, Nükâtî, Nevâzî, Nihânî, Nihânî-i Diger, Vücûdî, Visâlî, Vehbî, Lâhikî, Lâhikî-i Diger, Yakînî, Fahrî, Lafzî, Nushî, 'Abdî

Riyâz-ı Belde-i Edirne'nin *Ravzatü'ş-Şu'arâ* kısmı, edebî kaynak olarak, özellikle Ahmet Bâdî'nin yaşadığı zaman dilimindeki şâirlerin biyografilerine dair verdiği ayrıntılı ve güvenilir bilgileri ihtiva etmesi açısından önemlidir. Öyle ki bazı şâirlerin biyografilerinde şâirin özelliklerini, yaptığı görevleri ve tarihlerini bunun yanında ölümünü ayını hatta gününü bile belirterek yazmıştır. Buna örnek olarak şâir Hulkî'yi verebiliriz:

Mücellid eṣnâfından Ḥasan Efendidir. 1265 senesinde Edirne'de tevellüd edip 285 senesinde ismine ḳur'a isâbet ile silk-i celîl-i 'asâkir-i şâhâneye deḫâlet ederek Ḳaradağ cihetine sevḳ olunup 293 senesinde Ṣırbiye Muḥârebesinde mülâzim-i ṡânîlik rütbesini iḥrâz ve 295 senesinde me'mûriyeti kâtip mu'âvinliğine taḥvîl ile i'zâr olunduḳtan ṣoñra Manastır'a gönderilip orada edâ-yı ḫidmet etmekte iken oradan bi'l-isti'fâ Edirne'ye gelmiş ve ṣan'at-ı ḳadîmi olan mücellidlik ile tedârik-i emr-i ma'îşet eylemekte bulunmuş olduğu ḥâlde 1310 senesi şevvâliniñ yigirmi beşinci cum'a günü vefât etmekle Tepe Mezarlığı'nda İsmâ'il Aġa câmi'i cihetinde defn olunmuştur. Kendisi ṭarîḳ-i Bektâşî'ye mensûb ve Baba'dır. Eş'ârı kelâm-ı mevzûn ḳabîlindendir. Bu ġazel bu mecelleye derc olunmaḳ üzere kendi ṭarafından verilmiştir...[34]

2. Diğer Tezkirelerde Olmayıp da Sadece Ravzatü'ş-Şu'arâ'da Yer Alan Şâirler

Ravzatü'ş-Şu'arâ'nın önemli taraflarından biri diğer tezkire ve kaynaklarda bulunmayıp bu eserde biyografileri ve şiir örnekleri verilen şâirlerdir. Sayıları 64'ü bulan bu şâirler sırasıyla şunlardır:[35]

---

[34] Bkz: metin kısmı, Hulkî maddesi, s.467

[35] Bu tarama işlemi Kaynakça'da geçen "*Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* Komisyon, Ankara 1988" adlı çalışma kıstas alınarak yapılmıştır.

Esrâr*(Nakşî şeyhi Ali, öl:1307),* **Bâkî** (*bî mahlas, mühr-kâr, derviş Bâkî*), **Bahrî** *(katiplikle geçinir, İzmir'de öldü),* **Tâib** *(Hattat-zâde, öl:1192),* **Tevfik Bey** *(Arizbaba şeyhi, öl:1315),* **Servet Bey** *(Filipe ve Aydın vergi müdürlüğü yapmış, öl:1307),* **Hüsnî** *(Edirne mülkî mektebi 2. muallimi, öl:1298),* **Hasîbî** *(Bektâşî babası, öl:1287),* **Hakkî** *(Nümûne çiftliği hademesi, Müştak Ağa, öl:1317),* **Hilmî** *(Köse Hafız Mehmet Emin Efendi soyundan),* **Halîmî** *(emlak katibi, öl:1320),* **Hâlid** *(Rûznamçeci, Işknâme şârihi),* **Hulkî** *(Bektâşî babası),* **Hayâlî** *(Abdî Çavuş, Bektâşî ve ümmî, öl:1293),* **Dem'î** *(Yusuf, 1279'da asker okulundayken 19 yaşında öldü),* **Zâkirî** *(Hacı Hüseyin, öl:1321),* **Râzî** *(Çırpanlı Hâfız, öl:1273),* **Rahşî** *(Arzuhalci Hâfız Ahmet, 1284'te at tepmesi sonucu öldü),* **Rüşdî** *(Eski cerîde nâzırı, hattat, öl:1284),* **Zâhid** *(Edirne topçu 2. obüs alayı yüzbaşısı),* **Sipâhî** *(Pervâne-zâde Hüseyin Çelebi'nin oğlu),* **Sürûrî** *(Sâlih, Bektâşî müntesibi, öl:1283),* **Sâmî** *(Küçük Sâmî, öl:1292),* **Sa'dî** *(Abdurrahman, öl:1318),* **Sevdâyî** *(Hânende Ahmet Çelebi, öl:999),* **Seyrî** *(Nakkaş Muhammedü'lhâdi oğlu),* **Seyfî** *(Taşlık medresesi müderrisi, öl:1233),* **Seyfî** *(Kılıçcı Ali, öl:1311),* **Şâdî** *(Seyyit Ef., öl:1283'ten bir müddet sonra),* **Şeref** *(Veli Dede dergâhı şeyhi Şuayb Ef.),* **Şuglî** *(Hattat Ahmet Ef., debbağ esnafı, öl:1140),* **Sâlih Efendi** *(Mestci-zâde Halvetî şeyhi, öl:1170),* **Sâlih Baba** *(Bektâşî babası),* **Sıdkî** *(Saçlı İbrahim Ef., öl:1071),* **Tal'at** *(Şerif Ef., öl:1284),* **'Âtıf** *(Şeyh Ali ef., öl:1277),* **'Âkif** *(Eski Cami vâizinin oğlu),* **'Abdî** *(Buhûrî-zâde, hattat),* **'Adnî** *(Nazif Ef., şâir 'Uzvî tarafından 1278'de bıçaklanarak öldürüldü),* **'Uzvî** *(Hasîrî-zâde, şâir 'Adnî'yi öldürüp 1278'de i'dâm olundu),* **'Afîf** *(Ahmet Ef.),* **Gâlib** *(Dersi'âm-zâde, öl:1260),* **Fıtrî** *(Şerif Ef., öl:1286),* **Fevrî** *(Mahmut Ef., öl:1084),* **Fikrî** *(Lüleburgaz vergi kâtibi Hâfız İbrahim Ethem),* **Kıyâmî** *(Seyyit Mustafa, öl:1188),* **Kâmî** *(Mehmet Şerif),* **Kesbî** *(Hattat Mustafa),* **Kenzî** *(Kıbrıs'ta doğdu, öl:1255),* **Lafzî** *(Ahmet Ef.),* **Muhib** *(Hattat Mehmet Muhib, öl:1266),* **Mahrem Dede** *(Mevlevî müntesibi),* **Müsellem** *(Gülşenî Ahmet Müsellem Ef., öl:1166),* **Münzî** *(Kıbrıslı Kenzî'nin oğlu, öl:1289'dan bir müddet sonra),* **Münîbî** *(Edirneli danişmend),* **Necâtî** *(Kâtip Mehmet),* **Neş'et** *(Hâce Süleyman Ef., öl:1222),* **Nehrî** *(Kiraz Ali, öl:1222),* **Nizâmî** *(Hammâmî-zâde Mehmet Nizâme'ddin),* **Nevâzî** *(Mustafa),* **Nühüft** *(Ebezâde-oğlu, öl:1294),* **Vasfî** *(Yazıcı Mehmet Ef., öl:1305),* **Vefâ** (*Veli Dede dergahı post-nişîni),* **Hemdem** *(Mehmet Hüsni Ef.)*

3. Ravzatü'ş-Şu'arâ'da Bulunan Şâirlerin Mensup Oldukları Meslekler ve Tarikat İlişkileri

Ravzatü'ş-Şu'arâ'daki şâirlere, mensup oldukları meslekler ve tarikat ilişkileri açısından bakacak olursak karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır:

Arzuhalci: Seyrî, Fikrî, Vasfî

Asker: Hayâlî (Abdi Çavuş), Dem'î, Zâhid, Şâdî, Şu'â'î, 'İzzet, Ferâgî

Çeşitli Meslekler: Ahmed Şemsü'ddin (*Şeyhu'l-İslam),* Ahmed Paşa (*Vezir),* Âzerî (*Istabl-ı Âmire Huddâmı),* Enîs Numan (*Reisü'l-Küttâb),* Bâdî (*Vergi Müdürü),* Meşreb (*Sadâret-i Uzma Kethudâsı),* Tîgî (*İhtisab Ağası),* Hakkî (*Nümûne Çiftliği Hademesi),* Hâlid (*Rûznamçeci),* Sevdâyî (*Hânende),* Sâdık (*Enderûn-ı Hümâyûn Ağası),* Fâtih (*Maliye Müfettişi),* Fıtrî (*Nüfus Müdürü),* Nazîm (*Hatt-ı Hümâyûn Pazarbaşısı),* Vecdî (*Haraç Hassa Emîni)*

Danişmend: Lâhikî, Münîbî, Muhyî, Sırrî

Defterdâr: Şâhidî, Safhî, Fâtih, Nihânî, Sâfî, Hayâlîbey-zâde

Din Görevlisi: İbrahim, Vehbî-i Diger, Vâlihî, Nükâtî, Rüşdî, Dâî, Hamdî, Bülendî/Kûtehî

Divan Sahibi Şâirler: Ahmed Şemsü'ddin, Ahmed Paşa, Emrî, Enîs Recep, Bâdî, Pertev, Meşreb, Tîgî, Senâî, Cemâlî, Mâtemî(Hâtemî), Haffî, Hayâlî Mehmet, Rüşdî, Revânî, Sezâyî, Sükkerî, Sehî, Şevkî, Sâdık, Sabâyî, Sabrî, 'Örfî, 'İffetî, Kınalızâde 'Ali Ef., Kabûlî, Kâmî, Kesbî, Güftî 'Ali, Müsellem, Mu'înî-i Diger, Necâti Bey, Necîb, Neşâtî, Neş'et, Nazmî, Nazîrâ, Nazîm, Yakînî, Sâfî, Sûzî

Eğitimci: Hüsnî, Hâverî, Dâî, Zâhid, Neş'et, Visâlî

Esnaf: Bâkî (*Mühr-kâr),* Civânî-i Diger (*Külah-dûz),* Haffî (*Ayakkabıcı),* Hulki (*Mücellit),* Sâlikî *(Kemânkeş),* Sâlikî-i Diger (*Nakkâş),* Sürûrî (*Mücellit*), Şuglî (*Debbâğ),* Şifâî (*Mühr-ken),* Garîbî (*Kemânkeş),*Fânî (*Sahhâf),* Fânî-i Diger (*Attar),* Fezâyî *(Rişte-fürûş),* Fazlî-i Diger *(Mahya Ustası),* Kabâî *(Terzi),* Kâmî Mehmet Şerif (*Kadayıfçı),* Muhib (*Hakkâk),* Münzî (*Lüleci),* Nâtık (*Sarraf),* Nasûhî (*Attâr),* Yakînî *(Takyedûz),* Zâkirî *(Kitapçı)*

Hattat: Bâdî, Tâib, Hüsâmî-i Diger, Rüşdî, Sihrî, Seyfî, Şuglî, ‘Abdî, ‘Örfî, ‘Ali Bahtî, Kesbî-i Diger, Muhib, Nazîrâ, Nakşî, Subhî, İbrahim

Kadı: Ahmed Paşa, Yahya-zâde Ahmed, Pervâne-zâde Ahmed, Ehlî, Bahşî, Bedi‘î, Civânî, Cevrî, Hâkimî, Hayâlî (Abdü’lvahab), Râzi (Muhyi’ddin), Râzî (Mehmet), Kasap-zâde Rızâ, Zehrimâr-zâde Rızâ, Rif’atî, Sa’îdî, Sabâyî-zâde, Sabrî, ‘Abdî, ‘Ubeydî, ‘İffetî, ‘İlmî Nâzik, ‘İlmî (Abdullah), Kınalı-zâde ‘Ali, Börekçi-zâde Fâiz, Fütûhî, Kâmî (Mehmet), Kâmî (Edirneli Çelebi), Güftî Ali, Mecdî, Mu’înî-i Diger, Nutkî, Nazîrâ, Vücûdî, Visâlî, Vehbî, Hâdî

Kâtip: Bahrî, Feyzî, Tahsin, Servet Bey, Hüsâmî, Hasîbî, Hilmî, Halîmî, Hayrî, Râsim, Rahşî, Rüşdî, Reşid Bey, Rûmî-i Diger, Zamânî-i Diger/Semâ’î, Sihrî, Sürûrî, Sâmî, Sa‘dî, Sükkerî, Sehî, Tal’at, ‘Ahdî, Fikrî, Kesbî, Keşfî Bey, Misâlî, Necâtî-i Diger, Nazîrâ, Nüvîsî, Nühüft, Hemdem, Feyzî

Maliyeci: Pertev, ‘İtâbî

Mesnevîhân: Enîs Receb, Hâlid, Hayâlîbey-zâde

Müderris: Ahmed Şemsü’ddin, Yahya-zâde Ahmed, Hıbrî, Hıfzî, Hızrî, Hayâlî (Abdü’l-vahab), Kasap-zâde Rızâ, Zehrimar-zâde Rızâ, Rif’atî, Su’ûdî, Selîsî, Seyfî, ‘İzârî, ‘İffetî, Remzi-zâde ‘İlmî, ‘Ali (Kınalı-zâde), ‘Ali, ‘Ahdî-i Diger, Gâlib, Fıtrî, Fevrî, Kâdirî, Kâmî (Mesnevihân-zâde), Kâmî (Edirneli Çelebi), Necîb, Nasîbî, Vâsi’î, Fahrî

Nişancı: Enîs Numan, Necâti Bey

Padişah: I. Murad, Yıldırım Bayezid, Çelebi Mehmet, II. Murad, Fatih S. Mehmet, II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim, III. Murad, III. Mehmet, I. Ahmed, II. Osman, IV. Murad, II. Mustafa, III. Ahmed, I. Mahmud, III. Mustafa, III. Selim,

Saz Şâiri: Kenzî, Nühüft/Vâzıh

Sipahî: Beyâzî, Hüseynî, Mâtemî, Rûmî, Fedâî

Şehzade: Cem Sultan, Şehzâde Bayezid (Şâhî)

Tabip: Destârî, Şifâî, Sıfâtî ‘Atâî, Nasûhî, Lafzî, Fânî-i Diger, Nâtık

Vakıf Görevlisi: Emrî, Beyânî, Refîkî, Revânî, Sehî, Ferîdî, Yakînî

Kültür ve edebiyatımızın bir parçası olan tekke ve zaviyeler ve buradan yetişen şâirler Osmanlı coğrafyasında önemli bir yer teşkil etmekteydi. Bu durum Edirne'de de böyledir. Osmanlının Balkanlara açılan bu kapısında mevcut tekke ve zaviyelerde gerek şeyh ve gerekse mürid seviyesinde çok sayıda şâir yetişmiş ve şiirleriyle kültür ve edebiyatımıza katkıda bulunmuşlardır.[36]

Ravzatü'ş-Şu'arâ'da bizzat tarikat şeyhi olan şâirlerin sayısı 27'dir. Bunun yanında çeşitli tarikatlara bağlı olan müridler ve bu tarikatlarla ilişki içinde olan şâirler hesap edildiğinde bu sayının hayli kabarık olduğu görülür. Şâirlerle beraber zikredilen bu tarikatları ve bağlılarını şöylece sıralayabiliriz.

İsmi Geçen Tarikatlar: Gülşenî, Uşşâkî, Nakşibendî, Mevlevî, Bektâşî, Celvetî, Halvetî, Kâdirî

Tarikat Şeyhi Olan Şâirler: İbrahim Gülşenî, Enîs Recep, Enîs Mustafa, Bayezîd Halife, Tevfik Bey, Senâî, Cemâlî, Hâfız, Hamdiyyü'l-Bağdâdî, Sezâyî, Süvârî, Şeref, Sâlih Efendi, Sâlih Baba, Sıdkî, 'Âtıf, 'Abdü'lhayy, 'İlmî, Gâlib, Kabûlî, Kudsî, Kıyâmî, Müsellem, Neşâtî, Nakşî, Vefâ, Esrâr

Tarikat Müntesibi Olan Şâirler: Behiştî, Hüsâmî-i Diger, Hasîbî, Hulkî, Hayâlîbey-zâde, Dervîş, Rindî, Şerif, Şuglî, Şifâî, Kâmî, Kenzî, Mahrem Dede, Mûnis, Nizâmî, Nühüft/Vâzıh, Bâkî

Ravzatü'ş-Şu'arâ'da biyografileri verilen bu şâirleri, Edirne'nin sosyal ve kültürel yapısını gözler önüne serecek şekilde meslekî konumlarına göre ayıracak olursak önümüze şöyle bir toblo çıkar:

Meslekler	Şâir Sayısı
Arzuhalci	3
Asker	7
Çeşitli Meslekler	70
Danişmend	4
Defterdâr	6
Din Görevlisi	8

[36] Canım (1995): 19

Divan Sahibi	40
Eğitimci	6
Esnaf	23
Hattat	16
Kadı	37
Kâtip	33
Maliyeci	2
Mesnevihân	3
Müderris	27
Nişancı	2
Padişah	19
Saz Şâiri	2
Sipahi	5
Şehzâde	2
Tabip	8
Vakıf Görevlisi	7

4. Ravzatü'ş-Şu'arâ'nın Şekil ve Muhteva Özellikleri

Ravzatü'ş-Şu'ara'da şâir sayısı padişahlar ve şehzadeler dışında 269'dur. Bu şâirler Arap alfabesi sırasına göre şu şekilde sıralanmıştır:

Ḥarfü'l-Elif: Ahmet Şemsü'ddin, Ahmet Paşa, Ahmet Bey (Rıdvânî), Ahmet, Ahmet Efendi, Âzerî, Elîfî, Emrî, Enîs Recep, Enîs Mustafa, Enîs Numan, Ehlî, ek:Esrâr, İbrahim

Ḥarfü'l-Bâ: Bâdî, Bâkî, Bâyezid Halîfe, Bahrî, Bahşî, Bedi'î, Bülendî, Behiştî, Beyâzî, Beyânî, Pertev Efendi, Pertev Muhammed

Ḥarfü't-Tâ: Tâib, Tâbi'î, Tahsin Bey, Tevfik Bey, Tîgî Bey

Ḥarfü'ṣ-Ṣâ: Servet Bey, Senâî

Ḥarfü'l-Cîm: Celîlî, Cemâlî, Civânî, Civânî-i Diger, Cevrî, Çemenî

Ḥarfü'l-Ḥâ: Hâfız, Hâkimî, Hıbrî, Hüsâmî, Hüsâmî-i Diger, Hüsnî, Hasîbî, Hüseyin Çelebi, Hüseynî, Hıfzî, Hakkî, Hilmî, Halîmî, Hamdiyü'l-Bağdâdî, Hamdî

Ḥarfü'l-Ḫâ: Hâtemî, Hâlid, Hâverî, Hızrî, Haffî, Hulkî, Hulûsî, Hayâlî Mehmet, Hayâlî, Hayâlî Beyzâde, Hayrî

Ḥarfü'ẕ-Ẕel: Zâkirî

Ḥarfü'd-Dal: Dâî, Dânişî, Dervîş, Destârî, Dem'î

Ḥarfü'r-Râ: Râhî, Râzî (Muhyiddin), Râzî (Mehmet), Râzî (Mustafa), Râsim, Re'fet, Râmî, Rahşî, Rüşdî, Rüşdî-i Diger, Rızâ (Abdülkerim), Rızâ (Mehmet), Rif'atî, Reşit Bey, Refî'î, Refîkî, Rindî, Revânî, Rûmî, Rûmî-i Diger

Ḥarfü'z-Zâ: Zâhid, Zemânî, Zemânî-i Diger

Ḥarfü's-Sîn: Sâgarî, Sâlikî, Sâlikî-i Diger, Sipâhî, Sihrî, Sürûrî, Sırrî, Sezâyî, Sezâyî-i Diger, Sâmî, Sa'dî, Su'ûdî, Sa'îdî, Sükkerî, Selîsî, Süvârî, Sevdâyî, Sûzî, Sehî Bey, Seyrî, Seyfî, Seyfî-i Diger, ek:Sûzî

Ḥarfü'ş-Şîn: Şâdî, Şâhidî, Şeref, Şerif, Şu'â'î, Şuglî, Şifâ'î, Şekîb, Şevkî, Şehîdî

Ḥarfü'ṣ-Ṣâd: Sâdık Bey, Sâdık Ef., Sâlih Ef., Sâlih Baba, Sâni'î, Sabâyî, Sabâyî-zâde, Sabâyî-i Diger, Subhî, Sabrî, Sıdkî, Sıfâtî, Safhî, Sun'î, ek:Subhî

Ḥarfü'ṭ-Ṭâ: Tal'at, Tal'atî

Ḥarfü'l-'Ayn: 'Âtıf, 'Âkif, 'Abdülhayy, 'Abdî, 'Abdî (Abdullah Ef.), 'Ubeydî, 'İtâbî, 'Adnî, 'İzârî, 'Örfî, 'İzzet Ali, 'İzzet Ahmet Paşa, 'Azmî, 'Askerî, 'Atâ'î, 'Atâ'î-i Diger, 'İffetî, 'Uzvî, 'Afîf, 'İlmî (Ahmet Ef.), 'İlmî (Tâhir Ef.), 'İlmî (Mehmet Ef.), 'İlmî (Hâce Mehmet Ef.), 'Ali Ef., 'Ali Bahtî, 'Ahdî, 'Ahdî-i Diger, ek: 'Ârif, 'Abdî

Ḥarfü'l-Ġayn: Gâlib, Garîbî

Ḥarfü'l-Fâ: Fâtih, Fânî, Fânî-i Diger, Fâiz, Fütûhî, Fedâî, Ferâgî, Ferîdî, Fezâyî, Fazlî-i Leng, Fazlî-i Diger, Fıtrî, Fevrî, Fikrî, Feyzî, Feyzî-i Diger, ek: Fahrî, Feyzî (Feyzullah)

Ḥarfü'l-Ḳâf: Kâdirî, Kabâî, Kabûlî, Kudsî, Kıyâmî, ek: Kudsî, Kâsım Paşa (Sâfî)

Ḥarfü'l-Kâf: Kâmî (Mehmet), Kâmî (Ahmet), Kâmî (Mehmet Şerîf Ef.), Kerîmî, Kesbî, Kesbî-i Diger, Keşfî Bey, Keşfî-i Diger, Güftî, Güftî-i Diger, Kenzî

Ḥarfü'l-Lâm: Lebîb, Lutfî, ek: Lafzî

Ḥarfü'l-Mîm: Misâlî, Mecdî, Muhib, Mahrem Dede, Mahvî, Muhyî (Mehmet), Muhyî (Muhyiddin), Mestî, Müsellem, Mu'înî, Mu'înî-i Diger, Münzî, Münîbî, Münîrî, Mûnis Dede

Ḥarfü'n-Nûn: Nâtık, Necâtî Bey, Necâtî-i Diger, Necîb, Neşâtî, Neş'et, Nasûhî, Nasîbî, Nutkî, Nizâmî, Nazmî, Nazîrâ, Nazîm, Na'îmî, Nakşî, Nükâtî, Nevâzî, Nüvîsî, Nihânî, Nihânî-i Diğer, Nühüft, ek:Nehrî, Nushî

Ḥarfü'l-Vâv: Vâsi'î, Vâlihî, Vecdî, Vücûdî, Visâlî, Vasfî, Vefâ, Vehbî, Vehbî-i Diger, Hatîfî, Hâdî, Hemdem

Ḥarfü'l-Lâm-Elif: Lâhikî, Lâhikî-i Diğer

Ḥarfü'l-Yâ: Yakînî

Listede de görüldüğü gibi *Ravzatü'ş-Şu'arâ*'da şâirler genelde alfabetik olarak dizilmiştir. Bununla birlikte sonradan eklenen bazı şâirler de vardır. Bunlar: '*Ârif, Kudsî, Sâfî, Fahrî, Sûzî, Subhî, Feyzî, Lafzî, Nehrî, Esrâr, Zâkirî, Nushî, İbrâhim* ve '*Abdî*'dir.

Diğer tezkirelerde de rastladığımız gibi sultan ve şehzadeler eserin başında ayrı bir bölüm halinde verilmiştir. 19 padişah ve 2 şehzadenin bu kısımda biyografileri ve şiirlerinden örnekler vardır. Bâdî, Osmanlı şiir geleneğini I. Murad'la başlatmakla birlikte bütün Osmanlı sultanlarını eserine almamıştır. I. Murat'tan III. Selim'e kadar sırasıyla 19 padişahı ele aldıktan sonra şehzâde olarak sadece Sultan Cem ve Şehzâde Bayezit'ten (Şâhî) örnek şiirler sunmuştur.

Ahmet Bâdî, ele aldığı şâirlerin hayat hikayelerini yazarken tezkirelerde ortaya konulan düzene uymuştur: Şâirin mahlası, adı, şöhreti, doğum yeri, öğrenim kademeleri, meslekî konumu, görev yaptığı yerleri, ölümü, ölüm tarihi, mezarı, eserleri ve şiirlerinden örnekler onun biyografilerinin belli başlı özellikleridir. Bunun yanında özellikle yazarın çağdaşı olan şâirler hakkında oldukça ayrıntılı bilgiler bulmak mümkündür. Örnek olması bakımından çağdaşı olan şâir Nühüft hakkında yazdıklarına bir göz atalım:

Muṣṭafa Bey ibn-i Edhem Bey'dir. Ebe-zâdeoġlu demekle ma'rûfdur. Pederi cihetinden sülâlesi meşhûr Ḳoca Sinân Paşa'ya müntehîdir. Biñ iki yüz elli beş târîḫinde Edirne'de Ḫıżır Aġa Maḥallesi'nde gehvâre-zîb-i 'âlem-i vücûd olmuştur. Ba'de't-taḥṣîlü'l-isti'dâd ṣınıf-ı küttâba deḫâletle bir müddet Edirne eyâleti taḥrîrât ḳalemine müdâvim bulunduğu ṣırada mübtelâ olduğu 'işret belâsıyla ḳalemi terk ü şehriñ meyḫâne vü ḳahveḫânelerinde serseriyâne imrâr-ı vaḳt ile müntic olduğu aḥvâl ber-vech-i âtîdir. Şöyle ki ṣâḥib-i terceme peder ü vâlide cihetinden aṣîl ü necîb bir ẕât olup kendisi on beş sinlerinde iken pederleriniñ vefâtı vuḳû' bularaḳ ṣâḥib-i terceme ile küçük birâderi Kadri Bey'e ve âḫiren şu'ûruna ḫalel ṭâri olan vâlidelerine 'alâ rivâyetihi bir milyon ġırat ḳadar aḳçe vü aña muḳâbil eşyâ ve Sinân Paşa tevliyetiyle Cisr-i Ergene'de senevî on iki biñ ġıratlıḳ bir tevliyet intiḳâl etmiş idi ise de bu iki birâder geceyi gündüzü 'ıyş u 'işret ve meczûbe vâlideleri daḫi külli yevm ḫânelerinde bir çoḳ âlüftegân ile 'aḳd-ı cem'iyyetle on sene ẓarfında emvâl ü eşyânıñ kâffesini ṣarf u ilhâk ile berâber tevliyet vâridâtından sekiz on sene ṣoñra alınacaḳ ḥaṣelâtı da cüz'î meblaġ muḳâbilinde ṭâliblerine fürûḫt ederek andan da ḳaṭ'-i ümmîd edilince bu iki birâder Edirne'de żâbıṭa neferliğine ḳadar tenezzül etmiş idi. Bu ḥâl ile Edirne'de yaşamaḳ ḳâbil olmayacağı taḥaḳḳuḳ ettiğinden iki yüz seksen iki târîḫinde dersa'âdete 'azîmet ve ikisi de Bektâşî ṭarîḳatine bi'l-intisâb tebdîl-i ḳıyâfet ederek Ḳadrî bir ḳahve-ḫâne küşâd ile ḳahvecilik ve ṣâḥib-i terceme onuñ ḳahve-ḫânesinde saz şâ'irliği ṣan'atlarını icrâya mübâderetle 'âlem-i sefâlette istiḥṣâl-i emr-i ma'îşet eylemekte olduḳları ḥâlde biñ iki yüz ṭoḳsan dört senesi ḫilâlinde yekdiğerini müte'âḳıb vefât etmekle Yediḳule ḫaricinde Ġazlıçeşme Tekyesi ḫaṭîresinde defn olunmuşlardır. Ṣâḥib-i terceme evâil-i ḥâlinde "Vâżıḥ" taḫallüṣ eyler idi. Muaḫḫaren "Nühüft" taḫallüṣ eyledi...[37]

Bâdî, şâirlerle ilgili bölümlerin arasına şiir dışı konulara pek yer vermemiştir. Eserin tamamı bir Edirne Tarihi olduğundan, başka yönleriyle dikkat çeken kişiler kendileriyle ilgili bölümlerde ayrıca ele alınmıştır. Bazen de şâirin biyografisini vermeden sadece şiir örneklerini vermiş ve biyografisi için ilgili kısma göndermeler yapmıştır. Bunu yapmakla tekrara düşmekten kaçınmıştır. Bazı meşhur şâirleri ayrıntılı ele almayıp sadece şiirlerinden örnekler vermiş ve *tafsîl-i ahvâli tezkirelerin kâffesinde mestûrdur* şeklinde göndermeler yapmıştır. Bâdî, tarihçiliğinden yansıyan bir özellik olarak hem eserinin başında hem de çeşitli vesilelerle yararlandığı kaynaklardan bahsetmiştir.

---

[37] bkz: Metin kısmı Nühüft maddesi s.568

5. Ravzatü'ş-Şu'arâda Şâirler Ve Örnek Verme İşlemi

*Ravzatü'ş-Şu'arâ'*da Ahmet Bâdî, şâirlerle ilgili biyografileri verirken onlara şâirlikleri nisbetinde yer vermiştir. Meşhur ve büyük şâirlerin şiir örneklerini daha fazla tutmuş bunun yanında bazı şâirlerden bir cümleyle bahsedip sadece bir beytini örnek vermekle yetinmiştir. Bazı şâirlerin de şiirlerinden örnekler bulamadığı için sadece biyografisini vermek zorunda kalmıştır. Bu durumu *eş'ârına dest-res olunamadı* yazarak belirtmiştir. Bâdî'nin şâirlere dâir verdiği örneklerin beyit olarak dağılımı şu şekildedir:

Hiç örnek verilmeyen			: 5 şâir	1 beyit örnek verilen			: 33 şâir
2 beyit örnek verilen			: 24 şâir	3 beyit	"	"	: 26 şâir
4 beyit	"	"	: 20 şâir	5 beyit	"	"	: 30 şâir
6 beyit	"	"	: 19 şâir	7 beyit	"	"	: 8 şâir
8 beyit	"	"	: 7 şâir	9 beyit	"	"	: 8 şâir
10 beyit	"	"	: 6 şâir	11 beyit	"	"	: 4 şâir
12 beyit	"	"	: 8 şâir	13 beyit	"	"	: 7 şâir
14 beyit	"	"	: 3 şâir	15 beyit	"	"	: 2 şâir
16 beyit	"	"	: 5 şâir	17 beyit	"	"	: 3 şâir
18 beyit	"	"	: 5 şâir	19 beyit	"	"	: 6 şâir
20 beyit	"	"	: 2 şâir	21 beyit	"	"	: 2 şâir
22 beyit	"	"	: 1 şâir	23 beyit	"	"	: 2 şâir
25 beyit	"	"	: 1 şâir	27 beyit	"	"	: 4 şâir
28 beyit	"	"	: 3 şâir	29 beyit	"	"	: 2 şâir
31 beyit	"	"	: 1 şâir	32 beyit	"	"	: 4 şâir
34 beyit	"	"	: 1 şâir	35 beyit	"	"	: 1 şâir
36 beyit	"	"	: 2 şâir	37 beyit	"	"	: 1 şâir
38 beyit	"	"	: 2 şâir	41 beyit	"	"	: 2 şâir
42 beyit	"	"	: 1 şâir	44 beyit	"	"	: 1 şâir
47 beyit	"	"	: 1 şâir	58 beyit	"	"	: 1 şâir
63 beyit	"	"	: 1 şâir	100 beyit	"	"	: 1 şâir

Ahmet Bâdî kendi biyografisinde şiirlerinden 6 gazel, 1 kıt'a ve 9 müfredâtla toplam olarak 41 beyit'e yer vermiştir. En çok örnek verilen şâirler 100 beyitle Güftî Ali ve 63 beyitle Senâi'dir. Bunların dışında çok örnek verilen şâirler genelde tanınmış şâirlerdir. Örneklerin çoğu genelde diğer tezkirelerde de yer alan şiirlerdir. Bunun sebebi seçilen şiirin o şâirin en tanınmış ve herkesçe bilinen şiirleri olmasıdır. Seçilen örnekler genelde hayat hikayelerinin sonunda verilmiştir. Ancak, bunun istisnâları da vardır. Bazen biyografinin ortasında veya sonuna yakın bir yerinde de örnek verdiği olur. Meselâ *Hayâlî-beyzâde*'nin biyografisinde onun daha hayattayken mezarını kazdırıp taşına da bu beyitleri yazdırdığını şu şekilde anlatır:

...

Mûmâileyh Ḫayâlî-zâde ḥâl-i ḥayâtında Murâdiye Câmî'i ḥaṭîresinde ḳabrini tehî edip mezârı ṭaşına bu ebyâtı ḳazdırmış idi.

Yañılup bunca günâhı eyledüm nisyân ile
Ḥażretüñe nice varsun bu ḳuluñ 'ıṣyân ile

Faḫr-ı 'âlem ḥürmetine 'izzetine yâ Allâh
Cennete gönder beni îmân ile iḥsân ile[38]

Bâdî'nin verdiği bu örnek şiirler, *şi'r, beyt, velehû beyt, ebyât, nazm, velehû, rubâ'î, gazel, velehû gazel, gazel-i diger, diger gazel, matla', velehû matla', târîh, mısra', kıt'a, velehû kıt'a, kıt'a-i diger, müfredât, velehû fârisî, ilâhî, na't-ı şerîf, li muharririhî, hezl, mesnevî, bu dahî, kezâ, şarkı, lügaz, ez kasâid, diger* gibi ara başlıklarla verilmektedir. Bunun sebebi nesirle nazımın daha kolay fark edilmesi ve şiirin türü hakkında okuyucunun bir fikir edinmesidir. Aynı şekilde nazımdan nesire geçerken yine bu nedenle "*nesr*" kelimesini kullanmıştır.

Ravzatü'ş-Şu'arâ'da biyografilerin genelde sonunda verilen şiir örnekleri yorumsuz olarak şu ifadelerle verilir: *Bu eş'âr âs̱âr-ı güftârındandır, ebyât-ı âtiye âs̱âr-ı şi'riyesinden nümûnedir, bu ebyât güftârından nümûnedir, âtîdeki eş'âr güftâr-ı dürerbârındandır, âtîdeki ebyât âs̱âr-ı güftârındandır, bu beyt onuñdur, bu eş'âr maḥṣûl-i tab'-ı dürerbârlarıdır.* Bu ifadeler şâirden şâire farklılık gösterir. Meselâ tarikat şeyhi bir şâir için: "*bu kıt'a zâde-i tab'-ı şeyḫâneleridir*"[39] derken tarikat mensubu bir şâirde: "*bu gazel maḥṣûl-i tab'-ı dervişâneleridir*"[40] ifadesini kullanır.

---

[38] Bkz., Metin kısmı, Hayâlî-beyzâde maddesi, s.471

[39] Bkz., Metin kısmı, *İbrahim Gülşenî* maddesi, s.432, *Hâfız* maddesi, s.458

[40] Bkz: Metin kısmı *Hasîbî* maddesi, s.460, *Hakkı* maddesi s.462

6. Ravzatü'ş-Şu'arâ'nın Şâirlerle İlgili Kaynakları

Ahmet Bâdî, *Riyâz-ı Belde-i Edirne*'yi yazmaya karar verdiğinde örnek olarak kendinden önce yazılmış olan oldukça geniş kaynaklara sahipti. Özellikle *Ravzatü'ş-Şu'arâ* kısmını kaleme alırken bu zengin kaynaklardan istifade etmemesi düşünülemezdi. Zira XX. yüzyıla gelindiğinde yukarıda isimlerini verdiğimiz tezkirelerin yanında bugün bizim bilmediğimiz daha başka nice tezkireler, divanlar ve şiir mecmuaları bulunmaktaydı.

Titiz bir araştırmacı olan Bâdi, ilk olarak işe önündeki bu eserleri değerlendirerek başladı. Böyle bir değerlendirme yaparak bazı seçimler yapmış olduğunu kaynak olarak verdiği isimlerden anlamak mümkündür. Zîrâ eserinde bazı tezkirelerden hiç bahsetmediği halde bazılarını çok sık zikretmiş ve biyografisini verdiği şâire kaynak olarak göstermiştir.

Bâdî'nin eserini oluştururken hangi kaynağa ne kadar yer verdiğini bir liste halinde şöyle sıralamak mümkündür:

Doğrudan Kaynak Gösterdiği Eserler	**Şâirler**
'Atâ Târihi	Tîgî Bey, Su'ûdî, Necâtî Bey, Nazîm
'İzzî Târihi	'İlmî Mehmet
Ahdî Tezkiresi	Sâdık Bey, Muhyî (Acem), Lâhikî, Lâhikî-i Diger
Âşık Çelebi Tez.	Beyânî, Hayâli Bey, Revânî, Zemânî-i Diger, Sehî Bey, 'Itâbî, Kâmî Mehmet, Na'îmî, Visâlî
Beyânî Tezkiresi	Vücûdî
Enîsü'l-Müsâmirîn	Tâbi'î, Tîgî Bey, Hayâlî Beyzâde, Dâ'î, Visâlî, Sabrî, Kasapzâde Rızâ, Zemânî, Zemânî-i Diger, Selîsî, Şâhidî, Sehî Bey, Sâni'î, 'Atâî, 'İlmî-i Nâzik, Fütûhî, Fedâî, Kâmî Mehmet, Lâhikî-i Diger
Eslâf	Nazîm
Esrar Dede Tezkiresi	Nazîm
Fatin Tezkiresi	Enîs Mustafa, Sâdık Ef., İzzet, Fatih Efendi, Nazîm
Güftî Tezkiresi	Hüsâmî (Derviş Hasan), Zehrimâr-zâde Rızâ

Güldeste-i Riyâz-ı İrfân	Fahrî
Hadâiku'l-Hakâyık	Hayâlî (Abdü'l-Vahab), Selîsî, 'İlmî Mehmet, Kâmî Ahmet
Hadâyiku'l-Cevâmi'	Revânî
Hadîkatü'l-Vüzerâ	Râzî (Pîr Mehm. Paşa)
Hasan Çelebi Tez.	Beyânî, Cevrî, Hüseynî, Sehî Bey, 'Ahdî, 'Ahdî-i Diger
Kâmûsu'l-A'lâm	Ehlî, Tâbi'î, Su'ûdî, 'Atâî, 'İlmî Mehmet, Kınalızâde 'Ali
Künhü'l-Ahbâr	Şâhidî, İzârî, 'Atâî, Necâtî Bey, Visâlî
Latîfî Tezkiresi	Tâbi'î, Hüseynî, Haffî, Revânî, Zemânî, Şevkî, 'Atâî, Mestî, Necâtî Bey, Nazmî, Visâlî
Nazîrâ Mecmu'ası	İbrahim
Niyâzî Tezkiresi	Râzî (Mehmet Ef.), Sun'î, Fâiz
Râmiz Tezkiresi	Sûzî, Feyzî
Rızâ Tezkiresi	Ehlî, Rindî, Sabâyî-i Diger, Sabrî, 'İlmî-i Nâzik, Neşâtî
Riyâzî Tezkiresi	Sâdık Bey, 'İlmî-i Nâzik, Yakînî
Safâyî Tezkiresi	Râzî (Mehmet Ef.), Sükkerî, İzzet, 'İlmî, Fütûhî, Fezâyî, Güftî Mustafa, Nâtık, Neşâtî, Nasîbî, Nükâtî, Vehbî-i Diger
Sâlim Tezkiresi	Pervâne-zâde Ahmet, Râzî (Mehmet Ef.), Safhî, 'Ali Bahtî, Fezâyî, Nazîrâ, Nazîm
Sefînetü'r-Rüesâ	Sezâyî
Sehî Tezkiresi	Rıdvânî Ahmet, Kasım Paşa
Selânikî Târihi	Hayâlî Beyzâde
Sema'hâne-i Edeb	Enîs Receb, Şehîdî, Vehbî-i Diger
Sicill-i 'Osmânî	Ehlî, Bedî'î, Beyâzî, Beyânî, Hüseynî, Râmî, Zemânî-i Diger, Sâgarî, Sihrî, Sükkerî, Sâdık Efendi, Sâni'î, Sabrî, Tal'atî 'İlmî-i Nâzik, 'İlmî Mehmet, Fezâyî, Nakşî
Tuhfetü'l-Hattâtîn	'Ali Bahtî, Subhî, İbrahim
Vakâyi'u'l-Fuzalâ	Râzî Mehmet, Şekîb, Sabrî, Fâiz, Fütûhî, Vehbî-i Diger
Zeyl-i Şakâyık	Su'ûdî, Vâlihî
Zübdetü'l-Eş'âr	Hayâlî Beyzâde, Refi'î, Sâdık Bey, Fedâî, Keşfî-i Diger, Nazîm, Yakînî

Bu listeden de anlaşılacağı üzere Bâdî, kaynak olarak en çok Enîsü'l-Müsâmirîn'i göstermiştir. Toplam 19 şâiri anlatırken bu eseri zikreden şâir daha sonra 18 defa Sicill-i 'Osmâni ve 12 kez Safâyi Tezkiresi'ne yer vermiştir. Bunun yanında Latîfî Tezkiresi 11, Âşık Çelebi Tezkiresi 9 ve Hasan Çelebi Tezkiresi de 6 defa kaynak olarak verilmiştir.

7. **Ravzatü'ş-Şu'arâ'nın Dil ve Üslûp Özellikleri**

Ahmet Bâdî'nin şâirler kısmını hazırladığımız *Riyâz-ı Belde-i Edirne* adlı eseri, Tanzimat döneminin Osmanlıcasıyla yazılmıştır. Çok sade olmadığı gibi zor anlaşılacak kadar da süslü ve ağdalı değildir. Edebî alanda Orta Nesir diye nitelendirebileceğimiz, halkın konuşma diliyle süslü yazı dili arasında olan yazı biçimi, Bâdi tarafından benimsenildiği gibi bir çok tarih eserinde de özellikle tercih edilmiştir. Bu nesir türünde yazar, esas olarak anlatmak istediği şeyin peşindedir.[41]

Bâdî'nin sanat yapma kaygısı yoktur. Herşeyden önce o bir tarihçidir. Onun amacı yıllarca uğraşarak toplamış olduğu târihî ve edebî malzemeyi insanlığın hizmetine sunmaktır. Ancak bu sunuş şâirler kısmına gelindiğinde az da olsa kendini süslü ve tamlamalı cümlelere bırakır. Bu durumu yadırgamamak gerekir. Zira hemen hemen bütün tezkire yazarları az ya da çok bu yola tevessül etmişlerdir.

Bâdî şâirlerin biyografilerini anlatırken bir çok tezkireden faydalanıp alıntılar yapmıştır. Bu alıntılarda bazı ifadeleri aynen almış ve bazılarını da değiştirme yoluna gitmiştir. Üslûbu genelde sade olmasına rağmen yaptığı bu alıntılarda tamlama ve secilere çokça yer vermiştir. Hem buna örnek olması bakımından hem de diğer tezkirelerden ne şekilde yararlandığının anlaşılması için şâir Cevrî hakkında yazdıklarına bir göz atalım:

Kınalızâde Ḥasan Çelebi Teẕkiresinde beyân olunduğuna göre mûmâileyh şu'arâ-yı belâġat deyrine ma'den olan şehr-i Edirne'dendir. Ṣıgâr u kibâr arasında Ḥarraṭ-zâde demekle iştihâr bulmuştur. Babası ẓurefâ-yı A'câmdandır. Sulṭân Selîm ile gelerek Edirne'de mekân ṭutmuştur. Nâmı İbrâhim'dir. 'Ulüvv-i himmet ü sümüvv-i nehmeti ile ṭarîḳ-i ber-sa'âdet-i 'ilme sülûk edip nice zamân Bostan Efendi zamânında gülistân-ı fażl-ı 'irfândan ḫûşe-çîn olup ictinâ-i s̱emâr-ı fażl u yaḳîn etmiş idi. Âḫirü'l-emr ebvâb-ı recâ ve âmâli ünsdâd olup ol bâbdan bî-murâd olunca maḫzûn u nâşâd 'Abdü'l-kerîm-zâde merḥûmuň südde-i felek-nihâdına

[41] Fahir İz (1996): *Eski Türk Edebiyatında Nesir,* Akçağ Yayınları, 2. baskı, Ankara: s. XIII

istinâd ederek ondan mülâzim olduktan ṣoñra ṭarîḳ-i ḳażâya ʻâzim olmuştur. Alâm-ı bî-encâm-ı manṣıb-ı ḳażâya mübtelâ iken yine dâimâ taḥṣîl-i fażl ü ʻirfân etmekde idi...[42]

Şimdi de aynı şâirin Hasan Çelebi Tezkiresi'ndeki biyografisine bakalım:

Şu'arâ-i belâġat deyrine maʻden olan şehr-i Edirnedendir. Ṣıġâr u kibâr arasında Ḫarraṭ-zâde dimekle iştihâr bulmuşdur. Babası ẓurefâ-i Aʻcâmdan Sulṭân Selîm ile gelüp Edirne'de ârâm idüp anda maḳâm ṭutmuşdur. Nâmı İbrahimdir. ʻUlüvv-i ṭabîʻat ü sümüvv-i himmeti ile ṭarîḳ-i pür-saʻâdet-i ʻilme sülûk idüp nîce zamân Bostan Efendi merḥûmuñ gülistân-ı fażl u ʻirfânında ḫûşe-çîn olup ictinâ-i ṣemâr-ı fażl u yaḳîn itmişidi. Âḫiru'-lemr ebvâb-ı recâ ve âmâli ünsdâd bulup ol bâbdan ber-murâd olıcaḳ maḥzûn u nâ-şâd ʻAbdü'l-Kerîm-zâde merḥûmuñ südde-i felek-nihâdına istinâd idüp andan mülâzim olduḳdan ṣoñra ṭarîḳ-i ḳażâya ʻâzim olmuşdur. Ḥâlâ Rumeli ḳażâsından ve ol ṭâifeniñ eṣḥâb-ı kemâlâtındandır. Âlâm-ı bî encâm-ı manṣıb-ı ḳażâya mübtelâ iken yine dâimâ taḥṣîl-i fażl u ʻirfân üzre olup...[43]

Bir çok tezkire yazarı, özellikle şâir padişahları, şehzadeleri ve devlet adamlarını dil olarak hem ağır hem de mübalağalı ve yüceltici ifadelerle anlatmasına rağmen Bâdî en sâde anlatımını padişahlar ve şehzaler kısmında yapmıştır. Mesela Fatih Sultan Mehmet'i sadece 3 cümleyle ifade etmiştir:

Maḫlaṣ-ı şerîfleri *ʻAvnî* olup gah tamâm ġazel ü gah müfret derler imiş. Eşʻarlarından nümûne olaraḳ teyemmünen derc ü tenmîḳ edildi...[44]

Latîfî Tezkiresi'nde ise aynı padişahın sadece unvan kısmı şu şekilde geçmektedir.

Sulṭân Meḥmed Ḫân Ġâzî selâṭîn-i âl-i ʻOṣmânuñ mu'ayyen ü mümtâzı mülûk-i mâziyyeden sultân-ı selâṭîn-i ġuzât ve bânî-i mebânî-i envâʻ-ı ḫayrât u ḥasenâtdur. Şâhân-ı memâlik-sitân içre fâtîh-i taḫt-ı İstanbul ve muḥyi-i merâsim-i şerʻ-i Rasûldür. Ve aḫbâr-ı Nebeviyyede niʻme'l-emîr teşrîfi birle müşerrefdür. Bu sebebden ḥayâtı ve memâtı devlet-i dâreyn ve saʻâdet-i kevneyn ile eʻazz u eşrefdür ve kütüb-i tevârîḫde künyet-i ʻaliyyeleleri ebu'l-ḫayrât ve naʻt-ı maʻâliyyeleri ebu'l-ḥasenâtdur...[45]

Üç dilin de (Arapça, Farsça Türkçe) olanaklarından yararlanan Bâdî, sadece biyografik bilgi vermekle yetinmiş kendisi herhangi bir eleştiri ya da beğenme sözü

---

[42] Bkz: metin kısmı, Cevrî maddesi, s.457

[43] Bkz: İbrahim Kutluk (Haz.) (1989): *Hasan Çelebi Tezkiresi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2.cilt, 2.baskı, Ankara: Cevrî maddesi, s.268

[44] Bkz: metin kısmı s.423

[45] Bkz. Canım (Haz.) (2000): s.139

kullanmamıştır. *Gelip*, *gidip*, *kılıp*, *olup, kılındıkda, olundukda, etmekle, anlar, dek*, *şol* vb genellikle fiil ve bağlaç durumundaki kelimeler Türkçe'dir. Bunun yanında *ba'dehû, âhiru'l-emr, âhiren, vukû', sâniyen, vâsıl* gibi Arapça kelimeleri de sıkça kullanmıştır. Çoğul eklerinde genelde *–ler / -lar* kullanırken; *ol*, *anı*, *anlar* ve *bunlar* gibi zamirlere de yer vermiştir. Aynı zamanda Farsça ve Arapça kökenli *müşârunileyh, mezbûr, mezkûr, mûmâileyh* gibi kelimeleri de çok sık kullanmıştır.

*Ravzatü'ş-Şu'arâ'*nın metninde bugün "e" vokali taşıyan birçok kelimenin "i"şeklinde yazıldığı görülmektedir: *İtdi, irişdi, iden, gice, irdi, virdi* vb. Türkçede sonu "p" ile biten zarf-fiiller genelde "b" ile yazılmıştır: *olub, gidüb, idüb, koyub, varub, yazub* vb. gibi.

Bâdî, tezkire geleneğinde olduğu gibi bazı ayet, hadis ve kelâm-ı kibarlardan sonra *muktezâsınca, fehvâsınca, hükmünce, medlûlınca, mısdakınca, binâen, gereğince,* gibi cümle bağlayıcı bağlaçları da kullanmıştır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki Bâdî'nin kaleme aldığı *Ravzatü'ş-Şu'ara*, faydalandığı bir çok tezkireden hem dil hem üslûb hem de içerik olarak izler taşımakta bir nev'i onların özeti niteliğindedir. Ancak Edirneli şâirleri bir bütün olarak ele alıp sunmasından dolayı da Edebiyat tarihimiz açısından oldukça önemlidir. Bâdî, birçok kaynaktan faydalanarak derleyip toparladığı ve 269 şâirin biyografisini ve şiir örneklerini içeren bu çalışmasıyla, eserinin mukaddimesinde kendi ifasesiyle belittiği insanlık ve Osmanlılık şanına layık olma[46] amacına ulaşmıştır, kanaatindeyiz.

---

[46] Bâdî.A.g.e.,cilt:1, s.1, mukaddime

8. Eserin Nüshalarının Tanıtılması

1. (Müellif) İstanbul Bayezid Devlet Kütüphanesi (T.Y.) No: 10391

Yazılış Târihi : 1322 h. / 1905

Yazarı : Ahmet Bâdî Efendi (Bâdî, 1. cildin 477-526 ve 2. cildin 341-408 sayfalarını Çırpanlı Necip Efendi'ye yazdırmıştır.)

Dış ebat : 34x22,2 cm.

İç ebat : 22,8x15 cm.

Cilt : Kahverengi meşin

Sayfa : 1. cilt:600, 2. cilt:600, 3. cilt:278 (Toplam:1478)

Satır : 31

Yazı : El yazısı, rik'a

Kağıt : Orta kalınlıkta, aharlı sarı

Başlıklar : kırmızı

Eserin baş tarafında fihrist ve kaynakça yer almaktadır. Ayrıca bazı sayfalar arasında çeşitli notlar ve şiirler bulunmaktadır.

2. (Müsvedde) Edirne İl Halk Kütüphanesi (T.Y.) No: 2315

Yazılış Tarihi : 1309-1312 h. / 1893-1896

Dış ebat : 20.5x34 cm.

İç ebat : 10x31 cm.

Cilt : Bez, beyaz

Sayfa : 1: cilt:562, 2. cilt: 600, 3. cilt: 708

Satır : 31

Yazı : Rik'a

Kağıt : Orta kalınlıkta, aharlı beyaz ve sarı renklerde

Başlıklar : kırmızı ve mavi

3. cildin sonuna Edirne'nin bağlantılarıyla birlikte 74 merkezi ve bunlara bağlı 4474 köyün adları eklenmiştir. 3. cildin orijinalinde ise bu kısım yoktur.

9. Ravzatü'ş-Şu'arâ'da Yer Alan Şâirlerin Açıklamalı İndeksi

Sıra No	Eser Sayfa No	Mahlası	Adı	Lakabı, Künyesi, Şöhreti, Mensubiyeti	Mesleği	Dîvânı	Vefat Tarihi
1	422	-	Murad Han	Edirne Fatihi	Padişah	-	-
2	422	-	Yıldırım Bayezid	-	Padişah	-	-
3	422	Mehem-med	Çelebi Mehmet	Müesses-i Sânî-i Devlet-i Osmaniye	Padişah	-	-
4	423	Murâdî	II.Murad	-	Padişah	-	-
5	423	'Avnî	Mehmet Han	Kostantiniyye Fatihi	Padişah	-	-
6	424	'Adnî	II. Bayezid	-	Padişah	-	-
7	424	Selîmî	Sultan Selim	-	Padişah	-	-
8	425	Muhibbî	S. Süleyman	-	Padişah	-	-
9	426	Selîmî	II. Selim	-	Padişah	-	-
10	427	Murâdî	III. Murad	-	Padişah	-	-
11	428	'Adlî	III. Mehmet	Eğri Fatihi	Padişah	-	-
12	428	Bahtî	I. Ahmet	-	Padişah	-	-
13	428	Fârisî	II. Osman	Şehit	Padişah	-	-
14	429	Murâd	IV. Murad	Bağdat Fatihi	Padişah	-	-
15	429	İkbâlî	II. Mustafa	-	Padişah	-	-
16	429	-	III. Ahmet	-	Padişah	-	-
17	429	Sebkatî	I. Mahmut	3. Belgrat Fatihi	Padişah	-	-
18	430	-	III. Mustafa	-	Padişah	-	-
19	430	İlhâmî	III. Selim	Şehit	Padişah	-	-
20	430	Cem	Cem Sultan	-	Şehzâde	-	900
21	431	Şâhî	Şehzâde Bayezit	-	Şehzâde	-	967
22	432	-	İbrahim Gülşenî	Gülşenî, Arif-i Billah	Gülşenî Şeyhi	-	1100
23	432	-	Ahmet Şemsü'ddin	-	Müderris, Kadı, Şeyhu'l-islam	Var	940
24	433	Ahmed	Ahmet Paşa	Veliyüddin, Sipahi Müftüsü	Kadı, Vezir	Var	902
25	434	Rıdvânî	Ahmet Bey	Tütünsüz	Ümerâ-yı Sancaktan	-	-
26	434	-	Ahmet	Yahya-zâde Ahmet Efendi	Müderris, Kadı	-	1080
27	434	-	Ahmet Efendi	Pervâne-zâde	Kadı	-	1114
28	434	Âzerî	İbrahim Çelebi	Bostan-zâde	Iṣṭabl-ı 'Âmire ḫuddâmından	-	1057
29	436	Elîfî	Mehmet Efendi	-	-	-	1149
30	436	Emrî	Emrullah Çelebi	-	Yıldırım Bâyezîd Ḫân Mütevellîsi	Var	993
31	439	Enîs	Recep	Enîs Dede	Meşnevîḫân, Mevlevi Şeyhi	Var	1146
32	441	Enîs	Mustafa	Enîs Dede	Mevlevî Şeyhi	-	1140
33	441	Enîs	Enîs Numan	Hâcegân	Reisü'l-küttab, Nişancı	-	1180
34	442	Ehlî	Mehmet Efendi	Hekim-zâde	Kadı	-	1010

35	442	Bâdî	Ahmed Bâdî	Kaltakkıran-zâde	Vergi Müdürü, Hattat	Var	-
36	444	-	Bâkî	Derviş Bâkî	Mühr-kâr	-	-
37	444	-	Bâyezîd	Bâyezîd Halîfe	Şeyh	-	920
38	444	Bahrî	-	-	Kâtib	-	-
39	444	Bahşî	-	-	Kadı	-	1035
40	445	Bedî'î	-	Miskî Emir-zâde	Kadı	-	-
41	445	Bülendî Kûtehî	İbrâhim Efendi	-	Hatib	-	1030
42	445	Behiştî	Mustafa Sa'dettin	-	Bektâşî Müntesiplerin-den	-	1178
43	445	Beyâzî	Muhammet Bey	-	Zümre-i Sipâhiyândan	-	1056
44	446	Beyânî Peykî	-	-	İmâretten ferâgat etmiş	-	940
45	446	Pertev	Mehmet Pertev Efendi	Muvakkit-zâde Vak'a-nüvîs	Amedî-i Dîvân-ı Hümâyûn Muhâsebeciliği	Var	1222
46	447	Pertev Meşreb	Muhammet Sa'id	-	Kâtip, Sadâret-i Uzmâ Kethüdalığı	Var	1253
47	448	Tâib	Muhammet Tâib Efendi	Hattat-zâde	Hattat	-	1192
48	449	Tâbi'î Feyzî	Ali	-	Kâtip, Âgâz Zaâmetine Mutasarrıf	-	-
49	449	Tahsin	Tahsin Bey	-	Kâtip, Kâim-makâm	-	1278
50	450	-	Tevfik Bey	Ariz Baba Şeyhi	Bektâşi Şeyhi	-	1315
51	450	Tîgî	Mehmet Bey	-	Müteferrika, İhtisab Ağalığı	Var	1027
52	452	-	Servet Bey	-	Kâtib	-	1307
53	452	Senâî	Ali	-	Celvetî Şeyhi	Var	1199
54	455	Celîlî	-	-	-	-	-
55	455	Cemâlî	Mehmet Efendi	Şeyh Cemâlî Mehmet Efendi	Uşşâkî Şeyhi	Var	1164
56	457	Civânî	-	Kadı-zâde	Kadı	-	-
57	457	Diger Civânî	-	-	Sanatkar (Külah-dûz)	-	-
58	457	Cevrî	İbrahim	Harrat-zâde	Kadı	-	1065
59	458	Çemenî	Derviş Ahmet	-	-	-	1030
60	458	Hâfız	Mehmet Efendi	Kömürcü-zâde	Mevlevî Şeyhi	-	1212
61	458	Hâkimî	-	-	Kadı	-	1018
62	458	Hıbrî	Abdurrahman	Salbaş-zâde	Müderris	-	1087
63	459	Hüsâmî	-	-	Kâtib	-	1014
64	460	Hüsâmî-i Diger	Hasan	Takyedûzî Derviş Hasan	Hattat Sanatkar	-	1085
65	460	Hüsnî	Hüsni Efendi	-	Muallim	-	1298
66	460	Hasîbî	Ahmet	Hasîbî Baba	Kâtib	-	1287
67	461	Hüseynî	Hüseyin Çelebi	Pervâne-zâde	Sipâhi	-	1034
68	461	Hüseynî	Emir Hüseyin	Helvâyî	-	-	1034(?)

69	461	Hıfzî	-	Sarı Memi	Müderris	-	-
70	462	Hakkı	-	Müştak Ağa	Nümûne Çiftliği Hademesi	-	1317
71	462	Hilmî	Mehmet	-	Kâtip	-	-
72	462	Halîmî	Mustafa	Bağdatlı Mustafa Efendi	Kâtip, Vergi Memuru	-	1320
73	463	Bağdâdî	Mehmet Hamdi	Bağdâdî	Uşşâki Şeyhi	-	1136
74	463	Hamdî	Hamdî-i Diger	-	İmam	-	-
75	463	Hâtemî Mâtemî	İbrahim	-	Sipâhi	Var	1004
76	464	Hâlid	-	-	Rüznamçeci, Mesnevihân	-	-
77	466	Hâverî	Abbas	-	Muallim	-	-
78	466	Hızrî	Hızır Çelebi	Tepegöz Hızır	Müderris	-	971
79	466	Haffî	-	Ümmî	Sanatkar (Haffâf)	Var	-
80	467	Hulkî	Hasan	-	Mücellid, Bektâşî Babası	-	1310
81	468	Hulûsî	-	-	Hassa Hizmetlisi	-	-
82	468	Hayâlî	Mehmet	-	-	Var	964
83	470	Hayâlî	Abdü'l-vahab	Abdü'lkerim-zâde	Müderris, Kadı	-	930
84	470	Hayâlî	Abdî Çavuş	Ümmî	Asker/Çavuş	-	1293
85	470	Hayâlî Bey-zâde	Ömer/İbrahim	Hayâlî Beg-zâde	Mesnevî-hân	-	1004/ 1022
86	472	Hayrî	Mehmet	-	Kâtib	-	-
87	473	Dâî	Mehmet	Sûfî-zâde	Hâtib, Hâce	-	1024
88	473	Dânişî	Mustafa	-	-	-	1027
89	475	Dervîş	-	Dervîş Çelebi	-	-	-
90	475	Destârî	-	-	Tabib	-	1023
91	475	Dem'î	Yusuf	-	Asker	-	1279
92	475	Râhî	-	-	-	-	-
93	476	Râzî	Muhyi'ddin	-	Kadı	-	941
94	476	Râzî	Mustafa	Çırpanlı Hafız	Kâtib	-	1273
95	477	Râzî	Mehmet	Haydar-zâde Paydar-zâde	Kadı	-	1105
96	478	Râsim	Mehmet	-	Kâtib	-	-
97	478	Re'fet	Süleyman Re'fet	-	Vâli	-	1281
98	478	Râmî	-	Keçi-zâde	-	-	-
99	478	Rahşî	Ahmet	-	Kâtib	-	1284
100	479	Rüşdî	Ahmet	Âmmeci Çelebi	Hâtib, Kâtib	Var	1108
101	480	Rüşdî	Ahmet	Eski Cerîde Nâzırı	Kadı, Hattat	-	1284
102	481	Rızâ	Abdü'lkerim	Kasap-zâde, Deli Kerim	Müderris, Kadı	-	985
103	481	Rızâ	Mehmet	Zehrimar-zâde	Müderris, Kadı	-	1082
104	482	Rif'atî	-	-	Kadı	-	1013
105	482	-	Reşid Bey	-	Kâtib	-	-
106	483	Refî'î	-	-	-	-	-
107	483	Refîkî	-	-	Mütevelli	-	939

108	483	Rindî	Hızır	Derviş Hızır	-	-	1031
109	484	Revânî	İlyas	Şüca'	Mütevelli	Var	930
110	485	Rûmî	-	-	Sipahi	-	-
111	485	Rûmî-i Diger	Dâver	-	Dîvân Kâtibi	-	-
112	486	Zâhid	Ahmet	-	Asker, Muallim	-	Hayatta
113	486	Zemânî	-	-	-	-	-
114	487	Zemânî-i Dig., Semâ'î	Mahmut	-	Kâtib	-	960
115	487	Sâgarî	-	Kazzâz Ali	-	-	926
116	488	Sâlikî	Ahmet	-	Kemânkeş, pehlivan, Na't-hân	-	-
117	488	Sâlikî-i Diger	-	Refîkî-zâde	Nakkâş	-	1030
118	488	Sipâhî	-	-	-	-	-
119	489	Sihrî	Mehmet	Dîv-dest-zâde	Kâtib, Hattat	-	-
120	490	Sürûrî	Sâlih	-	Kâtib, Mücellit Esnafı	-	1283
121	490	Sırrî	Şerif Sırrı	-	Kadı Vekili	-	1270
122	490	Sezâyî	Hasan Sezâi	-	Gülşenî Şeyhi	Var	1151
123	492	Sezâyî-i Diger	Turak	-	Dergâh-ı âli Bendesi	-	-
124	492	Sâmî	Mehmet	Küçük Sâmî Efendi	Kâtib	-	-
125	493	Sa'dî	Abdu'rrahman	-	Kâtib	-	1319
126	493	Su'ûdî	Mehmet	-	Müderris	-	-
127	494	Sa'îdî	Ahmet	-	Kadı	-	1080
128	494	Sükkerî	Zekeriya	-	Kâtib	Var	1097
129	494	Selîsî	Mustafa	Âvâre-zâde	Müderris, Kadı	-	1056
130	495	Süvârî	-	-	Şeyh	-	-
131	495	Sevdâyî	Ahmet	-	Hânende	-	999
132	495	Sûzî	-	-	-	-	-
133	496	Sehî	Sehî Bey	-	Divan Katibi, Mütevelli	Var	950 955
134	496	Seyrî	Ömer	-	Arzuhalci	-	-
135	497	Seyfî	Mehmet Seyfü'ddin	-	Hattat, Müderris	-	1233
136	497	Seyfî-i Diger	Ali Seyfi	Kılıçcı Ali	Mahkeme Başkanı, Dersiam, Müftü	-	1311
137	497	Şâdî	Ahmet Ef.	Seyyit Efendi	Asker (yüzbaşı)	-	1283
138	498	Şâhidî	-	-	Defterdâr	-	-
139	498	Şeref	Şu'ayb	-	Veli Dede Dergahı Şeyhi	-	hayatta
140	499	Şerif	-	Uşşâkî Müntesiblerinden	-	-	-
141	499	Şu'â'î	-	-	Yeniçeri	-	1020
142	499	Şuglî	Ahmet Ef.	Bektâşî Müntesiblerinden	Debbağ, Hattat	-	1140
143	500	Şifâî	Abdü'lbâkî	Gülşenî Fukarası	Tabib, Mühr-ken	-	1075
144	500	Şekib	Mehmet Ef.	-	-	-	1101

145	500	Şevkî	Yusuf Çelebi	-	-	Var	-
146	501	Şehîdî	Hüseyin	-	-	-	-
147	501	Sâdık	Sâdık Bey	-	-	Var	997
148	502	Sâdık	Sâdık Efendi	-	Enderûn-i Hümâyûn Ağası	-	1270
149	502	-	Sâlih Ef.	Mestci-zâde	Halvetî Şeyhi	-	1138
150	503	-	Sâlih Baba	-	Bektâşi Şeyhi	-	
151	503	Sâni'î	Mehmet Ef.	Attar Ahmet-zâde	-	-	953 993
152	504	Sabâyî	Hayrettin Ef.	-	-	Var	-
153	505	-	Sabâyî-zâde	-	Kadı	-	-
154	505	Sabâyî-i Diger	Seyfullah Çel.	-	-	-	1009
155	505	Subhî	Ahmet Ef.	-	Şehremîni Ruznâmçecisi	-	1101
156	506	Sabrî	Mehmet Çelebi Ef.	-	Kadı	Var	1048
157	508	Sıdkî	İbrahim Ef.	Şeyh Seçlı İbrahim Ef.	Nakşibendi Şeyhi	-	1071
158	508	Sıfâtî	-	-	Cerrah	-	-
159	508	Safhî	Mustafa	Tavlabaşı-zâde	Defterdâr	-	-
160	508	Sun'î	-	Hammâmî-zâde	-	-	-
161	508	Tal'at	Şerif Ef.	Tatar Mehmet Ağa-zâde	Kâtib	-	1284
162	508	Tal'atî	Mehmet Çelebi	-	Dergâh-ı Âli Solaklarından	-	1098
163	509	'Âtıf	Ali Ef.	-	Tarîk-i Sa'dî Meşâyihi	-	1277
164	509	'Âkif	-	-	-	-	-
165	509	'Abdül-hay	Abdü'lhay Ef.	-	Vâiz, Celvetî Şeyhi	-	1117
166	510	'Abdî	-	-	Kadı	-	1020
167	510	'Abdî	Abdullah Ef.	Buhûrî-zâde	Hattat	-	-
168	510	'Ubeydî	Abdurrahman Ef.	-	Kadı	-	981
169	511	'İtâbî	Ahmet	-	Muhasebeci	-	-
170	512	'Adnî	Nazîf Ef.	-	-	-	1278
171	512	'İzârî	Mehmet Ef.	-	Müderris	-	996
172	513	'Örfî	Mahmut Ağa	-	Hattat, Tarihçi	Var	1186
173	515	'İzzet	Ali	Dâmad Mehmet Ef.	Mektubcu	-	-
174	515	'İzzet	Ahmet İzzet Paşa	-	Asker, Edirne Valisi	-	1310
175	517	'Azmî	-	-	-	-	-
176	517	'Askerî	-	-	Zaâmet Sahibi	-	-
177	518	'Atâî	-	-	Sultân Murâd mâdihlerinden	-	-
178	518	'Atâî-i Diger	-	Hekim Sinanoğlu	Tabîb	-	-
179	519	'İffetî	Ahmet Ef.	Sâatî Ahmet Ef.	Müderris, Kadı	Var	1123
180	519	'Uzvî	Mehmet Ef.	Hasîrî-zâde	-	-	1278
181	519	'Afîf	Ahmet Afif Paşa	-	Ferik	-	-
182	520	'İlmî	Ahmet Ef.	'İlmî-i Nâzik	Kadı	-	1008

183	521	‘İlmî	Abdullah Tâhir Ef.	Gınâî Ahmet Çelebi-zâde	Kadı	-	1081
184	522	‘İlmî	Mehmet Ef.	Remzi-zâde	Müderris	-	-
185	522	‘İlmî	Hâce Mehmet Ef.	Arab-zâde	Nakşibendî Şeyhi	-	1165
186	522	‘Ali	Ali Ef.	Kınalı-zâde	Müderris, Kadı	Var	979
187	523	‘Ali Bahtî	Ali	-	Müderris, Hattat	-	-
188	523	‘Ahdî	-	-	Dîvân Kâtibi	-	-
189	523	‘Ahdî-i Diger	Ali Ef.	Yıldırım Şeyhî-zâde	Müderris	-	975
190	524	Gâlib	Ali Ef.	Dersiâm-zâde	Şeyh, Müderris	-	1260
191	525	Garîbî	-	-	Kemânkeş	-	-
192	525	Fâtih	Fâtih Ef.	-	Defterdâr, Maliye müfettişi	-	1304
193	526	Fânî	-	-	Sahhâf	-	-
194	526	Fânî-i Diger	-	-	Attâr	-	-
195	526	Fâiz Feyzî	Mustafa Fâiz Ef.	Börekçi-zâde	Kadı	-	1130
196	528	Fütûhî	Abdü’lazîz Ef.	-	Kadı	-	1051
197	528	Fedâî	Ali Bâlî	-	Sipahi	-	969
198	529	Ferâgî	Mehmet Çelebi	-	Yeniçeri	-	1014
199	529	Ferîdî	-	Haraççı Hüsam	Mütevellî	-	-
200	529	Fezâyî	Derviş Mehmet	-	Sanatkar (Rişte-fürûş)	-	-
201	529	Fazlî (-i Leng)	Fazlu’llah Ef.	-	-	-	-
202	530	Fazlî-i Diger	-	-	Sanatkâr (Mahya Yap.)	-	1007
203	530	Fıtrî	Şerif Ef.	-	Müderris, Nüfüs Md. Hattat	-	1285
204	530	Fevrî	Mahmut Ef.	-	Müderris	-	1084
205	530	Fikrî	İbrâhim Edhem Ef.	-	Kâtib, Arzuhalci	-	-
206	531	Feyzî	-	-	Seyyah, Dîvan Erbâbı	-	-
207	531	Feyzî-i Diger	Halil Ef.	-	Balık Emaneti Hizmeti, Sergi Emaneti Hizmeti, Karantina Hizmeti	-	1306
208	531	Kâdirî	-	-	Müderris	-	-
209	532	Kabâî	-	-	Câme-fürûş	-	1030
210	532	Kabûlî	Mustafa Ef.	-	Rufâî Şeyhi	Var	1244
211	533	Kudsî Mihnetî	Hüseyin Ef.	-	Hâlidî Şeyhi	-	1304
212	534	Kıyâmî	Mustafa Ef.	-	Kâdirî Şeyhi	-	1188
213	534	Kâmî	Mehmet Kâmî Ahmet Kâmî	Mesnevîhân-zâde	Müderris, Kadı	-	987
214	535	Kâmî	-	Edirneli Çelebi	Müderris, Kadı	Var	1136
215	536	Kâmî	Mehmet Şerif Ef.	-	Kadayıfçı	-	hayatta

216	537	Kerîmî	-	-	Edirne Şehr-engizi Yazarı	-	-
217	537	Kesbî	Mehmet Ef.	-	Kâtib	Var	1050
218	538	Kesbî-i Diger	Mustafa	-	Hattat	-	1212
219	538	Keşfî Bey	-	-	Dîvân Kâtibi	-	-
220	538	Keşfî-i Diger	-	-	-	-	-
221	538	Güftî	Derviş Mustafa Ef.	-	-	-	1062
222	538	Güftî-i Diger	Ali Ef.	-	Kadı, Tezkire Yazarı	Var	1088
223	542	Kenzî	-	-	Bektâşî, Saz Şâirliği	-	1255
224	543	Lebîb	Ahmet	-	-	-	-
225	543	Lutfî	Lutfu'llah	-	-	-	994
226	543	Misâlî	Hasan	-	Kâtib	-	1016
227	545	Mecdî	Mehmet Ef.	-	Kadı	-	999
228	546	Muhib	Mehmet Muhib	Yanbolulu Ahmet Ağa-zâde	Hattat, Hakkâk	-	1266
229	547	Mahrem Dede	-	-	Mevlevî Müntesibi	-	-
230	547	Mahvî	Ahmet Çelebi	-	-	-	1089
231	547	Muhyî	Mehmet Çelebi	Acem Muhyî	Danişmend	-	-
232	548	Muhyî	Muhyi'ddin Ef.	Etmekçi-zâde	Ulemâ	-	-
233	548	Mestî	-	Mestî Çelebi	-	-	-
234	549	Müsellem	Ahmet Müsellem Ef.	-	Gülşenî Şeyhi	Var	1166
235	550	Mu'înî	-	-	-	-	-
236	551	Mu'înî-i Diger	-	-	Kadı	Var	-
237	551	Münzî	-	-	Lüleci	-	-
238	551	Münîbî	-	-	Danişmend	-	-
239	552	Münîrî	Hüseyin Ef.	-	Rüznamçe-i Evvel Hulefâsından	-	1135
240	552	Mûnis	-	Mûnis Dede	Mevlevî Müntesibi	-	1145
241	552	Nâtık	Mehmet Çelebi	Celîli-zâde	Sarraf, Attar	-	1129
242	552	Necâti Bey	İsâ	Tûsî-i Rûm	Bâyezîd-i Sâni Musâbihlerinden, Nişancı	Var	914
243	555	Necâtî-i Diger	Mehmet	-	Kâtib	-	hayatta
244	555	Necîb	Mehmet Necib	Dâmâd-zâde	Müderris	Var	1114
245	556	Neşâtî Semendî	Ahmet Neşati Ef.	-	Mevlevî Şeyhi	Var	1085
246	558	Neş'et	Süleyman Ef.	-	Hâce	Var	1222
247	559	Nasûhî	-	-	Attar	-	-
248	560	Nasîbî	Halil Ef.	İsmail Efendi-zâde	Müderris, Kadı	-	1094
249	560	Nutkî	Pîr Mehmet Çelebi	Karakaş-zâde	Kadı	-	1057
250	560	Nizâmî	Mehmet Nizâme'ddin	Hammâmî-zâde	Mevlevî Müntesibi	-	hayatta
251	561	Nazmî	Mehmet Çelebi	-	Silahdar	Var	955
252	562	Nazîrâ	İbrâhim Ef.	-	Kâtib, Hattat, Kadı	Var	1188

253	564	Nazîm Halîm	Yahyâ	Pazarbaşı-zâde	Hatt-ı Hümâyûn Pazarbaşılığı	Var	-
254	565	Na'îmî	-	Kurt Bâlî	-	-	-
255	566	Nakşî	Mustafa Dede	-	Hattat, Mevlevî Şeyhi	-	-
256	566	Nükâtî	Ahmet Ef.	-	İmam	-	1100
257	566	Nevâzî	Mustafa	-	Hilye Sâhibi	-	-
258	567	Nüvîsî	Yunus Çelebi	-	Kâtib	-	-
259	567	Nihânî	Turak	-	Defterdâr	-	970
260	568	Nihânî-i Diger	İbrâhim	Kuloğlu	-	-	1001
261	568	Nühüft Vâzıh	Mustafa Bey	Ebe-zâdeoğlu	Kâtib, Saz Şâirliği	-	1294
262	569	Vâsi'î	Abdü'l-Vâsî Çelebi	Dimetokalı	Müderris, Kadı	-	945
263	569	Vâlihî	-	Kurt-zâde	Vâ'iz	-	994
264	570	Vecdî	Ca'fer	-	Hassa Haraç Emîni	-	-
265	570	Vücûdî	-	-	Kadı	-	-
266	570	Visâlî Vecdî	-	Kebeci-zâde	Saray Hocası, Kadı	-	-
267	570	Vasfî	Mehmet Ef.	Yazıcı Mehmet Ef.	Yazı Hocası, Arzuhalci	-	1305
268	571	Vefâ	Mehmet Vefâ Ef.	-	Sezâi Dergâhı Şeyhi	-	-
269	571	Vehbî Bahârî	Hüseyin Ef.	-	Kadı	-	-
270	572	Vehbî-i Diger	İbrahim	İmam Vehbî	İmam	-	1112
271	573	Hâtifî	Abdurrahman	Müellif-i Zafernâme	İlmiye Mensubu	-	-
272	573	Hâdî	Ahmet Ef.	Mama-zâde	Kadı	-	1018
273	574	Hemdem	Mehmet Hüsnü Ef.	-	Kâtib	-	hayatta
274	574	Lâhikî	-	-	Danişmend	-	-
275	575	Lâhikî-i Diger	-	-	Kalem erbâbından	-	-
276	575	Yakînî	Hüseyin	-	Takye-dûz, Mütevelli	Var	976
277	577	'Ârif	Mehmet Arif Paşa	-	Edirne Vâlisi	-	1282
278	577	Kudsî	Abdullah	-	-	-	1130
279	577	Sâfî	Kâsım Paşa	-	Defterdâr, Vezir	Var	-
280	577	Fahrî	-	-	Müderris	-	945
281	578	Sûzî	Mustafa	-	-	Var	1148
282	578	Subhî	Mustafa	Ali-zâde	Hattat	-	1163
283	579	Feyzî	Feyzu'llah	Elîfî-zâde	Kâtib	-	1179
284	580	Lafzî	Ahmet Ef.	-	Tabib	-	-
285	580	Nehrî	Ali Vâhit	Kiras Ali	İlmiyeden	-	1222
286	581	Esrâr	Ali	-	Nakşî Şeyhi	-	1307
287	581	Zâkirî	Hacı Hüseyin	-	Kitapçı	-	1321
288	581	Nushî	-	-	-	-	-
289	581	İbrahim	İbrahim Ef.	Şeyh-zâde, Sarı İmam-zâde	İmam, Hattat	-	1160
290	581	'Abdî	-	Şeyh-zâde	-	-	1155

(s.422) RAVŻATÜ’Ş-ŞU‘ARÂ

Nefsi Edirne’den ẓuhûr eden ve ḫâricten gelerek Edirne’de irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ eyleyen şu‘arânıň meslek-i teẕkire-nüvîşâne ittibâ‘en isimleri ḥurûf-ı teheccî üzere tertîb ü taḥrîr edildi.

Fâtîḫ-i Edirne Ḫüdâvendigâr Ġâzî Sulṭân Murâd Ḫân-ı Evvel ḥażretleri-niň Ḳoṣova Muḥârebesi’ne mübâşeret buyuracaḳları gece dergâh-ı ulûhiyyetten istimdâd ü münâcât-ı hümâyûnlarıdır ki ‘Aṭâ Târiḫi’nden ‘aynen menḳûldür.[47]

Âb-ı rû-yı ḥabîb-i ekrem içün
Kerbelâ’da revân olan dem içün

Şeb-i firḳatde aġlayan göz içün
Reh-i ‘aşḳuňda sürünen yüz içün

Ehl-i derdüň dil-i ḫazîni içün
Câna te’sîr iden enîni içün

Eyle yâ Rabbi luṭfını hemrâh
Ḥıfẓını eyle bize püşt ü penâh

Ehl-i islâma ol mu‘în ü naṣîr
Dest-i a‘dâyı bizden eyle ḳaṣîr

Baḳma yâ Rab bizüm günâhımuza
Naẓar it cân ü dilden âhımuza

İtme yâ Rabb mücâhidîni telef
Tîr-i a‘dâya ḳılma bizi hedef

Çeşmümüz ṣaḳla gerd-i ma‘rekeden
Cünd-i islâmı cümle mühlikeden

Bunca yıl sa‘y ü ictihâdımızı
Ġazavât içre yaḫşı adımızı

[47] Tayyarzâde Ahmet Atâ, (1293): *Târîh-i Atâ,* Cilt.4, İstanbul: s.7

İtme yâ Rabbi ḳahruň ile tebâh
Yüzümi ḫalḳ içinde itme siyâh

Râh-ı din içre ben fedâ olayum
Siper-i ‘asker-i Hudâ olayum

Din yolında beni şehîd eyle
Âḫiretde beni sa‘îd eyle

Mülk-i islâmı pâymâl itme
Menzil-i firka-i żalâl itme

Keremüň çoḳdur ehl-i islâma
Dilerüm kim irişe itmâma

Yıldırım Bâyezîd Ḫân Emir Ġâzî ḥażretleri’niň işâret-i ‘aliyyeleriyle tenvîr-i ḫıṣâl ü tezyîn-i ṣalâḥ buyurduḳlarında naẓm eyledikleri inâbet-nâme-i hümâyûnlarıdır ki ‘Aṭâ Tariḫi’nden ‘aynen naḳl olunmuştur.[48]

Sepîde dem ki şüdem mahrem-i serây-ı sürûr
Şenîdem âyet-i tûbû ile’llah ez leb-i hûr [49]

Velehû Sulṭân Bâyezîd Ḫân

Yâri rind-i zemânedür ṣandum
Bahs̱-i vaṣlı terânedür ṣandum

Ehl-i hicrâna fitne-i aġyâr
Ortada bir bahânedür ṣandum

Göz ucuyıla ḳıya ḳıya bakışı
Dil alup ḳaṣdı cânedür ṣandum

Ḳıṣṣayı aňlamamış âḫir-i kâr
Ânı da bir fesânedür ṣandum

Ḫışm ile zaḫm-nâk-ı dil-sûzı
Yıldırımdan nişânedür ṣandum

---

48 Atâ (1293): Cilt.4, s.8

49 Sabah vakti sevinç evine mahrem olduğumda bir hûrinin ağzından “Allah’a tövbe ediniz” ayetini işittim.

Müesses-i s̱ânî-i devlet-i ‘aliyye-i ‘Os̱mâniye Çelebi Sulṭan Meḥmed H̬ân-ı Ġâzî ḥażretleriniň münâcât ü naṣîhata dâir olan manẓûmeleridir ki ‘Aṭâ Târih̬i’nden menḳuldür. [50]

Cihân h̬aṣm olsa ḥaḳḳ’dan nuṣret iste
Erenlerden du‘â vü himmet iste

(s.423) Çalup dîn ‘aşkına a‘dâya şemşîr
Aňuban çâr-ı yârı h̬idmet iste

Eger leb-teşne iseň ey bed-endîş
Bu teşne çeşmesinden şerbet iste

Geçenden geç timûr ṭaşdan ṣaḳınma
Timûrı maḥv idenden kuvvet iste

Çevürme yüz muh̬âlifden Meḥemmed
‘Adûyı ‘arsadan sür vüs’at iste

Sulṭân Murâd H̬ân-ı S̱ânî ibn-i Çelebi Sulṭan Meḥmed H̬ân. Mah̬laṣ-ı şerifleri ***Murâdî***’dir. Zâde-i ṭab‘-ı mülûkâneleri olan eş‘ardan nümûne olaraḳ işbu ebyât teyemmünen derc ü tenmîḳ edildi.

ġazel Uyh̬uda dün gice cânum gibi cânân gördüm
Ten-i efsürdede ḳalkup es̱er-i cân gördüm

Leblerin hasret iken agzuma aldum billah
Ey tabîb-i dil ü cân derdüme dermân gördüm

Edrine gerçi güzeller yiridür ey hemdem
Bursa’da dah̬i nice dilber-i fettân gördüm

Serverâ gerçi gözüm ḳadre irer Ilıca’da
Bir gümüşden yapılu serv-i h̬irâmân gördüm

Ey Murâdî şeh-i âfâk iken sen fi’l-ḥâl
Zülfüňe ḳılmış esîr ol şeh-i h̬ûbân gördüm

ġazel-i diger Sormaḳ ‘aceb olmasun ey hüsrev şîrîn ḥarekât
Leblerüň la‘l-i bedeh̬şân mı yâh̬ûd âb-ı ḥayât

---

[50] Atâ, (1293): Cilt.4, s.8

Çün siyeh-pûş olasın ey meh-i tâbân-ı cihân
Ḳaplamışdur ṣanasın âb-ı ḥayâtı ẓulumât

Ölmedi buldı ḥayât-ı ebedî ol ‘âşıḳ
Ki vefâň olsa ânuň mûnisi ger vaḳt-ı vefât

Ol şehüň kâkûl ü zülfin yapışup eyle du‘â
Leyletü’l-ḳadrdür ânuň birîsi biri berât

Âsitânından ânuň gitme Murâdî zinhâr
Ger murâduň ise bulmaḳ senüň a‘lâ derecât

ḳıṭ‘a Sâḳî getür getür yine dünki şerâbumı
Söylet dile getür yine çeng ü rebâbumı

Ben var iken gerek baňâ bu ẕevk ü bu ṣafâ
Bir gün gele ki görmeye kimse türâbumı

beyt Gerçi kim ḥaddüm degildür bûseňi ḳılmaḳ ṭaleb
‘Ârif olan çün bilür ânı ne lâzım söylemek

Fâtîḥ-i Ḳosṭantiniyye Sulṭân Meḥmed Ḫân-ı S̱ânî ibn-i Sulṭân Murâd Ḫân-ı S̱ânî. Maḫlaṣ-ı şerîfleri ***‘Avnî*** olup gâh tamâm ġazel ü gâh müfret derler imiş. Eş‘ârlarından nümûne olaraḳ teyemmünen derc ü tenmîḳ edildi.

ḳıṭ’a Sâḳiyâ mey ṣun ki bir dem lâlezâr elden gider
İrişür vaḳt-i ḫazân faṣl-ı bahâr elden gider

Ġırra olma dilberâ ḥüsn ü cemâle ḳıl vefâ
Bâḳî ḳalmaz kimseye naḳş ü nigâr elden gider

Yâr içün aġyâr ile merdâne cenk itsem gerek
İt gibi murdar raḳîb ölmezse yâr elden gider

velehû ḳıṭ‘a Cigerüm pâreledi ḫançer-i cevr ü sitemüň
Ṣabrımuň câmesini ṭoġradı miḳrâṣ-ı gamüň

Secdegâh eyler idi ka‘bede miḥrâb gibi
Kûyuň içinde melek görse nişân-ı ḳademüň

Ey gözüm gün yüzine ḳarşu nice dürr dökesin
Ruḫları tâbı ile ḳurudı ḳalmadı demüň

(s.424) velehû ġazel (bu ġazel Maḥmûd Paşa’nıň olduğu âhiren taḥḳîḳ edildi)

Yârüň ayâġı tozına ḳıymet-i cihân gerek
Belki cihân ne nesne ola bâş ü cân gerek

Bir yâr ḳılmışam iki ‘âlemde iḫtiyâr
Ol kişiye cân gerek andan cihân gerek

Vardıḳça yâr işigüne cânını ḳıl niṡâr
Yâri evine varsa kişi armaġân gerek

Ḳanlu yaşum belürtdi yine sevgüsin bu gün
Da‘vâya ma‘nî ‘âşıḳa nâm ü nişân gerek

La‘lini dişledikçe gözi ḳanumı döker
Elbetde ḥükm-i şer‘î budur ḳana ḳan gerek

Yüzine ḳarşu göz yaşını dökdügüm bu kim
Gülzârı taze ṭutmaġa âb-ı revân gerek

Cûşıyla aġladıġına ‘ayb itme ‘Avnî’nüň
‘Âşıḳ olanlarıň gözi deryâ-feşân gerek

müfredât

Melâmet bâġına ‘işret içün başdum ḳadem cânâ
Medîd olmadı ẕevḳum ‘âḳıbet vaḳt-i ḥazân oldı

Saṭranc-ı dehr içinde o ṭıfl-ı serîr-i nâz
Ferzâne-i cihân olacaḳ bir piyâdedür

Zülfinüň zencîrine bend eyledi şâhum beni
Ḳulluġından itmesün âzâd Allâhum beni

Benüm sen şâh-ı meh-rûya ḳul olmaġiledur faḫrum
Gedâ-yı dilber olmaḳ yeg cihânun pâdişâhından

Benümle salṭanat lafın idermiş ol Ḳaramânî
Ḫudâ furṣat virür ise ḳara yire ḳaram anı

İstanbul'un fetḫine kendi târiḫleridir

Fetḥ-i İstanbul'a furṣat bulmadılar evvelûn
Feth idüp Sulṭân Meḥemmed didi târîḫ âḫirûn

Sulṭân Bâyezîd Ḫân-ı S̱ânî ibn-i Fâtîḥ Sulṭân Meḥmed Ḫân. Maḫlaṣ-ı şerîflleri ***Adnî***'dir. Maḥṣûl-ı ṭab'-ı mülûkâneleri olan ba'żı ebyât eş'âr-ı şehriyârîlerinden nümûne olaraḳ teyemmünen tenmîḳ edildi.

müfredât

Ṣubḥa dek her gice ey ḫûrşîd-rû sen mâhdan
Nice bir feryâd idem ḳorḳmaz mısın Allah'dan

Her ṣubḥ güneş ḳapuňa gelse 'aceb olmaz
Ma'zûr ola ey şeh ki gedâda edeb olmaz

Pâymâl itme çünki yakduň oda
Gizlidur göňlüm içre nâr ṣaḳın

Ey süvâr-ı esb-i nâz olan rikâb-ı câna baṣ
Ḥüsn meydânı senüňdür ayaġuň merdâne baṣ

Beni lâ-yu'ḳal iden şerbet-i la'l-i lebidür
Beni sergeşte ḳılan âh çeh-i ġabġabıdur

velehû fârisî

Her dûd ki peydâ-şeved sîne-i çâkem
Ebrî-şeved ü girye küned ber-ser-i hâkem [51]

Lafẓ u ḫaṭṭeş Metâlî'-i envâr
Naẓm ü nesreş Tevâli'-i esrâr [52]

Yavuz Sulṭan Selîm Ḫân İbn-i Sulṭân Bâyezîd Ḫân-ı S̱ânî. Maḫlaṣ-ı şerîfleri ***Selîmî***'dir. Bu eş'âr maḥṣûl-ı ṭab'-ı mülûkânelerinden nümûnedir.

na't-ı şerîf

Ey nûr-ı ẕâtı lem'a-i cân-ı muvaḥḥidîn
Ey bi's̱et-i sînesi cânân-ı mü'minîn

---

[51] Parçalanmış göğsümden meydana çıkan her duman, bulut haline gelip mezarımın başında ağlamaya başladı.

[52] Yazı ve sözleri nurların; nazım ve nesri sırların doğuşu.

Maḳṣad senüň rıżâ-yı şerîfüňdür ey şefî'
Diger ṭarîḳe ḳılmadum it'âb-ı müslimîn

Eyle Selîm bendeňe şefḳat şefâ'at it
Ey şâfî'-i gürûh-ı günehkâr ü müẕnibîn

(s.425) ḳıṭ'a

Merdüm-i dîdeme bilmem ne füsûn itdi felek
Eşkümi ḳıldı füzûn giryemi ḫûn itdi felek

Şîrler pençe-i ḳahrumda olurken lerzân
Beni bir gözleri âhûya zebûn itdi felek

müfredât

Ben yatam lâyıḳ mı ol ḳarşumda ayaġun ṭura
Serv-i nâzum din ben öldükde namâzum ḳılmasun

Biz bülbül-i muḥrik-dem-i gülzâr-ı firâḳuz
Âteş kesilür geçse ṣabâ gülşenümüzden

Düşdi dâmân-ı dile bir şerer-i sûz efgen
'Aşḳ âhengeri zencîr-i cünûn işlerken

fârisî gazel

Der sefer-geşten-i în bî ser ü sâmânî-i mâ
Behr-i cem'iyyet-i dilhâst perîşânî-i mâ

Türk-i hûrşîd ki çevgân-ı zereş mâh şüde
Hest lâyıḳ ki büved bende-i derbânî-i mâ

Cism-i mâ geşte-i peykân-ı belâ-cûş pûş
Ki büved ḥıfẓ-ı ilâhî be-nigehbânî-i mâ

Kûh feryâd ber-âred pey-i âhû rânden
Der-şikâr er şineved nevbet-i sultânî-i mâ

Kişver-i dehr giriftîm be-himmet-i âsân
Gerçi düşvâr nümâyed be-tü âsânî-i mâ

Kerde der-sâye-i mâ naḫl-i felek-râ ḫürrem
Sânî-i sun' ki mî bûd be-dehḳânî-i mâ

Ḫân-ı ʻaşḳest Selîmî felek-i cümle cihân
Kâş âyende heme ḫalḳ be-mihmânî-i mâ[53]

velehû fârisî beyt *Mecnûn-ı deşt ü şaḫne-i vîrâne mî resed*
Ṭıflân-ı şehr müjde ki dîvâne mî resed

Ber-cân-ı Hâricî zedem pençe çün esed
Hûn-ı Hüseyn mî talebem yâ ʻAlî meded[54]

Sulṭân Süleymân Ḫân İbn-i Sulṭân Selîm Ḫân-ı Evvel. Maḫlaṣ-ı şerîfleri ***Muḥibbî***'dir. Maḥṣûl-ı ṭabʻ-ı mülûkâneleri olan eşʻârdan nümûne olaraḳ ebyât-ı âtiye teyemmünen terḳîm ḳılındı.

Ḫalḳ içinde muʻteber bir nesne yoḳ devlet gibi
Olmaya devlet cihânda bir nefes ṣıḥḥat gibi

Salṭanat didükleri ancaḳ cihân gavgasıdur
Olmaya baḫt-ı saʻâdet dünyede vaḥdet gibi

Ḳo bu ʻiyş ü işreti çünkim fenâdur ʻâḳıbet
Yâr-ı bâḳî ister isen olmaya ṭâʻat gibi

Olsa kumlar sağışınca ʻömrüne ḥadd ü ʻaded
Gelmeye bu şîşe-i çerḫ içre bir sâʻat gibi

Ger ḥuzûr itmek dilerseň ey Muḥibbî fâriġ ol
Olmaya vaḥdet maḳamı kûşe-i ʻuzlet gibi

---

[53] Yaptığımız bu seferler, çektiğimiz bu mahrumiyetler, bu perişanlığımız; gönüller huzur ve rahat içinde bulunsun diyedir.

Altın çevganı ay olan güneş türkü bizim kapımızda köle olmaya lâyıktır.

Allah'ın bizi koruması bekçimiz olsun diye vücudum belâ okundan zırha döndü.

Ahu avına çıktığımız zaman çalınan saltanat davulumuzu duyunca dağlar feryada başlar.

Bizim kolaylığımız sana güç görünür ama biz himmetimiz sayesinde dünya kişverini kolayca zaptettik.

Sânî-i hakîki olan Allah, bizi yetiştiren dehkandır ki felek ağacını bizim gölgemiz altında yeşertti.

Selimî, felek ve bütün cihan aşk sofrasıdır. Keşke bütün halk bizim soframıza misafir olsa.

(A. Nihat TARLAN, (1946): *Yavuz Sultan Selim Divanı,* Ahmet Halit Kitabevi, İstanbul: s.44)

[54] Çölün mecnunu, viranenin bekçisi geliyor, ey şehrin çocukları müjde ki divane geliyor.

Aslan gibi Harici'nin canına pençe vurmuşum Hüseyin'in kanının istiyorum. Ya Ali yardım et.

ġazel-i diger Ḳan yutarsa ṭan degil la‘l-i leb-i yâr isteyen
Cân virür bu yolda bir zülf-i siyehkâr isteyen

Terk idüp zühd ü ṣalâḥı ḳılmışam zülfüň ḳabûl
Rûz-ı maḥşerde benüm ey dost zünnâr isteyen

Ḳânî‘ olmaz kuyuňa vaṣluň diler âvâre dil
Hiçe ṣatdı cenneti ‘aşḳ ile dîdâr isteyen

Ḥâṣıl eyler derd ü miḥnet ‘âlem içre ‘âḳıbet
Naḳd-i ‘ömrin ḫarc ider yâr-ı vefâdâr isteyen

Bî-vefâ yarüň Muḥibbî cevrini ma‘zûr ṭut
Yârsuz ḳalur cihânda ‘aybsuz yâr isteyen

(s.426) ġazel-i diger Hây ü hûdan fâriġ ol ‘âlemde sulṭânlıḳ budur
Pendini gûş eylegil mûruň Süleymânlıḳ budur

Her kime ḳılsaň naẓar sen anı senden yeg bilüp
Görme kendü kendüzüň zîrâ ki şeyṭânlıḳ budur

Her ne kim sâňa ṣanursın ṣan anı ḳardaşuňa
Fi’l-ḥaḳîḳâ sözümi gûş it müselmânlıḳ budur

‘Âḳılıseň istedigin iste yine sendedür
Ġayri yerde ister iseň bil ki nâdânlıḳ budur

Nefse ḥaẓẓuň ey Muḥibbî virmegil ḥayvân ṣıfat
Żabṭ-ı nefs it ‘ârif ol ‘âlemde insanlıḳ budur

müfredât Ṭıfl-ı dil ḳaddüň görüp ‘aşḳa elifden başladı
Rabbiyesir lâ tu‘asr rabbi temmim bi’l-ḫayr [55]

Ḳadd-i yâre kimisin ‘arar dimiş kimi elif
Cümlenüň maḳṣûdı bir ammâ rivâyet muḫtelif

Va‘de-i vaṣl eyledi çünkim bize cânânımuz
Ey ecel bir dem tevaḳḳuf eyle alma cânımuz

Rindler bezminde sâḳî bir ‘aceb nâm eyledi
Mescidüň ḳandîlini meyḫânede câm eyledi

[55] Rabbim işlerimi kolaylaştır ve onları hayırla sonuçlandır.

Bu naẓm-ı dürer-bârı oḳursa nola dilber
Lü'lü yaraşur la'l-i bedeḫşân arasında

Sulṭân Selîm Ḫân-ı S̱ânî ibn-i Sulṭân Süleymân Ḫân. Maḫlaṣ-ı şerîfleri ***Selîmî***'dir. Maḫṣûl-ı ṭab'-ı mülûkâneleri olan eş'âr teyemmünen terḳîm edilmiştir.

ġazel

Ṭâlibâ sa'y-ı belîġ it kûy-ı yâre vârı gör
Cânı cânâna virüp terk eyle yoġı vârı gör

Kûy-ı dilberden geç ey zâhid kemâle ṭâlib ol
Ârzû-yı cenneti ḳo cehd idüp dîdârı gör

Çeşm-i dilber ḫışm ile 'uşşâḳı ḳatl eyler deyü
Mürdeler iḥyâ iden la'l-i Mesîḥ-âs̱ârı gör

Zülf-i dilber ḫalka ḥalka rû-yı yâr üzre yatur
Ser-te-ser ḳılmış iḥâṭa genc-i ḥüsn-i yârı gör

Şâh-ı 'aşḳ emrin ḳoyup gel uyma 'aḳla ey Selîm
Şaḥne buyruġı nedür ḥükmile sen hünkârı gör

diger ġazel

Tâ mu'anber kâkülüň ḫûrşîde ṣalmışdur kemend
Baġlamışdur boynumı zencîr-i zülfüň bend bend

Ḳadd-ı dilcûyuň nihâlin gördi çün gülzârda
Ṭurdı ayaġ üstine ta'ẓîm ider serv-i bülend

'Anber-efşân zülfüňe ermek diler cânâ göňül
Allah Allah ne uzun sevdâya düşmüş derdmend

Pâymâl oldum yolıňda nolduň ey çâbük-süvâr
Kim bu ben üftâdenüň üstüne ṣalarsın semend

Nâṣiḥâ pend itmege şevḳından ol mehpârenüň
Şöyle ṭolmışdur göňül kim ḳalmamışdur câ-yı pend

Ey Selîmî ḫaṭṭı sevdasından ânuň baş çeken
Yaralansın tîġ-i miḥnetden ḳalem tek bend bend

diger ġazel

Ḳudretin iẓhâr idüp Ḥaḳḳ ḥażret-i ‘izz ü cell
Cümle ḫûbân içre sen cânânı ḳılmış bî-bedel

Mıṣr-ı dilde şâh olur yüzüň görüp olan esîr
Ḥüsnü ey Yûsufdan aḥsen ey güzellerden güzel

La‘l-i meygûnuň görüp cân virmeyen kimdür şehâ
Bes meger âdem degil ‘aḳlında vardır yâ ḫalel

Ḥüsnüňi bir dem gören ey ḫüsrev-i şîrîn-dehen
‘Aşḳuňa Ferhâd olup yoluňa cân virse maḥal

(s.427)

Dâmenüň cevr ile elden ḳoya ṣanma dilberâ
Ol olacaḳ iş degil baḳdım ṭutınca tâ ecel

Derd-mend-i ‘aşkuňam ḥâlüm görüp raḥm itmedüň
Yol olur dilden dile dirlerdi ḫod vardır mes̱el

Ey Selîm ebrû diyü çeşm üzre mesken ḳıldığım
Alnıma ‘aşḳ ile yazılan yazılardur ezel

ġazel-i diger

Tâc-ı gül-gûn giydigiçün lâle-şâhîler gibi
Çekdi sûsen ḫançerin sünni sipâhîler gibi

Çâr-ı yâr içün donandı bâġ-ı ḥüsnüň ‘askeri
Her biri bir renge girmiş pâdişâhîler gibi

Râfıżîdür lâle tâcın bâde vir yâ Rabb diyû
Yasemenler ḥaḳḳa yüz tutmuş ilâhîler gibi

Bir yeşil sancaḳ getürmiş serv geldi cenk içün
Pullu cevşen giydi gül deryâda mâhîler gibi

Ey Selîmî sen daḫi cûş it Muḥammed ‘aşḳına
Bâyezîdî-meşreb ol ḳalma tebâhîler gibi

ġazel-i diger

Maḥabbet şâhınuň biz bende-i fermânıyuz cânâ
Gedâ-yı kûy-ı ‘aşḳuz ‘âlemüň sulṭânıyuz cânâ

Ruhuň aňup n'ola kûyuňda feryâd ü figân itsek
Fenâ gülzârınuň biz bülbül-i nâlânıyuz cânâ

'Ademden gelmeden bezm-i vücûda bâde-i alda
Lebüň esrârınuň biz vâlih ü ḥayrânıyuz cânâ

Nice demdür muḳîm-i vâdî-i derd ü ġam u 'aşḳuz
Ser-i kûy-ı fenânuň ṣanma kim mihmânıyuz cânâ

Selîmî-veş lebüň vaṣfın idüp şîrîn kelâmile
Zamânuň himmetüňle Hüsrev-i devrânıyuz cânâ

ġazel-i diger

Gözlerümden aḳdı deryâlar gibi yaşum benüm
Dostlar çok nesne gördü oňmadıḳ başum benüm

Geçmek içün seyl-i eşkimden ḫayâliň leşkeri
Bir direklü iki gözlü köpridür ḳaşum benüm

Her gice altun beneklü âsümânîler geyer
İşbu çerḫ-i pîre-zen olmuşdur oynaşum benüm

Ben gedâ firḳat diyârında ḳalurdum yaluňuz
Miḥnet ü derd ü belâ olmasa evbaşum benüm

Ey felek ṭoḳuz ṭolu câm içmeyince bu Selîm
Devr içinde kimse olmadı ayaḳdaşum benüm

('Aṭâ Târiḫinde bu ġazel Yavuz Sulṭân Selîm'iň olmaḳ üzere muḳayyettir) [56]

müfredât

Nevâda yine rûḥ-efzâ olur 'uşşâḳa bir dem var
Dilânî gibi nâlân olmada bir özge âlem var

Ṣatıldı Mıṣr içinde Yûsuf altûn ü cevâhirle
Seni ey şûḫ-ı 'âlem kim alur dünyâya virmezler

'Âşıḳ-ı ṣâdıḳda dil birdür olamaz yâr iki
Hiç bir taḫt üzre mümkin mi ola ḫünkâr iki

[56] Atâ, (1293): Cilt.4, s.42

Ḳand-i la‘lüň üzre ḫaṭ irerse cânâ ġam yime
Sâḳî şerbetden olur çün şerbet-i ‘anber leẕîẕ

Ḥüsn-i ṣûret ḫoşdur ammâ kim dil alan ândur
Cânuň ânsuz ḫaẓẓı yoḳ lâzım olan cânândur

Kesmege ‘uşşâḳile da‘vâ-yı ‘aşḳı ḫaṭṭ-ı yâr
Ḥüccet iẓhâr eyledi gerçi velâkin ḥakkı vâr

Sulṭân Murâd Ḫân-ı S̱âlîs̱ ibn-i Sulṭân Selîm Ḫân-ı S̱ânî. Maḫlaṣ-ı şerîfleri ***Murâdî***'dir. Maḥṣûl-ı ṭab‘-ı mülûkâneleri olan eş‘âr teyemmünen tenmîḳ edilmişdir.

ġazel Nice ṭâḳat getürsün çeşm-i ‘âşıḳ rûy-ı dildâre
Getürmez tâb çün bir laḥẓa berḳ-ı tâb-ı envâre

(s.428) Muḳîm-i ḫânegâh-ı ‘aşḳ olaldan bu dil-i pür-derd
Olur abdâl-ı miḥned bağrı yâre cismi ṣad-pâre

Sezâvâr olmaz ol ṣadre eger Dârâ eger Behmen
Bu dil yârüň serîridur virilmez bir yol aġyâre

Ne çâre çâre andandur dil-i bî-çâreye her dem
Çü yâre uran oldur yine andan merhem-i çâre

Murâduň sözlerinüň gösterür her ḥarfi bir ḥikmet
Ne ḥikmet bil ki ṣıḥḥatdur devâdur cümle bîmâre

müfredât ‘Aşḳı âsân ṣanma ey dil ‘âşıḳa bürhân gerek
İbtidâ ‘aşḳa ḳadem başduḳda terk-i cân gerek

‘Aḳlumı yaġmaladı göňlüm perîşân eyledi
Gösterüp bir dem cemâlüň yine pinhân eyledi

Viṣâle va‘deler eyler Murâd’a ol gül-i ter
Yalancı gül gibi bir yâr-ı dilsitânum var

Fâtîḥ-i Eġri Sulṭân Meḥmed H̱ân-ı S̱âlîs̱ ibn-i Sulṭân Murâd H̱ân-ı S̱âlîs̱. Maḫlaṣ-ı şerîfleri ***'Adlî***'dir. Maḥṣûl-ı ṭab'-ı mülûkâneleri olan eş'ârdan nümûne olaraḳ bu eş'âr teyemmünen terḳîm edilmiştir.

ġazel

Yoḳdurur ẓulme rıżâmuz 'adle biz mâillerüz
Gözleriz Ḥaḳḳuň rıżâsın emrine ḳâillerüz

'Ârifüz âyîne-i 'âlem-nümâdur göňlümüz
Rûzgâruň cünbişinden ṣanmayuň gâfillerüz

Ḥükm-i mevlâya muṭî'uz fâriġuz tedbîrden
Biz tevekkül ehliyüz taḳdîrine ḳâillerüz

Göňlümüz kuḥl-i Ṣıfâhânı alur mı 'aynına
Tûtiyâ-yı gerd-i râh-ı dilbere mâillerüz

Pûte-i 'aşḳ içre 'Adlî ḳâl idelden ḳalbümüz
Ġıll u ġışden ḫâliyüz 'âlemde ṣâfî dillerüz

velehû ḳıṭ'a

Süveydâda serümde şimdi sevdâ-yı dilârâda
Perîşân oldu gitdi gelmiyor dil ḳaldı dilberde

Giderse böyle sûz-ı sînemüz bir gün yanar elbet
Dil-i bî-çâremüzle ṣabr ü ṭâḳat ḳalmadı serde

Sulṭân Aḥmed H̱ân-ı Evvel ibn-i Sulṭân Meḥmed H̱ân-ı S̱âlîs̱. Maḫlaṣ-ı şerîfleri ***Baḫtî***'dir. Maḥṣûl-ı ṭab'-ı mülûkâneleri olan ebyât buraya teyemmünen tenmîḳ edildi.

ġazel

Ey uranlar ḳılıcı heybet ile küffâra
Cân ü dilden sizi ısmarlamışam Settâr'a

Eyledim size du'âyile selâmım îṣâl
Siz selâmetde oluň düşmen ola bî-çâre

Cenkde nâm-ı H̱udâ'yı komaňuz hiç dilden
'Avn-i Ḥaḳḳ'ı dileyüp yalvarıňuz Ġaffâr'a

Umaram ḥażret-i Ḥaḳḳ'dan ki 'adû-yı gümrâh
Vire hep cümle ḥiṣârını bize yalvâre

Baẖtiyâ ẖayr-ı du‘â eyle ġuzâta her dem
Diler iseň ki mu‘în ola H̱udâ aňlara

velehû maṭla‘ Bûy irse cân meşâmına faṣl-ı bahârdan
Murġân ṣadâsı gelse dile merġ-zârdan

Şehîd Sulṭân ‘Os̱mân H̱ân-ı S̱ânî ibn-i Sulṭân Aḥmed H̱ân-ı Evvel. Maẖlaṣ-ı şerîfleri ***Fârisî***'dir. Maḥṣûl-ı ṭab‘-ı mülûkâneleri olan ebyât buraya teyemmünen tenmîḳ edildi.

ġazel Gördügüm gibi seni oldu göňül âvâre
Nice ‘arż eyleyeyüm ‘aşḳımı sen ẖünkâre

Yola ṭoġru gider iken nideyüm ol fettân
Sîneme urdu ânıň kirpigi mühlik yâre

(s.429) Yüzi gül ġonce-dehen ḳâmeti bir tâze nihâl
Nice ḳul olmayayım ol şehe ben bî-çâre

Görmedi ancılayın dilber-i nâzük-teni dil
Cânumı bezl ideyüm ol ḳâşı râ dil-dâre

Fârisî degme güzel sevmez iken neyleyeyüm
‘Âşıḳ itdi beni bu devr-i kühen ol yâre

Fâtîḥ-i Baġdâd Sulṭân Murâd H̱ân-ı Râbi‘ ibn-i Sulṭân Aḥmed H̱ân. Maẖlaṣ-ı şerîfleri daẖi ***Murâd*** olup maḥṣûl-ı ṭab‘-ı mülûkâneleri olan ġazel teyemmünen tenmîḳ edildi.

ġazel *A‘semtü ile'r-Rabbi hüve'l-ḥaḳḳu celîlün*[57]
Ferd-i eḥad-i ḳâdir-i Allâhü cemîlün

Ḥâlimi ne ḥâcet ki beyân ide zebânım
E'd-dem‘ü ma‘a'l-‘ayni ile'l-ḥâli delîlün[58]

[57] Celil olan Allah'a sığındım.
[58] Göz gözyaşıyla beraber hale delildir.

Elbette bu ḥâlümden o yârüñ ḫaberi var
E'l-ḳalbü ma'a'l-ḳalbi ile'l-ḳalbi sebîlün[59]

'Âşıḳ nice saġ ola çü senden ola ayru
E'l-âşıḳu 'an hicrike fânin ve 'alîlün[60]

Ḥâşâ ki Murâd ayruye meyl eyleye senden
Ḳalbî leke min mehdin ile'l-laḥdi meyîlün[61]

Sulṭân Mustafa Ḫân-ı S̱ânî ibn-i Sulṭân Meḥmed Ḫân-ı Râbi'. Maḫlaṣ-ı şerîfleri ***İkbâlî***'dir. Maḥṣûl-ı ṭab'-ı cihândârîleri olan eş'âr teyemmünen tenmîḳ edildi.

ilahi

Allâhu Rabbi lâ yezâl yâ vâḥidü yâ ẕü'l-celâl
Ey pâdişâh-ı bî-zevâl *yessir lenâ ḫayrü'l-umûr*[62]

Vaḳt-i seḥerde dâdımuz 'arşa çıḳar feryâdımız
Her dem 'aṭâ mu'tâdımız *yessir lenâ ḫayrü'l-umûr*

Senden irişmezse emân olur ḳamu işler yamân
Yâ ṣâḥib-i kevn ü mekân *yessir lenâ ḫayrü'l-umûr*

Yâ ḫâlık-ı berd-i selâm olsun ḥabîbüñe selâm
Budur ḫulûṣ üzre kelâm *yessir lenâ ḫayrü'l-umûr*

İkbâlî 'âṣîdür ġarîb luṭfuñdan itme bî-nasîb
Yâ bâḳî-i ḥaḳḳa'l-mucîb *yessir lenâ ḫayrü'l-umûr*

velehû beyt

Ġubâr-ı cismüñi ilter nesîm bir demde
Üşenme ey dil-i ḫaste uzak deyü kûy-ı yâr

---

[59] Kalp kalble beraberdir ve kalbden kalbe yol vardır.
[60] Aşık senin ayrılığından dolayı hasta ve yok olmuştur.
[61] Kalbim beşikten mezara kadar sana meyl edicidir.
[62] Allahım hayırlı işleri bize kolaylaştır.

Ḫˇâceleri Şeyḫü'l-İslâm e's-seyyid Feyżu'llah Efendi ile müştereken söylemiş olduķları matla'dır.

matla' S: Başımızdan hiç hevâ-yı zülf-i yâr eksik degil
F : Mürtefi' yerdür ânıňçün rûzgâr eksik degil

Sulṭân Aḥmed Ḫân-ı S̱âlîs̱ ibn-i Sulṭân Meḥmed Ḫân-ı Râbi'. Bu ebyât maḥṣûl-ı ṭab'-ı şâhâneleri olmaġla teyemmünen ķayd edildi.

ķıṭ'a
Çerâġumsın benüm sen hem vezîr-i nüktedânumsın
Naẓîrüň yoķ ṣadâķat ile meşhûr-ı cihânumsın

Beni sen eyledüň da'vet ne mümkin eyleyem ben red
Derûnuňda olan mührüm gibi sen ḥırz-ı cânumsın

Târîḫ-i Çeşme der Âsitâne-i Aliyye

Târiḫi Sulṭân Aḥmed'in cârî zebân-ı lü'lüden
Âç besmeleyle iç suyı Ḫân Aḥmed'e eyle du'â

Fâtîḥ-i S̱âlis̱-i Belgrad Sulṭan Maḥmûd Ḫân-ı Evvel ibn-i Sulṭân Mustafa Ḫân-ı S̱ânî. Maḫlaṣ-ı şerîfleri ***Sebķatî***'dir. Bu ġazel maḥṣûl-ı ṭab'-ı şâhânelerinden nümûne olmaķla teyemmünen tenmîķ edildi.

ġazel
Kerem baḫş olmaz ey dil ḥâlini cânâne söylersin
Vefâ me'mûl iderseň ger 'aceb yâbâne söylersin

Sebaķ-ḫˇân-ı cefâdur şimdi ol şûh-ı sitem-güster
Hemân bîhûde derdin ol cefâ-cûyâne söylersin

(s.430)
Ṭutar ol ġamze kâfir-kîş be-dest ḫançer-i sertîz
Yanar ey ṭıfl-ı dil şükrin hezâr insâne söylersin

Meşâmm-ı câna bûy baḫş-ı luṭf-ı ümîd idüp andan
Nevâsiḫ olduġun ol ġonce-i ḫandâne söylersin

Ne dâniş itdi taḥṣîl-i Sebķatî ṭab'-ı siḥr-pîşeň
Ki her naẓm-ı neşâṭ-efzâyı sen şâhâne söylersin

Sulṭân Muṣṭafa H̱ân-ı S̱âlis̱ ibn-i Sulṭân Ahmed H̱ân-ı S̱âlis̱. Bu ḳıṭ‘a maḥṣûl-ı ṭab‘-ı şâhâneleridir.

ḳıṭ‘a

Yıḳılupdur bu cihân ṣanma ki bizde düzele
Devleti çerḫ-ı denî virdi ḳamu mübtezele

Şimdi erbâb-ı sa‘âdetde gezen hep ḫezele
İşimiz ḳaldı hemân merḥamet-i lem yezele

Şehîd Sulṭân Selîm H̱ân-ı S̱âlis̱ ibn-i Sulṭân Muṣṭafa H̱ân-ı S̱âlis̱. Maḫlaṣ-ı şerîfleri ***İlhâmî***'dir. Maḥṣûl-ı ṭab‘-ı şehinşâhîleri olan eş‘âr teyemmünen tenmîḳ edildi.

ġazel

Rûz ü şeb dîdelerüm derdüň ile ḳan aġlar
Vâḳıf olan benüm esrâruma her an aġlar

Kimse fehm itmedi ḥayfâ ki nedür maḳṣûdım
Gice gündüz ne içün dîde-i giryân aġlar

Dâġ-ı sînem göricek ḫûn ile âlûde benüm
Raḥm idüp ḥâlüme ezhâr-ı gülistân aġlar

Gördi çün derd-i dil-i zârumı raḥm itdi ṭabîb
Didi ey ḫaste-i hicrân saňâ dermân aġlar

Yine raḥm eylemez aṣlâ baňâ ol âfet-i cân
Beni bî-mâr görüp ḥâlüme yârân aġlar

Ġam degil bilmez ise ḥâl-i derûnum ol yâr
Fehm ider niyetümi ṣâḥib-i ‘irfân aġlar

Derd ile rûyıňa baḳdıḳça senüň İlhâmî
Gerçi ḫandân olur ammâ cigeri ḳan aġlar

teġazzül-i diger

Bâġ-ı ‘âlem içre ẓâhirde ṣafâdur salṭanat
Diḳḳat itseň ma‘nevî ġavġâya câdur salṭanat

Bu zamânuň devletiyle kimse maġrûr olmasun
Kâm alursa adlile ol dem be-câdur salṭanat

Kesb ider mi vuṣlatın biň yılda bir ‘âşıḳ anuň
Meyl ider kim görse ammâ bi-vefâdur salṭanat

Ḳıl tefekkür ey göňül çerḫuň hele gerdânını
Geh ṣafâ itse velî eks̱er cefâdur salṭanat

Bu cihânuň devletine eyleme ḥırṣ u ṭama‘
Pek ṣaḳın İlhâmî zîrâ bî-beḳâdur salṭanat

velehû ḳıṭ‘a

Yapışdum dâmen-i pâk-i rıżâya her çi bâd-a-bâd
Ṣarıldum ḫâk-i pâ-yı Muṣṭafa’ya her çi bâd-a-bâd

Ẓuhûrata cevâba tâb ü ṭâḳatsız ḳalup bîdâd
Ṣığındum dergeh-i ẕât-ı Ḫudâ’ya her çi bâd-a-bâd

Şehzâde Sulṭân Cem ibn-i Ebü’l-fetḥ Sulṭân Meḥmed Ḫân-ı S̱ânî. Müşârün ileyh sekiz yüz altmış dört senesi ṣaferiniň birinci gecesi Edirne’de tevellüd edip on yaşında Ḳasṭamonu vilâyeti on beş yaşında ya‘ni 879 târiḫinde Ḳaraman ḥükümdârı oldu. Yedi sene oralarda fermân-rân olduḳtan ṣoňra pederiniň vefâtında birâderi Sulṭân Bâyezîd’iň cülûsunu çekemeyip da‘vâ-yı istiḥḳâḳ ile ḫayli muḥârebeler etti. Ba‘dehû yigirmi üç yaşında iken Avrupa’ya geçip on üç sene Avrupa’da imrâr-ı vaḳt ile otuz altı yaşında olduğu ḥâlde toḳuz yüz senesi cemâziye’l-evveliniň yigirmi toḳuzuncu ṣalı günü Napoli şehrinde vefât eylemiş ve na‘şı Burûsa’ya celb ü defn edilmiştir. Bu eş‘âr as̱âr-ı güftârındandır.

ḳaṣîdeden müfrez

(s.431)

Câm-ı Cem nûş eyle îy Cem bu Frengistândur
Her ḳuluň başına yazılan gelür devrândur

Ka‘betu’llâha varup bir kez ṭavâf eyledügüň
Biň Ḳaraman biň ‘Acem biň mülket-i ‘Os̱mândur

Çok şükr Allah’a kim geldüň Frengistân’a sag
Saġlıġında her kişi nefsince bir sulṭândur

Furṣatı fevt eyleme ‘ayş eyle sür ẕevḳ ü ṣafâ
Kimseye bâḳî degil devrân bu dünyâ fândür

‘Ayş ḳıl bu şehrde şehzâde-i efreng ile
Kim beġâyet nâzenîn ü server-i ḫûbândur

velehû ġazel

Bend-i zülfüňden dil ü cân bulmadı hegîz necât
Gör neler getüriserdür başuma bu kâinât

La‘line ḳaṣd idicek zülfine tolaşsaň nola
Kim ḳaranuda bulınur ey göňül âb-ı ḥayât

‘Aşḳınuň yolında cânâ şöyle olmuşam faḳîr
Müsteḥaḳım vir baňâ bir bûse la‘lüňden zekât

Ḳaşlaruň el bir idüp tezvîr-i da‘vâyile âh
Getürür ḫaṭṭuň senüň cân ḳaṣdına müşkin berât

Cem faḳîri lebleründen dirgür ey ‘Îsâ-nefes
Ḥasretüňle her ḳaçan bula bu ‘âlemde vefât

ġazel-i diger

Ḥasretâ derdâ ki dûr oldum yine dil-dârdan
Ol boyı ‘ar‘ar lebi sükker yüzi gülzârdan

Ben garîbüñ ḥâlini bilmezseñ ey meh ṭaň degül
Kim ne bilür saġ olan ḥâl-i dil-i bîmârdan

Gamzeñ oḳı sînemi mecrûḥ ḳıldıḳça şehâ
Yigdurur zaḫmı baññâ biñ merhem-i tîmârdan

Gözlerüñ cân almaġa ḳaṣd itdügince ey ‘aceb
Kimdurur cân ḳurtaranlar ol iki seḥḥârdan

Bend idelden zülfüñi Cem boynına gören didi
Bu ḫalâṣ olmaz cihânda ol ṭurra-i ṭarrârdan

Şâhî Şehzâde Bâyezîd ibn-i Sulṭân Süleymân Ḫân Kânûnî. 932 târîḫinde tevellüd edip 967 târîḫinde irtiḥâl eylemiştir. Bu murabba‘ ġazel as̱âr-ı ṭab‘-ı necîbâneleridir. Sivas'da medfundur.

murabba‘ ġazel

Şâhumuz ‘azm eylemiş Ṭahmâs-ı Ḳallâş üstine
Ol Yezîd ü Râfıżî mel‘ûn ü evbâş üstine
Emr iderse ben ḳulına varayım baş üstine
Ṣal beni bir yâneden şâhum ḳızılbaş üstine

Ak livâ yanuñda ṭursun sedd-i İskender gibi
Gireyüm ben ḳarşuna meydâne şîr-i ner gibi
Şeşperim a‘dâya ṣunsun heft-ser-i ejder gibi
Ṣal beni bir yâneden şâhum ḳızılbaş üstine

At ṣalarsam rezm-i ḥışmımdan zemîn lerzân ola
Nağra ursam ra‘d-veş ḥayli ‘acem bî-cân ola
Nîzem ucından ser-i Tahmâs sergerdân ola
Ṣal beni bir yâneden şâhum ḳızılbaş üstine

Başdan ey sulṭân-ı berr ü bahr ü şâh-ı şarḳ ü ġarb
Ben dururken sen ne lâzım eylemek âheng-i ḥarb
Sâye ṣal taḫtuñda otur ‘âleme ey ẓıll-ı Rabb
Ṣal beni bir yâneden şâhum ḳızılbaş üstine

Nüh sipihr olsa siper yılmaz geçer tîrüm benüm
Ditredür burc-ı esedde şîr-i şemşîrüm benüm
Devletüñde mîr-i mîrân pîridür pîrüm benüm
Ṣal beni bir yâneden şâhum ḳızılbaş üstine

Eyü yavuz yazılsun âḫir göriserdür çü ser
Toġumdan ḳalmadı ölmekden daḫi ḳalmaz ḫod er
Şâhî itsün dir iseñ meydânda iẓhâr-ı hüner
Ṣal beni bir yâneden şâhum ḳızılbaş üstine

(s.432) ḤARFÜ'L-ELİF

İBRÂHİM GÜLŞENÎ: Sulṭân Süleymân Ḫân-ı S̱ânî ʻulemâsı ṣırasında tercemesi mez̠kûr Şeyḫ İbrâhim Gülşenî ḥażretleridir ki şâʻir-i şehîr Muḥammed Kâmî Efendi ḥażretleriniñ pederleridir. Eşʻârı şeyḫâne vü dervişâne vâḳiʻ olmuştur. Ebyât-ı âtiye zâde-i ṭabʻ-ı mürşidâneleridir.

[ʻÂrif-i bi'llâh e'ş-şeyḫ İbrâhîm Gülşenî. Mehâmmü'l-Fuḳarâ müellifi Mevlânâ Meḥmed Kâmî Efendi'niñ pederidir. Maġnisa'da sâkin Semerci Dede demekle şehîr bir pîr-i rûşen-żamîriñ veled-i ḫayrü'l-ḫalef-i ḫıred-mendi ṭarîḳ-i Gülşenî'den Dervîş İbrâhîm Efendi'dir. Egri Fâtîḥi Sulṭân Meḥmed Ḫân şehzâdelikleri ḥâlinde Maġnisa'da mutaṣarrıf-ı imâret iken gülberg-i mîzâc-ı laṭîfleri ḫazân-zede-i ḫastegî olduḳda ol pîr-i rûşen-żamîriñ te'sîr-i nefes-i bür'üs-sâʻalarından şifâ-yâb olurlardı. Baʻdehû serîr-ârâ-yı cihândârî olup Egri Seferi'ne teveccüh-i hümâyûnları eşnâda Edirne'de mîzâc-ı leṭâfet-imtizâcları şikest olduḳda "Semerci Dedeciğim gel beni oḳu" diye ḫaṭṭ-ı hümâyûn irsâliyle Edirne'ye daʻvet olunmuş idi. Ol taḳrîble Edirne'de iḳâmet ve teehhül etmekle 1007 târîḫinde ṣâḥib-i terceme sâḥa-i vücûda vażʻ-ı ḳadem eyleyip sinn-i semîze resîde olduḳlarında meşâmm-ı cânlarına bûy-ı fenâ vezân olmaḳla ṭarîḳat-i ʻaliyyeniñ birine intisâb ve ol z̠evḳten teşne-yâb olmaḳ ârzûsuyla ḫalvet-serâ-yı ḫˇâbda ʻazîmet-güzîn ve ṭarîḳat-i istiḥâlede encâm-bîn olduḳlarında kendilerin bir ṣaḥrâ-yı pehnâda görüp mânend-i serv-i revân üç ʻalem nümâyân olup her biriniñ altında bir pîr-i rûşen-żamîr ü verâlarında dervîşân-ı keşîr ẓâhir oldu. Meğer ol pîrlerin biri ḥażret-i Mevlânâ ve biri Ḥacı Bektâşi Velî ve biri Şeyḫ İbrâhîm Gülşenî ḥażerâtı idi. Mülâḳî olduḳlarında ḥażret-i Mevlânâ ile Ḥacı Bektâş-ı Velî Şeyḫ İbrâhîm Gülşenî'ye "bu dervîş sizüñ hem-nâmınızdur size münâsibdür" diye işâret etmeleriyle onlar daḫi "gel oġul" diye iltifât gösterip dest-bûs-ı bîʻatleriyle müşerref olurlar. Ḫˇâbdan bîdâr olduḳlarında Edirne'de sâkin ṭarîḳ-i Gülşenî meşâyiḫinden Veli Dede-zâde şeyḫ Meḥmed Efendi'den aḫz-ı dest-i inâbet ve dâḫil-i ḥalḳa-i cemʻiyyet olmuş idi. Bir müddet ṣoñra İstanbul'a gidip Emîr Buḫârî şeyḫi e's-seyyid Fażlu'llahü'n-Naḳşibendî ile üç sene miḳdârı ṣoḥbetten ṣoñra bir defʻa râcilen ve bir defʻâ râkiben iḥrâm-bend-i ʻazîmet-i beytü'llâhü'l-ḥarâm ve edâ-yı nüsk-i islâm etmişler idi. Baʻdehû ârzû-yı seyâḥât ile "er-refîḳu s̱ümme'ṭ-ṭarîḳ" mażmûnuna binâen Baġdat'ta Dervîş Ḳâniʻî nâm bir merd-i ḫudâ-yı refîḳ olup İṣfahân'da Şeyḫ Bahâü'ddin nâmında melâmiyeden bir merd-i kâmiliñ ṣoḥbeti ârzûsuyla memâlik-i ʻAcem'i tamâmen geşt ü güzâr ettikten ṣoñra yine cânib-i gül-zemîn-i Edirne'ye vâṣıl olduḳlarında çirkâb-ı

ülfet-i dünyâdan dâmen-keşîde olup otuz sene miḳdârı ‘uzlet-güzîn ü seccâde-nişîn olmuşlar idi. Bu ḥâl üzere sübḥe-şümâr-ı eyyâm ü leyâl iken 1100 târîḫinde dâr-ı fenâdan rıḥlet ü ‘âlem-i ‘uḳbâya ‘azîmet eyleyip ṭarâvet-şiken-i gülşen-i ḥayât ve ḳadem-zen-i gülistân-ı cennât-ı ‘âliyât oldular. Edirne'de Uzun Ḳaldırım'da Ḫuysuz Baba Türbesi ḳarşısında Uzun Mezarlıḳ'ta Celvetî şeyḫi ‘Abdü'lbâḳî Efendi'niñ ḳabri ittiṣâlında defn olundular. Ḳabrinde ḫuṭûṭdan ‘ârî noḳṭa ṭâşları merkûzdur. Necl-i necîbleri Kâmî Meḥmed Efendi ḥażretleri ber vech-i ta‘miye bu gûne târîḫ demişlerdir.

târîḫ *Pîr-i Rûşen-dil ü dervîş-i nihâd İbrâhîm*
İntiḳâl eyleyicek derd ile giryân oldum

Âh pey-der-pey mir'ât-ı żamîrümde görüp
Âḳıbet iki gözüm yaş ile ṭolmuş buldum

Târîḫin ṭarîḳ-i istiḫrâcı. İki def‘a âh lafżı ki pey-der-pey ola taṣarrufta âhıñ peyi ki hâ der pey olunca (5511) olur. Mir'ât-ı żamîrde ‘aks olunca (1155) gözler dolunca (1100) olmaḳ üzere taṣarruf ḳılınmıştır. Sinn-i şerîfleri ṭoḳsan üçe bâliğ olmuş idi. Kerâmet-i ‘aliyye ile meşhûr bir pîr-i mu‘ammer-i mübârek-nefes nice ṭâlibîne müderris-i müteşerri‘ ve riyâzet-i i‘tiyâd idi.] ***Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2. Cilt, s.301-302***

beyt Ṣûfiyâ bilmem siyâh-ser olduğuña sır nedür
Yeter artar yüz senüñ gibiye yüzüñ ḳarası

velehû maṭla‘ Ḳûy-ı maḥbûb-ı ḥaḳîḳatde ṣaḳın âh itme
Gice git ḥaḳḳ yolına sâyeñi hemrâh itme

velehû Ben olmaġa ben çünki mu‘ayyen sensin
Ben ben degilem velîk sen sensin

MEVLÂNÂ VE EVLÂNÂ AḤMED ŞEMSÜ'D-DİN BİN SÜLEYMÂN BİN KEMÂL PAŞA. Evṣâf-ı şerîfleri beyne'l-mevâlî (21) numaradadır. Bu eş‘âr as̱âr-ı güftârındandır.

[*Masḳat-ı re'sleri Edirne şehri olup fuḳahâdandır. Cedd-i büzürg-vârı ümerâ-yı ‘Os̱mâniye'den olmaġın ‘âlem-i ṣabâvette mebânî-i ‘ulûmu taḥṣîl ü tekmîl eyledikten ṣoñra kendileri daḫi imâret semtine sâlik olmuş idi. O ṣırada Sulṭân Bâyezîd Ḫân ile sefere ‘azîmet edip es̱nâ-yı râhda bir gün Ḫalîl Paşa-zâde Vezîra‘zam İbrâhîm Paşa ile ümerâdan Evrenos Bey-zâde Aḥmed Bey hem-meclis olduḳları ḥâlde Filibe*

müftüsü Mevlânâ Luṭfî dervîş ḳıyâfetinde meclise duḫûl ile geçip Aḥmed Bey'iñ üst ṭarafına oturunca otuz aḳçe yevmiyesi olan bir müderrisiñ bir emîr-i sa'âdet-semîriñ üst ṭarafına geçip oturuvermesinden ṭolayı Mevlânâ Kemâl Paşa-zâde'yi ḥayret isti'âb ederek te'accübe kinâne esbâbını refîḳasından bir ẕâttan istiḳṣâ eyledi. O ẕat daḫi naẓm:

Fe'aẓẓım meḳadire ehli'l-'ulûm
Feḳad evcebellahü i'ẓâmehüm[63]

Neşr: "mecâlis ü maḥâfilde 'ulemâya ta'ẓîm u tekrîm 'ilme intimâları olduġundandur manṣıb cihetinden değildür" demesiyle Kemâl Paşa-zâde emîr-i sa'âdet-semîriñ mertebe-i 'ulyâsına vuṣûl mümkinü'l-ḥuṣûl olmayıp ancaḳ ol fâżılıñ medâric-i ma'âric-i fežâiline dest-res müyesser ü me'mûldur diyerek seferden 'avdet ile berâber ṭarîḳ-i imâretten ferâġatla irtifâ'-ı derecât-ı 'âliyât-ı fażl ü kemâl etmeğe niyet eylemişler idi. Fi'l-vâḳi' 'avdetlerinde Mevlânâ Luṭfî'yi daḫi dârü'n-naṣr-ı Edirne'de ḳırḳ aḳçe ile Dârü'l-ḥadîs̱ medresesine müderris olmuş bulmaġla dersine ḥâżır olaraḳ onlardan ve 'âdât-ı sâdât-ı 'ulemâ üzere Ḫaṭîb-zâde ve Ma'arif-zâde ve Mevlânâ Kestelli ve sâireden tekmîl-i fażl u kemâl eyledikten ṣoñra ṭarîḳ-i tedrîse sülûk ile Edirne'de Ṭaşlıḳ ve Üsküp'te İsḥaḳ Paşa ve Edirne'de Ḥalebiye ve Üç Şerefeli ve Sulṭân Bâyezîd medâris-i 'âliyesinde müderris olup dânişmendlere ifâde ve ifâże eyledi. Ba'dehû semt-i ḳażâya raġbetle maḥmiyye-i Edirne'ye ḳadı oldu. Ba'dehû Anaṭolu ḳażaskeri ve daha ṣoñra yevmî yüz aḳçe ile Edirne Dârü'lḥadîs̱i'nde teḳâ'üd eyleyip 932 târîḫinde irtiḥâl-i dâr-ı 'uḳbâ eden müftiyü'l-enâm 'Ali Çelebi ḥażretleri yerine şeyḫu'l-islâm oldu. Bu ḥâl üzere 940 senesi şevvâliniñ ikinci gününde irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ eylediğinden ḫâric-i İstanbul'da Maḥmûd Çelebi merḥûmuñ zâviyesinde defn olundu. Vefâtına bu târîḫi demişlerdir.

târîḫ

Şems-i bürc-i kemâl ü çarḫ-ı 'ulûm
Gitdi 'uḳbâya raḥmet ide ġafûr

Cennet-i 'adn ola maḳâmı anuñ
'Abd-i ġılmân ola kenîzüñ ḥûr

Geldi ilhâm-ı Ḥaḳḳ ile târîḫi
Ḳabr-i Aḥmed ola müdâm pür-nûr

Neşr: (İrtiḥâlü'l-'ulûmi bi'l-kemâl) 'ibâresi daḫi târîḫ vâḳi' olmuştur. Ẕâtî Çelebi daḫi bu târîḫi demiştir.

---

[63] İlim ehlinin şanına, büyüklüğüne hürmet et. Çünkü onlara saygı göstermeyi Allah vacip kıldı.

târîḫ *Göçüben gitdi rükn-i a'ẓam-ı fażl*
Gör s̱ebâtını bî-beḳâ ḳasruň

Fevt-i monlâya didiler târîḫ
Vay gitdi Kemâl'i bu 'aṣruň

Neşr: Mevlânâ Naẓmî daḫi bu târîḫi demiştir:

mıṣra' *Ol bârigâha vardı İbn-i Kemâl Paşa*

***târîḫ-i diger: mıṣra'**: Geçüb Müfti beḳâya 'azm ḳıldı*

Neşr: Mezârına (hâzâ maḳâm-ı Aḥmed) kefenine (hiye âḫiru'l-libâs) târîḫ vâḳi' olmuştur. Mevlânâ-yı müşârun ileyhiň kerâmetindendir ki zamân-ı iḥtiżârında (yâ eḥad neccinâ mimmâ neḫâf) buyurmuş ve ba'de'l-vefât ḥesâb olunup târîḫ çıḳmıştır. Müellifâtından yüzden mütecâviz kütüb ü resâil vardır ki cümlesi maḳbûl ve mütedâvil ise de meşhûrları bunlardır. Ḳur'ân-ı 'Azîm'iň ibtidâsından sûre-i ṣâd'a ḳadar tefsîr-i şerîf ve ḥâşiye-i keşşâf-ı nâ tamâm ve şerḥ-i hidâye ve Iṣlâḥ-ı îżâḥ ve taġyîr-i tenḳîḥ ve fetavâda mühimmât ve ḥâşiye-i telvîḥ ü tecvîd ü tecrîd ve ḥâşiye-i s̱ehafüt ve ıṣlâḥ-ı miftâḥ ve onuň şerḥi ve Seyyid Şerîf'iň şerḥ miftâḥına ḥâşiye ve fenn-i ḥikmette muḥâkemâta ḥâşiye ve ḥâşiye-i münḳâḥ ve şerḥ-i Ṣaḥîḥ-i Buḫârî ve şerḥ-i Meşârıḳ ve şerḥ-i Ferâiż ve İmâm Beġavî'niň Meṣâbîḥine şerḥi ve ḳażâ vü ḳadere risâlesi ve târîḫ-i 'Os̱mânî ve fârisîde Nigâristân ve Daḳâyiḳu'l-ḥaḳâyıḳ ve Muḥîṭu'l-luġate ve türkîde terceme-i nücûmu'z-zâhire ve fî aḥvâli'l-mıṣru'l-ḳâhire ve fenn-i ṭıbdan rucû'u'ş-şeyḫ ilâ ṣabâ ve Yûsuf ü Züleyḫâ ve mükemmel ü maṭbû' dîvân-ı belâġat-'unvânı vardır.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.Cild s.128-129.)***

ġazel Nice ṭoyınca görem sen gül-i nâzük bedeni
Kendü kirpügüm olupdur bañâ gözüm dikeni

Çıḳmasun âhum odı aġzumı açdurma benüm
Yaḳmasun sûz-ı derûnum seni söyletme beni

Dest-gîr ol beni sâyeň gibi ayaḳda ḳoma
Böyle ḫâk itme efendi yoluňa cân vireni

Ney gibi baġrumı deldüñ ḳomaduñ nâle ḳılam
Ne imişsin neye ugramışam ey vây beni

Şerbet-i vaṣluñ irişmezse olur ḫaste göñül
Ṭöyemez hecrüñe cânum sever olsun mu seni

ġazel-i diger

Geh ṣafâ virdi mey ʻaşḳ-ı dile gâh keder
ʻÂlemüñ ḥâli budur böyle gelür böyle gider

N'ola bir gün yüzine mâh-ı nevüñ baksañ eger
Bunca gündür ki gelüp ḳarşuña boynını eger

Bu cihânuñ bize ne nûşı gerek ne nîşi
Leb ü ḳaddüñ bize bâl ise belâ ise yeter

Beñlerüñe di vefâ toẖmını ṣaçsun dile kim
Bu cihân mezraʻasında ne ekerseñ o biter

Olma maġrûr gülüñ güldügüne ey bülbül
Bir gün ola ki yerinde göresin yeller eser

Başına ḳaḳdı hevâ-yı ḳad-ı bâlâñı senüñ
Servi çoġ elledi gülşende yine bâd-ı seḥer

müfredât

ʻÎyş ü nûş eyle bu gün aňma ġam-ı ferdâyı
Sañâ ışmarlamadılar bu yalân dünyâyı

Yâş döküp ḳan aġlayup ol mâhuma cüst ü cûdayam
H̱idmetüm eksük degil geh ordayam geh burdayam

Bir serv besledüm nice yıl bâġbân olup
Serkeşlik itdi ol daẖi dâmen-keşân olup

Ayaġıña düşdügin ʻâşıḳlaruñ ṭaʻn eyleme
Dökilür şemʻ ayaġına yanıcaḳ pervâneler

Olmazdı pâk-dâmen serv olmasaydı serkeş
Düşmezdi ẖâr eline gül olmasa mülâyim

Cânân odur ki meyl ide ânı görünce cân
Ḳaddi vü ḳâşı ẖûb ola ammâ be şart-ı ân

Dâmen-i gül mi ṣanursın ne var iy bâd-ı ṣabâ
Ne elüñ var senüñ kim açasın yâr etegin

(s.433)

Zâhidüñ yoḳ lebünüñ bâdesine meyli didüm
Güldi didi elüne girse idi cânı idi

AḤMED PAŞA İBN-İ MEVLÂNÂ VELİYÜ'D-DÎN. Evṣâf-ı şerîfleri beyne'l-mevâlî (6) numaradadır. Bu eş'âr aṣâr-ı güftârındandır.

[*Meşhûr şâ'ir Aḥmed Paşa'dır. Sehî Bey Teẕkiresi żabṭınca Edirnelidir. Fikirde ve ferâsette ziyâde müdeḳḳıḳ ü mû-şikâf olmaġın ḳapı ḫalḳı arasında Sipâhi Müftüsü demekle meşhûr olmuş idi. Âl-i resüldendir. (intehî) Derûn-ı ḥiṣârda nâm-ı 'atîḳi Mevlânâ Veliyü'ddin nâm-ı âḫiri Metropolit Maḥallesi'nde Ḳale Ḳapısı Caddesi'nde Nâẓır Çeşmesi pîşgâhında vâḳi' mescid-i şerîfiñ bânîsi ve devr-i Murâd Ḫân-ı S̱ânî'de ḳażasker olan Mevlânâ Veliyü'ddin'iñ oġludur. 'Âşıḳ Çelebi Teẕkiresi müşârun ileyh Aḥmed Paşa'nıñ tercemesinde münderic-i maḳâledir. Müşârun ileyh ḥaḳḳında ba'żıları 'innîn i'tiḳâd edip onuñla şâyi'dir. Ammâ faḳîr cemî'-i muḫallefâtına vâris̱ olan ümmi-zâdesi Edirneli Nâẓır Çelebi'den istimâ' ettiğim budur ki Sulṭân Meḥmed merḥûm müşârun ileyhe Ṭûṭî Ḳadın adlı bir câriyesini verip ḥatta Edirne civârında Etmekçi nâm ḳaryeyi Ṭûṭî Ḳadın'a yaşmaḳlıḳ vermiştir. Andan bir ḳızı daḫi olup yedi sekiz yaşına ermeden fevt olmaġla min ba'd icdivâc etmemiş ve zen ṭâifesiyle imtizâc eylememiştir. (intehî) Maḥrûse-i Bursa'da Murâdiye Medresesi'ne ḳadı olduḳtan ṣoñra Ebu'l-fetḥ ḥażretlerine vezîr oldu. Ba'dehû ba'żı esbâba mebnî 'azl olunup Tire ve Bursa ve Anḳara sancaḳlarına emîr olmuş idi. Bu ḥâl üzere 902 senesinde vefât etmekle Bursa'da binâ ettiği medrese ḳurbunda defn olup türbesi ḳapısında ol vaḳit Bursa maḥkemesinde kâin olan Eflâṭûn-zâde Meḥmed Efendi'niñ dediği bu târîḫtir.*

Hâzâ mişkâtü envârin li men
'Addehü'r-raḥmânü min memdûḥihî

Ferra min ednâsi tilke'd-dâri iz
Kâne müştâken ilâ sübbûḥihî

Ḳâle Rûḥü'l-ḳudsi fî târîḫihî
İnne fi'l-cennâti me'vâ rûḥihî [64]

Neṣr: Anḳara'da bulunduğu zamân şikâyeti ḥâvî bu şi'iri söylemiştir.

şi'r

Güneş bu ṭâḳ-ı zebercedde la'l-i pencereden
Baḳup cemâlüñi gördi çıḳdı manẓaradan

Sen ol sitâre-çeşmsin ki âfitâb-ı münîr
Eger ḳoġulsa ḳapuñdan düşerdi pencereden

---

[64] Burası, Allah'ı övüp ona yalvaranlar için hazırlanmış nurlar bucağı olan bir yerdir. Onun cemalini özleyenler bu bayağı dünyadan uzaklaştılar. Ruhu'l-kuds onun tarihini şöyle söyledi: Umulur ki cennet onun rûhuna durak olur.

Bülend nûrı Ḥaḳḳ içün Muḥammedüñ ki henüz
Cemâli berḳ urur ol türbe-i muṭaḥḥareden

Müzevvirüñ kelimâtın benümçün itme ḳabûl
Ki dil marîżi helâk oldı ol müzevvereden

Celâl-i ʻizzi ḥaḳḳiçün celîl-i lem-yezelüñ
Bu muḫliṣini ḫalâṣ it livâ-i Anḳaradan

Müretteb dîvân-ı eş ârı vardır.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.Cild s.124-125.)***

ġazel

Câna ḳalmaz bûse-i laʻl-i şeker-bâr isteyen
Baş virür bûy-ı ser-i zülf-i siyehkâr isteyen

Maḥşer-i zülfüñ hesâbın mû-be-mû şerḥ eylemiş
Hey ḳıyâmet ḥâlet-i nezʻinde zünnâr isteyen

Ṣâyebânlar ḳurmuş ebrûlar gülistân üstine
Ġamzeler ider ki gelsün bezm-i gülzâr isteyen

Kûyını görmekle dilden saña olmaz şevḳ-i yâr
Ḳâniʻ olmaz cennet-i firdevse dîdâr isteyen

ʻÂrıżî ḫaṭṭın ḳazıtmış ol şeker-leb ḳandesin
Ey gül-i ter ṣoḥbetin bî zaḥmet-i ḫâr isteyen

Vaṣlını bulmaḳ dilerseñ ʻaşḳa ġavvâṣ ol yürü
Âşinâ ol baḥr ile ey dürr-i şehvâr isteyen

Aḥmed'in ʻaybı güzeller sevmek ise ġam degil
Yârsuz ḳalur cihânda ʻaybsuz yâr isteyen

ġazel-i diger

Ḳanı ol dem ki severdüm ben seni cânum gibi
İster idüm cân virüp derdüñi dermânum gibi

El uzatmasun dir idüm küfr-i zülfüñe raḳîb
Ṣaḳınurdum ben ânı şeyṭândan îmânum gibi

Rûḥ-ı ḳudsî çagırur *yâ leytenî küntü türâb*[65]
Sen dökicek cür'a-i la'lüň yere ḳanum gibi

Dost zindân ehlini gördüm didim kim bunları
Çâha ṣalar ḥasret-i çâh-ı zenaḫdanum gibi

Dimedüň bir gün alayım Aḥmed'üň göňlin ele
Ki ayaġa düşmiş durur zülf-i perîşânum gibi

müfredât

Ḳul ḫaṭâ ḳılsa şehâ 'afv-ı şehinşâhî ḳanı
Ṭutalım iki elim ḳanda imiş ḳanı kerem

Ḳatı göňlüňden şikâyetler ḳılur dil ġamzeňe
Gör nice dîvânedür kim uġrıya ṭaş aňdırır

Gûş-ı benefşeden ṣaḳın ey 'andelîb-i nâz
Gel ḥüsn-i râzın açma ki yirin ḳulaġı var

Zülf-i siyeh olmasa yüzüňde 'aceb olmaz
Ol cennet-i firdevsdurur anda şeb olmaz

Ṣan leşker-i Fir'avn itdi ol ḫaṭṭ-ı siyehkâr
Kim ârıżî âbında helâk eyledi Mûsâ

Kirpügi baġrım delüpdür urma merhem iy ṭabîb
Çıḳmadı dilden henüz ol tîr-i peykân andadur

Ḫüsrevâ şîrîn lebüňde işidenler ḳıṣṣamı
Âh idüp Leylî vü Mecnûn âşiyânın yaḳdılar

Ġam degil bî-ḫâl olursa ṣafḥa-i ḥüsnüňde ḫaṭṭ
Resmdür 'âriflere nâme yazarlar bî-nuḳaṭ

Yüzini görmeyicek şöyle derdnâk oluram
Ki ġamdan ölmedigimi aňup helâk oluram

Çîn-i zülfüň müşke beňzitdüm ḫaṭâsın bilmedüm
Key perîşân söyledüm bu yüz ḳarâsın bilmedüm

---

[65] Keşke toprak olsaydım. Nebe/39-40

Ḳad ḳıyâmet ġamze âfet zülf fitne ḫaṭṭ belâ
Âh kim ben ḥüsnünüň bunca belâsın bilmedüm

velehû ḳıṭ'a Ḫâṭır-i şâ'ir âbgîne gibi
Ṣınmadan pür-ṣafâ güher görünür

Ṣınıcaḳ ki ḫazer ḳıl andan kim
Başdan ayaġa nîşter görünür

(s.434) AḤMED BEG: Maḫlaṣı Rıdvânî'dir. Tütünsüz demekle meşhûrdur. Ağaç Pâzârı ḳurbunda medrese vü türbesi var ise de medresesi maḥv ü münderis olmuş ve ziyâretgâh-ı enâm olan türbesiniň ḳapısı bâlâsındaki mermer levḥada bu 'ibâre maḥkûkdur. *"Hâzâ lebinâün 'âliyyün li türbeti Rıżvân Aḥmed tübbüti'l-eġarri ürci'a ile'l-ḥaḳḳi birâcî raḥmetin ḳad kâne târîḫun fî târîḫatin*[66]

Kendisi ümerâ-yı sancaḳtan imiş. Sehî Bey Teẕkiresinde Ḫamse-i Nizâmî'yi Türkî'ye tercüme etti demiştir. Ebyât-ı âtiye âs̱âr-ı şi'riyesinden nümûnedir.

naẓm Ṣaçuň müşki ile 'anber ḳarışmış
Leb-i la'lüň ile sükker ḳarışmış

Ṣanursın erġuvândur la'l-i nâbı
Ten-i sîmînine aḥmer ḳarışmış

velehû Nâr-ı 'aşḳuňla cehennem odı yandırmaz beni
Teşneyim ki yedi deryâ ṣuyı ḳandırmaz beni

Ki ṣaḳın 'âşıḳ inanma zâhidüň efsûnına
Biň kerâmet gösterirse hiç inandurmaz beni

---

66 *Şu yüksek bina şerefli ve izzetli Rıdvan Ahmet'in türbesidir ki bu zât şu tarihte rahmet-i rahmana yürümüştür.* Bu Arapça ibarenin okunmasında tereddütlerimiz oluştu. Zira Bâdî aynı ibareyi hem Riyâz-ı Belde-i Edirne'nin 1. cildinde Ravzai *Merâkidu'l-Evliyâ (s.99)* kısmında hem de müsveddesinde farklı şekillerde yazmıştır. Bu nedenle Rıdvân Ahmed'in Edirne'de bulunan türbesine gidip türbesinin kapısındaki mermer levhada bulunan bu ibareyi yerinde görüp fotoğrafladık ve okunuşunu bu orijinal levhasından yaptık.

Yatmışam kehf ile nâr-ı vaḥdet içre ḫˇâbda
Şöyle kim ġavġâ-yı maḥşer ḳopsa uyandurmaz beni

Ḳaṣâid ü eş'ârı ḥadden bîrûn ve mücerred kelâm-ı mevzûndur. Elfâẓ-ı naẓmiyesinde aṣlâ ḥalâvat ve ta'bîr ü edâsında hergiz melâḥat yoḳtur. Güzâf-ı Teẕkire-i Laṭîfî

AḤMED: Sulṭân Meḥmed Ḫân-ı Râbi' 'ulemâsı ṣırasında tercemesi meẕkûr Ḥacı Yaḥya-zâde Aḥmed Efendi'dir. Fetḥ-i Baġdâd'a söylemiş olduğu bu târiḫden başḳa eẟeri görülememiştir.

[Edirne'de tüccâr-ı zü'l-iḳtidârdan Ḥacı Yaḥya nâm ẕâtıñ maḫdûmu olduğundan Ḥacı Yaḥya-zâde Aḥmed Efendi demekle meşhûr olmuş idi. Taḥṣîl-i 'ilme gûziş ü kesb-i ma'ârif verziş edip 'ulemânıñ birinden mülâzim ve ṭarîḳ-i tedrîse 'âzim olduḳta devr-i merâtib ve aḫz-ı revâtib ederek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zûl iken ibtidâ masḳaṭ-ı re'sleri olan Edirne'de Ḳadı 'Abdî Medresesi ḫâricinde 'âric ve 1057 şa'bânında Maḥmûd Efendi yerine Beylerbeyi Medresesi'ne ve 1065 şevvâlinde Şemsî Ḥüseyin Efendi yerine Yâḳût Paşa Medresesi'ne dâḫil ve 1068 cemâdiye'l-âḫiresinde Bosnevî 'Abdullah Efendi maḫdûmu yerine Ḥalebiye Medresesi'ne 1069 recebinde Baba Ḥüseyin Efendi yerine Üç Şerefeli Medresesi'ne ve 1070 recebinde birâderi Ḥüseyin Efendi yerine Edirne Dârü'l-ḥadîẟi'ne ve 1073 ramażânında selefi Ḥüseyin Efendi yerine Edirne Selimiyesine müderris ba'dehû Medîne-i Münevvere'ye ḳadı olup infiṣâl ettikten ṣoñra 1080 cemâdiye'l-evvelîsinde vefât etmekle Yıldırım'da Ḳızıl Mescit Maḥallesi ittiṣâlindeki ḳabristanda Ḥacı Aḥmedoġlu ḳapısı ḳurbunda medfûn ve naḳş-ı seng-i mezârı Edirne Mevlevîḫânesi şeyḫi Neşâṭi Dede Efendi'niñ söylediği târîḫ-i mevzûndur.

târîḫ

Terk eyleyüb cihânı Aḥmed Efendi ḥayfâ
Cân atdı ḳıldı âḫir 'azm-i diyâr-ı 'uḳbâ

Ḳılsun hümâ-yı rûḥı ḳandîl-i 'arşı mesken
Olsun maḳâmı dâim cennetde ḳurb-ı mevlâ

Pür-nûr idüp mezârın tâbende şem'-i îmân
Olsun refîḳ-i rûḥı Yâsîn ü nûr-ı ṭâhâ

Gûş eyleyince fevtin didi Neşâṭi târîḫ
Aḥmed Efendi saña ola behişt me'vâ

(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.Cild s.240-241.)

târîḫ Bu fetḥ-i a‘ẓama düşdi ḥurûf-ı mu‘ceme târîḫ
O Dâver zûr-ı bâzû ile ḥâlen aldı Baġdâd’ı

mu‘cem diger târiḫi:

(mıṣra‘) Zihî mülk ü zihî mâlik mübârek ola Baġdâd’ı

AḤMED: Pervâne-zâde demekle meşhûr Aḥmed Efendi’dir. Ba‘de taḥṣîlü’l-isti‘dâd ‘ulemâ-yı kirâmıñ birinden mülâzemetle ber-murâd olup devr-i medâris-i mu‘tâde ile ḳırḳ aḳçe medreseden ma‘zûl iken semt-i ḳażaya sülûk ile Rumeli ḳalem-revinden bir ḳaç manṣıba ḥâkim olduḳtan soñra biñ yüz on dört senesi ḫilâlinde Edirne’de fevt oldu. Kezâ fî Vaḳâyi‘u’l-fużalâ. Sâlim Teẕkiresinde daḫi ḥelvâ-yı Edirne gibi eks̱er eş‘ârı ḥalâvetden ḥâlî ve tâze ḫayâli vü bâlî degil idi. Belki cûybâr-ı endîşesi her bâr cûy-ı Meriç gibi ve ṭab‘-ı vâlâsı dey ü bahâr şevḳ u ikdârda nehr-i Ṭunca gibi ḫurûş itmekde idi. Ol şehr-i ma‘ârif-i nâyâbda ḫâtimetü’ẓ-ẓurefâ olup gürûh-ı ehlü’l-ma‘ârifden bu bî çâre Arda ḳalmışdı. ‘Âḳıbet nihâl-i bîd-mis̱âl-i ẕât-ı sütûde-ḫıṣali ol cûybârıñ kenârından seyl-âb-ı fenâ ile ‘âzim-i gülistân-ı beḳâ oldu. Bu ebyât güftârından nümûnedir.

naẓm El aldum mâh-peykerlerle girdim ḫalḳa-i ẕikre
Felekde devri ben bu çarḫ-ı kec-reftâra gösterdüm

Elifler daġlarla zeyn idüp cismümi âh itdüm
Girîbân-çâk olup ol dilber-i ġaddâra gösterdüm

Âtiye’ẕ-ẕikr Pervâne-zâde Ḥüseyin Çelebi bu ẕâtıñ cedd-i a‘lâsı olmuş ẓann olunur.

ÂẔERÎ İBRAHİM ÇELEBİ: Iṣṭabl-ı ‘Âmire ḫuddâmından kemâl mertebe ṣâḥib-i ma‘rifet ve ḫoş-ṣoḥbet leẕîẕü’l-muṣâḥabe laṭîfü’l-muḥâvere şu‘arâ-yı selef ṣoḥbetine erişmiş ve ‘aṣrına eriştiği erbâb-ı ‘irfânıñ eks̱eriyle görüşmüş Bostan-zâde İbrahim Çelebi’dir. Biñ elli yedi şevvâli ġurresinde irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ etmekle **(s.435)** Enîsü’l-Müsâmirîn ṣâḥibi Monla Ḥıbrî bu târiḫi demiştir.

târîḫ Âzerî dîde-i erbâb-ı hüner
İdicek ravża-i rıżvâna ḥırâm

Nâm-ı rıżvân aňâ târîḫ oldı
Çün rıżâ-yı Ḥaḳḳ idi âňa merâm

Mûmâileyh Âzerî Çelebiniň âḫir nefesinde söylediği beyttir:

Ḳoyup âlâyiş-i dehri yöneldim cânib-i Ḥaḳḳ’a
Bu bâzâruň ferâġat eyledüm sûd ü ziyânından

İşbu eş‘âr âs̱âr-ı güftârındandır.

ġazel Pâye-i ‘âlî recâ itmez ḳapuňda ḫâk olan
Taḫt-ı şâhı istemez menzil-gehi eflâk olan

Âḳıbet câm-ı sürûr-ı encâm-ı vaṣlı nûş ider
Sâġar-ı mihnet-fezâ-yı hecr ile ġamnâk olan

Cânına minnet bilürken yolına cân virmegi
Bâş ü cân ḳaydın çeker mi ‘âşıḳ-ı bî-bâk olan

‘Aḳl ü idrâk ile hemrâh olma râh-ı ‘aşḳda
Menzil almaz pây-bend-i rişte-i idrâk olan

Seyr ider âhir ‘izâr-ı şâhid-i maḳṣûdını
Âzerî naḳş-ı ġarażdan levḥ-i ḳalbi pâk olan

ġazel-i diger İrgürür ‘uşşâḳa çerḫ âh-ı âteşbârını
Yanmasun ‘âlem o gül ‘arż itmesün ruḫsârını

İtmesün bilmezlik eş‘ârum görüp daḫl eyleyen
Şi‘rüme ḳılsun naẓar bilsün ‘aded miḳdârını

Yoḳ yoḳ olmaz ol kelâm-ı mu‘ciz-as̱ârım ba‘îd
Görse biň i‘câz kâfirdür ḳomaz inkârını

‘Âşıḳ-ı dîdâr olanlar vaṣldan maḥrûm olup
Dâimâ bedḫˇâhlar seyr itmesün dîdârını

Ol ṭabîb-i cân ü dil bilmem nedendür Âzerî
Bildi bîmâr itmesin bilmezlenür tîmârını

ġazel-i diger	Reh-i ‘aşḳuňda cân benden ḫadeng-i cânsitân senden
Ten-i ḫâkî-nişân benden ḫadeng-i ebrûvân senden

Başım olsun fedâ la‘l-i lebüňden bûse iḥsân it
Sifâl-i ḫâkdân benden şarâb-ı erġuvân senden

Olur çarḫ-ı kühen vîrân ten-i zârum ḳalur bî-cân
Tükenmezse fiġân benden irişmezse amân senden

Tükenmez tâ ḳıyâmet ḫaşre dek noḳṣân-pezîr olmaz
Sirişk-i bî-girân benden leb-i gevher-feşân senden

‘Aceb mi zâr olursam Âzerî-veş oldı gitdükçe
Senüň luṭfuň nihân benden benüm ‘aşḳum ‘ıyân senden

ḳıṭ‘a	Ebruvân-ı yâr kim âşûb-ı cândur her biri
Dest-i ḳudret birle naḳş olmış kemândur her biri

Şerḥalar bu sîne-i ṣad-çâkde gûyâ hemân
Çıḳmaġa ḳaṣr-ı viṣâle nerdübândur her biri

velehû	Nümâyân pâygâh-ı ‘işret ammâ pâ-yı ḥimmet yoḳ
Şarâb-ı ‘aşḳa ruḫṣat var velî ṭâlibde raġbet yoḳ

Tek ü pûyın ‘aceb bîhûdedür bâzâr-ı ‘aşḳ içre
Metâ‘-ı vaṣl-ı ḥâżır mâye-i naḳd-i maḥabbet yoḳ

velehû	Telḫ itdi ayşumuz lebini nûş-ḫand iden
İtmiş seni ṭabîb beni derd-mend iden

(s.436)	Âteş bıraḳdı micmere-i ḳalb-i ‘âşıḳa
Ruḫsâruň üzre dâne-i ḫâlüň sipend iden

ḳıṭ‘a	Şöyle bârikdür ḫayâlüm kim
Çeng-i nâhide târ-ı ma‘nîdür

Seyr-i dilden süvârdur ṭab‘ım
Ḳalemüm ẕü’l-fiḳâr-ı ma‘nîdür

Dil-i deryâ-mis̱âlüm Âzerîyâ
Lücce-rîz-i kenâr-ı ma‘nîdür

müfredât Gördüm ‘adûyı kendüne dün hemdem eyledün
Eksildi sûz-ı ‘aşḳım efendi kem eyledün

Bâd-ı âhuň nice eflâkı iňletmek gerek
Âsiyâb-ı çarḫ-ı maḳṣûd üzre devrân itmege

Baňâ dersin ki ṣaḳın sevme cefâkâr olanı
Seni mi ey yüzi gül ġonce-i ra‘nâ seni mi

Zeyl-i Şâḳâyıḳ’da ve Güldeste-i Belîġ’de ẕikr olunan İbrahim Âzerî başḳadır.

ELÎFÎ: Nâmı Meḥmed Efendi’dir. Terceme-i ḥâline dest-res olunamadı. Vefâtına Gülşenî şeyḫi Ḥasan Sezâyî Efendi Ḥażretleri bu târîḫi demiştir. Târîḫ-i vefâtı biň yüz ḳırḳ ṭoḳuzdur.

ṭârîḫ Gidüp bu bezm-i fânîden o hem-nâm-ı ḥabîbu’llâh
İdüb ġılmânile ülfet ola mâ vâsî-i ‘illiyyîn

Sebak-ḫân-ı ma‘ârif fenn-i naẓm ü nes̱irde kâmil
Muḥassal ḳoydı aḥbâbın firâḳ-âlûde vü ġamgîn

Sezâyî gûş idüp fevtin sürûşân didi târîḫin
Elîfî ola cennetde elîf-i bezm-i ḥûr-ı ‘ayn

Ḳubûrizâde ‘Abdurraḥman Raḥmî Efendi (Hevâyî) maḫlaṣıyla tertîb etmiş olduğu dîvânda mûmâileyh Elîfî Efendi ḥaḳḳında bu beyti demiştir.

beyt Elîf isminde bir oynaşumuz ḳalmışdı ‘âlemde
O da vardı Ḳıyaḳ semtinde evlendi vaṭan ṭutdı

Ḳıyaḳ Edirne’de ma‘lûm olan semt-i meşhûrdur. Bu beyt mûmâileyhindir.

…….[67]

[67] Bu kısım metinde boş bırakılmıştır. Eserin müsveddesinde ise Elîfî isminde bir şâir bulunmamaktadır.

EMRÎ ÇELEBİ: Edirne'de Yıldırım Bâyezîd H̱ân mütevellîsi ve daha ba'żı imâretiň kâtibi Emru'llah Çelebi'dir. Dîvân-ı eş'ârı serâpâ mu'ammâ vü muḫayyel ve târîḫleri bî-bedeldir. Tafṣîl-i aḥvâli teẕkireleriň kâffesinde meṣtûrdur. Müretteb ü mükemmel dîvânı ve Tercüme-i Pend-nâme-i 'Attâr 'unvânlı manẓûm bir eṡeri ve bir mu'ammiyât şerḫi vardır. Mu'âṣırlarından 'Ubeydî, Bâḳî, H̱ayâlî, Emrî ḥaḳḳında şu'arâdan biri bu kıt'ayı demiştir.

ḳıṭ'a 'Ubeydîniň sözünde sûz vardur
Edâda lîk Bâḳî bî bedeldür

Nezâketde H̱ayâlî gibi olmaz
Velî Emrî taḫayyülde meṡeldür

Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan üç târiḫinde vefât etmekle Sâ'î Çelebi bu târîḫi demiştir.

târîḫ Ḥaḳ bu kim olmuş idi mülk-i mu'ammâ aňâ fetḥ
Ṭarz-ı eş'ârda miṡli yoġidi merḥûmuň

İşidüp rıḥletini Sâ'î didi târiḫin
Göçdi hây Emrî idi mîr-i Ḥüseyni Rûmuň

mıṣra' Saňâ Emrî Çelebi cennet-i a'lâ ola câ

(s.437) Ḥasan Żiyâî daḫi bu târîḫi demiştir:[68]

İrişdi emri Allah'uň müverriḫ
Didi târîḫ ḳanı şâ'ir Emrî

târîḫ-i diger Ḳodı Emrî süḫan iḳlîmini ol dem hâtif
Didi târîḫin ânuň ḳanı emir-i şu'arâ

Âtideki eş'âr güftâr-ı dürer-bârındandır.

ġazel Pâymâl eyleme giysû-yı 'abîr efşânuň
Ḳuyruġın başma nigârâ uyur ejderhânuň

---

[68] Müberra Gürgendereli, (Haz.) (2002): *Hasan Ziyâ'î, Hayatı-Eserleri-Sanatı ve Divanı*, T.C. Kültür Bakanlığı Yay. Ankara: s.345

Jâleler dürr-i Necef ṭaḳdı ḳulaġına meger
Oldı gül ḫalḳa begûş o ruḫ-ı zîbânuñ

Aňmaduň hiç günâhuň yine yuduň ṭaraduň
Yâzuġı boynuňa ol zülf-i ‘abîr-âsânuň

Ġonce ṭıflını beliňletdi ṣadâ-yı bülbül
Aġzın açup tükürürse nola şebnem ânuň

Emriyâ ṣanma şafaḳ sille-i âhı ile felek
Yüzini ḳana yudı mihr-i cihân-ârânuň

ġazel-i diger

Ruḫuňa beňzedigiçün gül-i âl
Eli üstinde ṭutar ânı nihâl

Aġlada aġlada yâşum çıḳarup
Ḳondı göz ḫânesine şâh-ı ḫayâl

Leblerüň vaṣfını işitdi meger
Kendüsinden ṣoġudı âb-ı zülâl

Boynın egmezdi gelüp ḳarşuňda
‘Âşıḳ olmasa ger ebrûňa hilâl

Öyküňürmiş lebine ey Emrî
Bulıcaḳ câm-ı şarâbı ele al

ġazel-i diger

Gülşende her gülüň yapışursın yaḳasına
Ey jâle yoḳsa aḳça mı sayduň bahâsına

Meylim görürse dâne-i ḫâlüne men‘ ider
Vâ‘iẓ ḳomaz ki beňzeye oġlan atasına

‘Âşıḳ-ı nizâr cismüne ḳılmış naẓar dimiş
Bir mûydur yapışdı ḥayâtım ḳabâsına

Kim görse âfitâb ile ol nev-civânı dir
Beňzerse şöyle beňzese oġlan babasına

Vir naḳd-i cân Emrî leb-i ḫaldâruňa
Almaz mısuň ‘aḳîdeyi miskî bahâsına

ġazel-i diger

Dil reh-i ġamda câna ḳatlanmaz
Cân ten-i nâtüvâna ḳatlanmaz

‘Aḳlı ḳoyup cünûn yolın ṭutdum
Yol bilen kârbâna ḳatlanmaz

Bâġ-ı bûyın hevâsın aňdıḳça
Göňül âb-ı revâna ḳatlanmaz

Kâkülüň müddet-i medîd ister
‘Ömr ise ol zamâna ḳatlanmaz

Ölür Emrî lebüňde yâra görüp
Kimseler zaḫm-ı câna ḳatlanmaz

ġazel-i diger

Vaz‘ idelden bâġbân ṣun‘-ı ḥüsnüň gülşenin
Ḫâr-ı ġayret güllerüň ṣad pâre ḳılmışdur tenin

Gül ġam-ı ḫaddünle düşmiş ḫançer-i ḫâr üstine
Gülşen içre ḳan bulaşıḳ buldılar pîrâhenin

(s.438)

Gün ṭoġar ṣanma melâikḫâne-i çerḫuň seḥer
Âfitâb-ı ḥüsnüňe ḳarşu açarlar revzenin

Gördi ḳaṣr-ı dehrde âhum yelinden ṣoyınur
Eyledi hâle çerâġ-ı mâha perde dâmenin

Gördi kim her dem sütûn-ḫâne sûzından yanar
Bî-sütûn itdi varup Ferhâd-ı miskîn meskenin

Ṣanma kim peykân-ı ġamzeň dilde ḳandan sürḫ olur
Âteş-i ġam-tâbıdur ânuň ḳızartan demrenin

Ṣanma encüm tîr-i âh-ı Emrî vehminden felek
Bile yatur gice egnünden çıḳarmaz cevşenin

ġazel-i diger

Ġam-ı zülfüňde ḳalanlar ẓulumât ile yürür
İrişen leblerüňe âb-ı ḥayât ile yürür

Yüzlerin Ḥaḳḳa tutup nâliş idüp ḥûr ü melek
Ki göreydüñ ânı yâ Rab ne ṣıfât ile yürür

Zâhidi ḥasret-i mey şöyle żaʻîf eyledi kim
Elde tesbîḥ ü ʻaṣâsı ṣalavât ile yürür

Ḥüsn-i sernâmesine ḳaşları olalı nişân
Ḥükm ider ʻâşıḳına ṣanki berât ile yürür

Emrîyâ ḳaddine beñzer nice serv ola ki ol
Ṣalınur şîveler ile ḥarekât ile yürür

velehû ḳıṭʻa

ʻÂşıḳ ġam-ı dil-rübâsız olmaz
Pîrân-ı hevâ ʻaṣâsız olmaz

Zülfüñe didümse müşk-i Çînî
ʻAfv eyle ki ḳul ḫaṭâsız olmaz

ḳıṭʻa diger

Ṣûfî mecâz añladı yâre maḥabbetüm
ʻÂlemde kimse bilmedi gitdi ḥaḳîḳatüm

Bir gevherem ki hâk-i siyâh içre ḳalmışam
Ṣarrâf-ı dehr bilmez ise nola ḳıymetüm

ḳıṭʻa-i diger

Ḳubbe-i lâciverd-i çerḫ içre
Bildüñüz mi nedür bu şems ü ḳamer

Pîr-i dehruñ iki ġıdasıdur
Birin aḫşâm yutar birini seḥer

müfredât

Gördüm ey dil minnet ister virmege dünyâ murâd
Aña minnet itmeden ḳurtuldum oldum nâ-murâd

Beni şeş aḳçe cihetle felek incitdi ḳatı
Terk edem gibi ḥużûr itmek içün şeş ciheti

Dıraḫşân oldı gördüm beş hilâl üstünde beş ḫûrşîd
Meger kim pençe-i sîmîne ol mehpâre yasdanmış

Çünki bir ‘âşıḳ daḫi istersin ey meh kendüñe
Ġamze-i cellâduña emr it iki biçsün beni

Murâd o lâle ruḫuñ dilde dâġı ḳalmaḳdur
‘Arż ṣuñanda kişinüñ çerâġı ḳalmaḳdur

Kûhsâr-ı bî-sütûnda görüp lâle ṣanduguñ
Ferhâd ḳanlar içdügi ḫûnın piyâledür

Yine nâme-i ‘Aṭṭâr ‘unvanlı manẓûmesiniñ ibtidâsı budur:

beyt *İbtidâ kerdem be-nâm-ı ân kerîm*
Mübdi‘-i kevneyn sulṭân-ı kadîm[69]

İntihâsı daḫi budur:

beyt Ey ḳamu düşmişlere feryâd-res
Bûy-ı ‘afvuñ Emrî-i gümrâha bes

(s.439) Didiler târîḫ de ey merd-kâr
Didüm işte nüh ṣad u şaṣt ü çihâr

Dersa‘âdette Dârü’l-kütüb-i Âṭıf’da mücelled bir ḳıṭ‘a dîvânı ve Nûr-ı Os̱mâniye Kütübḫânesi’nde bir mu‘ammiyât şerḫi vardır.

ENÎS DEDE: Nâmı Receb’tir. Zümre-i sipâhiyândan Gülşenî Dervîş Ḥalîl nâm zâtıñ ṣulbünden Edirne’de tenevvüre-bend-i ḫângâh-ı vücûd olup ḥâl-i ṣıġarında mücellid esnâfından Hetik (?) İbrâhim nâm zâta şâkird olmuştur. Muaḫḫaren dersa‘âdete ‘azîmet ve taḥṣîl-i ‘ilm ü ma‘ârife bezl-i himmetle Edirne’ye ‘avdet ettikten ṣoñra biñ yüz seksen bir târiḫinde Edirne Mevleviḫânesi’ne şeyḫ olan Neşâtî Aḥmed Dede Efendi’den aḫz-ı yed-i inâbet ve çend sene murûrında tekrâr İstanbul’a ‘azîmetle Yeñiḳapı Mevleviḫânesi şeyḫi Ḳârî Aḥmed Efendi delâletiyle dergâh-ı mezkûre mes̱nevîḫˇân olmuş idi. Müte‘âḳıben Aḥmed Efendi irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ etmekle ṣâḥib-i terceme Ḳasım

[69] İki alemin yaratıcısı ve ezelî sultan olan o Kerîm’in adıyla başladı.

Paşa Mevleviḫˇânesi'ne da'vet olunup beş sene ḳadar da orada Me s̱nevî ḳırâ'at etmiştir. Ṣafâyî Teẕkiresi żabṭınca Yeňiḳapı mevleviḫˇânesi şeyḫi Peçevili Aḥmed Dede nâm-ı kâmiliň zîr-i terbiyesine geçerek naẓar-ı feyż es̱erleriyle maẓhar-ı 'ilm ü kemâl olmaḳla ber-vücûd-ı fażâil-i enîs olmuştur. Biň ṭoḳsan beş târiḫinde Edirne Mevleviḫˇânesi'nde şeyḫ olan Seyyid Muḥammed Dede Efendi daḫi irtiḥâl-i dâr-ı na'îm eylediğinden anuň yerine ṣâḥib-i terceme Edirne Mevleviḫˇânesi meşîḫatine revnaḳ-ṭırâz-ı irşâd olmuş ve elli sene ḳadar meşîḫat-ı meẕkûrede bulunaraḳ imrâr-ı vaḳt ü sâ'at eylemiştir. Semâ'ḫâne-i Edeb ifâdesince ṣâḥib-i terceme 'aṣrıň ser-âmedân-ı meşâyiḫinden olup meşâyiḫ-i Mevlevî'ye meyânında eň çok mürîde mâlik olanlardandır. Âḥâd-ı nâsdan mâ'adâ selâṭîn-i sâlife-i 'Os̱mânî'ye ṭâbe s̱erâhüm ḥażerâtından beş 'aded pâdişâh-ı 'âlîcâh ve bi'l-cümle ricâl-i devlet ve bir çok mevâlî vü müderris-i kirâm kendülerinden sikke-pûş-ı inâbe olduḳları gibi otuz ikiden mütecaviz vüzerâ ve 'ale'l-ḫuṣûṣ İsmâ'il 'Âṣım Efendi ve şa'ir-i şehîr Râġıb Paşa gibi dâhîler hep müşârün ileyhiň dest-i inâbetini tutmuşlardır. Maṭbu' dîvânı vardır. Bu eş'âr ondan nümûnedir.

ġazel

Ten-i bî-dil tekâpûda hemîşe bî-mecâl olsun
Dil-i mest-i maḥabbetde hemân şevḳ-i viṣâl olsun

Ṭoḳunsun tek hemân la'l-i nemek-rîzüň leb-i câma
Ḳatarsaň bâde-i nâba nemek ḳat ḳat ḥelâl olsun

Ḫudâ renc-i naẓardan ḥıfẓ ide ṭıfl-ı civân-baḫtı
Olur manṣûr elbette meh-i ḥüsnü hilâl olsun

Dil-i üstâd ḫoş ṭab'a neşât îs̱âr ider çünkim
Ser-â-ser nükte-i naẓmuň ḫayâl-ender-ḫayâl olsun

Hemân mir'ât-ı ḥüsn içre göňül olsun naẓargâhuň
Dilerseň bezm-i vaḥdetde Enîsüň bî-mis̱âl olsun

diger ġazel

Ġarîb-i 'âlemüm aṣlâ ḥarîm-i ṣoḥbetüm yoḳdur
Marîż-i 'aşḳ-ı dilgîrüm ṭabîb-i 'illetüm yoḳdur

Şikâyet şâneden mi eylesem bilmem sabâdan mı
Perîşanum düşelden kâküle cem'iyyetüm yoḳdur

Bu ‘âlemde baňâ zâhid mey ü maḥbûbdan geç der
İki ‘âlem birinden geçmege hîç niyyetüm yoḳdur

Serâpâ vü serâser dâġ-ber-dâġ olsa güçlenmem
Cigerde âfitâbum zerre sûza ṭâḳatum yoḳdur

Hüner bîdâr-ı dildârı derâġûş itmedür yoḫsa
Enîsâ ḫˇâbda boş kinâra minnetüm yoḳdur

diger ġazel (s.440)

Tâbende olan ‘aşḳuň ile sînede dâġum
Bir vechle söndürmeye Allah çerâġum

Mestâneyi ma‘mûr ider reşk-i neşâṭum
Olur mı mey-i la‘lle taḥṣîl-i dimâġum

Ya‘kûb’a naẓar eyleme gel hecrle Yûsuf
Peyġâmuň içün dûr-i şünûd itme ḳulâġum

Cennetde bile bâde vü dîdâr ile mestüm
Olmaz mey ü maḥbûbdan el ḳıṣṣa ferâġum

Ṣarılsa ne ġam destüme mestâne Enîsüm
Bîgâne hemân eylemesün pûş ayâġum

ġazel-i diger

Zülf-i siyeh-i yâr dil-i zâre ṣarıldı
El minnetü lillâh ki ser-i yâre ṣarıldı

Ḫˇâhiş-i naẓar-ı ḥüsn ider ‘uşşâḳ arasında
Nûr-ı nigehüm rişte-i enẓâre ṣarıldı

Gül-çehre maṣûn olmaġiçün dest-i naẓardan
Gül ḫâre ruḫ-ı âl siyehtâre ṣarıldı

İster naẓar-ı ehl-i dili meyveden evvel
Her şâḫ-ı şecer zîver-i ezhâre ṣarıldı

Ṣad pâre ḥased câme-i sebzîne Enîsüň
Yekpâre ten-i ġonce-i gülzâre ṣarıldı

ġazel-i diger

Cilvegâh-ı sırr-ı mevlâdur dil-i abdâl-ı ‘ışḳ
Fehm olınmaz ḳâlle remz-i lisân-ı ḥâl-i ‘ışḳ

Pertev-i mihr-i sivâyı maḥv ider ser-tâ-ḳadem
Bir ʻaceb nûr-ı ḫudâdur sâye-i iḳbâl-ı ʻışḳ

Cümle maḳṣûdı beyân eyler lisân-ı ḥâl ile
Terceman-ı hem-zebân olsa sezâdur lâl-i ʻışḳ

Sidreden eyler güzer her dem kemâl-i şevḳle
Reşk-i Cibrîl olmada pervâz-ı perr ü bâl-i ʻışḳ

Ol ḳadar sermest-i bezm-i ʻâşıḳân ol kim Enîs
Tâ ebed ḥayrân ola ahvâlüňe dellâl-ı ʻışḳ

müfredât

Ravża-i sulṭân-ı kevneyni zemîn üzre görüp
Didi reşkiňden felek *yâ leytenî küntü türâb*[70]

Cevr-i iḫvâna çü Yûsuf sûz-ı ṭaʻna çün Ḫalîl
Ṣabr olınsa nâr gül aġyâr-ı bed-gû yâr olur

Sâġar-ı pür-bâdemüz döndi ayıň on dördine
Bezmimüz sâḳisi on dördün sürer bir mehliḳâ

Dil Yûsufına çâh-ı zeḳan taḫt-ı Mıṣrdur
Ey ḳâfile-i zülf cüdâ itme yirinden

Yarım ver cürʻa ver lebrîz ver insâfla sâḳî
Gözet maḥmûrı boş ḳoyma tehî peymâne düşdükçe

Ṭabîʻat ṣâḥibi geçmez temâşâ-yı dilârâdan
Naẓar-endâz olur elbet yasâġ olsa mesâġ olsa

Ḫaṭṭ ü güftâr-ı vaṣfından ḫalâṣ it ṭabʻ-ı vaṣṣâfı
Ḫudâyâ ehl-i ʻirfânı düşürme ḳîl ü ḳâl üzre

Biň yüz ḳırḳ yedi târiḫinde ʻâlem-i ḳudse irtiḥâl etmekle Edirne Mevleviḫânesi sâḥasındaki türbe-i maḫṣûṣada medfûn ve naḳş-ı seng-i mezarı Müsellem ü Feyzî Efendileriň silk-i naẓma çekdikleri târîḫ-i mevzûndur.

târîḫ

Nâgehân oldı ġarîk-i lücce-i maʻnâ dirîġ
Âşinâ-yı sırr-ı yümm-i Mevlevî yaʻnî Enîs

[70] Keşke toprak olsaydım. Nebe/39-40

Yazdı târîḫin dem-i fevtin Müsellem gûş idüp
Kürsî-i cennetde Mevlânâ Enîs ola celîs

târîḫ-i diger Ḳuṭb-ı devrân mürşid-i ʻâlem ʻazîz-i muḥterem
Geştî-i maʻnâya baḥr-ı mes̱nevî içre reîs

(s.441) Gûş idüp fevtin didiler Feyżiyâ târîḫini
Gülşen-i lâhûte göçdi âh Mevlânâ Enîs

Müşârun ileyhiň târîḫ-i vefâtı Müsellem Efendi'niň bâlâdaki târîḫ mıṣraʻına ibtinâen Faṭin Efendi Tez̠kiresi'yle Semâʻḫâne-i Edeb'te 1147 ve maṭbuʻ dîvânı dîbâcesinde 1145 olmaḳ üzere gösterilmiş ise de Feyżî Efendiniň bâlâda târîḫi ḥesâb olunduḳta fi'l-vâḳiʻ dîvânı dîbâcesindeki târîḫe mutâbıḳ olaraḳ 1145 ẓuhûr edip bu taḳrîrce Müsellem Efendi'niň târîḫi mıṣraʻında kürsî kelimesindeki hemze dâḫil-i ḥesâb edilmediği ve Feyżî Efendi'niň târîḫi mıṣraʻındaki âh kelimesiniň elifi med ile berâber iki elif ʻadd edildiği ḥâlde târîḫlerin ikisi de 1146 ẓuhûr ettiğinden muşârun ileyhin târîḫ-i vefâtınıň 1146 olduğuna ḥükm edilebilir.

ENÎS DEDE: Nâmı Muṣṭafa'dır. Edirne'de tenevvüre-bend-i ḫangâh-ı vücûd olup sâbiḳu't-terceme Şeyḫ Enîs Efendi'ye intisâb ile ṭâriḳat-ı ʻaliyye-i Mevleviyye'de nâil-i merâtib-i ʻalîyye ve bi'l-âḫare mıṣr-ı Kahire'de kâin Mevleviḫâne'de mürşid-i vâlâ pâye olduğu ḥâlde biň yüz ḳırḳ târiḫinde dâr-ı ʻuḳbâya rıḥlet eylediği ve mûmâileyh keşf ü kerâmeti ẓâhir bir şaʻir-i mâhir ise de âtide muḥarrer olan beytinden başḳa eşʻârı görülemediği Faṭin Efendi Tez̠kiresinde mez̠kûrdur.

beyt Nâlesini ney serini aňâ ḳudûm eylemeyen
Ne bilür dâire-i Ḥażret-i Mevlânâyı

ENÎS NUʻMÂN BİN MUḤAMMEDÜ'L-ḪAFÎYYU'L-EDİRNEVÎ E'Ş-ŞEHÎR-İ BİḪ˘ÂCEGÂN: Reisü'l-küttâbdır. Tercemesi bu cildin (109) ṣâḥifesinde mezkûrdur. Müşârün ileyhiň şiʻirle daḫi ülfeti var ise de (zîver-i

baḥrî) nâm ḳalyon-ı hümâyûnuň baḥre nüzûlüne dâir zâde-i ṭab'-ı belîġâneleri olan işbu târîḫten başḳa eş'ârı görülememiştir.

[Reisü'l-küttâb'tır. Muḳaddime-i 'ulûmu taḥṣîlden ṣoňra dersa'âdete naḳl ü hicretle sülüs ü nesiḫ ḫaṭlarını üstâd-ı şehîr Yediḳuleli 'Abdullah Efendi'den ve daha ḫuṭûṭ-ı mütenevvi'ayı esâtize-i sâireden 'alâ vechi'l-ittiḳân ta'lîm ü taḥṣîl ederek ḫuṭûṭuň env'ında kesb-i mahâret eylemiş idi. Ba'dehû ṭarîḳ-i kitâbete bi's-sülûk dîvân-ı hümâyûn ḳalemine deḫâletle orada iktisâb-ı şân ü şöhret ederek tezkireci-i s̱ânî ve oradan 'uhdesine reisü'l-küttâblıḳ tevcîhiyle ḳadr u i'tibârı terfî' edildi. Me'mûriyet-i mez̠kûreye müdâvim bulunduğu ḥâlde (10 Zi'l-ḥicce 1180) ṣalı günü vefât eyledi. Bu maḳâle Murâdî-i Dımışḳî'niň Silkü'd-dürer nâm es̱erinden mütercem ü me'ḫûz̠dur. Sefînetü'r-Rüesâ'da mûmâ ileyhiň pederi Muḥammedü'l-Ḫanefî ile Edirne ahâlisinden olduğu z̠ikr olunmayıp devr-i Maḥmûd Ḫânî'de çoḳ zamân tez̠kere-i s̱ânî ba'dehû Cizye Muḥâsebeciliği ve defter emânetiyle mübeccel olmuş iken Râġıb Paşa'nıň evâḫir-i ṣadâretinde umûr-ı dîvâniyeye vuḳûfu olmaḳ ser-riştesiyle yine büyük tezkireciliğe tenzîl ve 1176'da Recâi Meḥmed Emîn Efendi yerine riyâset-i kitâb ile tebcîl olunup bir seneye ḳarîb riyâsette bulunduḳtan ṣoňra 1177 evâsıṭında nişancılıḳla kâm-bîn ü ba'de'l-'azl 1178 senesi evâḫirinde tekrâr nişâncılığa ta'yîn ḳılındı. Bir ḳaç mâh mürûrunda Yeňiçeri kitâbetine menḳûl ve senesi ḫitâmında ma'zûl oldu. 1180'de 'Iyd-i fıṭrıň onuncu günü vefât etmekle mevlevîḫâne ḳapısı ḫâricinde defn olundu. Bu beyt vefâtına târîḫtir ki Tuḫfetü'l-ḫaṭṭâṭîn'den me'ḫûz̠dur.

târîḫ *Oḳur cevher-şinâṣân-ı ziyâret rûḥına târîḫ*
Cenâb-ı Ḥaḳḳ ide Nu'mân'ı s̱âbit câh-ı me'vâda

Mûmâileyhin mektûbî-i ṣadr-ı 'âlî odasından Neş'et ile İran Seferi'nde mükâleme ḫidmetlerinde bulunduğu ba'żı âs̱ârda mesṭûr ve 'İzzî Târîḫi'nde nüzûl-i kalyonî târîḫ-i selîsi ve âb-dârın inşâ eylediğin s̱ebt-i süṭûr eylemiş ve târîḫin daḫi derc edip s̱ülüs̱ ü nesiḫ ü dîvân ü riḳ'a ḫaṭlarında mahâretin tez̠kâr eylemiştir.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.109)***

târîḫ Baḥr-ı mevvâc-ı kerem ḳulzum-i zeḫḫâr-ı himem
Şeh-i ferḫunde-şiyem gevher-i kân-ı nâ-yâb

Dâver-i devr-i zamân Ḥażret-i Maḥmûd Ḫân kim
'Acemî bir ḳulıdur ṣânki derinde Dârâb

Çerḫ-ı aṭlas aňâ bir bârigeh-i nuṣretdür
Ṭop-ı zerrîn 'âlemi mihr ü meh-i 'âlem-tâb

Şehvârân-ı ẓafer yafta-i rû-yı zemîn
Ser-te-ser şân-ı şükûhında ider şerm ü ḥicâb

Mihr-i baḫşından ider kesb-i żiyâ mâh-ı münîr
Mevce-i yem kef-i cûdından alur feyż-i niṣâb

Tazelendi varaḳ-ı gül gibi ṣaḥn-ı ʻâlem
Devr-i ʻadlinde ṣuyın bulalı köhne dolâb

Çâr rükne irişüb ṣıyt u ṣadâ-yı ḳahrı
Ȁb-ı luṭfıyla olur gülşen-i ʻâlem sîrâb

Böyle maʻmûrlıġın gördi mi dehrüň kimse
Yazmamış vaḳʻâ-nüvîsân-ı selef işte kitâb

Nev-be-nev himmet-i şâhânesini ṣarf iderek
ʻAhd-ı luṭfında hele ḳalmadı bir câ-yı ḫarâb

Bâ-ḫuṣûṣ cânib-i tersâne-i maʻmûresi kim
Çeşm-i neẓẓârı ider ṭarḥ-ı garîbî iʻcâb

ʻUzum ü cüsse vü heykelde ʻadîmü'l-ems̱âl
Nefs-i nev ṭarh-ı bedîʻ şekli cihânda nâyâb

İtmemiş levḥ-i dile resmini ressâm-ı ezel
Böyle bir ḳalyonuň inşâsı zihî râ'-yı ṣavâb

Ḳuvvet-i himmet-i iḳbâl-i şehinşâhî ile
Az müddetde ricâl itdiler itmâma şitâb

Çoḳ görülmişdi rû-nümâ-yı hümâyûn içre
Kûhe beňzer nice geştî-i hümâyûn elḳâb

Lîk bu resm-i dilârâya naẓîr olmaz hiç
Çeşm-i aḥvâlde meger mis̱li ola ṣûret-yâb

(s.442) Müstedâm eyleye Ḥaḳḳ pâdişeh-i devrânı
Tâ ki oldıḳça yümm-i himmeti ber-mevc ü ḥabâb

Beyt-i vâḥidde Enîsâ bu mücevher târîḫ
Oldı silk-i süḫanuň zîyneti çün faṣl-ı ḫiṭâb

Baḥr-ı cûd-ı şeh-i Cem-kudrete sürdi yüzini
Süzilüb zîver-i bahrî yeme mânend-i ʻukâb 1165

EHLÎ: Ḥekim-zâde Meḥmed Efendi'dir. Enderûnîdir. ʻAbdurraḥim Efendi'niñ biraderidir. Ḳâmûsü'l-aʻlâm beyânınca Sulṭân Murâd Ḫân-ı S̱âlîs̱ devri şuʻarâsından olup Edirnelidir. Eks̱er ʻulûm ü fünûnda mâhir ve taṣavvufta behre-dâr idi. Baʻżı ḳadılıḳlarda bulunup Sicill-i ʻOs̱mânî żabṭınca 1010 Seyyid Rıżâ Tez̠kiresi ifâdesince 1009 târîḫinde mıṣr-ı Ḳâhire'de vefât etmiştir. Âtideki ebyât âs̱âr-ı güftârındandır.

müfredât

Bilemez seyr-i miyânını ḫayâlât ehli
Açamaz râz-ı lebin keşf ü kerâmet ehli

Yolda görmezlenüb itdi benî eflâke naẓar
Gitdi ey rûḥ-ı revân eylemedüñ ḫâke naẓar

Gözedür saʻid-i sîmîñüni cümle ʻuşşâḳ
Fuḳarâ cümle baḳar sen şeh-i ḫûbân eline

Alur göñlin ele aġyâruñ ol yâr
Dimez kim ʻâşıḳun da ḫâṭırı var

ḤARFÜ'L-BÂ

BÂDÎ: Faḳîr-i câmiʻu'l-ḥurûftur ki terceme-i ḫâl-i ʻâcizânem Vergi Müdürleri meyânındadır. Maḥṣûl-ı ṭabʻ-ı nâçizânem âtîdeki ebyât-ı nâ merġûbe her ne ḳadar ʻarża şâyeste değil ise de

beyt

Kiminüñ câmiʻi var kimi yapar pül Nâbî
Şuʻarânuñ nolur âs̱ârı süḫandan gayri

Medlûlünce bıżâʻasızlığımı iʻtirâf ile berâber mücerred duʻâya vesîle olmaḳ üzere şuʻarâ ṣırasına ḳayd edildi.

[Faḳîr-i câmiʻu'l-ḥurûftur. Pederim Ravżatü'l-Vüzerâ'da tercemesi meṣṭûr Edirneli Yeğen Ḥacı Aḥmed Paşa'nıñ Beşli Ağalarından İbrâilli Ḳalṭaḳ-ḳıran Meḥmed Ağa ibn-i ʻOs̱mân Çelebi'dir. Maḥal-i velâdet-i ʻâcizânem Edirne'de Ḳunduḳ ʻOs̱mân

Maḥallesi'dir. Târîḫ-i velâdetim 1255 senesi receb-i şerîfiñ on ikinci gecesidir. Kirişḫâne'de vâḳi' Ṭaş Mektep'te muḳaddime-i 'ulûmu taḥṣîl ettikten ve ḫaṭṭan icâzet aldıḳtan ṣoñra mu'allim-i maḫṣûṣdan bir miḳdâr 'arabî ve fârisî oḳudum. Ba'dehû kitâbete sülûk ile 1279'da bed'an ile Filibe ve Edirne sancaḳlarında arâżî-i emîriye seyyâr taḥrîr me'mûriyetinde ve 282 Vize ve Lüleburġaz ḳażâları seyyâr arâżi taḥrîr me'mûriyetlerinde bi'l-istiḫdâm o sene zi'l-ḥiccesinde Edirne'niñ taḥrîr emlâḳına mübâşeret olunmağla üçüncü ṣınıf emlâk muḥarrirliğine ve (7 Ṣefer 284) de taḥrîr-i emlâk ḳomisyonu ḳalemi vuḳû'ât kitâbetine ve(2 Rebî'u'l-âḫir 286) da ḳalem-i mezkûr baş kitâbetine ve (9 Rebî'u'l-âḫir 288) de vilâyet taḥrîr mümeyyizliğine ve (8 Cümâde'l-âḫire 289) da becâyiş ṣûretiyle Yanya vilâyeti taḥrîr mümeyyizliğine bi't-ta'yîn (7 Ramażân 291) de 'azl edildim. (13 Rebî'u'l-evvel 292) de Bosna vilâyeti taḥrîr mümeyyizi olup (16 Ramażân 295) de istîlâ sebebiyle açıḳta ḳalaraḳ dersa'âdete 'avdetle (22 Zi'l-ḳa'de 296) da Ḳasṭamonu vilâyeti taḥrîr mümeyyizliğine ta'yîn olunup (ġurre Cümâde'l-âḫire 297) de Ṭrabzon vilâyeti taḥrîr mümeyyizliğine taḥvîl-i me'mûriyet eyledim. (19 Ẕi'l-ḳa'de 298) de mümeyyizliḳ 'unvânı ma' taḥrîr vergi müdüriyeti nâmına taḥvîl edildi. (ġurre şevvâl 1300) de Diyarbakir vilâyeti taḥrîr ve vergi müdüriyetine me'mûriyetim icrâ ve muaḫḫaren Ṭrabzon vilâyeti taḥrîr ve vergi müdüriyetinde ibḳâ edildi. (9 Muḥarrem 1306) da s̱âniyen Edirne vilâyeti taḥrîr ve vergi müdüriyetine ve (6 Rebî'u'l-âḫir 1314)te becâyiş ṣûretiyle Ḳonya vilâyeti ma' taḥrîr ve vergi müdüriyetine ve (20 ṣafer 1321) de gündelik becâyiş ṭarîḳiyle Ḫudâvendigâr vilâyeti ma' taḥrîr ve vergi müdüriyetine taḥvîl-i me'mûriyet edilmiş ve ẕikr olunan me'mûriyetlerde sebaḳ eden ḫidemât-ı 'âcizâneme mükâfaten (Cümâde'l-âḫire 292) de s̱âlis̱e rütbesi ve (22 Rebî'u'l-evvel 295) beşinci Mecîdî ve (ġurre şevvâl 1300) de rütbe-i s̱âniye ṣınıf-ı s̱ânîsi ve ([71])de mütemâyiz rütbesi ve (15 Rebî'u'l-âḫir 319) da üçüncü rütbeden nişân-ı 'âlî-i 'Os̱mânî ve (receb 321) de ûlâ ṣınıf-ı s̱ânîsi rütbesi iḥsân buyurulmuştur. Pederim merḥûma Ḳalṭaḳḳıran laḳabınıñ tesmiyesi Ravżatü'l-vüzerâ'da Yeğen Ḥacı Aḥmed Paşa'nıñ tercemesinde mez̠kûrdur.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.596-597)***

ġazel (İsmâ'il Ṣafâ Beg'e naẓîredir)

Kâf u nûn üzre ḳurulmuş bir binâdur kâinât
Baḳ ne 'âlîdür naṣıl ḥayret-fezâdur kâinât

Buldı çün nûr-ı server-i faḫr-i 'âlemden vücûd
Bâr-ı şâḫ-ı bâġ-ı ḥabb-i Muṣṭafâ'dur kâinât

[71] Boş bırakılmıştır. Müsveddesinde de kendi biyografisi olmadığından bu tarihin 1300'le 1319 arasında bir tarih olması muhtemeldir, diyebiliriz.

Dem-be-dem sâ'at-be-sa'at bâ zebân-ı ḥâl ü ḳâl
Ẕâkir-i nâm-ı cenâb-ı kibriyâdur kâinât

İtmâmuň ḳâbil degil bir nesne ifnâ-yı vücûd
Naṣṣ-ı ḳâṭı'la esâsen bî-beḳâdur kâinât

'An-ı mevcûdâta eyler ḳudretu'llahı 'ıyân
Bâdiyâ âyîne-i ibret-nümâdur kâinât

ġazel-i diger (Sırrı Paşa'ya naẓiredir)

Göňlüm esîr-i 'aşḳ u maḥabbet sen eyledüň
Aḥsentü nâz u şîveňe kim aḥsen eyledüň

Yetmez mi idi nîze-i müjgân u ebruvân
Gamzeň daẖi ḥavâle-i cân ü ten eyledüň

Ter gömlegin alup 'inebüň mekr ü âl ile
Sâḳî piyâle ṭıflına pîrâhen eyledüň

Ey murġ-ı 'aşḳ işte bu devlet yeter baňâ
Başumda âşiyâne ḳurup mesken eyledüň

Sırrî'ye peyrev olmaġa Bâdî bu baḥrde
Geştî-i 'aḳla orṣa poca yelken eyledüň

ġazel (Eyüb Ṣabrî nâmında bir zâta söylenmiştir)

Ṣaçuň reşki ile ra'd-ı dilüň feryâdı cebrîdür
Bulutdan nem ḳapar ṭab'-ı ẖazînüm aġlar ebrîdür

(s.443) Esed-veş ben gögüs gerdükçe eyler ṣavlet-i şîrî
Hücûm-ı derd-i 'aşḳuň bâňa arslanum hüner-berîdür

Müdâm eyler perestiş âteşîn ruẖsaruňa göňlüm
Meger ol daẖi ẖâl-i hindûvânuň gibi kibrîdür

Tenüm navek-i müjeň sürâẖ ü sürâẖ itdi hemçûn dûd
Benüm bu ḥâl ile ṣabrum yine Eyyüb ṣabrıdur

İşigüň ṭaşını başuma mesken ittiẖâz itdüm
Disünler Bâdî-i zâruň ayaġ altında kabridür

ġazel-i diger

Ḳaşuňı görmek içün maḥv-ı vücûd itdi ḳamer
Yüzüňi gökde güneş göreli tir tir ditrer

Leẕẕet-i la‘lüňi vaṣf eyledügüm ṭuysa eger
Telḫ olur nâr-ı ḥased ile dimâġ-ı sükker

Cân bahâsına şeker leblerüňi vir yoḫsa
Üstine bir gün apansızca ḳarıncalar üşer

Sebze-i ḫaṭṭüňe yüz virme eger ‘âḳıl iseň
Toḫmı gâ’ib olası ekmedügüň yerde biter

Ṭûṭî-i ṭab‘ımuň eglencesidür ey Bâdî
Vaṣf-ı la‘l-i leb-i dilber ne şekerdür ne şeker

ġazel (Trabzon’da Ṭayyâr nâmında bir zâta söylenmiştir)

Zenaḫdâna düşüb göňlüm ṣarıldı zülf-i dil-dâre
Düşen baḥre ṣarılmaz mı ḫalâs-ı cân içün mâre

Ruḫuňçün çekdi dil iç ḳulleden bir âh-ı âteş-zâ
Çü Ḳaḳnûs itdi ilḳâ kindinârda (?) kendin nâre

Ḳılup orta ḥiṣâr’ı cünd-i zülfüň câ-be-câ tesḫîr
Ṭop atdurdı şehâ mehtâb-ı ḥüsnüň ṣınf-ı aġyâre

Ṭrabzon’da bu gün meydân oḳur tâ şarḳdan ġarba
Cemâlüň mihre vü ḳâşuň hilâl-i çarḫ-ı devvâre

Göňül murġın uçurdum âşiyân-ı tenden ey Bâdî
Varup çarpıldı nâ-geh pençe-i şah-bâz-ı ṭayyâre

ġazel

Gözüňden yaş döküp tesḫîr içün yâre güher göster
Gerekse rûy-ı zerdüň pâyına sür sîm ü zer göster

Gülistân-ı emelde serv-veş boy gösterüb ṭurma
Al ‘ibret şâḫ-ı gülden çeşm-i yârâna hüner göster

‘Abesdür iḫtirâ‘ât-ı pederle iftiḫâr itmek
Elüňle varsa ger iḥdâs̱ olunmış bir es̱er göster

Ḫayâl et ḳand-i la‘l-i yâri evvel öyle vasf eyle
Ġaraż söyletmek ise tûtî-i ṭab‘î şeker göster

Ḳıyâmet ḳaddli dilber ḫâneňi teşrîf ḳılduḳça
Ḳıyâm it Bâdiyâ ol ḳâmet-i bâlâya yer göster

ḳıṭ‘a (Edirne Vâlisi Ḥacı ‘İzzet Paşa’ya naẓîredir)

Buz baġladı bu ḳış ṭaşup enhâr sû-be-sû
Yek-reng oldı ‘arż u semâsı Edirne’nüň

Baḳ sırr-ı Ḥaḳḳa dest-i felek ferş-i câm idüp
Âyîneleşdi şimdi fežâsı Edirne’nüň

müfredât

Ḥażret-i şârî‘ didi ol refîḳ andan ṭarîḳ
Ḳıl baňâ yâ Rabb dem-i rıḫletde îmânum refîḳ

İtme fażl-ı eb ile faḫr eyle taḥṣîl-i kemâl
Mâl ider ammâ kemâl itmez pederden intiḳâl

Ḥalḳa-i zikr içre zâhid ḫalḳ ile esmâ çeker
Lîk erbâb-ı sülûkı ḫalvete tenhâ çeker

Dem-be-dem germâbe-i çarḫa girüb çıḳmaḳda nâs
Nice tenler yıḳamış bu eski ḥammâm eski ṭâs

Degişmem mihr-i ‘âlem-tâbı çerḫa Bâdiyâ bi’llah
O ednâ ẕerreyi kim cüz’i ḫâşâk-ı vaṭandandur

(s.444)

Ey bâd var ṣaçların öp benden ol mehüň
‘Arż it cefâ-yı rişte-i hicrânı mû-be-mû

Açmayan ḫûrşîd-i ruḫsâruň seḥâb-ı ṭurradan
Rûzgâr eksüklügüdür rûzgâr eksüklügü

Girdi raḳîb göňline âl eyliyüb şarâb
Ṭaşdan ṣaḳınmaz ol deliḳanlı ayaġını

Ruḫuň vaṣfında vardur ben gibi biň dâne vaṣṣâfuň
Saçuň baḥṡinde ammâ ḳalmadı cem‘iyyet-i aḥbâb

BÂḲÎ: Bî-maḫlaṣ mühr-kâr Dervîş Bâḳî-i zârdır. Târîḫ-gûluḳda meşhûr ve ol vâdîde genc-i mestûr olup fetḥ-i Baġdâd'a bu târiḫi demiştir.

târîḫ Güzin-i âl-i 'Os̱mân Ḫân Murâd ol kim zamânında
'Adûnuň zühresiň zehrâb-ı şemşîr-i cihâd aldı

Öňünce leşker-i fetḥ ü zafer nuṣret rikâbınca
Sa'âdetle varup Baġdâd'ı ol 'âlî-nejâd aldı

İşitdüm gûş-ı câne rûh-ı kudsî didi târîḫin
Dilâ dârü's-selâmı seyfile Sulṭân Murâd aldı

târîḫ-i diger Ḥurûf-ı bî-nuḳuṭla didi hâtîf fetḥi târîḫin
Varup Baġdâd'ı żarb ü ḳahrla Sulṭân Murâd aldı

BÂYEZÎD: Sulṭân Bâyezîd Ḫân-ı S̱ânî 'aṣrı meşâyîḫi ṣırasında tercemesi mez̲kûr Bâyezîd Ḫalîfe'dir. Bu beyt onuňdur.

[Zühd ü verâ' ü taḳvâda Bâyezîd-i S̱ânî idi. Eâzım-ı meşâyiḫ-i sâlifeden 'ârif-i Rabbânî ve ḳuṭb-ı Hemedânî Şeyḫ Çelebi Ḫalîfe'nin ḫidmetinde taḥṣîl-i ṭarîḳat ve tekmîl-i ḥaḳîḳat edip maḥrûse-i Edirne'de tevaṭṭun etmişler idi. 920 târîḫinde irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ etmekle Ḳıyaḳ Mezâristânı'nda bâc-der-ḫâne nâm maḥalde kendileri için binâ olunup el-yevm es̱er-i binâ olmayan zâviyede medfûndur. O zâviyeyi pâdişâh şerbet-dârlarından Ḥamza Bey bunlar için binâ edip bir ḳarye vaḳf etmiştir. Şeyḫ Bâyezîd ḥażretleriniň maṭla'u'l-envâr olan ṭab'-ı kehribârlarından ḥaḳîḳat ü mecâzî beytini câmi' eş'âr daḫi ṭâli' olup şu'arâ ravżasındadır. Âs̱âr-ı 'ilmiyelerinden sûre-i fâtiḥa-i şerîfeyi tefsîr ve Tûr-i Sînâ ve Secencelü'l-ervâḥ ismiyle müsemmâ bir manẓûm kitap ve Monla Câmî'niň Nuṣûṣ nâm kitâbını şerḥ eylemiştir.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.286)***

beyt Kendü ḥüsnüň ḫûblar şeklinde peydâ eyledüň
Çeşm-i 'âşıḳdan dönüb ânı temâşâ eyledüň

BAḪRÎ: Edirnelidir. Kitâbetle ta'ayyüş eder idi. Evâḫir-i 'aṣr-ı Sulṭân 'Abdülmecîd Ḫânî'de İzmir'de vefât eyledi. Bu gazel âs̱âr-ı güftârındandır.

ġazel

Göňül bî-çâresi biň dürlü ġam baġlar vedâ' vaḳti
Ża'îf-i ḥâl-i ḥayretde ḳalup aġlar vedâ' vaḳti

Bu ḥasret âteşi meş'al gibi cismin yaḳar dâim
Derûnında es̱er ḳalmaz erir yaġlar vedâ' vaḳti

O es̱nâ âh ü zâr ile helâk itmek diler kendin
Hemân deryâ gibi dû çeşmi ḳan çaġlar vedâ' vaḳti

Şitâ es̱nâları ebkem dürür her murġ gülşende
Perîşân ḥâl olur bülbül ile baġlar vedâ' vaḳti

Yed-i beyżâ ta'accüb itdiler bu baḥr-ı cûyâne
Temâşâda ḳalup rû-yı zemîn daġlar vedâ' vaḳti

BAḪŞÎ: Edirnelidir. Zümre-i ḳużâttan idi. Biň otuz beş senesi ḥududunda vefât eyledi. Bu eş'âr güftârından nümûnedir.

ġazel

Yâr tîrin gönderince cân-ı gamnâk üstine
Bir nişân dikdi figânum çıḳdı eflâk üstine

Ol nihâl-i tâze gelse sîneme 'ayb eylemen
Ṭıfldur gâhî düşerse ġam degül ḫâk üstine

Pâyüňe yüz sürmege furṣat bulup ey serv-i ḳad
El ḳomış a'dâ dirîġ ol dâmen-i pâk üstine

Nola bî-tâb olsa zülf indikçe ḫâl-i rûyuňa
Mâr bî-ṭâḳat olur ger düşse tiryâk üstine

Olma muġber Baḫşiyâ her gördigüň ḫâr ü ḫâsa
Tâ ki hiç toz ḳonmaya mir'ât-ı idrâk üstine

maṭla'

Çekersin yârı tenhâya mücerred seyre gelmezsin
Raḳîbâ sen hele kûy-ı nigâra ḫayra gelmezsin

Bir gün mûmâ ileyh Baḫşî ve şu'arâdan Nâzikî vü Civânî vü 'Aḳlî Çavuş nâm zâtlar İstanbul'da sâḥil-i baḥrda kâin meyḫâneleriň birinde 'işret etmekteler iken cennet-mekân Sulṭân Aḥmed Ḫân ḥażretleri filike-süvâr olduḳları ḥâlde oradan (**s.445**) geçerken neşve-i bâde ile mest ü sergerdân olan bu yâr-ı ġârlardan mûmâileyh Baḫşî: *"pâdişâhum 'aşḳına bir ḳadeḥ mey iç"* diyü naġra-zenân ve sâ'irleri daḫi aňâ hem-zebân olmaḳla bu eṭvâr-ı küstâḫâneleri sebebiyle hemân bi'lâḫare cümlesi ṭaş gemisine ḳonulup bir müddet ṣoňra sebilleri taḫlîye ḳılındığı mervîdir.

BEDÎ'Î: Edirnelidir. Miskî Emir-zâde demekle meşhûr olup ṣınıf-ı ḳużâttandır. 'Aṣr-ı Sulṭân Selîm Ḫân-ı S̱ânî'den Sulṭân Murâd Ḫân-ı S̱âlîs̱ 'aṣrına naḳl etmiş şu'arâdan olup bu ebyâtı *Sîm-ten* nâmında bir dilber ḥaḳḳında demiştir.

naẓm Hasretüňle zerd olup çehrem benüm ey Sîm-ten
Pûte-i ġamda yanup zergîr-i kâl oldu beden

Ey Bedî'î gevher-i naẓmuň nis̱âr it pâyine
Bu mes̱el meşhûrdur yâd olmamış vârın viren

velehû Gamzeňdeň iki yanına şemşîrler ṭaḳın
Bin esb-i nâza eyle göňül mülkine aḳın

Kim zâr ider Bedî'î-i nâlânı dir iseň
Âyîne al ele gül-i ruḫsâruňa bakın

Sicill-i 'Os̱mânî Sulṭân Murâd Ḫân-ı S̱ânî 'aṣrı şu'arâsından demiş.

BÜLENDÎ: Ṭarîḳ-i Gülşenî fuḳarâsından Dervîş İbrâhim Efendi'dir. Velâdeti Anaṭoluda ise de neşv ü nemâsı Edirne olmuştur. Bir zamân dânişmend olduḳtan ṣoňra Edirne ḳurbunda Timûrṭaş ḳaryesi câmi'-i şerîfine ḫâṭib olup orada mütemekkin olduğu ḥâlde biň otuz târîḫinde ḫânesini bir gece ḥarâmîler başıp kendisini mecrûḥ etmekle bir ḳaç gün mürûrunda mütees̱s̱iren vefât eyledi. Bu beyt vefâtına târîḫdir.

târîḫ Hem itdüm çâr mülḥaḳ hem du'â idüp didüm târîḫ
Bülendî'ye ilâhiyâ gülşen-i 'adnüň maḳâm olsun

Evvel *Kûtehî* taḫalluṣ eder imiş. Egerçi ḳaddi kûtâh idi ammâ ṭab'ı bülend pür-ma'rifet ḫoş-ṣoḥbet ḫande-rû laṭîfe-gû idi. Mîr Ḥüseyin'iň mu'ammi-yâtını şerḥ eylemiş idi. Ġazeliyâtı bî-naẓîr rubâ'iyâtı dil-pezîrdir. Mu'ammâda daḫi nâmdâr ü ṣâḥib-i iştihârdır. Bu ebyât âs̱âr-ı şi'riyesinden nümûnedir.

rubâ'î

Ḥayfâ ki sevüb Bülendiyâ o şâhı
Arturdı dil-i belâkeşi âh ü vâhı
Târîk-i şeb aňlama yaşum ṭuġyânı
Söndürdi çıḳup semâya şem'-i mâhı

müfredât

Baḳ benüm mir'at-ı ruḫsarum ṣafâsına dime
Söyledirsin şimdi ben ṭûṭî-maḳâli dilberâ

Teng oldı o deňlü gözüme giryeden 'âlem
Mihr-i ruḫuňı görmege ḳalmadı mecâlüm

Bir 'andelîb-i gülşen-i 'irfân iken felek
Ḳatdı bizi de zümre-i zâġâna giderek

Seyl-i eşküm dem olur 'âlemi ġarḳ-âb eyler
Bâd-ı âhum gün olur kevn ü mekânı ṣarṣar

BEHİŞTÎ: Nâmı Muṣṭafa Sa'de'ddin olup ṭarîḳ-i Bektâşî müntesiblerin-dendir. 1178 târîḫinde vefât etmiştir. Bu beyit âs̱âr-ı güftârındandır. [72]

BEYÂZÎ: Zümre-i sipâhiyândan Muḥammed Beg'dir. 1056 ḥudûdunda Edirne'de fevt oldu. Bu ebyât eş'ârından nümûnedir.

nâ-tamâm ġazel

(s.446)

Şâne gibi zülf-i 'anber-fâma girmiş çıḳmışuz
Nice sevdâya düşüb çok dâma girmiş çıḳmışuz

Şol ḳadar mest-i 'araḳrîz olmışuz kim bilmezüz
Ol perî ruḫsâr ile hammâma girmiş çıḳmışuz

---

[72] Bu kısım boş bırakılmıştır. Müsveddesinde de "*eş'ârına dest-res olunamadı"* şeklinde kayıt vardır.

Ey Beyâżî ka'be-i kûy-ı ḥabîbe 'azm idüp
Câme-i cismi ḳoyup iḥrâma girmiş çıḳmışuz

beyt
Yola düşmüş ser-i kûyuň hevâsıyla meh ü ḫûrşîd
Birisi ṣubḥdan gitmiş biri aḫşamdan çıḳmış

Sicill-i 'Os̱mânî târîḫ-i vefâtı biň otuz dörttür.

BEYÂNÎ: İmâretten ferâġatla bir miḳdâr tîmâr ile ḳanâ'at etmiş idi. Maḫlaṣları Ḥasan Çelebi Tez̠kiresi'nde Beyânî Âşıḳ Çelebi Tez̠kiresi'nde Peykî żabṭ olunmuştur. Âtîdeki ebyât âs̱âr-ı şi'riyesinden nümûnedir.

müfredât
Ne lâzım meclise pîr-i muġânuň şem'-i kâfûrı
Çerâġ-ı çeşm-i rûşendür getürsün câm-ı faġfûrı

Ḫam-ı ebrûňa zülfüň kûşesinden ter döşer çeşmüm
Meh-i nevden ḫayâl aňlar bulutdan nem ḳapar çeşmüm

Budur lâyıḳ olan şâhum cihânda eh-i 'irfâne
Ki yaḳdıġı çerâġ üstine dâim ola pervâne

Maḥabbet şâhbâzınuň şikârıdur benüm başum
Ânuň ser-pençesinde görinür minḳârıdur ḳaşum

Cihân deryâların bir ḳaṭre deňlü 'aynına almaz
Gözine 'âlemi yıldırdı bu çeşm-i güher-pâşum

Hicv ü hezlde daḫi tîz-zebân olup 'Acem seferinde bir sipâhîye incinmekle ḥaḳḳında demiştir:

beyt
Bir ḳızılbaşı ḥavâle ideyüm ben saňâ kim
Boyı bir ḳarış ola yaşı benüm yaşdaşım

Ṭoḳuz yüz ḳırḳ târîḫinde vefât ettiği Sicill-i 'Os̱mânî'de mez̠kûrdur.

PERTEV EFENDİ: Muvaḳḳit-zâde vak‘anüvîs Meḥmed Pertev Efendi. Dersa‘âdette rûşenâ-baḫş-ı çeşm-i vücûd olup metrûk Anaṭolu muḥâsebe ḳaleminden Neş’et ile bi’l-âḫare Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn ḫidmeti iḥâle ile ordû-yı hümâyûn dâḫilinde bulunduğu ḥâlde Edirne’de biň iki yüz yigirmi iki senesi ḫilâlinde mıṣra‘:

Şâ‘irânuň şem‘-i ümmîdinde pertev ḳalmadı

nesr: târîḫ-i manḳûṭı manṭıḳınca neyyir-i ḥayâtı kesâfet-i memâta munḳalib ve rûḥ-ı revânı riyâż-ı cinâna münteṣib olmaḳla Sezâyî Dergâh’ı sâḥasında ‘Âşıḳ Efendi Türbesiniň ḳıble cihetinde medfûn ve naḳş-ı seng-i mezârı bu târîḥ-i mevzûndur.

târîḫ

Żiyâ-i şems-i Ḥaḳḳ seyyid Muḥammed Pertev âgâh
Vücûdı nûr iken oldı yere üftâde çün sâye

Füyûż-ı ḥażret-i Neş’etle şöhret-yâb olmışdı
Güzel virmişdi ṣûret meşrebince şi‘r ü inşâya

Vefâyi‘ żabṭın eylerken olup orduya da me’mûr
Ġazâyı dört bölük kâtiblikle çıḳdı icrâya

İdüb ordu ile ‘avdet Edirne ḫaymegâhında
Bu ḫargâh-ı fenâdan ḳıldı rıḫlet deşt-i ‘uḳbâya

Mücevher beytile târîḫ-i fevtin eyliyüb terḳîm
Tevessül eyledüm gencine-i ġufrâna mevlâya

Şeb-i mi‘râcda ṣaḥn-ı cinânı eyledi me’vâ
Mezârı nûr ola Pertev Efendi göçdi ‘uḳbâya

Mûmâileyh âtîde tercemesi mezkûr Ḫ̆âce Neş’et Efendi merḥûmuň şâkirdân-ı ṣâḥib-i ‘irfânından olup bir ḳıṭ‘a dîvân-ı belâġat-‘unvânıyla cerîde-i ‘alemde ibḳâ-yı nâm eylemiştir. Bu ebyât eş‘ârından nümûnedir.

ġazel

Bî-niḳâb ü bâ-niḳâb ‘arż-ı cemâl eylerdi yâr
Geh hilâli bedr ü geh bedri hilâl eylerdi yâr

(s.447)

Geh teġâfül geh tecâhül geh cefâ gâhî ‘ıtâb
İtdügi cevri gehî benden suâl eylerdi yâr

Gâh küstâḫâne ḥarf-endâz-ı vaṣl oldıḳça ben
Dest-i nâzın perde-i ruḫsâr-ı âl eylerdi yâr

Gâh teşvîḳ-i viṣâl ü gâh tenbîh-i firâḳ
Geh ferâġ-ı ʿışḳ ile emr-i muḥâl eylerdi yâr

Gelmez idüm geh vefâ mânendi Pertev yâdına
Geh benümçün ġayr ile ceng ü cidâl eylerdi yâr

ġazel-i diger

Ġamuňla kâse kâse nûş idersem mey pey-ender-pey
Gelür imdâduma ceyş-i neşât-i key pey-ender-pey

Becâ reşk-âver olsa sâz-ı bezme sîne kim ânda
Dükenmez nâle vü âgâze-i hey hey pey-ender-pey

Serâpâ şerḥa vü dâġ ile sînem çün ney olmışdur
Gelür her perdesinden ṣad ṣadâ-yı ney pey-ender-pey

Felek ben ülfet itdüm germ ü serd-i rûzigâruňla
Ne ġam sermâ zemistân olsa germâ dey pey-ender-pey

Seni tebrîde benden saʿy ile ey Pertevüň mâhı
Hücûm eyler ġam-ı ʿaşḳuň gibi her şey pey-ender-pey

müfredât

Yâ maṭlabı yâ meşrebi yâ s̱ıḳleti vardur
Her bezme gelen kimseyi aḥbâb mı ṣaňduň

Ṣûfiyâ nuḳli tüketmek var mıdur bî-nûş-ı mey
Bezm-i rindândur bu ey nâdân ḫarîmlik degül

Bir şeb ḫaṭ-ı şîrîn lebinüň bahs̱i açılmış
Biz de öňice ṣoḥbet-i ḥelvâda bulunduḳ

Kûze-i Eyyûbdan cânâne nûş eylerse âb
Kâse-i billür der *yâ leyteni küntü türâb*[73]

---

[73] Keşke toprak olsaydım. Nebe/39-40

PERTEV PAŞA :Nâmı Muḥammed Sa'id'dir. Evvelce *Meşreb* taḫallüṣ edip ba'dehû *Pertev* taḫallüṣ eylemiştir. İzmit ḳażâsında vâḳi' Darıca nâm ḳaryede zînet-efzâ-yı 'âlem-i şühûr olup dersa'âdete naḳl ü hicret ve bir müddet rüûs ḳalemine müdâvemetle ḫilḳat-i ẕâtiyesinde meknûz ve fıṭrat-ı aṣliyesinde merkûz olan ma'ârif ü kemâlât iḳtiżâsınca Âmedî Oṭasına ve bi'l-âḫare Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn mesned-i refî'ine 've ba'de dîvân-ı hümâyûn bekliciliği mesned-i âlisine ve biñ iki yüz ḳırḳ iki senesi maḳâm-ı vâlâ-yı riyâset-i kitâbete pertev-efzâ-yı ḳadr ü şân buyurularaḳ iki yüz ḳırḳ beş senesi infiṣâl ile me'mûriyetle cânib-i Mıṣra 'azîmet ve îfâ-yı lâzime-i me'mûriyetle

(mıṣra') Yeter şu Kâhire'nüñ ḳahrı azm-i Rûm idelüm

(nesr) mıṣra'ı medlûlınca ḥareket ve dersa'âdete muvâṣalatla ṣadâret-i 'uẓmâ ketḫudalığı maḳâm-ı vâlâsına ve iki yüz elli bir senesi bâ rütbe-i sâmiye-i müşîrî mülkiye neẓâret-i celîlesine ve iki yüz elli üç senesi

(mıṣra') Dâne virmez ḫırmeninden merdüm-i dânâya çerḫ

mışdaḳınca Edirne'ye münteḳal ve sene-i merḳûme şa'bânında rûḥ-ı revânı dâr-ı cinâna vâṣıl olmağla İstanbul yolunda Seyyid Celâle'd-din Türbesi ḳurbunda medfûn ve naḳş-ı seng-i mezârı bu târîḫ-i mevzûndur.

târîḫ

Dâr-ı 'uḳbâya sefer eyledi Pertev Paşa
Eyleye câygehin cennet-i a'lâ mevlâ

Buña da ḳalmadı encâm bıraḳdı gitdi
Bu güzergâh-ı fenâ işbu vefâsız dünyâ

Eyleyüb rûḥına Allâhü Teâlâ raḥmet
İde gülgeşt-i behişti aňâ dâim me'vâ

Oḳıyup geçme hemân merḳadinüñ târîḫin
Oḳu bir fâtiḥâ da ruḥına eyle ihdâ

Reşḥa-i raḥmet olup noḳtalı târîḫ aňâ
Beyt-i firdevs ola menzil-i Pertev Paşa

(s.448) Müşârun ileyh muḥib-i dervîşân bir müşîr-i ʻâlîşân olup şiʻr ü inşâda müşârun bi'l-benândır. Bir ḳıṭʻa maṭbuʻ dîvânı vardır. Bu eşʻâr maḫṣûl-ı ṭabʻ-ı dürerbârlarıdır.

naʻt-ı şerîf

Ey ḫâk-i pâ-yı sürme-zen-i dîde-i melek
Vey naʻl-i pâki tâc-ı ser-i neyyir-i felek

Olsun fedâ-yı ḫâk-i ḥarîm-i muḳaddesüň
Cân ü cihân ü kevn ü mekân cümle mâ melek

Sensin ġaraż bu kevkebe-i ʻarş ü ferşden
İns ü melek mekârim-i luṭfuň ider dilek

Vâbeste redd-i veddüňe temyîz-i kâinât
Ḳad fâze men etâbeke ve'l gayrü ḳad helek[74]

Pertev ḳuluňda naʻtuňa billahi yoḳ mecâl
İḫtessa zü'l-celâl bî neʻûtü'l-kemâli lek[75]

ḳıṭʻa

Göňül sermest-i ḥayret çeşm-i terdür câm-ı lebrîzi
Ne yapsam neyle dem-sâz eylesem âh-ı seḥer-ḫîzi

ʻAceb mi özlesem yatsam ṣabâḥ-ı maḥşer-engîzi
Uzandı leyle-i ḥasret meded yâ Şems-i Tebrîzi

Dû mir'ât-ı mukabildür naẓarda yek-dil ü yek-reng
Dû çeşmüň cevher-i bî-nişde yoḳdur farḳ-ı temyîzi

İden çün mihr ü meh rûşen bu sırr-ı aʻẓamı Pertev
Kemâl-i ʻaşḳ-ı Mevlânâ cemâl-i Şems-i Tebrîzi

Paşâ-yı müşârun ileyhiň irtiḥâli hengâmda Edirne'de bulunan İran tüccârından ʻAcem ʻAli Ekber'iň naẓîresidir:

Cenâb-ı Pertev'e ṣunduň İlahi câm-ı lebrîzi
İdüb câm-ı şehâdetle nedîmin Şems-i Tebrîzi

Ḫudâvendâ o zâtuň hedmine kim bâʻiṣ oldıysa
Ḳażâ çalsun anuň da ṣadrına şemşîr-i sertîzi

---

[74] Sana tabi olan kurtulur, olmayan helak olur.
[75] (Allahım) Bütün kemal sıfatlar sana mahsustur.

Müşârun ileyhiñ sâbıku'ẕ-ẕikr Pertev Efendi'ye naẓîresi

Olup gûyâ varaḳ-gerdân-ı ṣayf u dey pey-ender-pey
Felek ṭûmâr-ı 'ömr-i dehri eyler ṭayy pey-ender-pey

Birikmiş bir ṭaḳım âteş-zebân ü âteşîn-meşreb
İderler bezmi ger-mâ-germ-i neyle mey pey-ender-pey

Lisân-ı ḥâl açar her dâġlaruña ḫaste-i 'aşḳa
Olurlar tesliyet-gû-yı devâ elkey pey-ender-pey

Leb-i cân-baḫşı gelse naġmeye pîş-i mezârumda
Çeker her üstüḫˇânum naġra-i yâ ḥey pey-ender-pey

O mihr-i nev-tırâşuñ Pertevâ âmed-şüd ḫaṭṭı
Te'âḳub üzredür mânend-i ẓıll-ı fey pey-ender-pey

Mülûk-i Âl-i 'Os̱mânı bir ḳıṭ'ada naẓmen ifâde etmiş olmaġla buraya teberrüken ve teyemmünen terḳîm edildi.

Selîm ü Aḥmed ü 'Os̱mân üçerdür Âl-i 'Os̱mân'da
Muḥammed'le Murâd ü Muṣṭafa dörder olup ma'dûd

Birerdür Ḥażret-i 'Abdü'l-ḥamîd Orhân ü İbrâhîm
İkişerdür Süleymân Bâyezîd ü Ḥażret-i Maḥmûd

müfredâd

Gösterür rif'at yüzinden çerḫ mânend-i şerâr
Bir vücûdı zâyi' itmek istedükde rûzigâr

Yoluñda 'aşḳ sebebdür lisâna gelmemüze
Degil lisâna vü belki cihâna gelmemüze

Behâyim-ṭıynete olmaz büyüklük bâ'is̱-i temkîn
Olursa fil-i kûh-endâm ḳurtulmaz tezelzülden

ḤARFÜ'T-TÂ

TÂİB: Ṭarîḳat-ı ʻaliyye-i Mevleviyye müntesiplerinden olup Ḫaṭṭâṭ-zâde demekle şehîr-i şâʻir ve Ḫaṭṭaṭ el-ḥâc Muḥammed Tâib Efendi'dir ki Ḫarb-zâde Ḫaṭṭâṭ Muṣṭafa Efendi'nin ferzend-i hünermendidir. Bu ġazel maḫṣûl-ı ṭabʻ-ı dürerbârlarıdır.

(s.449) ġazel

Rûḥ elinden içelüm bâdeyi güldür güldür
Vaḳt-i eyyâm-ı ṭarab mevsim-i güldür güldür

Şîşe-i dilde olan laʻl-i müzâbı gülmez
Velveleâyla dökilür sâġara güldür güldür

İderek seyr-i çemen-zâr o şeh-i ḥüsn ü cemâl
Şehre gerdûn ile gelmede güldür güldür

Âb-ı Seyḥûn ile Ceyḥûn nice dem cünbiş olur
Eşk-i çeşmüm seyelân itmede güldür güldür

Ṣadr-ı meyḫânede ṭurma çek ayâġuň zâhid
Şom ḳademin yıḳılur başuňa güldür güldür

Ḫˇâbgâhumda daḫi kendümi giryân görürem
Ey sitem-pîşe dil-i Tâibi güldür güldür

Biň yüz ṭoḳsan iki senesi cemâdiye'l-âḫiresiniň on beşinci günü vefât etmekle Zindânaltı'nda Ortamezarlıḳ'ta Arpacılar'a ḳarşı köşede defn olunmuştur. Seng-i mezârında bir mevlevî sikkesi vardır. Âs̱âr-ı ʻilmiyelerinden biň yüz yetmiş târîḫinde te'lif olunmuş Cevâhiru'l-Ḳavâʻid ʻünvanlı bir ḳavâʻid-i fârisiyesi vardır ki pek mükemmeldir. Dîbâcesine yazdığı ebyât-ı fârisiye bunlardır.

nazm

Kerdem be-ʻavn-i Îzid tahrîr-i în risâle
Dâdem be-cân-ı hod-râ ez hûn-ı dil nevâle

Anha ki ez-ḳavâʻid ber-satr-ı û keşîdem
Ez kavl-i mâ-sebaḳ hem kerdem ber-ân ḳabâle

Ma'nâ-yı beyt-i rengîn çün şâhidest zîbâ
Müşkîn dû mıṣra' 'eynest çün 'anberîn külâle

Ey ṭâlib în cerîde manzûr-ı tü çü bâşed
Ṣad nükte-i menâfi' yâbî behr-i maḳâle

Tâib berây-ı tuhfe iḫvân-ı bâ ṣafâ-râ
Kerdem be 'avn-i Îzid tahrîr-i în risâle[76]

ḫitâmı târîḫi

Ṣad şükr ki în 'arûs-ı zîbâ
Bâ 'aḳd-i ḫitâm nâmzed şüd

Murġ-ı dil-i men der-în gülistân
Çün murġ-ı bahâr pür-ṣaded şüd

Âmed-şüd-i feyż-i Ḥaḳ be cânem
Âs̱âr-nümâ-yı cezr ü med şüd

Himmet ki nümûd rû-yı encâm
Ez cânib-i luṭf-ı Ḥaḳ meded şüd

Târîḫ şüd în raḳamçe Tâib
Heftâd ü hezâr ü ṣad şüd [77]

Ḫaṭṭaṭlar ṣırasında da Tâib nâmıyla mez̠kûrdur.

---

[76] Allahın yardımıyla bu risaleyi yazdım. Kendi canıma gönül kanını nevale olarak verdim.
Bu risaleye kâidelerden istifadeyle çektiğim satırlara öncekilerin sözünden de bir şeyler kattım.
Yeni beytin manası güzel bir kadın gibidir. Onun misk gibi her iki mısrası anber kokulu güldür.
Ey talip eğer risale senin karşına çıkarsa konuşmak için yüzlerce faydalı nükte bulursun.
Ey Taib ihvan-ı safaya hediye etmek için Allah'ın yardımıyla bu risaleyi yazdım

[77] Şükürler olsun ki bu güzel gelin "bitmeyle" nikahlanmaya aday oldu.
Benim gönül kuşum bahar kuşları gibi bu gül bahçesinde sevinçle doldu.
Canıma Allah'ın feyzinin geliş gidişi med cezirden izler gösterdi.
Hakkın lutfu tarafından yardım oldu ve himmet bitiş yüzünü gösterdi.
Ey Taib bu rakamlar (1170) tarih oldu.

TÂBİ'Î: Nâmı 'Ali maḫlaṣı gâh *Feyżî* gâh *Tâbi'î* idi. Ṣan'at-ı kitâbette mahâret-i tâmmesi olduġundan âġaz ze'âmetine mutaṣarrıf idi. Bu ebyât âs̱âr-ı şi'riyelerinden nümûnedir.

müfredâd El-nûn ḳalem mis̱âl bu âh-ı şerer-feşân
Yazdı felek ṣaḥifesine sûre-i duḫân

Acıyup baġrına baṣdı dürr-i eşküm baḥr-ı ġam
Didi merdüm düşkünidür bir yetîm üftâdedür

Ḥüsn-i ḫaṭṭı ve güzel kitâbeti olduğu ve 969'da vefât eden Cenâbi Paşa tevâbi'inden idügi Kâmûsu'l-A'lam'da mez̠kûrdur. Laṭîfî Tez̠kiresi mûmâileyhi İstanbullu demiş ise de Enîsü'l-Müsâmirîn'de ve Kâmûsu'l-A'lâm'da Edirneli olduğu muṣarraḥdır. Mesîhî'niň Edirne ḥaḳḳındaki şehrengizine naẓîre demiştir. Nâmı ḫaṭṭaṭlarda daḫi vardır.

TAḤSİN BEG: Dergâh-ı 'âlî ḳapıcıbaşlarından ve vücûhdan Emru'llah Aġa'nıň maḫdûmu olup Şehâbe'd-din Paşa Ḳurb-ı Ârasta Maḥallesi'nde tevellüd etmiş ve Taş Oṭalar Maḥallesi'nde iḳâmet etmekde bulunmuş idi. **(s.450)** Meslek-i kitâbete dâḫil ve Edirne meclisinde taḥrîrât kâtibi bulunduğu ḥâlde biň iki yüz elli altı senesi ḫ˘âceliḳ rütbe-i mu'teberesine vâṣıl olmuş ise de kitâbet-i mez̠kûreden âḫiren infiṣâli vuḳu' bularaḳ iki yüz altmış iki senesinde 'uhdesine rütbe-i râbi'a tevcîhiyle pederi Prizrin Sancaġı ḳâim-maḳâmı bulunduġu es̱nâda livâ-i mezbûr taḥrîrât kitâbetinde ve ba'dehû yine pederi mûmâileyhiň Ṣaḳız Cezîresi muḥaṣṣıllıġında bulunduġu hengâmda ketḫudalıġı ḫidmetinde bulunup iki yüz altmış iki senesi evâsıṭında s̱âniyen Edirne meclisi kitâbet ḫidmetine ve ba'dehû infiṣâl ile ba'zı me'mûriyetlerde bulunmuş ve nihâyet Şarköy ḳażâsı ḳâim-maḳâmlıġına ta'yîn buyurulup biň iki yüz yetmiş sekiz senesinde orada irtiḥâl etmekle çarşı câmi'-i şerîfi ḫaẓîresinde defn olunmuştur. Bu ġazel âs̱âr-ı şi'riyesindendir.

ġazel Biz de cûlar gibi alçaḳlara artıḳ aḳalum
Ṣûret-i maṭlabımuzda görinür mi baḳalum

Hep ferâmûş idelüm sûz ü güdâz-ı hecri
Gel gel ey âfet-i cân bir iki bâde çaḳalum

Şevḳ-ı ruḫsâruň ile bezmimüzi şu'leleyüb
Bu şeb ehl-i ḥasedüň başına âteş yaḳalum

Eyle vaṣluň ile mesrûr da ṣoňra güzelüm
Felegüň cevrini hep başına bir bir ḳaḳalum

Esb-i ṭab'uň da silinmiş idi Taḥsîn ḳayarı
Himmet-i râşid ile bir iki üç mıḫ çaḳalum

TEVFİK BEG: Dersa'âdet ahâlisinden İsmâ'il Aġa'nıň ṣulbünden 1250 târîḫinde Edirne'de Eskici Ḥamza Maḥallesinde tevellüd etmiştir. Âriż Baba şeyḫi denmekle meşhûr olmuş idi. Ṭarîḳ-i Bektâşî müntesiplerindendir. Eş'ârı dervîşâne olup bu ebyât âs̱âr-ı şi'riyesinden nümûnedir.

müfredâd

Yıḳa gör pîr-i muġânuň başına ḫânesini
Beyt-i Ḥaḳdur diyerek ol yeri bünyâd eyle

Ḥaḳîḳat-bîn olan ârif ikilik perdesin görmez
Ki yalňuz başına sulṭân olur rind-i ḳalenderdür

Meydân-ı cehâletde ḳalup bende kemâl yoḳ
Maḥv itse kemalin kişi ardınca zevâl yoḳ

A'lâ ile ednâ bir olur dergeh-i Ḥaḳda
'İndinde ḫudâ-yı keremüň ġayri ricâl yoḳ

Biň üç yüz ṭoḳuz târîḫinde Ṭrablusġarb'a teb'îd edilip biň üç yüz on beş cemâziye'l-evveliniň on yedinci penç-şenbe günü orada vefât etmekle Seyyid Münebzir Ḳabristânında defn edilmiştir.

TÎĠÎ BEG: Kemâl-i fażl u iz'ân ü şemşîr-zebân 'uzûbet-beyân ile çâbük-süvârân-ı meydân-ı 'irfân olan Meḥmed Beg'dir. 'Aṭâ Târîḫi beyânınca Ḳara Murâd Paşa'nıň maḫdûmudur. Sarây-ı Sulṭânî'den sipâhiliğe çıḳdıktan ṣoňra dergâh-ı âlî müteferriḳalarından olmuş idi. Sulṭân Aḥmed Ḫân ḥażretleri'ne verdiği ḳasîdede bu beytle ol fırḳadan şikâyet etmiştir.

beyt

Beni bir fırḳaya ṣaldı ki sıġmaz nâmı bu baḥra
Zebân-ı fârisîde ʿaṭf-ı tefsîri perîşândur

Âtîdeki eşʿâr güftâr-ı dürer-bârından nümûnedir.

ġazel

Niyâz ehline aṣlâ raḥmı yoḳ bir nâzenînüm var
Maḳâm-ı şîvede bir şeh-i istiġnâ-güzînüm var

Baʿîd olmaz ıraḳdan gözler isem pertev-i mihrin
Baṣîret ehline gün gibi çeşm-i dûrbînüm var

Ṣadâ-yı tîşesinden bî-sütûn iňlerse Ferhâduň
Benüm de ṭaşlara te'sîr ider âh-ı ḫazînüm var

Nigîn ü Ḫâtem ü Cemşîd nâmın aġzuma almam
Ne dünyaya maḥabbet üzreyem ne ḫalḳa kînüm var

(s.451)

İdüb çerḫi siper tîr-i ḳażâdan ḳaçmazam Tîġî
Yesâr ehlinden ümmîd-i vefâ itmem yemînüm var

tecnîsî ġazel

Ḳaşuň ki dil-i cânuma ġamzeňle oḳ urdı
ʿÂlemde bu gün cevr ü cefâ yâyın o ḳurdı

Olmasa eger yâd-ı viṣâlüňle firâḳuň
Destân-ı ġam u ġuṣṣa-yı ʿaşḳı kim oḳurdı

Aldanma eger dilgülenürse saňâ aġyâr
Kim sen ḳuzıcaġım daḫi bilmezsin o ḳurdı

Gülşende eger meclis-i cânânı göreydi
Vâʿıẓ ḳoyup uçmâġın bizi anda oḳurdı

Tîġîyi ṣorarsaň eger ey gözleri ḫûnî
Ġamzeň göreli seyf duʿâsını oḳurdı

ġazel

Hem-reh-i erbâb-ı ẕevḳ olduḳ ṣafâya uġradıḳ
Yâr ile itdük ayâḳ seyrin Vefâ'ya uġradıḳ

Tekye-i ʿaşḳuňda dervîşüň dilin ḳurbân içün
Ḥażret-i Eyyûb'a vardıḳ cân fedâya uġradıḳ

Ṭaşra ḳaldık olmadı yârüñ der-i vaṣlı küşâd
Biz vefâ isterken âçmazdan cefâya uġradıḳ

Eyliyüb seyr-i ‘Acem itmişken âheng-i ḥicâz
Bir gözi tatar şevḳile nevâya uġradıḳ

Bulmadıḳ kûyuñ gibi bir mecma‘-ı erbâb-ı derd
Milket-i Baġdâd’ı gezdik Kerbelâ’ya uġradıḳ

Ġayra mâil deyü dilber söylemez oldı bize
Hîç dile gelmez bir özge iftirâya uġradıḳ

Saña dil virdük dilden cevr ider oldı ḥabîb
Tîġiyâ kendü dilimüzle belâya uġradıḳ

ḳıṭ‘a

‘Iyd-i viṣâle cânumı irgürmek isterem
Bu câme-i fenâyı değişdürmek isterem

‘Aşḳı ḳoyup ṭarîḳ-i ferâġat diler göñül
Ol i‘tiżârdan anı döndürmek isterem

ḳıṭ‘a

Ḳaradan âlet oñarır her dem
Tâ ölünce zamânın âdemîsi

Geçmek içün bu baḥr-ı fânîden
Oldı tâbût-i fâtiḥa kimisi

müfredâd

Rişte-i cân ile ol Yûsuf’a ṭâlib olanuñ
‘Âḳıbet seyr idesüz ipliği bâzâra çıḳar

Yıḳar bir ayâġile âlemi bilmem ne ḥikmet var
Şarâb-ı telḫle sâḳîde beñzer acı ḳuvvet var

Şikeste olsa nola seng-i ġamla şîşe-i dil
Göñül ṭoḳuşduḳ o sengîn dil ile ve’l-ḥâṣıl

Didi nicesin zümre-i ‘uşşâḳ arasında
Didüm yüz urup toz ile ṭopraḳ arasında

Ṣunma aġyâra ḳadeḥ ḫalḳa-i meclisde igen
Ey perî ṭaşra uzatma ayâğın dâireden

Yanuňda düşmen-i bedḫˇâhı zem itmem benüm cânâ
Kelâm-ı nâ-sezâ neyler ṭururken dostum cânum

Cefâ içün mi getürdi felek cihâne bizi
Daḫi ne günlere ṣaḳlar ʻaceb zamâne bizi

Düş ḫarâbâta esîr-i mey-i nâb ol ebedî
Göreyüm bencileyin sen de ḫarâb ol ebedî

Gel ḥabâb-ı bâdeden rû-yı ṣafâya nâẓır ol
Aç gözüň âyîne-i ʻâlem-nümâya nâẓır ol

(s.452) Ahıma meyl eyledi ol servi itdüm der-kenâr
ʻÖmrüm içre görmedüm böyle muvâfıḳ rûzigâr

Ġamdan ḫarâba müşrif idi ḫâne-i derûn
Teşrîf edince eylediler mehveşân şen

Edirne'de eks̱eriyâ iḥtisâb aġalıġıyla imrâr-ı vaḳt eyler imiş. Bir defʻa Edirne iḥtisâbında teṣâdüfî olaraḳ Ṭopal Maḥmûd nâmında biri iḥtisâb ve Aḳsaḳ Muẓaffer nâmında biri de nâib ve Yek-çeşm Âṣaf nâmında biri daḫi ketḫuda olduğundan Tîġi Beg bu ḳıṭʻayı demiştir.

ḳıṭʻa Bir ʻaceb cemʻiyyeti var iḥtisâb ocaġınuň
Çerḫ-i kec-rev ḳılmamış bu ittifâḳında ġalaṭ

Kâtibi meflûc ü aġa aʻrec ü nâ-pâyidâr
Ketḫudâ yek-çeşm ü nâẓır nîm-ten nâib saḳaṭ

Bir der-âmed gelse beş kişi ṭoḳuz gözli olur
Nâib ü aġa birer pay üzre durur hem çû baṭ

Kemâl Paşa-zâde merḥûmuň fârisiyü'l-ʻibâre Nigâristân nâm kitâbını lisân-ı türkîye tercüme etmiş ise de müsvedde ḳalmaġla meşhûr olmadı. Âs̱ârından mükemmel dîvân-ı belâġat-ʻünvânı vardır. Biň yigirmi yedi târîḫinde vefât etmiştir. Bu beyt eň ṣoň söylemiş olduğu güftârından olmuş maẓnûndur.

beyt Şu dem kim naḳl idüp teslîm edem deyn olan cânı
İlâhî bâňa yol şâhidleri ḳıl dîn ü îmânı

Üsküfcü Ḫıżır Maḥallesinde Ṣoġukçeşme Caddesi'nde (13) numarada vâki' Muṣliḥu'ddin Türbesi bu zâtıň ḫânesi olduġu Enîsü'l-Müsâmirîn'de meẕkûrdur.

ḤARFÜ'S̱-S̱Â

S̱ERVET BEG: Sâbiḳu't-terceme Taḥsin Beġiň büyük maḫdûmudur. Biň iki yüz elli dört târîḫinde Ṭaş Oṭalar Maḥallesinde tevellüd etmiştir. Meslek-i küttâba deḫâletle Filibe ve Aydın taḥrîrât müdürlüklerinde müddet-i medîde istiḫdâm olunmuş ve bir müddet de Ṭrabzon'da rüsûmâtta bulunmuş idi. O sırada liḥyesini küşâd etmekle Ṭrabzonî Emin Ḥilmi Efendi bu târîḫi demiştir.

târîḫ Ḥilmi târîḫin didüm cevher gibi
Mîr S̱ervet liḥyelendi ola şâd 1280

Bi'l-âḫare dersa'âdette me'mûren ikâmet eylemiş ise de 1307 târîḫinde vefât etmiştir. Bu beyit onuňdur.

beyt Helâk itmiş yine bir 'âşıḳ-ı nâ-çârı besbelli
Boyanmış reng-i âle ġamze-i ḫûnḫˇârı besbelli

S̱ENÂÎ: Nâmları 'Ali'dir. Gülbün-i vücûdu ḫâk-i pâk-i Edirne'den hüveydâ ve S̱enâî maḫlaṣıyla dâḫil-i ṣınıf-ı üdebâ olmuşlar idi. Ba'de taḥṣîlü'l-isti'dâd Keşan Ḳaṣabası'na 'azimetle orada Celvetî dergâh-ı şerîfinde seccâde-nişîn-i irşâd olan Süleyman Zâtî Efendi Ḥażretleri'ne vâṣıl ve şeref-i bî'atlerine nâil olaraḳ bir müddet ḫidmetlerinde bulunduḳtan ve irşâd-ı erbâb-ı isti'dâda mücâz olduḳtan ṣoňra maṣḳat-i re'sleri olan Edirne'ye 'avdetle Gülbahar Maḥallesi'nde vâki' dergâh-ı şerîfde seccâde-nişîn olmuşlar idi ki

târîḫ Ṣenâ vü ḥamd ola Ḥaḳḳa Ṣenâî
Reh-i ʿaşḳında terk itdüň sivâyı

İçelden teşne-dil maʿşûḳ elinden
Mey-i vaḥdetle bir câm-ı ṣafâyı

Getürdüm naẓm-ı güftâre anıňçün
Ḳamu ʿâşıḳlara bu dil-güşâyı

Bu sâl-i meymenet içr aydı târîḫ
Tamâm oldı bu dîvân-ı Ṣenâî

(s.453) târîḫi medlûlünce dîvânlarınıň tertîbi biň yüz seksen iki târîḫinde ḫitâm bulmuş ve biň yüz ṭoḳsan ṭoḳuz senesinde ʿâzim-i ḫângâh-ı ʿuḳbâ olmaġla ḳalıb-ı şerîfleri seccâde-nişîn olduḳları dergâh sâḥasında defn olunmuştur. Bu eşʿâr güftâr-ı dervîşânelerinden nümûnedir.

ġazel Gelmişem ḳâlû belâda ʿarż olan îmâna ben
Bu cihân bâġını geldüm şimdilik seyrâna ben

Zâhidâ taḳvâ-yı zühdüň gel bize ʿarż eyleme
Ḥaḳḳı bilmekliġe geldüm ṣûret-i insâna ben

Tâ ezelden câm-ı ʿaşḳı nûş idüp mest olmuşam
Naġra-i yâ hû ile girdüm bu gün meydâna ben

Şimdilik bir dilberüň ʿaşḳıyla cevlân eyleyüb
Râh-ı ʿaşḳında o yârüň girmişem devrâna ben

Nâr ü bâd ü âb ü ḫâki ṭon düzüb giydüm hemân
Çâr erkân ile yol buldum daḫi ol kâna ben

Ben didügim benliġe ṭaʿn itmesün ehl-i kemâl
Anı daḫi virdüm anuň varlıġında ana ben

Şöyle bir abdalım ʿaşḳında Ṣenâî ben anuň
Cüz'ü küllü maḥv idüp virdüm ḳamu cânâna ben

der taʿrîf-i ṣalât-ı ʿıyd

Gel imdi diňlegil ʿıyd-ı ṣalatı
Ṭoḳuz tekbîr ile bu vâridâtı

Birisi farż biri sünnet birisi
Daẖi vâcib yazılmışdur berâtı

Olup farż iftitâḥı üçü vâcib
Rukû‘ tekbîri sünnet ber-rek‘atı

İkinci rek‘atuň tekbîri dörtdür
Bular dördi de oldı vâcibâtı

Ṣenâî’den saňâ olsun hediye
Unutma ezber eyle bu nikâtı

Ṣenâî’niň tercî‘-i bend-i meşhûru

Âh kim derd-i derûnım yine buldı żararı
Yine eflâkı siyâh eyledi âhum şereri
Levḥ-i dilde ḳomadı gerçi ki yâşum es̱eri
Âh-ı serd-i seḥerümle yine buldım kederi
Yel gibi yeldüm aradum bulamadum bir eri
Diye ey bâd-ı ṣabâ ṣoluma aldum ẖaberi
H̱âs ü ‘âm şeyẖ demişler bir alay ẖayra şeri
Saňâ düldül diyü vallâhi ṣatar leng ẖarı
Ne ḥaḳîḳat bilür ebter ne gök aňlar ne yeri
Baġlamaz terkeşine kâl ile ẖayrü’l-beşeri
Her yaňa gâh Sikender gibi ḳıldum seferi
Geh Süleymân gibi ṣaldum yedi iḳlîme çeri
Açdı şehbâz-ı dilüm her yakaya bâl ü peri
Eyledüm siyer nice mu‘teberât-ı siyeri
Oḳudum ḳavl-i Ebû Bekr ile İbn-i ‘Ömeri
Kimi ‘Abbâsî delîli kimi İbn-i Ḥaceri
Görmedüm gülşen-i akvâlde hiçbir şeceri
Ki bite şâẖınuň üstinde muradum s̱emeri

Yazmamış Ḳâżî vü Keşşâf ü Cerîr ü Ṭaberi
H̱aberim yoḳ güzelüm kimden alayum ẖaberi

Seni ‘âlem ṣanma ‘arş-ı mu‘allâda arar
Kimi esmâda kimi künc-i müsemmâda arar
Kimi ḥavrâda kimi Âdem ü Ḥavvâda arar
Kimi ḫûrşîd-i cihân-tâb-ı mücellâda arar
Kimi a‘râf ü kimi cennet-i me’vâda arar
Kimi yerde kimi gökde kimi deryâda arar
(s.454) Kimi ṭaġda kimi baġda kimi ṣahrâda arar
Kimisi sîm ü zer ü gevher-i yektâda arar
Beyt-i maḳdesde kimi ka‘be-i ‘ulyâda arar
Kimi deyre girüben Lât ile ‘Uzzâ’da arar
Kimi Ya‘ḳûb oluben Yûsuf-i zîbâda arar
Kimi Yûsuf oluben rû-yı Züleyḫâda arar
Kimi Mecnûnuň olup ṣûret-i Leylâ’da arar
Kimi Vâmıḳ kimi ruḫsâre-i ‘azrâda arar
Kimisi bâġa girüb serv-i semensâda arar
Gül ü sünbülde kimi bülbül-i şeydâda arar
Kimi levḥa yazılan lafẓ ile ma‘nâda arar
Kimi taḫmîs ile eş‘âr-ı mu‘ammâda arar

Yazmamış Ḳâżî vü Keşşâf ü Cerîr ü Ṭaberi
Ḫaberim yoḳ güzelüm kimden alayum ḫaberi

Söyle ey mâh daḫi ḳubbe-i ḥażrâda mısın
Yoḫsa şol şem‘-i münîr-i felek-ârâda mısın
Kürsî-i levḥ ü ḳalem sidre-i ṭûbâda mısın
Yoḫsa envâr-ı ḫudâ necm-i süreyyâda mısın
Bâ‘iṡ-i ḫilḳat olan gevher-i yektâda mısın
Yed-i maṣnû‘uň olan cümle-i eşyâda mısın
Sâye-i ẕâtuň olan Dâver-i Dârâda mısın
Şânuňa şâhid olan dilber-i ra‘nâda mısın
‘Aks-i ruḫsâruň olan rû-yı muṣaffâda mısın
Çeşm-i cânibînüň olan nergis-i şehlâda mısın
‘Aceb enhâr gibi vâdî vü ṣaḥrâda mısın
Gehî esfelde keremle gehî a‘lâda mısın

Gehî İsâ vü gehî Hâcer ü Sârâda mısın
Gehî Mûsâda gehî ol yed-i beyżâda mısın
Mescid ü medrese vü künc-i muṣallâda mısın
Zâhidüñ hû diyüb itdügi ġavġada mısın
Leyte vü leysede vü lâda mı illâda mısın
Ḳâf u ʿanḳâda yâsin ile tâhâda mısın

Yazmamış Ḳâżî vü Keşşâf ü Cerîr ü Ṭaberi
Ḫaberim yoḳ güzelüm kimden alayum ḫaberi

Nîce dem hem-nefes-i nâle vü feryâd oldum
Âh ile taḫt-ı Süleymân gibi berbâd oldum
Geh olup bende-i muṭlaḳ gehî âzâd oldum
Taḫt-ı ʿizzetde gehî gerçi ki şehzâd oldum
Gâh maʿmûr olup vaṣlla âbâd oldum
Yıḳılup geh ġam u hicrânla nâ-şâd oldum
Ḫıżr ile hemdem olup ḳâbil-i irşâd oldum
Cân ü dilden ne ki dirler ise münḳâd oldum
Gehî hem-zâd oluben ḳuṭbla evtâd oldum
Nice dem keşf ü kerâmetle muʿtâd oldum
Şeref-i zühd ile geh eşref-i ʿubbâd oldum
Şiddet-i nefsile geh berter-i Şeddâd oldum
Nefs-i bedḫ̌âhımı öldürmege cellâd oldum
Cigerüm zaḫmına Selmân gibi faṣṣâd oldum
Gehî mollalar ile zümre-i irşâd oldum
Gehî evbâş ḳumarbâz ile nerrâd oldum
Gehî seḫḫârlıḳ idüp gehî şeyyâd oldum
Gerçi kim oḳumada yazmada üstâd oldum

Yazmamış Ḳâżî vü Keşşâf ü Cerîr ü Ṭaberi
Ḫaberim yoḳ güzelüm kimden alayum ḫaberi

Ḳande bulsam ânı kim yoḳda degil varda da yoḳ
ʿÂşıḳ-ı zârda da yoḳ dilber-i mekkârda da yoḳ
(s.455) Nüh felek şeş cihet ü sebʿa-i seyyârda da yoḳ

Ẓâhir ü bâṭın ü a'yân ile esrârda da yoḳ
Ḥâl ü müstaḳbel ü mâżî ile eṭvârda da yoḳ
Nîk ü bedde degül âsân ile düşvârda da yoḳ
Âb-ı bârân-ı figen dîde-i ezhârda da yoḳ
Gül ile ḫârda degül ḫâr ile gülzârda da yoḳ
Mıṣr u Şâm u Ḥaleb ü Mekke vü Sinnâr'da da yoḳ
Yemen ü Hindû Buḫârâ ile Tatar'da da yoḳ
Aṭlas ü kemḫâ degül dirhem ü dînârda da yoḳ
Künc-i dükkânda degül şehr ile bâzârda da yoḳ
Kûşe-i meygedede ḫâne-i ḫammârda da yoḳ
Serteser ḫayl-i cihân günbed-i devvârda da yoḳ
Daḫi ser-cümle muhâcirde vü enṣârda da yoḳ
Fıḳh u tefsîr ü eḥâdiṡ ile âṡârda da yoḳ
Şecer-i bâġ-ı iremde biten eṡmârda da yoḳ
Ḳalb-i vîrân-ı Ṡenâyî-i dil-figârda da yoḳ

Yazmamış Ḳâżî vü Keşşâf ü Cerîr ü Ṭaberi
Ḫaberim yoḳ güzelüm kimden alayum ḫaberi

ḤARFÜ'L-CİM

CELÎLÎ: Ṣan'atı penbe-dûz ve şi'ri pür-sûz idi. Sulṭân Selîm devrinde irtiḥâl-i dâr-ı 'uḳbâ etmiştir. Âtideki ebyât âṡâr-ı şi'riyesinden nümûnedir.

noḳṣan ġazel

Âh kim ġurbetde ḳaldum bir nigâr eyler beni
Çoḳdan eylerdüm sefer ol şîve-kâr eyler beni

İtlerüme hem-dem ol gitme ḳapumdan der baňâ
Bunca yıldur dostlar ol i'tibâr eyler beni

Düşeli dil zevraḳı girdâb-ı 'aşḳuň baḥrına
Ha bu gün yarın diyü bu rûzigâr eyler beni

beyt Cânı aġzına gelür meclisde cânâ şîşenüñ
Yüz ḳızardup bûseler aldıḳça la'lüñden şarâb

CEMÂLÎ: Gülbün-i vücûdu gülistân-ı Edirne'den nümâyân ve Şeyḫ Cemâlî Meḥmed Efendi 'unvânıyla ma'lûm-ı 'âlemiyân olup taḥṣîl-i ma'ârif-i 'ilmiye ve tekmîl-i âdâb-ı resmiye eyledikten ṣoñra ṭarîḳat-ı 'Uşşâḳiye meşâyiḫ-i kirâmından âtîde tercemesi mezḳûr Şeyḫ Meḥmed Ḥamdiyü'l-Baġdâdî'den bi'l-intisâb ṭarîḳe icâzet almış ve Gülşenî Ḥasan Şezâî Efendi'den daḫi âdâb-ı ḥaḳîḳat ve ṣoḥbeti görmüş olduğu ḥâlde biñ yüz elli sekiz târîḫinde İstanbul'a 'azîmetle Meḥmed Efendi yerine 'uşşâḳiyeden ṣavaklarda (ṣavaflar) Ḥırâmî Aḥmed Paşa Tekyesi'ne şeyḫ oldu. Buna pîr-i s̱âni denir Ḥüsâme'ddin 'Uşşâḳî'niñ onuncu derece ḫulefâsındandır. Biñ yüz altmış dört târîḫinde dersa'âdette 'âzim-i 'âlem-i câvidânî olmaġla Egriḳapı ḫâricinde kendüye mensûb olan dergâh-ı şerîfte medfûndur. Bu eş'âr âs̱âr-ı güftârındandır.

ġazel Yoḳları var itmege Ḥaḳḳ itdi künle çün ḫitâb
Anlaruñ yüzini kendi yüzine çekdi niḳâb

Her ẓuhûrâtı içinde setr olınmaḳ dileyüp
Eyledi her bir ẓuhûrını ẓuhûrına ḥicâb

Kendi yüzin ġayri yüzlerden temâşâ itmege
Kendinüñ bir yüzinüñ mir'âtın itdi bî-ḥisâb

Ol ṣıfât ile aradup ẕâtın buldırmaġa
İtdi esmâsı ile eşyâyı cümle feyż-yâb

Cân gözin aç baḳ anuñla sen bu işlehten işe
Taḥt-ı esmâsındadur hep ger günâh ü ger s̱evâb

Ḥaḳdan özge yoḳ mı kaṭ'a hiçbir şey'i diyene
Ġayri yoḳdur ver Cemâlî sâile ṣâfî cevâb

(s.456) ġazel-i diger Cânı cânâne virüp cânâna eyler intisâb
Ḳaṭresin baḥre ḳatan 'ummâna eyler intisâb

'Abd-i maḥż olup rıżâda istiḳâmet eyleyen
Dergehe bulup yolı sulṭâna eyler intisâb

Bülbül-âsâ ṭurmayup zâr eyleyen şeb-tâ-seḥer
Bâġ-ı dilde ol gül-i ḫandâna eyler intisâb

Göňlini dermânsız olan derd-i ʻaşḳa uġratan
Ol rumûz-ı ḥikmet-i Loḳmân'a eyler intisâb

Ṣoḥbet-i ḥayvânîden kendi özini ḳurtaran
Ey Cemâlî ṣoḥbet-i insâna eyler intisâb

ġazel-i diger Sâil-i dergâhuňam geldüm saňâ yâ Rab meded
Bî-kesüm luṭf u kerem eyle baňâ yâ Rab meded

Ben ḫaṭâ idüp geçürdüm vaḳtumı ʻıṣyânile
ʻAfv idüp ʻıṣyânumı eyle ʻaṭâ yâ Rab meded

Ben rıżâň üzre senüň bir demde hîç bulınmazam
Öňümi aldı benüm nefsî hevâ yâ Rab meded

Çoḳ benüm ʻıṣyânum ammâ raḥmetünüň ḥaddi yoḳ
Ḳalmayam ʻıṣyânile yüzi ḳara yâ Rab meded

Şöyle ṭoldur ʻaşḳuňı kemter Cemâlî göňline
Ẕerrece yer bulmasun anda sivâ yâ Rab meded

nâ tamâm ġazel Kâfire küfrümi virdüm mü'mine îmânumı
Zâhide zühdümi virdüm fâsıḳa ʻıṣyânumı
Sâlike virdüm sülûkum mühmile ihmâlümi
Kâmile virdüm kemâlüm nâḳıṣa noḳṣânumı
ʻÂlime ʻilmümi virdüm câhile hem cehlümi
ʻÂşıḳa ʻaşḳumı virdüm ʻârife ʻirfânumı

Âtide tercemesi meẕkûr Naẓîra Efendi Şeyḫ-i müşârun ileyhiň sitâyiş-i ḥaḳḳında demiştir.

naẓm Cemâl-i Ḥaḳḳa maẓhardur cemâli
Anuňçün şöhreti oldı Cemâlî

Celâl iẓhâr ider tevḥîd-i Ḥaḳda
Velî tev'em cemâline celâli

Gürûh-ı ‘ârif-i billâha me’ẖaz
Odur aṣlında zîrâ var kemâli

Reh-i ‘uşşâḳiyânuň rehberidür
Reh-i ‘aşḳı ḳomaz tenhâ vü ẖâlî

El aldı ḥażret-i Baġdâdî’den ol
Anuňla buldı ol ḳurb-ı viṣâli

Netîce ḥażret-i Şeyẖ Sezâyî
Ânı irşâd idüp gitdi melâli

O şimdi mürşididür râh-ı Ḥaḳḳuň
Murâduň aňlamaḳ ise meâli

Varup dâmânına yüz sür Naẓîrâ
Var ise müşkilüň eyle suâli

Lisân-ı ḥâl ile bilür murâduň
Du‘âsıdur uzatma gel maḳâli

İlâhiyâttan ‘ibâret müretteb dîvânları vardır. Seniyyü’ş-şemş geçmiş maẓanneden bir ẕât-ı sütûde-ṣıfât idi. Maẖdûmları Meḥmed Efendi Edirne’de Ṣalı Tekyesi şeyẖi olan Edirneli Yazıcı-zâde Meḥmed Efendi’niň vefâtında oğlu daẖi ġâib olduḳta anlarıň yerine Ṣalı Tekyesi’ne şeyẖ olup biň yüz ṭoḳsan üç târîẖinde vefât etmekle anıň yerine dersa‘âdette Ṣavaḳlardaki ‘Uşşâḳî tekyesi şeyẖi olan maẖdûmu Cemâle’ddin Efendi şeyẖ olup az müddette irtiḥâl etmekle yerine oğlu Niẓâmü’ddin Efendi şeyẖ oldu. 1199 zi’l-ḳa‘desiniň onuncu gününde o daẖi vefât eyledi.

s. 457 CİVÂNÎ: Kadı-zâdedir. Tekmîl-i kemâlât-ı ‘ilmiye ettikten ṣoňra Kemâlpaşa-zâde merḥûmdan mülâzim ve ṭarîḳ-i ḳażâya ‘âzim olmuştu. Âẖiru’l-emr altmış aḳçe ile Vize ḳażâsına ḳadı iken vefât etmiştir. Bu ebyât güftârındandır.

ḳıt‘a

Ġonceye ol la‘l-i dür-pûşı nice teşbîh idem
Ġonce ancaḳ bir dehendür kim anuň dendânı yoḳ

‘Âşıḳ olan şem‘den görmek gerekdür yanmaġı
Yüregi yanar yâşı aḳar velî efġânı yoḳ

maṭla‘ Seg-i yârüm dimiş mecnûna şeydâ
İşidüp Leylî didi seg be-ṣaḥrâ

CİVÂNÎ-İ DİGER: Ehl-i ḥiref ṭâifesinden külâh-dûz idi. ‘Aṣr-ı Sulṭân Süleymân H̱ânî şu‘arâsındandır. Bu maṭla‘ maḥṣûl-ı ṭab‘-ı dürerbârlarıdır.

maṭla‘ Vefâ bünyâdı dilberde nolaydı üstüvâr olsa
Ya ben bî-çâre vü üftâdede ṣabr u ḳarâr olsa

CEVRÎ: Ḳınalızâde Ḥasan Çelebi Teẕkiresinde beyân olunduğuna göre mûmâileyh şu‘arâ-yı belâġat deyrine ma‘den olan şehr-i Edirne’dendir. Ṣıgâr u kibâr arasında Ḥarraṭ-zâde demekle iştihâr bulmuştur. Babası ẓurefâ-yı A‘câmdandır. Sulṭân Selîm ile gelerek Edirne’de mekân ṭutmuştur. Nâmı İbrâhim’dir. ‘Ulüvv-i himmet ü sümüvv-i nehmeti ile ṭarîḳ-i ber-sa‘âdet-i ‘ilme sülûk edip nice zamân Bostân Efendi zamânında gülistân-ı fażl-ı ‘irfândan ẖûşe-çîn olup ictinâ-i s̱emâr-ı fażl u yaḳîn etmiş idi. Âẖirü’l-emr ebvâb-ı recâ vü âmâli ünsdâd olup ol bâbdan bî-murâd olunca maẖzûn u nâşâd ‘Abdü’l-kerîm-zâde merḥûmuň südde-i felek-nihâdına istinâd ederek ondan mülâzim olduktan ṣoňra ṭarîḳ-i ḳażâya ‘âzim olmuştur. Alâm-ı bî-encâm-ı manṣıb-ı ḳażâya mübtelâ iken yine dâimâ taḥṣîl-i fażl ü ‘irfân etmekde idi. Dürr-i ma‘ârif-i fażâilinden fażla laṭîf ebyâtı ve mües̱s̱er sûz-nâk kelimâtı vardır. Murabba‘-gûylık rûşende ṭab‘ı âzmâyiş etmekte güzel murabba‘lar demiştir. Kendileriniň re’yiyle bu ebyât tesvîd olunmuştur.

murabba‘ ġazel Gelmek çü müyes̱s̱es degül serv-i kenâra
Sende ise taḥammül göremem ṣabr u ḳarara
Ḳadîr de degilken bilürem terk-i diyâra
Âvâre göňül neyleyeyim saňa ne çâre

Günden güne arturmadasın âh ile zâruň
Gûş eylemez ol serv-ḳad ü lâle-ʻizâruň
Bir yerde ise yoḳ iki gün ṣabr u ḳarâruň
Âvâre göňül neyleyeyim saňa ne çâre

Ḳâdir degilem ol ṣanemüň kûyına varam
Bir mers̱iyede firḳatla zâr u nizâram
Ṭokunmaz iken şimdi benüm başıma çârem
Âvâre göňül neyleyeyim saňa ne çâre

Biň var ġam-ı cânâne ile sînede dâġuň
Envâʻ-ı hevâlarla ṭolu cevf-i dimâġuň
Şimdengerü nitmek gerek olmış olacaġuň
Âvâre göňül neyleyeyim saňa ne çâre

Yâr olamaduň gitdi bu ben bağrı kebâbe
Başında hevâlar beni döndürdi ḥabâbe
Cevr eyleyüben Cevrî'ye düşdüň mey-i nâbe
Âvâre göňül neyleyeyim saňa ne çâre

Ḳafzâde Fâiżî'niň Zübdetü'l-Eşʻâr'ında âtîdeki ebyât Edirneli H̱arraṭ-zâde Cevherî nâmınadır.

ebyât ʻAzm eylese ne cânibe ol kaʻbe-i ümmîd
Ḳıble-nümâ gibi yüregim ditrer üstine

Dili alup gider oldıḳda al bile cânı
Biribirinden ayırma efendi yârânı

(s.458) biň altmışbeş târîẖinde irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ etmiştir.

ÇEMENÎ: Nâmı Dervîş Aḥmed'dir. Biň otuz târîẖinde Edirne'de vefât etmiştir. Bu beyit onuňdur.

beyt Yoḳdur s̱ebâtı ey Çemenî çerẖ-ı kec-revüň
Bir dem murâduň üzre dönerse girü döner

ḤARFÜ'L-ḤÂ

ḤÂFIẒ: Şeyḫ Ḥâfıẓ Meḥmed Efendi'dir. Kömürcü-zâde demekle meşhûr olmuştur. Edirne'de tenevvüre bend-i ḫanḳâh-ı vücûd olup ba'de taḥsîlü'l-'ulûm ṭarîḳat-i 'aliyye-i Mevleviyyeye deḫâlet ve ba'żı memâlik ü büldânda bir müddet seyâḥatle ṭarîḳ-i mezkûrce tekmîl-i rüsûm ettikten ṣoñra Güzelḥiṣâr Ḳaṣabasında vâki' zâviye-i Mevleviyesi meşîḫati i'ṭâ buyurulmuştu. Orada imrâr-ı rûz ü leyâl eylemekte olduğu ḥâlde biñ iki yüz on iki târîḫinde 'âzim-i 'âlem-i câvidânî olmuştur. Bu ḳıṭ'a zâde-i ṭab'-ı şeyḫâneleridir.

ḳıt'a

Evvel-i evvel-i 'âlem der-i Mevlânâdur
Âḫir-i âḫir-i âdem der-i Mevlânâdur

Maẓhar-ı cem'-i şu'ûn dâir-i 'arş-ı a'ẓam
Mevc mevc-i yem-i 'âlem der-i Mevlânâdur

velehû 'arabî ḳıṭ'a

Farzı külli ḫuṭvetin lenâ zilletü'l-ḳademi
İrḥam lenâ yâ ra'ûfu bi zâtike'l-ḳıdemi

Künnâ fehûmen ve efkâren ve ma'dûmen
Feci'nâ ile'l-'âlemi'n-nâsûti mine'l-ḳademi[78]

ḤÂKİMÎ: Eşrâf-ı ḳużâttan Çuḳacı-zâde Aḥmed Efendi'niñ ferzend-i mihteridir. Kendisi daḫi zümre-i ḳużâttan olup Ḳaraferye'de ḳadı iken biñ on sekiz târîḫinde vefât eyledi. Bu ebyât âsâr-ı şi'riyesindendir.

müfredât

Mâilüz âyîne-i ruḫsâruña dil-dâdeyüz
Ṣâf-dil pâkîze-meşreb gıll ü gışden sâdeyüz

Bir gün olur kim ögüdür Ḥâkimî devrân bizi
Âsiyâb-ı çerḫ içinde dâne-i üftâdeyüz

---

[78] Her adımımızda bir ayak sürçmesi vardır. Ezelî zâtın hürmetine ya Raûf bize merhamet eyle. Biz birer mefhûm ve fikir halinde idik ve hiçdik. Yokluktan bu varlık âlemine geldik.

Ḳand-i lebile ṭûṭî-i dil itdi güft ü gû
Mir'ât-ı rû-yı yâr ile olduḳda rû be rû

ḤIBRÎ: Ṣâlbâş Mevlânâ Ḥasan Efendi-zâde müellif-i Enîsü'l-Müsâmirîn Mevlânâ 'Abdurraḥman Ḥıbrî Efendi'dir. Sulṭân Meḥmed Ḫân-ı Râbi' 'aṣrı 'ulemâsı ṣırasında tercemesi mesbûḳtur. Bu eş'âr güftâr-ı dürerbârındandır.

[Sulṭân Murâd Ḫân-ı Râbi' 'ulemâsından biñ otuz ṭoḳuz ramażânında vefât eden sâbıḳu't-terceme müderrisînden Ṣâlbaş Mevlânâ Ḥasan Efendi'niñ ferzend-i ercümendi 'Abdurraḥman Ḥıbrî Efendi'dir. Edirne'den (Zi'l-ḥicce 1012) tarîḫinde 'azm-i şehristân-ı vücûd ve cilve-ger-i ṣaḥîfe-i şühûd olup 'ulemâ-i 'aṣra ḫidmet ve birinden iktisâb-ı şeref-i mülâzemetle devr-i medâris-i mu'tâde ile ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zûl iken (Cemâziye'l-ûlâ 1049) da Baba Ḫalîl-zâde Meḥmed Efendi yerine Edirne'de İbrâhîm Paşa Medresesi ḫarcıyla bekâm ve (Zi'l-ḳa'de 1052) de Ḥüseyin Efendi yerine Sirâciye Medresesi'ne ḥareketle nâil-i merâm oldular. (Cümâde'l-ûlâ 1053) selefi Baba Ḫalîl-zâde Efendi yerine Emîniye Medresesi verilip (Ṣefer 1054) Tâce'ddin-zâde 'Ali Efendi yerine Ṭaşlıḳ Medresesi'ne taḥrîk olundu. (Şa'bân 1057) de Câmi'-i 'Atîḳ Medresesi'ne ḥaḳîḳ olup (Şevvâl 1065) de Üç Şerefeli Medresesi'ne mevṣûl (Cümâde'l-evvel 1068) de Edirne Dârü'l-ḥadîs̱i'ne vuṣû bulup bu üç medresede selef-i sâlifleri Baba Ḫalîl-zâde Efendi'yi ta'ḳîb ettiler. (Muḥarrem 1070) de Mektûbî Ḥüseyin Efendi yerine Toḳat ḳâżâsı verilip (Şevvâl 1071) de 'azl olundular. (Receb 1080) de Ebû Sa'îd-zâde Feyżu'llah Efendi arpalığı olan Tire ḳażâsı ber vech-i mevleviyet tevcîh olunup (Rebî'u'l-evvel 1081) de 'azl olunduḳlarında yerleri s̱âniyen Feyżu'llah Efendi'ye arpalıḳ verildi. Ba'dehû bunlara Belgrad pâyesi żamîmesiyle Ḳarîn-âbâd ḳażâsı ber vech-i nâibiyyet ta'yîn olundu. Ba'dehû Siroz ḳażâsına naḳl edip orada güzârende-i eyyâm u leyâl olduğu ḥâlde (Cümâde'l-ûlâ 1087) de intiḳâl u 'âlem-i 'uḳbâya irtiḥâl eyleyip Siroz ḳaṣabasında ḥiṣâr ardında vâḳi' ḳabristanda defn olunmuştur. Mevlânâ müşârun ileyh Sâlbaş-zâde demekle ma'rûfdur. Âs̱âr-ı 'ilmiyelerinden on dört faṣıl üzerine müretteb ve (Enîsü'l-Müsâmirîn) ismiyle müsemmâ 1046 târîḫinde te'lîf olunmuş bir Edirne Târîḫi ve Ḥüseyin Vâiẓî'niñ Ḥadîs̱-i Erba'în'ini lisân-ı 'azbü'l-beyân-ı Türkî ile şerḥ edip (Riyâżü'l-'Ârifîn) 'unvânlı bir es̱eri ve nücûmdan evḳât-ı ḫamseye müte'allıḳ 1067 târîḫinde te'lîf olunmuş risâlesi ve Sulṭân Murâd Ḫân-ı Râbi''iñ Bağdâd fetḥine dâir 1048 târîḫinde te'lîf olunmuş bir târîḫçesi ve Revân Ḳal'esi fetḥine dâir diğer bir

târîḫçesi nezd-i faḳîrânemde mevcuttur. (ez-ġayr-i Riyâżü'l-'Ârifîn)] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.243)***

ġazel

Feyż-baḫş olmada enhâra seḥâb-ı Edrine
Cûş iderse ṭaň mı âb-ı pür-ḥabâb-ı Edrine

Şâhid-i gül ḫâr ile hem-ṣoḥbet olmışdur meger
Âña muġberdür bulandı ṣanma âb-ı Edrine

Âteşîn güller ile oldı kenâr-ı cûybâr
Gülşene gel kim yerinde âb ü tâbı Edrine

Berg-i sebz ile olur eşcâr-ı bâġı serbülend
Her biri rif'atde oldı çün ḳıbâb-ı Edrine

Gülşen-âbâd-ı cihân ma'mûr olupdur gûyiyâ
İltifât-ı cân-ı murâd ile ḫarâb-ı Edrine

Ol şehinşeh kim du'âsın vird idinmişdür cihân
Nîtekim zikr-i cemîlüñ şeyḫ ü şâb-ı Edrine

Peyrevî-i ḥażret-i üstâde ḳıl Ḥıbrî hemân
Ḥüsn-i naẓmuñ tâ pesend ide şebâb-ı Edrine

(s.459)

Ol ḫudâvend-i kerîmü'ş-şânımuñ bu ḫalḳınuñ
Şemmesine degmeye tâze gül-âb-ı Edrine

Luṭf-ı ḫâṣ it bendeñe ey dâver-i sâhib-kerem
Almaḳ istersen du'â-yı bî-ḥisâb-ı Edrine

maṭla'

Biz 'âlem-i âbı ġam-ı dünyâ ile geçdik
Deryâ-yı ġamı zevraḳ-ı ṣahbâ ile geçdik

Fetḥ-i Baġdâd'a bu târîḫi demiştir.

târîḫ

Bir seḥer gördüm idi ḳâṣıd-ı ferḫunde peyâm
Eyledi müjde-i fetḥ ile dil-i 'âlemi şâd

Didi kim oldı musaḫḫar şeh-i 'âlem-i rezme
Şehr-i Baġdâd ü aňâ tâc olan cümle bilâd

Neredür fetḥ olan eyâ diyü ṣordıḳda didi
Didi Ḥıbrî aňâ târîḫ “bilâd-ı Baġdâd”

ḤÜSÂMÎ: Edirnelidir. Dîvân-ı hümâyûn küttâbından olup Güzelce Maḥmûd Paşa’ya reis olmuştu. Biň on dört târîḫinde Caġala-zâde Sinan Paşa ile ‘acem seferine gidip Diyarbekir’de vefât eyledi. Bu eş‘âr güftâr-ı dürer-bârından nümûnedir.

ġazel

Bir bendesine ol mehüň aṣlâ naẓarı yoḳ
Öldürdi beni derd ü ġamı hîç ḫaberi yoḳ

Şâm ü seḥer aḳdı ser-i kûyında sirişküm
Bu ḳanlu yaşum luṭfile hîç bir sileri yoḳ

Hep derd ü belâ renc ü ‘anâ bende müheyyâ
Üftâdelerüň ey meh-i ġarra neleri yoḳ

Ṭaňmıdur eger ṣalsa beni âteş-i ‘aşḳa
Pervâne-ṣıfat bencileyin bir yanarı yoḳ

‘Uşşaḳını güldürmedi aġlatmadadır yâr
‘Işḳ ehlinüň ‘âlemde Ḥüsâmî güleri yoḳ

tecnîs ġazel

Ḥışmile çatup ḳâşı cefâ yayın o ḳurdı
‘Uşşâḳa atup ġamze-i ḫûnrîzin o ḳurdı

Gördüm gice pervâne düşüb yanmada şem‘e
Ṭuṭuşmaġa bülbülleri meydâna o ḳurdı

Olmamış idi muṣḥaf-ı ḥüsnüň daḫi taḥrîr
Dil ṭıflı sevâd-ı ḫattuňı ezber oḳurdı

Aġyâr-ı seg aldanma saňâ dilgilenürse
Hey ḳuzıcaġım yâr ola ṣanma sen o ḳurdı

Şükrüm bu durur ‘âlem-i ‘ulvîde Ḥüsâmî
Bu şâha ḳulım ḫayme-i gerdûnı o ḳurdı

ḳıṭ'a Ol ḳadar gerden-firâz olmış o şâh-ı bî-bedel
İrmedi ḥayfâ o serv-ḳâmete bir kerre el

Tîġ-i kûh-i miḥneti kesmek diler Ferhâd-ı dil
Ṭaġla ṭaşuň Ḥüsâmî cengini seyr eyle gel

rubâ'î Mesîḥâ-veş ḳaçan kim nuṭḳa gelse
İder biň mürdeyi iḥyâ kelâmı

Ḳadîmî muḫlişuň kimdür dir iseň
Faḳîrüň bende-i kemter Ḥüsâmî

müfredât Şarâb-ı 'aşḳla mestim ġubârı neyleyeyim
Ḫaṭṭ-ı 'ızâra irişdüm bahârı neyleyeyim

Bârî bir kez luṭfuňı görsün Ḥüsâmî derdmend
Bunca yıldur işigüňde sürinür ey bî-vefâ

(s.460) Şâ'ir-i meşhûr Bâḳî Efendi'niň vefâtına bu târîḫi demiştir.

târîḫ İşidüp didi vefâtına Ḥüsâmî târîḫ
İntiḳâl eyledi Bâḳî bu fenâ dünyâdan

ḤÜSÂMÎ-İ DİGER: Takye-dûzî Gülşenî Dervîş Ḥasan'dır. Ḫaṭṭ-ı ta'lîḳte de üstâd ü pesendîde-i rûḥ-ı 'imâddır. Biň seksen beş târîḫinde vefât edip Yeňi 'İmâret'te Mes'ûdiye Câmî'-i şerîfi ḫaẓîresinde medfûn ve naḳş-ı seng-i mezârı Güftî 'Ali Efendi'niň söylediği bu târîḫ-i mevzûndur.

târîḫ Gitdi s̱ânî-i 'imâdı Rûmuň
Eyleyüb 'azm-i beḳâ terk-i cihân

Ḳabrini nûr ile memlû ḳıla Ḥaḳḳ
Cilvegâhı ola 'arş-ı Raḥmân

Fevtine düşdi bir a'lâ târîḫ
Kabr-i Dervîş Ḥasan ola cinân

Eş‘ârından fetḥ-i Baġdâd’a dediği târîḫ nümûne olmaḳ üzere terḳîm edildi.

târîḫ Lafẓan ve ma‘nen târîḫ-i fetḥe
Gördüm ki yârân ḫayli ‘acizde

Didüm Ḥüsâmî bes bî tevaḳḳuf
Baġdâd alındı biň ḳırḳ sekizde

Mûmâileyh Güftî ‘Ali Efendi’niň manẓûm olaraḳ yazmış olduğu hezl-âmîz Teẕkiretü’ş-Şu‘arâ’sında mûmâileyh Ḥüsâmî Dervîş Ḥasan ḥaḳḳındaki ebyât bunlardır.

naẓm Biri de semt-i nüktede mâhir
Sâde perver Ḥüsâmî-i şâ‘ir

Eylemiş ṭab‘-ı ma‘rifet-şinevî
Mâye-i iştihâr-ı Edirnevî

Şi‘ri gerçi laṭîf ü ra‘nâdur
Lîk vâdî-i ḫaṭda a‘lâdur

Anı Dervîş ‘Abdî-i üstâd
Eylemiş semt-i ḫaṭda reşk-i İmâd

Eylemez şi‘r-i hoş-‘ibârâtı
Metn-i enmüzec-i ‘ibârâtı

Ṭab‘ı kim semt-i naẓma raġbet ider
Anda daḫi beyân-ı ḳudret ider

Ḫânesi kûşe-i ṣafâ-teşvîş
Ġam-perestân-ı Rûma dârü’l-‘iyş

Oldı ol ḫâne-i ḫıred-me’men
Bî-nevâyân-ı şehre hep mesken

Güftî’niň ḫaṭṭ-ı desti olan nüsḫadan me’ḫûzdur.

ḤÜSNÎ: Edirne'de ikinci mekteb-i rüşdî-i mülkî mu'allim-i s̱ânîsi Ḥüsni Efendi'dir ki Sıḳca Murâd Maḥallesi ahâlisindendir. Biň iki yüz ṭoḳsan sekiz rebî'u'l-âḫirinde vefât etmekle Baba Timurṭaş Mescid-i şerîfi sâḥasında defn olunmuştur. Bu beyit maḥṣûl-ı ṭab'-ı dürerbârlarıdır.

maṭla' Ṣalıň şâḫ-ı melâḥat ḳâmet-i zîbâyı görsünler
Zihî sümbül gibi zülf-i feraḥ-efzâyı görsünler

ḤASÎBÎ: Nâmı Aḥmed'dir. Edirne'de Şeyḫî Çelebi Maḥallesinde tevellüd etmiştir. Bektâşî ṭarîḳine mensûb olduğu cihetle elsine-i nâsda Ḥasîbî Baba demekle şehîr bir pîr-i rûşen-żamîr idi. Ḳırḳkilise sancaġı dâḫilinde Ṣamaḳo(f) ma'deninde bir ḫayli sene kitâbet ḫidmetiyle istiḫdâm olunup âhir-i 'ömründe bi'l-istifâ Ḳırḳkilise ḳaṣabasında temekkün etmiş ve biň iki yüz seksen yedi zi'l-ḥiccesiniň on yedinci günü irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ etmekle ḳaṣaba-i mez̠kûrede Ḳara Omur ḳabristânında defn olunmuştur. Bu ġazel maḥṣûl-ı ṭab'-ı dervîşâneleridir.

ġazel (s.461) Kemâl ehli olan her mü'minüň îmânı ḥaḳdır ḥaḳ
Muṣaffâdur derûnı 'ârifüň 'irfânı ḥaḳdır ḥaḳ

'Aref dersin debistân-ı ezelden ḫatm idüp gelmiş
Ledün 'ilminde mâhir ḳuṭbî-i devrânı ḥaḳdır ḥaḳ

Tehî ṣanma bu mevcûdâtı zâhid düşme vesvâsa
Bu 'ibret-gehde ṣûfî 'âşıḳuň vicdânı ḥaḳdır ḥaḳ

Urup mir'ât-ı ḳalbe ṣayḳal-ı tevḥîd-i yezdânı
Mücellâ eyle göňlüň ḫânesin mihmânı ḥaḳdır ḥaḳ

Ḫalâs ol var Ḥasîbî gibi sen de terk-i aḫfâdan
Muhibb-i ḫânedânuň rehber ü bürhânı ḥaḳdır ḥaḳ

beyt Dâne-i dürr-i ḥabâbı ṣaçılur aġzından
Bezmde fetḥ-i dehân eylese serbeste sebû

ḤÜSEYİN ÇELEBİ: Pervâne-zâde demekle ma‘rûf idi. Kendisi zümre-i sipâhiden olmaġla Ṣadra‘ẓam Filibeli Ḥâfıẓ Aḥmed Paşa ile biñ otuz dört târîḫinde Baġdâd seferine gidip es̱nâ-yı râhda A‘râb elinde şehîden vefât eyledi. Âtideki ebyât güftâr-ı dürerbârlarındandır.

naẓm Gülşen-i ḥüsn içre cânâ ḳâmetüñ serv-i nihâl
‘Ârıżuñ verd-i muṭarra gözlerüñ nergis-mis̱âl

Ḫâḳdan ref‘ it Ḥüseynî bendeñi şâhum meded
Hecr-i pâ-bûsuñla ġurbet oldı zîrâ pâymâl

velehü Semend-i nâza nevres süvâr olur giderek
Kemend-i zülfine diller şikâr olur giderek

O mâh burc-ı şerefden henüz ṭoġmışdur
Şu‘â‘-i mihr-i ruḫı tâbdâr olur giderek

Visâli bâġına yârüñ erem diyü her sû
Sirişk-i dîdelerüm cûybâr olur giderek

ḤÜSEYNÎ: Ḥasan Çelebi Tez̠kiresi beyanınca Edirnelidir. Emir Ḥüseyin Ḥalvâyî demekle meşhûr ve zamânında ḥalâvet ü melâḥatla mez̠kûrdur. Ehl-i mezaḳ olan aṣḥâb-ı ‘irfân ‘âşıḳ-ı nâlânı ve ḥelvâ-yı leb-i şîrîn ü ḳand-i müẕâb-ı la‘l-i rengîninüñ cümle ‘âlem ḫayrânı idi. Şi‘irde ol ḳadar ḳudret ü istiṭâ‘atı olmadıġından zamânı şu‘arâsınıñ eş‘ârını ġaṣb edip meftûn-ı ḥüsn ü ânı olanlara *benümdür* diyerek oḳurdu. Ḥattâ Laṭîfî bu ḳażiyeye vâḳıf olmadıġından Figânî’niñ bu ġazel-i meşhûrunu aña isnâd etmiştir.

şi’r Ḳaşuñ yanındaki ḫâlüñ degildür ey mehrû
Sitâredür ki olupdur hilâle hem pehlû

Şu‘arâ-yı Rûm’uñ şa‘ir-i ‘âlî-ḳadri merḥûm Emrî Çelebi mezbûr Ḥüseynî ḥaḳḳında bu ebyâtı demiştir.

şi’r Şu‘arânuñ emîri Ḥalvâyî
Ki her âhûya dâsitân söyler

Aḫsenü’ş-şu‘arâ kizbeh deyüben
Her ne kim söylese yalân söyler (intehî)

Fi’l-vâḳi‘ Laṭîfî Teẕkiresi’nde merkûmuň tercemesinde Abdallar meşrebini ve Dedeler mezhebini ḳullanırdı. Ṭabî‘at-ı şi‘riyesi kem değildir diye meẕkûrdur. Sicill-i ‘Os̱mânî’de târîḫ-i vefâtı 1034 gösterilmiş ise de ṣaḥîḥ naẓarıyla baḳılamaz.

ḤIFẒÎ: Ḥâfıẓ-ı Ḳur’ân olmaġla *Ḥıfẓî* maḫlaṣını iḫtiyâr etmiş idi. Ṣarı Memi demekle meşhûr idi. Âhî merḥûmdan ṣoňra Ḳaraferye’ye müderris olup devr-i Süleymân Ḫânî’de orada vefât etmiştir. Bu ġazel âs̱âr-ı güftârındandır.

ġazel

Bend-i zülfüň olmasun boynında bâġı kimsenüň
La‘l-i ḫaddüň yaḳmasun baġrında dâġı kimsenüň

(s.462)

Nâr-ı firḳat yerüm od itdi behişt-ârâ iken
Yâ ilâhî olmasun dûzaḫ ṭurâġı kimsenüň

Ten şu ḥaddile ża‘îf ü nâle şol deňlü naḫîf
Ne görür gözi ne işidür ḳulâġı kimsenüň

Sâġar-ı mey baňa geldükde düşüb oldı şikest
Devr elinden ṣınmasun hergiz ayâġı kimsenüň

Ḥıfżiyâ sînem ocâġı ṭutdı âteş sû-be-sû
‘Aşḳile böyle ṭutuşmasun ocâġı kümsenüň

müfredât

Ey ḫaṭṭ-ı ruḫsâr-ı yâr ol ḥüsn-i taḥrîrüň senüň
Eyledi rengîn varaḳlar üstine yirüň senüň

Bir dügme pîrehenden olmış yaḳaňda ẓâhir
Ey meh ṣabâḥa ḳarşu ṭaň yıldızına beňzer

ḤAḲḲÎ: Câmî‘-i İbrâhim Paşa Maḥallesi ahâlisinden Müştaḳ Aġa demekle şehîr ve ṭarîḳ-i Bektâşî müntesiblerinden ve Nümûne Çiftliği ḫademesinden seksene yetmiş bir pîr-i ‘acîbü’t-tedbîr idi. Biň üç yüz on yedi târîḫinde vefât etmekle Buçuḳtepe Ḳabristanı’nda defn olunmuştur. Bu ġazel maḥṣûl-ı ṭab‘-ı dervîşâneleridir.

ġazel

Âdem ol ‘âlemde yâhû baḳ erenler ḥâline
Ẓâhiren ḥâl ḥırḳasın uydurmaḳ ister şâlına

‘Ârif olmaḳdur hemân dünyâya gelmekden murâd
‘İzz ü câhdan geç ṣaḳın aldanma mekr ü âlına

Cehd ḳıl bir ‘ilm-i ḥikmet aňlayan üstâddan
Men ‘aref esrârınuň ikmâl ü istiḥṣâlına

El virüp yüz gösterür çünki saňâ envâr-ı şûḫ
Nâr-ı ‘aşḳa cân atup hiç baḳma perr ü bâlına

Her kim aldı dehrde ‘ilm-i ledünnîden sebaḳ
Ḫâk-i pâ-yı tûtiyâdur dil çıḳ istiḳbâlına

Çoḳların ebced ḥesâbı ṣaldı baḥr-ı ḥayrete
Ḥaḳḳıyâ bir noḳṭadan ḫatm eyledi iḳbâlına

ḤİLMÎ: Nâmı Meḥmed’dir. Dersi‘âmdan aheriyân Köse Ḥâfıẓ Meḥmed Emin Efendi demekle ma‘rûf bir ẕâtıň ṣulbünden biň iki yüz ṭoḳsan ṭoḳuz sene-i mâliyesinde Edirne’niň Nişṭo‘ân Maḥallesinde pâ-nihâde-i sâḥa-i vücûd olmuştur. Âtide tercemesi mesbûḳ Sa‘dî ‘Abdurraḥman Efendi’niň küçük birâderidir. Muḳaddimen ‘ulûmü ba‘de’t-taḥṣîl Edirne dâire-i ‘askeriyesi ketebesi ṣınıfına deḫâletle oraya müdâvimdir. Bu ebyât ẕâde-i ṭab‘-ı nevresîdeleridir.

naẓm

Ḥüsnüňden uçan şu‘le-i nevvâr-ı şebâbet
Bir ḫande-i pür-nûrıdur ezhâr-ı bahâruň

Vechüňde senüň berḳ uran emvâc-ı melâḥat
Reşk-âveridür ber seḥer şa‘şa‘adâruň

ḤALÎMÎ: Edirne’niň Baba Timurṭaş Maḥallesi’nde biň iki yüz elli beş senesinde ḳadem-nihâde-i ‘âlem-i vücûd olup ḥâl-i şebâbette bir miḳdâr ḫaṭṭ-ı riḳ‘a taḥṣîl ederek ba‘żı mültezimîn kitâbetlerinde bulunduḳtan ṣoňra iki yüz seksen üç târîḫinde Edirne taḥrîr-i emlâk fırḳalarına mesâḥlıḳ ile deḫâlet edip muaḫḫaren bî-kâr ḥiṣâr-ı vukû‘at kitâbetine ba‘de Filibe sancaġı ve daha ṣoňra Tekfûrdaġı sancaġı taḥrîr-i emlâk-ı ḳomisyon baş kitâbetlerine ve es̱nâ-yı istîlâda dersa‘âdete gidip muḥarrirlikle Anḳara vilâyeti seyyâr fırḳalarınıň birine ta‘yîn ḳılınıp rümâsiyelü Rûmelinden çekildikten ṣoňra me’mûriyet-i ḳadîmesi olan Tekfurdaġı’na ric‘at ve ba‘de Küplüce sancaġı vergi me’mûrluġuna taḥvîl-i me’mûriyet etmiş ve biň üç yüz on altı sene-i mâliyesinde Edirne sancaġı ta‘dîl-i ‘umûmî fırḳalarınıň birine muḥarrir-i evvel ta’yîn edilip on sekiz senesinde me’mûriyeti Ḳudüs-i şerîf fırḳası muḥarrirliġine taḥvîl olunmuş idi. Orada îfâ-yı vaẓîfe eylemekte olduġu ḥâlde biň üç yüz yigirmi sene-i hicriyyesi evâsıṭında vefât etmiştir. Vâki‘ olan (**s.463**) ṭaleb üzerine bu ġazel kendi ṭarafından gönderilmekle buraya derc edilmiştir.

ġazel

Ḳanġı bülbül gülşeni gülzâr-ı ruḫsâruňca var
Ḳanġı bâġuň meyvesi ol la‘l-i gülnâruňca var

Ḳanġı gül tâze nihâl içre bitürmiş bâġbân
Ḳanġı servinüň ḫırâmı ḳadd-i reftâruňca var

Ḳanġı dil vâbeste olmış ṭurra-i ṭarrâruňa
Ḳanġı gencüň ejderi zülf-i siyehkâruňca var

Ḳanġı çeşm ile temâşâ eylemişdür mâhtâb
Ḳanġı tâbuň enveri pür-nûr-ı dîdâruňca var

Ḳanġı rindân-ı süḫan evṣâf-ı ḥüsnüň eylemiş
Ḳanġı ‘uşşâḳuň Ḥalîmâ naẓmı eş‘ârunca var

Mûmâileyh şi‘irde sâlifü’ẕ-ẕikr Ḥüseyin Ḥalvâyî’niň meslektaşıdır. Şöhreti Bâġdâdlı Muṣṭafa Efendi ise de mevlidi Edirne’dir.

ḤAMDİYYÜ'L BAĠDÂDÎ: Ṭarîḳat-ı ʻaliyye-i ʻUşşâḳiye meşâyiḫ-i kirâmından Baġdâdî demekle meşhûr Şeyḫ Meḥmed Ḥamdi Efendi'dir. Tercemesi Sulṭân Aḥmed Ḫân-ı S̱âlis̱ ʻulemâ vü meşâyiḫi ṣırasındadır. Eşʻârı ilâhiyâta dâir olup bu ilâhi maḥṣûl-ı ṭabʻ-ı mürşidâneleridir.

[Maṣḳat-ı re'sleri Edirne şehri ise de Baġdâdî demekle şöhret bulmuştur. Ṭarîḳat-i ʻaliyye-i ʻUşşâḳiye meşâyiḫinden Gümülcineli Şeyḫ ʻOs̱mân Efendi'den aḫz-ı yed-i inâbet ve dâḫil-i cemʻiyyetle tekmîl-i âdâb-ı ṭarîḳat ederek irşâd-ı erbâb-ı istiʻdâda icâzet almışlar idi. 1136 târîḫinde irtiḥâl-i dâr-ı ʻuḳbâ etmekle İstanbul yolunda Seyyid Celâlî Türbesi cephesinde vâḳiʻ ḳabristânıñ Tarlaḳapı cihetinde medfûn ve naḳş-ı seng-i mezârı türbe-gerdeleri e'ş-şeyḫ Cemâlî Efendi'niñ söylemiş olduğu bu târîḫ-i mevzûndur.

târîḫ

Ḥażret-i şeyḫu'ş-şuyûḫ-ı kâmilân
Şeyḫ Meḥmed ol veliyy-i muḥterem

Zümre-i ʻuşşâḳîden ol pâk ẕât
Mürşid-i tâm idi ol fevḳa'l-ümem

Mevti oldı ʻâlemüñ mevti gibi
ʻİlm ü ʻirfân ile olmuş idi ʻalem

Ol fenâfi'llah beḳâbi'llah idi
Rûḥı bâḳî cismi olmuşdur ʻadem

Ẕâtın añlamazdı ṣûret-bîn olan
Sîreti ilhâmla aydı dem-be-dem

Herherisiyle didüm târîḫini
Vaṣl-ı ḥaḳḳı buldı Baġdâdî bu dem

Mûmâileyh Gümülcineli Şeyḫ ʻOs̱mân Efendi'den anlar daḫi Gümülcineli Şeyḫ ʻAbdülkerîm Efendi'den anlar daḫi Gümülcineli Şeyḫ Ḫalîl Efendi'den anlar daḫi Keşânî Şeyḫ Meḥmed Efendi'den anlar daḫi Şeyḫ ʻÂlim Sinân ḥażretlerinden anlar daḫi şeyḫ ʻÖmerü'l-Ġarîbî ḥażretlerinden anlar daḫi şeyḫ Seyyid Memicân e'ṣ-Ṣaruḫânî ḥażretlerinden anlar daḫi Şeyḫu'ş-şuyûḫ nebʻu'l-feyżü'l-fütûḥü'l-kâmilü'l-mükemmel Ḥüsâmettin ḥażretlerinden aḫz-ı nisbet buyurmuşlardır.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.306)***

ilâhi

Elḥamdülillâh şükr
Eyledük Ḥaḳḳı ẕikr
Gitdi efsâne fikr
Allâh diyelüm Allâh

Ḳalmadı dilde ġubâr
Eyledi hep târümâr
Buldı derdliler tîmâr
Allâh diyelüm Allâh

Dost bâġında bülbüller
Feryâd idüp gül diler
Maḳṣûdların buldılar
Allâh diyelüm Allâh

Ṭoldı göňle nûrlar
Oldı ẕâkir münevver
Melekler raḥmet eyler
Allâh diyelüm Allâh

Bu tevḥîdi kim duyar
Cân terkin ura meger
Baġdâdî'de yoḳ es̱er
Allâh diyelüm Allâh

İlâhiyâtta Baġdâdî taḫallüṣ ederler ise de kendileri Ya'ḳûb Kilârî Maḥallesi ahâlisinden imiş.

ḤAMDÎ-İ DİGER: Muṣṭafa Kesbî ile müşâ'arelerine ve söylemiş olduğu ba'żı manẓûm tevâriḫe naẓaran Sulṭân Muṣṭafa Ḫân-ı S̱âlis̱ 'aṣrı 'ulemâsından olduğu aňlaşılmış ve Ṭaşlıḳ Câmî'-i Şerîfi imamı olduğu da taḥḳîḳ ḳılınmıştır. Bu nâ-tamâm ġazel âs̱âr-ı şi'riyesindendir.

naẓm 'Âdet olmış dilbere cevr ü cefâ şeydâsına
'Âşıḳ-ı üftâde iseň baḳma istiġnâsına

Ḫırḳa-i ṣabrı giyüb Ḥamdî ḳulı şimdi 'ıyân
Âb ü sen göňlin aḳıtdı bir ḥüsn-i deryâsına

velehû beyt Eyâ Ḥamdî faṣîḥ-i kesbiyete naẓîrüň ne mümkindür
Ki anuň cüreti vardur ser-â-pâ heb rivâyâtda

Eş'ârı kelâm-ı mevzûn kabîlindendir. Mezîd Ḥammâmı pîşgâhındaki sebîliň ta'mîr-i târîḫi bu zâtındır.

ḤARFÜ'L-ḪÂ

ḪÂTEMÎ BEG: Ṣuṣa ve Berġos ḳaṣabâtında vâki' cevâmi'-i şerîfeniň bânîsi Ṣoḳullu Ṭavîl Şehîd Meḥmed Paşa'nıň evlâdından Dîvâne Maḥmûd Çelebi'niň oğlu olup ḥarem-i ḫâṣda perverde olan Edirneli Sipâhi İbrâhim Beg'dir. Meyâne-i sipâhîde güzîde ve seyâḥat ile cihânger-dîde bir pîr-i rûzigâr-dîde idi. Evvelce maḫlaṣı *Mâtemî* iken muaḫḫaren *Ḫâtemî* taḫallüṣ eyledi. Şâ'ir-i muḫteri' ü vâṣıl-ı netâyic-i aṣl u fer'dir. Müretteb dîvânı vardır. Âtîdeki eş'âr maḫṣûl-ı ṭab'-ı dürerbârlarıdır.

ġazel (s.464)

Ey göňül ehl-i fenâ ol giyüben köhne nemed
'Âḳıbet ḫâk olısar çünki bilürsin bu cesed

Ḳalbüňe ma'rifetu'llâh tecellî itmez
Nîtekim sende ola ba'ż u hevâ ḥıḳd u ḥased

Göňlüňi cehd idüp envâr-ı ma'rifetle pür it
Diler iseň ki seni ḳul idine mîr-i aḥad

Râzuňı eyleme ifşâ olur olmaz nâsa
Ṭuymasun dildeki esrâr-ı nihânuň bir aḥad

Ḫâtemî sür yüzüňi ḥażret-i pîr işigüne
Yine andan irişür saňa irişürse meded

ġazel

Ḳan boşansa kesicek bâşımı cânân eline
Reşk ider ânuň o dem pençe-i mercân eline

Şahvârum ser-i ġalṭânuma öykündi diyü
Aldı meydânda gûyı yine çevgân eline

Göňlümüz almaz ele ol daḫi gül oldı bahâr
Bülbülüň aldı nice serv-i ḫırâmân eline

Şâḫ ucında ṣanuram bir gül-i ḥamrâ açılur
Sâḳî sâġar ṣunıcaḳ ol gül-i ḫandân eline

Mey-i rengîn-i ma'ârif ḳadeḥidür bu ġazel
Ḫâtemî-var yaraşursa şeh-i devrân eline

ġazel	Ḥammâma giren ol gül-i nâzük bedeni gör Pehlûsı temâşâdur o billûr teni gör Cân virse baňâ ṭûṭî-i dil itme ta'accüb Ḳo söyleyeňi sözüm işit söyledeni gör Bir mâhuň olup âyîne-i ḥüsnine nâẓır Dildâdesi olursaň eger sen de seni gör Bu şebde nice yâr ile olur diyü ṣoḥbet Ṣır tevbeleri bâde-i peymân-şikeni gör 'Âşıḳ olalı Ḫâtemî ol mihr-i münîre Ża'f ile helâk itdi ġam u ġuṣṣa beni gör
müfredât	İrişür menzil-i maḳṣûdına âheste giden Tîz-reftâr olanuň pâyine dâmen ṭolaşur Çâk olan dest-i cefâ bile girîbânumdur İlişen ḫâr-ı ġam u miḥnete dâmânumdur Şîvesinden ṭuramaz bir dem ayâġ üstine yâr Tâze şâḫuň yine kendüye olur mîvesi bâr Sen ṭururken mihr ü mâha yaḳmış ey ḫûrşîd-ḫadd İsterem Ḥaḳdan çuḳûrında bula ehl-i raṣad O perî-rû güzelüň oldı muḳâbil yüzine Yine âyînenüň ey dil görünür var gözine Ḫaṭṭ degildür görinen âb-ı 'izârında velî Bî vefâlıḳ o mehüň kir getürübdür yüzine Yâre ṣorınca şîve-i ḳadd-i nihâlini Didi gel itme baňa ḳıyâmet suâlini Neyler zebân-ı tâzeyi pîr-i kühen-maḳâl Cârî olan dilinde kelâm-ı ḳadîmdür

Biň dört târîḫinde Edirne’de vefât etmekle Mama-zâde ‘Abdü’lhâdî Efendi bu târîḫi demiştir.

târîḫ Ḫâtemîye tevbe-i tevfîḳ ile irüb ecel
Buldı ḥüsn-i ḫâtime târîḫi ḫatm-i bî-bedel

târîḫin ḫatm-i bî-bedel cümlesinden ṭarîḳ-i istiḫrâcı şu vechiledir. (ḫatm) kelimesi (1040) ‘adedi câmi‘dir. (bedel) kelimesi de (36) ‘adedi ḥâvîdir. 1040’dan 36 ṭarḥ olunduḳda 1004 ḳalır.

ḪÂLİD: Dersa‘âdette Eyüb civârında Otaḳçılar Maḥallesinde 1262 târîḫinde ḳadem-nihâde-i ‘âlem-i vücûd olup sinn-i (**s.465**) isti‘dâda vuṣûl ile muḳaddime-i ‘ulûmu ve ba‘de ‘arabî vü fârisîden kemâlât-ı ‘ilmiyeyi taḥṣîlden ṣoňra 1281 târîḫinde Şumnu’da ikinci ordû-yı hümâyûn aḳlâmından rûznamçe ḳalemine ta’yîn oradan niẓâmiye yoḳlamasına oradan jurnal ḳalemine ve Ṣırbiye muḥârebesi es̱nâsında Vidin idâre-i ‘askeriyesine oradan Silistre fırḳası idâresine oradan yine me’mûriyet-i aṣliyesine gelerek Rusya mes’elesinde ya‘ni 294 târîḫinde ordu hey’etiyle Edirne’ye gelerek erkân-ı ḥarbiye niẓâmiye mümeyyizliğine ba‘de levâzım dâiresiniň üçüncü şu‘be müdür mu‘âvinliğine oradan dördüncü şu‘be müdürlüğüne oradan dâire-i mez̠kûreniň ikinci şu‘be müdürlüğüne taḥvîl-i me’mûriyetle el-yevm mustaḫdemdir. Şumnu’da bulunduğu es̱nâda ṭarîḳat-i ‘aliyye-i Ḫâlidiye meşâyiḫ-i kirâmından Ḥacı Feyżullah Efendi’ye ve Edirne’ye geldiğinde Mevlevî şeyḫi Ḥacı Eşref Dede Efendi’niň baḥr-ı muḥîṭ ‘irfânlarından câm-ı isti‘dâd-ı dervîşânelerine in‘ikâs eden bir şemme feyż-i mevlevî delâletiyle mes̱nevî-ḫ˘ânlıḳ icâzetine nâiliyetle mevlevî dergâh-ı şerîfinde ḳable’l-muḳâbele mes̱nevî-i şerîf taḳrîriyle feyż-yâb olmaḳta idi. Âs̱âr-ı ‘ilmiyelerinden Mevlânâ ḳuddise sırrahü’l-isnâ ḥażretleriniň necl-i necîbleri Sulṭân Veled ḳuddise sırrahu’l-ahad ḥażretleriniň fârisî ‘Işḳnâme manẓûmelerini türkîye şerḥ edip ṭab‘ ettirmiş ve ıṣṭılâḥât-ı meşâyiḫ-i kirâm ḥażerâtınıň ‘arabî ve fârisî âs̱ârından 860 ḳadarını cem‘ ü telfîḳ ve ḥurûf-ı teheccî üzere tertîb ü teclîd ederek ‘adliye nâẓırı ‘Abdurraḥman Paşa ve post-nişîn-i dergâh-ı Mevlânâ ‘Abdülvâḥid Çelebi Efendi ḥażerâtına ve İzmir’de mevlevî muḥiblerinden Ḫ˘âce

İsmâil Efendi’ye birer nüsḫasını vermiştir. Mevlânâ Celâleddin ile Şeyḫ Ṣadre’ddîn ḥażerâtınıň kemâlât-ı ma‘neviyelerini muḥâkeme ṣûretiyle bir risâlesi ve Mu‘allim Nâcî Efendi’niň “reng-i ruḫsâruň gibi her renginüň ḥayrânıyam” ġazeliniň ilk beytine de muḥaḳḳıḳ-âne şerḫi muḥtevî bir risâlesi ve Tuḥfe nâmında deryâ-dil ü ‘aşḳ-ı ilâhî tîġiyle bir şehîd-i bî-mu‘âdil aḥvâline dâir bir risâlesi vardır. Âs̱âr-ı şi‘riyesinden bu eş‘âr ẕâde-i ṭab‘-ı fâżılâneleridir.

ġazel

Meydeki keyfiyet-i teşvîşi idrâk eylerüz
Nâle-i neyle göňül mülkin ṭarab-nâk eylerüz

Neşve-yâb-ı câm-ı feyż-i mevlevîyüz tâ ebed
Nûş-ı meyle gûş-ı neyle raḳṣ-ı bî-bâk eylerüz

Meyle neyle ‘âlem-i vecd ü ṭarabda mest olup
Câme-i vehmi o keyfiyetle ṣad çâk eylerüz

Ẕevḳ-i meyle vecd-i neyle germ olınca bezmümüz
Döne döne ḳıblemüz mâ fevḳ-ı eflâk eylerüz

Biz hevâ-yı nây ile açup cenâḥ-ı şevḳımuz
İktiżâ-yı seyr-i ‘aşḳ-ı şâh-ı levlâk eylerüz

Ẕerr-i kân-ı âfitâb-ı mevlevîyüz gerçi biz
Devrimüzle âfitâb-ı çerḫı çâlâk eylerüz

Herkesi bir ṭavrile sermest ü raḳṣân görmişüz
Lîk Ḫâlid biz bu sırrı ketm ü imsâk eylerüz

Şâ‘ir-i meşhûr İsmâ‘il Ṣafâ Beg’e naẓîresidir

Çünki meyl-i ṭab‘ımuň var iştimâli ṭaġlara
Kenz-i dilden eylerem nesr-i leâlî ṭaġlara

Vech-i her ẕerre tecelligâh-ı ẕevḳ-i cândur
Ḫâṣ degildür nûr-ı vech-i zü’l-celâli ṭaġlara

Gerçi her ẕerre ḥaḳîḳat nûrınuň bir ṭavrıdur
Lîk Ḥaḳḳuň düşdi mîḳât-ı viṣâli ṭaġlara

Her naẓarda başḳa bir ma‘nâ-yı ‘ulvî berḳ urur
‘Ayn-ı ḥikmet-bînüň olsa ittiṣâlı ṭaġlara

Bir ḥazîn dîdâr-ı ḥikmet ḫayra baḫş-ı cân olur
Zîb olınca ḳudretüň bedr ü hilâli ṭaġlara

Eyledüň Ḫâlid Ṣafâ-yı dil ile ‘arż-ı vefâ
Ṭab‘-ı Nâcî eylemez mi meyl-i ‘âlî ṭaġlara

(s.466) ḪÂVERÎ: Nâmı ‘Abbas’tır. Ṭolcalı Nalband Ṣâliḥ Aġa’nıň oġludur. Muḳaddime-i ‘ulûmu Edirne’de mekteb-i ibtidâîden ve ba‘dehû rüşdiye mektebinden bi’t-taḥṣîl şehâdet-nâme almıştır. 1300 sene-i mâliyesinde Edirne düyûn-ı ‘umûmiye neẓâretine mülâzimetle dâḫil ve ba‘dehû ma‘âşa nâil olup 1311 senesinde Edirne nümûne-i teraḳḳî mektebi ḳavâ‘id-i ‘Os̱mâniye ve kitâbet ve Alyans İsrailiyyet mektebi ḳavâ‘id ü ḥüsn-i ḫaṭṭ-ı türkî mu‘allimliklerinde istiḫdâm olunmakta bulunduğu ḥâlde 1312 târîḫinde düyûn-ı ‘umûmiyece me’mûriyeti Ayastefanos’a taḥvîl edilmiş ve bir sene mürûrında infiṣâl etmiştir. Kendisi nevresîde-gândan olup “Sâiḳa-i heves yâḫûd terâne” ‘unvanlı te’lîf-kerdesi olan risâleden bu ġazel me’hûzdur.

ġazel

Bir naẓar ḳıl ilticâ etmiş ma‘âlî ṭaġlara
Şâ‘irân elbette ‘âşıḳdur o ‘âlî ṭaġlara

Dâimâ bir feyż-i rûḥânî tecelliyân olur
Fıṭraten baḫş eylemiş Ḥaḳ böyle ḥâli ṭaġlara

Bir seḥer vaḳtinde ḳıldum ben temâşâ ṭaġları
Mün‘akisdür Ḫâverüň rengîn-i âli ṭaġlara

Her ṭarafda bir sükût cârîydi te’sîr eylemiş
Ẓann iderdüm ḳalbümüň ḥâl-i melâli ṭaġlara

Hâtifî bir ses gelürdi diňledüm diḳḳat ile
Söyleşir eylerdi ṭaġlar ḥasbiḥâli ṭaġlara

İn‘ikâs itdükçe revnaḳ-dâr olur par par yanar
Başḳa bir ḥâlet virür yârüň cemâli ṭaġlara

Âsümânî bir melekdür fikrümi i‘lân iden
Ol sebebden ben de ḥaṣr itdüm maḳâli ṭaġlara

İşbu ṭaġlar ġazeliniñ dereli tepeli muḥtâc-ı şûbe maḥalleri ve balṭa urulacaḳ pek çoḳ ormanlıḳları vardır.

Filibe’de çıḳan Ġayret Ġazetesinden me’ḫûẕ ġazeli

‘Âḳıl olan sa‘y idüp ‘ilm ü hüner kesb ider
Müsrif olan câhilüñ s̱ervet elinden gider

Dâhiyeler maḥv ider mâlu ‘aḳâruñ senüñ
Gezme çalış ṣan‘ata ṣoñra çekersin keder

Diñle düşün kendüñi sen de bir insânsuñ
‘Âḳıbet-endîş olup eyle biraz da ḫazer

Vaḳt-i cîvânî daḫi zâil olur şübhesiz
Müstenid olmaz şu’ûn ‘ömr ise eyler güzer

Nâil-i âmâl olur belki sa‘âdet bulur
Ḥâverî s̱âbit olan ‘âleme itmez naẓar

Kelâm-ı mevzûn ḳabîlindendir. “Fecr” ser-levḥalı bir manẓume-i muḫtaṣarası ve ṭarz-ı nevîn üzere maṭbu‘ bir elifbâsı vardır.

ḪIŻRÎ ÇELEBİ: Tercemesi ‘aṣr-ı Süleymân Ḫânî ‘ulemâsı ṣırasında sebaḳ eden Edirneli Depegöz Ḫıżır Çelebi’dir. Bu ġazel maḥṣûl-ı ṭab‘-ı dürerbârlarıdır.

[*Edirnelidir. Tepegöz Ḫıżır demekle meşhûrdur. Tekmîl-i taḥṣîlden ṣoñra Merḥabâ Efendi’den mülâzemetle ber-murâd ve ‘aḳd-i muṣâheretle dâmâd olmuş idi. İbtidâ yirmi beş aḳçe ile Edirne’de Emîniye Medresesi’ne ba‘dehû otuzla Gelibolu’da Ṣarıcapaşa Medresesi’ne 965 rebî‘u’l-âḫirînde ḳırḳ aḳçe ile Bursa’da Yıldırım Ḫân Medresesi’ne müderris ve 967 şa‘bânında ma‘zûl olup ve ba‘żı ‘avârıż-ı ḥasebiyle ṭarîḳten ferâġat ve otuz aḳçe vaẓîfe teḳâ‘ütle ḳanâ‘at eyleyip güzârende-i evḳât iken 971 târîḫinde Edirne’de vefât eyledi.* ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.230)***

ġazel

Ḳaṣd-ı dil ol zülf-i ʻanber-fâmadur
Bir ḳalenderdür ki ʻazmi şâmadur

Kirpigüm dil mâcerâsın yazmaġa
Kâtib-i çeşmüm elinde ḫâmedür

Rû-yı zerdüm eşk-i ḫûn-âlûd ile
Yazılur ḳan ile ḥasret-nâmedür

Devletüňde bu yetîm-i eşkimüň
Giydügi gül-gûn aṭlas câmedür

Ḫıżrî eyler laʻl-i meygûnuň heves
Rind olanuň meyli ṣâfî câmadur

ḪAFFÎ: Erbâb-ı ḥireften ṣanʻatı ḫaffâf olduğu cihetle *Ḫaffî* taḫallüṣ etmiştir. Devr-i ebü'l-fetḥîde gelen şuʻarâdandır. Kendisi egerçi ümmî ise de eşʻârındaki ʻibârât ü kelimât fasîḥ olup eks̱eriyâ tecnîse mâil imiş. Mûmâileyhiň Laṭîfî Teẕkiresinde terceme-i ḥâli ber vech-i âtîdir. Ḫaffâf olduğu sebepten baʻżıları żamm-ı ḫâ ile Ḫuffî daḫi demişlerdir. (**s.467**) ʻUlûm-ı müktesebeden bî-behre ve beyne'lʻavâm ümmîlikle pür-şöhre idi. Ammâ ẕâtında ḳâbiliyet ü ṭabʻında selâḳat olmaġın cemîʻ-i elfâz ü ʻibârâtı faṣîḥ ü ṣaḥîḥ idi. *"terâḳiyyü'l ʻuḳalâi bi mecâlisi'l-eẕkiyâ*" [79] mażmûnunca müdâm muṣâḥabeti kâmiller ile ve münâsebeti fâżıllar ile edip *"hâze'l ʻilmü min efvâhi'r-ricâl"* [80] mefhûmuna efvâh ü elsinede ol ḳadar luġat ü ʻibârât ve mesâil-i ʻaḳliyât ü naḳliyât ḫâṭır-nişân etmiş idi ki kitâb ü deftersiz müftî ve müderris olmuş idi. Bu emr-i ʻacîb muḥâle ḳarîb olmaġın Merḥûm Sulṭân Meḥmed ḥużûrunda ḥâżır edip eşʻâr ü güftârına semʻ-i iltifât ü iʻtibâr ile istimaʻ-ı erzânî ḳıldı diye rivâyet ederler. Müretteb ve müdevven eşʻârı ve eşʻâr ile ḫaylice iştihârı vardır. (intehi) Bu eş'âr nuḫbe-i güftârıdır.

ġazel

Sürmeden naṭʻ üzre ferzin ü piyâde fil ü at
İtdi ey gül-ruḫ felek Leclâcı nice şâhı mat

---

79 Akıllı insanların yücelmesi anlayışlı ve zeki kişilerin meclisinde bulunmakla olur.
80 Bu ilim okumakla değil büyüklerin sözleriyle öğrenilir.

Ḫıżr u sen âb-ı ḥayât içdüň ṭut ey cân-ı cihân
Çün bilürsin her ḥayâtuň kim ṣoňı olur memât

Dügmeden ey dil kerem umma kerîmi gözle kim
Şehd gelmez her megesden ḳand virmez her nebât

Bûriyâya ṣarılur ṣaḥrâda ditrer ney-şeker
Ṣûfînüň egninde dîbâceler var ḳat ḳat

Mâcerâmı ḳanlu yaşumla yüzüm üzre Ḫaffî
Her ḳaçan yazsam müjemdür ḫâme çeşmümdür devât

müfredât

Fitneden gerçi ânuň ḫâl-i ruḫı ḫâli degil
Lîk cân ü dil alan gözleridür ḫali degil

Sâkin-i meyḫâne oldum yine sâhib-bâdeyem
Sâḳî mellâḥ ü ḳadeḥler zevraḳ oldı bâde yem

Hiç ele mâl-i yetîm ile mey almalı degil
Ger birin al diseler saňa mey al mâlı degil

Sensiz ne ṣafâyile varam secdeye ḳıblem
Başdan başa ger ḳıble ola ka‘be-i ‘ulyâ

Dirseň ki keder bulmıya âyîne-i ḥüsnüň
Aġlatma şehâ ‘âşıḳuňı eylemesün âh

Yüzini bir nefes yâr-ı vefâdârına göstermez
Velî ruḫsârını pûş itdürür yüz virmez aġyâre

Zülfüňe şâne urma gül boynuňa çoḳ vebâl olur
Kim nice cân ü dil düşüb ayaġa pâymâl olur

Cihânda çarḫ-ı lu‘bet-bâz oyunlar oynamışdur kim
Hezârân Bu ‘Alî Sînâ anuň oynında mülzemdür

ḪULḲÎ: Mücellid eṣnâfından Ḥasan Efendidir. 1265 senesinde Edirne'de tevellüd edip 285 senesinde ismine ḳur'a isâbet ile silk-i celîl-i 'asâkir-i şâhâneye deḫâlet ederek Ḳaradağ cihetine sevḳ olunup 293 senesinde Ṣırbiye Muḥârebesinde mülâzim-i s̱ânîlik rütbesini iḥrâz ve 295 senesinde me'mûriyeti kâtip mu'âvinliğine taḥvîl ile i'zâr olunduḳtan ṣoñra Manastır'a gönderilip orada edâ-yı ḫidmet etmekte iken oradan bi'l-isti'fâ Edirne'ye gelmiş ve ṣan'at-ı ḳadîmi olan mücellidlik ile tedârik-i emr-i ma'îşet eylemekte bulunmuş olduğu ḥâlde 1310 senesi şevvâliniñ yigirmi beşinci cum'a günü vefât etmekle Tepe mezarlığında İsmâ'il Aġa câmi'i cihetinde defn olunmuştur. Kendisi ṭarîḳ-i Bektâşî'ye mensûb ve Baba'dır. Eş'ârı kelâm-ı mevzûn ḳabîlindendir. Bu ġazel bu mecelleye derc olunmaḳ üzere kendi ṭarafından verilmiştir.

ġazel

Kâtibândan bir melek meşrebli vechi âfitâb
Eyledi bir câm-ı 'işve ile beni mest ü ḫarâb

Mu'ciz-i enfâs-ı İsâ'dur ânuñ gûyâ lebi
La'l-i nâbından bulur mürde ḥayât-ı âb ü tâb

(s.468)

İçdigüm mey ṣanma câm-ı 'aşḳ-ı ḥasretden müdâm
Firkatüñ nârı ile puḫte ciger mis̱l-i kebâb

Nâle vü feryâduma bâ'is̱ müjeñ oḳlarıdur
Deldi baġrım nây gibi aġlar göñül pür-ıżṭırâb

Yâre ib'âs̱ eyle bu rengîn edâyı Ḫulḳiyâ
Başına ṭaḳsun melâḥat gülşeninde verd-i nâb

ḪULÛṢÎ: Edirne'de bir meyve-furûşuñ oġludur. 'Aṣr-ı Sulṭân Murâd Ḫân-ı Râbi''de Edirne sarayına duḫûl ettikten ṣoñra İstanbul'a naḳl olunup ġılmân-ı ḫâṣṣaya verilmiştir. Bu ġazel âs̱âr-ı şi'riyesindendir.

ġazel

Dediler raḳṣ u semâ' eyleyicek ol dilber
Ḳanı anuñ gibi bir 'âşıḳı üstine döner

Yine biň ‘işve ile raḳṣa ser-âġâz iderek
Başladı cilveye ṣan nâzile ṭavus meger

Gül gibi dâne-i eşküm görüp olur ḫandân
Belî şebnem düşicek gülmege başlar güller

Şevḳden lerze düşer cismüme ditrer yüregim
Her ḳaçan raḳṣa şurû‘ eylese cânum oynar

Çünki her vechile bir lâyıḳ-ı iḥsânuňdur
Gel Ḫulûsî ḳuluňı itme cefâya maẓhar

ḪAYÂLÎ BEG: Meḥmed Beg’dir. Mevlidi Vardar ise de neşv ü nemâsı Edirne olup ṭoḳuz yüz altmış dört târîḫinde irtiḥâl-i dâr-ı ‘uḳbâ etmekle Kirişḫâne civârında Vize Çelebi mescid-i şerîfi sâḥasında binâ-gerdesi olan ve iki Lüleli Çeşmesi demekle meşhûr bulunan çeşme ittiṣâlında medfûndur. Seng-i mezârında ḫaṭṭan eṡer yoḳtur. Vefâtına ‘Arşî Çelebi bu târîḫi demiştir.

târîḫ

Ḫayâlî kim ġazel ṣıyt u ṣadâsın
Tamâmet nüh-ḳıbâb-ı çarḫa ṣaldı

Çeküb şemşîr-i şi‘r-i âbdârı
Hezârân pehlivân-ı naẓmı çaldı

Bu meydân içre sulṭân-ı cihândan
Semend-i ṭab‘ile öğdüller aldı

Yumup göz sâḥil-i hestîden âḫir
‘Adem baḥrına mâhî-vâr ṭaldı

Dedi ‘Arşî işidüp âňa târîḫ
Sözi dilde Ḫayâli gözde ḳaldı 964 (1557)

Şîrî daḫi bu târîḫi demiştir:

târîḫ-i diger Ḫayâli öldi ḥayf e’l-ḥükmü lillâh 964

Tafṣîl-i aḥvâli ‘Âşıḳ Çelebi teẕkiresinde mesṭûr dîvânı ġâyetle meşhûr eş‘ârı elsine-i nâsda meẕkûrdur. Eş‘âr-ı âtiye maḥṣûl-ı ṭab‘-ı dürerbârlarıdır.

ġazel

‘Aşḳ bir şem‘-i ilâhîdür benem pervânesi
Şevḳ bir zencîrdür göňlüm ânuň dîvânesi

Kelle-i ‘uşşâḳ ṣatılmaz kesâdı var ḳatı
İşlemez oldı maḥabbet şehrinüň ser-ḫânesi

Murġ-ı dil dâim hevâ-yı ‘aşḳ ser-gerdânıdur
Bülbülüň gülzârı var bûmuň olur vîrânesi

Ḳande bilsün şâh-ı ‘aşḳuň dergeh-i âdâbını
Kûh-ken bir ṭaġ eri Mecnûn yabân dîvânesi

Sâġar-ı Cem’de bu beyt-i dil-güşâ mersûm imiş
‘Âteş-i ‘aşḳ ile germ-â-germ iken kâşânesi

Rind oldur kim getürdi bezm-i kes̱retden ayâġ
Sâḳî-i devrân elinden ṭolmadan peymânesi

Şîr ü şekker gibi alışdı Ḫayâlinüň yine
İltifât-ı şâhile bu vaż‘-ı dervîşânesi

ġazel

Cihân-ârâ cihân içindedür ârâyı bilmezler
O mâhîler ki deryâ içredür deryâyı bilmezler

(s.469)

Ḫarâbât ehline dûzaḫ ‘azâbın aňma ey zâhid
Ki bunlar ibn-i vaḳt olmış ġam-ı ferdâyı bilmezler

Şafaḳ-gûn ḳan içinde dâġımı seyr eyler ‘âşıḳlar
Güneşden ẕerre görmezler felekde âyı bilmezler

Ḫamide ḳadlerine rişte-i eşki ṭaḳup bunlar
Atarlar tîr-i maḳṣûdı nedendür yâyı bilmezler

Ḫayâlî faḳr şâlına çekenler cism-i ‘uryânı
Anuňla faḫr iderler aṭlas ü dîbâyı bilmezler

ġazel

Mihr-i ruḫuňa dil vireli ey meh-i tâbân
Sâyem gibi yerden yere çaldı beni devrân

Aġlatma beni ister iseň gelmeye ḫaṭṭuň
Yaġınca şehâ tîz bitürür sebzeyi bârân

Ḫâli ġamını ‘aynına almaz diyü yârüñ
Göz merdümine eyledi yâşum ḳurı bühtân

Gül yüzini vaṣf itmege ol ġonce-dehânuñ
Var bencileyin bülbül-i gûyâsı hezârân

Bir meyte döndi bu Ḫayâlî müteḥarrik
Ol rûḥ-ı revân olalı cânı gibi pinhân

ġazel

‘Ârıżuñ meyden ‘araḳrîz olsa ey ḥûr-ı cemîl
Ṣanuram cennetde ṭuġyân eylemişdür selsebîl

Âfitâbı nice teşbîh ideyim ruḫsâruña
Sen sa‘âdet nûrısın ol ḫâke düşmüş bir ẕelîl

Bir ḳadem çıḳmaz ser-i kûyuñ ḳoyup ‘âşıḳlaruñ
Ṭâḳ-ı ‘arşa nerdübân olursa perr-i Cebrâil

Bezmde bir perde açdı çeng ‘aşḳuñdan senüñ
Düşdi nâgeh perdeden ṭaşra hezârân ḳâl u ḳîl

Reşk-i a‘dâdan Ḫayâlî çekme zaḥmet ṣâbir ol
Eyledi ḥaḳ âteş-i Nemrûd’ı gülzâr-ı Ḫalîl

ġazel

Fer viren mâha cemâl-i bâ-kemâlüñdür senüñ
Mihre ḫançerler çeken iki hilâlüñdür senüñ

Cânına ‘âşıḳlaruñ ey lâle-ruḫ dâġ-ı belâ
Ol leb-i cân-baḫşınuñ üstünde ḫâlüñdür senüñ

Kâse-i ḫûn-ı maḥabbet eyliyüb her dâġımı
Cismümi zeyn eyleyen ‘ıyd-i visâlüñdür senüñ

Gerdeninde zülfini gördüm suâl itdüm didi
Ey fütâde boynuña düşmüş vebâlüñdür senüñ

Ġayrılarla yârdur şimdi Ḫayâlî dir iseñ
Ḫâşe lillâh pâdişâhum ol ḫayâlüñdür senüñ

ġazel	Revâ mıdur kilisâdan çıḳarmaḳ bir müselmânı Müselmânlar Frengîler sever her Rûmî cânânı
	Ruḫı nârındaki ḫali buḫûrın bûyın isterken Ölüne daḫi günlük virmezem dir gör o fettânı
	Gözüm yaşında ḥaçın ṣuya ṣalsa ol melek-sîmâ Mesîhâ gibi eylerdi yâşum her derde dermânı
	Varup nâz uyḫusına fâriġ olmış benden ol kâfir Meger papas uyâra baňa ol şem'-i şebistânı
	Olupdur teşne-dil mey yerine nûş itmege ḳanuň Ḫayâlî ol daḫi bilmez gibi Sulṭân Süleymânı
müfredât	Yürü tekmîl ḳıl âdâbını kûy-ı ḫarâbâtuň Gedâ-yı pür-hünerdür merdüm-i 'Âlî nesebden yeg
	Noḳṣanı olmaz ol kişinüň kim seni seve Her kim ki saňa 'âşıḳ ola ol tamâm olur
(s.470)	Ḳaldı nümûne dehre cihân-ı ḫarâbdan Berg-i cihân ḫazâin-i Efrasiyâbdan
	Du'â yirine kelâm it ḥadîs̱-i Leylâdan Yoluň düşerse varırsuň mezâr-ı Mecnûn'a
	Gördi mecnûn kim benî âdemde yoḳ resm-i vefâ Vardı ol dîvâne vaḫşilerle ülfet eyledi
	Ḳadîmî âşinâlardan görüp bîgânelük resmin Vefâ ümîdine bîgânelerle âşinâ oldum

ḪAYÂLÎ: Şeyhü'l-İslâm Mevlânâ 'Abdü'l-kerîm-zâde Mevlânâ 'Abdü'l-Vahâb Çelebi'dir ki Sulṭân Bâyezîd S̱ânî 'ulemâsı ṣırasında tercemesi mesbûktur. Âtîdeki eş'âr güftâr-ı dürerbârından nümûnedir.

[*Meşâyiḫ-i islâmiye ravżasında tercemesi mesbûḳ Mevlânâ 'Abdü'lkerîm'iň maḫdûmudur. Müşârun ileyh 'ulemâ-i 'aṣriyeden Mevlânâ 'İzârî ve Luṭfî ve Ḫaṭîb-zâde*

ve Kestelli ḥażerâtından ta'allüm ü telemmüz edip Ḳalender-ḫâne Medresesi'ne müderris ve ba'dehû ba'żı bilâda ḳadı olduḳtan ṣoñra zamân-ı Sulṭân Selîm Ḫânî'de defterdâr oldu. 921 senesinde Amasya'da Yeniçeri ṭâifesi ġavġa eyledikte ma'zûl olup meslek-i ḳadîmine sâlik olmaġın İzmir'de ḳadı iken 930 târîḫinde vefât etmekle pederi Mevlânâ 'Abdü'lkerîm'iñ Edirne'de Sulṭân Câmi'i ḳurbunda Ṭavuḳçular Ḫânı soḳağında binâ ettiği mektebde defn olundu.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.228)***

ġazel

Ḥayret alur 'aḳlumı baḳsam gözine ḳaşına
Ṣad hezârân âferîn ol ṣûretüñ naḳḳâşına

Başımuñ üstinde şerḥ eyler zebân-ı ḥâlile
Hecr ile cân virdigüm yazsam mezârum ṭaşına

İşidüp benden rümûz-ı 'aşḳı Ferhâd itdi fâş
Sırrını kimse demek olmaz imiş yoldâşına

Meşhedi ṭaşını Mecnûn'uñ 'alâmet ṣanmañuz
Seng-i miḥnetdür ki ḳazdırdı zamâne başına

Vârını itdi Ḫayâlî yâr işigünde niṡâr
Âferîn ṣad âferîn ol ṭab'-ı gevher-pâşına

müfredât

Dest-i ḳudret yazdı Mecnûn'uñ mezârı ṭaşına
Kimsenüñ ṭoḳunmasun seng-i melâmet başına

Ḫarâb olupdur ol âbâd gördigüñ göñlüm
Ġamuñla ṭopṭoludur şâd gördigüñ göñlüm

Lisân-ı Türkî'de Leylâ vü Mecnûn ḳıṣṣası olduğu Ḥadâiḳu'l-ḥaḳâyıḳ'da meẕkûrdur.

ḪAYÂLÎ: Edirne'de Ġâzî Ḫˇâce Maḥallesi ahâlisinden ve ṭarîḳ-i Bektâşî müntesiblerinden 'Abdî Çavuş'tur. Silk-i celîl-i 'asâkir-i şâhâneye dâḫil ve onbaşılıḳ rütbesine nâil olup ba'de'l-iḫrâc rütbe-i ḥâliyesiyle deḫâlet eylediği 'asâkir-i żabṭiye silkinde çavuşluḳ rütbesi iḥrâz ile mümtâz-ı emâṡil olaraḳ imrâr-ı rûz ü leyâl eylemekte olduğu ḥâlde biñ iki yüz ṭoḳsan üç târîḫinde vefât

etmiş ve Ḳıyaḳ Ḳabristânında defn olunmuştur. Ümmî olduğu cihetle eş‘ârı kelâm-ı mevzûn kabîlindendir. Bu ebyât âs̱âr-ı şi‘riyesindendir.

naẓm İrişünce muḥarrem günleri ey dil cihân aġlar
Zemîn ü âsümân zâr eyleyüb kevn ü mekân aġlar

Ḫayâlî firḳatüñle aġlamaḳdan bî-mecâl oldı
Taḥammül eylemez dâim hemân aġlar hemân aġlar

velehû Göñül ‘âşıḳ iseñ hemân lâ şek ü lâ şübhe
Çekersin cevrini ḫayli zamân lâ şek ü lâ şübhe

Ḫayâlî cân ü ser terk eyleyüb bâbında ḳurbân ol
Sañâ imdâd ider şâh-ı cihân lâ şek ü lâ şübhe

ḪAYÂLÎ BEG-ZÂDE: Nâmı eks̱er tevârîḫ ü tez̠âkirde ‘Ömer Beg ve ba‘żılarında da İbrâhim Beg’dir. Erbâb-ı cihetiň eşrâfından ṭalîḳu’l-lisân laṭîf ü ẓarîf bir pîr-i rûşen-żamîr idi. Şâ‘ir-i meşhûr “Emrî Çelebi” pederleriniň aḥbâbından olmaġla velâdetlerine *(hoş veled)* lafẓını târîḫ demiş ki toḳuz yüz kırḳ altıdır. Cennet-mekân Sulṭân Süleymân Ḫân ḥażretleri Edirne’de iken bir gün vaḳtın ḳâżaskeri dîvân-ı hümâyûna ‘azîmet eylediği es̱nâda mevlevî fuḳarâsından biriniň ḥâl-i mestîde yol üzerinde tebevvül ettiğini müşâhade edip dîvân-ı hümâyûna vuṣûl ve ‘arż-ı ḳażâya için ḥużûr-ı hümâyûna duḫûl etmesiyle berâber vuḳû‘-ı ḥâli inhâ etmiş ve ba‘demâ mevlevîler (**s.471**) sâkin olmayıp bir fârisîdân kimesne haftada iki gün mesnevî-i şerîf naḳl etmek irâdesini istiḥṣâl ile mevleviḫâneyi kapatmış idi. Merḥûm Ḫayâlî-zâde ta’yîn ḳılınan mesneviḫ̌ânıň âḫiridir ki onuň zamânında ya‘ni evâil-i devr-i Aḥmed Ḫânîde yine açılıp Kemâl Dede nâm zât şeyḫ ta’yîn olunmuş idi. Mûmâileyh Ḫayâlî-zâde ḥâl-i ḥayâtında Murâdiye Câmî‘i ḥaṭîresinde ḳabrini tehî edip mezârı ṭaşına bu ebyâtı ḳazdırmış idi.

naẓm Yaňılup bunca günâhı eyledüm nisyân ile
Ḥażretüñe nice varsun bu ḳuluň ‘ıṣyân ile

Faḫr-ı ‘âlem ḥürmetine ‘izzetine yâ Allah
Cennete gönder beni îmân ile iḥsân ile

Zübdetü’l-Eş‘âr beyânınca biň dört senesinde ve Enîsü’l-Müsâmirîn żabtınca biň yigirmi iki zi’l-hiccesinde vefât ettikte Murâdiye mütevellîsi bulunan Nârân İsmâ‘il Efendi’niň ifsâdıyla Ṣadr-a‘ẓam Naṣûḥ Paşa merhûmu câmî‘-i şerîf ḥaṭîresine defn olunmaḳtan men‘ edip Ḳıyaḳ Mezâristanına defn olunmuştur. Selânikli Musṭafa Efendi Târîḫi’nde Ḫayâlî Beg-zâde Defterdâr ‘Ömer Beg Efendi’niň ḫazîne-i ‘âmireye peşîn aḳçe tedârik ve teslîm etmek üzere Ḥalep defterdârlığı biň senesi recebiniň on sekizinci günü ‘arż olunup fermân olundu. Şa‘bân ibtidâsında ‘Ömer Beg Hüsâm Beg baştardasıyla Ḥalep’e ṣaldırıldı diye muḥarrer idügine göre mîr-i mûmâileyh evâḫir-i ḥâlinde terk-i câh ü manṣıb ile Edirne Mevleviḫânesinde meṡnevîḫân olduğu aňlaşılmıştır. Âs̱ârından Ayaṣofya binâsınıň aḥvâl ü beyânını mutażammın taḥrîr eylemiş olduğu türkî risâle kendisinde mevcût olduğu Ḥıbrî merḥûm Enîsü’l-Müsâmirîn’de beyân etmiştir. Bu eş‘âr güftâr-ı dürerbârından nümûnedir. Eş‘ârı maḫlaṣtan ‘ârîdir.

ġazel

Raḳîb-i rû-siyâhuň ola başı miġfer altında
Kerem ḳıl şehsuvârum ânı mürd et şemşîr altında

Ṭayanma başını zerkâra ey ḫˇâce olup maġrûr
Dem olur kim bulınmaz seng-i ḫârâ başlar altında

Nola ey ma‘den-i mihr-i vefâ dünyâda ġam çekme
Muḥaḳḳaḳdur olur ḫâk-i siyâhun gevher altında

Mesîḥâyı göge irgürdi şâhum ‘âlem-i tecrîd
Ta‘alluḳ dâmı mekre ḳaldı Kârûn’a yer altında

Şerâr-ı nâr-ı âhumdan yaḳar eflâkı ser-tâ-ser
Ânuňçün aḫter-i baḫtüm yatur ḫâkister altında

müfredât

Ḳızardı tâb-ı mülden ruḫlaruň buldı ṭarâvetler
Açıldı bâġ-ı ḥüsnüň gülleri Allah’a minnetler

Eyledük cân-ı ‘azîzi çâh-ı miḥnetden ḫalâs
Mıṣr-ı ḥüsnüň Yûsufu bir dil-rübâya mâliküz

Sâḳî pür eyle bâde ile sâġar-ı Cem’i
Sür ey ṭabîb sîne-i mecrûḥa merhemi

Hep sîm-i sirişkin yoluňa eylesün îs̱âr
Ey dost benüm dîde-i ġam-dîdede nem var

Şu dil kim seng-i ḫârâdan beterdür ‘aşḳ es̱er itmez
Maḥabbet toḫmı her bir yerde ‘ömrüm ḥâṣılı yetmez

Ne farṭ-ı ḳubḥ gerek zevcede ne ḥüsn-i bahâ
Miyânı gözle ki ḫayru’l-umûrı evsaṭuhâ

Perde-i beytü’l-ḥaremdür ṭurra-i ṭarrârın öp
Dâne-i tesbîḥ-i cândur ḥâl-i ‘anberbârın öp

Bilmez miyem seni nesin ey bî vefâ nesin
Âşûb-ı rûzigâr u belâ-yı zamânesün

Devlet nişânların görürem sende ey göňül
Beňzer ḫadeng-i ġamze-i yâre nişânesin

Ġamzeň oḳın atma baňâ aġyâr arasında
Ḳorḳum bu oḳuň żâyi‘ ola ḫâr arasında

(s.472) ḪAYRÎ: Nâmı Meḥmed’dir. Ḫaṭṭaṭlar ṣırasında mesbûḳu’t-terceme Ḳonevizâde ‘Abdullah Rüşdi Efendi’niň ṣulbünden Edirne’de Kösec Balaban Maḥallesinde ḳadem-nihâde-i vücûd olmuştur. Taḥṣîl-i kemâlât-ı ‘ilmiye ettikten ṣoňra kitâbete meyl ü raġbetle ṣadr-ı esbaḳ-ı müteveffâ Reşid Paşa-zâde Emîn Paşa’nıň ve Mirza Sa‘îd Paşa’nıň dîvân-ı kitâbetleri ḫidmetinde istiḫdâm ile biň iki yüz altmış iki senesi Rûmeli’ne şeref-vuḳû‘ olan seyâḥat-ı hümâyûn-ı mülûkâne es̱nâsında kendisine Ḫˇâcelıḳ rütbe-i refî‘ası iḥsân buyurulup bir müddet daḫi Rûmeli ordusu müşîri ‘Ömer Paşa’nıň dîvân-ı kitâbeti ḫidmetinde bulunaraḳ iki yüz altmış altı senesi ḫilâlinde rütbe-i s̱ânîye ṣınıf-ı s̱ânîsiyle ordû-yı hümâyûn muḥâsebeciliğine ve ba‘de’l-infiṣâl biň iki yüz yetmiş târîḫinde Silistre defterdârlığına ta’yîn buyurulup oradan daḫi infiṣâl

ettikten bir müddet ṣoňra İstanbul’da vefât etmiştir. Âs̱âr-ı ‘ilmiyesinden dîvân-ı Şevket’e bir şerḥ metîni ve ḫaylice eş‘âr-ı dil-nişîni vardır. Bu eş‘âr güftâr-ı ṭab‘-ı dürerbârlarıdır.

Emin Paşa vaṣfında söylemiş olduğu Ramażaniye kaṣîdesinden

Ṣanma görinen gökde hilâl-i ramażândur
Ṣıçradı ḳadeḥ pâre-i peymâne-keşândur

Rindân-ı mey-âşâmı yâhûd şaḫne-i gerdûn
Tenzîr içün ‘arż eyledi engüşt-beyândur

Ta‘rîż içün ehl-i dili ya aṣdı sipihre
Misvâk-ı dûtâ-yı ṣûfiyân-ı ramażândur

Rindânı siper itmek içün nâvek-i ṭa‘na
Ya pîr-i felek almış ele işte kemândur

Ressâm-ı sipihr eyledi ya hezlile taṣvîr
Ṣan şekl-i ḳadeḥ ḫum-şüdde-i pîr-i muġândur

İtmişidi o meh vuṣlat ifṭârın işâret
‘Aks itdi sipihre eser-i sîm-i tenândur

Ṭa‘vîz içün aṣıldı yâḫûd gerdûn-ı çerḫa
Şemşîr-i cihângîr-i ḫudâvend-i cihândur

ġazel

Ġamzesi taḫrîb-i bünyâd-ı dili tedbîr ider
Lîk çeşm-i iltifâtı baḳ yine ta‘mîr ider

Nevres-i zülfi cihânı târümâr eylerse de
Bir nigâh-ı nâz-âlûdı yine tesḫîr ider

Ḫaṭṭ-ı ruḫsârı degil üftâdegân-ı ḥüsnine
Kâtib-i ḳudret meger emr-i ḳażâ taḥrîr ider

Her birisi bir dehendür dâġhâ-yı sînemüň
Dem-be-dem zaḫm-ı zebân ġamzeyi taḳrîr ider

Ḳayd-ı tanżîre düşüb naẓm-ı güzîn-i râmizi
Ḫayriyâ kilk-i siyehkâruň neler taḳtîr ider

Ḳuvvet-i ṭab‘ı o üstâd-ı ma‘âlî himmetüň
Vâdî-i güftârda çoḳ genc-i ṭab‘-ı pîr ider

ġazel

Nedir o şûḫda âyâ bu dil-şikenlükler
Ḳırup geçürdi bizi bu sitem-figenlükler

Görince dîde-i bîmâr u ġamze-i mestin
Gelür mi ḫâṭıruma hîç ṣâġ esenlükler

Ṭarîḳ-i ṣabrını hep çaldı çarbdı ‘uşşâḳuň
O düzd-i ġamzeye virgi bu râh-zenlükler

Ṭaraf ṭaraf leb-i cûlarda mâhrûlarla
Henüz ne semtde ḳaldı ‘aceb o şenlükler

Libâs-ı faḫr ise de ḫalḳ-ı ‘âleme yekser
Ḳaba gelür bize Ḫayrî ḳabâ-yı benlükler

ġazel (s.473)

Nedür bu pîçiş-i hâtır ḫayâl-i zülfüňle
Ṭolaşdı rişte-i fikr iştiġâl-i zülfüňle

Yolındı ḫaylice ṣaçlar ṣaḳallar ey mehrû
Cidâl-i mûy-meyân ü maḳâl-i zülfüňle

Vücûdı ḳılca ḳalursa ḫalâṣ ümîd itmez
Girifteh-dil olan ‘âşıḳ nikâl-i zülfüňle

Arar mı bâl-i hümâyı olınca ‘âşıḳ-ı zâr
Enâmil-i emel-ârâ nevâl-i zülfüňle

İdince Ḫayrî beni liâm fitneyi taḥrîk
Ḳarışdı hıtta-i Şâm iḫtilâl-i zülfüňle

ebyât

Ḳapılmadan o ḳapıdan nevrese dil-i zâr
Ṣuyınca varılaraḳ bir ḳapaḳ atılsa ne var

O zîl-zen bizi hep mest-i ḳanzîl itdi meger
Ki seyr idince yürekler tiril tiril ditrer

târîḫ-i berâ-yı liḥye-i ḫod

Ṣaḳalıma geçürüb söz didüm zerrîn târîḫ
Ḫudâ mübârek ide Ḫayrî liḥyeni saňa da (1252)

târîḫ-i berâ-yı liḥye-i ser tatârân

Çıḳdı târîḫ-i mücevher iki dizginde hemân
Kaptı ḳoyvirdi ṣaḳal-ı esbini ser tatârân

ḤARFÜ'D-DAL

DÂ'Î :Ṣûfî-zâde demekle şöhret-şi'âr olan Meḥmed Efendi'dir. 'İlm-i ferâṣette mâhir ve 'ulûm-ı sâireyi kemâliyle istiḫrâca kâdir olduğundan 'uhdesine Ṭaşlıḳ Câmî'-i Şerîfi ḫiṭâbetiyle Edirne Sarây-ı Sulṭânî ḫ̌âceliği cihetleri tevcîh olunaraḳ taṭyîb-i ḫâṭır edilmiş bir pîr-i rûşen-żamîr idi. Biň yigirmi dört târîḫinde terk-i 'âlem-i fânî etmekle Edirneli Sâlikî bu târîḫi demiştir.

târîḫ Didüm ey Sâlikî târîḫin ol şeyḫ-i ḳurrânuň
Teheccüd-i ḥîz geçdi cân fedâ ḳıldı Ṣûfî-zâde

Sür'at-i kitâbete mâlik olduğu cihetle kütüb-i mu'tebereden nesḫ-i keṣîre yazmış ve Şeyḫ Muḥammed Cezvî'niň 'ilm-i tecvîdde olan "Muḳaddime"sini ve 'Avâmili bahr-ı ḫafîfte Türkî'ye naẓm etmiştir. 'Avâmil tercümesiniň ibtidâsı budur.

naẓm Ḥamd-i Ḥaḳk ile oldı fetḥ-i kelâm
Umaram âḫir ide Rabbü enâm

Edirne'de Sulṭân Selîm câmî'-i şerîfiniň dergâh ḳapısı bâlâsındaki 'arabiyyü'l-'ibâre târîḫ bunlarındır ki maḥalinde meẕkûrdur. Enîsü'l-Müsâmirîn'de mûmâileyhiň ġazeliyâtından nesne görülmemiştir denilmiş ise de eski bir mecmu'ada Edirneli Dâ'î nâmına görülmüş olan bu ġazel âṣâr-ı şi'riyesinden olmaḳ üzere terḳîm edildi.

ġazel Fenn-i ʻaşḳ içre göňül oldı şâd
Eks̱er uňmadıḳ olurmuş üstâd

Ḫüsrevâ görse leb-i Şîrînüň
Ṭaş ṭaş üstine ḳomazdı Ferhâd

Merdüm-i dîde ḫayâl-i yâre
İtdi bir ḫâne ṣu üzre bünyâd

Açsa bir kerre ṣoyup şiprinüň
Hergiz aňmazdı nebâtı ḳannâd

Dâʻiyâ vuṣlat-ı yâre iremez
Erbaʻîn çekse nice kez zühhâd

DÂNİŞÎ: Nâmı Muṣṭafa'dır. Ṭarîḳ-i tedrîse sülûk etmiş iken sinn-i şebâbta biň yigirmi yedi târîḫinde irtiḥâl-i dâr-ı ʻuḳbâ etmekle Uzun Ḳaldırım'da vâkiʻ Uzun Mezarlık'ta Milo Baḳḳalı demekle maʻrûf olan Baḳḳal **(s.474)** dükkânı ḫizâsında medfûn ve naḳş-ı seng-i mezârı bu târîḫ-i mevzûndur.

târîḫ Dürr-i baḥrü'l-maʻârif ol cemîlü'l-ḫulḳ kim ḥayfâ
ʻAdem deryâsına ṣalduň felek feryâd elinden dâd

Dirîġâ irmeyüb maḳṣûdına kâm almaḳ isterken
Murâdı ʻaksine devr eyleyüb ḳılduň aňâ bî-dâd

Didüm fevtin işidüp bir ziyâde bî-bedel târîḫ
İlâhî Dânişî merḥûmı iḥsânuňla ḳıl âbâd

Târîḫ mıṣraʻındaki ḳıl kelimesi seng-i mezârında yâ'sız olaraḳ قل muḥarrerdir ve öylece de ḥesâb edilmiştir. Bu eşʻâr güftâr-ı dürer-bârındandır.

ġazel Dilde cemʻiyyet ḳomaz zülfüň perîşân olmasun
Ḳırdırur ʻuşşâḳı ġamzeň böyle fettân olmasun

Genc-i sîneňde ṭılısm-ı tükme fetḥ itmiş raḳîb
Neylesün ‘uşşâḳ ya çâk-i girîbân olmasun

Hem ider aġyâr ile ṣoḥbet o mest-i nâz yâr
Hem ser-i kûyımda dirmiş istemem ḳan olmasun

Baňa keyfiyyet yeter la‘l-i leb-i ruḫsâr-ı yâr
Sâḳiyâ isterse mey sâġar gülistân olmasun

Dânişî-veş ârzû-yı ‘ıyd-i vaṣla düşdi dil
Ka‘be-i kûyında yârüň nice ḳurbân olmasun

ġazel

Naẓarı pâk olan ḥabâb-âsâ
Düşer ayaḳlara şarâb-âsâ

Çeng-i ‘aşḳuňda gör neye döndüm
İňlerem dem-be-dem rebâb-âsâ

Kendüme virmezem daḳîḳa vücûd
Ḫalḳa ögütmem âsiyâb-âsâ

Gün gibi yetse göklere başuň
Yerde olsun yüzüň türâb-âsâ

Dânişî maṭla‘uňda gün yüzinüň
Şu‘le vir naẓma âfitâb-âsâ

ḳıṭ‘a

Güzeller degme şaḫṣı defter-i dîvâna yazmazlar
Berât-ı ‘aşḳı bir mecnûn-ı ser-gerdâna yazmazlar

Ne ḥikmetdür ki hep bî-nâmlardur yazılan bunda
Ânuň kim nâmı vardur defter-i cânâna yazmazlar

ḳıt‘a

Bu çeşm-i ḳâtilüň hedef-i ebruvânıyuz
Beňzer göňül ki tîr-i ḳażânuň nişânıyuz

Ol şâh-ı milket-i süḫanuň Dânişî bu gün
Minnet ḫudâya maẓhar-ı luṭf-ı nihânıyuz

ḳıt‘a

‘Işḳ ‘âleminüň firḳati çoḳ vuṣlatı yoḳ
Erbâb-ı dilüň miḥneti çoḳ devleti yoḳ

‘Âlem mi ider kimse fenâ ‘âlemde
Dehrüň sitem-i s̱ıkleti çoḳ râḥatı yoḳ

ḳıṭ‘a Niçün ey serv-ḳâmetüm böyle
Alçaġa sâye gibi mâilsün

Gerçi ra‘nâ güzelsin ammâ kim
Neyleyem mâil-i erâzilsün

ḳıṭ‘a Gülsitân-ı ‘âlemüň yoḳdur gülünde bûy-ı ẕevḳ
Ṣavt-ı murġı ṣavt-ı mâtem naḳşı hicrân naḳşıdur

(s.475) Naḳşı hicrândur gülüň ḫâlüň ġamile ‘âşıḳa
Noḳṭa-i zâr-ı maḥabbet dâġ-ı ḥırmân naḳşıdur

müfredât Terk-i ser eyledi dil ḳuçmaḳ içün sîm tenüň
Başdan geçmese ḳoçmazdı seni pîrehenüň

Saňâ üftâde iken cümle ‘âlem beňzeden kimdür
Nice ‘âşıḳ bulubdur leylî bir dîvâneden ġayri

DERVİŞ ÇELEBİ: Köstendilli Muṣṭafa Efendi nâmında bir ḳadı’nıň Edirne’de mütevellid oğlu olup kendisi daḫi ṭarîḳ-i ‘ilme sülûk etmiş idi. Evâil-i Sulṭân Murâd Ḫân-ı S̱âlis̱’te vefât eyledi. Bu eş‘âr âs̱âr-ı güftârındandır.

ġazel Ḫâne-i zühdi ḫarâb itdi o reftâr u reviş
Aldı dil ḳal‘asını pâdişehüm bu yürüyüş

Eyledi ruḫlaruň ‘uşşâḳı ḳamu ey şeh mât
Ṣabra ṭâkat mı ḳodı şîve-i nâz ile baḳış

Seni ṭaşra çıḳarınca çıḳayazdı cânum
Hay sulṭân-ı kerem bana çıḳışmaz bu çıḳış

Vâdi-i mihr ü maḥabbetde piyâde ḳalduň
Dirlük istersen eger bâde-i maḳṣûda eriş

Dilde ṣad renc-i melâmet idi yürür Dervîş
Olmadı bâri meded rûḥ-ı revânum gel eriş

matla‘ Ḳadd-i dil-cûyuň ḫayâli dîde-i ḫûn-âbda
Gûyiyâ bir serv-i ra‘nâdur kenâr-ı âbda

DESTÂRÎ: Ṣarıḳçı İbrahim nâmında bir tâciriň ferzendi idi. Kendisi daḫi taḥṣîl-i ‘ilm-i ṭıbba sa‘y ü verziş edip Edirne Bîmârḫânesi’ne ṭabîb-i s̱ânî olmuş iken biň yigirmi üç târîḫinde irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ eyledi. Bu beyit onuňdur.

matla‘ Ey yüzi mâhum ḫayâlüňle senüň oldum hilâl
Yâ ḳaşuň fikri beni itdi ża‘îf ü bî-mecâl

DEM‘Î: Nâmı Yûsuf’tur. Yeňi İmâret’te Sulṭân Bâyezîd Maḥallesinde biň iki yüz altmış senesinde ḳadem-nihâde-i sâḥa-i vücûd olup ḥâl-i ṣıfrında Edirne mekteb-i i‘dâdî-i ‘askeriyesine deḫâlet ve beş sene müddetle taḥṣîle bezl-i maḳderet ederek bi’l-imtiḥân dersa‘âdet mekteb-i ḥarbiyesine naḳl etmiş ve orada üçüncü sene şâkirdânından bulunduğu ve on ṭoḳuz yaşında olduğu ḥâlde biň iki yüz yetmiş ṭoḳuz târîḫinde dersa‘âdette vefât etmiştir. Bu beyit onuň maḥṣûl-ı ṭab‘ıdır.

maṭla‘ Şafaḳ gibi ḳızıl ḳan aġlasam ol mehliḳâ gelmez
Gözüm mirriḥ ṣıfâtında ḳalupdur kim żiyâ gelmez

ḤARFÜ’R-RÂ

RÂḤÎ: ‘Âşıḳ Çelebi Tez̠kiresi beyânınca Edirnelidir. Kebeci-zâde demekle meşhûr olan âtîde tercemesi mesbûḳ *Visâlî*’hiň birâderidir. ‘Aṣr-ı Süleymân Ḫânî şu‘arâsındandır. Bu ġazel güftârındandır.

ġazel Ayuň on dördi gibi rûşen idi ṣoḥbetümüz
O perî-rûyile dün giceki cem‘iyyetümüz

Çünki îmândan imiş himmet-i a‘lâ itmek
Ḳaddüňe irmedür ey serv-i sehî himmetümüz

Farż imiş aḳçası çoġ olana varmaḳ ḥacca
Sîm-i eşk ile şehâ gûyüňedür niyyetümüz

Lebüň esrârı ile şöyle mükeyyef oldıḳ
Ḥaşrı ṭuydırmaya gibi bize keyfiyyetümüz

(s.476) Mest-i lâ-ya‘ḳıl olalum gezelüm leyl ü nehâr
Râḥadur çünki eyâ Râḥî bizüm nisbetümüz

RÂZÎ: Ḳużat ṣırasında tercemesi mesbûḳ 941 târîḫinde Edirne’de ḳażâ-i naḥb eden Mevlânâ Muhyi’ddin bin Pîr Meḥmed Paşa’dır. Bu ebyât âs̱âr-ı şi‘riyesindendir.

[*Taḥṣîl-i mebâdî-i ‘ulûm ü fünûn ettikten ṣoňra ṭarîḳ-i tedrîste ḳaṭ‘-i pâye ederek medâris-i s̱emâniyeniň birine müderris olup aṣḥâb-ı istifâżaya ba‘de’l-ifâża maḥrûse-i Edirne’ye ḳadı oldu. Ḥâl-i ḳażâsında 941 senesinde ḳażâ-i naḥb edip Edirne’de Dârü’l-ḥadîs̱ Câmi‘i sâḥasında defn olundu. (Ṭaşları olmadığı cihetle ḳabri mu‘ayyen değildir.) Mervîdir ki Mevlânâ-yı müşârun ileyh bir gece ḳol gezerken bî-vaḳt rast geldiği (Ṭopraḳ Dede) nâm dervîşi ġażb ile ḫarbe mübâşeret etmiş dervîş ise her darbede Allah seni yaḳsın du‘âsını teẕkâr eylemiş olmaġla ḥikmet-i ḫudâ üzerinden hafta geçmeksizin Mevlânâ-yı müşârun ileyh Edirne’ye üç buçuḳ sâ‘at ba‘d u mesâfede Ḫaṭib ḳaryesinde vâḳi‘ baġçesinde bir gece ifrâtla ‘işret edip bister-i ġaflette mest ü lâ-ya‘ḳıl yatar iken yanındaki şem‘-dân firâşı üstüne devrilmesiyle bünyân-ı cismânı âteşe yanıp ḫâkister-i vücûdu sarsar-ı fenâ ile berbâd oldu. Şi‘ir:*

Ehl-i fesâd ü ümm-i ḫabâis̱ edât-ı fısḳ
Teşvîş-i ‘aḳl ü raḫne-i dîn ü ziyân-ı mâl

Mey-ḫor meḫor ki münhî-i şer‘est eger ḫorî
Çendân meḫor ki bigüzered ez ḥad i‘tidâl

şi‘ir *Ançi koned dûd-ı dil-i müst-mend*
Âteş-i sûzân nekoned bâ-sipend [81]

---

[81] *Fesat ehli, kötülüklerin anası, bozulmanın başlangıcı, aklın karışması; dinin bozulması ve mal kaybı.*
Şarap iç ama içtiğinde şeriatın yasakladığı kadar içme. Eğer içersen sınırı aşmış olursun.
Zülme uğramışların gönül ateşinin ettiğini yakıcı ateş üzerlik tohumuna edemez.

Neşr: Ḥadîḳatü'l-vüzerâ'da Mevlânâ-yı müşârun ileyh pederi Pîr Meḥmed Paşa'nıň tercemesinde vezîra'ẓam İbrâhîm Paşa'nıň mevâ'id-i 'arḳûb ile firîbine firîfte olup pederi Meḥmed Paşa'nıň ma'cûnuna zehr ta'biye itmegin 940'ta vefât eylediği ḥikâye olunduğuna göre netîce-i cezâ-yı 'ameli kendisiniň de (veẕûḳû 'azâbe'l-ḥarîḳ)[82] *naṣṣ-ı celîli sırrına maẓhariyetini îcâb ettirmiştir. Beyt:*

İtdügin bulmaz mı ẓann eyler ihânet-pîşeler
Der-ḳażâdır intiḳâma seyf-i rabb-i ẕü'l-minen

Neşr:Mevlânâ Edirne'de ḳadı iken Ebu's-Su'ûd Efendi merḥûm Bursa'dan İstanbul'a ḳadı olunca kendilerini tesliyet için Aṭa Nâḥiyesini Dimetoḳa'dan bi'l-ifrâz Edirne'ye ilḥâk eyledikleri menḳûldür.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.131)***

müfredât Dilber ṭutarsa 'âşıḳa nola cefâ yolın
İrmez bisât-ı ḳurba ṭutanlar vefâ yolın

Ebrûsı ġamı âfetin aldı dil ü cânuň
Artıḳ çekemem yâyını ol ḳaşı kemânuň

RÂZÎ: Çırpanlı Ḥâfıẓ demekle meşhûr olan Ḥâfıẓ Muṣṭafa Râzî Efendi'dir ki Çırpan ḳaṣabasından Meḥmed Efendi nâm bir zâtıň ferzend-i ercümendi olup Edirne'de Ḥacı Ḥallaç Maḥallesi'nde tavaṭṭun etmiş idi. Fenn-i kitâbete sa'y ü ġayretle bir müddet ḳaṣaba-i mezbûre Voyvodaları yanında edâ-yı ḫidmet-i kitâbet ve biň iki yüz elli üç senesi Edirne'ye gelerek dâire-i ḥükûmette ḫidmet-i kitâbete bezl-i himmetle tekrâr Çırpan ḳaṣabasına 'avdet ve bidâyet-i tanẓimât-ı ḫayriye eṡnâsında Zaġra-i 'Atîḳ muḥaṣṣılı ma'iyyetinde bulunup ba'dehû Edirne'ye ric'atle meclis-i kebîr-i eyâlet taḥrîrâtı kitâbetine naṣb ü ta'yîn ḳılınıp iki yüz altmış iki senesi teşrîf-i şâhâne vuḳû'unda kendisine rütbe-i râbi'a iḥsân buyurulmuş ve kitâbet-i meẕkûrede bulunduğu ḥâlde biň iki yüz yetmiş üç senesinde irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ ederek Sezâyî Dergâhı sâḥasında miḥrâb öňünde medfûn ve naḳş-ı seng-i mezârı ḥîn-i vefâtında zîr-i bâlîninden çıḳan işbu rubâ'î-i mevzûndur.

---

[82] Tadın yakıcı azabı… **Enfâl/50, Hacc/22**

naẓm

Yâ Rabb be-‘aşḳ-ı zât-ı cemîl-i peyamberî
Luṭfet dirîġ mekün zi-‘abd-i sitemgerî

Maẓhar bi-kün şefâ‘at-ı şâh-ı naḳşibend-râ
Taḫlîṣ bi-fermây zi-ahvâl-i maḥşerî

Âtideki eş‘âr maḥṣûl-ı ṭab‘-ı dürerbârlarıdır.

ġazel

Nefs ü ‘aḳla olma meftûn eyleme ‘ömrüň telef
Dâmen-i pîre yapış bul âsitânında şeref

Fehm idüp zât ü ṣıfâtı sırr-ı tevḥîde iriş
Güftügû-yı zâhid-i sâlûsdan çekme esef

Şöyle maḥv eyle vücûduň pûte-i ‘aşḳ içre kim
Gûşuňa irsün ṣadâ-yı dil-küşâ-yı lâ-teḫaf

Câm-ı ‘aşḳı lâ-fetâ bezminden içdüňse eger
Dû-cihânda dest-gîrüňdür senüň şâh-ı Necef

Râziyâ fâş eyleme aġyâre râz-ı vaḥdeti
Ḳâle gelmez nüktedür ma‘nâ-yı sırr-ı men ‘aref

ġazel

Hezârân cilveler vardur ḳażâ-i âsümânîde
Ki sırrından işâret yazmamış ‘ilm-i ma‘ânîde

Gerek ‘ulvî gerek süflî görüp ṭa‘n eyleme zâhid
Nice esrâr-ı Ḥaḳḳ vardur e‘âlîde edânîde

Beḳâ mülkinde sen gülzâr-ı ḫuldi ḳıl ṭaleb yoḫsa
Fenâdur bâġ-ı dünyânuň bahârı da ḫazânı da

Cemâl-i yârdur maḳṣûdım ancaḳ ẓâhir u bâṭın
Verilse istemem mülk-i cihânı da cinânı da

Celâl-i ẕât-ı pâk-i Ḥaḳḳdan isterseň eger Râzî
Tecellî baḫşini fikr eyle bezm-i len terânîde

ġazel

Şehâ olma ṣaḳın her zümre-i nâdâna mâil hâ
Ḳalursın ṣoñra meydân-ı maḥabbet içre câhil hâ

Rumûz-ı ʻaşḳı añla hem-nişîn-i ehl-i ʻirfân ol
Bu fenn-i ʻaşḳ içinde çoḳdur esrâr-ı mesâil hâ

(s.477)

Ṣaḳın maġrûr-ı mâl ü manṣıb olma fânî dünyâda
Kişi şâh iken ʻâlemde olur bir demde sâil hâ

Cefâya mâil olma ḥâl-i ʻuşşâḳa teraḥḥum ḳıl
Olur bu devlet-i ḥüsn ey güzel senden de zâil hâ

İder bir gün seni biñ derde ilḳâ mekr ile cânâ
Raḳîb-i ḥiylekâruñ olma güftârıyla ʻâmil hâ

Ṣaḳın her ehl-i ʻirfâna hüner ʻarż itme ey Râzî
Bu meydân-ı süḫandur bunda vardur ḫayli kâmil hâ

Edirne Tevḳifḫânesi ḳapısındaki târîḫidir

Şehinşâh-ı cihân ʻAbdü'l-Mecîd Ḫân Feridûn-fer
İder Dahhâk-ı Mâr'ı maḥbes-i ḳahrında der-zencîr

Virür lerze hirâs-ı heybeti Çîn ü Ḫorâsân'a
Ḫaṭâdan ḫavf ider çıḳmaz ḥudûdından şeh-i Keşmîr

Şu rütbe münḥafıẓdur mülki âs̱ârı te'adîden
Ki şâhin ü kebüter itmede yekdigeri tevḳîr

Enîn ü âh olur kârı dem-â-dem sicn-i miḥnetde
Eger bir ferd iderse ẕerre miḳdâr âḫeri dil-gîr

Hemîşe lâzım-ı melzûm-ı aḥkâm-ı siyâsetdür
Berâyâyı nevâziş ẓulm ü ʻudvân ehlini temdîr

Bu ḥükmi bildüginden çâkeri Rüstem Bekir Paşa
Bu vâsiʻ maḥbesi ṭarḥ itdi bu resme idüp taʻmîr

Zihî muḥkem meşîd-i maḥbes-i erbâb-ı töhmet kim
Eger ʻifriti ḥabs itseñ ṣalâḥ-ı ḥâl ider te'sîr

Ḫalâṣ olmaḳ ümîdin eyleyenler işbu maḥbesden
Du‘â-i şâh-ı devrânı dem-â-dem eylesün tekrîr

Münaḳḳaṭ ḥarf ile Râzî didi târîḫ-i itmâmın
Cerâim ehline lâyıḳ maḳarr şu dâr-ı dehşet-gîr

RÂŻÎ: Meḥmed Efendidir. Edirne’den bedîdâr ve Niyâzî Teẕkiresi żabṭınca *Ḥaydar-zâde* vü Sâlim ü Ṣafâyî Teẕkireleriyle Vaḳâyi‘u’l-Fużalâ beyânınca *Pâydar-zâde* demekle şöhret-şi‘âr oldu. Ba‘de taḥṣîlü’l-isti‘dâd ‘ulemânıň birinden mülâzemetle ber-murâd olup devr-i merâtib ederek ḳırḳ aḳçe medreseden ma‘zûl olduḳta sâlik-i semt-i ḳażâ ve Karaferye’de mâlik-i ezimme-i ḥükm ü imzâ olmuş idi. Biň yüz beş târîḫinde ṭayy-ı sicill-i ḥayât eyledi. Bu eş‘âr güftârındandır.

ġazel

Ṣafâ-yı meygede gitmiş ḫum-ı şarâb tehî
Yazıḳ yazıḳ ki ola ol genc-i la‘l-i nâb tehî

Ne devr-i câm ü mey ḳaldı meygede gûyâ
Çekilmiş âbı hemân ḳalmış âsiyâb tehî

Piyâle devrini bî-bâde görmedük sâḳî
Niçün döner ki ‘aceb câm-ı âfitâb tehî

Ged ü şikeste vü peymâne ser-nigûn yatur
Döküldi bâde ḳadeḥ ḳaldı çün ḥabâb tehî

Çıḳa feleklere bî-bâde âh ey Râżî
Ṣadâ-yı nâleden olmaz mı nüh-ḳıbâb tehî

ġazel

Pîr olınca şarâb nûş eyle
Mey pâ-der-rikâb nûş eyle

Ḳoma ṣahbâyı bir nefes elden
Durma vaḳt-i şebâb nûş eyle

Muḥtesib duymasun ḥesâba çeker
Bâdeyi bî-ḥesâb nûş eyle

Ḳoma elden ayâġı mest olsaň
Daḫi mest ü ḫarâb nûş eyle

Mey-i gül-fâm ṭururken ey Râżî
Saňâ kim der ki âb nûş eyle

nâ tamâm ġazel

(s.478)

Yerleri ma'lûm iken meyḫânede mestânenüň
Ḥayf kim farḳ olmadı ḳaldı yeri meyḫânenüň

Sübḥa-gerdân olsa bu demde yine rindân hep
Derûnı zîrâ ferâmûş itdiler peymânenüň

Nâr-ı 'aşḳ-ı şem'le kendin bıraḳdı âteşe
Bir 'aceb germiyyetin gördüm gice pervânenüň

İstemez dil ḫânesi ma'mûr u âbâd oldıġın
Ẕevkini fehm itmeyen Râżî gibi vîrânenüň

RÂSİM: Nâmı Meḥmed'dir. Edirne Câmi'-i 'atîḳi imâm-ı s̱ânîsi Ḥâfıẓ Meḥmed Tevfiḳ Efendi'niň ferzend-i dirâyet-mendi olup 1289 târîḫinde Edirne'de Altûnî Maḥallesi'nde 'âlem-i vücûda ḳadem başmış ve ba'de taḥṣîlü'l-isti'dâd Edirne düyûn-ı 'umûmiye dâiresine müdâvemetle ora ketebesi ṣınıfına deḫâlet etmiştir. Mûmâileyh ḫaṭṭaṭlar ṣırasında mesbûḳu'z-zikr Ḥacı Ḥâfıẓ Şerîf Ḥıfẓı Efendi'niň ḥafîdidir. Bu eş'âr onuňdur.

naẓm ġazelden müfrez

Hicrân eleminden dilümüň çekdigi derdi
Göňlüm ne zamân olsa da i'lân idecekdür

Taḥmîl ediyor bâr-ı firâḳı ten-i ża'fa
Elbette göňül hecr ile efġân idecekdür

velehû

Ferâmûş olmuyor dilden tecellî eyleyen âs̱âr
Suṭûr-ı ḥâdis̱ât-ı dehr-i dûn ezberde ḳalmışdur

velehû Ḥayrân mıyam ol mâh-veşüñ ânına bilmem
‘Âşıḳ mı ‘aceb oldum o çeşmânına bilmem

Gülzâr-ı ṣafâ içre keder yoḳ dinür ammâ
Cevr itme düşer mi güzelüñ şânına bilmem

RE'FET: Edirne vâlileri ṣırasında tercemesi meẕkûr Süleyman Re'fet Paşa'dır. Bu eş‘âr âs̱âr-ı güftârındandır.

[*Sulṭân Selîm H̱ân-ı S̱âlis̱ ḥażretleriniñ evâẖir-i salṭanatlarında rikâb-ı hümâyûn Çuḳadar Aġalığı ‘unvânını iḥrâz etmiş olan Muṣṭafa Aġa'nıñ ṣulbünden dersa‘âdette 1222 târîẖinde zînet-efzâ-yı gehvâre-i vücûd olup ‘unfuvân-ı şebâbetlerinde Enderûn-ı hümâyûna Çıraġ buyurularaḳ perveriş-yâfte-i ‘ilm ü kemâl olduḳları ḥâlde 245 târîẖinde silk-i ‘askerîye dâẖil ve tedrîcen Mîralaylıḳ ve ba‘dehû Mîrlivâlıḳ ve daha ṣoñra ferîḳliḳ rütbesiyle mümtâz-ı aḳrân u emâs̱il olmuş idi. 21 Şa‘bân 1259'da müceddiden teşkîl buyurulan Dârü'ş-şûrâ-yı ‘Askerî'ye re'is ü ġurre Zi'l-ḳa‘de 260'da rütbe-i vezâretle meclis-i vâlâ riyâsetine ve 14 şa‘bân 261'de ser‘askerlik mesned-i celîline ve ġurre Ṣafer 262'de ser‘askerlikten müfâreḳatla sefâret me'mûriyetiyle Paris'e ‘azîmet ve iki sene iḳâmetten ṣoñra 264 şa‘bânında dersa‘âdete ‘avdetleri hengâmda ticâret nez̤âretine ve 16 Rebî‘u'l-evvel 265'de ḳapudânî-i deryâ maḳâm-ı ‘âlîsine ve 7 Şevvâl 267'de infiṣâl ile meclis-i vâlâ a‘żâlığına ve Cümâde'l-ûlâ 268'de H̱udâvendigâr vâliliğine ve 19 Zi'l-ḥicce 268'de Ḥaleb eyâleti vâliliğine ve 276 şa‘bânında meclis-i tanẓîmât a‘żâlığına 277 şa‘bânında Edirne eyâleti vâliliğine ve 2 Rebî‘u'l-âẖir 278'de Vidin eyâleti vâliliğine ve 280 zi'l-ḳa‘desinde s̱âniyen Edirne eyâleti vâliliğine revnaḳ-efzâ buyurulup 281 senesi recebinde irtiḥâl etmekle İstanbul yolunda Seyyit Celâle'ddin Ḳabristânı'nda türbe ḳurbunda medfûn ve naḳş-ı seng-i mezârı bu târîẖ-i mevzûndur.*

târîẖ *Çekilüb gitdi behişte nâ-gâh*
Terk idüp kevni Süleymân Paşa

Ḥadd-i ẕâtında güzel âdem idi
Ḥûr ile cennete olsun hem-pâ

Ne dinür ḥükm-i ḳażâ vü ḳadere
Bu imiş emr-i cenâb-ı Mevlâ

Çıḳdı üçler deheninden târîẖ
Gitdi firdevse Süleymân Paşa]

(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.59)

naẓm	Çoḳ ṣûrete girdüm geleli bezm-i cihâna Biň hey'ete ḳoydı beni evżâ'-ı zamâne Mersûm-i çihil-sâl olalı nüsḫa-i 'ömrüm Üstâd-ı herem başladı tefsîr ü beyâna
beyt	Levḥ-i dilde kilk-i ḳudretle yazılmış Re'fetâ Bir müs̱elleṡ vefḳdur Allah Muḥammed'le 'Alî
beyt	Cây-gîr eyledi beyt-i dilimi ḥubb-i 'Alî Herkesüň ḫâne-i ḳalbinde bir arslan yatur

RÂMÎ: Sicill-i 'Os̱mânî beyânınca Edirnelidir. Keçi-zâde demekle meşhûrdur. Mıṣır ḳadısıyla esir olup ba'de'l-ḫalâṣ evâsıṭ-ı Sulṭân Süleymân Ḫânî'de vefât eyledi.

RAḪŞÎ: Ḥâfıẓ Aḥmed'dir.1243 senesi ḫilâlinde Edirne'de Şehâbettin Paşa Ḳurb-ı Ḥammâm-ı Fil Maḥallesi'nde ḳadem-niḥâde-i sâḥa-i vücûd olmuştur. Bir müddet yazıcılar içinde dükkan açaraḳ 'arżuḥalcilik ṣan'atıyla iştiġâl ve bir müddet daḫi ḳahveḫânelerde saz şâ'irliği ile esbâb-ı ma'îşeti istiḥṣâl ettikten ṣoňra Gelibolu Sancaġı dâḫilinde Ḳavaḳ memlaḥası kitâbetine ta'yîn ü i'zâm ve iki sene ḳadar orada istiḫdâm olunup biň iki yüz seksen dört senesinde bi'l-isti'fâ Edirne'ye 'avdetini müte'âḳıb Timurṭaş ḳaryesi çayırlıġında kendisini bir at tekme ile ḫarâb edip yarım sâ'at murûrunda müteeṡṡiren vefât etmekle Yeňi 'İmâret'te Emir Şah Mescidi nâm-ı digerle (**s.479**) Ṣarı Câmi' demekle ma'rûf olan mescid-i şerîf ḫaṭîresinde defn olunmuştur. Mûmâileyhiň maḫlaṣı Raḫşî olduğu ḥâlde at tekmesinden müteeṡṡiren vefâtı ġarâibdendir. Bu beyit vefâtına târîḫdir.

li muharririhî	Bir piyâde çıḳdı ansız fevtine târîḫ didi Esb depdi oldı Raḫşî âh âh eyvâh âh

Dîvân olacaḳ ḳadar nâ-puḫte eş‘ârı var idiyse de müsvedde ḳalmaġla żâyi‘ olmuştur. Bu ġazel onuňdur.

ġazel

Şem‘-i ḥüsnüň yandırır her şeb nice pervâneyi
‘Âşıḳ oldur cân virür görmek içün cânâneyi

Ey ṣaçı Leylâ nihâyet ḫâne ḫâne ‘âḳıbet
Gezdürür zencîr-i zülfüň bu dil-i dîvâneyi

Sâġar-ı ṣahbâ-yı firḳat mest idüp sâḳî beni
Raḳṣ ider Cemşid görse şol dönen peymâneyi

Ḥaml ider ‘âşıḳlara ol mâr-ı zülfüň ejderi
Genc-tek vaṣluňa lâyıḳ gör bütün vîrâneyi

Raḫşiyâ ‘âlemde çâre meyle maḥbûbdur ġama
Ḳanġı eş‘ârı yazarsaň gösterür meyḫâneyi

ġazelden müfrez

Ḳaydında bu şeb kâküline şâne de geçdi
Yalıňuz o degil bu dil-i dîvâne de geçdi

Ṣunduḳça meze teng-dehen aġzına bâdâm
Gâh gâh orada bir iki peymâne de geçdi

RÜŞDÎ: Nâmı Aḥmed’dir. ‘Ammeci Çelebi demekle meşhûrdur. Edirne’de Ḳazasker Câmi‘-i şerîfiniň (Vâvlı Câmi‘i olacaktır) ḫaṭîbidir. Evâil-i ḥâlinde taḥṣîl-i ma‘ârif-i kes̱îreden ṣoňra Edirne’de eimme silkine sâlik olup ḫiṭâbet-i mez̠kûre ile ḳanâ‘at eylemişti. Şi‘rde üstâdları Edirne mevleviḫânesi şeyḫi Neşâṭî Aḥmed Dede Efendi’dir. 1108 târîḫinde vefât eyledi. ‘Aṣrıň şu‘arâsından şâ‘ir-i bâlâ-rütbe ḫaṭṭ-ı s̱ülüs̱ ü nesiḫde ṣâḥib-i ketebe ve hamele-i kur’ân-ı ‘aẓîmü’ş-şân seb’a vü ‘aşere ḳırâatine ḳâdir ve ḥüsn-i ṣavtı ẓâhir bir şâ‘ir-i mâhirdir. Bu eş‘âr güftâr-ı dürerbârlarındandır.

ġazel

Ne ġam iderse ḳo itsün beni ḫarâb-ı şarâb
Te‘aḳḳul eyleme sâḳî getür şarâb-ı şarâb

Bahâne eyleme efsâneyi ḳo ey sâḳî
Benüm suâlüme ancaḳ olur cevâb-ı şarâb

Egerçi âdemi dirler ki bî-ḥicâb eyler
Dirîġ oldı baňa bâʿis̱-i ḥicâb-ı şarâb

ʿAceb mi nûş-ı mey itsem ki itdi bir demde
Gedâ iken beni bir şâh-ı Cem cenâb-ı şarâb

O deňlü bâde-i ʿaşḳuňla Cem-i cenâb oldum
Bir oldı şimdi baňa sâḳiyâ serâb ü şarâb

Egerçi câm-ı lebüň olmasaydı meclisde
Gerekmez idi baňâ olsa laʿl-i nâb-ı şarâb

Bu âb u tâbla mümkin midür naẓar Rüşdî
Cemâlin eylemiş ol mâhuň âfitâb-ı şarâb

ġazel

Nâfe-i Çîn ü H̱oten turrana olmaz hem bû
Sünbül-i cennet eger olsa ġıdâ-yı âhû

Heves-i zülfüň ile ʿazm-i reh-i Çîn itdüm
Seni şimdengerü ey gözleri âhû yâ hû

Ebruvânuň ki H̱udâ eyledi miḥrâb-ı niyâz
Baňâ eşkümle o dem eyledi teklîf-i vużû

H̱âk-i pâyüň gibi bir kuhl-i cilâ-baẖş olmaz
Yoḳ yere bâd-ı ṣabâ ʿâlemi eyler tek ü pû

Dil-i ʿuşşâḳ gibi ġarḳa-i ẖûn olmaz idi
Olmasa çeşm-i ciger-ẖˇâruň eger kim câdû

(s.480)

Görüp ebruňla mâh-ı nevi ehl-i diḳḳat
Didiler farḳı eger var ise ancaḳ bir mû

Ser-nüviştüm ezelî böyle imiş ʿaşḳundan
Serimüzden ne ʿaceb gitmese fikr-i ebrû

Fikr-i zülfüňde iken Rüşdî-i ḥayret-zedenüň
Perde-i râḥat olur çeşmine gelse uyẖû

ḳıt‘a	Kimi ḳassâm-ı müderris kimi moňla oldı Kimi de himmet-i vâlâňla oldı ḳażî Ḳısmet-i Ḥaḳḳ bu imiş rûz-ı ezelde çünkim Oldum ey kân-ı kerem ben de ḳażâya râżî
müfredât	Didüm ḫaṭṭuň görince ṣafḥa-i ruḫsâr-ı dildâruň Tüyince ḫayrını gör ey raḳîb-i rû-siyeh yâruň Gülşen-i vaṣlın temâşâ eyledüm ol sîm-ber Ârıżın ṣundı didi kim ‘ârife bir gül yeter Gelmişiken ‘ârıżına câ-be-câ Ḳaraları aşdı ḫaṭṭ-ı dil-rübâ Bir kere gelüp yoḳlamaduň kendi çerâġuň Sâḳî yere mi geçdi senüň yoḫsa ayaġuň Kimsenüň ‘aybını görüp zinhâr Yüzine urma ânı âyine var Maşrıḳ-ı dilden ṭulû‘ idüp bu naẓm-ı tâbdâr Mihr ü sen maṭla‘larum ḳaldı cihânda yâdigâr Olsa da dünyâya ḥükm-i şâmilüň Bir avuç ṭopraḳdur âḫir menzilüň Kizbi terk it bulmaḳ isterseň cihânda iḥtirâm Ṣubḥ-ı ṣâdıḳ gibi ol kim ḫalḳ ide saňâ ḳıyâm

Nâẓım’ıň kendi liḥyesine söylediği târîḫtir.

Didi hâtif ḫaṭṭımuň târîḫini
Aḥmedâ ḫaṭṭuň mübârek ide Ḥaḳḳ 1074

maṭla‘	Şîşe-i ‘arş-ı berîne vaż‘ ider kerrûbiyân Sünbül-i bâġ-ı İremdür dûd-ı âh-ı ‘âşıḳân

Sâlim Teẕkiresi'nde Nâzım-ı mûmâileyhiň maḫlaṣı *Reşîd* olduğu ḥâlde Ṣafâyi Teẕkiresi bilâ taḥḳîḳ *Rüşdî* żabṭ ettiğinden baḥiṡle i'tirâż olunmuş ise de elde bulunan müretteb dîvânında daḫi *Rüşdî* olduğuna naẓaran Sâlim Teẕkiresi'niň bu bâbdaki ifâdesiniň sehvden sâlim olmadığı taḥaḳḳuḳ etmiştir. Vaḳâyi'u'l-fużalâ'da daḫi *Reşîd* olmaḳ üzere mażbuṭ idüğünden o da yaňlıştır.

RÜŞDÎ: El-ḥâc Aḥmed Efendi'dir. Edirne'niň Ḳıncı Firuz Maḥallesi'nde ḳadem-nihâde-i sâḥa-i vücûd olmuştur. Bir müddet nüfûs neẓâretinde bulunduğu cihetle eski cerîde nâẓırı demekle meşhûr olmuş idi. Ḫaṭṭ-ı ta'liḳte üstâd ü pesendîde-i rûḥ-ı 'imâddır. Taḥṣîl-i kemâlât-ı 'ilmiye ettikten ṣoňra zümre-i ḳużâta dâḫil olduğundan 'uhdesine Eyüp Monlalığı tevcîh buyurulmuş iken żabṭ etmeksizin biň iki yüz seksen dört târîḫinde irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ etmekle Uzun Ḳaldırım'da Uzun Mezarlıḳ'ta sâbıḳu't-terceme Dânişî merḥûmuň ḳabri civârında medfûndur. Eṡnâ-yı istîlâda seng-i mezârı żâyi' olduğundan muaḫḫaren rekz olunan ṭaşta târîḫ-i vefâtı sehven biň iki yüz seksen bir yazılmıştır. Ebyât-ı âtiye âṡâr-ı şi'riyesindendir.

müfredât Ey ḥabîb-i kibriyâ ins ü peri peyġamberi
Vey resûl-i müctebâ cümle peyâmber rehberi

(s.481) Aġza al şehd-i şehâdâtı mezâḳ ehli iseň
Leẕẕet-i ẕikr-i Allah ile dilüň sükker olur

RIŻÂ: Ḳaṣab-zâde Abdü'l-kerîm Çelebi demekle meşhûr ve lâubâlî olduğu cihetle ẓurefâ meyânında Deli Kerîm laḳabı ile meẕkûrdur. Tercemesi Sulṭân Murâd Ḫân-ı Ṡâliṡ 'aṣrı 'ulemâsı ṣırasında sebaḳ etmiştir. Bu ebyât âṡâr-ı şi'riyesindendir.

[*Ḳaṣab-zâde demekle meşhûr ve lâubâlî olduğu cihetle ẓurefâ lisânında Deli Kerîm laḳabıyla meẕkûrdur. Pederi Bursevî 'Ali Çelebi vücûh-ı ḳużâttan bir merd-i sütûde-ṣıfât idi. 924 senesinde vâlidi Dimetoḳa ḳadısı iken vücûda gelip tekmîl-i taḥṣîlden ṣoňra devr-i medâris ederek 983 ṣaferinde Maḥmûd'uň yerine altmış aḳçe ile Edirne Bâyezîdiyesine müderris ve 985 cemâdiye'l-âḫiresinde Ḳudüs-i şerîf*

ḳażâsına ḳadı olup es̱nâ-yı râhta maraż-ı şîrpençeden mâh-ı ẕi'l-hiccede vefât etmekle Eyüp maḳâbirinde defn olundu. Pederi Bursalı ise de kendisi Dimetoḳa'da tevellüd etmiş ve neşv ü nemâsı Edirne olduğundan Enîsü'l-Müsâmirîn'e göre tebe'an Edirne 'ulemâsı ṣırasında ẕikr edilmiştir.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.230-231)***

müfredât Ḳosam biň dâğı bir daġ üzre sînemde 'aceb sırdur
Tefâvüt eylemez ol gün yüzlinüň yanında hep birdür

Uyursa meclis içre nâz ile ol çeşm-i fettânuň
Dilâ zinhâr ġaflet itme aç gözüň uyar cânuň

Dün gice ḳâşuň içün olıncaḳ ḳîl ü ḳâl
Gelmedi ortaya ey mâh ḳayıçizdi hilâl

Âs̱âr-ı ḫaṭṭ-ı yâr gözümde uçar oldı
Bir nâme kebûterle bu nâlâne gelür mi

RIŻÂ: Zehrimâr-zâde Seyyit Meḥmed Efendi'dir. Tercemesi Sulṭân Meḥmed Ḫân (-ı Râbi') 'aṣrı 'ulemâsı ṣırasında mesbûḳtur. Bu eş'âr güftârındandır.

[*Edirne'den ẓuhûr u Zehrimâr-zâde demekle meşhûr olmuş idi. Ba'de taḥṣîlü'l-isti'dâd 'ulemâ-yı kirâmıň birinden mülâzemetle ber-murâd olup devr-i medâris ederek ḳırḳ aḳçe medreseye mevṣûl ve andan daḫi ma'zûl iken sâlik-i meslek-i ḳażâ vü mâlik-i ezimme-i ḥükm ü imżâ olmaġla Rumeli ḳalem-revinde bir ḳaç manṣıba vuṣûl bulduḳtan ṣoňra ziyâde pîr ü iḫtiyâr olmaġla teḳâ'üd iḫtiyâr ile Uzunköprü ḳaṣabasında me'zûn-i bi'l-iftâ olmuş idi. Ol 'aṣrıň şu'arâsınıň ḳudemâsından bir pîr idi. 1082 ramażânında masḳaṭ-ı re'sleri olan Edirne'de rikâb-ı hümâyûnda mülâzimette iken intiḳâl u 'âlem-i 'uḳbâya irtiḥâl eyledi. Âs̱âr-ı 'ilmiyelerinden Rıżâ maḫlaṣıyla eş'ârı Ravżatü'ş-şu'arâdadır. Biň târîḫinden bed'an ile biň altı târîḫine ḳadar güzârân eden şu'arâ-yı eslâfıň esâmî vü âs̱ârını ḥâvî biň elli târîḫinde bir ḳıt'a Teẕkiretü'ş-şu'arâ yazmıştır ki (Seyyid Rıżâ Teẕkiresi) nâmıyla meşhûr olmuş ve 1316 târîḫinde İḳdâm Ġazetesi maṭba'asında ṭab' u neşr edilmiştir. Teẕkiresiniň ḫitâmı ṭârîḫi (câmi'-i mażmûn)dur.]* ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.244)***

na't-ı şerîf Mihr ü meh kim 'âlemi seyrân iderler rûz u şeb
Naḳş-ı lu'b-engîz-i dünyâya gülerler rûz u şeb

Çerḫ-ı lu‘bet-bâzı seyr it beyże-i mihr ü mehi
Ḥoḳḳa-i gerdûn-ı dûndan ẓâhir eyler rûz u şeb

Câm-ı mihri ṭolı ġayb eyler hilâli gösterür
Fırḳa-i eflâkden âfâka yekser rûz u şeb

Cân u dilden mihr ü meh ṣanma felek bî irtiyât
‘Âşıḳuňdur tâb-ı ber-dil dâġ-ı ber-ser rûz u şeb

ġazel

Ḫaṭṭını gördüm iderken ârzû-yı nevbahâr
Eylemezsem nola cüst ü cû-yı sûy-ı nevbahâr

Seyr iderken naḳd-i eşk-i çeşmümi ḳıldum hebâ
Çeşmüme zîbâ göründi çârsû-yı nevbahâr

Cennet-âsâ kûşe-i râḥat bulınmaz mı bize
Yoḫsa yoḳ mı cânib-i gülzâr-u cûy-ı nevbahâr

Bu ‘acebdür vaḳt-ı gül hengâm-ı şâdîdür velî
Bülbül-i şeydâyı iňletdi ġulüvv-i nevbahâr

Oldı mesrûr ey Rıżâ göňlüm perîşân-ḥâl iken
Geldi bâd-ı ṣubḥla nâgâh bûy-ı nevbahâr

ġazel

Nigâh itmez dil-i zâra o mest-i nâz-ı müstaġnî
Cihâna gelmemişdür böyle bir mümtâz-ı müstaġnî

Elüňden düşmez ey şûḫ-ı cihânum câm-ı istiġnâ
Dem olur olur ammâ ‘âşıḳ-ı serbâz müstaġnî

Niçün ol ġamzeler aḥvâlümi iġmâz-ı ‘ayn eyler
‘Acebdür fitne-i ‘âlem olan ġammâz müstaġnî

Teselsül buldı feryâdum şeb ü rûz eylemem ârâm
Fiġân u nâlemüň âhengine her sâz müstaġnî

Şikârın eylese ṣayd-ı dilüňde ġamze ‘âdetdür
Şikâra gâh olur olur Rıżâ şehbâz-ı müstaġnî

ḳıt‘a Metâ‘-ı nâzı berdûş eylese ol dilber-i ra‘nâ
Gerekdür göstere naḳd-i niyâzı ‘âşıḳ-ı şeydâ

Ayâġına eger varmazsa rindân ṣanma muġberdür
Nedîm-i ġam-güsârıdur muġânuň sâġar-ı ṣahbâ

velehû Geç bâdeden ṣafâ-yı dil-i mübtelâ budur
Sa‘y et şarâb-ı la‘line ḳalbe cilâ budur

(s.482) Tîġ-i cefâ ile beni pür-yâre eyleyüb
Aġlatmış idi bendesini mâcerâ budur

Ekṣer kelâmı ḳand-i lebüň vaṣfıdur şehâ
Şi‘r-i Rıżâ’da leẕẕet-i ẕevḳ ü ṣafâ budur

Seyyid Rıżâ Teẕkiresi nâmıyla ṣâḥib-i tercemeniň bir ḳıt‘a Teẕkiretü’ş-şu‘arâ’sı vardır ki me’ḫazlarımızdandır. Âtiye’ẕ-ẕikr Edirneli Güfti ‘Ali Efendi tertîb eylediği hezl-gûne manẓûm Teẕkiretü’ş-şu‘arâ’sında ṣâḥib-i terceme ḥaḳḳında yazmış olduğu ebyât bu maḥale terḳîm edildi.

Ḳużât-ı Rûm’dan ṣâḥib-i teẕkire Seyyid Rıżâ Cisr-i Ergene

Teng-i şi‘r-i zemîn-i nâza nübûş
Bir de Seyyid Rıżâ-yı köhne-fürûş

Zümre-i ḳâżiyân-ı Rûmîdür
Bu zemînüň galaṭ-hücûmıdur

Saṭr-ı eş‘âr-ı sâde minvâli
Pîç ü tâb-ı ḫayâlden ḫâlî

Bezm-i hezlüň tamâm-ı masḫarası
Şâhid-i ḥâli oldı teẕkiresi

Yeter ol teẕkire-i hezl-güzâr
Rütbe-i ṭab‘ına ânuň mi’yâr

Övemez ḥarf-ı sütûr-ı hezl redîf
Besdür aňa nümûne-i ta‘rîf

RİF‘ATÎ: Zümre-i ḳużâttandır. Dîvâne-naḳş bir zât olup biň on üç târîḫinde Plevne ḳadısı iken vefât eyledi. Bu ebyât âs̱âr-ı şi‘riyesindendir.

ḳıt‘a

Ḫâk-i pâ-yi şerîfe sulṭânum
Bende olmadı gelmege ṭâḳat

Âsitânuňdan olalı mehcûr
Ayâġa düşdüm el virüp ẕillet

müfredât

Cân naḳdi ise ḳaṣduň eyâ şûḫ-ı dil-sitân
Luṭf et bu gice sîneye gel naḳduň al hemân

Żiyâ-bahş oldı her bir sâġar-ı mey tekye-i câna
Çerâġuň aydın olsun dâimâ ey pîr-i meyḫâne

Süvâr-ı esb-i nâz olsun anuňdur şimdilik meydân
Benüm dizgînî-zâdem şâh-ı ḫûbânum Meḥmed Şâh

REŞİD BEG: Kösec Balaban Maḥallesi’nden İkinci Muṣṭafa Aġa’nıň ferzendi ‘İzzet Efendi ṣulbünden Sevindik Faḳih Maḥallesi’nde 1277 târîḫinde ḳadem-nihâde-i sâḥa-i vücûd olup ‘ulûm-ı lâzımeyi taḥṣîlden ṣoňra dersa‘âdete ‘azîmet ve devâir-i aḳlâmdan birine deḫâletle taḥṣîl-i fenn-i kitâbete bezl-i maḳderet ederek az zamanda ‘âlem-i maṭbû‘atta bir çoḳ âs̱âr neşrine muvaffaḳ olmuş ve 1231 târḫînde el-yevm ma‘ârif-i ‘umûmiye neẓâreti taḥrîrât ḳalemi mümeyyizliğinde istiḫdâm olunmaġda olup mütemâyiz rütbesine ḥâiz bulunmuştur. Ṭarz-ı cedîd üzere bu ebyât âs̱âr-ı şi‘riyesindendir. Ma‘rifet nâm risâle-i mevḳûtesinden:

naẓm

Bir bûse ṣoň emelüm ġonce feminden
Öpdürdi baňâ sînesini bir gice ol mâh

Olmaz mı müyesser bu şeref bir daha heyhât
Rü’yâ-yı sa‘âdât tekrâr idemez âh

Şükûfe-i istiġrâḳ nâm risâlesinden: ḥayf!

şi'r Bahârun ‘askeri arżı yed-i sermâdan almışdur
Süṭûḥ-ı aya âs̱âr-ı füyûżı sâye ṣalmışdur
Bütün ezhâr açılmış bir çiçek maḥrum ḳalmışdur
O ḳalbümdür ki maḥkûm-ı şitâ-yı dâimîdür ḥayf

çiçek şi‘ir Şükûfe bir mis̱âlidür kemâl-i ṣun‘-ı ḳudretüñ
Şükûfe sâḥirâne bir beyânıdur tabî‘atuñ
(s.483) Şükûfe şâ‘irâne bir lisânıdur maḥabbetüñ
Şükûfe ġam-ġüsârıdur bu ‘âlem-i küdûretüñ

REFÎ‘Î: Zübdetü’l-Eş‘âr żabṭınca Edirnelidir. Bu ebyât güftârındandır.

naẓm Deminde yaġmasa bârân-ı iḥsân
Leṭâfet sebze-zârı tâze olmaz

Cihânda kûçek ü büzrük ḳatında
Keremden râst hîç âvâze olmaz

Efendi luṭf et ölçüb biçmegi ḳo
Metâ‘-ı himmete endâze olmaz

REFÎḲÎ: Mevlidi Amasya ḳaṣabasıdır. Edirne’de vâki‘ Dârü’l-ḥadîs̱ evḳâf-ı şerîfesine mütevelli olmaġla ḥayâtında meskeni ve memâtında medfeni Edirne şehridir. Ṭoḳuz yüz otuz ṭoḳuz târîḫinde vefât etmiştir. Bu eş‘âr güftârındandır.

ġazel Cihânda hiç ḫâṭır-ı bî-ġam olmaz
Kişi ġam çekmeyince ḫurrem olmaz

Perîşân olmaya dil bir zamânda
Gözüm ḳan aġlamaya bir dem olmaz

Urunmaz efser-i ḫayli şûlar kim
Ṭaleb-i râhında ḫâkî maḳdem olmaz

Perî-rûlardan ermişken sitemler
Yine dîvâne göñlüm ebsem olmaz

Refîḳî her demüñ it ‘âlemüñ kim
Cihânda andan özge ‘âlem olmaz

maṭla‘ Tâ seyre çıḳdı nâzla serv-i revânımuz
Andan beri yerine oturmadı cânımuz

RİNDÎ: Gülşenî fuḳarâsından Dervîş H̱ıżır demekle ma‘rûftur. Seyyit Rıżâ Teẕkiresi beyânınca biñ otuz bir târîḫinde Edirne’de vefât etmiştir. Bu eş‘âr güftâr-ı dürerbârındandır.

muṣanna‘ ġazel Yaratdı ḫâkden ḫallâḳ-ı ‘âlem çün benî âdemi
Bu çerḫuñ âsiyâbında ögünür bilürem dânem

Şikeste şîşe-veş ṭurmaz aḳar her dem gözümden yaş
Ne mümkindür seni ey kûze-i çeşmüm görem bî-nem

Gehî pâkîze-gevher ṭâlibi ġavvâṣ-ı deryâyem
Geh olur gülşen içre serv-i ra‘nâ araram cûyem

Bu gün raḥm itmedüñ çâk-i girîbânum görüp cânâ
Ḥużûr-ı Ḥaḳḳ’a yârın dâmen-i pâküñ ṭutam girem

Eger ki iltifâtuñ olmaz ise Rindî’ye hergiz
Ṭoḳuz câmını eflâkuñ ḳamu bir bir ṣoram pürsem

ḳıṭ‘a Rindî bu dehr-i dûnuñ ẕevḳine lâ nüsellim
Ehl-i hevânuñ evvel şevḳine lâ nüsellim

A‘dâ-yı bed-nihâduñ lâzım mı añmaḳ adın
Yüz biñ olursa başdan cevfine lâ nüsellim

Bu daḫi hezliyâtındandır.

hezl Dilâ vâdi-i rüsvâlıḳda ben bir yâve Mecnûnem
Esîr-i beng ü bâde mübtelâ-yı berş ü afyonem

Gehî zânî gehî luṭî gehî çallâḳ-ı nâ-pâkem
Gehî kes̱îr kebîre cân virür bir köhne me'bûnem

Ne mâhiyetli terkîb oldıġım ben daḫi bilmem kim
Necâsetden mürekkeb bir ṭabîb-i ṭurfa ma'cûnem

Ben ol meclisde olsam şâdlıḳ peydâ olur fi'l-ḥâl
Ḥabeş'den Rûm'a gelmiş Rindiyâ bir ḳoca maymûnem

Şâh Melek Maḥallesi'nde Dabbâġ-ḫâne Caddesi'ndeki çeşme târîḫiniň fâili Rindî başḳadır.

(s.484) **REVÂNÎ:** Namı İlyas'tır. 'Âşıḳ Çelebi Teẕkiresi beyânınca laḳabı Şüca''dır. Sulṭân Selîm-i ḳadîm ḥażretleri'niň Ṭrabzon'da vâliliḳleri es̱nâda meclislerine dâḫil ve bir çoḳ iltifâtlarına nâiliyetle mümtâz-ı aḳrân ü emâs̱il olduḳtan ṣoňra kendisinden bir nâdire ṣudûruna mebnî emvâli müṣâdir olmaġla kendisi cânib-i 'Arabistan'a revân olmuştu. Ḥażret-i Sulṭân vuḳû'-ı ḥâlden peşîmân olaraḳ 'aḳabince âdem irsâliyle 'avdete şitâbân irâdesi teblîġ olunduḳta bir ġazel söylemiş idi ki maṭla'ı budur.

maṭla' Ne 'aceb gerdiş-i 'âlem ne 'aceb devr-i felek
Bir dem içinde yele vardı otuz yıllıḳ emek[83]

Eks̱er zamânlarda ba'żı tevliyetler ile imrâr-ı vaḳt eylemekte olduğu ḥâlde ṭoḳuz yüz otuz târîḫinde rûḥ-ı revânı 'âlem-i câvidânî olduḳta Ḥadâyiḳu'l-Cevâmi' żabṭınca Piriştineli Bahârî bu târîḫi demiştir.

târîḫ Cihânı ser-te-ser ṭutmışdı nâmı
Emîr-i naẓm kim ya'ni Revânî

Ecel câmını çünkim nûş ḳıldı
Şu deňlü kim düşüb mest itdi ânı

İşidüp rûḥ-ı ḳudṣî didi târîḫ
Cinândan yaňa cân atdı Revânî

---

[83] Bu konuda yazılmış makale için bkz: Süreyya A. BEYZADEOĞLU *Bir Dilek Daha*, Türk Edebiyatı Dergisi, sayı.303, s.40-42

Âtideki eş‘âr maḥṣûl-ı ṭab‘-ı dürerbârlarıdır.

ġazel

Devr-i güldür ġonce lebler ‘azm-i gülzâr itdiler
‘Âşıḳ-ı âşüfteyi bülbül gibi zâr itdiler

Dökdiler başdan çözüb kâküllerin ayaḳlara
Ser-te-ser gülzâr içini misk-i tâtâr itdiler

Şol ḳadar şevḳ-ı gül ile itdiler feryâd ü zâr
Gülsitânda ‘andelîb-i zârı bîzâr itdiler

Serviler dîvâre ḥayretden ṭayanup ḳaldılar
Çün sehî-ḳadler ṭurup nâz ile reftâr itdiler

Ey Revânî çeşm-i mest ile güzeller bâġda
Bir naẓarda nergis-i şehlâyı bîmâr itdiler

ġazel

Gözlerüm tîre olur ḫaṭṭuňa ḳıldıkça naẓar
Ḫaṭṭ-ı ġubâr olsa bu rûşendür ider göze żarar

Gördiler sâġarı kim gözi açıḳ kâsesi pür
Rindler üşegelüp her biri ṭolana çeker

Ḳorḳaram ḳâmetünüň ḫalḳa belâsın dimege
Şimdi söylenmez olupdur güzelim ṭoġrı ḫaber

Lebi aġzumda iken gitmege ḳaṣd itdi didüm
A begim noldı ivirsin ṣuya mı düşdi şeker

Ḫûblar ṣûreti naḳşile Revânî bu göňül
Döndi şol âyîneye kim ola naḳş anda ṣuver

ġazel

Gelüňüz ḫoş idelüm câm ile eyyâmımuzı
Ne olursa görürüz ṣoňra ser-encâmımuzı

Görünür ḥâleti çoḳdur mey-i nâbuň ṣûfî
Meclis içinde tehî görme ṣaḳın câmımuzı

Nice teşbîh ideyüm ‘ar‘ara ey bâd-ı ṣabâ
Biz yabanlarda mı bulduḳ o gül endâmımuzı

Yine bir bûse alup cânımuza cân ḳatalum
Ger ḳabûl eyler ise yâr bu ibrâmımuzı

Ne ḳadar ḫor u ẕelîl itse Revânî bizi yâr
Biz aňa arturalum ‘izzet ü ikrâmımuzı

ebyât Sâḳî-i gül-çehre aldıḳça ele peymânesin
Ġonce-i zanbaḳlar içre lâle bitmiş ṣanasın

(s.485) Yollar üstinde düşüb yatmazdı hergiz âfitâb
Câm-ı ‘aşḳuňdan senüň ger olmasa mest ü ḫarâb

Şîve ögrenmiş ḳamer ol serv-i bâlâdan yine
Başına bir deste gül ṣoḳmış s̱üreyyâdan yine

Yâre ‘arż itdi yaşum sîmini çeşm-i eşk-bâr
Baňâ göz yaşı gerekmez didi luṭfından nigâr

Benefşe nice açar göňlüm ey cefâ-pîşe
Anaḫtar ile açılmaz kilid-i endîşe

Müretteb dîvân-ı eş‘ârı ve ‘İşret-nâme nâmıyla manẓûme kitâbı vardır. Bu ebyât ondandır.

mes̱nevî İderse ehl-i meclis nola ikrâm
Ki yahni puḫtedür ġâyet degül ḫâm

Görüp meclisde şâd oldı şarâbı
Ṣoyınup raḳṣ urur ṭavuḳ kebâbı

Nedendür meclise çaḳ böyle iḳdâm
Niçün pâlûdeye göz dikdi bâdâm

velehû Kimüň ki câm ile ḫoş ‘âlemi var
Süleymân’dur ki elde ḫatemi var

Kimüň ḥükminde olsa pâdşâdur
‘Aceb âyîne-i gîtî-nümâdur

Ne bedr olur ki buldıḳda kemâli
Getürür bir araya beş hilâli

Ne pîre ki ayaḳ başsa kademdür
O bezmüň kâse-bâzı câm-ı Cem'dür

Ne var dirlerse aňa ḫˇâce mercân
Ki ṭolmış ḥaṣṣası la'l-i bedeḫşân

Aňa kim dir ḳadeḥdür yâ bu müldür
Benefşe ḳoḳulu bir tâze güldür

Hacîl eyler şu'â'î mâh-ı tâbı
Sa'âdet yıldızıdur her ḥabâbı

Gözini döndürüb ḫalḳuň 'aḳiḳa
Yemen seyrini eyler fi'l-ḥaḳîḳa

Âs̱âr-ı ḫayriyesinden İstanbul'da dâḫil-i sûrda Ḳırḳçeşme ḳurbunda kendi nâmlarına binâ olunmuş bir câmi'-i şerîfleri vardır. Na'şları câmi'-i meẕkûrda medfûndur. Ḥadâiḳu'l-Cevâmi''de beyân olunduğuna göre mescid-i meẕkûru binâ eylediği es̱nâsında Sulṭân Selîm Ḫân ḥażretleri oradan geçer iken bu mescidi binâ eden kimdir diye suâl buyurmaġla Revânî ḳuluňuzdur diye cevâb verdiklerinde laṭîfe yüzünden *"ḫoş Ayaṣofya'sın yılda bir mescid ṭoġurursun"* diye buyurmuşlardır ve mülâzimîne mesken olmaḳ için hücrât daḫi binâ etmiştir. Tafṣîl-i aḥvâli Laṭîfî Teẕkiresi'ndedir. Es'ad-i Baġdâdî merḥûm Revânî'ye incinip ḥaḳḳında bu beyti demiştir.

beyt Vardum Revânî maṭbaḥına ṭu'me isteyüb
Gördüm ḥırânîsini acından köpük ḳuṣar[84]

RÛMÎ BEG: Zümre-i sipâhiden iken iḫtiyâr-ı teḳâ'üd etmiş bir pîr-i ṣalâḥ-pîşe idi.

[84] Bkz. Beyzadeoğlu v.d., (2004): s.3

RÛMÎ-İ DİGER: İsmi Dâver'dir. Devr-i Süleymân Ḫânî'de gelen şu'arâdandır. Mevlidi Cisr-i Ergene'dir. Za'âmetle Rumeli Beylerbeyi'leriniň dîvân kâtiplerinden idi. Bu murabba' onlarıňdır.

rubâ'î Her ki dünyâya gelür âḫir ecel câmın içer
Ne 'aceb menzil olur kimi ḳonar kimi göçer
Ceres-i nâle ile ḳâfile-i 'ömr geçer
Kûs-ı rıḥlet çalınur geldi geçer geldi geçer

maṭla' (s.486) Geh çıḳarur geh giyer destârın ol meh nâzdan
'Âşıḳa bir vech ile yüz gösterür açmazdan

ḤARFÜ'Z-ZÂ

ZÂHİD: Nâmı Aḥmed'dir. Ṣarıca Paşa Câmi'-i şerîfi imâmı Ḥacı Ḥasan Efendi'niň ferzendi olup 1275 târîḫinde Edirne'de Fażlullah Paşa Maḥallesi'nde ḳadem-nihâde-i 'âlem-i vücûd olmuştur. Ṣıbyân mektebinde muḳaddime-i 'ulûmu taḥṣîl ettikten ṣoňra Edirne 'Askerî mekteb-i i'dâdîsi iḥtiyâṭ sınıfına ḳayd ve ba'dehû mekteb-i ḥarbiyeye nakl ile şehâdet-nâme aḫziyle mühendisḫâne-i hümâyûndan neş'et edip 299 ḥaziranınıň yigirmi sekizinde Cebel bölüğüne ve sinne-i merḳûme teşrîn-i evveliniň beşinde Bursa mekteb-i i'dâdî-i 'askerî lisân-ı Fransevî mu'allimliğine ba'de't-ta'yîn 301 ağustosunuň on üçünde yüzbaşı ve 307 şubaṭınıň yigirmi yedisinde Topçu Ṣaġḳol Aġası olup 311 teşrîn-i evveliniň on beşinde dersa'âdet mekteb-i i'dâdîsine taḥvîl ve 313 eylülünüň üçünde Edirne topçu ikinci obüs alayına biňbaşı ta'yîn olunmuştur. Âṣâr-ı şi'riyesinden bu mecelleye ḳayd olunmaḳ üzere ṣâḥib-i tercemeden istenilen bir ḳıṭ'a ġazele muḳâbil Bursalı 'İffet Efendi merḥûmuň *"Ben şarâb istedüm ey şûḫ kitâb istemedüm"* mıṣra'ı medlûlünce te'lîf ettiği kitapların muḳaddimelerini naẓmen yazmaḳ mu'tâdı olduğunu dermeyânla kitap muḳaddimesi olaraḳ âtîdeki ebyâtı göndermiş ve *"kelâmından olur ma'lûm kişiniň kendi mikdârı"* mıṣra'ı mıṣdâḳınca ebyât-ı

mez̲kûre mûmâileyhin şi'irde olan mahâretini is̲bâta kâfî göründüğünden 'aynen derc edilmiştir.

İmlâ-yı Fransevî Nâm Te'lîfiniň Ser-Levḥası

Cihânuň mâbîhi'l-faḫrı bu gün 'Abdü'l-Ḥamîd Ḫân'dur
Żiyâ-i re'fet ü iclâli şems-âsâ dıraḫşândur

Aṣırlardan beri ârz'olunan cümle teraḳḳiyât
O şâhinşâh-ı bî-hemtâ zamânında nümâyândur

Lebâlebdür memâlik-i 'ilm ü fen âs̲âr-ı feyżinden
Teraḳḳiyât-ı dünyâ ḥadd u iḥsâdan firâvândur

Zülâl-i 'adl ü fażlı toġrısı her câye cârîdür
Ḳalem-i mîzâbı cûş itse bu vâdî içre şâyândur

Ḫuṣûṣâ Avrupa'dan öğrenilmek istenen şeyler
Tamâmiyle çalışḳanlar içün mülk içre âsândur

Güldeste-i Aḫlâḳ Nâm Es̲erinden

'Ömrin efzûn ide Ḥaḳḳ pâdişeh-i devrânuň
Kim odur maṣdar-ı feyż ü keremi dünyânuň

Naḳd-ı 'ilm ü hüneri kesb ile herkesi ḫurrem
'Ahdıdur vaḳt-i sa'âdet o şeh-i dîşânuň debistânuň

Bu daḫi

Dâim oldıḳça kevâkib ile mâh
Yaşasun pâdişeh-i dil-i âgâh

Farkımızda gice gündüz her gâh
Sâye-endâz ola ol ẓıll-ı ilâh

ZEMÂNÎ: Sulṭân Selîm Ḫân-ı Evveliň evâḫir-i salṭanatlarında irtiḥâl ettiği Enîsü'l-Müsâmirîn'de mez̲kûrdur. Zamân-ı 'ömrü müsâ'ade etmeyip sâde-rûluğu zamânda naḳl ettiği ve bu fende ta'yîn bulacaḳ ve şu'arânıň eşbehlerinden 'add olacaḳ kimesne idügi ve Aḥmed Paşa'nıň "âteş" ġazeline

andan yeg naẓîre kimse demediği Laṭîfi Teẕkiresi'nde meṣṭûrdur. Ebyât-ı âtiye âs̱âr-ı şi'riyelerindendir.

ḳıṭ'a Düşde gördüm ẖadd-i rengînüňe gelmiş ẖaṭṭuň
Ġâlibâ yaḳın olupdur gele vaḳt-i ecelüm

Ḳo beni ẖâk ile sâyeň gibi yeksân olayım
Çünki pâ-bûs-ı şerîfüňe şehâ ermez elüm

(s.487) beyt Didüm nâr-ı 'izâruňda nedür zülf-i siyeh cânâ
Didi ol gözlerim nûrı ki olmaz bî-duẖân âteş

ZEMÂNÎ-İ DİGER: Nâmı Maḥmûd'tur. Enîsü'l-Müsâmirîn beyânınca Cisr-i Ergene ḳaṣabasında tevellüd etmiştir. Danişmend iken Sulṭân Muṣṭafa Ḫân âsitânesinde kâtip olup fetret-i ḳatl-i şehzâdegânda erkân-ı dîvânı perîşân olduğu zaman bunuň daẖi 'ömrünüň zamânı nihâyet bulup nâbûd oldu. 'Âşıḳ Çelebi Teẕkiresi'nde ise ṣâḥib-i terceme evvelâ *Semâ'î* taẖallüṣ ederdi ṣoňra *Zemânî* taẖallüṣ eyledi. Menşe'i Edirne'dir. Fetretten bir çoḳ zamân ṣoňra Rumeli Beylerbeyi Aḥmed Paşa'ya intisâb edip sâye-i sa'âdetlerinde behre-mend oldu demiştir. Sicill-i 'Os̱mânî'de nâmı *'Atîfî Sâ'î* olmaḳ üzere mażbûṭtur. Bu bâbda 'Âşıḳ Çelebi'niň ifâdesi ṣıḥḥata muḳârin görünüyor. Ṭoḳuz yüz altmış târîẖinde vefât etmiştir. Bu eş'âr güftârındandır.

maṭla' Nigârüň ẖâṭırı ẖaṭṭı ucundan pür-ġubâr ancaḳ
Yine âyîne-i 'âlem-nümâda jeng var ancaḳ

naẓm Zencîr-i zülf ü çâh-ı zenaẖdâna dil düşüb
Bir gözi yaşlı sâil-i zindân olup gezer

Bilmez ki nice iz ide aġyâr-ı gird-i res (?)
Gören ṣanur Zemânî'yi seg-bân olup gezer

ḤARFÜ’S-SÎN

SÂĠARÎ: Kazzâz ‘Ali demekle şehîr bir rind-i bî-naẓîr olup

beyt Ṣoḥbetine ṭâlib idi ḫâṣ u ‘âm
Olmış idi bezm-i mey ansız ḥarâm

Devr-i Ebü’l-fetḥîden ‘aṣr-ı Süleymân Ḫânî’ye ḳalmış bir pîr-i rûşen-żamîr idi. Evâḫir-i ‘ömründe menâhîden tâib ve ṣalâḥa râġıb olmaġla ḳabrini ḳazdırmış ve eṭrâfına bir serv ü bir bâdâm ü bir şeftâlû fidanı diktirip zâde-i ṭab‘ları olan bu ebyâtı seng-i mezârına ḳazdırmış idi.

şi‘r Anuň içün mezârum üstine
Ben bu eşcârı böyle vaż‘ itdüm

Tâ gören ṣormadan bile ḥâlüm
Bu cihân içre neyledüm nitdüm

Bir boyı serv çeşmi bâdâmuň
Şeftâlûsına doymadum gitdüm

Mûmâileyh Edirne’de Teftin Aġa Maḥallesi’nde Çiçekli Mektep Soḳağı’nıň yigirmi ikinci numarasında vâki‘ ‘Arab-zâde ‘İlmî Efendi nâmına mensûb olan Naḳşî dergâhı sâḥasında medfûn ise de mürûr-ı zamân ile ḳabri maḥv ü seng-i mezârı żâyi‘ olmaġla sâbıḳu’t-terceme Pertev Paşa merḥûm biň iki yüz elli üç târîḫinde dergâh-ı mez̠kûru ḳażi şeklinde ta‘mîr ve iḥyâ ve o ṣırada âtîde muharrer beyti daḫi ber-noḳṭa ṭaşına ḥakk ile mûmâileyhiň başı ucuna rekz ettirip nâmını ibḳâ eylemiştir.

beyt Şeb-i ġaybetde ṣahbâ-yı vücûdu güm iken oldı
Bir ednâ himmet-i Pertev’le ḳabr-i Sâġarî ẓâhir

926 târîḫ-i vefâtı *1203 târîḫ-i ẓuhûru*

Bu ebyât cümle-i eş‘ârındandır.

müfredât Ceng-i ḫamîde ḳâmete döndi ḳadi henüz
Ne sâzı ḳoydı Sâġarî elden ne sâġarı

(s.488) Pîr oldı Sâġarî ḳomaz elden piyâleyi
Düşdi ‘aṣâya nergis-i zerrîn ḳadeḥ gibi

La‘lin lebini dilber aġyâre dişledirmiş
Belki pamuḳ ‘izârın sırrile şişledirmiş

naẓm Yârime ‘arż itmege kim varsa ben dîvâneyi
Göricek benden beter mecnûn olur cânâneyi

Âşinâň olup beni yâd eyleye deyü saňa
Dostum ḳan aġlaram gördikçe her dîvâneyi

Hezl ‘Âşıḳ Çelebi Teẕkiresi’nden Me’ḫûẕdur

Irġad kâviri gibi ṣarup başına gök bez
Cem‘ oldı yine mevsim-i oraġa benefşe

Refîkî nâm şâ‘ir Edirne şehriniň çamurundan şikâyeti ḥâvî bir hicv demiş ki bendi budur:

beyt İlâhi sen ḫalâs eyle bizi bu şehr-i bâṭıldan
Kişi anı ne seyr itsün geçilmez âb ile gilden

Sâġarî merḥûm daḫi muḳâbelesinde bu beyti demiştir:

beyt Şu kim şeyṭân-ṣıfat eyler şikâyet âb ile gilden
Yüzine yelleň anuň aṣlı oddur ḥaẓ ider yelden

Bâyezîd nâm bir şaḫış ḥaḳḳında söylemiş olduğu bu beyit daḫi cümle hezeliyâtındandır.

beyt Bâyezîd iken aduň ḥürmetiňi ṣaḳlamaduň
Çekeyüm aralıġından elîfi ḳal be-yezîd

Sicill-i ‘Os̱mânî’de nâmı *Sarı Asma* denilmiş ise de me’ḫazlarımızda öyle bir nâma tesâdüf edilemedi.

SÂLİKÎ: Nâmı Aḥmed'dir. 'Aṣr-ı Süleymân Ḫânî şu'arâsından güzel kemânkeş ve küşti-gîr idi. Edirne Murâdiyesi'nde na't-ḫˇân idi. gâh Galaṭa'da 'Azeb ü gâh seyyâh-ı diyâr-ı 'Arab olup âḫiru'l-emr 'Arabistan'da vefât eyledi. Bu ebyât âs̱âr-ı şi'riyesindendir.

müfredât

Bilmez yolını varmaġa ol ka'be-i cânuň
Her yaňa dönüb ṭurdıġı bu ḳıble-nümânuň

Yazsam 'aceb mi sen şeh-i nâ-mihribâna cönk
Râz-ı derûnu yazmaġa olur bahâne cönk

SÂLİKÎ-İ DİGER: Refîkî-zâde'dir. Ḫaṣṣa naḳḳaşlarından iken Edirne'de ehl-i cihet olup ol ḥâl üzre biň otuz ḥudûdunda terk-i şeş-cihet eyledi. Eks̱eriyâ târîḫ-gûlukla muḳayyed olup Yaḥya Beg'iň bu beytini tesdîs etmiştir.

naẓm

İrmege ka'be ṣafâsına şu kim himmet ider
Tîġlar gibi meger himmetin iki ḳat ider

Er olan bu zen-i dehr ile nice ülfet ider
Şâm-ı ḳudse irişür ṣoňra yerin cennet ider

Kime kim ka'be naṣîb olsa Ḫudâ raḥmet ider
Her kişi sevdigini ḫânesine da'vet ider

SİPÂHÎ: Sâbıḳu't-terceme Pervâne-zâde Ḥüseyin Çelebi'niň ferzend-i ercümendidir. Bu eş'âr güftârındandır.

ġazel

Ġayrı maḥbûba baḳar mı gören ol sîm-beri
Berîdür cümleden ol 'âşıḳ-ı pâküň naẓarı

Naẓarıyla güle baḳmazsa ruḫ-ı mehveşler
Göreyüm maḥv ola ol dîdelerüň nûr-ı feri

Feri yoḳdur o güneş yüzli güzel yanında
Baňâ 'arż eyleme gökde lem'ât-ı ḳameri

Ḳameri yakada görsün ṣanemâ gerdenüňi
O ki görmek dileye maṭla‘-ı mihr-i seḥeri

Seḥerî başına gün ṭoġa o ferḫunde-ferüň
Göz açup her ki göre lem‘a-i nûr-ı ‘Ömeri

(s.489) ‘Ömeri sevmeyüb a‘dâsı olan rafıżînüň
Dilerüm ṭu‘me-i şemşîr-i ḳażâ ola seri

Seri cân ile fedâ itdi Sipâhî yoluňa
İşini başa iletdi sözinüň oldı eri

ġazel

Meclis mi dirler aňa ki peymâne olmıya
Ya her ṭoluda bûse-i cânâne olmıya

Dil midür ol ki âteş-i ḥûr ile yanmayup
Ol şem‘-i ḥüsnüň üstine pervâne olmıya

Devlet anuň ki ḫânesi pürdür nigâr ile
Vay ol benüm gibiye ki bir dâne olmıya

Gencine-i maḥabbete lâyıḳ ḳaçan olur
Bir dil ki seng-i cevr ile virâne olmıya

Ol ḳan olacağı ele alma Sipâhiyâ
Meclisde sâḳî bir gözi mestâne olmıya

müfredât

Olmadı çâre teb-i tâb-ı ġamuň def‘ine hiç
Yazdıġuň nüsḫanuň ey ḫ˘âce yüri ez ṣuyın iç

Benümle ḥaşr olup sîne-be-sîne olmaduň hergiz
Meger ḳâil degilsün ey sehî-ḳad ḥaşr-ı ecsâda

Yâri râm itmege ṣarf itmiş idüm evḳâtı
Eser itmez yaḳayım odlâre nâr-ı necâtı

Dehânuň bûsesin ḳılmaḳ temennâ
Bir olmaz fikrdür yoḳ yere cânâ

Başum üzre yeri var ġonce ‘alâmet götürür
Mâilüz âl-i Resûl’e severüz sâdâtı

SİHRÎ: Dîvdest-zâde Meḥmed Efendi'dir. Pederlerine kemâl mertebe sür'at-i kitâbetlerinden kinâyetle dîv-dest derler imiş. Kemâl Paşa merhûm Edirne ḳadısı iken maḥkeme kitâbetine ta'yîn buyurulup onlardan ṣoňra gelen ḳużât zamânlarında da kitâbet-i mez̠kûrede istiḫdâm olunaraḳ âhir-i 'ömrüne degin kedd-i yemîn ile te'ayyüş eylemiştir. Bu eş'âr cümle-i güftârındandır.

ġazel

Olduň ey Yûsuf-i s̠ânî çü bu gün kâr ehli
Eyledüň ḫalḳ-ı cihânı ḳamu bâzâr ehli

Ey ṣanem deyr-i cihânda ṣaçuňı 'arż itseň
Ehl-i islâmı iderdüň ḳamu zünnâr ehli

Âteş-i hecrüňe yandıġumı itsem ẓâhir
Işına nâr-ı cahîm içre ḳamu nâr ehli

Ey ḳamer sûz-ı ġamuň cismüme pul pul dâġı
Öreli ṭâs-ı felek içre benem zâr ehli

Pâymâl eyleme gel Siḥrîyi göňlin ele al
Degmede girmez ele hoşca gör ey yâr ehli

naẓm

Didüm ol serve niyâz eyledügümce eyleme nâz
Yaraşur 'âşıḳ u ma'şûḳa didi nâz u niyâz

Nice bir cevr ü cefâ defterin ezberleyesin
Gel vefâ ḥarfine eyle naẓarı bâ gül-i bâz

müfredât

İlâhî isterem cismüm ser-â-ser tâze dâġ olsun
Bir er yatur disünler ḳabrüm eṭrâfı çerâġ olsun

Cânda dâġ ḥasret ü zülfüňde cân boynuňda zülf
Düşdi ey nâzük beden bâr-ı girânum boynuňa

Âfitâbum devlet atına süvâr ol bir gün eş
Ḥalḳ bir şîre süvâr olmış disünler bir güneş

Ta'lîḳ ḫaṭṭaṭı olduğundan nâmı ḫaṭṭaṭlar ṣırasında da mez̠kûr ve Sicill-i 'Os̠mânî'de Sulṭân Süleymân Evvel ricâlinden idügi mesṭûrdur.

(s.490) SÜRÛRÎ: Nâmı Sâliḥ'tir. Ḳonsolos ḳavaṣlarından Ṭopal 'Os̱mân'ıň maḫdûmudur. Ṭarîḳ-i Bektâşî müntesiblerindendir. Evâil-i ḥâlinde mücellitlik ṣan'atıyla iştiġâl ve ba'dehû ḫidmet-i kitâbetle Edirne telgrafḫânesine intisâb ile emr-i ma'îşetini istiḥṣâl edip ondan İslimye'ye ve ba'dehû Ṭrablus-Şam'a taḥvîl-i me'mûriyet ve 'azîmetle biň iki yüz seksen üç târîḫinde Beyrut'ta dâr-ı 'uḳbâya irtiḥâl etmiştir. Kelâm-ı mevzûn kabîlinden ba'żı bî-sürûr eş'ârı vardır. Bu eş'âr güftârındandır.

ġazel

Düşdiler şâh-ı şehîdân Kerbelâ meydânına
Girdiler âḫir efendim şâh-ı Hüseyn ḳanına

Dîni yoḳ kâfir Yezîdüň ḳıydı ol sulṭanuma
Nice la'net itmeyem münkir münâfıḳ cânına

Bunca mü'min tâc iderdi kendüsine ol şehi
Şâh-ı Ḥüsn İmâm 'Alî dendi ezelden şânına

Çün ene'l-ḥaḳ naġrasın iẓhâr idüpdür hâk-i dem
'Âşıḳ-ı ṣâdıḳ olan gitsün maḥabbet kânına

Bu Sürûrî bir vaṣiyyet eylesün 'âşıḳlara
Ḳabrümi tîmâr idüň ḫünkâr-ı 'aşḳuň yanına

beyt

Sürûrî 'ıyd-i ekberde eger ḥac itmek isterseň
Yüzüň sür pâ-yi maḥbûba ṭavâf it ka'be-i kûyın

SIRRÎ: Şerif Sırrı Efendi'dir. Biň iki yüz otuz târîḫinde Edirne'de çehre-nümâ-yı 'âlem-i şühûd olup ṭarîḳ-i tedrîse deḫâlet ve ba'dehû niyâbet ṭarafına meyl ü raġbet etmiş ve 1270 ḫilâlinde irtiḥâl eylemiştir. *Sırrî* maḫlaṣıyla güfte ba'żı eş'âr-ı nâ-puḫtesi vardır. Bu murabba' ġazel âs̱ârındandır.

murabba ' ġazel

Ḥamdülillâh erdi şimdi sûr ile leyl-i berât
'Âlemi nûr ile tezyîn eyledi zî-kâinât
Kim anuň üftâdesidür eylesün 'âlî himem
Faḫr-ı 'âlem 'aşḳına virsün bize dârü'n-necât

Vuṣlatın va‘d eyledi ol gicede şâhum benüm
Ḫulf idüp göstermedi rûyın hele mâhum benüm
Şâd olup ḫande nedür artmaḳdadur âhum benüm
Eşk-i çeşmüm cevr ile oldı begüm nehrü'l-Fırât

Bilmezem aġyâr mı geçdi ol mürüvvet kânına
Yanaram pervâne-veş şol âteş-i sûzânına
Görseñ ey meh raḥm ider idüñ dil-i nâlânına
Ne olur bir bûsecik iḥsân ideydüñ iltifât

Ḳâil idüm bir naẓar ḳılsañ perîşân ḥâlüme
Luṭf idüp köhne berâtum virse idüñ elüme
Vuṣlatı res olsa hiç ġam gelmez idi bâlüme
Böyle bir mehveş ki Sırrî yoḳ imiş aṣlâ s̱ebât

SEZÂYÎ: Pîr-i s̱ânî-i ṭarîḳat-i ‘aliyye-i Gülşeniye Ḥasan Sezâyî Efendi ḥażretleridir. Cezîre-i Mora'da Gördes'te revnaḳ-efzâ-yı ‘âlem-i vücûd olup maḥrûse-i Edirne'ye naḳl u hicret ve ṭarîḳat-i ‘aliyye-i Gülşeniye meşâyiḫ-i ‘izâmından olup Sulṭân Muṣṭafa Ḫân-ı S̱ânî ‘aṣrı meşâyiḫi ṣırasında mesbûḳu't-terceme e'ş-şeyḫ Meḥmed La‘lî Efendi ḥażretlerinden aḫz-ı yed-i inâbet ederek müşârun ileyh Meḥmed La‘lî Efendi'niñ biñ yüz on iki ẕil-hiccesinde irtiḥâline mebnî yerine Gülşenî dergâh-ı şerîfi meşîḫatine revnaḳ-baḫş-ı himmet olup otuz ṭoḳuz sene ḳadar emr-i meşîḫati îfâ ettikten ṣoñra biñ yüz elli bir senesi ramażân-ı şerîfiniñ on yedinci gecesi ‘âzim-i ḳurb-gâh-ı cenâb-ı rabb-i eḥadiyyet olmuş ve irtiḥâllerine şu‘arâ-yı ‘aṣriyeden Raḥmî merḥûm bu târîḫi demiştir.

târîḫ Medâr-ı ġavs-ı ‘âlem ḳuṭb-ı dünyâ ‘ârif-i billâh
Serây-ı li me‘allahı görüp ‘azm itdi ‘uḳbâya

(s.491) Ṭarîḳ-i Gülşenînüñ ‘andelîb-i mu‘ciz-elḥânı
Ḥazân-ı dehr-i dûnı gördi çekdi kendin aḫfâya

Ḥaḳîḳat baḥrınuñ ġavvâṣı bir baḥr-ı kerem-verken
Vücûdı zevraḳın bâd-ı ecel ġarḳ itdi deryâya

Gülinden nev-be-nev cânân ilinüň çünki bû aldı
Gülistân-ı viṣâle ʻazm idüp baḳmadı dünyâya

Metâʻ-ı ʻömrini âḫir felek çün eyledi beste
Ḥayâtı kârbânı göçdi menzil-gâh-i meʼvâya

Ricâl-i ġaybden Raḥmî biri gelüp didi târîḫ
Sezâyî göçdi ḳuṭb-ı ʻaṣr iken firdevs-i aʻlâya

Müşârun ileyh ḥażretleriniň merḳad-ı şerîfleri ḳubbesini cennet-mekân Ṣulṭân Maḥmûd Ḫân-ı Evvel zamânında Şıḳḳ-ı Evvel defterdârı iken ʻazl ile Midilli Cezîresi'ne nefy ü iclâ edilmiş ve baʻdehû Edirne'ye tebdîl-i menfî eylemiş olan Belġratlı Kâmil Aḥmed Paşa iḥdâs̱ ü inşâ ettiği ṣırada Şeyḫ müşârun ileyhiň cümle-i güftârından olan naʻt-ı nebevî ki maḳṭaʻ beyti budur:

beyt

Eyâ şâh-ı rusül raḥm it Sezâyî derdmendüňdür
Ḳapuň bekler ḳadîmî ḫidmetinde pîr-i perverdür

beytiniň mıṣraʻ-ı evvelini soḳaḳ ṭarafında olan pencere bâlâsına ve mıṣraʻ-ı s̱ânîsini ḫângâh ḳapısınıň dâḫilinde olan pencere bâlâsına yazdırmış ve "ḳapuň bekler" lafẓınıň ḫângâh ḳapısınıň üzerine getirilmesini iltizâm etmiş ve müteʻâḳıben maẓhar-ı ʻafv-ı ʻâlî olmuş idügi Sefînetü'r-Rüesâ'da Pâşâ-yı müşârun ileyhiň tercemesi ẕikrinde hikâye olunmuştur. Bir ḳıṭʻa dîvân-ı belâġat-ʻünvânları vardır. Eşʻâr-ı âtiye ondan nümûnedir.

ġazel

Bülbül-i gülzâr-ı ʻaşḳam âşiyân olmaz baňa
Murġ-ı lâhûtam anuňçün bir mekân olmaz baňa

Gülsitânum tâze tâze güllerin açmaḳdadur
Ârzû-yı nev-bahâr itmem ḫazân olmaz baňa

Ṣûretüm sîretde pinhân eylemişdi cânumı
Sîretüm sûretde cân buldı zamân olmaz baňa

Pûte-i dilde beni ḳâl eyledi üstâd-ı ʻışḳ
Ṣâf altunam meḥekk-i imtiḥân olmaz baňa

Ey Sezâyî şemʻ-i vaṣla per yaḳan pervâneyem
Ḥâlet-i vaṣluň ṣafâsında fiġân olmaz baňa

ġazel

Şâh-ı istiġnâya mülk oldum recâ bilmem nedür
İlticâ-yı Ḥaḳdan özge mültecâ bilmem nedür

Fâriġam dünyâ vü ʻuḳbâya taʻalluḳ itmeden
Terk (ü) tecrîdem bugün ḥubb-i sivâ bilmem nedür

Öyle Mecnûnam ki Leylâ bend-i zencîrümdedür
Eylerem ʻaşḳuňda ammâ cân fedâ bilmem nedür

Mest-i câm-ı vaḥdetem ben özge mey farḳ eylemem
Lâübâlî-meşrebem çûn ü çirâ bilmem nedür

Her ne eylerse revâ cânâne ben dil-ḫasteye
Ben Sezâyîyem anuňçün nâ-sezâ bilmem nedür

ġazel

Ne mihnet kim çeker erbâb-ı ʻaşḳ ol dil-rübâdandur
Maḥabbet ehlinüň derd-i dili kâlû belâdandur

Yanup faḳr odına ḳâl ol ṣaḳın ḳılma şikâyet kim
İşitdüm mâye-i nârı caḥîmüň aġniyâdandur

Ser-âġâz eylerem bülbül gibi ifrâṭ-ı şevḳümden
Baňâ bir gül irişdi kim o gülzâr-ı vefâdandur

Ṭabîbâ derde muʻtâdem ʻilâc itme baňâ hergiz
Ne zaḫmı kim açar ʻaşḳuň dile ʻayn-ı devâdandur

Cefâ vü cevre râżı ol elem çekme taḥammül ḳıl
Seni derde maḥall itmek Sezâyî hep Ḫudâdandur

(s.492) naʻt-ı şerîf

Cemâlüň nûrına nisbet güneş bî-nûr u bî-ferdür
Güneş sensüň ki ẕerrâtuň nebîlerle velîlerdür

Sen ol sulṭân-ı iklîm-i risâletsin eyâ server
Ḳamu şehler ḳapuňda bir gedâdan daḫi kemterdür

Yeter ʻuşşâḳa müjde *“men reânî”* [85] çün buyurmuşsun
Seni görmeklik ile Ḥaḳḳı görmek bes berâberdür

---

[85] **Beni gören** (Hakkı görmüştür.) Hadîs-i Şerif

İşin altun ider ḫâk-i derüňde eyleyen ḫidmet
Nigâh-ı iltifâtuň ʻâşıḳa kibrît-i aḥmerdür

Ḳaduň bâġ-ı hüviyyet serv-i ḳaddün bir gül-i raʻnâ
Yüzüň şems-i münevverdür cebînüň mâh-ı enverdür

Eyâ şâh-ı rusül raḥm it Sezâyî derdmendüňdür
Ḳapuň bekler ḳadîmî ḫidmetüňde pîr-perverdür

velehû

Ḥażret-i Ḥaḳḳuň ḥabîbi sevgili bir dânesi
Olduġıyçün oldı ʻâlem ḥüsnünüň dîvânesi

Ẕât-ı pâküňdür sebeb bu ʻâlemüň îcâdına
Olmasa teşrîfüň olmazdı cihân kâşânesi

Yâ Resûlallâh viṣâlüň bezmine şâyeste ḳıl
Tâ göňül olsun şarâb-ı ʻaşḳınuň mestânesi

ʻÂşıḳuň ancaḳ murâdı ḥażretündür kim ola
Âşinâ-yı bezm-i ḥâsuň ʻâlemüň bî-gânesi

Genc-i ʻaşḳuň maḫzeni olmuş Sezâyî ġâlibâ
Hiç ʻimâret istemez bu göňlünüň vîrânesi

velehû

Ḳalem-i ṣunʻ-ı ezel her ne ki taḥrîr itdi
Ḳayd idüp ṣaḥf-ı ebedde anı taḳdîr itdi

Evvel ü âḫiri bir noḳṭada cemʻ itmişidi
Faṣl içün basṭ-ı ḥurûf eyledi tekṡîr itdi

Sürʻat-i devrile bir dâire çekmiş noḳṭa
Baḳsaň ol dâirede noḳṭayı taṣvîr itdi

Ḳoydı ol noḳṭanuň ʻaynını göňül dîdesine
Merdüm-i dîdeyi ʻaksi ile tenvîr itdi

Nükteyi duydı Sezâyî dehen-i yârı ṣorup
Noḳṭanuň sırrını ʻâriflere taḳrîr itdi

müfredât Yire teşrîfün şeref virdükde ey ʻâlî-cenâb
Ġıbṭa idüp dir felek *yâ leytenî küntü türâb*[86]

Çöpce gelmez merdûm-i dânâya dünyâ-yı denî
Almaz erzân diyü erzen dânesine erzeni

Şâm u ʻIraḳ u Hind'e gider ṭâlib-i visâl
Bir ḫaṭve deñlü ʻâşıḳa Baġdâd ırâḳ degil

Dûr eyledüñ raḳîbi derüñden hele şehâ
Gitsün tefaḫḫuṣ itme cânum bucâġına

SEZÂYÎ-İ DİGER: Nâmı Ṭuraḳ'tır. ʻAṣr-ı Süleymân Ḫânî şuʻarâsından ve dergâh-ı ʻâlî bendelerindendir. Bu beyt güftârındandır.

beyt Vârını gel şol ḳadar yoluñda dökdi ṣaçdı kim
Ḳaldı egninde hemân bir pârelenmiş pîrehen

SÂMÎ: Nâmı Meḥmed'dir. Ḳalıpçı eṣnâfından Ḥâfıẓ Ḥasan Efendi nâm zâtıñ ferzend-i dirâyetmendi olup biñ iki yüz ṭoḳsan iki sene-i mâliyesinde Ḳuşcu Doğan Maḥallesi'nde ḳadem-nihâde-i ʻâlem-i vücûd olmuştur. Baʻde tekmîlü'l-istiʻdâd Edirne mektûbî ḳalemine deḫâlet ve müdâvemetle orada Küçük Sâmî Efendi demekle şöhret bulmuştur. Bu ġazel zâde-i ṭabʻ-ı nevresîdeleridir.

ġazel Ey perî-rû dilde ġamzeñ açdı bir sevdâ-yı nev
İtdi sevdâdan ẓuhûr bir cevr-i cân-fersâ-yı nev

(s.493) Nûr-ı dîdem nâr-ı ʻaşḳuñ cânımı yaḳmaḳdadur
Sûz-ı tenden dilde ḥâṣıl oldı vâveylâ-yı nev

İnʻiṭâf itdükçe naẓrem ṭurre-i zer-târuña
Ḥâṣıl eyler izdiyâd-ı ʻaşḳuma ilcâ-yı nev

---

[86] Keşke toprak olsaydım. Nebe/39-40

Merḥamet ḳıl ey dirîġ-i luṭf iden mehpâre sen
Yoḳsa ḳânûn-ı maḥabbet mi bu istiġnâ-yı nev

Ḥüsnüňüň meftûnı Sâmî muntaẓırdur luṭfuňa
Ey perî-rû dilde ġamzeň açdı bir sevdâ-yı nev

SA'DÎ: Nâmı 'Abdurraḥman'dır. Dersi'âmdan âḫeriyân Köse Ḥâfıż Meḥmed Efendi'niň ferzendi ve sâbıḳu'ẕ-ẕikr Ḥilmi Meḥmed Efendi'niň büyük birâderidir. Biň iki yüz ṭoḳsan iki sene-i mâliyesinde Nîşṭoğan Maḥallesi'nde pâ-nihâde-i sâḥa-i vücûd olmuştur. Taḥṣîl-i isti'dâdtan ṣoňra ṭarîk-i kitâbete sülûk ederek Edirne dâire-i 'askeriyesi kitâbet ṣınıfına iltiḥâḳ eylemişti. Biň üç yüz on ṭoḳuz senesi zilḥiccesiniň yedinci gününe müṣâdif biň üç yüz on sekiz martınıň dördüncü pazarertesi günü irtiḥâl etmekle Buçuḳtepe Ṭabya civârındaki ḳabristanda defn olunmuştur. Bu eş'âr zâde-i ṭab'larıdır.

na't-ı şerîf-i murabba'

Nâm-ı 'ulviyyet-penâhuňdur ḥabîb-i kibriyâ
Ḳalb-i ḥikmet iştimâluň mecma'-ı zâr-ı Ḫudâ
Şer'-i pâküňle sipihr-i dîni ḳılduň pür-żiyâ
İlticâsıyla tefâḫür eyledi insân saňa

İftiḫâr itdi viṣâlüňle senüň 'arş-ı berîn
Ẕâtuňı itdi cenâb-ı kibriyâ yâr-ı güzîn
Cümle-i vaṣf-ı şerîfüňdur şefî'ü'l-müznibîn
Ser-nigûndur dergehüňde kâinât ü mâsivâ

Ṭutdı elḥân-ı ṣalât-ı ümmetüň her bir yeri
Ḳapladı şevḳuňla envâr-ı hidâyet ḫâveri
'Âlemînüň ser-te-ser oldı mu'azzam serveri
Dergeh-i Ḥaḳda 'ulüvv-i pâyen itdi i'tilâ

Ḥażret-i bârî seni mihr-i risâlet eyledi
Kâinâta hâdî-i râh-ı sa'âdet eyledi
Ẕât-ı pâküň 'âlemîne 'ayn-ı raḥmet eyledi
Pertev-endâz oldı nûruňla semâ-yı ihtidâ

İndi Ḳur'ân-ı 'azîmü'ş-şân 'ulüvv-i şânuňa
Virdi cân nâsûtiyân gevher-feşân elḥânuňa
Eylemişdür ilticâ çün sâye-i iḥsânuňa
Eyle Sa'dî'ye şefâ'at yâ Muḥammet Muṣṭafâ

ġazel Baḳıň baḳıň ne ḳadar da ḫazîn tebessümi var
Tebessüminde de 'ulviyyetüň tecessümi var

Geçürdi ġamzesini ta serîr-i câna ḳadar
Nigâhınuň dile pek şanlı bir taḥakkümi var

Hezâr dil ser-i bâmında nâle-sâz olur
Ol al yanaḳlarınuň güllere teḳaddümi var

Müdâm mest-i maḥabbet iderse çoḳ mu beni
Baḳıň ne rütbede sevdâ-fezâ tekellümi var

Kemâl-i sûziş-i sevdâmı bârî 'arż ideyüm
Rübâb-ı ḳalb-i nizâruň bu gün terennümi var

Esîr-i 'aşḳı da olsam revâ o ġonce-femüň
Baḳıň baḳıň ne ḳadar da ḫazîn tebessümi var

SU'ÛDÎ: Nâmı Meḥmed'dir. Ḳâmûsu'l-A'lâm beyânınca Sulṭân Murâd Ḫân-ı S̱âlis̱ devri şu'arâsından olup Edirnelidir. Ebu'ssu'ûd Efendi'niň dersine mülâzemet edip Süleymâniye müderrisi silkine geçmiş idi. Şu beyt onuňdur.

beyt Görmeyince rû-yı yâri düşdi sînemde bere
Ṭıfl-ı eşküm urdı kendin aġlayup yerden yere

Ancaḳ Zeyl-i Şaḳâyıḳ'ta 'Aṭâî merḥûm bu zâtı Yeksârî Emir Ḥüseyin oğlu olmaḳ üzere beyân etmiş ve şu ġazeli de onuň (**s.494**) olmaḳ üzere inbâ eylemiştir.

ġazel Ehl-i tecrîd dilâ mültefit-i mâl olmaz
Terk-i dünyâ-yı denî itmeyen abdâl olmaz

Ne ‘aceb gülşen olur gülşen-i ḥüsn-i dildâr
Yaz u ḳış bülbül-i şûrîdeleri lâl olmaz

‘Âşıḳuñ işi o kâr râst gelürse yâre
Elif-i ḳâmet-i dilber gibi bir fâl olmaz

Ṭoḳınur ḫâṭırına murġ-ı dilüñ nâvek-i yâr
Ne ḳadar olsa yine münkesîrü’l-bâl olmaz

Rûzigâr ile Su‘ûdî irişür eflâke
Ḫâk-i râh olmaġla bir kişi pâmâl olmaz

‘Aṭâ Bey’iñ beyânına göre bu zâtıñ Edirneli olmaması iḳtiżâ eder.

SA‘ÎDÎ: Nâmı Aḥmed Efendi’dir. Edirnelidir. Tüccârdan el-ḥâc ‘Os̱mân nâm ẕâtıñ âġûş-ı terbiyesinde taḥṣîle sa‘y u ġayret ve ‘ulemânıñ birinden ihrâz-ı şeref-i mülâzemetle ṭarîḳ-i ḳażâya ‘azîmet eylemişti. Ba‘żı bilâd-ı celîlede icrâ-yı aḥkâm-ı şer‘iye ile bekâm olduḳtan ṣoñra biñ seksen senesi ḥudûdunda ‘azîm-i dârü’s-selâm olmuştur. Ebyât-ı âtiye âs̱âr-ı şi‘riyesindendir.

müfredât

İrüb nihâyete firḳat dem-i viṣâl irişür mi
Murâdına dil-i nâ-kâm-ı ḫaste-ḥâl irişür mi

Ḫaste-i ‘ışḳuz meded dönsün mey-i ḥamrâ biraz
Lâzım olmışdur çekilmek şîşe-i ṣahbâ biraz

Yoluña cânımuz fedâ idelüm
Ölmeden borcımuz edâ idelüm

Zevḳ-ı ‘ışḳı añlamaz bilmez maḥabbet ‘âlemin
Şem‘ gibi eyleyen kes̱retde vaḥdet ‘âlemin

İtme bu bâzice-bâz-ı dehre çoḳluḳ iltifât
Aldanup ḳalma görüp ya‘ni ki kes̱ret ‘âlemin

SÜKKERÎ: Nâmı Zekeriyya Efendi'dir. Bosnalıdır. Mezâḳî Süleymân Efendi'niň hem-şehrisi olup dîvân-ı hümâyûna kâtip olduğu ve biň ṭoḳsan yedi senesinde Edirne'de fevt olup ṣâḥib-i dîvân idügi Sicill-i 'Os̱mânî'de mez̲kûr ve Safâyi Tez̲kiresi'nde daḫi Mezâḳî Efendi'niň terbiyesiyle kesb-i ma'ârif etmiş inşâsı ḫûb u ḫaṭṭı merġûb olmağla dîvân-ı hümâyûna kâtip olmuş idi diye mesṭûrdur. Bu eş'âr onuňdur.

naẓm

Nedür o ṭurralar ol şûḫ-ı dil-nüvâzumda
Ki ḫalḳa ḫalḳa olur gerden-i niyâzumda

Yanup yaḳılmada bî-iḫtiyâr olup ḥayfâ
O şem'-i ḥüsni aratdum bu şeb-güdâzumda

beyt

Dâġdan fehm olınur sûz-ı derûn-ı 'uşşâḳ
Lâleden küşte-i ġam ḫâk-i mezârın bilürüz

SELÎSÎ: Edirneli Âvâre-zâde Muṣṭafa Efendi'dir. Biň elli iki târîḫinde Edirne'ye ḳadı olduğundan tercemesi ḳużat ṣırasında (117) numaradadır. Bu ġazel maḥṣûl-ı ṭab'-ı dürerbârlarıdır.

[*Edirnelidir. Murâd Ḫân-ı S̱âlis̱ 'aṣrı 'ulemâsı ṣırasında Ḥadâiḳu'l-Ḥaḳâyıḳ'ta tercemesi mez̲kûr 990 târîḫinde vefât eden Âvâre-zâde Ca'fer Efendi'niň ferzend-i ercümendi ve ḥâṣıl-ı 'ömr-i berûmendidir. Z̲ât-ı sü'ûdu maḥrûse-i Edirne'de 'âlem-i bâlâ-yı lâhûttan hebût ile dâm-gâh-ı nâsûtta merbûṭ olup sinn-i semîze vâṣıl ve 'aḳl-ı müstefâda nâil olduḳta 1012 târîḫinde İstanbul'a ḳudûm ve devr-i mecâlis-i 'ulemâ-i Rûm ederek Şeyḫu'l-islâm Ḫˇâce-zâde Meḥmed Efendi'niň âsitânesine intisâb u şeref-i mülâzemetlerini iktisâb etmişler idi. Devr-i medâris u 'aḳd-i mecâlis ederek ḳırḳ aḳçe medreseye vâṣıl ve ondan daḫi münfaṣıl olduḳtan ṣoňra 1023 zi'l-ḥiccesinde Naḳşibend-zâde Meḥmed Efendi yerine Cezerî Ḳâsım Paşa Medresesi ḫarcıyla bekâm 1027 şa'bânında selefi yerine Bergos'ta Meḥmed Paşa Medresesi'yle nâil-i merâm oldular. O sene zi'l-ḥiccesinde yine selefi yerine Ḳadırġa limanında vâḳi' Meḥmed Paşa Medresesi erzânî görülüp 1028 recebinde yerlerinde ḥareket-i dâḫil-i i'tibâr olundu. 1029 rebî'u'l-âḫirinde Mu'îd Aḥmed Efendi yerine Ġazanfer Aġa Medresesi verilip o sene şevvâlinde 'Abdu'rraḥman Efendi yerine maḥrûse-i Bursa'da Ḫançeriye Medresesi'ne gönderilmiş idi. 1030 rebî'u'levvelinde Ḥâdıḳ-zâde 'Abdu'llah Efendi yerine s̱âniyen Ġazanfer Aġa Medresesi'ne naḳl olunup o sene şa'bânında*

Ḳara Ḫalîl Efendi yerine ṣaḥn-ı s̱emâniyeniñ birine vuṣûl buldu. O sene ramażânında Es'at Efendi maḫdûmu 'Ârif Meḥmed Efendi yerine Edirne Bâyezîdiyesiyle ḳadr u menziletleri mezîd olmuş idi. 1031 recebinde Ḫ˘âce 'Ömer Efendi müte'allıḳâtından olmaġla vaḳ'a-i 'Os̱mân Ḫânî sebebiyle 'azl olunup medreseleri Ḳabaḳulaḳ-zâde Meḥmed Efendi'ye tevcîh olundu. 1034 cemâdiye'l-âḫiresinde ḫalefleri Ḳabaḳulaḳ-zâde Efendi yerine Ebâ Eyyûb el-Enṣârî Medresesi iḥsân 1035 cemâdiye'l-âḫiresinde Rıżâî 'Ali Efendi yerine medâris-i süleymâniye'den biriyle taḥṣîl-i 'izz ü şân eyleyip 1038 şevvâlinde 'Abdu'llah Efendi yerine Ḥalebü'ş-şehbâ ḳażâsına şehbâl-i himmet açmışlar idi. 1039 zi'l-ḳa'desinde ma'zûl ve yerlerine Bostan-zâde 'Abdü'lkerîm Efendi mevṣûl oldu. 1044 ṣaferinde Ḫ˘âce-zâde 'Ali Efendi yerine Ġalata ḳażâsı rıżâ-dâdeleri olup 1047 şevvâlinde 'azl ü yerlerine Ḥasan Ketḫudâ-zâde Ḥasan Efendi vaṣl olundu. 1049 şevvâlinde Fenârî-zâde Şâh Meḥmed Efendi yerine maḥrûse-i Bursa ḳażâsı tefvîż olunup 1050 şevvâlinde münfaṣıl ve yerine Vardârî Şeyḫ-zâde Meḥmed Efendi vâṣıl oldu. 1052 cemâdiye'l-evvelîsinde reisü'l-eṭıbbâ Zeyne'l-'âbidîn Efendi yerine maḥrûse-i Edirne'ye ḥâkim ve revnaḳ-efrûz-ı mahâfil ü maḥâkim olmuşlar idi. 1054 ṣaferinde müteḳâ'id ve yerlerine Behâî Meḥmed Efendi mütesâ'id oldu. 1056 recebinde vefât etmekle Keskin Dede civârında defn olundu. Enîsü'l-Müsâmirîn'de müşârun ileyh zamânında Edirne'niñ kâffe-i medârisi Edirne müderrislerine müyesser olduğu ġarâib-i ittifâḳiyyedendir demiştir. Bu ẕât Edirne ahâ-lisinden Edirne'ye ḳadı olanlarıñ dördüncüsüdür.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.164)***

ġazel

Var idi dillerde çoḳdan ârzû-yı nevbahâr
Açılup ezhâr şimdi geldi bûy-ı nevbahâr

Maḳdeminden var ise aldı ḫaber bâd-ı ṣabâ
Devr idüp eṭrâfı eyler cüst ü cû-yı nevbahâr

Leşker-i ezhâr geldi aldı mülk-i gülşeni
Nola olursa müzeyyen çârsû-yı nevbahâr

Rûy-ı gülşende ẓuhûr itdi benefşe câ-be-câ
Gûyiyâ kim geldi ḫaṭṭ-ı müşk-bûy-ı nevbahâr

Açılup gülzârda güller Selîsî oldılar
Her birisi bir civân-ı ḫûb-rû-yı nevbahâr

(s.495) SÜVÂRÎ: ‘Aṣr-ı Süleymân H̱ânî şu‘arâsından olup evâil-i ḥâlinde ṣan‘atı cân-bâz idi. Ṣoňraları taṣavvufa meyl edip ḫângâh ṣâḥibi şeyḫ-i pâk-bâz oldu. Bu beyt âs̱âr-ı güftârındandır.

beyt H̱alḳa-i zülfünde cân u dil mu‘allaḳlar döner
Birbirine ḳarşu oynar ṣan iki cânbâzdur

SEVDÂYÎ: Nâmı Aḥmed Çelebi’dir. Edirnelidir. Edirne Murâdiyesi’nde ḫˇânende idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ṭoḳuzda Galata’da fevt oldu. Bu eş‘âr güftârındandır.

ġazel Düşnâm ḫoş gelür dile medh ü s̱enâ gibi
Yazup getürürem başum üzre du‘â gibi

Atma yabâne tîr gibi ṭoġrıyam beni
Baġruňa başma egridür aġyâr yâ gibi

Her ṣubḥ u şâm mihr ü meh ey sîmyâ-yı ḥüsn
Ṭurur ḳapuňda bende-i zerrîn-ḳabâ gibi

Ben ḳuluňı raḳîb ile şâhâ muḳâbil it
Germ oluben ḳapayum anı kehrübâ gibi

İletmege peyâmumı sen şâh işigüne
Peyk-i revinde olmıya bâd-ı ṣabâ gibi

Kûyuň gedâsı olalı Sevdâyî H̱üsrevâ
Ulular aňa ‘izzet ider pâd-i şâ gibi

ġazel Mecnûn ola mı bu dil-i dîvâneye beňzer
Zencîr ola mı ṭurra-i cânâneye beňzer

Zâhid ṣaçı sevdâsına Sevdâyî gibi düş
Tâ kim bilesin sen de bu sevdâ neye beňzer

Câm-ı leb-i la‘lüň gibi ṣâfî bulınur mı
Bir dâfi‘-i ġam sâġar-ı peymâneye beňzer

‘Aşḳuň meyini şol ḳadar içer ki gören der
Şol ‘ârifi gör kim ḫum-ı meyḫâneye beňzer

Naẓm-ı dil-i Sevdâyî’yi cân gûşına rabṭ it
Kim her biri bir lü’lü-i dürdâneye beňzer

ġazel

Gözüňi ehl-i naẓarlar görüp âhû didiler
Bir dem insâna enîs olmadı âh o didiler

Ṣûfîler vecde varup mest gözüň şevḳı ile
Ḳodılar mescidi meyḫâneye yâ hû didiler

Cûybârın ser-i kûyuňda görenler gözümüň
Geçmege ḫavf ḳılup ḳanludur ol ṣu didiler

Bezm-i gülşende lebüň vaṣfını muṭrib oḳudı
Aňa ḳumrı vü kebüter daḫi kû kû didiler

İtdi derd-i dili Sevdâyî eṭıbbâya su’âl
Leb-i dilberdür aňa şerbet-i dârû didiler

SÛZÎ: Evâḫir-i devr-i Sulṭân Maḥmûd Ḫân-ı Evvel ‘aṣrı şu‘arâsındandır. Bu ġazel maḥṣûl-ı ṭab‘-ı dürerbârlarıdır.

ġazel

Kâr itdi ġamuň cânuma sulṭânum efendim
Raḥm eyle bu efġânuma sulṭânum efendim

Aġlatma beni ḥâlüme raḥm eyle kerem ḳıl
Baḳ dîde-i giryânuma sulṭânum efendim

Hecrüňle beni öldürüb ey şâh-ı cihânum
Gel girme benüm ḳânuma sulṭânum efendim

Ḳaldum yalıňuz derd ile aḥvâlümi sormaz
Gelmez nideyüm yânuma sulṭânum efendim

Gün gibi ṭulû‘ ide mi bir gün daḫi bilmem
Bu ḫâne-i vîrânuma sulṭânum efendim

Var ‘arż-ı selâm eyle dimiş ‘ömri çoḳ olsun
Ol Sûzî-i nâlânuma sulṭânum efendim

Mûsiḳîler şırasında tercemesi meẕkûr Ḫaffaf-zâde Ḥüseyin Efendi bu ġazeli bestelemiştir. Şeyḫî Çelebi Câmi‘i imâmı olup 1137 târîḫinde vefât eden mesbûḳu’t-terceme Süleymân Efendi’niň seng-i mezârınıň maḥkûk târîḫ-i vefâtı merḥûm Sûzî’niňdir.

(s.496) SEHÎ BEY: Şâ‘ir-i meşhûr Necâti Bey’iň mürebbâsı imiş. Kâtib-i dîvân iken Edirne’de Dârü’l-ḥadîs̱ mütevellîsi olmuştu. Rûm’da Teẕkiretü’ş-şu‘arâ cem‘ edenleriň birincisi bu ẕâttır. Ṭoḳuz yüz elli târîḫinde intiḳâl eylediği Enîsü’l-müsâmirîn’de meẕkûrdur. Ḥasan Çelebi Teẕkiresi Edirne’de Dârü’l-ḥadîs̱ mütevellîsi iken Teẕkiretü’ş-şu‘arâ cem‘ edip mertebesinden ziyâde manṣıb ricâsıyla bu ebyâtı demiş ve Sulṭân Süleymân’a vermiştir.

şi‘r Ne itdüm bilmezem ben pîrligümde
Ki ḳapuňdan sürüldüm pîrligümde

Nola iḥsân-ı sulṭân olsa mebzûl
Ḳoca ḳul ḳapusıdur olsa maḳbûl

Ṭoḳuz yüz elli beşte vefât eyledi. Mükemmel ve mürettеb dîvânı vardır, demiştir. Mevlânâ ‘Âşıḳ Çelebi Teẕkiresi’nde daḫi Edirnelidir. Evâḫir-i ömründe bölükten ṭarîḳ-i tevliyete girip Ergene’ye ve ba‘żı imârete mütevellî ve çoḳ seneler mu‘ammer oldu demiştir. Âtîdeki ebyât güftârındandır.

Künhü’l-Aḫbâr’dan menḳûl na‘t

Serv-i gülzâr-ı risâletsin Sehî dervîşüňi
Sâye-i raḥmetden itme yâ Resûlallah cüdâ

Enîsü’l-Müsâmirîn’den menḳûl naẓm

Daġlar ḫalḳası giydürdi zırıhlar tenüme
Cebe ṣatmaḳ nic’olur göstereyüm düşmenüme

Ḥaḳ oġuldur yaḳadan geçme bugün eşk-i yetîm
Ṭıfl iken dâẖî bıraḳmışdı gözüm dâmenüme

Sînede derd ü ġamuň dâġını setr itmek içün
Tügmeler ṭaḳdı yaşum ḳaṭresi pîrâhenüme

Sîmden heykel aṣar boynıma gûyâ meh-i nev
Ṭoladıḳça ḳolını yâr benüm gerdenüme

Ḥasan Çelebi Teẕkiresi'nden menḳûl beyt

Gün gibi yüksekde uçar varsa kûy-ı yâre ṣu
Yârdan uçar göresiz bir gün ol bî-çâre ṣu

Sehî Beg'iň Heşt-Behişt tesmiye eylediği Teẕkiretü'ş-şu'arâ'sı dersa'âdette Fâtiḥ Kütüpẖânesi'nde mevcûttur.

SEYRÎ İBN-İ NAḲḲÂŞ MUḤAMMEDÜ'L-HÂDÎ: Nâmı 'Ömer'dir. Biň iki yüz elli dört târîẖinde Edirne'de Şaḥ Melek Maḥallesi'nde ḳadem-nihâde-i sâḥa-i vücûd olup ḥâiz-i sermâye-i isti'dâd ü bâliġ-i mertebe-i 'aḳl-ı müstefâd oldukta 'asâkir-i żabṭiye silkine deẖâlet ve îfâ-yı ḥüsn-i ẖidmetle mülâzim rütbesini ba'de'l-iḥrâz açıġa çıḳarılmaġla çarşıda bir dükkân küşâd ederek 'arżuḥalcilik ṣan'atıyla iştiġâle mübâderet ve ol ṣûretle istiḥṣâl-i esbâb-ı ma'îşetle imrâr-ı vaḳt u sâ'at eylemekte bulunmuştur. Bu ġazel güftârındandır.

ġazel

Mest olmuş iken ẖalḳ-ı cihân câm-ı ṭama'dan
Âsûde degil çâre nedür dâm-ı ṭama'dan

Çâr 'unṣur ile olduġıçün fıṭrat-ı âdem
Taẖlîṣ idemez kendini âlâm-ı ṭama'dan

Nâmûsa bedel mâl ile cândan geçen 'ârif
Yâd olmadı Kârûn gibi bednâm-ı ṭama'dan

Taḳdîre neden eyleyelüm sehv ile bühtân
Noḳṣanlıġımuz ẓâhir iken tâm ṭama'dan

Aḥkâm-ı ḳażâ Seyrî-i üftâdeyi encâm
Ḳurtardı hele olmıyacaḳ ẖam ṭama'dan

müfredât Vuṣlat-ı yâri aňup ʻömrüm olınca yanaram
Mâl-i ḫulyâ ile bî-hûde geçen günlerüme

Nîk ü bed eyledügi her kişinüň kendinedür
Kimseyi ḫor göremez bilse eger kendi nedür

(s.497) SEYFÎ: Veli Dede Dergâhı post-nişînlerinden şuʻarâ ṣırasında tercemesi meẕkûr Gülşenî Müsellim Efendi-zâde Şeyḫ Meḥmed Vefâ Efendi'niň dâmâdı ve ḫalîfesi Ṭaşlıḳ Medresesi müderris-i esbaḳı Ḫaṭṭâṭ Ḥâfıż Meḥmed Seyfü'ddin bin İsmâʻil Efendi'dir. Biň iki yüz otuz üç senesi şevvâliniň on ṭoḳuzuncu günü irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ etmekle Lârî Câmiʻi ḳurbunda Veli Dede Türbesi'nde medfûndur. Bu ʻarabî ebyât maḥṣûl-ı ṭabʻ-ı dürerbârları olup biň yüz seksen altı târîḫinde ḫaṭṭ-ı destiyle yazılmış olan levḥadan istinsâḫ edilmiştir.

naẓm-ı ʻarabî İnkişâfü'l-ḳalbi fî ẕikri lilâh
İktisâbü'l-ḳurbi terkü maʻadâh

Nüvviret ʻaynü füyûżen bi'r-rıżâ
Lem yecidhâ sâlikün illâ fenâh

Len yenâlü'l-vaṣle ḥattâ yeftedev
Leyse illâ terkü ḥubbin ʻan sivâh

İn yürîdü intihâce'l-vâṣılîn
Biʻtisâmi'ṣ-ṣabri fîhâ ve'ṣ-ṣalâh

Rabbenâ verḥam ve şeffiʻhüm lenâ
Ḳad deʻâ Seyfîyyü hâzâ fi s̱enâh [87]

Türkî eşʻârına dest-res olunamadı.

---

[87] Kalplerin keşfi ancak Allah'ı zikretmekle olur. Ve O'na yaklaşmak mâsivâyı terk etmekle mümkündür.

Gözümü O'nun rızasıyla nurlandır. Sâlik oan bunu ancak fenâda bulur.

Kişi kendini fedâ etmeden vuslata erişemez. Bu da ancak mâsivâyı terkle mümkündür.

Eğer vuslata erenlerin makamına ulaşmak istersen; sabır ve namaza sımsıkı sarıl.

Ey Allah'ım bize rahmet et, onları bize şefaatçi kıl. İşte Seyfi'nin duası budur.

SEYFÎ-İ DİGER: Dersi'âmdan ve ṭarîḳ-i 'aliyye-i Naḳşibendiye meşâyiḫ-i kirâmından ve Sulṭân Bâyezîd Maḥallesi ahâlisinden Ortaköy ḳażası bidâyet maḥkemesi riyâsetinden müteḳâ'id ve tercemesi 'ulemâ ṣırasında mesbûḳ Karinâbâd ḳażası müftî-i esbaḳı pîr-i rûşen-żamîr 'Ali Seyfi Efendi'dir. Bu maṭla' maḥṣûl-ı ṭab'-ı fâżılâneleridir.

[*Edirne'de Sulṭân Bâyezîd Maḥallesi'nden ẓuhûr ve Ḳılıçcı 'Ali Efendi demekle meşhûr olup taḥṣîl-i ma'ârife iştiġâl ve tenvîr-i mebâḥiṣ-i ḳîl ü ḳâl ettikten ve Şumnulu eş-şeyḫ Yûsuf Efendi'niñ ḥalḳa-i tedrîsine devâm ve tekmîl-i nüsḫa edip icâzet alaraḳ nâil-i merâm olduḳtan ṣoñra müşârun ileyh ṭarîḳ-i Naḳşibendî'den daḫi aḫz-ı yed-i inâbet ve tekmîl-i âdâb-ı ṭarîḳe bezl-i himmetle me'zûn-ı bi'l-irşâd olmuş idi. Ba'dehû Câmi'-i 'Atîḳ'te tedrîse mübâşeret etmiş ise de bir müddet mürûrunda ferâġat ederek Ḳarîn-âbâd ḳaṣabasına me'zûn-ı bi'l-iftâ oldu. Orada ṭûl müddet iḳâmetten ṣoñra ma'zûlen Edirne'ye 'avdet etmiş ve 'adliye teşekkülünde maḥkeme-i istînâfa a'żâ ta'yîn ḳılınmış idi. Ba'dehû ba'żı ḳażâlar maḥâkimi riyâsetinde bulunaraḳ nihâyetü'l-emr Ortaköy ḳażâsı bidâyet maḥkemesi riyâsetinden müteḳâ'iden ḫânesinde imrâr-ı eyyâm ü leyâl eylemekte olduğu ḥâlde ferzend-i ḫabâṣet-mendi gürûh-ı 'ayyâşînden Şeref nâm nâ-ḫulḳ ṭarafından aṣılsız bir maddeden dolayı vuḳû' bulan darbeden müteessiren 1311 senesi rebî'ul-âḫiri evâsıṭında vefât ederek Zincirliḳapı Maḥallesi'nde Alacaçeşme Soḳağı'nda vâḳi' eş-şeyḫ Ramażân Efendi Tekyesi ḫaṭîresine defn edilmiş ve mûmâileyhiñ eṣer-i darbdan vefât ettiği diger vereṣe ṭarafından iddi'â olunmaġla müdde'î-i 'umûmî mu'âvinliğinden gösterilen lüzûm üzerine medfeni açılaraḳ emr-i teşrîḥi bi'l-icrâ eṣer-i darb olaraḳ başında görülen yaranıñ dimâgına olan te'sîriyle vefât ettiği eṭıbbâ ṭarafından taṣdîk edildiğinden Şeref beş sene müddetle taḥt-ı tevḳîfe alınmış idi. Sinni seksene yetmiş bir ẕât-ı sütûde-ṣıfât olup âyîn-i Naḳşibendî'yi ḫânesinde icrâ ederdi.*] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.312-313)***

ġazel

Çün dilde ḳarâr eyledi ma'kûs-ı ḫayâlüñ
Görsem de olur görmesem ol mâh cemâlüñ

Egdi serini şerm ile şimşâd ile 'ar'ar
Gülşende görüp serv ü çemen ḳadd-i nihâlüñ

Baḳdum ruḫ-ı mehpâreñe ey mâh-ı münîrüm
Çeşmüm ḳamaşup görmedi seyyâre-i ḫâlüñ

Ṣabr eylemez oldı ṣanemâ bu dil-i nâ-çâr
Ġamzeylemede gün-be-gün ol çeşm-i ġazâlüň

Seyfî süḫan erbâbına ḫidmetde muḳîm ol
Dâmânına düş peyrevi ol ehl-i kemâlüň

maṭla‘ Cebîninde o dilber zülf-i müşkin aralanurmış
Döküp gül-femle ruḫsâre ‘izârın ḳaralanurmış

ḤARFÜ'Ş-ŞÎN

ŞÂDÎ: Biň iki yüz elli beş senesinde Ḥacı Ḥallaç Maḥallesi'nde mütevellid Ḥasan Baba nâm bir faḳîriň ferzend-i ercümendi Seyyid Aḥmed Efendi'dir ki Seyyid Efendi demekle ma‘rûfdur. Muḳaddime-i ‘ulûmu Ḫâṣfurûn mektebinde taḥṣîl ettikten ṣoňra biň iki yüz yetmiş senesi ḫilâlinde Edirne ‘askerî mekteb-i i‘dâdîsine deḫâlet ve beş sene müddetle mekteb-i meẕkûrede ikmâl-i taḥṣîlden ṣoňra dersa‘âdete ḥarbiye mektebine naḳl ile oraya ‘âit fünûnu tekmîl ederek bi'l-iḫrâc ‘uhdesine yüzbaşılıḳ rütbesi tevcîhiyle Baġdat'a i‘zâm ve bir müddet ṣoňra Manastır'a taḥvîl ile nâil-i merâm olup müte‘âḳıben biň iki yüz seksen üç târîḫinde me'ẕûnen dersa‘âdete gelmiş ise de az müddet mürûrunda vefât etmiştir. Bu ebyât âs̱âr-ı şi‘riyesindendir.

beyt Giryeden ḥamż-ı müvelled âha memzûc olmasa
Ġarḳ olurdı eşk-i dîdem ile kimyâ-ḫâneler

(s.498) velehû naẓm

Gösterüb mecmu‘a-i berkinde bir a‘lâ ġazel
Ol süḫandân bülbüli medhûş u ḫayrân itdi gül

Gûş idince Şâdiyâ bu nev-zemîn eş‘âruňı
Bülbüle tanẓîr içün ol demde fermân itdi gül

velehû Ye’s ü ġam mı ‘âşıḳa cânâ zuhûr-ı ḥüsn-i ḫaṭ
Levḥ-ı beyże i‘tibâr olmaz ḳarası olmasa

Eylemezdi Şâdî-i bî-çâreden vaṣlın dirîġ
Ger anuň gibi o şâhuň biň gedâsı olmasa

ŞÂHİDÎ: Enîsü’l-Müsâmirîn ve Künhü’l-Aḫbâr beyânınca Ebu’l-fetḥ Sulṭân Meḥmed Ḫân ḥażretleri’niň şehzâdeleri Sulṭân Cem ḥażretleriniň defterdârı idi. Edirnelidir. Ṣanâyi‘ u tevriyeden âzâde ba‘żı sâde eş‘ârı vardır. Bu ebyât ondan nümûnedir.

müfredât Çeşme-i Ḫıżr diyen câm-ı Sikender lebüňe
Yaraşur âyîneden top dese ġabġabuňa

Gâh olur kîsem ṭolu pır pır döner bâzârda
Gâh olur ḥâli baňa bâzârı pır pır döndürür

Didüm kim görmedüm cânâ senüň gibi güzel gözler
Didi kim görmedüm ben de senüň gibi güzel gözler

ŞEREF: Veli Dede Dergâh-ı şerîfi şeyḫi Şerefü’ddin Şu‘ayb Efendi’dir. Dergâh-ı mezkûrede şeyḫ olan Seyfullah Efendi’niň ferzend-i mihteri ve Şeyḫ Ṭal‘at Efendi’niň birâderidir. Biň iki yüz elli yedi ḫilâlinde Edirne’de Ṣabûnî Ḥacı Ḥalil Maḥallesi’nde pâ-nihâde-i ‘âlem-i nâsût olup kemâlât-ı ‘ilmiyeyi taḥṣîl ve âdâb-ı ṭarîḳat-i ‘aliyyeyi tekmîl ettikten ṣoňra irs̱en pederleri maḳâmına şeyḫ olmuştur. Vâḳi‘ olan ṭaleb üzerine göndermiş olduğu âtîdeki ġazeller güftâr-ı füyûżât-dis̱âr-ı mürşidânelerinden nümûnedir.

ġazel Ḳayd-ı imkânla bulınmaz rûḥ-ı men me’vâ-yı ‘ışḳ
Şeş cihetden ṭaşra ṭayrân eyledi ‘anḳâ-yı ‘ışḳ

Çünki rabbi zidnî feyken didi sâlâr-ı rüsul
Vâdi-i ḥayretde iskân eyledi âlây-ı ‘ışḳ

Efser-i dâġ-ı cünûnı başına tâc itmeden
Eyleme bî-hûde ey dil da‘vâ-yı Leylâ-yı ‘ışḳ

‘Âḳılâne ḥâl-i ‘ışḳı eylemek tefhîm güç
Çün ḥurûf-ı lafż u ṣavta çıḳmadı ma‘nâ-yı ‘ışḳ

Ṣayḳal-ı tevḥîd ile bulsa derûnuň incilâ
Görinürdi saňa andan çehre-i ra‘nâ-yı ‘ışḳ

Cân u baş virseň gerekdür işbu yolda ḥâṣılı
Naḳd-i tenle alınur ṣanma begüm kâlâ-yı ‘ışḳ

Maẓhar-ı esmâ-i Ḥaḳdur cümle eşyâ ey Şeref
Eyle ‘ibretle naẓar kim olasuň dânâ-yı ‘ışḳ

ġazel Reng ü elvân-ı cihânla itme cânâ ittiṣâf
Sil göňülden ġayr fikrin itme kendin sîne-ṣâf

Nûr-ı ‘irfân ile keşf it aňla nefsüň ḥîlesin
Ḳıl sefer mülk-i derûna eyle dil beytin ṭavâf

Taḫt-ı dilde ḥükm idüp ey şâh dîvân itmege
Çün gerekdür nefs ile çoḳ ictihâd u iḫtilâf

Ḥaḳḳa vuṣlat ister iseň ser-fürû ḳıl âdeme
Âdem-i ma‘nî durur zîrâ ḥaḳîḳatde muṭâf

Vâḳıf-ı esrâr olan bir kâmilüň gir ḳalbine
Ey Şeref bulmaḳ dilerseň dü-cihânda sen mu‘âf

(s.499) ŞERÎF: Edirnelidir. Ṭarîḳ-i ‘Uşşâḳî müntesiblerinden ve Sulṭân Selîm-i S̱âlis̱ ‘aṣrı şu‘arâsından olup eş‘ârı şütür-gürbe ḳabîlindendir. Ġazelden müfrez bu beyt onuňdur.

beyt Görmedüm bunda Şerîf gibi ‘aceb âşüfte-dil
Ḳande bir şûḫ-ı cihân görse hemân meftûn olur

Âtîdeki ġazel daḫi ḫaṭṭaṭlar şırasında mesbûḳu't-terceme Boşnaḳ-zâde Meḥmed Efendi ḫaṭṭıyla bir levḥada Ṣalı Tekyesi'nde ziyâret olunmuştur.

ġazelden müfrez

Çün ṭarîḳuñ şem'ine pervânedür 'uşşâḳiler
Himmet-i pîrân ile merdânedür 'uşşâḳiler

Öyle bir ẕât-ı Ḥüsâmeddîn mürüvvet kânıdur
Luṭf ider 'âşıḳlara şeyḫânedür 'uşşâḳiler

Gel Şerîfâ ḳoma elden dâmen-i Şeyḫ Maḥmûd'ı
Pâk ider her gevheri yekdânedür 'uşşâḳiler

ŞU'Â'Î: Gâzi Miḥal Maḥallesi'nde bir debbaġıñ oġlu olup yeñiçeri zümresinden idi. Biñ yigirmi târîḫinde intiḳâl eyledi. Bu eş'âr âs̱âr-ı şi'riyesindendir.

ġazel

Elem çekme çatup ebrûlaruñ ḳat ḳat kemân eyle
Beni tek nâvek-i dil-dûzuña bir kez nişân eyle

'Urûc itmem ser-i kûy-ı ṣafâ-baḫşuñ ḳoyup ey meh
Gerekse çerḫa ḥavrâ kâkülüñden nerdübân eyle

Benümçün sañâ düşmen cânı ḳurbân eylemez dirmiş
Ḫalîlüm işte tîġuñ işte boynum imtiḥân eyle

Ġubâr-ı maḳdemidür tûtiyâ-yı ḫâki cânânuñ
Ṣafâ luṭf et getür çeşm-i 'alîle armaġân eyle

Şu'â'î 'ışḳ-ı cânânı ṣaḳın nâ-ehle keşf itme
Maḥabbet sırrını cân gibi sînende nihân eyle

ġazel

Virmesün yüz açılup ol rûy-ı zîbâ kimseye
Muntaẓır olmasun o mir'ât-ı mücellâ kimseye

Âl idüp dâim müdâm ayaḳ ṭolar bezm ehline
Hürmet itmez sâḳiyâ câm-ı muṣaffâ kimseye

'Âşıḳa yaḳlaşmaz âdemden perî-veş gizlenür
Ol melek-sîret perî yüz virmez aṣla kimseye

Bulmadum bir ‘âşıḳ-ı şûrîde ḥâlüm aġlayam
Virmesün derd-i derûnum Ḥaḳḳ Teâlâ kimseye

Devr-i ḥüsnüňde Şu‘â‘î bendeňe cevr eyleme
Dostum bâḳî degildür işbu dünyâ kimseye

velehû

Nola bî-çâreler gitse dilâ cânânuň ardınca
Yürürler bendeler zîrâ şeh-i devrânuň ardınca

Müsellemsin Şu‘â‘î sen ġazelde ehl-i naẓm içre
Ḳıyâsum bu varan sensin şeh-i Selmân’uň ardınca

ŞUĠLÎ: Nâmı Aḥmed’dir. Şuġlî maḫlaṣıyla tercemesi ḫaṭṭaṭlar ṣırasındadır. Âtîdeki eş’âr onlarıňdır.

[*Edirne’de Dârü’l-Ḥadîs̱ Câmi‘i ḳurbunda mütemekkin olup ṭarîḳ-i Bektâşî’ye müntesib idi. Fi’l-‘aṣl debbâġ eṣnâfından iken sinn-i kühûleti daḫi tecâvüzden ṣoňra bir ‘illete mübtelâ ve yek-dest ü yek-pâ olmuş idi. Bu ḥâl üzere bâ tâziyâne-i ‘alâyıḳ-ı mecâzâne ârzû-yı taḥṣîl-i kemâl ve Kevkeb Ḥâfıż Meḥmed Efendi’den meşḳ ü sa‘y-ı bî-hemâl ile s̱ülüs̱ ü nesiḫte (1090) târîḫinde icâzet almıştır. Eks̱eriyâ ketebelerini muḳaffâ elfâẓla yazıp mes̱elâ ḥaḳîr-i ġam-zede derd-mend Şuġlî Dede deyip tefehhüm-i nefs ederdi. Sinni yetmişe yetmiş iken 1140 târîḫinde dest ü pâ-keş-i şuġl-i dünyâ vü ‘âzim-i âsâyiş-gâh-ı beḳâ oldu. Güzâfî Tuḫfetü’l-ḫaṭṭâṭîn. Ḫâdim Timurṭaş Mescidiyle Ṣarıcapaşa Câmi‘i’nde birer ḥilye-i sa‘âdeti ve elimde ba‘żı eḥâdîs̱-i şerîfeyi şâmil (ketebe Dervîş Aḥmed bin Muḥammedü’l-emîn e’l- mütteḫaẕü’l-ma‘rûf bi Şuġlî Dede min tilâmîz Mehmed ḥâfıżü’l-Ḳur’ân 1136) imżâlı bir ṣaḥîfesi vardır.]*

(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.369)

Müseddes ġazelden müfrez beyt

Bülbülân eş‘âr-ı ‘aşḳı oḳıyup baġlar ṣufûf
Ġonce-i levḥ üzre cânâ ṣanki şebnemdür ḥurûf
Fetḥ idüp gülzâr-ı vechin gösterür verd-i elûf
‘Andelîb eyler niza‘lar şâyed olmaḳsa vuḳûf
Ṭıfl-ı çâğı mevsimüňdur ey cemâli nev-şükûf
Mâil-i verd-i cemâlüň nev-bahâr ister mi hiç

Başḳa ġazeliyâtına teṣâdüf olunamadı. Zindanaltı'nda Tatar Ḫân Ḳabristanı'nda bir mezar ṭaşında bu târîḫ görüldü.

târîḫ	Pür-kerem Ḥacı Meḥmed ibnü'l Ḥacı Ḥasan Ehl-i faḳra merḥamet eyler işi himmet idi
(s.500)	Gitdi dünyâdan beḳâya artura Ḥaḳḳ raḥmetin Kân-ı mürvet 'âleme cismi bütün raḥmet idi
	Yâ ilâhî meskenin firdevs enîsin Aḥmed it Ṣaf-dil kesbiyle kârı farż idi sünnet idi
	Oḳıyup bir fâtiḥa Şuġlî didi târîḫini Ḥaḳ bu ki pür-cûd idi ḥaḳḳâ velî ni'met idi

Bu târîḫ daḫi Uzun Mezarlıḳ'ta Ḥacı Recep Fırını ḳarşısında bir ḳabir ṭaşındadır.

târîḫ	Muṣṭafa ibn-i Meḥmed bir gül-i ra'na idi Gitdi dünyâdan beḳâya ḫâif ol bülbül-nevâ
	Oḳıyup bir fâtiḥa Şuġlî didi 'âlem görüp Raḥmet eyle yâ ġanî târîḫdür muġnî aňa

ŞİFÂYÎ: Ṭarîḳ-i Gülşenî fuḳarâsından mühr-ken 'Abdü'l-bâḳî Efendi'dir. Fenn-i ṭıbta mahâreti olduğundan maḫlaṣ-ı meẕkûru iḫtiyâr etmişti. 'Arabistan ve İran memâlikinde bir çoḳ zamân seyâḥat ettikten ṣoňra Edirne'ye gelerek Sulṭân Bâyezîd Ḫân-ı S̱ânî Dârü'ş-şifâsı'nda reisü'l-eṭıbbâ olup güzârende-i eyyâm ü leyâl iken biň yetmiş beş senesi ḥudûdunda râh-ı nefesi beste-dem ü ġavṭa-ḫˇâr-ı deryâ-yı 'adem oldu. Bu ebyât onlarıňdır.

naẓm	Şâh-ı 'aşḳuň bir vezîr-i kârdânıdur göňül Mülk-i Rûm'uň ḥaḳ bu kim ṣâḥib-ḳırânıdur göňül
	Oḳların gözler o ḫûnrîzuň şikâf-ı sînede Ey Şifâî ḳal'a-i ten dîde-bânıdur göňül

müfredât Servüñ cünûnı var diyü taḥrîk idüp ṣabâ
Zencîr ile ayâġını bend itdi cûybâr

Tâze dilber ḳolına dâġ yaḳarsa yaḳışur
Ġâyet a‘lâ yaraşur tâze nihâl üstine gül

ŞEKÎB: Vaḳâyi‘u’l-Fużalâ beyânınca biñ ṭoḳsan üç senesi şa‘bânında vefât eden Paşmaḳcı-zâde Şeyẖü’l-islâm ‘Ali Efendi merḥûmuñ birâder-i kihteri e’s-seyyid Meḥmed Efendi’dir. Devlet-i ‘aliyye ile maḥrûse-i Edirne’de mülâzemette iken biñ yüz bir senesi ẖilâlinde intiḳâl eyleyip Edirne’de defn olundu. Bu iki beyit onuñdur.

müfredât Leb-i cân-baẖş la‘l-gûnı ânuñ
Râḥat-ı cânıdur Şekîbânuñ

Ben ki mihr-i sipihr-i ‘irfânem
H̱ıyre-dâd-ı dû-çeşm-i nâdânem

ŞEVḲÎ: Nâmı Yûsuf Çelebi’dir. Edirne’de bir pîre-zeniñ ḳulu idi. Sulṭân Bâyezîd H̱ân’ıñ şehzâdeleri Sulṭân Maḥmûd Maġnisa’da iken Necâti Bey ile Ṭâli‘î daẖi orada olduğundan bunuñ da şevḳi ġalebe edip onlarıñ ẖidmetine varmış idi. Naẓmıñ envâ‘ında mâhir ve aḳsâmına ḳâdir ve ḳaṣâid ü eş‘ârı be-ġâyet muṣanna‘ u muẖayyel ve dîvân-ı belâġat-‘ünvânı beyne’l-enâm maḳbûl u mütedâvil olduğu Laṭîfi Teẕkiresi’nde mesṭûrdur. Âtîdeki eş‘âr maḥṣûl-ı ṭab‘-ı dürerbârlarındandır.

ġazel Evvel ḳaşuñ mis̱âlini ḳılmış müsevvede
Yazan hilâl şeklini tâk-ı zebercede

Mey-ẖ˘ârenüñ du‘âsı nola ola müstecâb
Her dem ḳadeḥ du‘âsın oḳur pîr-i meyġede

Âşûblar ḳoparsa lebüñde ẖaṭṭuñ nola
Şimdi mi oldı bâde-i nâb üzre ‘arbede

Med çekdi tîġ-i ġamzesi başıma luṭf idüp
Erdi bu devlet ile göñül taḫt-ı sermede

Kimdür dir iseñ ey yüzi gül Şevḳî-i ġarîb
Bir gözi yaşlı yıldızı düşkün felek-zede

müfredât

(s.501) Yine ṭutmuş yüzüñ âyînesini jeng-i siyâh
Kim bilür ne nefesi ṭutılacaḳ âh didi

Gerçi ki vücûdın ʻadem itmiş kişi çoḳdur
Ḥâl ehli arasında meyânuñ gibi yoḳdur

Dilberler içre şems disem nola Aḥmed'e
Kim beñzemiş cemâl ile nûr-ı Muḥammed'e

Şerbet-i laʻli gerek ḫaste dile
Neye yarar şekerüñ ez ṣuyun iç

Ḥayâl-i laʻl-i cân-baḫşuñla cân tenden revân çıḳdı
Ben aġlayayım aġlarsam evimden iki cân çıḳdı

Zülfüñ esîri sâġar-ı ʻişretden el çeker
Zîrâ ki ḳaydı olana ṣoḥbet ḥarâmdır

Dirîġâ ḥasretüm ḳaldı benüm sen serv-ḳâmetde
Bu gün dünyâda bulmazsam bulma yârın ḳıyâmetde

Âh eyleyicek yaş dökilür dîde-i terden
Berk-i gül bâdâm gibi bâd-ı seḥerden

ŞEHÎDÎ: Semâʻḫâne-i Edeb beyânınca isminiñ Ḥüseyin olması ve nisbeten Seyyid bulunması ḥasebiyle (Şehîdî) taḫallüṣ etmiştir. Edirnelidir. ʻUlûm-ı ʻarabiyye ve fünûn-ı edebiyye taḥṣîli için Neşâṭi Dede'niñ ḫidmetine kemer-bend ve o sâyede murâdına ermiştir. Ḥubb-i âl-i ʻabâyı dünyâya değişmiş bir dervîş-i bürehne-pâ imişler. Mücâhede-i nefsî ile biñ seksen iki târîḫinde nâil-i rütbe-i şehâdet olmuştur. Şiddet-i maḥabbetlerine ve fenn-i

şi‘rdeki mahâretlerine güzel bir muḫammeslerinden alınan şu bir ḳaç beyt şehâdet eder.

muḫammes ġazel Mir’ât-ı muṣaffâ mı degil rû-yı dilârâ
Kim görmeyesin anda bugün ḥaḳḳı hüveydâ
Bu pendimi gûş eyle göňül kim budur evlâ
Dil virdigüňe ṣıdḳ ile vir cânını zîrâ
*Men mâte mine’l-‘aşḳı feḳad mâte şehî*dâ[88]

Her kim diler ise ire her derdine dermân
Ḫâk-i reh-i cânâne ide cânını ḳurbân
Bunu dir iken gûşıma irişdi ḫoş elḥân
Bu mıṣra‘ı yâd eyle Şehîdî daḫi vir cân
Men mâte mine’l-‘aşḳı feḳad mâte şehîdâ

ḤARFÜ’Ṣ-ṢAD

ṢÂDIḲ BEY: Fâiżî merḥûm Zübdetü’l-Eş‘âr’ında merḥûm Ṣâdıḳ Bey’iň eş‘âr-ı kesîreyi müştemil yedi ‘adet dîvânı görüldü. Ve ‘Ahdî Tez̠kiresi’nde mûmâileyhi sevmeyenler kendisine sirḳat-i ma‘nâ isnât edip dest-resi olduḳları ġazellerinden ṣâdıḳ lafżınıň ṣad u dal ḥarflerini ḥakk u taġyîr ile *ṣârıḳ* şekline ḳorlar idi. Ammâ ḫilâf-ı vâḳi‘ idi demişlerdir. Ve’l-ḥâṣıl mîr-i mûmâileyhiň ḫaṭṭı ḫûb ve şi‘ri merġûb bir şa‘ir-i mâhir idügi ve re’s-i elf ḥudûdunda vefât eylediği Enîsü’l-Müsâmirîn’de ve ṭoḳuz yüz ṭoḳsan yedi târîḫinde irtiḥâl eylediği Riyâzi Tez̠kiresi’nde mesṭṭûrdur. Bu eş‘âr maḥṣûl-ı ṭab‘-ı dürerbârlarıdır.

ġazel Leb-i yâḳûtuňa her dem ḫaṭṭ-ı reyḥân getürür
Ḳatl-i ‘uşşâḳa delîl âyet-i Ḳur’ân getürür

Küfr-i zülfüň ṣanemâ şem‘-i şebistân getürür
Ḳaldırup parmaġını şevḳle îmân getürür

---

[88] Kim aşktan dolayı ölürse şehit olarak ölür.

Dem-be-dem ḳan aḳıdur merdüm-i dîdem gûyâ
Ḫˇâcedür Rûmili'ne la'l-i Bedeḫşân getürür

Şevḳ-ı ruḫsâruň eyâ ḳaşı hilâlüm her şeb
Ẓulmet-i ġamda baňâ şem'-i şebistân getürür

Çekmezem kühl-i cilâ müntenî çünki ṣabâ
Ṣâdıḳâ dîdeme ḫâk-i reh-i cânân getürür

(s.502) ġazel

Seni sevdim belâ vü derd ü miḥnet iḫtiyâr itdüm
Giyüb şâl ü 'abâyı faḳr u ẕillet iḫtiyâr itdüm

Ben ol ḳaṭ'-i ta'alluḳ eylemiş abdâl-ı 'aşḳam kim
Unutdum şehr-i yârı dâr-ı ġurbet iḫtiyâr itdüm

Ben ol ḫâkister olmış bir belâlı bülbülem ey gül
Ḳanâ'at gülşeninde ḫâr-ı ḥasret iḫtiyâr itdüm

Ḳabâ vü tâcı terk itdüm maḥabbet ḫângâhında
Mürîd-i pîr-i 'aşḳam künc-i 'uzlet iḫtiyâr itdüm

Tecerrüd 'âleminde bir mesîḥâ-meşrebem Ṣâdıḳ
Ḳoyup ẕevḳ-i viṣâl-i yâri firḳat iḫtiyâr itdüm

ġazel

Pervâne gibi yansam olur şem'-i 'aşḳa ben
Pervâne eyledi beni bir şem'-i sîm-ten

Bilmez o âteşîn ruḫa yanup yaḳıldıgım
Pervâne-vâr şem'-i şebistâna yanmayan

Sûzında âteş-i ġam-ı 'aşḳuňla kâinât
'Uşşâḳ şem'-i şevḳine pervâne cümleten

Pervâne-veş döne döne cânum fedâ saňa
Bir gice ḫâneme gel eyâ şem'-i şu'le-zen

Pervâneyi yaḳar diyü nâr-ı firâḳ ile
Şem'uň ṭaḳıldı gerdenine Ṣâdıḳâ resen

müfredât

Sâḳî saňa göz ḳoydıgını gördi ḥabâbuň
Alındığı hep o idi meclisde şarâbuň

Çekilür işigüňe ‘âşıḳ-ı bî-cân ṣaf ṣaf
Ṣan Süleymân’a gider ‘asker-i mûrân ṣaf ṣaf

Ṣafâ bezminde erbâb-ı mezâḳ ey H̱üsrev-i ‘âlem
Seg-i kûyuň sifâlin yeg ṭutarlar sâġar-ı Cem’den

Cism-i lâ-ġarda görinen ṣanma yer yer üstüẖ˘ân
Çıḳmaḳ içün cân-ı nâlânum olupdur nerdübân

ṢÂDIḲ EFENDİ: Biň iki yüz ḳırḳ yedi târîẖinde Edirne’de ḳadem-niḥâde-i sâḥa-i vücûd olup ‘unfuvân-ı şebâbetinde dersa‘âdete ‘azîmetle iki yüz altmış dört senesi ẖilâlinde Enderûn-ı Hümâyûn Aġavâtı ṣınıfına ilḥâḳ olunmuş olduğu Faṭin Efendi Teẕkiresi’nde ve iki yüz yetmişten ṣoňra vefât eylediği Sicill-i ‘Os̱mânî’de meẕkûrdur. bu ġazel âs̱âr-ı şi‘riyesindendir.

ġazel

Atdı zencîr-i ġamı gerdânıma gerdûn-ı dûn
Saňa ḳaldı işümüz gel ḳande isen ey cünûn

Devr-i ‘aks u cevr-i yâr ile eyâ çerẖ-ı dû-tâ
Ben saňâ nitdüm ki ḳılduň ḳâmetüm mânend-i nûn

Ṣubḥ-dem sürẖ-i sipihri sen görüp ṣanma şafaḳ
Her gice maẓlûmlar cânın yaḳup içdigi ẖûn

Bezm-i ‘âlemde gice ṣundı şarâb-ı bî-ẖumâr
Yaġdırur gerçi ṭulû-âsâ bu câm-ı ser-nigûn

Gûş idüp derdüm kemâl-i ḥayretinden Ṣâdıḳâ
Sînesinde yâreler açdı ṭabîb-i zû-fünûn

ṢÂLİḤ EFENDİ: Zümre-i ṣâliḥîniň ser-bülendi ṭarîḳ-i H̱alvetî meşâyiẖ-i kirâmından Şeyẖ Ṣâliḥ Efendi ibn-i İbrâhîm bin Mestci-zâde Ṣâliḥ Efendi’dir ki biň yüz yetmiş senesi ḥudûdunda terk-i ẖalvet-ẖâne-i fenâ ederek Edirne’de Beglerbegi’nde cedd-i a‘lâları nâmına mensûb olan Mestci-zâde H̱aṭîresi’nde

defn olunmuştur. Mûmâileyh biñ yüz otuz sekiz târîḫinde yüz on iki yaşında olduğu ḥâlde vefât ettiği ve ḳable'l-vefât Sulṭân Aḥmed Ḫân-ı S̱âlis̱ ḥażretleri ziyâretlerine geldiği bir mecmu'ada âḫiren manẓûr-ı faḳîrânem olmuştur. Bu ḳıṭ'a onlarıñdır. Başḳa şi'ri görülememiştir.

ḳıṭ'a (s.503) Âyet-i 'aşḳuñ cihân hep lafżını ezberlemiş
Bir müfessir bulmadum ammâ ki tefsîr eyleye

Düşde gördüm cümle maḥv olmış vücûd-ı mâsivâ
Bir mu'abbir bulmadum ammâ ki ta'bîr eyleye

Bu ḳıṭ'a âḫiren başḳa nâma da görüldü.

ṢÂLİḤ BABA: Kebeyapıcı Maḥallesi'nde biñ iki yüz elli iki târîḫinde tevellüd etmiş ve maḥalle-i meẕkûrede kâin ṭarîḳ-i Ḳâdirî'den Ḥacı Memi Dergâh-ı şerîfi post-nişînliğine pederinden irs̱en nâil olmuş ise de mûmâileyh muaḫḫaren Bektâşî ṭarîḳine bi'l-intisâb seyâḥat-i ṭarîḳ ile Prevrin'e gidip nâil-i icâzet olduḳtan ṣoñra Edirne'ye gelerek ba'żı kesânıñ mu'âvenetiyle dergâh mevrûs̱unu Bektâşî tekyesine taḥvîl ile müceddiden inşâsına muvaffaḳ olmuş idi. Ba'żı aḥvâl-i nâ-becâsından ya'ni muġâyir-i şer'-i şerîf ḥarekâtından vâli-i vilâyet Ḥacı 'İzzet Paşa'ya şikâyet olunmaġla biñ üç yüz dört târîḫinde maḥfûẓen Bursa'ya gönderilmiş olduğu ḥâlde bir müddet mürûrunda me'vâ-yı ḳadîmi olan Edirne'ye 'avdetine istiḥṣâl-i müsâ'ade żımmında üç yüz dört sene-i mâliyesi şubaṭınıñ on beşinci günü maḥṣûl-ı ḳarîḥası olmaḳ üzere vâli-i müşârun ileyhe göndermiş olduğu on iki beyti şâmil müseddes ḳaṣîdeniñ maṭla' u maḳṭa' beyitleri bunlardır. Kelâm-ı mevzûn ḳabîlindendir.

naẓm Ey göñül işte vaṭandan yine aldıḳ ḫaberi
Ḳalmadı sînede artıḳ ġam-ı 'âlem es̱eri
Şöyle bir şerḥ idelüm şimdi meşaḳḳ-ı seferi
İḫtiyârlıḳda görüñ nitdi faḳîri ḳaderi
Luṭfınuñ müjdesi itdi bu ġarîbi iḥyâ
Şân u şöhretle yaşasın Ḥacı 'İzzet Paşâ

Ey vezîrüm saňâ aḥvâlümi itdüm icmâl
Ḥüsn-i tedbîrüň ile def‘ olur ancaḳ işkâl
Luṭfuňı işte ṭalebde sözi itdüm ikmâl
Şânuňa lâyıḳ olan bir kerecik eyle su’âl
Sensin ol pâdişeh-i ‘aleme ‘âlemde vekîl
‘Ömr ü ikbâlüňi müzdâd ide ol rabb-i celîl

ṢÂNİ‘Î: ‘Aṭṭâr Aḥmed-zâde Meḥmed Efendi’dir. Fenn-i ṭıbta mahâreti olduğundan İstanbul’da Saraçḫâne ḳurbunda küşâd etmiş olduğu eşribe dükkânında kemâl-i refâh-ı ḥâl ile ta‘ayyüş etmekte olduğu ḥâlde ḫˇâṣ-ı edviyeye vâḳıf olduğu gibi kimyâya daḫi ‘ârif olmaḳ ḳaṣd etmiş ise de ba‘żı tedbîrinde ettiği ḫaṭâ sebebiyle te’s̱îr-i eczâ-yı kibrîtiyeden kevâkib isnânı bi’l-külliye mütesâḳıṭ olup o ‘ufûnet vucûduna daḫi te’sîr etmekle Enîsü’l-Müsâmirîn żabṭınca ṭoḳuz yüz elli üç ve Sicill-i ‘Os̱mânî beyânınca ṭoḳuz yüz ṭoḳsan üç târîḫinde vefât etmiş ve mıṣra‘:

“Kimyâ-ger be-ġuṣṣa mürde vü renc” [89]

mefhûmuna mâ-ṣadaḳ olmuştur. Bu eş‘âr âs̱âr-ı şi‘riyesindendir.

müfredât

Zeyn olup berk-i semenle ḫaṭṭ-ı reyḥânuň senüň
Bir çuḳur bostanıdur çâh-ı zenaḫdânuň senüň

Yûsuf’ı ḫûb imiş evvel bilürem
Seni ammâ igen güzel bilürem

Nola sen bağrımuň başın gözetseň ṣûfî peymânum
Kişinüň dost yüzine baḳar düşmen ayâğına

Ḥâfıẓ’ıň meşhûr mıṣra‘ını taḫmîs etmiştir.

Şehâ la‘l-i lebüň devrinde her dem ‘âşıḳ-ı şeydâ
Gezer ḫumḫâne-i mihnetde rüsvâyî tek ü tenhâ
Çürütdi naḳd-i cânı bâde-i ‘aşḳa ten-i rüsvâ
Ḫumâr-ı ġuṣṣayı def‘a yetişdür bâde-i ṣahbâ

(s.504) *Elâ yâ eyyühe’s-sâḳî edirke’sen ve nâvil-hâ* [90]

---

[89] Kimyacı (kimya ilmiyle uğraşan) sıkıntı içinde helak olur gider.

[90] Gel ey saki! Herkese şarap sun, bize de sun.

Bahâr oldı açıldı ġonce-i gülşen temâşâ ḳıl
Yeter künc-i belâda aġlayup baḫtuň şeb-âsâ ḳıl
Çemen bezminde dâim merdümüň câm-ı muṣaffâ ḳıl
Yetiş ‘ayş u ṭarb esbâbını cümle müheyyâ ḳıl
Elâ yâ eyyühe’s-sâḳî edirke’sen ve nâvil-hâ

Ḥasûdı uydurup yanınca dilber gitdi ṣaḥrâya
Dikildi ḳaldı ‘uşşâḳuň gözi ardınca ol aya
Dirîġâ ḳılmadı bir kez naẓar aṣlâ bu şeydâya
Ġubâr-ı ġam helâk itdi meded ḳıl câm-ı ṣahbâya
Elâ yâ eyyühe’s-sâḳî edirke’sen ve nâvil-hâ

Bu gün ‘işreti var gülşen-i meclisde ḫûbânuň
Piyâle-nûş iderler dem-be-dem raġmine devrânuň
Cihânı naġra-i yâhûsı ṭutdı ehl-i ‘irfânuň
Budur ḫumḫâneler içre dilinde virdi mestânuň
Elâ yâ eyyühe’s-sâḳî edirke’sen ve nâvil-hâ

Açıldı ġonceler ‘işret demidür şimdi rindâne
Piyâle lâle-i ḥamrâ çemen-zâr oldı meyḫâne
Ṣalâ it Ṣâni‘î şimdengerü var ehl-i ‘irfâne
Ṣürâḥî dir ṣadâ eyle olup meclisde mestâne
Elâ yâ eyyühe’s-sâḳî edirke’sen ve nâvil-hâ

ṢABÂYÎ: Edirnelidir. ‘Aṣr-ı Bâyezîd Ḫânî şu‘arâsından Ḫayre’ddin Efendi’dir. Fenn-i feresde ve ‘ilm-i ‘arûżda kâmil ve ṭab‘-ı şi‘iriň envâ‘ u aḳsâmına şâmil idi. Arnabud Ḳoca Sinan Paşa Bosna Beglerbegi iken vâḳi‘ olan ġazavâtını on beş biň mikdârı beyt ile naẓm eylemiştir. Kâmil ü müretteb dîvânı vardır. Bu eş‘âr âs̱âr-ı şi‘riyesindendir.

ġazel

‘Uşşâḳ işigüňde ṣanemâ ẕillete ṭoymaz
Âdem neye ṭoyarsa ṭoyar ‘izzete ṭoymaz

Dil yâre-i tîġ-i müjeňe ṭoymadı yârâ
Biň yaşasa dünyâda kişi ṣıḥḥate ṭoymaz

Ṭoymaz ġama dil ḥasret-i ḥüsne ṭolaşaldan
Ḥayrân olıcaḳ âdem igen ni'mete ṭoymaz

Biň cân virür ṣoḥbetinüň bir demine dil
Kim 'âşıḳ olan câna ṭoyar ṣoḥbete ṭoymaz

Çoḳ suňdı nigâr aġzıma ṭoymadı dil-i cân
Şol ḫaste-i 'aṭşân gibi kim sîrete ṭoymaz

Câiz ṭutuben ḥallini taḥḳîḳ ide gördüm
Pîr oldı Ṣabâyî ṣanema ẕimmete ṭoymaz

naẓm

İştihâ yalıň ḳılıç ḫ˘ân-ı viṣâle irmez el
Söyleşür ben ac ile aġyâre geldiyse ecel

'Ayn ü mîm ü dâl kim çeşm ü dehân u zülfidür
Dil ḫavâṣ-ı 'aşḳa bu üç ḥarf ile eyler 'amel

müfredât

Gül gül itmiş reng-i bâde rû-yı cânânı dürüst
Hâledür devr eylemişdür mâhitâb anı dürüst

Nâz ile ol serv-ḳâmet ḫâke baṣdıḳça ḳadem
Bu Ṣabâyî ḫaste dir *yâ leytenî küntü türâb*[91]

Ben nice vaṣf idem Ḥasan ile Ḥüseyni kim
İki hümâdurur *radiyallâhü 'anhümâ* [92]

Leẕẕetde lebüň ḳandi mey-âlûdeye beňzer
Terlikde tenüň sükkeri pâlûdeye beňzer

Didüm güneş yüzüňe ḳul oldı güzel didi
Didüm ṣaçuňı dil vaṭan itdi maḥall didi

(s.505) naẓm

Ṭoḳ olanlar cümle ḫalḳı ṭoḳ ṣanur
Âç olan 'âlemde etmek yoḳ ṣanur

---

[91] Keşke toprak olsaydım. Nebe/39-40
[92] Allah onlardan razı olsun.

Her kim ola ṣaḫib-i mâl-ı keṣ̱îr
O ne bilür kim nedür ḥâl-i ḥaḳîr

Ṣaġ olanlar ṣayru ḥâlin aňlamaz
Ḫaste feryâdını ḫaste ṭıňlamaz

ṢABÂYÎ-ZÂDE: Eşrâf-ı ḳużâttan olup evâḫir-i ʿaṣr-ı Aḥmed Ḫânî'de intiḳâl eyledi. Vefâtına Mama-zâde Hâdî Efendi bu mıṣraʿı söylemiştir. mıṣraʿ:

Aldı gerdenden ecel gürki Ṣabâyî-zâdeyi

Bu iki beyit eşʿârından nümûnedir.

müfredât Yaḳup kül eyleyüb yerimi od ider misin
Bu nâr-ı firḳat içre beni ḳor gider misin

Senden ayırmam ol mehi dir idüň ey felek
Şimdi ne dersin ʿahdine ṭurmaz döner misin

ṢABÂYÎ-İ DİGER: Seyfu'llah Çelebi'dir. Seyyid Rıżâ Teẕkiresi żabṭınca biň dokuz târîḫinde Edirne'de vefât eyledi. Bu beyit güftârındandır.

beyt Ṣabâ o şûḫa iderseň murâdumı iʿlâm
Ṣaḳın getürme żamîr-i münîrine evhâm

ṢUBHÎ: Nâmı Aḥmed'dir. İstanbullu'dur. Hezâr-pâre Aḥmed Paşa merḥûmuň kerîmesiniň ḥafîdidir. Müddet-i medîde Şehr-emîni Rûznamçeciliği ḫidmetinde evḳât-güzâr olup kendisine baʿżı menâṣıb teveccüh ettikçe maraż-ı niḳrîże ibtilâlarından bahiṡle ḳabûlden rû-yı imtinaʿ gösterip aza ḳanâʿatla her şeyden ferâġat eylemişler idi. Şiʿr ü inşâsı maʿmûr ve ḫaṭṭ-ı nezâketle meşhûr ekṡer evḳâtını ḳırâ'at-ı tefsîr ü ḥadîṡ ile geçirir bir vücûd-ı fâiḳu'l-aḳrân idi. Köprülü-zâde Musṭafa Paşa merḥûm ile ülfet-i dirîneleri olmaġla biň yüz bir senesinde kendisi Edirne'ye daʿvet olunaraḳ hemân icâbetle Edirne'de iḳâmet

üzere iken sene-i meẕkûrede irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ etmekle Kıyıḳ Câmi‘i ya‘ni Bürüncükçü Câmi‘-i Şerîfi ẖatîresinde defn olunmuştur. Vefâtına Himmet-zâde Şeyẖ ‘Abdullah Efendi bu târîẖi demiştir.

târîẖ Ṭâlib-i ‘ilm idi hem ġurbetde oldı müntaḳil
İki vech ile şehâdet rütbesin virdi Ḫudâ

Bir ẖaber geldükde fevtiçün didüm târîẖini
Ṣubḥî mihr-i meşhedüñ envâr-ı vechu’llah ola

Bu ebyât güftârındandır.

rubâ‘î Zaẖm-ı dilberle mübâhât eyleyüb rûz-ı ḳıyâm
Gösterürler küşte-i tîġ-i cefâlar birbirin
Vaṣf-ı ruẖsâr u leb-i dilberde Ṣubḥî buldılar
Ma‘ni-i rengîn ile şîrîn edâlar birbirin

velehû Gelür diyü o şeh-i fitne-sâza muntaẓıruz
Hezâr zâr ile biz de niyâza muntaẓıruz
Gelince ẖaṭṭ-ı ruẖı el yuduḳ vefâsından
Ki vaḳt-i şâm irişdi namâza muntaẓıruz

velehû ‘Âsiler içündür kerem-i rabb-i cevâd
Maḥşerde ‘azâbını çeker ehl-i ‘inâd
Olmaz kerem-i luṭf-ı Ḫudâ’dan me’yûs
Ârâyiş-i dûzaẖ olan erbâb-ı fesâd

müfredât (s.506) Ḫâk-i pâyuñ çeşm-i câna tûtiyâ olsun da gör
Nûr-baẖş-ı dîde-i ehl-i ṣafâ olsun da gör

Ḥabâb-âsâ degildür âb ile eṭrâf-ı ṣahbâda
Hirâs-ı fitne-i la‘lüñle sâġar dâġ-ber-dildür

Mehcûr ola ṣad-merḥale âs̱âr-ı kes̱âfet
Bir laḥẓada sâḳî dil-i nâ-şâda yolunsun

Va‘d itmiş iken vuṣlatını ‘ahdine ṭurmaz
Ḥayretdeyüz iḳrâr ile inkâr arasında

velehû beyt-i bî-nuḳuṭ

Dilâ ʿâlemde her kârum hele ehl-i kemâl olsa
Aňa kimse heves-kâr olmasa sevmek muḥâl olsa

ṢABRÎ: Âtîde tercemesi mezkûr ʿİlmî Nâzik nâm bir ḳadı'nıň ferzend-i hünermendi Meḥmed Çelebi Efendi'dir. Seyyid Rıżâ Tezkiresi beyânınca ʿâlim ü fâżıl ve şiʿrin her netîcesine vâṣıl şâʿir-i nâmdâr ve münşî-i rûzigâr mekâre-i kilk-i dil-pezîri her maẓmûn-ı bî-naẓîri ne ṣûrete derlerse ḳomaġa ve erġanûn-ı naġamât-ı girizgâh-ı fesâḥat-ı tedbîri her sâz-ı maʿânîye uymaġa kâdir idi. Kendileri daḫi eşrâf-ı ḳużâttan olmaġla İstanbul'da tevaṭṭun etmiş Enîsü'l-Müsâmirîn żabṭınca biň ḳırḳ sekiz târîḫinde Rumili'nde ve Vaḳâyiʿu'l-Fużalâ ifâdesince biň elli beş senesi ḫilâlinde İstanbul'da vefât edip Edirne Ḳapısı ḫjâricinde Emîr Buḫârî Zâviyesi'nde ve Sicill-i ʿOs̱mânî ḳaydınca Eyüb'e defn edilmiştir. Müretteb ve mükemmel dîvân-ı belâġat-ʿünvânı vardır. Bu eşʿâr güftâr-ı dürerbârlarındandır.

ġazel

Geldükçe tîri ḳarşu varır ʿizzet eylerüz
Dil ḫânesine ḳondururuz ḥürmet eylerüz

Yaḳsaḳ fitil-i dâġı ʿaceb mi buḫûr-veş
Biz ol perîyi bezmimüze daʿvet eylerüz

Ġamze ile ehl-i ʿaşḳı ḳılıçdan geçürmesün
Ol nev-ẓuhûr-ı fitneye hep minnet eylerüz

Geh câm-ı bâde nûş iderüz gâh ḫûn-ı dil
Biz ruḫṣat-ı zamâna göre ʿişret eylerüz

Câdû-yı dehr furṣatımuz gözlemekde ḥayf
Ṣabrî bu ḫ̌âb-gâhda biz ġaflet eylerüz

ġazel

ʿArż-ı ḥüsn it ki nigeh ʿâşıḳ-ı ruḫsâruňdur
Dîde-vuṣlat-ı ṭaleb-i şâhid-i dîdâruňdur

Nice olmaya perâkende per ü bâl-i şekîb
Murġ-ı dil dâm-zed-i ṭurre-i ṭarrâruňdur

Ey gül-i nâz püser gülşene çıḳ luṭf ile
Ġonce ḥayret-zede-i kûşe-i destâruňdur

Keştî-i Nûḥ-ı maḥabbet dil-i bî-ṣabrımdur
Mevc-i ṭûfân-ı belâ şîve-i reftâruňdur

Yılda bir ḥâline bârî nigeh-i merḥamet it
Hele Ṣabrî'de senüň 'âşıḳ-ı ġam-ḫˇâruňdur

ġazel

Göňlüme endîşe-i vaṣl-ı dilârâdur gelen
Ḫâṭıra hep şimdi sâġar gibi ṣahbâdur gelen

İrdi bûy-ı âşinâ cân meşâmmına meger
Çîn-i zülfinden nesîm-i nefḫa-peymâdur gelen

Şâd ol ey rind-i tehî câm-ı ḫarâbât-ı firâḳ
Zerreler ṭursun mı mihr-i 'âlem-ârâdur gelen

Çıḳdı bir günlük yol istiḳbâline sulṭân-ı ṣubḥ
Meclis-i efrûz temennâ-yı eḥibbâdur gelen

Eyle pây-ı endâz ey Ṣabrî kumâş-ı naẓmuňı
Ḫüsrev-endîşe raḫş-ı mülk-i ma'nâdur gelen

ġazel (s.507)

'Aşḳ-ı İskender nedîm-i nüktedânîdür göňül
Sîne levḥ-i ḥikmet Eflâtûn-ı s̱ânîdür göňül

Âňa künc-i sînede bulmaz ẓafer her şâh-ı ḥüsn
Gevher-i dâġıyla bir tâc-ı Keyânî'dür göňül

Nola anı derd ü ġam çekse çevirse dâimâ
Geşti-i deryâ-yı 'aşḳuň bâd-bânıdur göňül

Derdler âňa 'alâmetdür şikâf-ı sînede
Ejder-i 'aşḳ-ı cihân-sûzuň mekânıdur göňül

Yâre açılmaz iken meclisde aġırbaşlıdur
Bâde-i câm-ı maḥabbet ser-girânıdur göňül

Cilve-gerdür dilde ey Ṣabrî cemâl-i dil-rübâ
Dâġ-ı 'aşḳ âyînedür âyînedânıdur göňül

ġazel

Ṭarḥ-ı binâ-yı nâz ider ol şâh-ı ʻişve-nâk
Bî-diller olsa kûçe-i derd ü ġamında ḫâk

Çıḳmaz kenâra ġavṭa-zen-i baḥr-ı ʻaşḳ-ı yâr
Eyler kişiyi keşmekeş-i baḥr-ı ġam helâk

Ḫûbân-ı bezm-i ṣubḥa ḳalan şemʻa döndiler
Mestâne yâr idince gice sînesini çâk

Ḫûn-ı hezâr çıḳmadı destâr-ı ġonceden
Ṭaşt-ı gül içre idemedi şebnem ânı pâk

Engüştüm ile ḫâmemi Ṣabrî gören ṣanur
Ṣarıldı naḫl-i gülşen-i maʻnâya şâḫ-ı tâk

ġazel

Meyḫâne benüm ṣaḥn-ı gülistân senüň olsun
Sâġar benüm olsun gül-i ḫandân senüň olsun

Bülbül didi kim fâḫiteye sözi uzatma
Gül naḫli benüm serv-i ḫırâmân senüň olsun

Esbâb-ı belâ üzre nizâʻ eyleme ey dil
Ol ġamze benüm zülf-i perîşân senüň olsun

Mihr üzre girih var nedür bil didüň ey yâr
Ḥall eyle ânı mülk-i dil ü cân senüň olsun

Ġam kûşesi besdür bize ey ṭâlib-i dünyâ
Yerden göge dek bu kühen eyvân senüň olsun

Zehr-âb-ı ġamı mâye-i şevḳ itdi baňâ ʻaşḳ
Şimdengerü sâḳî mey-i raḫşân senüň olsun

Yıllarla ḳarâr it dil-i Ṣabrî'de dilerseň
Ey şâh-ı ġam ol kûşe-i vîrân senüň olsun

nâ tamâm ġazel

Bülbül ṭaġıtdı naḳd-i sirişk-i sürûrını
Güller de ṣatdı ṣavdı metâʻ-ı ġurûrını

Dâmân-ı kûhı itdi muʻaṭṭar nesîm-i ṣubḥ
Yaḳdı benefşenüň yine minḳar buḫûrını

Sermâye-i neşâṭımuzuň pîr-i mey-fürûş
Tekmîl itdi sîm-i ʻaraḳ ile ḳuṣûrını

müfredât Eyyâm-ı ġamuňda ṣalınup baḥr-ı cefâya
Baş urdı yine fülk-i dil emvâc-ı belâya

Âh u zâr itdüklerüm taḥrîr idermiş yek-be-yek
Defter eylermiş meger cürm ü günâhum ol melek

Gidüp Mecnûn cihândan göňli ḳaldı ḫâk-i pâyinde
Sifâl-i köhnedür ṣanmaň ser-i kûyında Leylâ'nuň

ʻAşḳ ṭursun ḳo mecâzî ise de göňlüňde
Âb-ı engûr ḫum içre ṭuraraḳ bâde olur

Ḫarâbât ehli kürsiden yıḳar bir gün seni vâʻıẓ
Düşersin mertebeňden zem-i pîr-i mey-fürûş itme

Eşkile eyledüm vüżû' irdi dem-i ṣabâḥ-ı ʻışḳ
Cân gözin açdı naġra-i *ḥayyʻale'l-felâḥ-ı ʻaşḳ* [93]

(s.508) ṢIDḲÎ: ʻAṣr-ı Sulṭân Meḥmed Ḫân-ı Râbiʻ ʻulemâ vü meşâyiḫi sırasında tercemesi mesbûḳ Şeyḫ Ṣaçlı İbrâhim Efendi ḥażretleridir. Bu beyt maḥṣûl-ı ṭabʻ-ı dürerbârlarıdır.

[*Pederleri ḫünkâr ṣolaḳlarından İznikmidli ʻAbdu'rraḥman-zâde Muṣṭafa Çelebi'dir ki evâḫir-i ḥâllerinde ṭarîḳat-i Naḳşibendiye'ye sülûk etmiştir. Şeyḫ-i müşârunileyh (1000) târîḫinde İstanbul'da Ṣırt Ḥammâmı ḳurbunda vâṣıl-ı serḥadd-i vücûd ve ser-nihâde-i pîş-gâh-ı ʻâlem-i şühûd olmuşlar idi. (1005) târîḫinde pederleri intiḳâlinden ṣoňra muʻallim-i Sulṭân Aḥmed Ḫân-ı evvel Ḫorpeşteli Muṣṭafa Efendi'niň terbiyelerine duḫûl ve muḳaddimât-ı ʻulûmu onlardan izʻân u ḳabûl edip üstâdları maḫdûmunu ḫazîne oṭasına dâḫil etmeleriyle bunlar daḫi ol şerefe îṣâl olmuşlar idi. Bir müddet ṣoňra ḫaṣṣa oṭaya taʻyîn olundular. On sene ḳadar ḥarem-i pâdişâhîde taḥṣîl-i maʻârif ü ʻulûm eyleyip yevmen mine'l-eyyâm Sulṭân Aḥmed Ḫân ḥażretleri Üsküdârî şeyḫ Maḥmûd Efendi ḥażretlerini sarây-ı hümâyûna daʻvet edip maẓhar-ı ikrâm-ı tâm olduḳların ṣâḥib-i terceme müşâhede etmekle ol sâʻat ḳalbinde ḥażret-i*

---
[93] Toplanın aşkın felahına gelin.

‘Azîz’e maḥabbet ḥâṣıl olup ḥażret-i pâdişâhtan me’zûnen ve şeyḫ müşârun ileyh ḥażretleriyle me‘an âsitâne-i ‘Azîz’e dâḫil olduḳlarından ṣoňra bî‘at ü inâbetleriyle müşerref olmuşlar idi. (1035) târîḫinde Silistre ḳaṣabasına ḫalîfe naṣb olunup (1048) şevvâlinde seccâde-nişîn-i ‘azîz olan Müḳ‘ad Aḥmed Efendi’niň Silistre’ye ta‘yîniyle maḥmiye-i Edirne’de şeyḫ Ḫalîl Efendi maḥlûlünden Dizdâr-zâde Zâviyesine naḳl buyurmuşlar idi. Ba‘dehû ‘uhdesine Edirne’de Sulṭân Selîm Câmi‘-i şerîfi va‘ẓiyesi daḫi tevcîh buyurulup güzârende-i eyyâm iken biň yetmiş bir recebiniň yirminci s̱ülas̱â günü mu‘tâd-ı ḳadîmleri üzere ṣalât-ı ṣubḥa edâ murâd ettiklerinde farżıň ikinci reḳ‘atinde ‘andelîb-i nâṭıḳaları beste-dem ü per-zenân-ı ‘âlem-i ‘adem oldular. Eḥibbâlarından Nâilî Çelebi bu-gûne târîḫ demiştir. mıṣra‘:

Yöneldi Ṣaçlı İbrâhîm Efendim ḳurb-ı Mevlâya

Zâviye-i mez̠kûre pîş-gâhında türbe-i maḫṣûṣada defn olundu. Maḥlûl olan câmi‘-i şerîf va‘ẓiyesiyle Dizdâr-zâde Zâviyesi post-nişînliği ile maḫdûmları eş-şeyḫ ‘Abdü’l-ḥay Efendi’ye tevcîh buyuruldu. Şeyḫ-i müşârun ileyh muḳaddemât-ı ‘ilmiye ile meşhûr ‘ulûm-ı ẓâhire ve fünûn-ı bâṭınaya şâmil mürşid-i kâmil ü mükemmel envâr-ı ilâhiyeye müstaġraḳ maẓhar-ı tecelliyât-ı Ḥaḳ idi.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2. cilt, s.298-299)***

maṭla‘ Bülbül niyâz içün güle faṣl-ı bahâr arar
‘Âşıḳ maḥabbet itmek içün gül‘izâr arar

ṢIFÂTÎ: ‘Aṣr-ı Süleymân Ḫânî şu‘arâsındandır. Cerrâḥlıḳ ṣan‘atında üstâd-ı kâmil ḫoş ṭab‘ u küşâde-dil kimesne idi. bu ebyât âs̱âr-ı şi‘riyesindendir.

müfredât Olmayaydı la‘l-i dilber gibi sükker-bâr şi‘r
Olmaz idi ‘âlem içre böyle ḳıymet-dâr şi‘r

Mûy-ı bârîke özel der bir meyânuň var senüň
Ġonce nevḫîze açıl der bir dehânuň var senüň

Ḳanġı ṭaş ḳatı ise ḳo başını dögsün raḳîb
Sen Ṣıfâtî yâr ile nûş ide gör câm-ı şarâb

ṢAFḤÎ: Nâmı Muṣṭafa'dır. Edirnelidir. Ṭavlabaşı-zâde demekle meşhûrdur. Menâṣıb-ı dîvâniyeden şehr-emîni ve Şıḳḳ-ı S̱âlis̱ defterdârı ve Haremeynü'ş-Şerîfeyn muḥâsebeciliği gibi ba'żı menâṣıba nâil olduḳtan ṣoňra âḫir-i 'ömründe Mekke-i Mükerreme mücâvereti ve Cidde kitâbeti ve ba'dehû Şeyḫü'l-ḥaremlik ile ser-firâz olmuşlar idi. Nâ-puḫte bir çoḳ eş'ârı vardır. Bu beyit cümle-i güftârındandır. Güzâf-ı Teẕkire-i Sâlim.

beyt

Ḳoydı ġam leşkeri yüz göňlüme hâmûn hâmûn
Ḳara bayraḳlu 'alemler ucı gülgûn gülgûn

ṢUN'Î: Niyâzî Teẕkiresi beyânınca Edirneli'dir. Ḥammâmî-zâde demekle ma'rûfdur. Meclis-ârâ ẓarîf-i nükte-dân bir ẕât-ı sütûde-ṣıfâttır. Bu ġazel cümle-i güftârındandır.

ġazel

Âl-i ruḫsâruňa öykündügi içün gül-i ter
Yâresin itdi ḳulâġınca ânuň bâd-ı seḥer

Yârdan irdi biḥamdillah esenlik ḫaberi
Şimdi geldi ayâġı tozı ile bâd-ı seḥer

Ne 'aceb ḥâli var ey sâḳî ṣürâḥînüň kim
El içer ḳânını ol kendi ziyânına güler

Cân virürken ġam-ı 'aşḳile aňup dildârı
Geçemez dâḫî hevâdan bu göňül âh eyler

Ṣun'iyâ pîre-zen-i dehr seni avlamasun
Dost olmaz ḳarı düşmen kişiye eyle ḫazer

Bu ġazel diger Ṣun'î'niň idügi âḫiren taḥḳîḳ edildi.

ḤARFÜ'Ṭ-ṬÂ

ṬAL'AT: Tatar Meḥmed Aġa-zâde Şerif Efendi'dir. Biñ iki yüz otuz beş senesinde Edirne'de Ḥasan Paşa Maḥallesi'nde ṭal'at-nümâ-yı 'âlem-i şühûd olup 'ilm-i kitâbette bir nebze behresi olmaḳ mülâbesesiyle gâh Edirne'de ve gâh Filibe'de kitâbet ḫidmetinde istiḫdâm olunmuş ve biñ iki yüz seksen dört târîḫinde Filibe'de vefât eylemiştir. Eş'ârı kelâm-ı mevzûn ḳabîlindendir. Bu ġazel güftârındandır.

ġazel

Ṣayd idince ben seni ey mâh-veş çekdüm emek
Âteş-i firḳatle pişdi sînem içre biñ semek

Uġrına cânum fedâdur ḥâṣıl-ı 'ömrüm benüm
Sükker-i vaṣluñdan özge 'âşıḳa olmaz yemek

Meh gibi rûşen iken yandıḳlarum bezmüñde hep
Böyle söylersin yâ bu lâyıḳ mı cânum söylemek

Kimse görmez belki sevmezdi cihânda bir güzel
Olmasaydı ger derûn-ı çeşmimüzde merdümek

Râh-ı 'aşḳuñda senüñ her demde maḳṣûdum benüm
Ṭal'at-ı mihr-i ruḫuñdan kesb-i envâr eylemek

ṬAL'ATÎ: Dergâh-ı 'âlî ṣolaḳlarından Edirneli Meḥmed Çelebi'dir. Biñ ṭoḳsan sekiz târîḫinde vefât eyledi. **(s.509)** Sicill-i 'Os̱mânî'de târîḫ-i vefâtı biñ seksen yedidir. Ebyât-ı âtiye cümle-i güftârındandır.

naẓm

Kim görürse lebüñi la'l-i bedeḫşân ṣanur
Seyr iden 'ârızuñı mihr-i dıraḫşân ṣanur

Tâze dâġuñı gören sâ'id-i sîmînüñde
Bir nihâl üzre açılmış gül-i ḫandân ṣanur

Câ-be-câ ḫûnıdurur ẓâhir olan Ferhâd'uñ
Ânı ṣaḥrâda gören lâle-i nu'mân ṣanur

maṭla'

Biñ yıl da olsa 'ömri kişinüñ ne kârı var
Nûḥ'uñ da bir müsâ'ade-i rûzigârı var

HARFÜ'L-'AYN

'ÂṬIF: Ṭarîḳ-i Sa'dî meşâyiḫinden ve Yaya Timurtaş Maḥallesi ahâlisinden Şeyḫ 'Ali Efendi'dir. Âtide tercemesi mez̲kûr Hemdem Efendi'niñ büyük pederidir. Biñ iki yüz yetmiş yedi târîḫinde irtiḥâl etmekle Buçuḳtepe Kabristanı'nda defn olunmuştur. Onuñ nuṭḳu olmaḳ üzere bu ebyât Hemdem Efendi ṭarafından verilmiştir.

naẓm

Ey göñül bâb-ı rıżâyı çün gözet şâm ü seḥer
Sen ẓuhûra tâbi' ol lâzım degil saña keder

Ehl-i 'irfân bu cihânda zahmeti bir z̲evḳ ider
Her bir 'usruñ yüsrine vâḳıf olan ġam mı çeker

Yâr küser aġyâr güler itmek taḥammüldür hüner
Âsiyâb-ı ṭâli'uñ bir gün merâm üzre döner

'ÂKİF: Câmi'-i 'Atîḳ vâ'iẓi Şeyḫ 'Abdu'rraḥman Efendi-zâde Şeyḫü'l-ḫaṭṭâṭîn Râsim Muṣṭafa Efendi'niñ ferzend-i ercümendidir. Eski Câmi'-i şerîf dâḫilinde Cennet Deresi demekle meşhûr olan maḥal-i mübârekiñ vaṣfı ḥaḳḳında tanẓîm ve pederi ḫaṭṭıyla maḥal-i mez̲kûre ta'lîḳ edilmiş olan levḥada muraḳḳam ebyât bu ẕâtıñ güftârından olduğundan kelâm-ı mevzûn ḳabîlinden ise de buraya terḳîm edildi. Başḳa eş'ârına dest-res olunamadı.

naẓm

Bârekellâh vâdi-i cennet olupdur bu maḳâm
Mesken-i ehl-i kerâmet çünki olmuşdur müdâm

Cem' olur cümle velîler bu maḳâmda rûz u şeb
Çün velîler mecma'ıdur tâ ilâ yevmü'l-ḳıyâm

Kim bu vâdi içre itse âb-ı çeşmin çün revân
Olmaya redd Ḥaḳḳ ḳatında bula maḳṣûd u merâm

'Âkifâ gel bu maḳâmda sen de it dâim niyâz
Ḥaḳḳ Teâlâ ide maḳbûl cümle ḥâcâtuñ tamâm

‘ABDÜ’LḪAY: Sulṭân Aḥmed Ḫân-ı S̱âlis̱ ‘aṣrı meşâyiḫi ṣırasında tercemesi sebaḳ eden Şeyḫ ‘Abdü’lḥay Efendi ibn-i E’ş-şeyḫ Ṣaçlı İbrahim Efendi’dir ki Edirne’de Ḫıżır Aġa Maḥallesi’nde tevellüt etmiştir. Bu ilahi onlarıňdır.

[*Sulṭân Meḥmed Ḫân-ı Râbi‘ ‘aṣrı meşâyiḫi ṣırasında mesbûḳu’t-terceme ṭarîḳat-ı Celvetiye meşâyiḫinden eş-şeyḫ Ṣaçlı İbrahîm Efendi’niň maḫdûmudur. Gelin-i vücûdu ḫâk-i pâk-i Edirne’den bedîd ü nâil-i rütbe-i dâniş-i vedîd olup sermâye-i ṭab‘-ı mâderzâd ile vâṣıl-ı niṣâb-ı isti‘dâd olduḳtan ṣoňra vâlid-i mâcidleri sebebiyle ‘ilm ü ma‘rifet ve tekmîl-i erbâb-ı ṭarîḳat eyleyip bir müddet ṣoňra Ḳızanlıḳ Ḳaṣabasında eş-şeyḫ ‘Alâaddîn Efendi zâviyesine şeyḫ naṣb u ta‘yîn olunmuşlar idi. 1071 recebinde pederleri maḥlûlünden masḳaṭ-ı re’sleri olan maḥrûse-i Edirne’de Sulṭân Selîm-i Cedîd câmi‘-i şerîfi va‘ẓiyesi tevcîh olunup zâviyelerinde daḫi seccâde-nişîn-i irşâd olmuşlar idi. 1097 şevvâlinde Ḳadı-zâde maḫdûmu şeyḫ Muṣṭafa Efendi maḥlûlünden İstanbul’da Ḳadırġa Limanında vâḳi‘ Meḥmed Paşa Zâviyesine naḳl olunup 1099 târîḫinde Vânî Efendi-zâde es-seyyid Maḥmûd Efendi yerine Bahçeḳapısı dâḫilinde Vâlide-i Sulṭân Meḥmed Ḫân câmi‘-i şerîfi va‘ẓiyesi daḫi iḥsân olundu. 1103 ṣaferinde şeyḫ Selâmi ‘Ali Efendi maḥlûlünden medîne-i Üsküdâr’da kâin şeyḫ Maḥmûd Efendi âsitânelerinde mürşid-i râh-ı ḥaḳîḳat ve kürsi-nişîn-i va‘ẓ u naṣîḥat oldular. Bu ḥâl üzere 1117 recebiniň yirmi ṭoḳuzuncu is̱neyn gecesi terk-i cihân-ı fânî ve ‘azm-i beḳâ-yı câvidânî ettiklerinde medîne-i Üsküdâr’da Meḥmed Bey türbesinde defn olundular. ‘Azîz-i müşârun ileyh ṭalâḳat-ı lisân ve selâḳat-ı beyân ile meşhûr ehl-i taḳvâ ve müteverri‘-i tâbi‘-i sünnet ve müteşerri‘-i kürsi-nişîn-i va‘ẓ u tez̠kîr ü güher-nisâr-ı ḥadîs̱ ü tefsîr ẓuhr-i ḳalbden taḥḳîḳe ḳâdir meclis-i va‘ẓı ḫirmen-i cevâhir ü nevâdir maẓanne-i kerâmet-pîr ṣâḥib-i himmet idi.*] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.303-304)***

Rabbiňden olur iḥsân ey dil niye maḥzûnsun
Derdiňe olur dermân ey dil niye maḥzûnsun

Ḥaḳdur seni var iden bî ṣabr u ḳarâr iden
Tevḥîd ile yâr iden ey dil niye maḥzûnsun

Îmâna iren sensin ‘irfânı bulan sensin
Dîdârı gören sensin ey dil niye maḥzûnsun

Tevḥîd ile pür-nûr ol ‘irfân ile ma‘mûr ol
Dîdâr ile mesrûr ol ey dil niye maḥzûnsun

'Abdü'l-ḥayy ider âhı bulmaġa Ḥaḳḳa râhı
Sevmiş güzel Allahı ey dil niye maḥzûnsun [94]

ilâhî Ey ḥabîbu'llah Muḥammed Muṣṭafa
Eyle feyżuň ni'metine ihtidâ

Ẕât-ı pâküň raḥmete'n li'l-'âlemîn
Müznibîne şâfi'-i rûz-ı cezâ

İntisâbum istinâdum saňadur
Ẕâtuňı elden bıraḳmam dâimâ

Tâ ki cânum tendedür olmam şehâ
Bâb-ı luṭfuňdan cüdâ ṣubḥ u mesâ

Ḳıl şefâ'at raḥm idüp 'Abdü'lḥay'a
Çünki sensün şâfi'-i rûz-ı cezâ

velehû 'Abdü'lḥay naẓm

Ey göňül ṣabr it belâya bulasın râḥat tamâm
'Âded-i mevlâ budur ṣabr ile bulur ḳul ġulâm

Dünya vü 'uḳbâ Ḥaḳḳuňdur ġayriden yoḳ fâide
Bî 'abeṡ sa'y eyleyüb kendüňi yorma ey ġulâm

(s.510) Ḥamd ü şükri ḳoma elden bes rıżâ-yı Ḥaḳḳ budur
İzdiyâd-ı ni'mete virür sebeb bil ey hümâm

Eyle 'Abdü'lḥay kelâmuň muḫtaṣar maṭlûbdur
Tâ olasın ehl-i 'irfâna meclisinde sen imâm

'ABDÎ: Edirnelidir. Zümre-i ḳużâttandır. Vize ḳurbunda kâin Saray Ḳaṣabasında ḳadı iken biň yigirmi ḥudûdunda intikâl eyledi. Bu maṭla' onundur.

maṭla' Civârumda olan ol âteşîn ruḫ-ı yâre çarpıldum
Ne yâre bel ki arada olan divâre çarpıldum

---

[94] Bu ilahi kitabın sayfaları arasında bulunmuştur. Başlığı şu şekildedir: **"Eş-şeyh Saçlı İbrâhim-zâde Eş-şeyh 'Abdü'l-hayy"**

Şâ'ir-i meşhûr Bâḳî Efendi'niň vefâtına bu târîḫi demiştir.

târîḫ Çü çekdi ayaġın bezm-i cihândan
Ecel câmını ṣundı aňa sâḳî

Didi fevtine 'Abdî bende târîḫ
Bilüň gitdi fenâdan rûḥ-ı Bâḳî 1008

'ABDÎ: Buḫûrî-zâde demekle meşhûr Ḫaṭṭaṭ 'Abdullah Efendi'dir. Şi'irde *'Abdî* taḫallüṣ ederdi. Ḫaṭṭaṭlar ṣırasında tercemesi mezkûr Ḳahveci-zâde Ḥâfız Meḥmed ibn-i 'Os̱man'ıň seng-i mezârındaki târîḫ bu zatıňdır.

târîḫ Geldi bâ luṭf-ı Ḫudâ târîḫ-i manḳûṭ 'Abdiyâ
Eylesin Ḥâfıż Meḥemmed sahn-ı me'vâyı mekân 1172

'UBEYDÎ: Edirnelidir. Nebî Ḫalîfe nâm bir 'azîziň ferzend-i fażîlet-mendi 'Abdu'rraḥman Efendi'dir. Tekmîl-i taḥṣîlden ṣoňra Şeyḫü'l-islâm Ḳadı-zâde Efendi'den mülâzim ve ṭarîḳ-i ḳażâya 'âzim olmuştu. Zaġra-i 'Atîḳ'te ḳadı iken ṭoḳuz yüz seksen birde irtiḥâl-i dâr-ı 'uḳbâ eyledi. Bu mıṣra' vefâtına târîḫdir.

mıṣra' Âh fevt oldı muḥarremde 'Ubeydî Çelebi

Ḥüsn-i âdâb ile müeddeb ve cemî'-i aḫlâḳı mühezzeb 'ilm-i edvâr ile fenn-i mu'ammâda bî-naẓîr ve ebyât-ı eş'ârı dil-pezîr ü şöhret-i tâm ile 'âlem-gîr idi. Âtîdeki eş'âr maḥṣûl-ı ṭab'-ı dürerbârlarıdır.

ġazel Dime cânâneye aġyâr ile ülfet itme
Seni sevsin dir iseň aňa naṣîḥat itme

Ġayre meyl eylemezem diyü yemîn eyler ise
Mümteni'dür inanup aňa ḥamâḳat itme

Her ne ḥâlet ki ẓuhûr eyleye dilberdendür
Kimseye anuň içün buġz u 'adâvet itme

İḫtiyâr elde olaydı dir idüm saňa göňül
Ḫûblar zümresine hiç maḥabbet itme

Çünki bunlarla ʻUbeydî ġaražuň var senüň
Ehl-i ʻarz olamadun diyü nedâmet itme

ġazel

Ayaġum adım atmaz bir yere meyḫâneden ġayrı
Elüm bir nesne ṭutmaz sâḳiyâ peymâneden ġayrı

Ḳoy'a ġavġayı ey vâʻıẓ ḳulaġum nesne gûş itmez
Ṣürâḥî ġulġuluyla naġra-i mestâneden ġayrı

ʻAceb mi zâhidâ ḥûr u behişte nâẓır olmazsam
Gözüm hiç nesne görmez şâhid-i kâşâneden ġayrı

Nice rengîn ü şîrîn olmaya şiʻr-i dil-âvizüm
Dilüm bir nesne ẕikr itmez leb-i cânâneden ġayrı

ʻUbeydî'nüň mekânını ṣorarsaň ey perî-peyker
Yataġı yoḳdur ol dîvânenüň vîrâneden ġayrı

ġazel

Bize yetmez mi kâkül-i dilber
Oda yansun yine yarar-ı ʻanber

Zülfi ucında gamzesin gördüm
Ṭaḳınur bir yılan dillü ḫançer

(s.511)

Mihrüňüň mâili olan almaz
Şems mânend eline kâse-i ser

Aldı ṣudan meger lebüň ḫaberin
Ḥacletinden eridi geçdi şeker

Naḳş-ı pâ-yı seg-i nigârumdur
Ey ʻUbeydî felekdeki ülker

ġazel

Yaḳdı yandırdı firâḳuň beni nâr-ı eleme
Yüz ṭutarsam yeridür cânib-i mülk-i ʻademe

Deyr-i ḥüsn içre iderlerse leṭâfet baḫşin
Aġız açdırmaz o kâfir-beçe hiçbir ṣaneme

Ey perî-rû nice pervâz ura evṣâfuňda
Ḳol ḳanâd olmaz ise dest-i hidâyet ḳaleme

Ey göňül şevḳ ilinüň şâhlıġın ister iseň
Çek ṣürâḥî ʻalemin yürüyüş it ceyş-i ġama

Rûm'da ḥâl-i ruẖı vaṣfı ile ol şûẖuň
Noḳṭa ḳoduň be ʻUbeydî şuʻarâ-yı ʻAceme

ġazel

Bizüz fenâ yolın irşâd iden ilâhîler
Ṭarîḳ-i Ḥaḳḳı ne bilsün bu ẖangâhîler

Biz ol emîr-i serîr-i sarây-ı sırruz kim
Ricâl-i ġayb olupdur bize sipâhîler

Yaraḳlanup kimi ḳalḳan kimi ḳılıçla yürür
Zırhlı ʻaskerimüzdür deňizde mâhîler

Şarâb-ı sürẖile bir şırçada ṣürâḥimüzi
Başına tâc idinürdi göreydi şâhîler

Görüp bu Ḫüsrev-i naẓmuň sözindeki sûzı
ʻUbeydî döndi ʻadem kişverine râhîler

ġazel

Yazdıġuň ṣûret bî maʻnîlerüň ey mânî
Rûḥı olsa getürürlerdi aňa îmânı

Dürr-i dendânuň içün her ne dem âh eyler isem
Ṭutar ol demde yürek oynaması ʻummânı

Gel senüňle varalum öldürelüm ẖalḳı deyü
Nâvek-i yârüň ayâġına düşer peykânı

Ġamze-i mesti ẖayâli göze mihmân olıcaḳ
Şiş kebâb itdi ciger yârelerin müjgânı

Lebüňi çünki ʻUbeydî dehenünden alduň
Ḳoma bî-cân yine ṣun aġzına gelsün cânı

naẓm Âdemüň sâġar-ı ‘ömrine cihân bir demdür
Hey meded ol daḫi ḫûn-ı dil ile hemdemdür

Ḫalḳı lâ-yu‘ḳal ider ḫˇâb degildür her şeb
Anlaruň gündüzin içdükleri câm-ı ġamdur

müfredât Ḳoçmaġa yâri ‘Ubeydî ṭurup iḳdâm idicek
Didi câm-ı mey-i la‘lüm bir iki iç de yıḳıl

Alırsın ġayret-i akrânile ey tâlib-i mansıb
Yâ ‘uḳbâda merâtib ḳaṭ‘ ider yârânı neylersin

Ölmeden vaṣluňa irgür bu dil-i nâ-kâmı
Görsün ey ḳâşı hilâlüm ḳo hele bayrâmı

‘ITÂBÎ: Nâmı Aḥmed’dir. Fenn-i muḥâsebette ve ‘ilm-i muḳâṭa‘atta ḳalem gibi müşârun bi’l-benândır. Bir anda üç dört ġazel söylemeye kâdir tîz-tabî‘atlı ems̱âli nâdir bir şâ‘ir-i mâhirdir. Devr-i Selîm Ḫânî’de gelen şu‘arâdandır. Cümle-i güftârından olan bu ġazeller ‘Âşıḳ Çelebi Tez̠kiresi’nden me’ḫûzdur.

(s.512) ġazel Ḳızıl güldür disem ruḫsârına ol ġonce al aňlar
Hilâle beňzedürsem ḳaşlaruň egri ḫayâl aňlar

Fenâ ehli ne zevḳ itdigüni bir köhne şâl içre
Ne bilsün zerḳ-pûş olanlar ânı ehl-i ḥâl aňlar

Şu kim virdi ṭalâḳı pîre-zen dehre ‘ale’l-ıṭlâḳ
Ne erlik eylemişdür anı merd olan ricâl aňlar

Dehânuňla miyânuň nüktesin bahs̱ eyleseň bir gün
Bize bir rind-i ‘ârif olsa gelse ḳîl ü ḳâl aňlar

‘Iṭâbî ġam yime bilmezse ḳadruň câhil ü nâdân
Yine ehl-i kemâlüň ḳadrini ehl-i kemâl aňlar

ġazel Zülf ü ruḫsâruň içün şeydâ göňül bir âb göz
İşbu yüzden oldılar rüsvâ göňül ġarḳ-âb göz

Başdan aşdı mevc-i ġam cûş ideli göňlüm gözüm

Oldı deňiz dîde vü deryâ göňül seylâb göz
Düşdiler cânâ dehânuňla miyânuň fikrine
Oldılar yoḳ yere nâ-peydâ göňül nâ-yâb göz

Bâş ü cân içre yirüň var tek ḳadem-rencîde ḳıl
Ḥâżır olmışdur saňa me'vâ göňül ebvâb göz

Ġamzesinden nice cân ḳurtulsun ol sengîn dilüň
Ey 'Iṭâbî ola çün ḫârâ göňül ḳaṣṣâb göz

'ADNÎ: Naẓîf Efendi'dir. Miralayın Şâkir Efendi demekle ma'rûf bir zâtıň küçük maḫdûmu olup biň iki yüz altmış bir târîḫinde Edirne'de Murâdiye Maḥallesi'nde ḳadem-nihâde-i sâḥa-i vücûd olmuştur. Henüz çârda sâle ṣâḥib-i ḥüsn ü cemâl bir civân-ı bî-miṡâl olduğu ḥâlde Edirne 'askerî mekteb-i i'dâdîsine deḫâletle taḥṣîle sa'y ü ġayret eylemekte olduğu ṣırada mekteb-i mezkûr şâkirdânından ve ṣınıf arḳadaşlarından âtîde tercemesi mezkûr İslimyeli 'Uẓvî Meḥmed Efendi kendisine 'alâḳa edip mektep şâkirdânından ferd-i âferîde ile ülfet etmemesi için kendisini tehdît etmiş ve bî-çâre 'Adnî Efendi bu sırrı kimseye ifşâ edememekle berâber teklîf-i vâkı'ıň bir yerde ve ḫuṣûsiyle mektebte ḳabîlü'l-icrâ olamayacağını ifâde etmiş ise de bu ifâdeden 'Użvî Efendi muġberr olaraḳ bir cum'a ertesi gecesi mektep ḳoġuşunda bulunan şâkirdânın kâffesi 'âlem-i menâmda iken mûmâ ileyh 'Adnî Efendi'yi bir el bıçaġıyla şâḫ damarlarından cerḥ edip o demde müteeṡṡiren vefât etmekle Ḳıyıḳ Ḳabristanı'nda defn olunmuştur. Bu beyt vefâtına târîḫdir.

târîḫ

Geldi bir ḥayret eḥibbâya didiler târîḫ
Ḳılduň encâmın maḳarr gülşen-i 'adni 'Adnî 1278

On yedi yaşında olduğu ḥalde söylemiş olduğu eş'ârındandır:

şi'r

Bir gözin yumsa açar bir gözini çerḫ-ı felek
Hiç temâşâsına ḳâni' olamaz dildâruň

Rengden renge ḳoduň gülşen-i naẓmın 'Adnî
Ġonca gülden daḫi rengîn görinür eş'âruň

'İZÂRÎ: Meḥmed Efendi'dir. Taḥṣîl-i kemâlât-ı 'ilmiye ettikten ṣoňra ve Anaṭolu Ḳażaskeri Ḥasan Efendi'den iḥrâz-ı şeref-i mülâzemetle müderris olduḳtan ṣoňra lâübâlî-meşreb olduğu cihetle ḳuyûd-ı menâṣıb-ı dünyeviye ile muḳayyed olmayıp bir ṭaḳım kibâr ü eşrâf-zâdelerle ülfet ü ünsiyet ederek 'aṭâ vü iḥsânlarını vech-i ma'îşet edinmiş ve Künhü'l-aḫbâr ifâdesince es̱nâ-yı ṭufûliyette serâmed-i civân-ı gül'izâr olmağla *'İzârî* taḫallüṣ eylemiş ve Mecdî vü 'Ubeydî vü Emrî kendisinin meclûbu imiş. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan altıda vefât eyledi. Bu eş'âr onuňdur.

ġazel

İçürmiş nîze tîğin yârümüň ağzın ṣulandırmış
Yine hicrânını yâd eylemiş göňlin bulandırmış

Ruḫuň yâdına dil gülşende ey gül eyleyüb feryâd
Uçurmış bülbül-i zâruň ḥużûrın ḳuşḳulandırmış

(s.513)

Müşâbihdür dimekle sâyesinde ol ḳaddi şimşâd
Getürmiş ḫâkden servini bâġuň ululandırmış

Kenâr itmek murâdı görmüş ol serv-i ḫırâmânı
Ṭurup âb-ı revânı gülsitân içre ṭolandırmış

Iraḳdan tûtiyâ-yı ḫâk-i pâyin gösterüb dildâr
'İzârî dîde-i giryânımuň ağzın ṣulandırmış

ġazel

Ṭabîb derdümi gördi devâdan el çekdi
Yapışdı nabzuma ben mübtelâdan el çekdi

Çınâr bi'at idüp ḫanḳâh-ı gülşende
İrişdi pîr-i ḫazâna hevâdan el çekdi

Vefâyı câna ṣatarken o ḫ˘âce-i ḥüsne
Ne ġamz olındı ki bey'-i vefâdan el çekdi

Dimişdi kim bir elüm ḫayra olsun öp elümi
'İzârî ol şeh-i 'âlem seḫâdan el çekdi

ġazel

Saňa gül 'âşıḳ olmışdur ḳulaḳdan
Oḳur vaṣf-ı lebüň rengîn varaḳdan

Seni ḳoyup büt-i çîne ṭayandı

Şular kim bâṭılı farḳ ide ḥaḳdan
Gözüm yaşını men‘ itme ḳapuňdan
Aḳagelmişdürür ol mâ sebaḳdan

Naẓar ḳıl ḥâlüme gûş it figânum
Bıraḳma gül gibi gözden ḳulaḳdan

‘İzârî zülfüňüň bilmez ṣafâsın
Şular kim ḳarayı fark itmez aḳdan

müfredât Gelmedi sâḳî ḳanâ‘at var iken mey ḫânede
Bir ayâġum evdedür bir ayâgum meyḫânede

Dik gelmek istedi ḳadd-i bâlâ-yı dilbere
Ṭûbâyı dikdiler depesi üstine yere

Nihâlden ayırup ġoncesin gülistânuň
Ḳoparma yüregini ‘andelîb-i nâlânuň

Sîneňe degmege cânlar virürüz ey meh-rû
Sen de insâf ede degmez mi elüň gögsüňe ḳo

‘ÖRFÎ: Maḥmûd Aġa’dır. Edirne bostancıbaşılarından Sûḫte Ḥacı ‘Ali Aġa’nıň ferzend-i hünermendi Bostâniyân Ocağı ketḫudâsı olup Edirne’de Bevvâb Sinân Maḥallesi’nde pâ-nihâde-i ‘âlem-i vücûd olmuştur. Biň yüz seksen altı târîḫinden ṣoňra vefât edip İstanbul yolunda Nâẓır Çeşmesi Ḳabristanı’nda Buçuḳtepe’ye giden yol boyunda pederi yanında defn olunmuştur. Müretteb dîvânı ve dört yüz on iki beyti şâmil Maḥabbet-nâme-i ‘Örfî ‘ünvânlı bir manẓûmesi ve Edirne’ye dâir ba‘żı vaḳâyi‘i ḥâḳî bâ tanẓîm 1172 târîḫinde Edirne pâyitaḫtını teşrîf buyurmuş olan Üçüncü Sulṭân Muṣṭafa Ḫân Ḥażretleri nâm-ı nâmîleriyle ser-levḥasını tezyîn ederek ḥużûr-ı hümâyûnlarına ‘arż u taḳdîm ettiği muḫtaṣar bir târîḫçesi vardır. Ḫaṭṭaṭlarda daḫi ẕikri mesbûḳtur. Eş‘ârı pek çoḳ ise de sâdedir. Bu eş‘âr cümle-i güftârındandır.

ġazel Fikr-i zülfi ile her şeb baňa yoḳdur râḥat

Bende baẖt-ı siyehüm ḳoymadı ḳılca ṭâḳat
Gehî şâd eylemede ʻâşıḳını geh giryân
Göricek yârı gelür ẖâṭıra dürlü ḥâlet

Ṣu gibi gülşene aḳmaḳda dil-i meyyâlüm
Var ise çıḳdı yine seyre o serv-i ḳâmet

Sâʻati var didiler vaṣlına yârüň ammâ
İzdiyâd olmada ġam ḥâṣılı sâʻat sâʻat

(s.514) Bir nigâh ile ider ʻÖrfî cihânı vîrân
Nigeh-i ġamzesi ḳıldı dili zîrâ ġaret

maḳlûb-i mücennaḥ ġazel

Nev-bahâruň erdi hengâm-ı ṣafâsı nâgehân
Virdi her ṭarf-ı çemen gülzâr-ı cennetden nişân

Naẖl-i gül uc gösterüb berk-i bahârından meger
Bir yeşil yapraġmış gülden hezâra armaġân

Nâzenînüm sebze-zâr olsun ḳudûmüňle çemen
H̱ande-rûyuňla açılsun güllerin her gülsitân

Neylesün nitsün benefşe ser-be-zânû olmasun
Sünbül-i zülfüň ẖayâliyle olupdur nâtüvân

Nergisüň ḳaldı gözi yollarda açıldı şükûf
Lâleler dâġ-ı dilin ʻarż itmege çıḳdı hemân

Ne ʻaceb resm eyledüň zerrîn-i bâġı ʻÖrfiyâ
Âferîn itdi saňa cümle süẖandân-ı cihân

kezâ Açdı nergis dîdesin ẖ̆âb-ı teġâfülden ṣâbâ
Ġoncayı itdi küşâde sünbül-i nâzik hevâ

Almadı zerrîn ḳadeḥ sâḳî-i gül-rûlar ele
Rind-i bezm-i ʻışḳ olan bülbül gibi itdi nevâ

Ey serv-ḳad gel ṣalıň ṣaḥn-ı çemende nâz ile

İrdi çün faṣl-ı bahâr u mevsim-i ʻayş ü ṣafâ
Açılur gül-ġonce-i ṭabʻuň gül ü mülden bu gün
Gülşen olsun her çemen şevḳ-ı neşâṭuňla şehâ

Ol cemâl-i tâb-nâküň ḥıfẓına me'mûr olup
Sâye ṣalsun üstine sulṭânımun perr-i hevâ

Açsa bâġ-ı gül ʻaceb mi böyle bir zerrîn-i pâk
Pür-füyûżât-ı maḥabbetle derûnuň ʻÖrfiyâ

ġazel Göňlüm ey dilber güzellerden seni ḥüsnâ bilür
Gerçi kim ḫûbân içinde nice müstes̱nâ bilür

Ḥüsnüňi seyr eyleyen âyîne-i insâfdan
Âsumân üzre görünmiş bir melek-sîmâ bilür

Ruḫlaruň âşüfte eyler bülbüli olsa küşâd
Laʻl-i ḫandânuň senüň bir ġonce-i zîbâ bilür

Oldı dâmen-gîr-i ḫâr-ı ʻuḳde-i ḥasret meded
Çekdügüm bir Ḥaḳḳ bilür bir de dil-i şeydâ bilür

Ḳıl ʻinâyet dilberâ bu ʻâşıḳ-ı müştâḳuňa
Kim seni bu ḥüsnile ʻÖrfî kerem-fermâ bilür

velehû ḳıṭʻa Devleti çerḫ-ı denî virse olur mübtezele
Devlet-i bâḳîye ammâ söz ile girmez ele

Gelmesün râyiḥa-i cîfe-i dünyâ dir iseň
İşi ʻizzetle hemân bâb-ı merâmı rezele

ġazel ʻÖmr-i nâzik gûyiyâ naḳş-ı pür-âb
Pâyidâr olmaz esâsı çün ḥabâb

Her nefes hengâm-ı ʻayş eyler güzer
Çün geçen demler degil mi hem çû ḫˇâb

Bilürüz vaḳfiyesin âmed ü reft

Bu vaḳıf-ḫâne yapıldı iki bâb
Şarṭ-ı vâḳıf herkese ġaflet mebâş
Berr ü baḥrı ʿâlemüñ ḫˇâb-ı serâb

Bî-bahâ yektâ gühersin ʿÖrfiyâ
Ten ṣadefdür gevher-i rûḥa ḥicâb

Maḥabbet-nâmesiniñ İbtidâsından bu birkaç beyit taḥrîr olundu.

(s.515) naẓm

Cenâb-ı Ḥaḳḳ'a ḥamd ü şükr bî-ḥadd
Derinden bir ḳulını eylemez red

Ki ʿâlem ḫˇân-ı elṭâfına muḫtâc
Kerîmullâhımuz ḳomaz birin âc

Ḫuṣûṣâ ʿaşḳıdur sermâye-i cân
Anuñla feyż alur insân ü ḥayvân

Ḳulûbüñ cümlesinde var maḥabbet
Güher-kânıdurur diller ne minnet

Kimi kânında ḳaldı zîr-i aḫfâ
Kimisi işlenüb oldı hüveydâ

ʿİZZET: Nâm-ı nâmîleri ʿAli'dir. Ġonce-i nev-şüküfte-i vücûdu Edirne'de güşâyiş bulup Dâmat Meḥmed Efendi demekle şöhret-yâb iken eyyâm-ı salṭanat-ı Aḥmed Ḫân-ı S̱âlis̱'te merreten baʿde-uḫrâ hem-âğûş-ı ʿarûs-ı defterî olduḳtan ṣoñra ḳadem-nihâde-i rütbe-i sâmiye-i vezâret olan Dâmat Meḥmed Paşa'nıñ oğludur. Cebîn-i cemâlde nûr-ı kıyâset lâmiʿ ve selîḳası şiʿr ü inşâ ve eşʿârını câmiʿ olduğundan vâlid-i mâcitleri mektupçuluḳ ḫidmetinde istiḫdâm edip merḥale-i ʿuḳbâya ʿâzim olduḳta yerine defterdâr olan ʿOs̱mân Paşa'ya ve ondan ṣoñra defterdâr olan Ḥacı Muṣṭafa Efendi'ye ve ondan ṣoñra defterdâr olan el-ḥac İbrâhim Efendi'ye mektupçu olmuştur. Henüz ʿunfuvân-ı şebâbı eyyâmında ṣâḥib-i teẕkire Safâyî merḥûma göndermiş olduğu eşʿâr âs̱âr-ı ṭabʿiyesinden nümûne olmaġla bu maḥale taḥrîr edilmiştir.

ġazel

Mekr-i düşmenden ḫazer yoḳdur dile nâ-kâm iken
Şerḥadan faṣṣ-ı nigîn âsûdedür bî-nâm iken

Kör ider çeşmin mükâfâtında âẖir rûzigâr
Şem'-i meclis sürme-i çeşm-i siyâh şâm iken

Reh-revân-ı 'ışḳına âzâdelük dûşvârdur
Ṣûret-i her ẖalḳa-i naḳş-ı ḳadem bir dâm iken

Bâ'iṣ-i işkestegîdür ḥâṣılı encâm-ı kâr
Her kederden ḳışr-ı âsâyiş-geh-i bâdâm iken

Düşmen-ârâm olur menzil-res-i ḥadd-i kemâl
Çîdelikde mîveler âsûde-terdür ẖâm iken

Nola 'âlemgîr ise devr-i ẖaṭṭuňda güft ü gû
Cilve eyler devrde her ṣavt-ı şeb-hengâm iken

'İzzetâ bîgâne-i 'irfâna olmaz âşinâ
Bikr-i ma'nâ ẖâne-zâd u dûde-i ilhâm iken[95]

ġazelden müfrez Her ḳaṭre-i sirişküm ider âşikâr mevc
İzhâr ider beli güher-i âbdâr mevc

Ḳâbildür eşk-i 'âşıḳa ârâmiş 'İzzetâ
Bu rûzigâr içre bulursa ḳarâr mevc

Hemedan fetḥine târîẖdir:

Ben de bu fetḥ-i cemîle didüm 'İzzet târîẖ
Aldı H̱ân Aḥmed-i 'âdil Hemedân ülkesini

'İZZET: Tercemesi Edirne valileri ṣırasında meẕkûr Erzincânî Hacı Aḥmed 'İzzet Paşa'dır. Bu eş'âr maḥṣûl-ı ṭab'-ı dürerbârlarıdır.

[*Erzincanlı el-ḥâc Hâşim 'Oṣmân Paşa'nıň Girit vâlisi bulunduğu hengâmda 1229 târîẖinde Girit Cezîresi'nde vâḳi' Resmo nâm ḳaṣabada ṣulb-i müşârun ileyhden ḳadem-nihâde-i sâḥa-i vücûd olup muaẖẖaren müşârun ileyhiň Bursa'da vefâtı vuḳû'uyla dersa'âdete muvâṣalat ve dört sene müddet iḳâmetle Erzincân ḳażâsına*

[95] Pervin ÇAPAN, (Haz.) (2005): *Mustafa Safâi Efendi Tezkire-i Safâyi,* A.K.M. Yayını, Sayı.322, Tezkireler Dizisi-Sayı:9 Ankara: s.417

‘azîmet eyleyip 242 senesinde ḳażâ-i mez̠kûr Voyvodalığı’na naṣb ü ‘azlinden ṣoñra 251 senesi ḫilâlinde Erżurum eyâleti dâḫilinde bulunan ‘asâkir-i redîfe biñbaşılığı ḫidmetiyle silk-i ‘askerîye dâḫil ve bir sene mürûrunda mîralaylıḳ rütbesine nâil olaraḳ 256’da Çıldır ḳażâsı ḳâim-maḳamlığına me’mûr ve bir sene mez̠kûr ḳâim-maḳâmlıḳta bulunduḳtan ṣoñra 257 senesi (livâ-i muẓaffer) lafẓı târîḫ olduğu vechile ‘uhdesine livâlıḳ rütbesi bi’t-tevcîh Anaṭolu ordu-yı hümâyûnu erkân meclisi a‘żâsı silkine ilḥâk ve 264 senesi dersa‘âdete muvâṣalatla o aralıḳ ‘uhdesine feriḳliḳ rütbesi bi’t-tevcîh muaḫḫaren teşkîl olunmuş olan ‘Iraḳ ordu-yı hümâyûnuna me’mûriyeti icrâ ve Bâġdâd cânibine sevḳ u isrâ ḳılınmış iken 17 Cemâdiye’l-ûlâ 265’de rütbe-i sâmiye-i vezâretle Ḥakkâri ve Van eyâleti vâliliğine ve 266’da bi’l-infiṣâl dersa‘âdete ‘avdetle 17 Ṣefer 267’de Şâm-ı şerîf eyâleti vâliliğine ve 268 şevvâlinde Cidde ve Cemâdiye’l-ûlâ 271’de Kürdistân 28 Muḥarrem 275’te Ṭrablusġarb ve ba‘dehû Erżurum ve Sivas ve s̠âniyen Ḥicâz ve Ḫudâvendigâr vâliliklerine ve 290 senesinde Edirne vâliliğine ve sâir bir çoḳ ḫidemât-ı mühimme ile dersa‘âdette taḳsîm-i vilâyât ḳomisyonu riyâsetinde ve 1300 senesi evâḫirinden 1310 senesi şevvâliniñ on dördüncü gününe değin ṭoḳuz sene iki ay ḳadar da s̠âniyen Edirne vilâyetinde vâli bulunmuş olduğu ḥâlde yevm-i mez̠kûrde sâ‘at ṭoḳuz râddelerinde tekmîl-i ḥayât-ı müste‘âr etmiş ve ferdâsı ṣalı günü namâzı Üç Şerefeli Câmi‘-i şerîfinde edâ olunaraḳ câmi‘-i mez̠kûrun ḥavlısında mektep sâḥasında medfûn ve müte‘âḳıben üzerine binâ olunan kârgîr türbeniñ penceresi bâlâsındaki naḳşı faḳîr-i câmi‘u’l-ḥurûf ṭarafından silk-i naẓma çekilmiş olan bu târîḫ-i mevzûndur.

târîḫ

Vâlî-i Edrine düstûr-ı mükerrem ya‘ni
Ḥacı ‘Os̠mân Paşa-zâde Ḥacı’İzzet Paşa

Nâmı Aḥmed idi ol ẕât-ı celîlü’l-ḳadrüñ
Maẓhar-ı luṭf-ı Muḥammed ola der-rûz-ı cezâ

‘Âlim ü fâżıl u şâ‘ir ü vezîr ibn-i vezîr
Ṣâḥib-i seyf ü ḳalem hem daḫi şeyḫu’l-vüzerâ

Nâm-ı nâmîsine dirlerse eger aḥrâdur
İftiḫâru’l-vüzerâ vü fużalâ vü üdebâ

Seneler olmış idi biñ iki yüz altmış beş
Ḳadr u şânı dâ vezâretle olundı a‘lâ

Nice manṣıblara gitmişdi nihâyet bunda
İrci‘î emrin alup eyledi ‘azm-i ‘uḳbâ

Sinni seksen bire yetmiş idi bî reyb ü gümân
Ḥüznile oldugı dem-i terk-i iḳlîm-i fenâ

H̱âke çaldı o vücûdu da güneş gibi felek
Naẓar it ẕerrece meyl itmege degmez dünyâ

Türbesi hey'etine sâde baḳup geçme hemân
Oḳıyup rûḥına bir fâtiḥa eyle ihdâ

Yaş döküp iki gözinden didi Bâdî târîẖ
Göçdi firdevs-i a'lâya Ḥacı 'İzzet Paşâ

Târîẖ u maḳarr-ı velâdetleri kendi ifâdelerince pederi Girit'te iken 1237 târîẖinde Resmo'da ve Faṭin Efendi Teẕkiresi żabṭınca 1229 târîẖinde keẕalik Resmo'da ve Sa'âdet Gazetesi beyânınca 1214 târîẖinde Erzincan'da ise de 1214 târîẖiniň ṣıḥḥati muḥtemel olup Resmo'da tevellüdlerin kendileri de taṣdîḳ eylemekte idi. Bu ḥâlde şu'ûruna ḳaṭ'an ẖalel gelmemiş olmaġla berâber gözlük daẖi isti'mâl eylemezler idi. Âs̱âr-ı ẖayriyelerinden kendisinden ḳırḳ sene muḳaddem vefât eden maẖdûmu müteveffâ H̱urrem Paşa için Erzincân'da iki minâreli bir câmi'-i şerîf ve Ma'mûretü'l-'Azîz'de ve Sivas'ta birer minâreli câmi'-i şerîfleri ve def'a-i s̱âniye vâliliklerinde Edirne'de beledî vâridâtla Üç Şerefeli pîş-gâhında bir memleket sâ'ati ve Mekke-i Mükerreme'de ba'żı âs̱ârı vardır. Ma'mûretü'l-'Azîz'deki câmi'-i şerîfiň ḳapısındaki târîẖi budur.

târîẖ *Maḥż-ı ilhâm-ı H̱udâdur bu mücevher târîẖ*
Câmi'-i pâk es̱er-i sâfî-i 'İzzet Paşâ *1304*

Erbâb-ı s̱ervetden müdebbir ü muḳtedir u laṭîfe-gû kâtib şâ'ir edîb bir ẕât idi. Def'a-i ûlâ vâliliklerinde Edirne'de vâḳi' sarây-ı hümâyûn-ı ḥażret-i pâdişâhîyi mükemmelen ta'mîr ettirdikleri Mebânî-i sulṭânîye ravżasında meẕkûrdur. Bu mecelle-i faḳîrânem müşârun ileyhiň es̱er-i teşvîḳleriyle daha doğrusu fevḳa'l-ḥad ibrâm u ilḥâḥlarıyla vücûda gelmiştir.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.63-64)***

na't-ı şerîf Eyâ şâhinşeh-i iklîm-i sübḥânellezi esrâ
Ve yâ fermân-revâ-yı ẖıṭṭa-i 'ulyâ-yı mâ evḥâ

H̱ıdîv-i enbiyâ ṣâḥib-serîr-i ḳurb-ı ev ednâ
Ḥabîb-i ḥażret-i mevlâ şefî'-i rûz-ı vâveylâ

Münevver eylemişdi ‘âlem-i lâhûtı envâruň
Şu demler kim bu ‘âlemler idi nâ bûd u nâ peydâ

Ḫıṭâb-ı raḥmete’n-li’l-‘âlemîne eyledi maẓhar
Ḫudâ zât-ı şerîfüň ey resûl-i merḥamet-pîrâ

Bütün pây ü gedâ siyyân ola dîvân-ı kübrâda
‘Uṣât-ı ümmete sensin penâh ü melce’ ü me’vâ

(s.516) Şefî‘ü’l-müznibînsin bir siyeh-rû bendeyem ben de
Beni âlûde-dâmân itdi çirk-i ma‘siyet ḥayfâ

Ġarîḳ-i baḥr-ı ‘iṣyânem ḥarîḳ-i nâr-ı ṭuġyânem
Vücûhıyla perîşânem ẕelîl ü mücrim ü rüsvâ

Şefâ‘at eyle hevl-i rûz-ı rest-â-ḫîzden ḳurtar
Beni zîr-i livâü’l-ḥamde ḳıl luṭfuň ile isrâ

Eli baġlu esîr-i dûzaḥ itme yâ rasûlallah
Ne deňlü mücrim ise ümmetüňdür ‘İzzet-i şeydâ

Bu mecelleye ḳayd olunmaḳ üzere ḫaṭṭ-ı destiyle vermiş olduğu [ġazel]

Şol ki hengâm-ı tevâżu‘da mis̱âl-i ḫâk olur
Rif‘at-i ḳadri anuň da hemser-i eflâk olur

Bûd-ı Ḥaḳḳ nâ-bûd ider bir laḥzada nâbûdı bûd
Ṣanma dil bûd (u) nebûd-ı dehrden ġamnâk olur

Yâda geldükçe ruḫuň ca‘lî degil şeydâlıġum
İḫtiyâr elden gider ceyb-i taḥammül çâk olur

Rûze-i hicrân-ı yâr eyler te‘âḳub şöyle kim
Olmadan aḫşâm-ı vuṣlat mevsim-i imsâk olur

Nâmdârân olmaz İzzet zaḫm-ı ‘âlemden emîn
Baḳ nigîne şerḥadâr-ı kâviş-i ḥakkâk olur

[Bu daḫi ḫaṭṭ-ı destiyle verdiği ġazel]

Leyâl-i ġamda baňa yâr olan göňülceğizüm
Benümle her gice bîdâr olan göňülceğizüm

Ṭarar mı zülfini yârüň mis̱âl-i şâne ‘aceb
Esîr-i ṭurra-i ṭarrâr olan göňülceğizüm

Şikâyet eylemesün kendi itdi kendisine
Belâ-yı hecre giriftâr olan göňülceğizüm

Derûnum eyledi ma‘mûr kendin itdi ḫarâb
Binâ-yı ‘aşḳa Sinimmâr olan göňülceğizüm

Ṭutuldı dâm-ı firîb-i cihâna murġ-âsâ
Ṣafâ-yı bâl ile ṭayyâr olan göňülceğizüm

Ṣabâḥa dek ṭolaşur kûy-ı dilberi ‘İzzet
Benümle her gice bîdâr olan göňülceğizüm

[Bu daḫi berâ-yı naẓîre verdiği ḳıṭ‘a] Naẓîresi terceme-i faḳîrânemdedir.

Cârî olurdı vakt-i zamân ile fasl-ı çâr
Var idi i‘tidâl-i hevâsı Edirne’niň

Bu yıl ḳasımdan oldı şubâṭa ḳadar medîd
Aňdırdı Erżurum’ı şitâsı Edirne’niň

Mülûk-i Âl-i ‘Os̱mânı bir ḳıṭ‘ada naẓmen ifâde etmiş olmaḳla teberrüken bu maḥale terḳîm edildi.

Meḥemmed Muṣṭafa dörder Murâd adında beş sulṭân
Üçer ḥükm itdi bu mülke Selîm ü Aḥmed ü ‘Os̱mân

Süleymân Bâyezîd Abdü’l-ḥamîd Maḥmûd ikişerdür
Birer Abdü’l-mecîd Abdü’l-‘azîz İbrâhîm ü Orḫân

[Edirne taẖtına muvâfıḳ nażîre-i faḳîranemdir]

Meḥemmed Muṣṭafa dörder Murâd beş âl-i ‘Os̱mânda
Üçer geldi Süleymân ü Selîm ü Aḥmed ü ‘Os̱mân

İkidür Bâyezîd Abdü’l-ḥamîd Maḥmûd u bir Mûsâ
Daẖi Abdü’l-mecîd Abdü’l-‘azîz İbrâhîm ü Orẖân

Zamânında demir yolunuň ‘ameliyâtı ikmâl ve resm-i küşâdı icrâ ḳılınmış ve ‘umûm-ı vükelâ-yı salṭanat-ı seniyye Edirne’ye gelmiştir. O es̱nâda demir yolunuň resm-i küşâdı için söylediği târîẖiň bir nüsẖasını i‘ṭâ etmekle teberrüken ḳayd edildi.

târîẖ
Ḳayd eyledüm Edirne’de târîẖiň İzzetâ
Geldi şimendüfer açılup râh-ı Rûm ili 1289

[Bu ġazel daẖi müşârun ileyhiňdir]

Hevâ-yı nefse uyup meyl-i ‘izz ü câh itdüm
Bu hây ü hûy ile evḳâtumı tebâh itdüm

(s.517)
Açıḳ iken baňâ ebvâb-ı luṭf-ı Rabbânî
Der-i ‘ibâda varup terk-i şâh-râh itdüm

İlâhî ‘avnüňi rehber ḳılup yolum ṭoġrult
Ki ben ġavâyet ile terk-i şâh-râh itdüm

Teġayyürât-ı şu‘ûnı görüp bilen ‘âḳil
Ḫudûd-ı ‘âleme hiç der mi iştibâh itdüm

Ziyânı sûdını degmez bu sûḳ-ı fânînüň
‘Abes̱ cerâid-i a‘mâlümi siyâh itdüm

Bütün nümâyişi vehm ü ẖayâldür ‘İzzetâ
Dû çeşm-i ‘ibret ile ‘âleme nigâh itdüm

‘AZMÎ: Sulṭân Maḥmûd Ḫ̮ân-ı Evvel ‘aṣrı ricâlinden ise de ḫaṭṭaṭlar ṣırasında mez̠kûru’t-terceme Şît Efendi’niň vefâtına söylediği târîḫden başḳa es̠eri görülmemiştir. Maṭla‘ u maḳṭa‘ beyitleri bunlardır.

târîḫ

Şehrümüzden yine bir zübde-i a‘lâ gitdi
Didi aḥbâbı teessüfle dirîġâ ḥayfâ

Bir iki ṭarḥile ‘Azmî didi çün târîḫiň
Şît Efendi’ye mekân ola cinân-ı bâlâ 1148

‘ASKERÎ: Evâḫir-i devr-i Süleymân Ḫânî’de gelen şu‘arâdandır. Nice zamân İmâm Ḥüseyin Âsitânesine yüz sürmüş ve Seyyid Ġazi Dergâhına Şâh-ı Ḫorâsân selâmını götürmüş abdâl-meşreb bir zâttır. Bâġdâd’ta İmâm Ḥasan ‘Askerî âsitânesinde bir çoḳ seneler ikâmetle intisâb-ı tâmı olmaḳ mülâbesesiyle ‘*Askerî* taḫallüṣ etmiş ve ikmâl-i seyâḥattan ṣoňra ṣâḥib-i ze‘âmet olmaġla Selânik’te tevaṭṭun eylemiş idi. Bu eş‘âr güftârındandır.

ġazel

Gerçi vardur işigüňde bende yüz
Biz de ḳapuňda şehâ bir bendeyüz

Yüz-be-yüz aḥvâlüm i‘lâm itmege
Var mıdur ey şâh-ı ‘âlem bende yüz

Luṭfuň olmazsa efendi ‘özr-ḫ̌âh
Fi‘lümüzden biz ḳati şermendeyüz

Dâmen-i vaṣluňa irmez destümüz
Pâyimâl-i dehr bir efgendeyüz

Yâr yolında ‘adûlar ẓann ider
‘Askerî biz fikr-i cân ü tendeyüz

ġazel

Göňül egmezdi bâş bir ferde
Żarb-ı ḳul itdi bir siyeh-çerde

Var mıdur ey ṭabîb dermânuň
Uġradum ‘ışḳ adlu bir derde

Göňline girmek isterem yârüň
Ot biter mi cihânda mermerde

Elüm irmez sürem ayâġına yüz
Benüm ol devletüm mi var serde

Sevdügüm bir siyâhî dilberdür
‘Askerî mis̱li yoḳdur ‘askerde

müfredât Her denînüň ṭaň mı dönse çerḫ-ı gerdûn üstine
Cinsidür ellbette döner dûn olan dûn üstine

Pâdişâh-ı dehre bâş egmez gedâlar var imiş
Mülk-i istiġnâda ḫoş ehl-i fenâlar var imiş

Vaṣl-ı cânânuň ne var cân naḳdi olsa ḳıymeti
‘Askerî olur bahâda ḳıymeti kem-yâb olan

Mûmâ ileyh ümîd-i ḫidmet ile belâ-yı mülâzemete mübtelâ olup ḫidmet ettiği bir çoḳ emîr ü vezîrden behre-mend olmayınca beġâyet müteellim ü müteezzi olmaġla devrândan ve a‘yândan şikâyeti ḥâvî tanẓîm etmiş olduğu bir ḳaṣîde ile aḥvâl-i pür-melâlini ḥikâye etmiştir. Bu ebyât ondandır.

(s.518) şi‘r Ey göňül a‘yân-ı devlet içre himmet ḳalmadı
Kimden umarsın kerem ehl-i mürüvvet ḳalmadı

Ey dirîġâ luṭf u iḥsânuň ḳapusın yapdılar
Ẕikri ḫayr olsun dinür bir ehl-i devlet ḳalmadı

Bir ululuḳ ḳalmış ancaḳ ḳadr-i devletden es̱er
Bes mekârimde daḫi bir ḫûb-ḫaṣlet ḳalmadı

Adları Ḫâtem seḫâ ṭomârını ṭayy itdiler
Gitdi ġayb oldı kerem cûd u seḫâvet ḳalmadı

Ḫalḳ-ı ‘âlem muzî vü cebbâr olupdur şöyle bil
Gitdi luṭf u merḥamet ḳaṭ‘ oldı şefḳat ḳalmadı

Ṭoldı mülk-i ‘âleme eşrâṭ-ı sâ‘at fitnesi
Ger bilürseň ẓâhir olmadıḳ ‘alâmet ḳalmadı

Ser-te-ser dünyâ yüzini ṭutdı şöhret âfeti
Âh kim bir kûşede vaḥdet selâmet ḳalmadı

‘AṬÂÎ: Enîsü’l-Müsâmirîn beyânınca devr-i Ebu’l-fetḥîde gelen şu‘arâdandır. Müşârun ileyh ḥüsn-i dil-âvîz ile bî-naẓîr-i civân ve ṣâḥib-i ‘ilm ü ‘irfân olmaġla sarây-ı hümâyûna alınmasını irâde edince taẓallüm ü şekvâyı müş‘ir “dirîġ” redifli bir ḳaṣîde söyleyip ḫâk-i pâ-yi şâhâneye taḳdîm etmiştir ki maḳṭa‘ı budur.

beyt ‘Adline ṣıġınur idi ẓulm-i zemâneden
Şimdi ‘Aṭâî’ye güci sulṭân ider dirîġ

[Bu beyt Kâmûsü’l-A‘lâm’da şu vech iledir. Beyt:]

Güc görse bir kişi der-i sulṭâna ‘azm ider
Şimdi ‘Aṭâî’ye güci sulṭân ider dirîġ

müfredât Zâhid iḫlâṣ ile gel secde ḳıl işbu ṣaneme
Var riyâ ile heves itme ṭavâf-ı ‘ademe

Zamâne ġuṣṣaları bî-girân imiş bildük
Velî devâsı mey-i erġuvân imiş bildük

Zülfüň düşürür bir ḳıl ile sünbüli bende
Lü’lüyi ḳılur ḫurde ile dişleri bende

Güneş ḳasîdesini Sulṭân Murâd Ḫân-ı S̱ânî nâmına evvelen bu söylemiştir. Aḥmed Paşa’nıň ḳaṣîdesi bunlara naẓîredir.

‘Aṭâî: Buldı baḥr-ı dilde mihrüňden ‘Aṭâî naẓmı zeyn
‘Âdet-i meşhûr oldıġı bu dür-perver güneş

Aḥmed Paşa: Baḥr-ı ġamda görmedi mihrüňden aḳan göz yaşın
Bes neden dirmiş ‘Aṭâî ki oldı bu dür-perver güneş [96]

---

[96] Ali Nihat Tarlan (Haz.) (2005): *Ahmet Paşa Divanı* M.E.B. İstanbul: s.73

Laṭîfi Tezkiresi'yle Künhü'l-Aḫbâr żabṭınca 'Aṭâî Sulṭân Murâd mâdihlerindendir. Mevlit ṣâḥibi Süleymân Çelebi'niň birâder-i kihteri ve Ḥacı 'İvaż Paşa'nıň maḫdûmudur.

'AṬÂÎ-İ DİGER: Devr-i Selîm Ḫân-ı S̱ânî'de gelen şu'ârâdandır. Ḥekîm Sinanoġlu demekle meşhûrdur. Ṭarîḳ-i 'ilme sâlik ve miḳdâr-ı kâfî biżâ'aya mâlik olduḳtan ṣoňra Edirne Bîmârḫânesi'nde ṭabîb-i s̱ânî oldu. Bu ḥâl üzere bîmârḫâne-i 'âlemde şerbet-i mergi nûş eyledi. Bu eş'âr güftârındandır.

ġazel

Dil âşüfteňdurur ṣalma naẓardan
Ḫabîr ol dâimâ ol bî-ḫaberden

Boyum cevrüňle ḫalḳa oldı ḳapuňda
Ne yapılur sürülem ben bu derden

Ṣabâ nergis gözine sürme ilter
Dem-â-dem uġradıġuň reh-güzerden

Ciger-sûz oldıġı âhum budur kim
Gelür derd ile bu yanmış cigerden

(s.519)

Bahâ la'lüňe cân ü ser getürdüm
Ki'y o ḳıymetlürekdür sîm ü zerden

Çü 'ayb oldı hüner şimdi 'Aṭâî
Daḫi dem urmagil hergiz hünerden

nâ tamâm ġazel

Câm üzre her ḥabâb hevâdan ḫaber virür
'Âşıḳ vücûdı gibi fenâdan ḫaber virür

Ġamzeň ḫadengi tîr-i belâdan nişân virür
Ḳaşuň kemânı ḳavs-i ḳużâdan ḫaber virür

Dil âsitân-ı yâri düşürmez dilden âh
Bîmâr-ı 'ışḳ dâr-ı şifâdan ḫaber virür

Biň cân virür fütâde baňâ var mıdur dimiş
Bir cân bulunmadı mı 'Aṭâ'dan ḫaber virür

müfredât Zerd-i çehreyle bulur kûyuñı ‘âşıḳ bulıcaḳ
Buldurur ṣâḥibine ka‘beyi altûn olıcaḳ

Cân çıḳarken söñe şol la‘l-i şeker-bârüñle
Ṭuymıya cân acısın leẕẕet-i güftârüñle

‘İFFETÎ: Sulṭân Aḥmed Ḫân-ı S̱âlis̱ ‘ulemâsı ṣırasında mesbûḳu’t-terceme Edirneli müderris Sâ‘atî Aḥmed Efendi’dir. Müretteb ve mükemmel dîvân-ı eş‘ârı vardır. Bu eş’âr güftâr-ı dürerbârındandır.

[*Edirne’den nümâyân ve Sâ‘atî Aḥmed Efendi demekle şöhre-i cihân olmuş idi. Taḥṣîl-i bıżâ‘a-i isti‘dâd u istîhâl ve âheng-i ṭarîḳ-i erbâb-ı fażl u kemâl ettikten ṣoñra ‘ulemânıñ birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ve ‘alâ ḥasbi’l‘âde ḥareket eyleyip ḳırḳ aḳçe medreseden ma‘zûl iken 1073 ramażânında masḳaṭ-ı re’si olan Edirne’de Mütereddidîn Medresesi ḫâricine ‘âric ve 1081 cemâdiye’l-âḫiresinde Kebâbcı-zâde Aḥmed Efendi yerine Ḳadı ‘Abdî ma‘ Sinân Beg Medresesi’yle mübtehic olmuş idi. 1084 ṣeferinde ‘Abdü’lbâḳî Efendi yerine Ḥacı Ṭoġan Medresesi iḥsân ve 1086 cemâdiye’l-evvelîsinde Edirne’de İbrâhîm Paşa Medresesi’ne şâyân görülüp 1089 recebinde Mîr-i mîrân ve 1090 ṣaferinde Sirâciye Medreselerine nâil oldu. Bu üç rütbede selefleri ‘Abdü’l-bâḳî Efendi’yi ta‘ḳîb etmişler idi. 1094 ẕi’l-ḳa‘desinde Kütahya ve 1101 rebî‘u’l-evvelinde s̱âniyen Kütahya 1109 ramażânında Belgrad ḳażâlarına ḳadı olup ve 1114 ṣaferinde teḳâ‘üd iḫtiyâr eyleyip 1123 senesi evâḫirinde vefât eyledi. Sicill-i ‘Os̱mânî’de târîḫ-i vefâtı 1123 ẕi’l-ḥiccesidir.]* ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.255)***

nâ tamâm ġazel Olmadı ey dil müsâ‘id baḫt-ı nâ-firûzumuz
Rûzumuz ġamla geçürdük bilmedük nev-rûzumuz

Bezm-i ġamda muṭribâ her şeb ġam u endûh ile
Nâle vü feryâd-ı şeb-gîr oldı sâz u sözümüz

‘İffetî ḫˇahiş-ker-i kâm-ı dil olma kim felek
Ber-murâd itmek degil bildüm dil-i pür-sûzumuz

müfredât Senüň rûyuň benüm ey mâh seyr-i gül-sitânımdur
Leṭâfet bostanında boyuň serv-i revânımdur

Rengîn olup gider ġazel-i ʻİffetî şehâ
Ẕikr-i dehânuň olalı vird-i zebânımuz

ʻUZVÎ: İslimyeli Meḥmed Efendi'dir. Ḥaṣîrî-zâde demekle maʻrûfdur. Mûmâileyh Edirne mekteb-i iʻdâdî-i ʻaskeriyesi şâkirdânından olduğu ḥâlde ṣınıf arḳadaşlarından tercemesi sebaḳ eden ʻAdnî Efendi'yi bıçaḳla cerḫ edip müteeṣṣiren vefât etmesiyle beyt:

La'lini dişledükçe gözi ḳanumı döker
Elbete ḥükm-i şerʻî budur ḳana ḳan gerek

Beyti mıṣdâḳınca ḥaḳḳında ḥükm-i şerʻî lâḥık olmaġla sinni on ṭoḳuz çâğında iken biň iki yüz yetmiş sekiz senesinde Edirne'de Bat Pazarı'nda vâḳiʻ ḥavuż önünde iʻdâm olunmuştur. Bu beyit güftârındandır.

maṭlaʻ Siyeh giysülerüňde leyle-i ḳadre işâret var
Hilâl ebrûlarında ʻıyd-i şevvâle şehâdet var

Vefâtına *"ġarîb cenâze"* cümlesi târîḫ vâḳiʻ olmuş ve naʻşı Tepe Mezarlığı'nda İsmâʻil Ağa Câmiʻi cihet ü ḳurbunda defn olunmuştur.

ʻAFÎF: Yâverân-ı ḥażret-i şehriyârîden ve ferîḳân-ı kirâmdan bâb-ı vâlâ-yı serʻaskerî levâzımât-ı ʻumûmiye re'îsi Aḥmed ʻAfîf Paşa ḥażretleridir. Edirne eşrâfından Kürdoğlu Ḥacı Şerif Bey denmekle müştehar olan ẕâtıň maḫdûm-ı maʻâl-i melzûmu olup 1256 târîḫinde Edirne'de Ṣarıca Paşa Maḥallesi'nde ḳadem-nihâde-i **(s.520)** sâḥa-i vücûd olmuştur. Evvelâ Edirne mekteb-i iʻdâdî-i ʻaskeriyesinde ve baʻdehû dersaʻâdette mekteb-i ḥarbiyede taḥṣîli ikmâl ettikten ṣoňra ḳaṭʻ-i merâtib ederek ferîḳliḳ rütbe-i refîʻasına bi'l-istiḥḳâḳ nâil olan bendegân-ı ṣadâḳat-nişândır. Bu ġazel mekteb-i ḥarbiyede taḥṣîlde bulunduğu eṣnâda söylediği güftârındandır.

ġazel Gözlerüm dört açılur bir gözi âhû diyerek
Şâne-veş ḳırḳ bölük itdüm dili gîsû diyerek

Ḳavs-ı ebrûlarını seyr iden üftâdeler âh
Tîr-veş yaydan atıldı ḫam-ı ebrû diyerek

Sâḥir-i zülfini sünbül bilür ʻuşşâḳlaruň
Göňül aldanma güzel deste-i şebbû diyerek

Yoluň ey teşne-i ʻışḳ irmese ḥayvâna dirîġ
Ṣaḥn-ı ẓulmetde dönersin bir içim ṣû diyerek

Dâmen-i luṭfı o yârüň ele girmezse ʻAfîf
Bende-i pîr-i muġân ol aňa yâ hû diyerek

ʻİLM-Î NÂZİK: Luṭfî Çelebi nâmında bir ḳadı'nın ferzend-i fażîlet-mendi Aḥmed Efendi'dir. Devr-i Selîm Ḫân-ı S̱ânî'de ẓuhûr eden şuʻarâdandır. Baʻde taḥṣîlü'l-istiʻdâd Enîsü'l-Müsâmirîn beyânınca ʻAbdurraḥman Efendi'den ve Riyâzî Teẕkiresi żabṭınca Kınalı-zâde ʻAli Efendi'den iḥrâz-ı şeref-i mülâzimet ve ṭarîḳ-i ʻilmiyeye ʻazîmet etmiş idi. Baʻdehû sâlik-i râh-ı ḳażâ ve mâlik-i ezimme-i ḥükm ü imżâ olmaġla Ḳıbrıs'ta Baf ḳadısı iken Sicill-i ʻOs̱mânî ifâdesince biň sekiz târîḫinde ve Seyyid Rıżâ Teẕkiresi żabṭınca biň târîḫinde Edirne'de fevt oldu. Ḥaḳḳında denilmiştir.

beyt Gerçi çoḳdur ẓurefâ ʻâlemde
Cümleden ʻİlm-î Nâzik nâzik

Eşʻârı nazikânedir. Bu ebyât güftâr-ı dürerbârındandır.

ġazel Gel dilâ bekle der-i dildârı devlet bundadur
ʻAzm-i ġurbet-ḫâne-i ʻaşḳ it saʻâdet bundadur

Dilberüň vaṣf-ı dehânında olursa ḳîl ü ḳâl
Medḥ iderseň mû-meyânın eyle diḳḳat bundadur

Düşse yârından cüdâ ġurbet çeker erbâb-ı ʻaşḳ
Ben seni gördüm ġarîb oldum ġarâbet bundadur

Ḥâil olmaz ey perî setr itse yoluň ehremen
Penbe-i ‘uşşâḳa luṭf eyle leṭâfet bundadur

Her ẓarîf ü rind-i ‘âlem mest-i câm-ı la‘l-i yâr
‘İlmiyâ meyḫâneden çıḳma ẓerâfet bundadur

ġazel

Dil gerçi diler ḳılmaġa cânân ile ṣoḥbet
Eyler mi gedâ degmede sulṭân ile ṣoḥbet

İlterse nola bezmine ben bendesin ol şâh
Bir mûr-ı ża‘îf itdi Süleymân ile ṣoḥbet

Yâr ile olan cennet-i kûyında muṣâḥib
Ṣûfî dilemez ḥûrî vü ġılmân ile ṣoḥbet

Rûşen bu ṣafâlar süre gün ṭoġmasa biň yıl
Bir gice ḳadar ol meh-i tâbân ile ṣoḥbet

Cem‘ oldı yine ġuṣṣa vü ġam bezm-i belâya
‘İlmî idelüm gel ber ü yârân ile ṣoḥbet

rubâ‘î

Âvâze-i ‘adl ü kerem ü dâdüň işitdük
Dergâhuňa yüz sürdük eyü aduň işitdük
Ol şâha şikâyet mi var ey ‘İlmî felekden
Dün gice yine nâle vü feryâduň işitdük

ḳıṭ‘a

Tîġ-i yârüň cefası bir yüzden
Zaḫm ile mâcerâsı bir yüzden

(s.521)

Nice beňzer ‘izâruňa mir’ât
Baḳa ânuň ṣafâsı bir yüzden

ḳıṭ‘a

‘İlmiyâ aḥvâli ehl-i devletüň
Cem‘-i mâl ü dil perîşân eylemek

Dillerinden sîm ü zer düşmez velî
Ellerinden gelmez iḥsân eylemek

ḳıṭ‘a

Raġbet olmaz cihânda ṭoġrıya hiç
Egridür dehrde el’an behre

Oḳçu-zâde gibi vücûdı atup
Çekdiler Yaycı-zâdeyi ṣadre

ḳıṭ‘a

Açıl açıl ki cihân gülşeni bahâr olsun
Ṣalıň ṣalıň ki çemen servi bî-ḳarâr olsun

Hezâr ġonceye şeydâ geçermiş ey ‘İlmî
Anuňla söyleşürüz biz hele bahâr olsun

müfredât

Bir gedâ iken olur mülk-i maḥabbet şâhı
Kim ki mevlâ idine kendüye ‘Abdu’llahı

Leb degül câm-ı şarâb-ı dil-küşâdur gördügüň
Ruẖ degül âyîne-i ‘âlem-nümâdur gördügüň

Ṣavt-ı murġâna nola gûş ṭutarsa gül-i ter
Bu ḳadar söylere ey şâh gerek bir diňler

Dîv-i aġyârı nidersin saňa hemdem yoḳ degil
Ḥamdülillâh ey perî dünyâda âdem yoḳ degil

Dilberüň cevri hemân ‘ayn-ı vefâdur dir imiş
‘Âşıḳ olmaḳ o cefâ-pîşeye lâzım gelmiş

Kûyına vardum gice seyr eyledüm cânân yoḳ
Âsitânın şöyle ḥâlî buldum aṣlâ cân yoḳ

Diňlemezler ṭûtîyi la‘lüň şeker-güftâr iken
Kim baḳar âyîneye ‘âlemde rûyuň var iken

‘Iyde kim ḳanlanur ey sâḳî getürgil câmı
Bir daẖi görür isek iki olur bayrâmı

‘İLMÎ: Ḳużâttan Maġnisâvî Ġınâî Aḥmed Çelebi-zâde Ṭâhir Efendi’dir. Ṣafâyî Teẕkiresi’nde nâmı ‘Abdu’llah olmaḳ üzere mażbuṭtur. Mûmâileyh İstanbul’a gelerek taḥṣîl-i ‘ilm ü ma‘rifetten ṣoňra mülâzim olup ṭarîḳ-i ḳażâya rıżâ diyerek eşrâf-ı ḳużâttan olmuş idi. Şeyḫü’l-islâm Yaḥyâ Efendi’nin birâderi Çelebi Efendi’nin nedîm-i ḫâṣı idi. Biň seksen bir târîḫinde Edirne’de vefât etmekle İstanbul yolunda Seyyid Celâlî Türbesi ḳarşısında Baġdâdî Şeyḫ Ḥamdî Efendi’niň medfûn olduğu ḳabristanda medfûn ve seng-i mezârı Ġınâî-zâde ‘Ali Efendi ‘ibâresiyle menḳûştur. Bu ebyât güftârındandır.

naẓm Gör ol ḥâli leb-i cânânımuzda
Ki nice dâġ yaḳdı cânımuzda

Eger bir dem yaḳın gelse bize yâr
‘Aceb ḳalur mı idi yânımuzda

‘Aceb ḥikmet nedür ‘İlmî eṭıbbâ
Ḳalur ‘âciz bizüm dermânımuzda

Şeyḫü’l-islâm Yaḥyâ Efendi’niň üçüncü def‘a ṣadr-ı fetevâyı teşrîflerinde bu târîḫi demiştir.

târîḫ Şeh-i ma‘dilet-pîşe sulṭân Murâd
Ṭarîḳi yine itdüm iḥyâ didi

İdüb da‘vet luṭfile iltifât
Buyur ṣadr-ı fetvâya Yaḥyâ didi

(s.522) Filibe’de müddet-i medîde mesned-nişîn-i ḥükûmet olan Merḥûm Çelebi Efendi ḥaḳḳında bu gûne laṭîfe-perdâz olurlardı.

beyt Ḳadrüňi ‘İlmî Efendi cümle yârân bilse ne
Siz gidelden gelmez oldı ḳahvecikler gelsene

‘İLMÎ: Nâmı Meḥmed’dir. Ḳâmûsü’l-A‘lâm beyânınca Edirnelidir. Remzi-zâde demekle şöhreti vardır. Edirne’de müderris idi. Şu beyit onuňdur.

beyt Müşkilin ḥall idemez kimse kitâb-ı ‘aşḳuň
Vâ‘ız-ı şehr dem urursa ḳolâyın söyler

Ḥadâiḳu'l-Ḥaḳâyıḳ fî Tekmîletü'ş-Şaḳâyıḳ'ta mûmâileyhiň Edirneli olduğuna dâir serâḥat olmayıp Edirne Selimiye'sinde müderris olduğu taṣrîḥ ve Sulṭân Meḥmed Ḫân-ı S̱âlis̱ 'ulemâsı ṣırasında bu mecellede tercemesi taḥrîr edilmiştir.

'İLMÎ MEḤMED BİN E'Ş-ŞEYḪ ḤALÎL BİN ŞEYḪ 'İSÂ BİN ŞEYḪ MEḤMED: Ṭarîḳat-ı 'aliyye-i Naḳşibendiye meşâyiḫinden 'Arab-zâde demekle ma'rûf E'ş-Şeyḫ Ḫˇâce Meḥmed Efendi'dir. Şeyḫ Ebû 'Abdullah Seyyid Muḥammedü'n-Naḳşibendî'yyü's-Semerḳandî'den aḫz-ı yed-i inâbet almıştır. Biň yüz altmış beş târîḫinde vefât etmekle Teftîn Aġa Maḥallesi'nde Çiçekli Mektep Soḳağı'nda vâḳi' Naḳşî dergâh-ı şerîfi ḫaṭîresinde mesbûḳu't-terceme Sâġarî merḥûmuň ḳabri ittiṣâlında medfûndur. Sicill-i 'Os̱mânî mûmâileyhi Beşikṭaş'ta medfûn diye żabṭ etmiştir. 'İzzî Târîḫi beyânınca ḳudvetü's-sâlikîn E'ş-şeyḫ Muṣṭafa Efendi Rıżâe'd-dîn Naḳşîbendî-i Beşikṭâşî bu ẕâtıň ḫulefâ-sındandır. Eş'ârından ḳaṣîde ve ġazel gibi âs̱ârına dest-res olunamamıştır. Murâdiye Küçük Pazarı'nda Bostancı-başı İsmâ'il Aġa'nıň câmi'-i şerîfi ḳapısındaki târîḫ bunlarıňdır. Maḳṭa'ı budur.

târîḫ Fażîlet-bâb olup 'İlmî Ḫudâdan
Didi târîḫini "li fażli bârî"

Edirne'de defn-i ḫâk-i 'ıṭrnâk olan evliyâu'llâh-ı kirâmdan ba'żılarınıň esâmîsini nâṭıḳ olup merâḳidu'l-evliyâ ravżasında 'aynen münderic bulunan manẓûme daḫi bunlarıňdır. Maṭla'ı budur.

beyt Edrine şehrini bunca evliyâ
Cây idübdür mâ teḳaddüm 'İlmiyâ

'ALİ EFENDİ: ḳużât ravżâsında (42) numarada tercemesi meẕkûr Ḳınalı-zâde 'Ali Efendi ḥażretleridir. Bu eş'âr güftâr-ı dürerbârlarındandır.

[*Pederleri Fâtiḥ Sulṭân Meḥmed Ḫân ḥażretleriniň ḫˇâceliği şerefine nâil olan Mevlânâ 'Abdü'lḳâdir Ḥamîdî ḫidmetleriniň veled-i rüşdü Emru'llah Efendi'dir ki zümre-i ḳużâttan olmaġla 967 senesinde Anaṭolu'da ḳadı iken vefât eyledi. Teẕkiretü'ş-şu'arâ'da Mîrî maḫlaṣıyla Türkî eş'ârı vardır. Ṣâḥib-i terceme 916*

târîḫinde Isparta ḳaṣabasında zînet-efzâ-yı mehd-i vücûd olup 'ulemâ-yı 'aṣrdan tekmîl-i kemâlât-ı 'ilmiye ettikten ṣoñra Şeyḫu'lislâm Çivi-zâde Efendi'den mülâzim ve ṭarîḳ-i tedrîse 'âzim olup devr-i medâris ve 'aḳd-i mecâlis ederek 948 ḥudûdunda yirmi aḳçe ile evvelen Edirne'de Ḥüsâme'ddin Medresesi'ne 953'te yirmi beş aḳçe ile Bursa'da Ḥamza Bey Medresesi'ne müderris oldu. Şerḥ-i Tecrîd'e bu medresede ḥâşiye yazdı. 956'da otuz aḳçe ile Bursa'da Veliyü'ddin-zâde Aḥmed Paşa Medresesi'ne 957'de ḳırḳ aḳçe ile Kütahya'da ibtidâ iḥdâs̱ olunan Rüstem Paşa Medresesi'ne 958'de elli aḳçe ile Paşâ-yı müşârun ileyhiñ İstanbul'daki medresesine 963 ṣaferinde s̱emâniyeye ba'dehû Süleymâniye medreseleriniñ evvel-i fetḥi olan 966 muḥarreminde bunlarıñ birisine müderris olup ba'dehû ṭarîḳ-i ḳażâya sâlik olmuş idi. 970 zi'l-ḥiccesinde Dımışḳ-ı Şâm'a 974 cemâdiye'l-evvelîsinde mıṣr-ı Ḳâhire'ye ve o sene zi'l-ḥiccesinde maḥrûse-i Bursa'ya ve 976 recebinde Şâh Efendi yerine Dârü'n-naṣr-ı Edirne'ye ve 978 cemâdiye'l-âḫiresinde Şeyḫî Efendi yerine İstanbul'a ḳadı ve 978 muḥarreminde Anaṭolu ḳażaskeri olup o ṣırada mevkib-i Selîm Ḫânî ile Edirne'ye gelmiş ve mübtelâ olduğu maraż-ı niḳrîsten rehâ-yâb olamayıp 979 senesi ramażânınıñ beşinci günü altmış üç yaşında olduḳları ḥâlde irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ etmekle cemî'-i ekâbir ü vüzerâ vü 'ulemâ vü ṣuleḥâ cenâzesine ḥâżır olup namâzı Câmi'-i 'Atîḳ muṣallâsında edâ olunduḳtan ṣoñra İstanbul yolunda Nâẓır Çeşmesi Ḳabristânında cadde üzerinde medfûn ve naḳş-ı seng-i mezârı fârisiyyü'l-'ibâre bu târîḫ-i mevzûndur.

târîḫ *Ferîd-i dehr vaḥîd-i zamân 'Ali Çelebi*
Ki bâd cân-ı 'azîzeş be-ḫuld-i câvidân

Be-sâl-i nüh-ṣad ü heftâd ü nüh vefât nümûd
Be şehr-i Edrine der pencüm-i meh-i ramażân [97]

Nes̱r: Bu daḫi vefâtlarına târîḫtir.

târîḫ *Ḳâżî-i 'asker-i islâm-ı güzîn*
Ol 'âlî nâm re'isü'l-fużalâ

Didiler naḳl idicek târîḫin
İrtiḥâl eyledi ḳuṭbü'l-'ulemâ

Nes̱r: 'İlmî Nâzik daḫi bu târîḫi demiştir:

mıṣra' *Elin Ḥınalı-zâde yudı gör âb-ı ḥayâtdan*

---

[97] *Dünyanın ve zamanın bir tanesi Ali Çelebi'nin aziz ruhu sonsuz cennette olsun. Edirne şehrinde 979 yılının ramazan ayının beşinde vefat etti.*

Neşr: Ḳâmûsü'l-A'lâm'da hastalanıp dersa'âdete 'avdetinde irtiḥâl ettiği beyân olunmuş ise de ṣâḥîḥi bâlâda muḥarrerdir. Ḥâşiye-i Tecrîd ve Mevâḳıf ḥâşiyesi Ḥasan Çelebi'ye ḥavâşî Câmî'ye Dürer ü Ġurer'e nâ-tamâm ḥâşiyeleri ve Hidâye'den kitâb-ı kerâheye ta'liḳesi vardır. Edirne'de ḳadı iken Şâh Efendi ile vaḳfa müte'allıḳ mes'ele-i meşhûrede mu'ârıżaları olup iki risâle yazmışlardır ve 'ilm-i evḳâfta Es'âf nâm mecmû'aları ve Bedre'ddin Ġâzi ile tefsîrden mübâḥaseleri sebaḳ eden maḥale risâle-i şerîfeleri ve Türkî müdevven münşeâtı ve Aḫlâḳ-ı 'Alâî nâm kitâbları meşhûr-ı afâḳtır. Bunlardan mâ'adâ risâle-i ḳalemiye ve risâle-i seyfiyeleri ve elsine-i s̱elâs̱ede mütetevvin eş'ârı şerîfeleri ve bî naẓîr mu'ammâları vardır.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.137-138)***

ġazel

Cemâlüň mâhı gerçi gün gibi her yerde lâmi'dür
Ṭulû' itmez benüm vîrâneme bir laḥża ṭâli'dür

Benüm zühd ü ṣalâḥ ü tevbe vü tevfîḳüme bir dem
Dehân ü ḳâmet ü ebrû vü çeşm-i yâr mâni'dür

Dem-â-dem ḳatl-i 'uşşâḳ itmege tîrüňle müjgânuň
Birîsi hüccet-i nâfiz birîsi naṣṣ-ı ḳâṭi'dür

İrişmez âsitânına şerâr-ı âteş-i âhum
Dirîġâ ehl-i 'aşḳuň kevkeb-i iḳbâli râci'dür

'Alî'nüň ġayri ḫûba 'aşḳı vâḳi' oldı dirlerse
Ḥabîbüm sevdügüm 'ömrüm inanma ġayr-i vâḳi'dür

müfredât

Ḳadd-i ṭûbâsınuň üftâdesidür ḥûr u melek
Sen daḫi ey göňül üftâde iseň *"ṭûbâ lek"*[98]

Ṣabra ḳâdir 'âşıḳ bî-nâz dilber görmedüm
Az 'âşıḳ olmadum ben az dilber görmedüm

Lâle-gûn aṭlas giyüb 'uşşâḳı eylersin helâk
Ḳırmızı ferâce giyseň ḳan olur ḳan üstine

Her ne ḥükm itse gözüň ḳatl-i dil-i aḥbâbda
Kimse ṭınmaz n'eylesünler arḳası miḥrâbda

---

[98] Sana müjdeler olsun.

Eñsesinden bilirüz ḫaṭṭı gelen maḥbûbı
ʻÂrif olan kişi ardından oḳur mektûbı

(s.523) Egerçi ḫâne-i pür-naḳşdur sarây-ı cihân
Velî kitâbeleri *küllü men ʻaleyhâ fân*[99]

Zemîn maḥall-i belâ vü zamân medâr-ı ʻınâ
Budur sarây-ı cihân naḳşına zemîn ü zamân

Her tîr-i ġamze kim ḳaşuñ andan kemân olup
Ḳaldı dil-i şikestede ḫâṭır-nişân olup

Mülâyemet ḳoçulurken o şûḫa lâzım olur
Niteki şemʻi ḳosañ ḳoynına mülâyim olur

ʻALİ BAḪTÎ: Mevâlî-i kirâmdan Ravżatü'l-Ḫaṭṭâṭîn'de mesbûḳu'ẕ-ẕikr Cânbâz-zâde ʻOs̱mân Efendi'niñ ferzend-i hünermendidir. Taʻliḳ ḫaṭṭâṭı olduğundan bunuñ nâmı daḫi Ravżatü'l-ḫaṭṭâṭîn'de meẕkûrdur. Sâlim Efendi Teẕkiresi'nde "ẓurafâ-yı vaḳtımızdan taʻlîḳ ḫaṭṭ u imlâ ve müsveddesi bî-naẓîr maʻrifetlü bir şâʻir-i pâḳîze taʻbîrdir" denmiştir. Bu güftâr cümle-i âs̱ârındandır.[100]

[*Cânbâz-zâde ʻOs̱mân Efendi'niñ maḫdûmu bir resen-bâz-ı sâḥa-i ʻirfân pehlevândır. Pederi mevâlîden ve kendi Edirne'de müderrisînden bulunup Ṭurmuş-zâde Aḥmed Efendi 1128 târîḫinde Edirne ḳadısı bulunduğu eyyâmda ḫaṭṭ-ı taʻlîḳi andan temeşşuḳ ile taḥṣîl eylemiştir. Beyt:*

Ḳalem güftâ ki men şâh-ı cihânem
Be kâtib-i ʻâḳıbet-i devlet-resânem [101]

Nes̱r: Neşîdesince bir maʻrifetli şâʻir ḫaṭṭâṭ ve ismini maḫlaṣı ittiḫâẕ eden edîb-i ṣâḥib-i irtibâṭṭır. Güzâfî Teẕkire-i Sâlim ve Tuḫfetü'l-ḫaṭṭâṭîn. Ravżatü'l-küttâb'da taʻlîḳ-şinâsân ü şikest-nüvîşânıñ ẕât-ı ʻâlî-şânlarındır diye meẕkûrdur.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.374)***

---

[99] (Yer) üzerinde bulunan her şey yok olacaktır. **(Rahman/26)**

[100] Bu kısım boştur. Müsveddesinde: "*Sâlim Efendi Tezkiresi'nde zurefâ-yı vaktımızdan taʻlîk hatt u imlâ vemüsveddesi bî-nazîr maʻrifetlü bir şâʻir-i pâkize-taʻbîrdir. Bu güftâr cümle-i güftârındandır demiş ise de eşʻârını yazmamıştır*" şeklinde yazılıdır.

[101] *Kalem şöyle der: ben alemin şahıyım ve devlete ulaşmışların akıbetini yazanım.*

‘AHDÎ: ‘Aṣr-ı Bâyezîd Ḫânî’de dîvân kâtibi imiş. Şâ‘ir ve ḥüsn-i ḫaṭṭ ile ma‘rûf ekâbir-i a‘yândan idügi Ḥasan Çelebi Teẕkiresi’nde meẕkûrdur. Bu ebyât ondandır.

müfredât

Ḳande varam sâye-i serv-i bülendüm var iken
Kime ḳul olam senüň gibi efendüm var iken

Bize ‘âlemde nigâruň ruḫ-ı zîbâsı yeter
Saňa ey çerḫ yürü mâhüňi var gezdiriver

‘AHDÎ-İ DİGER: Yıldırım Şeyḫi-zâde demekle meşhûr ‘Ali Efendi’dir. Maḫlaṣı evvel *‘Ali* olup ṣoňra ‘*Ahdî* taḫallüṣ eylediği Ḥasan Çelebi Teẕkiresi’nde meẕkûrdur. ‘Aṣr-ı Selîm Ḫân-ı S̱ânî şu‘arâsındandır. Tekmîl-i taḥṣîlden ṣoňra ṭarîḳ-i ‘ilme sâlik olup âḫiru’l-emr elli aḳçe ile Kepenekçi Medresesi’nden ma‘zûl olduḳta teḳaddüm-i aḳrân ile mir’ât-ı ḫâṭırı mükedder olmaḳla yevmiye yirmi aḳçe ile müteḳâ‘id olmuştu. 975 târîḫinde vefât eyledi. Bu eş‘âr güftârındandır.

ġazel

Oldı dil şimdi yine bir bâdenüň mestânesi
Kim ser-â-ser mest ider dünyâyı bir peymânesi

Bezm-i meyde bilmez ol âdâb-ı ṣoḥbet nidügin
Olmaya pîr-i muġânuň ḫâdim-i meyḫânesi

Gitdi uṣlanmaz göňül içmişken ‘aşḳuň şerbetin
Bir cefâ-cû âfetüň oldı yine pervânesi

Biz o şem‘-i ḥüsne şimdi per yaḳan pervâneyüz
Her gice tâ ṣubḥ olınca mâh olur pervânesi

Eski hemdemdür anı ḥâlî ḳomaz ġuṣṣayla ġam
‘Ahdi-i nâ-şâdı gör tenhâ degil ġam-ḫânesi

ġazel	Göreli bâġda benefşe-i ter Sünbül-i ḫaṭṭına anuň baş eger Cânı tiz vir o şehsüvâra diyü Nîzesi ṭurmayup beni dürter Aldı bir rengile dili gitdi Görmedüm böyle bir daḫi dilber Aġzuma virdi la'lin ol didi tîz Didüm ey meh ṣuya mı düşdi şeker Ḳatlüme va'de eyledi gitdi 'Ahdiyâ ḫaste va'desin gözler
ġazel	Virdi bu âh u eşküm 'âlemleri fesâda Bu ḳubbe-i felek bir ednâ ḥabâb o mâda Gördi hemân sirişküm ġarḳ eyledi cihânı 'Âciz olup żarûri ṭutdı vaṭan semâda
(s.524)	Baḥr-ı fenâ yüzünde bu geşti-i vücûduň Mellâḥ-ı ṣarṣar-ı mevt endûh-ı ġam-zevâda 'Ömr-i ḥudûta ṣaḳın aḳarṣudur ṭayanma Bâḳî Ḫudâdur ancaḳ yoḳdur ḳadem sivâda Ḥaḳdan ḳamu resûlüň naḳl itdügini ḥaḳ bil Virme ḫalel ṣaḳın sen 'Ahdî bu i'tikâda
ḳıṭ'a	Beni ṭaşlamaġa eṭfâl üşürdiler eli Var ise şimdi benem dünyede Mecnûn bedeli Dûd-ı âhum beni kûyına iletmez oldı Cennete ḳoymaz imiş kişiyi ḳara 'ameli
maṭla'	Geh açıldı ġonce geh dürdi yüzini nâzdan 'Arż-ı dîdâr itdi ya'ni bülbüle açmazdan

ḤARFÜ’L-ĠAYIN

ĠÂLİB: ‘Ali Efendidir. Dersi‘âm-zâde demekle ma‘rûftur. ‘Ulemâ vü meşâyiḫ ravżasında tercemesi mezkûr Malatyalı Ḳoca Dersi‘âm denmekle şehîr Ḥacı Muṣṭafa Efendi’niň ferzend-i dirâyet-mendi olup Üsküfçü Ḫıżır Maḥallesi’nde vâḳi‘ Kermeḳaş Zâviyesi’nde ḳadem-nihâde-i sâḥa-i vücûd olmuştur. Kendisi zâviye-i mezkûreniň şeyḫi ve ittiṣâlindeki medreseniň müderrisidir. Biň iki yüz altmış târîḫinde vefât etmekle zâviye-i mezkûre ḫaṭîresindeki türbede defn olunmuştur. Bu ḳıṭ‘ayı sâḥib-i Tebṣıra ‘Âkif Paşa’ya nażîre olaraḳ söylemiştir.

ḳıṭ‘a

O perî câm-ı Cem’e el ursa
Şöyle ḳarşımda ṭayansa ṭursa
Ḫâṭır-ı çâkerini bir sorsa
O ṣafâ olmadı ‘âlemde bize
Ḳâilüz olsa da ḥulyâ olsa

ḳıṭ‘a-i ‘Âkif Paşa

Al câme kesilüb duḫter-i reze
Ṭurmayup meclis-i yârânı geze
Ṣuna sâḳî leb-i la‘l ile meze
Bu ṣafâ olmadı ‘âlemde bize
Râżıyuz olsa da rü’yâ olsa

Bu şarḳıyı Sulṭân Maḥmûd Ḫân-ı S̱ânî ḥażretleri Edirne’ye teşrîflerinde tanżîm ü taḳdîm etmişlerdir.

şarḳı

Ṭal‘atüňle ey şeh-i ‘âlî-cenâb
Mülk-i cân oldı yeňiden âb u tâb
Nâsı teşrîfüňle ḳılduň kâm-yâb
Şevketüň görsün utansın âfitâb

‘Âlemi luṭfuňla mesrûr eyledüň
Ḫâṭır-ı vîrânı ma‘mûr eyledüň
Ser-te-ser âfâḳı pür-nûr eyledüň
Şevketüň görsün utansın âfitâb

Sen müceddidsin eyâ şâh-ı cihân
Pür-cevâhir olsa lâyıḳ kehkeşân
Maḳdemüňle pür-ṣafâ kevn ü mekân
Şevketüň görsün utansın âfitâb

Çâkerüň Ġâlib gibi leyl ü nehâr
Bende-i ed'iye-ḫˇânuň bî şümâr
Sâye-i luṭfuňda olsun pâyidâr
Şevketüň görsün utansın âfitâb

İşbu şarḳı bu ṣûretle daḫi görülmüştür.

(s.525) Ṭal'atüňle ey şeh-i 'âlî-cenâb
Mülk-i cân buldı yeňiden âb u tâb
Nâsı teşrîfüňle ḳılduň kâm-yâb
Pâd-i şâh-ı heft-kişver meh-rikâb

Sen müceddidsin eyâ şâh-ı cihân
Ferş-i pâyüň ola lâyıḳ kehkeşân
Maḳdemüňle pür-ṣafâ kevn ü mekân
Pâd-i şâh-ı heft-kişver meh-rikâb

Ser-te-ser âfâḳı tenvîr eyledüň
Ḫâṭır-ı vîrânı ta'mir eyledüň
'Âlemi luṭfuňla dil-sîr eyledüň
Pâd-i şâh-ı heft-kişver meh-rikâb

Taḫt-ı vâlâda şeh-i ṣâḥib-vaḳâr
Tâ ḳıyâmet eyle şevketle ḳarâr
Cânın itsün yoluňa Ġâlib niṡâr
Pâd-i şâh-ı heft-kişver meh-rikâb

ĠARÎBÎ: Devr-i Selîm Ḫân-ı mâḫîde gelen şu'arâdandır. Maḥmûd Çelebi nâmında bir defterdârıň ferzend-i ḫıredmendidir. Kemânkeşlikte fâiḳu'l-aḳrân şi'rde 'azbu'l-beyân bî-bedel civân idi. Cânberd-i Ġazâlî seferinde 'âzim-i dârü'l-cinân oldu. Bu eş'âr güftârındandır.

ġazel

Bir ḳuloġlı ḥüsn bâzârında istiġnâ ṣatar
Yûsuf-i Mısrî gibi kendüyi bes zîbâ ṣatar

Lebleri maḫmûr-ı câm-ı ʻaşḳa yüz biň nâz ile
Dem-be-dem ʻunnâb-ı nuḳl u bâde-i ḥamrâ ṣatar

Aġzı gûyâ ser-be-ser ḳand-i şeker dükkânıdur
Ṭatlu dillerle lebi dil ṭıflına ḥalvâ ṣatar

Dil turunc-ı ġabġab u sîb-i zenaḫdânuň görüp
Nâr-ı ḥasret içre şeftâlû virüp ayva ṣatar

Dişlerinüň vaṣfını disüň Ġarîbî tâ ebed
Cümle-i âfâḳa naẓmuň lü'lü-i lâlâ ṣatar

müfredât

Ḫalḳ-ı ʻâlem zâr zâr iňler figânumdan benüm
Ḳıṣṣa-i Ferhâd ḳaldı dâsitânumdan benüm

İdemez şeh-i devletinde göňlümi ġam atı mât
Çün maḥabbet ḳulları şatrancınuň Leclâcıdur

ġazel

Geçmişem ʻaşḳuňda ben nâmûs u ʻâr u âddan
Umaram meşhûr olam ʻâlem içinde Âd'dan

Gözlerüm yaşı yıḳar âḫir bu ʻömrüm seddin âh
Ḫayr gelmez bu ṣu yolında olan bünyâddan

Zâr iderseň ey göňül var ḳapusında eylegil
Bes ne ḥâṣıl göresin yanındaki feryâddan

Şöyle ʻizzetler ider dilber raḳîb-i kâfire
Toḫmı gelmişdür ol itüň ṣanasın Baġdâddan

Gâh şâdî ḥükm ider göňlüm evine gâh ġam
Kim yıḳılmaḳ yegdürür bunuň gibi bünyâddan

Ey Ġarîbî sergüzeştin sen daḫi yazsaň eger
Unuduben vaz geçeler ḳıṣṣa-i Ferhâd'dan

Ḥ̣ARFÜ'L-FÂ

FÂTİḤ EFENDİ: Mûmâileyh Edirne müftî-i esbaḳı Ḳarşlı Mevlânâ Aḥmed Zihnî Efendi'niñ ferzend-i kihteri ve 'ulemâ vü meşâyiḫ ravżasında mesbûḳu'z̠-z̠ikr Meḥmed Râsim Efendi'niñ birâderidir. Faṭîn Efendi Tez̠kiresi żabṭınca Bigarḥiṣâr ḳasabasında biñ iki yüz ḳırḳ iki senesi ḫilâlinde ve hemşiresinden alınan ma'lumâta naẓaran sene-i mez̠kûrede Edirne'niñ Sulṭân Bâyezîd Maḥallesi'nde gehvâre-zîb-i 'âlem-i vücûd olup yirmi iki yaşına ḳadar 'ulûm-ı 'arabiye ve fârisiyeyi Edirne'de taḥṣîl **(s.526)** ederek altmış dört senesinde İzmir monlası olan pederiyle dersa'âdete bi'l-'azîme mektûbî-i mâliye ḫulefâsı ṣınıfına deḫâlet eylemiş ve seksen iki senesinde Biñġâzi muḥâsebeciliğine ta'yîn ve üç sene ṣoñra Midilli Sancağı muḥâsebeciliğine taḥvîl ile on sene me'mûriyeti devâm ederek ṭoḳsan beş senesinde Ṭrablusġarb defterdârlığına ve ṭoḳsan yedi senesinde Ḥicaz defterdârlığına taḥvîl eylemiş ise de iki sene mürûrunda bi'l-isti'fâ dersa'âdete gelerek üç yüz senesinde Ḳonya mâliye müfettişliğine ve bir sene ṣoñra Bitlis defterdârlığına ta'yîn ve üç sene mürûrunda isti'fâ ederek dersa'âdete bi'l-vürûd Aḫırḳapı civârında vâḳi' ḳonağında biñ üç yüz dört senesi eylülünde vefât etmekle Merkez Efendi'de şarḳ ṭarafındaki pencereniñ üçüncü maḳberesinde defn olunduğu añlaşılmıştır. Bu ġazel eş'ârından nümûnedir.

ġazel

Göñül meyl eyledi şimdi yine bir tâze cânâne
Melâḥat mülkinüñ sulṭânıdur ol çeşm-i mestâne

Açılur nâz ile rûyında güller ḫande itdükçe
Olur bülbül gibi üftâdeler hep mest ü ḥayrâne

Züleyḫâ-yı zamândan bir nişân ḳalmış bu 'âlemde
Anuñçün eylerem cânum fedâ ol câna dermâne

Perîşân zülfini gördüm görelden pek perîşânem
Ṭağıldı 'aḳl u fikrüm başladum feryâd ü efgâne

Yanup Mecnûn-veş sevdâ-yı 'aşḳa şimdicek Fâtîḥ
Cemâl-i şem'-i yâre olmada bî-çâre pervâne

FÂNÎ: ‘Aṣr-ı Süleymân H̱ânî şu‘arâsındandır. Kendisi bir pîr-i fânî ve ṣaḥḥaflıḳla te‘ayyüş etmekle kûşe-i ḳanâ‘atıň sulṭânı idi. Bu ebyât âs̱ârından nümûnedir.

ġazelden müfrez Devr-i la‘lüňde senüň meyẖâre bir ben bir ḥabâb
Baş açıḳ yalın ayaḳ âvâre bir ben bir ḥabâb

Raẖt u baẖtın ṣuya ṣalmış bâda virmiş vârını
Bî-dil ü bî-ẖânümân bî-çâre bir ben bir ḥabâb

FÂNÎ-İ DİGER: ‘Aṭṭardır. ‘Aṣr-ı Sulṭân Murâd H̱ân-ı S̱âlis̱ şu‘arâsındandır. Egri Fâtiḥi Sulṭân Meḥmed H̱ân ḥażretleri Egri seferine müteveccihen Edirne’ye teşrîf-i hümâyûnları vuḳû‘unda bir ḳaṣîde taḳdîm edip câize almış idi. Loḳmân Hekîm Vesâyâsı’nı fârisîden türkîye tercüme etmiştir. Bu beyt ondandır.

beyt Uġrama cisr-i köhne ey püser
At ile geçmekden ânı ḳıl ẖazer

Bir de lüġaz risâlesi vardır. Biň üç târîẖinde naẓm etmiştir. Bu lüġaz ondandır.

lüġaz Nedür ol ḥoḳḳa kim yâḳûta beňzer
İçi pür dürr-i meknûndur müdevver

Ḳapansa bir ẖayâl olur gözüňde
Açılsa dökilür ḳand-i mükerrer

cevâb-ı lüġaz Leb-i dilberdür anı bil sen ammâ
Dime nâdâna aġzuňdan çıḳarma

FÂİŻ: ‘Ulemâ vü meşâyiẖ ravżasında ‘aṣr-ı Sulṭân Aḥmed H̱ân-ı S̱âlis̱ ‘ulemâsı ṣırasında tercemesi mesbûḳ Börekçi-zâde Muṣṭafa Fâiż Efendi’dir. Vaḳâyi‘u’l-Fużalâ’da ve seng-i mezârında *Fâiż* maẖlaṣıyla ve Niyâzî Tez̠kiresi’nde Börekçi-zâde Edirneli Muṣṭafa Feyżî Çelebi nâmıyla mażbûṭ olup ‘ilm-i ‘arabîde ve ẖaṭṭ-ı nesiẖde kemâl mertebe ketebe ṣâḥibi idi diye mez̠kûrdur. Ancaḳ ba‘żı mecmu‘alarda daẖi *Feyżî* maẖlaṣıyla eş‘ârı görüldüğüne naẓaran iki maẖlaṣı iştimâl eylediği aňlaşılmıştır. Bu eş‘âr *Fâiż* maẖlaṣıyla olan güftârındandır.

[*Gelîn-i vücûdu ḫâk-i pâk-i Edirne'den ẓuhûr ve Börekçi-zâde Fâiż Efendi demekle meşhûr olmuş idi. Ba'de taḥṣîlü'l-isti'dâd 'ulemâ-i kirâmıň birinden mülâzemetle ber murâd olup devr-i merâtib ve aḫz-ı revâtib ederek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zûl ve muntaẓır-ı neyl-i me'mûl iken 1100 recebinde masḳaṭ-ı re'sleri olan maḥmiye-i Edirne'de ibtidâ iḥdâs̱ olunan 'Abdü'l-vâsi' Medresesi ḫârcıyla kâm-revâ ve evvel-i müderris-i ders-i bahâ olup 1105 cemâdiye'l-evvelîsinde şeyḫ Ḫalil-zâde Aḥmed Efendi yerine Bîduḫân Medresesi żamîmesiyle yerlerinde ḥareket-i mis̱liye i'tibâr olunup 1107 recebinde Ca'fer-zâde Meḥmed Emîn Efendi yerine Ḳadı 'Abdî Medresesi verildi. 1108 ramażânında Luṭfi-zâde İbrâhîm Efendi yerine Şeyḫî Çelebi Medresesi'ne taḥrîk olundu. 1111 ṣaferinde Luṭfî-zâde Meḥmed Emîn Efendi yerine Edirne İbrâhîm Paşa Medresesi sezâ görüldü. 1113 rebî'u'l-evvelinde Çuḳacı-zâde Ḥacı Medresesi'ne gelip 1115 şa'bânında Mîr-i Mîrân Medresesi iḥsân olundu. Bu iki rütbede selefleri İbrâhîm Efendi'yi ta'ḳîb ettiler. 1120 cemâdiye'l-evvelîsinde Dimetoḳalı-zâde Aḥmed Efendi maḥlûlünden Sirâciye Medresesi'ne irtiḳâ eyleyip 1124 zi'l-ḥiccesinde Ḥasan Efendi yerine Câmi'-i 'Atîḳ Medresesi'ne ḥaḳîḳ oldu. 1127 rebî'u'l-âḫirinde Zekeriya Efendi yerine evvela Üç Şerefeli Medresesi'ne mevṣûl ve o sene cemâdiye'l-evvelîsinde Dâmâd-zâde Muṣṭafa Efendi yerine Edirne Dârü'l-ḥadîs̱i ile nâilü'l-me'mûl ve 1128 muḥarreminde selefleri Dâmâd-zâde Efendi yerine Edirne Bâyezîdiyesi'yle ḳadr-ı menziletleri mezîd oldu. Bu ḥâl üzere 1130 cemâdiye'l-evvelîsinde vefât edip İstanbul yolu mezâristânında medfûn ve naḳş-ı seng-i mezârı Kâmî Meḥmed Efendi'niň dediği bu târîḫ-i mevzûndur.*

târîḫ

Fâiż Efendi ṣad ḥayf naḳl itdi bu cihândan
Oldı ḥaḳîḳatinde mevt-i mecâz-ı 'âriż

Ol ẕât-ı mû-şikâfuň ṭab'ında oldı hemzâd
İnşâd-ı ibn-i 'ubbâd 'irfân-ı ibn-i fâriż

Levḥ-i żamîr-i pâkı mecmû'atü'l-ma'ârif
Gün gibi oldı rûşen fażlında baḫt-ı ġâmıż

Yâ Rab 'inâyetüňle eyle na'îmi iḥsân
'Afv eyle olmasunlar cürm ü güneh mu'ârıż

Gördüḳde ḥûr-ı cennet târîḫin idüp yâd
Bir birine disünler geldi na'îme Fâiż

Medrese-i maḥlûleleri 'Abdü'l-fettâḥ Efendi'ye tevcîh olundu.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.258-259)***

ġazel

Baňa yâ Rab fenâ meyḫânesin dâim maḳâm eyle
Ölürsem rûḥumuň menzil-gehin ḳandîl-i câm eyle

(s.527)

Ne rif'atler görüpdür rûzigâr ile o da görsek
Dilâ ḫâk üzre pest olmış ġubâra iḥtirâm eyle

Nihâl-i serv-i gülşen ḳande ḳalur bâġbân görsün
Ne var ey naḫl-i gülzâr-ı leṭâfet bir ḫırâm eyle

Göňül girdâb-ı ġamda ḳaldı ey mevc-i ṣabâ bizden
Varırsaň sâḥile sen bâri yârâna selâm eyle

Gel öldür Fâiż-i zârı da bir çîn-i cebîn göster
Belâ ġarḳ-âbınuň bir mevc ile kârın tamâm eyle

ġazel

Teşrîfüň ile ḫânemi reşk-i İrem eyle
Aġlatma beni iki gözüm gel kerem eyle

Va'd eyledi öpdürmege pâyın gelicek 'ıyd
Yâ Rab sen o meh-pâreyi s̱âbit-ḳadem eyle

Bir ḫoşca ḥesâb eyleyelüm derdümüz ey dil
Ben dirhem-i eşküm dökeyüm sen raḳâm eyle

Degmez kederin çekmege bir laḥẓa bu 'âlem
Bir ḥâl ile neylerseň idüp def'-i ġam eyle

Ḳânûn-ı belâġatda yine naḳş-dırâz ol
Ey ḫâme-i ḫoş lehçe-i Fâiż neġam eyle

ġazel

Gerçi dil düşmiş yatur çâh-ı zenaḫdânındadur
Destümüz ammâ ser-i zülf-i perîşânındadur

Öldürürse dest-i ḥasretle beni ol bî-vefâ
'Arṣa-i maḥşerde dû-destüm girîbânındadur

Gerçi ḫavf-ı ḫançeri mâni' meyânın ḳoçmaga
Virmek Allah'uň göňül devlet ḳażâ yanındadur

Mihr-i rû-yı dil-rübâdur meclise revnâḳ viren
Yoḫsa ne meyde ṣafâ ne câm-ı rahşânındadur

Şâd-kâmsın var ise Fâiż dile te’s̱îr-i şevḳ
Nâz ile yârüň nigâh-ı çeşm-i fettânındadur

ġazel

Olmasa eger mest-i mey-i nâb-ı maḥabbet
Çâk itmez idi sînesin erbâb-ı maḥabbet

Deryâ-dil olanlarda ara gevher-i ‘aşḳı
Her dilde bulınmaz dürr-i nâ-yâb-ı maḥabbet

Dilberde vefâ dilde ṣafâ baḫt-ı müsâ‘id
Cem‘ oldı yine bir yere esbâb-ı maḥabbet

Ebrûları sevdâsı ża‘îf itdi vücûdum
Kâr itdi dile tîġ-i sipeh-tâb-ı maḥabbet

Âzâdelüge derd ü ġam-ı ‘aşḳı virür mi
Fâiż ne ḳadar olsa da bî-tâb-ı maḥabbet

şi‘r

Sâḳî mürüvvet it baňâ lebrîz-i câm vir
Eksikligüme ḳalma benüm sen tamâm vir

Bezm-i çemende sâġar-ı gül-fâmı ṣun bize
Sâḳî bıraḳma sâġarı elden müdâm vir

Ey şûḫ-ı bî-vefâ ne var insâfa ḳâil ol
Gördükçe ḫaṭırum ele al bir selâm vir

şi‘r

Ḳan eylemeden ol gözi ḫûnı ḥazer itmez
Biň küşte yatur reh-güzerinde naẓar itmez

İşler geçiyor sînemize nâvek-i ġamzeň
Kim tîr-i ḳażâ itse daḫi ol ḳadar itmez

Cân ile ḫarîdâr-ı metâ‘-ı ġam-ı ‘aşḳ ol
Bir fâide itmezse de Fâiż żarâr itmez

(s.528) **şi'r** Ben fetḥ iderem var ise ger müşkil-i 'aşḳı
Ol fende meger görmedügüm bâb-ı mey ḳaldı

Bilmem ki kime 'arż ideyüm derd-i derûnum
Râz-ı dili keşf idecek aḥbâb mı ḳaldı

şi'r Nâm u nişânı yoḳ nice demdür yine dilüň
Ey âh yoḳla zülf-i dilârâda olmasun

Besdür mis̱âl-i cevheri ferde dehân-ı yâr
Söyleň ḥekîme yoḳ yere ġavġâda olmasun

beyt İrişmez oldı kûşene âh u figânımuz
Ol naẖl-i nâz var ise arturdı ḳâmeti

Edirneli Börekçi-zâde Feyżî maẖlasıyla görülen eş'ârından.

ġazel 'Araḳı gül yüzinde cânânuň
Âb-ı rûyıdurur gülistânuň

Ḳomadı câna geçmedük bendi
Ey ṣanem zülf-i 'anber-efşânuň

Lebini öpdük ol dilârânuň
Acıdı ey ḳadeḥ senüň cânuň

Öykünürse dehânuňa ġonce
Vire 'ömrin hevâya bâd anuň

Pâdişâh-ı cihân olurdı eger
Olsa Feyżî ḳapuňda derbânuň

ġazel Dil-i bî-'aşḳ şâhüm mülke beňzer kim meliksüzdür
Ġam-ı bî-hûde bir ẖidmet dürür kim düşeleksizdür

Lebüň ḥakkâk eli ṭoḳunmadıḳ bir la'l-i raẖşândur
Muṣaffa dişlerüň şol dürre beňzer kim deliksüzdür

Kelâmı şu'belendürme uzatma gel maḳâmâtı
Göňül âvâze-i ḥüsni o şûẖuň bûseliksüzdür

Sarây-ı şi‘ri ġayruň cümle derme çatmadur ammâ
Benüm bünyâd-ı ebyât-ı feraḥ-baḫşum heleksüzdür

Hemân bir tîġ-i cevher-dâra beňzer nükte-i Feyżî
Teberdür ṭa‘n-ı düşmen gerçi kim ammâ çeliksüzdür

FÜTÛḤÎ: ‘Abdü’l-‘Azîz Efendi’dir. Ṭarîḳ-i ḳażâya sâlik ve ḥüsn-i ḫaṭṭa mâlik ve türkî naẓma ḳâdir bir şâ‘ir-i mâhirdir. Henüz nevres-i nihâl iken taḥṣîl-i ma‘ârif eylemiş idi. Enîsü’l-Müsâmirîn żabṭınca biň elli bir ramażânınıň yirmisinde Edirne’de vefât eyledi. Vaḳâyi‘u’l-Fużalâ ile Ṣafâyî Teẕkiresi’nde târîḫ-i vefâtı biň elli dört yazılmıştır. Bu eş‘âr güftâr-ı dürerbârlarındandır.

şi‘r

Biz hemdemân-ı derd-keşân-ı maḥabbetüz
Ülfet-künende-gân-ı ḥarîfân-ı miḥnetüz

Ser-menzil-i viṣâle ḳadem başmaduḳ dirîġ
Güm-geşte-gân-ı vâdi-i pür-vehm-i firḳatüz

şi‘r

Dil-i sad-pâreme zaḫmı o zîbâ ḫançer açmışdur
O bir ṣâḥib-ḳırândur nice böyle kişver açmışdur

Miyân-ı ebrûvânuňda o ḫâl-i ‘anberîn cânâ
Ṣanasın bir hümâdur uçmaġa bâl ü per açmışdur

beyt

Hergiz ne-şüd zi-zaḫm-ı ḫadeng-i tü dil tehî
İnne’l-muḥibbe leyse belâyâhu tentehî[102]

FEDÂÎ: Nâmı ‘Ali Bâlî’dir. Zamânında ḫoş naḳş u ḫûb ṣûret bir civân-ı pür-iz‘ân olup Sulṭân Selîm-i S̱ânî **(s.529)** şehzâde iken âsitânında sipâhî-i nâmdâr u ḥâfıẓ-ı süḫan-güzâr idi. Enîsü’l-Müsâmirîn żabṭınca ṭoḳuz yüz altmış ṭoḳuz ve Zübdetü’l-Eş‘âr beyânınca biň on târîḫinde fedâ-yı cân eyledi. Bu eş‘âr cümle-i güftârındandır.

---

[102] Dil(im) senin okunun yarasından asla hâlî değildir. (Çünkü) sevenin belâları (hiçbir zaman) eksik olmaz.

müfredât Gerçi kim baġruma tîġ-i ġam-ı firḳat geçdi
Ḫançer-i hecri dil ü cânuma ḳat ḳat geçdi

Ḳatı açıḳ boyamış destin öpüb cânânuň
El içinde ḳızılı çıḳdı yine ḥınanuň

FERÂĠÎ: Meḥmed Çelebi'dir. Edirnelidir. Yeniçeri olup Bursa'da sâkin idi. Biň on dörtte vefât eyledi. Bu ebyât güftâr-ı dürerbârındandır.

şi'r De murġân-ı bahâristân sebaḳdâş olalum gelsün
Gülistân oḳuruz biz dersümüz 'aşḳ-ı civânîdür

Çınâruň ḥasret-i ḳaddüňle çıḳdı cân-ı mehcûrı
Degildür fâḫite uçup giden rûḥ-ı revânıdur

müfredât Belüň ḳocmuşlar öpmüşler ruḫ-ı zîbânı varmışlar
Nihâl-i gülşeni egmişler andan gül ḳoparmışlar

Yüzime baḳmaz ne bilsün yâr giryân oldugum
Ḫâṭırum ṣormaz neden aňlar perîşân oldugum

Çîn-i seḥer bir naġme-i dil-keş işitdüm âbdan
Diňlemişdür 'ilm-i edvârı meger dolâbdan

FERÎDÎ: Üskübîdir. Ḫaraççı Ḥüsâm demekle ma'rûftur. Edirne'de Dârü'l-Ḥadîs̱ mütevellîsi iken devr-i Sulṭân Selîm Ḫânî'de vefât eyledi. Bu ebyât güftâr-ı dürerbârındandır.

müfredât Bülbül bu denlü nâle mi iderdi gül olmasa
Gül nâzı kime ider idi bülbül olmasa

Devr-i la'lüňde kiras dallandı ġâyet gördi şâḫ
Sürdürüb ânı ḥiṣâr ḥabsine dal baṣdı ayaḳ

FEZÂYÎ: Nâmı Derviş Meḥmed'dir. Erbâb-ı ḫireften rişte-fürûştur. 'Aṣrıň şu'arâsından Edirne'niň ẓurefâsından aḳrânı meyânında ma'ḳûl ü maḳbûldür. Güzâf-ı Teẕkire-i Ṣafâyî ve Sâlim. Bu eş'âr güftârındandır.

ġazel-i nâ tamâm

Dili Mecnûn u ser-gerdân iden deşt-i maḥabbetdür
Ser-â-ser âteş-i 'aşḳıyla sînem dâġ-ı miḥnetdür

Sezâdur gülşen-i kûyında nergis dîde-bân olsa
Egerçi mestdür ammâ ki bir ehl-i baṣîretdür

Siyeh-rûlar ḥarîm-i gülşen-i firdevse girmezler
Ne vechile senüň ḥâl-i 'izâruň ehl-i cennetdür

Mecâz aňlanmasun şi'ruň Fezâyî pîş-i kâmilde
Ġaraz erbâb-ı dil yârâna bir 'arż-ı maḥabbetdür

şi'r

Ḳaṣduň şehâ yeter bu dil-i nâtüvânuma
Billah ṭayandı tîġ-i ġamuň üstüḫˇânuma

'Azm eyledüm Fezâyî reh-i yâre dün gice
Sâyem o mâh-i tâbı görüp düşdi yânuma

şi'r

Ey ḫufte dîde dîde-güşâ ol 'ale'ṣ-ṣabâḥ
Fikr-i ḥaḳîḳat ile saňâ ṣoḥbet el virür

Gûş eyledükçe naġra-i Allâhü ekberi
E'l-ḥaḳ budur ki âdeme çoḳ ḥâlet el virür

Biň yüz elli bir senesinde vefât ettği Sicill-i 'Os̱mânî'de meẕkûrdur.

FAŻLÎ-İ LENĠ: Fażlu'llah Efendi'dir. Eks̱er-i 'ulûmdan âgâh ise de ṭarîḳ-i 'ilmde pek çoḳ şedâid çektikten ṣoňra **(s.530)** Amasya müftüsü Ümmü'l-Veled-zâde'den mülâzim oldu. 'Aṣr-ı Süleymân Ḫânî'de gelen şu'arâdandır. Bu eş'âr güftârındandır.

maṭla'

Ḫaṭṭuň irişdi virdi âşûba ol cemâli
Gûyâ diyâr-ı Rûm'ı ṭutdı çıḳup Celâli

ġazel

Sen bu kemâl-i ḥüsn ile mihr-i felek misin nesin
Nev'-i beşerde görmedüm yoḫsa melek misin nesin

Gözlerüm içre oynayan sensin iki gözüm müdâm
Bilmem iki gözümde sen yoḫsa bebek misin nesin

Ḳuṭb-i murâdum üzre çün dönemedüň yıḳıl yıḳıl
Ey başum üzre devr iden çarḫ-ı felek misin nesin

Dünye ġamın 'alaf gibi gel yime 'işret it didüm
Hiç ḳulaḳ ḳabartmaduň sûfî eşek misin nesin

Leẕẕetini kelâmınuň ehl-i mezâḳ olan bilür
Söyle be Fażlî sözde sen kân-ı nemek misin nesin

Merḥûm Emrî Çelebi mûmâileyh Fażlî ḥaḳḳında onuň lisânından bir ġazel demiştir ki maṭla'ı ve maḳta'ı bu beyitlerdir.

naẓm

Tîmûr-ı mihnetem ġam ile atum oynaġı
Âhum duḫânı ḳursa baňâ nola otaġı

Fażlî-i Leng pâyine düşse 'aceb degil
Âhû görincedür güzelüm itüň aḳṣaġı

FAŻLÎ-İ DİGER: Ehl-i cihet zümresinden hezâr-fen bir ẕât olup elinden bir san'at ḳurtulmaz idi. Minârelerde ip üstüne ḳandîl dizmek ya'ni maḥyâ yaymaḳ uṣûlü bunuň icâd u iḫtirâ'ı olmaḳ üzere mervîdir. Biň yedi târîḫinde ḳandîl-i 'ömrü munṭafî oldu. Ebyât-ı âtiye güftârındandır.

naẓm

Şerâr-ı âhumı seng-i dil-i dildârdan çaḳdum
Çerâġı sîneme mihr-i ruḫ-ı envârdan yaḳdum

Nice zâr olmasun evtârı her sâz-ı neġam-sûzuň
Anı cism-i nezârumda olan evtârdan ṭaḳdum

Yolında pâymâl itdüm nuḳûd-ı eşkümi ṣaçdum
Ṭaġıtdum encüm-âsâ ḳatı yoḳdan vardan naḳdüm

FIṬRÎ: Edirne maḥkeme-i şer'iyyesi nâibi Ḫıżır Ağa Maḥalleli e'l-ḥâc Şerif Efendi'dir. Tercemesi 'ulemâ vü meşâyiḫ ravżasında devr-i 'Abdü'l'-Azîz Ḫânî 'ulemâsı şırasındadır. Ravżatü'l-ḫaṭṭâṭîn'de daḫi meẕkûrdur. Eş'ârı târîḫten 'ibâret olup Murâdiye Küçük Pazarı'ndaki Ṣarı Câmi'iň ṣoň târîḫiyle bu târîḫ bunlarıňdır.

[*Mevlânâ müşârun ileyh biň iki yüz on altı târîḫinde Edirne'de zîb-efzâ-yı mehd-i şühûd olup taḥṣîl-i meleke-i isti'dâd ve Ḫıżır Aġa Mektebi mu'allimi İbrâhîm Efendi'den muḳaddime-i 'ulûmu i'dâd ve ḫuṭûṭ-ı mütenevvi'adan s̱ülüs̱ ü nesiḫi Derlikçi-zâde Ḥâfıż Meḥmed Sa'îd Efendi'den ve ta'lîḳi Edirne ḳadısı Mevlânâ Şeref Efendi'den temeşşuḳ ederek aḫz-ı icâzetle ber murâd olduḳtan ṣoňra Eskici-zâde Mevlânâ el-ḥâc Ḥâfıż 'Ali Efendi'niň dersine devâm ve bir müddet ṣoňra müşârun ileyh vefât etmekle şüreka-i sâiresiyle Ḳarṣlı Mevlânâ el-ḥâc Ḫalîl Efendi merḥûmuň ḫalḳa-i tedrîsine naḳl ile nevâḳıṣ-ı 'ulûm ü fünûnu onlardan itmâma iḳdâm-ı tâm ederek 1249'da iḥrâz-ı şeref-i icâzetle nâil-i merâm olmuş idi. O sene 'uhdesine naḳîbü'l-eşrâf ḳâim-maḳâmlığı tevcîh ve bir müddet ṣoňra Edirne Nüfûs Neẓâretiyle terfîh olunmuş ise de neẓâret-i meẕkûreden ba'de'l-infiṣâl 1251'de Ḥicâz'a 'azîmet ve Mekke-i Mükerreme'de ṭarîḳ-i Şâzelî şeyḫi Meḥmed 'Aṭuşî Efendi'den aḫz-ı yed-i inâbet ve me'zûn-i bi'l-irşâd olaraḳ 'avdetle 1252'de Edirne maḥkemesi niyâbet-i şer'iyesine devâm ederek 'uhdesine Dârü'l-ḫilâfetü'l-'aliyye müderrisliği rütbesi tevcîhiyle bekâm buyurulup 272 târîḫinde maḥkeme-i meẕkûre bâb-ı ser-kitâbet-i şer'iyesi daḫi inżimâm ederek otuz üç sene bilâ infiṣâl güzârende-i eyyâm u leyâl eylemekte olduḳları ḥâlde 1285'te mübtelâ olduḳları maraż-ı felcden rehâ-yâb olamayıp 1286 rebî'u'l-evveliniň on dördüncü günü irtiḥâl etmekle Buçuḳtepe'de Ṭabya civârında medfûndur.]* ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.280)***

târîḫ

Merḳadin envâr-ı raḥmetle münevver eyleyüb
Cürm ü taḳṣîrini 'afv ide cenâb-ı müste'ân

Bâ nuḳuṭ geldi dile târîḫ-i fevti Fıṭriyâ
Ḥacı İbrâhim Aġa'nuň meskeni ola cinân

FEVRÎ: 'Ulemâ vü meşâyiḫ ravżasında 'aṣr-ı Meḥmed Ḫân-ı Râbi' 'ulemâsı şırasında tercemesi meẕkûr Fevrî Maḥmûd Efendi'dir. Bu iki beyit güftârındandır.

[*Edirne'den ẓuhûr ve istifâża-i nûr-ı şu'ûr edip 'ulemâ-i kirâma ḫidmet ve birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ettikten ṣoňra devr-i medâris-i mu'tâde ile ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zûl iken 1074 cemâdiye'l-âḫiresinde Ebu's-Su'ûd-zâde Aḥmed Efendi yerine Ḫalîl Paşa Medresesi'ne ve 1083 ṣaferinde Dersi'âm Ṣâliḥ Efendi yerine Sa'dî Efendi Medresesi'ne müderris olup 1084 rebî'u'l-evvelinde vefât eyledi.*] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.241)***

şi'r Gülin ḳoḳmadum ol şûḫuň cemâli bâġına irdüm
Tenâvül eylesem şeftâlûsın bârî ne ġam yerdüm

Ne kim itdümse itdüm Fevriyâ efsûn-ı 'ışḳile
Hele ol verd-i ḥüsni ḫârlardan kesdüm ayırdum

FİKRÎ: Ḥâfıż İbrâhim Edhem Efendi'dir. Güzelce Baba semtindendir. Bir aralıḳ Edirne muḥâsebe ḳalemine devâm ettikten ṣoňra Lüleberġos ḳażâsı vergi kitâbetine ba'dehû merkez-i vilâyet vergi ḳaleminde vergi kâtibi refâḳatine ta'yîn edilmiş ise de terk ederek 'arżuḥalcilik ṣan'atıyla iştiġâl eylemekte bulunmuştur. Bu ġazel onuňdur.

ġazel Ṣûret-i ẓâhirde gerçi bir gedâsın ey göňül
Nezd-i Ḥaḳ'da lîk maḳbûl-i du'âsın ey göňül

(s.531) Ḥaḳḳ-ı tevḥîd itmege 'ibret-nümâdur bu cihân
Ḳadrüňi bil sen de mir'ât-ı Ḫudâsın ey göňül

On sekiz biň 'âlemi Ḥaḳḳ miṡl-i ma'cûn eylemiş
Ṣanki andan ḫalḳ olunmış bir binâsın ey göňül

Sende cem' olmış cihânuň enfüs (ü) âfâḳı bil
'Âlem-i taḥḳîḳe ancaḳ reh-nümâsın ey göňül

Var göňülden *li ma'allah* [103] sırrına yol Fikriyâ
Ẕât-ı Ḥaḳ'dan 'âleme 'ibret-nümâsın ey göňül

Kelâmından olur kişiniň kendi miḳdârı.

---

[103] **"Benim Allah ile…"** "Benim Allah ile öyle anlarım olur ki, ne bir mukarreb melek, ne de gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir" mealinde rivayet edilen sözden alınmadır. **Bkz. Mehmet Yılmaz (Haz.) (1992): *Edebiyatımızda İslâmi Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük),* Enderun Kitabevi, İstanbul: s.115**

FEYŻÎ: Devr-i Süleymân Ḫ̱ân-ı S̱ânî'de gelen şu'arâdandır. 'İlm-i ẓâhirle iştiġâl ederken terk edip taṣfiye-i ḳalp için Mıṣır'a 'azîmetle seyyâh bölüğüne geçip erbâb-ı dîvâna dâḫil oldu. Bu ebyât güftârındandır.

müfredât

Pâyini ṭomruḳda gördi ġonce-i nevrestenüñ
Beñzinüñ uçduġı budur bülbül-i dil-ḫastenüñ

Şem'e pervâneleri ṣanma ki bî-hûde yanar
Cez̠be-i ḥüsn-i dil-efrûzuñ ile oda yanar

Görüp İsâ'yı şâd ü ḫurrem oldum
Ki gökde istedügüm yerde buldum

Gice dildâr bî-dâr olmadı bir şem' yanınca
Keff-i pâyine yüz sürdüm murâd üzre uyanınca

'Ulemâ ravżasında 'aṣr-ı Süleymân Ḫ̱ân-ı S̱ânî 'ulemâsı ṣırasındaki Ṣâbûnî-zâde Ḥasan Efendi'niñ vefât-ı târîḫi buñlarındır.

FEYŻÎ-İ DİGER: Ḫ̱alîl Efendi'dir. Biñ iki yüz sekiz târîḫinde Edirne'de pâ nihâde-i sâḥa-i vücûd olup iki yüz ḳırḳ sekiz senesi dersa'âdete 'azîmetle bir aralıḳ 'uhdesine ḫˇâcelik rütbe-i mu'teberesi bi't-tevcîh balıḳ emâneti ve ba'dehû tersâne-i 'âmire dâḫilinde vâḳi' sergi emâneti ḫidmetlerinde istiḫdâm olunduḳtan ve muaḫḫaren bir müddet daḫi ḳarantina ḫidmetiyle Trabzon ve İzmir ve Ṭrablusgarb ṭaraflarında güzârende-i şühûr u a'vâm olduḳtan ṣoñra iki yüz altmış yedi senesi ḳal'a-i sulṭâniye ḳarantinası ḫidmetine me'mûr ta'yîn ḳılınmış ve biñ üç yüz altı senesinde orada irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ etmiştir. Bu ġazel güftârından nümûnedir.

ġazel

Bu demde göñül vaṣluña lâyıḳdur efendim
Aġyâr da yoḳ şimdi aralıḳdur efendim

Bûs-ı lebe ruḫṣat mı virür çeşm ile ġamzeñ
Mest olsa biri birisi ayıḳdur efendim

Gördüm a gözüm nûrı nice dilberi ammâ
Ḥüsn-i revîşüñ cümleye fâiḳdür efendim

Baḳ âteş-i rûyuňda olan ‘anber-ḫâle
Ben gibi o da odlara yanıḳdur efendim

Berdâr ise maḳṣûduň eger Feyżî-i zârı
Manṣûr-ı dilüm zülfüňe lâyıḳdur efendim

ḤARFÜ’L-ḲÂF

ḲÂDİRÎ: Defterdâr Îsâ Faḳîh nâmında bir ẕâtıň ferzend-i fażîletmendidir. Pederleri Edirne’ye ḳadı olduğundan Ravżatü’l-Ḳużât’ta tercemesi meẕkûrdur. Papaḳaçanos Maḥallesi’nde münderis bir câmi‘i vardır. Ṣâḥib-i terceme Edirne’de müderris iken evâḫir-i devr-i Sulṭân Bâyezîd Ḫânî’de irtiḥâl-i dâr-ı ‘uḳbâ eyledi. Bikr-i fikre ve ḫayâl-i ḫâṣṣaya ḳâdir naẓîri nâdir şâ‘ir idi. Bu eş‘âr güftârındandır.

ġazel

Ḳaçan ol sîm-tenüm nâz ile giyse ḳaralar
Ṣanuram ebr-i siyeh yüzini mâhuň ḳaralar

Dilberüň ḫâl ü ḫaṭı uyḫuda degse gözüme
Görürem ol gice düşümde ser-â-ser ḳaralar

Dil-i mecrûḥumı ḳorḳutmaḳ içün ol ḳaşı yâ
Müje oḳları ile her dem urur yayġaralar

(s.532) Nâz ḥınâsı ile destini rengîn eyler
Ḫûniler ḳanuma nâ-ḥaḳ ne içün el ḳaralar

Ḳâdirî ‘ârıż-ı yâre irüb umma ḫaṭ-ı yâr
Ṣanasın Mıṣr’a hemân yürüyüş itdi ḳaralar

ġazel

Leylî gibi çemende ḳonup gül otaġ ile
Mecnûn yüregi gibi yanar lâle dâġ ile

Hengâme-gîr olursa ṣürâḥî ‘aceb degil
Kim nice pehlevânı baṣar bir ayaġ ile

Dil ṭıflı gözlerümle düşüb baḥr-ı eşküme
Ögrendi ṣuda yüzmeği iki ḳabaġ ile

Pervâneler nemed giyüb envârı ḥüsnüňi
Dervîşler gibi ṭolanurlar çerâġ ile

Kûyuňda Ḳâdirî'yi raḳîb ile der gören
Bülbül çemende hem-nefes olur mı zâġ ile

ġazel

Olmasun dirseň saňa hemdem ġam-ı devr-i zamân
Gülşen içre dâimâ nûş it şarâb-ı erġuvân

Zâhidâ dirseň ki girmez cennete ḳan eyleyen
Yâ niçün ṭutmış yüzinde çeşm-i ḫûn-rîzi mekân

Aṣılı şol küfr-i zülfüň ka'be yüzinde ṣalîb
Oldı mü'minler perîşân oluben dün gün figân

Zülf-i kâfir-kîşüň ey cân şöyle ẓâlim oldı kim
Gördügünce bend ider mü'minleri virmez amân

Ey kemân-ebrû ḫadeng urdıḳça ġamzeň bağruma
Ḳâdirî'nüň gözleri câmı olur ṭobṭolu ḳan

Ḳâdirî'niň Sulṭân Bâyezîd-i S̱ânî'ye manẓûm 'arżuḥâli

Ey şehinşeh ki âsitânında
Cümle-i müşkilât olur münḥal

'Adl ü dâdüň iḥâṭa itmişdür
Rub'-ı meskûnı ey şeh-i a'del

Ne revâdur ki devr-i 'adlüňde
İde maẓlûm ẓâlim ile cedel

Mâni'-i vaṣl-ı şem' olup mıḳrâż
Per-i pervâneye irdüre ḫalel

ḲABÂYÎ: Ḳul cinsinden olup ‘Ali Paşa Çarşısı’nda câme-fürûş olduğundan Ḳabâî taḫallüṣ eylemiş idi. Biñ otuz târîḫinde fevt oldu.

ḲABÛLÎ: Ḫazînedâr Sinân Bey Maḥallesi’nden Rufâ‘î şeyḫi Muṣṭafa Efendi’dir. Müddet-i medîde Edirne maḥkemesi baş kitâbeti ḫidmetinde istiḫdâm ve ṭarîḳat-i ‘aliyye-i Rufâ‘iyye meşâyiḫinden ‘ulemâ vü meşâyiḫ ravżasında Sulṭân ‘Abdü’l-Ḥamîd Ḫân-ı Evvel devri meşâyiḫinden şeyḫ İbrâhimü’l-ecel bin ‘Ali Yazıcı nâm ẕâttan aḫz-ı yed-i inâbetle nâil-i merâm olduḳtan ṣoñra şeyḫ müşârun ileyhiñ irtiḥâline mebnî Cisr-i Ergene ḳaṣabasında ḫalîfe-i ekmelleri olan Müfti-zâde Sa‘de’ddîn Efendi’den tekmîl-i ṭarîḳatla nâil-i rütbe-i icâzet almış ve Edirne’de süknâsına maḫṣûṣ olan ḫânesine bir sema‘ḫâne ‘ilâve ve inşâ ile ḫângâha taḥvîl ederek icrâ-yı âyîn-i Rufâ‘î eylemekte olduğu ḥâlde biñ iki yüz ḳırḳ dört târîḫinde ‘âzim-i ḫângâh-ı ‘uḳbâ olmaġla meẕkûr ḫângâh sâḥasında medfûn ve naḳş-ı seng-i mezârı Sıdḳî Efendi’niñ dediği bu târîḫ-i mevzûndur.

târîḫ

Ḥażret-i ḳuṭbü’z-zamânî Şeyḫ Ḳabûlî Muṣṭafâ
‘Âlem-i ‘uḳbâya ‘azm itdi bulup ḳurb-i Ḫudâ

(s.533)

Ḥaḳḳ’a irşâd eyledi ‘aṣrında nice münkiri
Çünki şimdi ma‘nevî irşâd ider ṣubḥ u mesâ

Nüh felek imdâd idüp Sıdḳî didi târîḫ-i tâm
‘Ârifânuñ ka‘besidür bu maḳâm-ı bî-riyâ

Âs̱âr-ı ‘ilmiyelerinden Mûṣiletü’l-Hidâye ve Kenzü’l-Esrâr nâmlı risâleleri ve Müşkil-güşâ ‘unvânlı bir fârisî lûgatı ve mürettep dîvân-ı eş‘ârı vardır. Müşârun ileyh mücerret ḫaṭṭ-ı desti olmaḳ üzere ṣaġîr ü kebîr iki yüz yüz yetmiş üç cilt kütüb-i nefîse taḥrîr edip ḫângâhında bir kütüphâne iḥdâs̱ etmiş ve bu kitaplar ‘adâdında ‘ârif-i bi’llah İsmâil Ḥaḳḳı ḥażretleriniñ dört cilde müretteb Rûḥu’l-Beyân ‘unvânlı tefsîr-i şerîfi daḫi dâḫil bulunmuş ise de biñ iki yüz ṭoḳsan beş senesi istîlâsında yalıñız tefsîr-i şerîf muḥâfaẓa edilebilip kütüb-i mütebâḳıye kâmilen żâyi‘ olmuştur. Bu eş‘âr güftârındandır.

ġazel

Baġrumı benüm ġamze-i yâr eyledi berbâd
Ḫûnım aḳıdup itdi baňâ çoḳ yere bîdâd

Sevdükçe anı bendesine buġż ider ol yâr
ʻÂşıḳlıġı ṣandı ki ben eyledüm îcâd

Yâ Rab ʻaceb ol dîdesi fettânuň elinden
Ḥâlüm kime ʻarż eyleyeyüm yâ kime feryâd

Lâyıḳ mı ki vaṣluňa irüb şâd ola aġyâr
Üftâdelerüň firḳat odına yana nâ-şâd

Gülseň yüzine gâh Ḳabûlî'nüň efendim
Gâhî de n'olur vaṣluň ile eyleseň imdâd

ġazel

Muṭrib-âsâ ḫoş nevâlar gülde yoḳ bülbülde var
Rîş-i câna em ṣadâlar gülde yoḳ bülbülde var

Gülde gûn-â-gûn zînetle leṭâfet var ise
Câna baḫş itmek ṣafâlar gülde yoḳ bülbülde var

Her seḥer şevḳ-ı ṣabâ ile iderse gül ḫırâm
Ḫüzn ile Ḥaḳḳa recâlar gülde yoḳ bülbülde var

Gül ruḫ-i Şîrîn'de mesken ṭutsa da Ḫüsrev gibi
Şol levn-dâne edâlar gülde yoḳ bülbülde var

Ey Ḳabûlî gülde varsa bûy-ı dilberden es̱er
Yârine her dem vefâlar gülde yoḳ bülbülde var

ḲUDSÎ: Şehâbe'ddin Paşa ḳurb-ı Arasta Maḥallesi'nden Ḥüseyin Efendi'dir. Ḳarînâbâdlı Sinân Aġa nâmında bir ẕâtıň ferzend-i dirâyet-mendi olup Edirne'de doğmuştur. Mûmâ ileyh evâil-i ḥâlinde Edirne'de Bat Pazarı'nda bir dükkân küşâd ile aḫz u iʻṭâ ile iştiġâl edip o ṣırada söylediği eşʻâra *Miḥnetî* maḫlaṣı vermiş ve baʻdehû Ḫâlidî şeyḫi Ḥacı ʻİṣmet Efendi nâm ẕâta bi'l-intisâb şeyḫiň tensîbiyle *Ḳudsî* taḫallüṣ eylemiş ve ṭarîḳatta şeyḫ olmuştur. Mûmâ ileyh ṣırf ümmî olup ancaḳ söylediğini ve işittiğini bir daha unutmayan ḳuvve-i ḥâfıẓa eṣḥâbından idi. İstîlâ zamânında dersaʻâdete naḳl

ile bir daha ‘avdet etmeyip biñ üç yüz dört senesi ṣaferiniñ dördüncü pazar günü Ḳoca Muṣṭafa Paşa’da kâin ḫânesinde vefât etmekle Çarşamba Pazarı’nda Dârü’l-Meṡnevî ḳarşısında Şeyḫ ‘İṣmet Efendi dergâhında defn olunmuştur. *Miḥnetî* maḫlaṣıyla söylemiş olduğu eş‘ârdan bu ebyât nümûnedir.

müfredât Şi‘rümi tanẓîr idenler gitdi ‘uḳbâ ḳaydına
Miḥnetî söz söylemek Ḥaḳdan hidâyetdür baňâ

Çerḫ-ı gerdûnuñ nice ḳânûn olan hicrin çeküb
Nây gibi bağrı delikdür Miḥnetî bî-çârenüñ

Ḳudsî maḫlaṣıyla söylediği eş‘ârdandır. Şi’r:

(s.534) Elfi îmâ eylemekdür ḳadd-i ṭûbâdan ġaraż
Bil taḥayyür sırr-ı vaḥdet noḳṭa-i bâdan ġaraż

Terk-i tecrîd eyleyenler ġuṣṣadan âzâdedür
Ṡâbit olmaḳ hüccet (ü) bürhâna da‘vâdan ġaraż

Ḳudsiyâ giryân olursañ fülk-i dil cevlân ider
Çeşm-i seylâbımdur ancaḳ ẕikr-i deryâdan ġaraż

beyt Mâh-rûyuñ bürc-i ‘aḳrebden temâşâ eyleyüb
Zülf-i yârüñ her ḳılı bir şekl-i mâr olsun da gör

ḲIYÂMÎ: ‘Ulemâ vü meşâyiḫ ravżasında Sulṭân Muṣṭafa Ḫân-ı Ṡâliṡ ‘aṣrı meşâyiḫi ṣırasında meẕkûrü’ẕ-ẕikr Ḳıyâmî Seyyid Muṣṭafa Efendi’dir. Ġazel ve ḳaṣîde gibi eş‘ârına dest-res olunamayıp yalıñız işbu şu‘arâ ravżasında ẕikri mesbûḳ Ḥamdi Efendi ile laṭîfe-gûne söylemiş olduḳları ebyât buraya tenmîḳ edildi.

[*Ṭarîḳat-i ‘aliyye-i Ḳâdiriye meşâyiḫindendir. 1188 ṭârîḫinde vefât etmekle Sevindik Faḳîh Maḥallesi’nde Selçuḳ Ḫatun bint-i Mürsel Câmi‘-i şerîfi ḫaṭîresinde medfûn ve naḳş-ı seng-i mezârı bu ebyât-ı mevzûndur.*

naẓm *Bu Ḳıyâmî şeyḫ Seyyid Muṣṭafa Efendi hemân*
Hû diyüb gülzâr-ı ḳudse cân atup oldı revân

Keṣret-i tevḥîd ile irişdi mülk-i vaḥdete
Emr-i Ḥaḳla bir nefesde eyledi ṭayy-i mekân

Sâlikânuñ aḳdemi bir pîr-i rûşen-dil idi
Râḥat ile şâd ide rûḥın cenâb-ı müste'ân]

(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.308)

şi'r Senüñ ey merd-i kâmil ger murâduñ söz ise diñle
Kemâl-i ma'rifet her merde dâd-ı Ḥaḳdurur añla

Benüm bu ma'rifet içre nihâduma nevâ yoḳ hiç
Beni tanẓîr-i eş'âr ile tażyîḳ itme söz diñle

Murâd aḥbâb u iḫvânuñ ṣafâ-yâb olmasıdur hep
Bu ebyâtum ḳabûl eyle nice noḳṣân u 'aybüñle

'Aceb şûrîde meşrebsin Ḳıyâmî nîk ü bed söyle
Anı Ḥamdî bilür añlar ḳabûl eyler ḳuṣûruñla

Şütür-gürbe ḳabîlindendir.

ḤARFÜ'L-KÂF

KÂMÎ: Edirne ḳadısı olduğundan tercemesi Ravżatü'l-Ḳużâṭ'ta (40) numaradadır. Bu eş'âr güftâr-ı dürerbârındandır.

[*Pederleri Edirne Mevleviḫânesinde şeyḫ-i ṭarîḳ-i Mevlevî ve nâḳil-i kitâb-ı meṣnevî olduğundan Meṣnevî-ḫ˘ân-zâde demekle meşhûr idi. Edirnelidir. Nâmları Enîsü'l-Müsâmirîn'de Meḥmed Kâmî ve Ḥadâiḳu'l-Ḥaḳâyıḳ'ta Aḥmed Kâmî olmaḳ üzere mażbûṭtur. 'Ulemâ-i i'lâm-ı meclis ifâdelerinde serv-i ṡâbit gibi ḳıyâm ve naẓar-ı 'inâyetlerinden taḥṣîl-i kâm eyledikten ṣoñra müftiyü'l-enâm Ḳadri Efendi'den mülâzemetle nâil-i kâm olmuş idi. Evvelen yigirmi aḳçe ile Ḫaṣköy'de Maḥmûd Paşa Medresesi'ne ba'dehû yigirmi beşle Edirne'de Çuḳacı Ḥacı Medresesi'ne ba'dehû otuzla İstanbul'da Kepenekçi Medresesine ba'dehû ḳırḳla Bursa'da Yıldırım Ḫân Medresesi'ne ve 958'de Beşikṭâşî Yaḥyâ Efendi yerine Muṣṭafa Medresesi'ne müderris ve 945 ṣaferinde ḥażret-i Eyyûb pâyesine vâṣıl ve 966 ṣaferinde ṣaḥn-ı*

s̱emâniyeye nâil ve 968 şa'bânında medâris-i Süleymâniye'den birine raḫş-ı himmet sürüp 971 ṣaferinde Emir Ḥasan Niksârî yerine def'aten Edirne'ye ḳadı olmuşlar idi. Mümâileyhiñ Edirne'niñ ḳadılığını istiḥṣâle bu beyitleri sebep olduğu 'Âşıḳ Çelebi Teẕkiresi'nde meẕkûrdur.

beyt *Bâġ-ı dâdüm sen gülüñ gülzâr-ı kûyıdur disem*
Kendi şehri herkese Baġdâd'dur dirler baña

Neṣr: 974 cemâdiye'l-evvelîsinde Sulṭân Selîm Ḫân-ı S̱ânî vâris̱-i taḫt-ı Süleymânî olup Belgrad'tan İstanbul'a 'avdetleri es̱nâda maḥrûse-i Edirne'ye muvâṣalet buyurduḳlarında ba'żı aḥbâb-ı iġrâz ṭarafından ḥaḳlarında 'arż-ı şikâyete cesâretle 'azl olunaraḳ yeriyle Şâh Meḥmed Efendi bekâm oldu. Vaẓîfe-i teḳâ'üd ile bir müddet-i ṭavîle kûşe-i nisyânda ḳalmış iken 978 rebî'u'l-evvelinde fetḥ olunan Kıbrıs Cezîresi'niñ cemî'-i bilâd u ḳılâ'ına ḳadı olmuş ise de ḥüsn-i rıżâsıyla infiṣâl ü seksen aḳçe ile teḳâ'üd edip cezîre ḥükûmeti ḳużâta tevzî' olundu. Sulṭân Selîm-i ḥalîm ḥażretleri mûmâileyhiñ ṣoḥbetine mâil olup 981 evâilinde Çubuḳlubahçe nüzhet-gâhına sâye-endâz olduḳlarında Ṣırapıñarı mesîresine ṣâḥib-i terceme ile ṣaḥn müderrisi Bâḳî Efendi'yi da'vet buyurup eş'âr u âs̱âr 'arż ile maẓhar-ı ilṭâf-ı pâdişâhî olduḳda ba'żı erbâb-ı fesâd pâdişâha ḫ̌âce olmaḳ iḥtimâliyle iltifât-ı şehr-i yârîden ib'âd etmişler idi. Ba'żı ẓurafâ (Urum'un ḫ̌âcesi) diye târîḫ demişler imiş. Bu ḥâl üzere melûl ü maḥzûn 987 recebiniñ evâilinde intiḳâl eyledi. Edirneḳapı ḫâricinde medfûndur. mıṣra':

Dilâ yüz ḳodı ḫâke Kâmî nâ-kâm

Mıṣra'ı vefâtlarına târîḫtir. İmâm Ġazâlî'niñ Kimyâ-yı Sa'âdet nâm kitabını bî-naẓîr inşâ ile tercemeye şürû' etmiş ve Tevârîḫ-i Âl-i 'Os̱mân ve 'ulemâ-i 'iẓâm menâkıbına taḥrîk-i ḫâme eylemiş ise de ikisiniñ de itmâmı müyesser olmamıştır. Müretteb ṣuver mekâtibi ve bî-nuḳuṭ inşâsı gûne-gûne muḫteri'ât-ı bedî'u'l-imlâsı vardır. Eş'ârda daḫi ṣanâyi'e mâil olup Kâtibî'niñ Ş̱ütr ü Ḥücre'sine naẓîre demiştir. Edirne ahâlisinden bu ana değin Edirne'ye üç ẕât ḳadı olmuştur. Birincisi şâ'ir Aḥmed Paşa ikincisi Kemâl Paşa-zâde üçüncüsü bunlardır.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.136-137)***

ġazel Ṭâlib-i 'aşḳ-ı mecâz olmadın ey dil ne beter
Çünki bir serve el irince seng saňâ yeter

Ol ḳaşı yâdan iren tîġ-i cefâ zaḫmından
Bî-ḥużûr olma göñül kim elemi tîz geçer

Her perî-çehre içün bencileyin dîvâne
Olma ey dil sözüm esle deliden uṣlu ḫaber

Ṭutma yüksekde ḳatı kendüňi ey tîr-i nigâh
Tîz iner yere şu kim ġayr-i ḳanâd ile uçar

Aḳıdup Kâmî gözi yaşını dolâb gibi
Gülşen-i kûyuňa irince neler çekdi neler

ġazel

Gûş itme pend-i nâṣiḥi terk-i fesâne ḳıl
Sâḳî ayaġı ṣun ele muṭrib-terâne ḳıl

Meydân-ı ḥüsnüň almaġa istersen ögdülin
Gülgûn ḫaddüňe ṣaçuňı tâ ziyâne ḳıl

Dirseň benüm gibi deline baġrı cevherüň
Elmâs ġamzeňe ḳaşuňı gel kemâne ḳıl

Vaṣluň metâʻına vireyüm naḳd-i gözyaşın
Söyle bahâ nedür yeter ey şeh bahâne ḳıl

Devlet nişânı var ise başuňda Kâmiyâ
Ol ḳaşı yâ ḫadengine sîneň nişâne ḳıl

nâ tamâm ġazel

Bir heftedür o mâh dû hefte görünmedi
Çerḫ-ı felek murâdımuz üstine dönmedi

Mıṣr-ı cemâle geldi nice mehliḳâ velî
Ol gün gibi birisi terâzûdan inmedi

Hecr ile yâr Kâmî'ye bir âh idem dimiş
Beňzer firâḳı ile yüzüm ḳana yunmadı

(s.535) ġazel

O meh ki ʻarż-ı cemâl itdi refʻ idüp bürḳaʻ
Güneşdür ol ḳamerî yaḳası aňâ maṭlaʻ

Bu ḥüsn-i ḫaṭṭ ile yâkût leblerüňdür iden
Ḳalem-tırâş-ı ġama üstüḫˇânumı maḳṭaʻ

Göňülden isterüz olursa dîdeden pinhân
Ġazâl-i çeşmüňi dil sebze-zâr ider mertaʻ

Şarâb-ı az deyü sâḳî ta‘allül eyleme kim
Ayağı şun elüme *külli dâḫilün yenfa‘*[104]

Viṣâle ḳılma ṭama‘ seyre ḳâni‘ ol Kâmî
Ẕelîldür ṭama‘ ehli ‘*azîzün men yeḳna‘*[105]

Sulṭân Süleymân Sigetvâr Seferi'ne müteveccihen Edirne'ye geldikte Kâmî Efendi bu ġazeli itḥâf-ı rikâb-ı hümâyûn ederek iki yüz flori câize almış imiş.

ġazel

Nev-bahâr oldı bir âġâz itdi bülbüller yine
Ṣaldı gülbank-i ġuzât âfâḳa ġulġullar yine

Ceyş-i ezhâra meger yoḳlanma var kim bâġda
Ṣaḳınup ḫançer siper-berdûşdur güller yine

Şâh-ı gül öňine düşmiş bâġda ebr-i bahâr
Bağlamış serv-i sehî ḳullar gibi ḳollar yine

Ṣaḥn-ı gülşende ḳurup yer yer otağı lâleler
Başına oṭaġalar taḳındı sünbüller yine

Bezm-gâh-ı rezmde Kâmî ṣafâlar itmege ne
Vaḳtıdur ḫûn-ı ‘aduvdan içile müller yine

müfredât

Çâk it yaḳaňı gül gibi ‘uşşâḳa sîne aç
Gel baḫşiş eyle ḳullara şâhum ḫazîne aç

Cemâl-i âyını âyînede görince ḥabîb
Özine ‘âşıḳ olup ‘âşıḳına oldı raḳîb

Eller keffindeki bir iki pula zâr olup
Ḥırs âteşine yüzüňi ḳızdırma def gibi

Esîr-i bend-i zülfeyn-i nigâr-ı dil-sitânum ben
İki zencîr ile bağlu ya bir şîr-i jiyânum ben

[104] Her giren menfaat verir.
[105] Kanaat eden azizdir.

KÂMÎ: İbn-i Gülşenî şeyẖ İbrâhim. Ḥacı Ḥallaç Maḥallesi'ndendir. Ravżatü'l-'Ulemâ vü Meşâyiẖ'te Sulṭân Aḥmed Ḫân-ı S̱âlis̱ 'aṣrı 'ulemâsı ṣırasında tercemesi meẕkûrdur. Bu eş'âr maḥṣûl-ı ṭab'-ı dürerbârlarıdır.

[*'Aṣr-ı Sulṭân Süleymân Ḫân-ı S̱ânî meşâyiẖi ṣırasında mesbûḳu't-terceme Edirneli şeyẖ İbrâḥîm Gülşenî ḥażretleriniñ maḫdûm-ı mihteridir. Elsine-i cumhûrda Edirneli Çelebi demekle meşhûr idi. Gülbün-i şâdân-ı vücûdu gülsitân-ı Edirne'den 1059 târîḫinde nümâyân ve ẕülâl-i feyż-i 'irfân ile 'ulemâ-i i'lâm-ı mecâlis ifâdelerinde serv-i s̱abit gibi ḳıyâm u naẓar-ı 'inâyetlerinden taḥṣîl-i kâm ettikten ṣoñra 1098 muḥarreminde müftiyü'l-enâm Anḳaravî Meḥmed Efendi'den mülâzemetle nâil-i merâm olmuşlar idi. 'Alâ ḥasbi'l-'âde ṭayy-ı merâḥil-i mu'tâde ederek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zûl ve muntaẓır-ı neyl-i me'mûl iken (4 Zi'l-ḥicce 1102) târîḫinde 'Ömer Efendi yerine ibtidâ ḫâric i'tibâriyle 'İvaż Efendi Medresesi'ne ve (8 Cümâde'l-evvel 1103) de Nişancı Paşâ-yı 'Atîḳ Medresesi'ne ve (23 Rebî'u'l-evvel 1107) de dâḫil i'tibâriyle Mehrâmiye Medresesine (22 Zi'l-ḥicce 1108)de Ṭopḳapı dâḫilinde Aḥmed Paşa Medresesi'ne 1110 ramażânında İbrâhîm Paşâ-yı 'Atîḳ Medresesi'ne (29 Cümâde'l-ûlâ 1112)de ṣaḥn-ı s̱emâniyeniñ birine ve sene-i meẕkûre zi'l-ḥiccesiniñ on dördüncü günü Rüstem Paşa Medresesi'ne ve 14 Cümâde'l-ûlâ 1114'te Ḳâsım Paşa Medresesi'ne müderris ve (20 Rebî'u'l-evvel 1116) o sene recebi ġurresiyle Baġdâd ḳażâsı ḥükûmeti tefvîż olunup (ġurre Cümâde'l-ûlâ 1118)de ma'zûl ve (2 Zi'l-ḳa'de 1119)da Ebe-zâde 'Abdu'llah Efendi ṣadr-ı fetevâyı teşrîf buyurduḳlarında Ḳasṭamonî Meḥmed Efendi yerine ḫidmet-i emânet-i fetvâ bunlara alıḳ görüldü. (22 Rebî'u'l-evvel 1120)de sâbıḳan Mekke-i Mükerreme pâyesiyle Üsküdâr ḳażâsından münfaṣıl Şi'rânî-zâde 'Abdü'l-Vaḥab Efendi maḥlûlünden arpalığı olan Cihân ḳażâsı Şâm- şeref-encâm pâyesi żamîmesiyle bunlara iḥsân olundu. (19 Cümâde'l-ûlâ 1120)de Paşmaḳçı-zâde Seyyid 'Ali Efendi şeyḫu'l-islâm olduḳta ḫidmet-i emânet-i fetvâ s̱âniyen selefleri Ḳasṭamonî Meḥmed Efendi'ye sezâ görülüp bunlar arpalıḳları ile ibḳâ olundu. O sene cemâdiye'l-âḫiresinde receb ġurresi tevḳîtiyle Siyâhî Meḥmed Efendi yerine Filibe ḳażâsı tevcîh olunduḳta ḳabûlden ibâ etmeleriyle ṣarf-ı naẓar olunup altmış ḥareketi i'tibâriyle Zâl Paşa Medresesi müderrisi olan Ḫ˘âce-zâde Seyyid 'Ömer Efendi'ye o sene şa'bân-ı şerîfi ġurresi verildi. (ġurre Zi'l-ḳa'de 1124)de Bursa pâyesi żamîmesiyle Müfettiş İbrâhîm Efendi birâder-zâdesi 'Abdu'llah Efendi yerine Ġalata ḳażâsı rıżâ-dâdeleri olduḳta arpalıḳları mûṣile-i Süleymâniye i'tibâriyle Ṣûfî Emîr Efendi demekle şehîr Meḥmed Efendi'ye şâyân görülmüş idi. (1125) zi'l-ḳa'desinde münfaṣıl ve yerlerine sâbıḳan Diyarbekir ḳażâsından ma'zûl Mu'îd Aḥmed Efendi vâṣıl oldu.(Rebî'u'l-evvel 1128)de sâbıḳan Edirne ḳażâsından münfaṣıl evḳâf-ı*

selâtîn-i ʻiẓâm müfettişi olan Ṣunʻullah Efendi ordû-yı hümâyûn ḳadısı olduḳta bunlar müfettiş-i evḳâf taʻyîn olundular. O sene ziʼl-ḳaʻdesinde şeyḫuʼl-islâm-ı sâbıḳ Mirza Muṣṭafa Efendi üzerlerinden Vize ḳażâsı arpalıḳ taʻyîn olunup 1130 cemâdiyeʼl-âḫiresinde Ebû Saʻîd-zâde Feyżuʼllah Efendi birâder-zâdesi Muṣṭafa Efendi yerine mıṣr-ı ẕâtüʼl-ihrâm ḳażâsı ḥükûmetiyle ikrâm olundular. Arpalıḳları sâbıḳ-ı reʼisüʼl-eṭıbbâ Nûḥ Efendi maḫdûmu olup Edirne pâyesiyle Selânik ḳażâsından maʻzûl olan Ebûbekir Efendiʼye inʻâm olundu. 1131 cemâdiyeʼl-âḫiresinde maʻzûl ve yerlerine Edirne pâyesiyle Yeňişehirʼden maʻzûl Beyâżî-zâde Ḥâmit Efendi vâṣıl oldu. (ġurre Receb 1132)de İstanbul ḳażâsından münfaṣıl Ṭosyevî Muṣṭafa Efendi üzerlerinden Edrenos ḳażâsı bunlara arpalıḳ taʻyîn olundu. (20 Rebîʻuʼl-âḫir 1133) Edirne ḳażâsından maʻzûl iken sene-i âtiye muḥarremi ġurresi tevḳîtiyle Mekke-i Mükerreme ḳażâsı tevcîh olunan Kebîrî-zâde ʻAbduʼrraḥman Efendi üzerinden İslimye ḳażâsına tebdîl ve Edrenos ḳażâsıyla selef-i sâlifleri ve Edirne ḳażâsından maʻzûl Ebûbekir Efendi tebcîl olundu. 1135ʼte Anaṭolu ṣadâreti pâyesiyle İstanbul ḳażâsından münfaṣıl Ṣâliḥ Efendi żamîme-i revâtibleri ḳılındı. Bunlara Edirne ḳażâsından maʻzûl iken sene-i âtiye muḥarremi tevḳîtiyle beledüʼl-ḥarâm ḳażâsı iḥsân olunan Erzincânî ʻAli Efendi maḫdûmu Zeyneʼl-ʻÂbidîn Efendi üzerlerinden Edremid ḳażâsı verilip (5 Şevvâl 1136)da sene-i âtiye muḥarremüʼl-ḥarâmı ġurresi tevḳîtiyle Mekke-i Mükerreme ḳażâsı ʻinâyet olunan Mektûbî ʻOs̱mân Efendiʼniň Şâm-ı cennet-meşâmda vefâtı sebebiyle Mekke-i Mükerremeʼye nöbet kendilere gelmiş iken iʻtiyârlıḳları beyânıyle meşaḳḳ-ı seferiyeye ʻadem-i taḥammüllerinden nâşî nöbetleri Bursaʼdan müfaṣıl Ḥasan Efendiʼye tevcîh ve Mevlânâ-yı müşârun ileyh Mekke-i Mükerreme pâyesiyle bedelleri olan Zülâlî Ḥasan Efendiʼniň Ḥarmancıḳ ḳażâsı arpalığı żamîme-i revâtibleri ḳılınmaġla taṭyîb olunmuşlar idi. Bu ḥâl üzere Rumeli Ḥiṣârıʼnda vâḳiʻ Maʻanoğlu Yalısıʼnda sâkin iken (10 Ziʼl-ḳaʻde1136) târîḫinde işneyn günü vaḳt-i ṣabâḥta dâr-ı fenâdan riḥlet ve ʻâlem-i bâḳîye ʻazîmet ettiklerinde naʻşları Ḥiṣâr Câmiʻ-i şerîfine iḥżâr olunup baʻdeʼẓ-ẓuhr ṣalâtları edâsından ṣoňra Üsküdarʼda Ḳaracaaḥmed Sulṭân civârında defn olundu. Mevlânâ-yı merḥûm nihâl-i nûr-ı ʻulûm ṭabʻ-ı güher-rîzi mecmaʻuʼl-baḥreyn-i manẓûm ve menşûr-ı ḥarṣ-i zekâ ile meşhûr hengâm-ı tedrîsinde ifâdeye mâil meşġûf-ı eyyâm-ı ḥükûmetinde de istiḳâmet ü nezâhetle maʻrûf menâr-ı faḳâhette ʻallem vâdi-i ẓerâfette müsellem ve ʻilm-i maʻârifte yegâne fażâilde müfred-i zamâne inşâ-i tâze-ṭarz-ı dilâvîzi nâzik ü rengîn terkîbleri naḳş-ı Rûmî gibi reşk-i nigâr-ḫâne-i Çîn ʻafîfüʼẕ-ẕât laṭîfüʼs-simât ẕikr-i biʼl-ḫayra ṭâlib s̱enâî câlib Kâmî maḫlaṣ ile ṭanîn-endâz şâʻir-i mâhir-i ḳaṣîde-perdâz idi. Âs̱âr-ı celîlelerinden Ṣalât-ı Mesʻûdî nâm kitâba bir ḳıṭʻa tercemeleri ve Mehâmüʼl-enâm nâmında bir es̱eri ve Mehâmüʼl-fuḳahâ nâm ṭabaḳâtüʼl-fuḳahâsı ve ʻilm-i fıḳha dâir Riyâżüʼl-ḳâsımiye isminde bir ʻadet

risâle-i mu'teberesi ve ḥîṭânı müştemil bir risâle-i mu'tenâ-behâsı ve Fetevâ-yı ḳâ'idiyyeniñ fârisîlerini 'arabîye tercümeye başlayan şeyḫu'l-islâm-ı esbaḳ Sa'îd-zâde Feyżu'llah Efendi'niñ vefâtına mebnî bıraḳtığı maḥalden âḫir-i kitâba değin tercümeleri Meṭâlib-i sâire nâm fıḳıhta bir mecmû'a-i mesâili ve bunlardan mâ'adâ Tuḫfetu'z-zevrâ ve Behçetü'n-nu'ammâ ve Fîrûz nâm Türkî manẓûmeleri olduḳtan mâ'adâ müretteb ve mükemmel dîvân-ı eş'âr-ı belâġat-şi'ârı vardır. 'Acem şâhı Ḥüseyin Şah ṭarafından 1124 târîḫinde sefâretle dersa'âdete gönderilmiş olan Murtażaḳulu Ḫân vâdî-i süḫan-dânîde ṭab'-ı bülend ü semt-i ẓerâfette ferzend-i dânâ-pesend olup Erżurum'a vuṣûlünde vâlî bulunan Silâḥdâr İbrâhîm Paşa'dan ser-âmedân-ı şu'arâ-yı Rûm kimdir diye suâl ettikte Nâbî Efendi var idi merḥûm oldu. Aña mümâs̱il Edirneli Kâmî Efendi vardır diyerek ṣâḥib-i tercemeyi ta'rîf ü tavṣîf etmekle mûmâileyh iki fârisî ve bir türkî ġazel yapıp biriniñ maḳṭa'ında:

şi'ir: *Nâmî egerçi Nâbî ez-în ḥâkdân güzeşt*
Kâmî becâst dîde-i ḫod kâmyâb kün

Kâmî çü mî resed biberet în nikû ġazel
Yâ ḫat bikün be-güfte-i men yâ cevâb kün [106]

Ġazeliyle naẓîre-ḫ̌âh olmuş idi. Kâmî Efendi daḫi şi'ir:

Berḳ-i ḥasen be-manẓara-i âfitâb kün
Û-râ zi-cûş-ı şa'şa'a ṣâḥib-niḳâb kün

Kâmî berây-ı tuḫfe-i Nâmî naẓîre'î
Ez bâġ-ı ṭab'-ı nâdîre-zâ intiḫâb kün [107]

Naẓîre-perdâz olup cânib-i ṣadâret-penâhîden izn-i 'âlî ṣudûrundan ṣoñra elçi-i merḳûma 'arż olunduḳta ben erbâb-ı ṭab'-ı Rûm'u böyle bilmezdim diyerek ẓurefâ-yı Îrân'a hediye götürmek üzere mutaṣaddî-i cem'-i âs̱âr olmaġa başladı. Bu ġazel daḫi naẓiresindendir.

şi'ir *Tenî ki ża'f pezîred ḫeves be-û çi küned*
Ṣadâ ki serme bigîred nefes be-û-çi küned

---

[106] *Ey Nâmi her ne kadar Nabi bu yerden geçmiş olsa da gözünü aç Kâmi de ondan sonra buraya layıktır.*

Ey Kami bu güzel gazel sana ulaştığında ya benim sözüme katıl ya da bana cevap yaz.

[107] *Güzellik şimşeğini güneşe pencere yap ve onu ışınların taşkınlığından koru.*

Ey Kami Nami'ye hediye etmek için nadire söyleyenlerin yaradılışı bahçesinden bir nazire seç

Naẓîre mî ṭalebed Kâmiyâ ki Nâmî güft
Çünîn ki ḳâfiye-tengest kesî be-û çi küned [108]

şi'ir *Âşinâ-yı cân der-rûz-ı ezel cânâne est*
Şem' bülbül-râ vü gül pervâne-râ bîgâne est

Şûriş-i dîger bidih güftâr-ı ḫod-râ Kâmiyâ
K'în cevâb-ı güftehâ-yı Nâmî-i ferzâne est [109]]

(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.263-265)

ġazel Göz gezdiriyor ṣayda o şahbâz-ı melâḥat
Murġ-ı dil-i âvâremüz Allah'a emânet

Gel dağlarum gör biricik ḫâṭırumı yap
Olsun bu ḳadar sûḫteye bir de 'imâret

Yüz ḳaralıġı oldı siyeh-serlügi encâm
Zâhid ne belâ başuňa sevdâ-yı riyâset

Tîr-i müje vü ġamzeňe vaḳf oldı derûnum
Etseň nola bir kez de nigâh ile neẓâret

Ruḫsâr ile ebrûsı ḫayâli bize kâfî
Ḫûrşîd ü ḥilâl-i felek olmazsa ne ḥâcet

Dünyada mücâzâtı şem' eyledi rûşen
İtmiş aňa da sûziş-i pervâne sirâyet

Olduň yine bir ẓâlim ü bî-dâda giriftâr
Ḥaḳ'dan ola Kâmî saňâ imdâd u 'inâyet

ġazel Olma sihâm-ı dest-i ḳażâdan emîn amân
Zaḫm âşikâre tîr nihân der-kemîn kemân

---

[108] *Zayıflık kabul eden bir vücüda heves neylesin. Kısıklık kabul eden sese nefes neylesin.*
Ey Kami Nami nazire istiyor. Ancak kafiye dar olduktan sonra Kami neylesin.

[109] *Ezelden beri cana aşina olan sevgilidir. Zira mum bülbüle ve gül de pervaneye yabancıdır.*
Ey Kami artık sözünü başka bir şekilde söyle. Çünkü bu üstad Namî'nin sözlerine cevap olacaktır.

La‘l-i lebüňde ẓâhir olup nev-demîde ḫaṭ
Cânâ ḫuceste-bâd nigîn-i zemîn zemân

Başüňçün itme va‘de-i teşrîfüňe dürûġ
Ey cevr-pîşe oldı dürûġa yemîn yemân

(s.536) Bir kez tebessümâne nigâh itse ol ṭabîb
Urmış olurdı zaḫmuma gül merhemin hemân

Eksük degil raḳîb çü dâr-ı s̱emâniye
Olsun gerekse dilber-i dürr-i s̱emîn s̱emân

Ġam ülfet oldı dil oḳdur bâġ-ı ‘âlemüň
Görse olurdı ḫande iden ḫırâmın emân

Şi‘ruň muvaṣṣaḥ eyle ṣanâyi‘le Kâmiyâ
İster edâ-yı tâze vü hem nev-zemîn zemân

Ma‘mûr olur mı kûy-ı ḫarâbât Kâmiyâ
Ḳor mı cihânda ‘ıyş idecek gül-zemîn zemân

ġazel Gülşende terennüm idicek bülbül-i şeydâ
Gül dâiresin aldı ele ġonce-i ra‘nâ

Gör ġonceyi kim berg-i gülü eyledi rû-pûş
Gülzârı el altından ider şimdi temâşâ

Aldıḳda ele şâh-ı gülüň göňli açıldı
Ḥaḳḳâ ki ‘aceb dest ḫûş-ı ġonce feraḥ-zâ

Destâr-ı ẓarîfâne seni ṣarmaḳ içündür
Gül âyinesin almış ele ġonce-i zîbâ

Ol naḫl-i güle ġonceler olsun ḳo ḥamâil
Degmez de degildür naẓar nergis-i şehlâ

Pişende o la‘lîn ṭabaḳ-ı mâide Kâmî
Ḥıżr oldıgına ġonceye şâhid mi degil yâ

ġazel ‘Aceb encüm şümâr-ı ḥasrete tevḳîr ider mehtâb
Ki her Mecnûn’a bir altûndan zencîr ider mehtâb

Bu bâzâr içre olmaz cevher ile müşterî şemse
Ki bî-pervâ ḳamer ṭarḥ eyleyüb iksîr ider mehtâb

O mâhuň nev-demîde ḫaṭṭ-ı zerdi ṣûretin her şeb
Dû çeşm-i ‘âşıḳ-ı şeb-gîre ḫoş taṣvîr ider mehtâb

Degildür hâle çizmiş dâire eyler berencânı
Yine bir âfitâbı var ise tesḫîr ider mehtâb

Ḫaṭṭ-ı zerdi dilârâ seyrin isterseň eger Kâmî
Anı berg-i güle her şeb güzel taḥrîr ider mehtâb

müfredât Olmasun mı la‘lüňe yâḳût-ı aḥmer teşne-leb
Saňa ey kâfir-peçe dûzaḫda aḫker teşne-leb

Ebruvânuň gerçi naẓm-ı ḥüsne maṭla‘ gösterür
‘Âḳıbet bir gün ḫaṭ-ı la‘lüňde maḳṭa‘ gösterür

Ḳânûn-ı bezmi ḳurdı felek rişte riştedür
Sanṭûr u berbaṭuňda ḳulaġı kiriştedür

Âsiyâba göyinüb ṣanma ki gendüm ögütür
Vaṭanın yâd idicek ṭaşlar ile dögütür

Tiryâki ṣâimâne bu vaż‘ı güzel ṣatar
Tenhâca yerde elde ġıdâsın atar ṭutar

KÂMÎ: Yaḥyâ Bey Maḥallesi’nden Ḥâfıẓ Meḥmed Şerif Efendi’dir. Erbâb-ı ḥireften olup ḥâlen Eski Câmi‘-i şerîf ḳurbunda vâḳi‘ dükkânda ḳadayıfçılıḳ ile istiḥṣâl-i emr-i ma‘îşet eylemektedir. Bu ġazel onuňdur.

ġazel Emr-i künle maẓhar-ı ḳudret-nümâdur kâinât
Ḥikmet-i yezdâna baḳ ḥayret-nümâdur kâinât

Cûşa geldi bâde-i ḥubbiyle deryâ-yı ‘adem
Ṣaçdı dürr ü gevheri şevket-nümâdur kâinât

Bâ‘iş̱-i îcâd-ı ekvân bir tecellî neş’esi
Ṣun‘-i Ḥaḳla ẕerre-i kes̱ret-nümâdur kâinât

Ehl-i ‘ışḳ ‘ibret göziyle seyr ider âlâyişi
Nice elvân gösterür ‘ibret-nümâdur kâinât

S̱ervet ü sâmânına aldanma dehruň Kâmîyâ
Bir ḫayâldür ṣûretâ ṣafvet-nümâdur kâinât

(s.537) KERÎMÎ: ‘Aṣr-ı Süleymân Ḫânî şu‘arâsındandır. Bu beyt Edirne ḥaḳḳında söylemiş olduğu şehrengizindendir.

beyt Şîve vü ḥâlet gerekdür gözlerinde dilberüň
Ḳaralıḳ dirseň bulınur kelle-i mismârda

KESBÎ: Nâmı Meḥmed’dir. Şâhidî merḥûmuň aḥfâdındandır. Zümre-i sipâhıň a‘yânından ve dîvân-ı küttâbıň eşrâfından olduğundan başḳa bir çoḳ menâṣıb daḫi żabṭ etmiş bir pîr-i rûşen-żamîr idi. Târîḫ-gûylıḳta mâhir ems̱âli nâdir ṭalîḳu’l-lisân bir şâ‘ir-i ṣâḥib-i dîvândır. Târîḫleriniň kes̱retine mebnî onları başḳa ve ḳaṣâid ü ġazeliyâtını başḳa bir dîvân olmaḳ üzere tertîb etmiştir. Bu eş‘âr âs̱âr-ı güftârındandır.

ġazel Dil-ḫasteye âb-ı leb-i dilber birebirdür
Ḫamyâzeye de şerbet-i sükker birebirdür

Ḫûn-ı dili aḳıtmaġa nevek-i müje besdür
Nabża göre ḳan almaġa neşter birebirdür

‘İşret giderür dilde olan şûr-ı melâli
Def‘-i ġama nûş-ı mey-i aḥmer birebirdür

Efsûn ile mânend-i perî ṣayda ṣavaşma
Râm itmege ol sîm-teni zer birebirdür

Maġlûb-ı hevâ ‘illetine Kesbî raḳîbüň
Tedbîr-i devâ semm-i mükerrer birebirdür

naẓm Ser-i kûyına yârüñ bâd-ı âhum reh-nümûn mıdur
Yaḳan şem'-i ümîdüm âteş-i sûz-ı derûn mıdur

Şafaḳ ṣanmañ döküldi bâdesi taḥrîk-i âhumdan
Şeh-i 'aşḳum felek bezmümde câm-ı ser-nigûn mıdur

naẓm Seyr-i dîdâr-ı yâr iden düşde
Gûyiyâ 'âlem-i viṣâldedür

Bâġa 'azm it hevâ ne germ ü ne serd
'Âlemüñ zevḳi i'tidâldedür

Bu edâlar ki sende var Kesbî
Ṭûṭî-i şekkerîn maḳâldedür

müfredât Yansa ger nâr-ı tecellâ-yı viṣâl-i yârdan
Dönmeye Mûsâ-ṣıfat dil rü'yet-i dîdârdan

Uçurdum bir kebûter şâhbâzum ḳaldı âzâde
Göñül bir dilber ile çift olur elbette tek ṭurmaz

Meymenet-âgîn-i şehr-i dil-güşâdur Edrine
Ṭarḥ-ı maṭbû'ı güzel zîbâ binâdur Edrine

Fetḥ-i Baġdâd'a bu târîḫi demiştir:

Şehr-i yâr-ı ehl-i sünnet ḥażret-i Sulṭân Murâd
Ol muḥibb-i ḫanedân-ı çâr-ı yâr-ı bâ ṣafâ

Ol ki seyle şehr-i Baġdâdı getürmekde ele
Sarf-ı maḳdûr eyledi râh-ı ġazâda ḥâliyâ

Kesbi daḫi bu sürûr ile didi târîḫini
Cehd idince sünniyân fetḥ oldı bürc-i evliyâ

Mûmâ ileyh Kesbî Efendi evâḫir-i 'ömründe ṣalâḥa meyl edip Edirne'den İstanbul'a naḳl eden vâ'iẓ Maḥmûd Efendi'den aḫz-ı yed-i inâbetle ṭarîḳe deḫâlet etmiş idi. Sene-i meẕkûrede müşârun ileyh Maḥmûd Efendi'niñ vuḳû'-ı vefâtından kendisi müteeṡṡir olmaġla yevm-i vefâtında *"İlâhî benüm daḫi rûḥumu ḳabż eyle*" diye du'â etmiş ve bi ḥikmetu'llahi teâlâ bir ḫafta

mürûrunda biň elli rebi‘u'l-evvelinde ol daḫi vefât etmiştir. Bu mıṣra‘ vefâtına târîḫtir.

mıṣra‘ Ola Kesbî Efendi'niň maḳâmı cennet-i me'vâ

‘İbret-nümâ-yı Devlet nâmında bir eṡeri olduğu mervîdir. (**s.538**) ‘Ayşeḳadın Ḫanı'nıň ḳapısı bâlâsındaki târîḫ bu ẕâtıň eṡeridir.

KESBÎ-İ DİGER: Nâmı Muṣṭafa'dır. ‘Aṣr-ı Sulṭân Muṣṭafa Ḫân-ı Ṡâliṡ'te gelen şu‘arâdandır. Ẕikri Ravżatü'l-Ḫaṭṭâṭîn'de daḫi mesbûḳtur. Bu eş‘âr âṡâr-ı güftârındandır.

ġazel

Lem‘a-i ḥüsnüň żiyâ-i aḫterîdendür senüň
Vaṣf-ı dendânuň ṣıḥâḥ-ı cevherîdendür senüň

Ârzû-mend-i muṣaffâ-yı lebüňdür ṭûṭiyân
Kim müzâc-ı la‘l-i nâbüň sükkerîdendür senüň

Nâfe-i misk-i Ḫoten'de yoḳ bu bûy-ı müşg-nâb
‘Iṭr-nâk-ı kâkülüň kim ezferîdendür senüň

Zülfiḳâr-ı naẓra-i ġamzen ider ḳaṣd-ı helâk
Saṭvet-i iclâl-i çeşmüň ḥayderîdendür senüň

Nükhet-i ṣahbâ-yı şevḳüňle dil oldı mest-nâk
Nüzhet-i ünsüň şarâb-ı aḥmerîdendür senüň

Olmadı ülfet-nümâ Kesbî-i zâra vuṣlatuň
Ḫilḳatuň Âdem velî aṣluň perîdendür senüň

müfredât

Çıḳar bir pâre-i ‘ûd-ı siyehden dûd-ı dür gûyâ
Umulur kim belürmiş ḫâl-i müşk-i fülfül üstinde

Poyraz bu gice ṣubḥa ḳadar esdi ṣavurdı
Bî-çâre kömürsüzleri hep ḳaṣdı ḳavurdı

‘Uşşâḳa kebûter gibi hep dem-keş olurlar
Zîrâ ki maḥabbetdedür anlar kümesiyle

Râm idince ol hümâ-yı nâzı ḳuşbâzuň biri
Hep görenler didi Kesbî işte bu ṭutmış ḳuşı

Yalňızgöz Köprüsü caddesindeki sebîliň târîḫi bunlarındır. Bu târîḫe naẓaran kendisiniň biň iki yüz on iki târîḫinde irtiḥâl ettiği aňlaşılmıştır.

KEŞFÎ BEY: Devr-i Selîm Ḫân-ı S̱ânî şu‘arâsındandır. Ṭarîḳ-i ‘ilmden meslek-i kitâbete sülûk etmiş ve ba‘dehû pâye-i imârete ḳadem başmış ve muaḫḫaren dîvân kâtibi olmuş idi. Evâḫir-i Sulṭân Süleymân Ḫânî’de vefât eyledi. Âs̱âr-ı ‘ilmiyelerinden *Târîḫ-i Sulṭân Selîm Ḫân* ‘ünvânlı iki cilde müretteb bir es̱eri dersa‘âdette Yerebatan’da Es‘at Efendi Kütüpḫânesi’nde maḥfûẓdur. Bu ebyât âs̱âr-ı şi‘riyelerindendir.

Gördükde oldı ḳaşuňı şol deňlü bî-mecâl
Ancaḳ gelür bir aya degin yerine hilâl

Kec baḳdı meğer yüzine sen ḳıble-i cânuň
Çekdi gözine mil müjeň ḳıble-nümânuň

Ḥayât-efzâ-yı ‘âlem rûḥ-baḫş-ı mürde-i ġamsın
Hemân bir ḫastenüň cânı degülsin cân-ı ‘âlemsin

KEŞFÎ-İ DİGER: Zübdetü’l-Eş‘âr żabṭınca Edirnelidir. Bu beyt güftârındandır.

beyt Gören şâd oldıgum zâhirde ṣanur ‘âlemüm vardur
Anı bilmez ki ṭaġlarca derûnumda ġamum vardur

GÜFTÎ: Dervîş Muṣṭafa’dır. Ṣafâyi Tez̲kiresi beyânınca evâil-i ḥâlinde dervîşân-ı bî nâm u nişân zümresine sâlik olup nice zamân seyâḥat ile taḥṣîl-i ma‘ârif-i bisyâr etmekle bir şâ‘ir-i bî naẓîr ü bir kâmil-i maḥmidet-semîr olup biň altmış iki târîḫinde vefât etmiştir. Bu beyt âs̱âr-ı şi‘riyesindendir.

beyt Bize biň dürlü ṣûret gösterirsin ‘ışḳ-ı yâr ile
Sen ey çerḫ-ı denî-perver döner fânûsa beňzersin

GÜFTÎ-İ DİGER: ‘Ali Efendidir. Edirne’den ẓuhûr ve âfitâb-ı feyż-i ezelîden istifâża-i nûru’ş-şu‘ûr edip ‘ulemâ-i kirâmıň birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyip devr-i merâtib ve aḫz-ı revâtib ederek ḳırḳ aḳçe medreseden sâlik-i **(s.539)** ṭarîḳ-i ḳażâ ve mâlik-i ezimme-i ḥükm ü imżâ olup Rumeli ḳalem-revinde bir ḳaç manṣıba ḳadı olduḳtan ṣoňra biň seksen sekiz târîḫinde vefât eyledi. Âs̱ârından müretteb dîvânı ve hezl-gûne manẓûm “*Tezkiretü’ş-Şu‘arâsı”* ve biň elli târîḫinde naẓm olunmuş yedi yüz seksen beyti şâmil *“Ġam-nâme*” ‘ünvânlı ve biň altmış bir târîḫinde altı yüz ḳırḳ dört beyti ḥâvî “*Şâh ü Dervîş*” ‘ünvânlı hikâyeleri vardır. On iki imâm vaṣfında bir manẓûm te’lîfi daha olduğu Ṣafâyi Tez̠kiresi’nde mez̠kûr ve dîvânı dersa‘âdette Ḥamîdiye Kütüpḫânesi’nde maḥfûẓdur. Bu eş‘âr maḥṣûl-ı ṭab‘-ı dürerbârlarıdır.

ez ḳaṣâid

Sipihruň devri şimdi şîve-i iḳbâle mebnîdür
Ḳażâ âyîn-i bend-i rûz-ı bâzâr-ı temennîdür

Ḥayât-ı tâze irdi mürde-gân-ı ‘âlem-i ḫâke
Meğer şimdi nesîm-i ṣubḥ-dem enfâs-ı ‘Îsîdür

Ne ṣûret ‘arz iderdi ‘âleme Bihzâd-ı endîşüm
Ḳalem zîrâ kef-i naṭ‘ımda reşk-i kilk-i mânîdür

ġazel

Görince ol mehüň dil tâb-ı ḥüsn-i mihr-pîrâsın
Ḥarîr-i dîdeye naḳş itdi taṣvîr-i dil-ârâsın

Yine ḳatl-i dil-i erbâb-ı ‘ışḳa bir nigeh besdür
Ne lâzım ġamze çekmek tîġ-i nâz-ı sîne-fersâsın

Elinden câm alsaḳ sâḳî-i meh-pâre-i bezmüň
Ḳoparsaḳ gül-bün-i ḥüsnüň yine bir verd-i ra‘nâsın

Geçer ol serv-i serkeş sâye-i luṭfın dirîġ eyler
Ser-i râhında ḫâk olmış görürken cân-ı şeydâsın

Felek dirîne ḫaṣm-ı ehl-i isti‘dâddur Güftî
Anuň kim gördi feyż-i gerdiş-i câm-ı tevellâsın

ġazel

Şaçıldı âteş-i ruḫ-ı cânân ṭaraf ṭaraf
Yandı yaḳıldı ʻâşıḳ-ı sûzân ṭaraf ṭaraf

Berdâr-ı zülfüñ olmaġa bir ḳılca cân ile
Zencîrini sürer dil-i ḥayrân ṭaraf ṭaraf

Üftâde itdi fitne-i âḫir zamân beni
Hep cüst ü cûya düşdi civânân ṭaraf ṭaraf

Ol çeşm-i mest ḫançer-i sertîz gösterüb
Cân aldı ṣatdı ġamze-i fettân ṭaraf ṭaraf

Ey Güftî mâh-ı nev gibi evrâḳ-ı şiʻrüñi
Bir birlerine göstere ʻurefân ṭaraf ṭaraf

ġazel

O şûḫuñ sâʻid-i sîmîn rûy-ı âteşînin gör
Riyâż-ı behcetüñ yaʻni gülin gör yâsemînin gör

Temâşâ eyle yer yer sînem üzre penbe-i dâġum
Muḥaṣṣal bâġ-ı ʻışḳuñ lâle-i ḥasret zemînin gör

ʻAceb mi naḫl-i ḳaddi fitne-ḫîz-i mülk-i ḥüsn olsa
Füsûn-ı çeşm-i mest ü ġamze-i siḥr-âferînin gör

Esîr eyler dili nâz u ʻıtâb-ı ġamzesi âḫir
Nevâziş-gârî-i ebrûsını çîn-i cebînin gör

Ne yüzden çehre-perdâz oldı Güftî şâhid-i naẓma
Edâ-yı dil-keş ü taʻbîr-i şûḫ u dil-nişînin gör

nâ tamâm ġazel

ʻÂşıḳuñ sûz-ı dili dâġ-ı serinden bellidür
Şuʻle-i âteş ẓuhûr-ı aḫkerinden bellidür

Âteş-i ʻaşḳuñla dil bir dâġ-ı ḥasretdür belî
ʻAdl-i şâhî intiẓâm-ı kişverinden bellidür

Feyż-i istiʻdâdı Güftî bâġbân-ı fikretüñ
Şîve-i ter destî-i kilk-i terinden bellidür

(s.540) ġazel

Gird-i la'linde o ḫaṭ-ı müşk-bârı seyr idüň
Sebze bitmiş ġoncede feyż-i bahârı seyr idüň

Cilve-ger neẓẓâre-i nûr-ı ruḫ-ı hûy-gerdesi
Âb u tâb-ı dîde-i ḳulzüm niṡârı seyr idüň

Ârzû-yı bûse-i dâmâne nâz eyler daḫi
Reh-güzâr-ı yârda cism-i ġubârı seyr idüň

İtmede her dem heyûlâ-yı ḫayâle ḳaṣr-ı rûḥ
Mâni-i endîşe-i Güftî-i zârı seyr idüň

rubâ'î

Ey münşî-i rûzigâr-ı naḳḳâş-ı żamîr
Olma ġalat-ârâ-yı rüsûm-ı tedbîr
Olmaz raḳam-ı baḫtı sefîd ehl-i dilüň
Ger levḥa-i âfitâba itseň taḥrîr

müfredât

Üftâde ḫâṭırum ġam-ı 'aşḳa kepâdeyüm
İşkeste beste-dil-şüde-i Oḳçu-zâdeyüm

Mezâḳın zîr-i ḳahr u mihnet-i eyyâm-ı telḫ itmiş
Lebüňden 'âşıḳ-ı bî-ṣabr u dil bir pâre ḳand ister

Ġam-nâme'niň ibtidâsı budur: [110]

Ṣad ḥamd Ḫudâ-yı zü'l-celâle
Ol ḫâlıḳ-ı kevn ü lâ-yezâle

Ṭarḥ-efgen-i kâḫ-ı çarḫ nedür
Ḳandîl-i fürûz-ı bezm-i ḫâver

Efrâşte-sâz-ı râyet-i mâh
Pür-nûr-ı kühen bidâyet-i mâh

Âyîne-i mâha incilâ-baḫş
Hem dîde-i aḫtere żiyâ-baḫş

[110] "Gam-nâme" manzumesi çeşitli kaynaklarda geçmesine rağmen bulunamamıştır. Bursalı Mehmet Tahir, Osmanlı Müellifleri adlı eserinin 2.cilt, 391. sahifesinde "Gam-nâme ismindeki manzumeyi ihtivâ eden mecmua Edirne'de Sultan Selim Kütüphanesindedir" diyor. Ayrıca Fuat Köprülü de ondan bahsetmektedir. Bulunamamış olmasına rağmen eserin varlığı Ahmet Bâdi'nin verdiği bu örnekle daha da kuvvetlenmiştir.

Ol râtibe-kâr-ı lâ-mekânî
İtdi meh-i bezm-i âsumânî

Şâh ü Dervîş’iň ibtidâsı budur:

Ḥamd-i Ḫudâvend-i cihân-âferîn
Zîver-i tebyîn-i beyân-âferîn

Ṭarḥ-ı nev-efgende-i ibdâ‘-ı kün
Râst-ı berârende-i çerḫ-ı kühen

Tâbda rûy-ı ḳamer ṭal‘atân
Encümin efrûz-ı perî-siretân

Ol ki virüp meclis-i gerdûna zîb
Eyledi ibdâ‘-ı firâz ü nişîb

Manẓûm olaraḳ hezl-gûne yazdığı Teẕkiretü’ş-Şu‘ârâ’sında kendi ḥaḳḳında söylemiş olduğu ebyâttır. (Mes̱nevî) [111]

Güftî-i bed ḫayâl-i Edirnevî

Mülk-i Rûm’uň ḥarîf-i bed-şinevî
Güftî-i ibne-kâr-ı Edirnevî

Bî nevâ-yı Zuḫal-sitâre-i ġam
Herze-güftâr-ı meclis-i ‘âlem

Yâve-perver ẕügür-i kîse-kebûd
Şâ‘ir-i köhne-gûy-ı tâze-nümûd

Sifle-inkâr-ı bezm-i bî bâkî
Mütelâşî ḳadîd (ü) tiryâkî

Bezm-i dehruň tamâm-ı dil-ḫûnı
İbnenüň Bû ‘Alî-i gerdûnı

Ya‘ni ibne cemâ‘at-ı dehre
Mütelâşî imâm-ı bî behre

---

[111] Kaşif Yılmaz (Haz.) (2001): *Güftî ve Teşrîfâtü’ş-Şu’arâsı*, A.K.M.B.Yayınları. Ankara: s.200-204

Ṣaff-ı cem'-i namâziyâne-künûn
Ḫalḳa-gîr-i namâz-ı ibne-nümûn

Olmaz anuň ḥarîf (ü) pâdâşı
'Âlemüň merdüm-i Ḳızılbaşı

(s.541) Ne berehmen ne rind ü ne zâhid
Küfr ü ilḥâda vâriṡ-i vâḥid

Düşmen-i zühd ü verâ'-endîş
Şaḫṣ-ı islâm (ü) küfr hem der-pîş

Rûze-telḳîn ü rûze-mu'tâdân
Rind-i mîrâṡ-ḫˇâre-i Ramażân

Eyler ol ser-girân-ı bed-güheri
Ramażânı delîl-i rûze-ḫûrı

İder ol bî dimâġ (u) bed-ḫˇâhiş
Ramażânı bisâṭ-ı bezm-ḫûriş

Lîk şaḫṣ-ı süḫan-şinâsîdür
Ḫâtem anuň süḫan-gedâsıdur

Ġurbet-âyîn-i dâr-ı şehr-i ḫudî
Dâġ-ber-dâġ-ı şehriyân-ı bedî

Dâġ-ı yârân-ı nâ-maḥal-perdâz
Ḫâne-i ġurbete bisâṭ-endâz

Ülfet endûz-ı mülk-i ġurbetdür
Ser-girân (u) vaṭan ferâġatdür

Vâdî-i rûzgâr-ı ümmîde
Pîşgâh-ı diyâr-ı ümmîde

Ḫâr-ı ṣaḥrâ-yı vâ-güzâştını
Çehre-fersûd-ı 'arża-daştını

Ye's-peymûde-i heves-encâm
Dâġ-ı dil-zâd-ı mâder-i eyyâm

Her ne zamân dl-siyâh u tîre-çerâġ
Ġonce-i ḫâr-zâd-ı dâmen-i bâġ

Râh-ı ümmîde dîde-dûḫteyi
Dil-ḫırâş-ı sitâre-sûḫteyi

Şi‘ri mecmu‘a-i ġalaṭ-ma‘nâ
Hezeyân-ı miyâne-i ḥummâ

Küfr ü islâm germ-i ġavġâda
Kûşe-i deyr-i mülk-i ma‘nâda

Ṭab‘ı ol büt-perest ü bed-hencâr
Secde-âver ü sâye-i dîvâr

Eylemez bâ-tekellüfât-ı ṣarîḥ
Çûb-ı a‘mâyı ḫâmeye tercîḥ

Ḳalemi şehr-i nüktede her an
Pâsbân-ı maḥalle-i düzdân

Ḥücresinde o ibne-kâr-ı be-nâm
Olsa sîm-âb dâde-i ârâm

Olur itdükçe ibneye şeb-gîr
Der ü bâmında ser-firâḫte-gîr

Olmış idi netîce-i encâm
Aňa destâr ‘alâmet-i islâm

‘Âḳıbet itdi rûzigâr-ı ḳażâ
Anı da bey‘-i men yezîd-i cefâ

Ber ṭarâf oldı çün o ḳayd-ı tamâm
Oldı ruhbân-ı ṣûret-i islâm

Eylemez şîve-i müselmânî
Hiç pezîrâ-yı dâġ-ı ruhbânî

Oldı mânend-i mihrez-i ‘uryân
Şimdi ruhbân-ı ẕille-i hîzân

Ba'd-ezîn eyler anı çarḫ-ı 'anîd
Büt-perestân-ı Rûm'a metropolid

Belki eyler sipihr-i küfr-endîş
Deyr-i kevn-i bütân-ı Rûm'a keşîş

Elde eyler o küfr-senc-i ḳadîm
Ẕilleden 'arż-ı şekl-i micmer-i sîm

Ḥâşe li'llah bu güft ü gû-yı ḳabîḥ
Ola nakl-i ṣarîḥ (ü) ḳavl-i ṣaḥîḥ

Lîk ber-muḳteżâ-yı ḥükm-i maḥel
Oldı şarṭ-ı idâre-i cedvel

(s.542) Bu ḳadar güft ü gû-yı nâ-çespân
Oldı ser-meşk-i nükteye 'unvân

Ola mı sîre-i Müselmânî
Vaḳf-ı 'uryân-tenî-i ruhbânî

Maşrıḳ-ı dînüñ o ṣabâḥıdur
Bang-i ḥayyi 'ale'l-felâḥıdur

Meşreb-i zühde vâye-baḫş namâz
Rûzgâr-ı ṣalâḥa ḥükm-ṭırâz

Berhemen-şîve-i Müselmânî
Ḳuṭb-ı pergâr-ı büt-perestânî

Bü'l-'aceb ḥâldür ki çerḫ-ı denî
İtmede anı ḥarf-i dil-şikeni

Ḥükmi yoḳ rûzgâr iḥsânuñ
Es̱eri yoḳ kerem-pesendânuñ

Mübdi'-i rûzgâr-ı hây-ı diger
Ḥisseti dehre eylemiş mısṭar

Emr-i iḥsân ḫayâl-i hiç nümûd
Ḫˇâhiş-i cûd dâġ-ı ġam-peymûd

Kimseden kimseye ḥimâyet yoḳ
Ya'ni dünyada ehl-i himmet yoḳ

Ḫ˘âh sen dâġ-ı sîne iẓhâr it
Ḫ˘âh sûz-ı sekîne iẓhâr it

Eylemez cûd-meşrebân-ı leîm
Revîş-i cûd (u) himmeti taḳdîm

Semt-i ḥisset bulup tamâm-ı niẓâm
İrdi bir ḥâle gerdiş-i eyyâm

Şimdi olur nigâh rencîde
Men'-i isrâf-ı kûzdan dîde

Ba'd-ezîn ey sirişk-i baḥr-emvâc
Dîdeye olmasun naẓar muḫtâc

Reşk-i nev-devletân-ı dil-şikene
Ḫışm ider 'arż-ı iḥtiyâc idene

Ger ġalaṭ-semt-i ḫ˘âhişe gidesin
Vây eger 'arż-ı iḥtiyâc idesin

Saňâ nev-kîse-gân-ı çarḫ-ı denî
Eyler izḥâr dâġ-ı dil-şikeni

Pes-ezîn ḥâlüňe nigâh itmez
Menzil-i iltifâtda râh itmez

Çekemem menzil-i icâbete ser
Ḳalmamış nâvek-i du'âda eṯer

Gûyiyâ olmış ey dil-i bed-şâḫ
Meclis-i ḳurbda du'â-küstâḫ

Besdür ey ḫâṭır-ı heves-meyyâl
Bu ḳadar güftügû-yı ṣûret-i ḥâl

İtsün iṡbât-ı müdde'a yek-bâr
Ḳayd-ı temyîz-i nüsḫa-i eş'âr

KENZÎ: Biň iki yüz on târîḫinde Ḳıbrıs Cezîresi'nde ḳadem-nihâde-i sâḥa-i vücûd olup taḥṣîl-i bıżâ'a-i isti'dâd ü istîhâl ettikten ṣoňra Bektâşî ṭarîḳine bi'l-intisâb eline bir saz almış beyt:

Demişler şâ'ir-i meydân çıḳar mı şehr-i Ḳıbrıs'da
Didüm Kenzî ḥaḳîḳatdür faḳaṭ bir dâne ben çıḳdum

Beyti medlûlünce memleket memleket ṭolaşaraḳ Edirne'ye gelip teehhül ü tavaṭṭun etmiş ve ḳahveḫânelerde saz şâ'irliğiyle tedârik-i esbâb-ı ma'îşet eylemekte bulunmuş olduğu ḥâlde biň iki yüz elli beş târîḫinde vefât etmekle Muṣallâ Baḳḳalı öňündeki ḳabristanda medfûndur. Bu beyt vefâtına târîḫtir.

târîḫ 'Azm-i 'uḳbâ eyledigin gûş idenler fevtine
Didiler târîḫ Kenzî çekdi dünyâdan ayaġ

Dîvân olacaḳ ḳadar eş'ârı vardır. Bu eş'âr güftârındandır. Ġazel:

(s.543) Nice bir hicrüň ile âh ideyüm ey yüzi mâh
Ḳorḳaram âyîne-i ḥüsnüňe te'sîr ider âh

Âh-ı 'âşıḳ ḥazer it münkesir eyler ḳadüň
Bâġbân kim ṣaḳınur nevresi yelden her gâh

Nergis-i çeşmine maẓhar düşebilsem o şehüň
Gâhîce bendesine eylese bir nîm-nigâh

Ey ṭabîbüm şeb ü rûz 'arşa çıḳar efġânum
Olmaduň gitdi benüm derd-i dilümden âgâh

Kenzî'nüň râz-ı dilin kimseler idrâk itmez
Sen bilürsin benüm aḥvâlümi yâ ḥażret-i şâh

müfredât Fitne-i ḫâl-i ruḫı yârüň yine gösterdi baş
İki ġamzeye taḥammül yoġiken çâr oldı ḳaş

Bu 'âlem dâr-ı miḥnetdür gelen gitdi giden gelmez
'Acâib sırr-ı ḥikmetdür gelen gitdi giden gelmez

Gülsitân-ı 'âleme geldük bahârın görmedük
'Andelîb olduḳ velakin gül'izârın görmedük

ḤARFÜ'L-LÂM

LEBÎB: Nâmı Aḥmed'dir. Ḥacı Ḥallaç Maḥallesi'ndendir. Sâbıḳu't-terceme Gülşenî şeyḫi İbrâhim Efendi-zâde Kâmî Efendi'niň birâderi Emîniyye nâm-ı diğerle Ṣarıcapaşa Medresesi müderrisi el-ḥâc Muṣṭafa Efendi'niň ferzend-i mihteridir. Taḥṣîl-i dest-mâye-i isti'dâttan ṣoňra Ebe-zâde 'Abdu'llah Efendi'den ḳarîn-i şeref-i mülâzemet olup dil-şâd olmuşlar idi. Bu ebyât güftârındandır.

ḳıṭ'a

Cihân faḫrı resûlüň vâlidîni ḥaḳḳına inṣâf
Düşer mi iḫtilâf-ı ḳîl ü ḳâl itmek bu ümmetden

Vücûd-ı bî-naẓîri 'âleme şems-i hidâyetdür
Ṭoġar necm-i sa'âdet şübhe yoḳ bürc-i sa'âdetden

müfredât

Ben o şûḫ-ı bî-vefâdan vuṣlat ümmîd eylemem
Ol perîden böyle insâniyyet ümmîd eylemem

Bir rütbede çabuklıgı var ġamzelerüň kim
Nâz-ı nigeh-i 'aşḳda oynar o resen-bâz

LUṬFÎ: Nâmı Lüṭfu'llah'tır. Devr-i Selîm Ḫân-ı S̱ânî şu'arâsındandır. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan dört târîḫinde vefât etmekle İstanbul yolunda Murâd Baba Ḳabristanı'nda medfûn ve naḳş-ı seng-i mezârı bu târîḫ-i mevzûndur.

târîḫ

Fâiḳu'l-aḳrân maḫdûm-ı güzîn
Ya'ni Lüṭfu'llah ol ẕât-ı şerîf

Naẓm ü nes̱r ile ferîd-i 'aṣr idi
Şi'ri rengîn idi inşâsı laṭîf

Didi târîḫin idüp hâtif du'â
İde Lüṭfu'llah'a raḥmet o Laṭîf

BÂBÜ'L-MÎM

MİS̱ÂLÎ BEY: Nâmı Ḥasan'dır. Muḳaddimen erbâb-ı ḥireften olduğu ḥâlde sa'y ü ġayreti s̱emeresi olaraḳ dîvân-ı hümâyûn küttâbı silkine deḫâlet eylemiş idi. Kendisi râġıb-ı ma'rifet ü kemâl olduğu cihetle şu'arâ-yı zamânıň bî-mis̱âli idi. Biň on altı târîḫinde vefât eyledi. Tîġî Bey bu târîḫi demiştir.

târîḫ İşidüp Tîġî fevtin didi târîḫ
Mis̱âlî göçdi bu dâr-ı fenâdan 1016

(s.544) Bu mıṣra' daḫi vefâtlarına târîḫtir.

mıṣra' Hiç dehre mis̱âli gelmedi ḥayf

Bu eş'âr güftâr-ı dürerbârlarındandır.

ġazel Câme-i sürḫ u kebûd içre nihândur ḫançerüň
Ṣan şafaḳ üzre hilâl-i âsümândur ḫançerüň

Âsümânda mâh-ı nev deryâda mâhî ḫavf ider
Mâhdan mâhîye dek ḥükmi revândur ḫançerüň

Teşne diller gördiği demde nola cân virseler
Bir güzel belden çıḳar âb-ı revândur ḫançerüň

Şöyle geçkindür ki ḳında yattığın bilmez şehâ
Ġamze-i ḫûnrîz-i mestüňden nişândur ḫançerüň

Ṭatlu dillerle Mis̱âlî'nüň girübdür göňline
Gûyiyâ bir dilber-i şîrîn-zebândur ḫançerüň

ġazel Pâ-yı semendüň öpmeden itdüň güzâr ḥayf
Ḥayf oldı ben fütâdeye ey şehsüvâr ḥayf

Biň nâle itdi ḳoymadı gûşına şâh-ı gül
Bâġ-ı cihânda bülbüle oldı hezâr ḥayf

Bir gice ḳal benümle didüm ḳalmadı o mâh
Gitdi müyesser olmadı vaṣl-ı nigâr ḥayf

Ḥaḳḳ ḳâżî olıcaḳ umaram ḥaḳḳumı alam
Şol deňlü eyledüň baňâ ey şehsüvâr ḥayf

İrgürmedi ġubârumı kûy-ı nigâra âh
Ḥayf itdi ey Mis̱âlî baňâ rûzigâr ḥayf

ġazel

Dimezsin pây-bûs-ı ‘âşıḳ-ı zâra maḥaldür bu
Öperler sâ‘id-i sîmînüňi eller güzeldür bu

Ḳoyup kûyuňda göňlüm râh-ı ‘ışḳuň iḫtiyâr itdüm
Göňül ḳalsun begüm yol ḳalmasun dirler mes̱eldür bu

Riyâżetle eger ṭopraġı altun itseň ey zâhid
Senüň ‘aşḳ içre ‘ilmüň yoḳdurur başḳa ‘ameldür bu

Yeter fikr eyle ey dil kâkül-i müşkînini yârüň
Anuňla kimse çıḳmaz başa bir ṭûl-i emeldür bu

H̱aṭ-ı ruḫsârı vaṣfında o mâh-ı ‘âlem-ârânuň
Naẓîre dinmez aňa ey Mis̱âlî bir ġazeldür bu

ġazel

Ḳaçan kim gelse sâḳî bâde-i gül-reng meydâne
Ṣafâ ile o dem raḳṣa girer meclisde peymâne

Atup dûd-ı dilüm eflâke yer yer âsumânîler
Şerâr-ı nâr-ı âhum yanmaḳ ögretdi gül-efşâne

Tenüň ḫâkile yeksân eyler ayaġına yüz sürsek
Ṣu gibi aḳma ey dil gördügüň serv-i çemânâne

Keşâkeşde ḳalursın şâne gibi ‘ömrüň olduḳça
Dilâ ṭolaşma ‘aḳluň var ise giysû-yı cânâne

Mis̱âlî-veş göründi boynı baġlu bende olmışdur
Ne reng itdi görüň yâkût-ı la‘l-i yâr-ı mercâne

müfredât

Her gören bende geçerse nola ‘Abdu’llahı
Şâhdür ḥüsn iline kâküli tuġ-ı şâhî

Sende bir ‘âlem var ey İskender-i Yûsuf-liḳâ
Baḳdıġuň mir’ât olur âyîne-i ‘âlem-nümâ

Dostlar ḫâne-i aġyâre meded uġramasun
Yoḫsa ol şûḫ-ı cefâ-pîşe belâya uġrar

Ḳatl itmege beni o cefâ-cû arar yürür
Sevmez şu deňlü bendesini bulsa öldürür

Ḫâr u ḫâsı cem‘ olsa ey gül-ruḫ ser-fîse ne var
Âdemüň başına çoḳ nesne getürür rûzigâr

Didüm ey meh göremem gün yüzüňi aġlamadan
Didi ol şûḫ-ı cihân bir daḫi baḳ gözüňi sil

(s.545) Bir selâmuňa senüň degmemiyüz ey meh-rû
Lâyıḳ olsun mı gel insâf it elüň gögsüňe ḳo

Felekde kimseye baş eğmezem ey ḳaşları ġarrâ
Ḳanâ‘at itmek olur bir dilim nâna helâl-âsâ

Sa‘âdet ile gelür diyü ‘ıyd-ı ferruḫ-fâl
Hilâl-i şehr evcine çıḳdı idüp istiḳbâl

MECDÎ: Ḳużâttan Meḥmed Efendi'dir. Fażâil ü ma‘ârifte câhı refî‘ ü mecdi es̱îldir. Âḫî-zâde Meḥmed Efendi'den mülâzim ve ṭarîḳ-i ḳażâya ‘âzim olup ol zümreniň eşrâfından olmuş idi. Ṭoḳuz yüz ṭoḳsan ṭoḳuzda vefât eyledi. Bu mıṣra‘ irtiḥâllerine târîḫtir.

mıṣra‘ Mecdî'ye raḥmet ide Rabb-i mecîd

Ṭaşköprü-zâde merḥûmuň ṭoḳuz yüz altmış beş senesinde te'lîfe muvaffaḳ olduğu "Şaḳayıḳ-ı Nu‘mâniye" nâm es̱er-i mu‘teberini ṭoḳuz yüz ṭoḳsan beş senesinde bî-naẓîr inşâ ile lisân-ı azbü'l-beyân-ı Türkîye tercüme etmiş ve tercümeniň münâsip maḥallerini birer miḳdâr da tenzîl ederek ismini "Ḥadâyıḳu'ş-Şaḳâyıḳ" tesmiye eylemiş ve biň iki yüz altmış ṭoḳuz târîḫinde ṭab‘ ü nes̱r olunmuştur. Bu eş‘âr güftâr-ı dürerbârlarındandır.

ġazel Sâġarı elden ḳomaz meyḫˇâre bir ben bir ḥabâb
Bî dil ü sergeşte vü âvâre bir ben bir ḥabâb

Dîdesi pür-ḫûn dimâġında hevâ baġrında baş
Mey-perest ehl-i hevâ bî-çâre bir ben bir ḥabâb

Saňa ḳarşu sâḳiyâ elde ṭutar mir'ât-ı câm
Eyleyen dîdâruňa neẓẓâre bir ben bir ḥabâb

Bâda virmiş devri almaz rûzigârı 'aynına
Baḳmamış bu künbed-i devvâre bir ben bir ḥabâb

Başı ditrer ayaḳ üzre ṭuramaz mest ü müdâm
Mecdiyâ rind-i cihân meyḫâre bir ben bir ḥabâb

ġazel

Lebüň yâd eyleyüb mey sâġaruň aġzın ṣulandırmış
Bu ẕevḳ içre elüň sâḳî çeküb varın ṭolandırmış

Dehân-ı dilberüň vaṣfın şu deňlü âbdâr itmiş
Ki şebnem ġonce-i bâġuň seḥer aġzın ṣulandırmış

Göňül ol serv-i reftâre aḳar bir âb-ı ṣâf iken
Bahâ(r)-ı 'ışḳda seyl-i belâ anı bulandırmış

Çıḳup bâm-ı sipihr üstinde gice âb-ı şebgîrem
Ḫorûs-ı 'arşuň uyḫusın uçurmış ḳuşḳulandırmış

Dimiş ol şâh gelsün itlerümle hem-sifâl olsun
Bu söz Mecdî'yi yârân ortasında ululandırmış

ġazel

Esen olsun cihânda bâd-ı seḥer
Ki getürdi baňâ ṣaçından es̱er

Mâtem-i hecr-i dilbere nisbet
Dügüne varmalı ḳara günler

Kim ki yüzüň ḳoyup baḳa güneşe
Yüzine şa'şa'a ṣoḳar ḫançer

İki ebrûnuň arasındaki ḫâl
Ṣanki ṭâvûsdur açar şeh-per

Cünd-i 'aḳl ile cenk içün Mecdî
Âhdan giydi başına miġfer

ġazel

Gülemez ḳızsa bizüm düşse ʻaceb mi dile tâb
Câm-ı mey menḳıl-ı nâr eẖkeridür âl-i ḥabâb

Ḳaṭrelerdür degil encüm gibi şîşe ayla ḳamer
Çarẖı bî-hûde görüp hecrüň ile ṣaçdı gülâb

Bülbülüň ẖasteligin bilmege remmâl gibi
Jâleler noḳṭa döküp bâġda gül açdı kitâb

(s.546)

Eşk ṣanma yüregim yaġı eriyüb aḳdı
Âteş-i ġamda ciger döne döne oldı kebâb

Cennet-i vaṣla irüb görmege dîdâr kişi
Mecdiyâ dûzaẖ-ı hicrânda çeker ẖayli ʻazâb

rubâʻî

Dûd-ı âhum getürmedi aġyâr
Yük olur bilmeze buluṭ her bâr
Ne ṭurur devr-i gülde ṣûfî kim
İçmege gül gibi bahânesi var

müfredât

Ben ki ḳâf-ı ḳudretüň ʻanḳâsıyam Mecdî baňa
Aġzı ile ḳuş ṭutarsa şâhbâz irmek muḥâl

Nisbet itmez rûyını âyîneye ehl-i ṣafâ
Ṭûṭî-yi gûya ne deňlü söylese andan yaňa

Ṣûfî meyl itmezse mâildür göňül ammâ saňa
İki kişinüň biri ʻâşıḳdurur cânâ saňa

Künc-i belâda gel baňa hemdemlik it didüm
Nola senüňleyüz didi baňa ẖayâl-i yâr

Ḫayli âlûde idi ẖâk-i rehüňde yüzimüz
Anı ey şûẖ-ı cihân yudı arıtdı gözimüz

Eyle merdûdetüň raḳîb-i següň
Olayum ben senüň itüň köpegüň

Mecdî-i dil-figâruň evc-i virdi sînesinden
Peykân-ı ẖûn-feşânuň ṭuyduk hele yataġın

Âh itdürme ḥazer ḳıl bu dil-i pür-hevese
Ḳorḳaram uġrayasın ey yüzi şemʻum nefese

Dendân-ı yârı nisbet iderlerse gevhere
Ġavvâṣlar gelür depesi üstine yere

Sâḳî cemʻ itdi birer ayaġla yârânı
Pâdişehdür nola eylerse ayaḳ dîvânı

MUḤİB: Tercemesi Ravżatü'l-Ḫaṭṭâṭîn'de Meḥmed Muḥib nâmıyla mez̠kûr Yanbolulu Aḥmed Aġa-zâde'dir. Kelâm-ı mevzûn ḳabîlinden olan bu eşʻâr maḥṣûl-ı ṭabʻlarıdır.

[*Yanbolulu Aḥmed nâm z̠âttan s̠emere-i şâḫ-ı vücûd olup Ḳuşcu Ṭoġan Maḥallesi'nde ḳadem-nihâde-i sâḥa-i vücûd olmuştur. Ṭarîḳat-i ʻaliyye-i Naḳşibendiye müntesiblerindendir. Ḫaṭṭ-ı taʻliḳte eski cerîde nâẓırı demekle ʻarîf el-ḥâc Aḥmed Rüşdi Efendi'den tilmiz̠dir. Edirne eyâleti nüfûs ḳaleminde muḳayyed-i s̠ânî idi. Ḥakkâklık ṣanʻatında mahâret-i kâmilesi olduğundan mühr ḥakki için kendisine baʻżen dersaʻâdetten daḫi mürâcaʻat vuḳûʻ bulduğu mervîdir. 1266 târîḫinde vefât etmekle Ḳuşcu Ṭoġan Câmi'i ḫaṭîresinde defn olunmuştur.*] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.388)***

ġazel

Ne deñlü ṣarf-ı ṣanʻat ḳılsa ger Bihzâd eger Mânî
Yine taḳlîd ü tems̠îl idemezler ḫaṭṭ-ı ʻOs̠mânî

Görenler tâb-ı ḫûrşîd-i cemâlin eylemiş ıṭlâḳ
Budur mıṣr-ı melâḥat pâdişâhı Yûsuf-i s̠ânî

Müşâbih ḥüsn-i ṣûretde naẓîre var diyen gelsün
Edirne şehrinüñ işte ḳamu nevreste ḫûbânı

Nice şîr ü peleng ten-i şikâfı ceng ü leng eyler
Meger bir kere uc göstermeye peykân-ı müjgânı

O şâh-ı câlis-i evreng-i ʻârıż Edhem-i Ḫânî
İder serheng rikâbında nice ṭoymuş u ḫâḳânı

İderken dâm-ı gîsûden ḫalâṣı pîç ü tâb âḫir
Ṭoladıḳ yây-ı ebrû çillesine rişte-i cânı

Bu rütbe vaṣf-ı farṭ-ı ḥüsnini gûş eyledüň çünkim
Muḥibbâ gördügünce cân u dilden sen de sev anı

ġazel

Görince ol şehi meydân-ı ḥüsn içre ʻalem-ber-dûş
Tüfeng-i kûteh ile dil yanaşdı vâlih ü medhûş

Cünûd-ı ʻâşıḳân içre nişân-ı iftiḫârumdur
Bulunsun sînede zaḫm-ı ḫadeng-i ġamze-i çâvûş

Ṣafâ-yı ehl-i ʻaşḳa çeşm-i gerdûn çoḳ görür yoḫsa
Nolur olsaḳ anuňla bir gice hem-bezm-i nûş-â-nûş

Maḥabbet derdi ḳuvvet-cândığın ehl-i şikem bilmez
Mezâḳ-ı ehl-i şürb efkârı ḳılmış zâhidi bî-hûş

Muḥibbâ ger nebûdî behre-dâr ez-ḫâne-i ʻaşḳeş
Çirâ bî-hûde mî nâlî vü ʻaşḳ-bâzî koni ḫâmûş [112]

(s.547) **MAḤREM DEDE:** Edirnelidir. Ṭarîḳ-i ʻaliyye-i Mevleviyye'ye intisâbla bir müddet memâlik-i maḥrûsede geşt ü güzâr eyledikten ṣoňra medîne-i İzmir'de ârâm u ḳarâr etmiş ve evâḫir-i ʻaṣr-ı Sulṭân ʻAbdü'lmecîd Ḫânî'de irtiḫâl-i ḫângâh-ı ʻuḳbâ eylemiştir. Bu eşʻâr güftâr-ı dürerbârındandır.

ġazel-i rengîn ez dehân-ı dilber

Şuʻle-dâr oldı felek şemʻa-i dîdârumdan
Eylerem dehri çerâġ âteş-i ruḫsârumdan

Şevḳuma yanmaġa mum oldı serâser dünyâ
ʻÂlemi rûşen idersem nola envârumdan

Öyle şemʻam ki cihân şevḳuma aldı fitîli
Yanmadan farḳ idemem nûrumı hiç nârumdan

Mescid-i ʻışḳda ḳandîl-i tecellî-i zamân
Şuʻle-yâb olmada şevḳ-âver-i eṭvârumdan

Mumcı bir âfetüň aġzından alındı bu ġazel
Maḥremâ şuʻle vire dillere güftârumdan

---

[112] (Ey dost! Eğer O'nun aşkından nasiplenmiyorsan boş yere niçin inleyip âşıkçılık oynuyorsun? Sus!)

ġazel

Ḳapdı göñlüm yine bir tâze Yehûdî püseri
Bir ḫıyânetlük ider ḳorḳaram âḫir o peri

Başda süsli bu nâṭa zülfi ṭaranmış tel tel
Görenüñ ʻaḳlı gider ya ṭoḳunur bir żararı

Ney gibi ʻîyd-i ḳâmışda beni nâlân itdi
Hefteler geçdi görünmez o perînüñ es̱eri

Len terânî[113] diyerek ḫavra ḥicâbın bürinür
Görinür ṭavr-ı cemâlinde tecellî es̱eri

Yine hem-cinsine ṣordum didi ismi Mişiḳo
Biñ meşaḳḳat ile aldum o çıfıtdan ḫaberi

Bir seḥer vaḳti geçerken didüm aña venâḳî
Ay ü ay ay diyerek yayġaralar başdı geri

Ya nemâz ṭorbası ḥaḳḳı ya ḫaḫambaşı içün
Eyleme ḫavra yolında baňâ böyle kederi

Görse aġyârı söġerdi a boḳoğlı diyerek
ʻÂşıḳuñ yanına gelmez ki ṣoġuḳ miʻdeleri

Her sözi ʻaksi velakin bu sözi ṭoğrı imiş
Ki keriz (?) dirse yeriz dir bu sözüñ var mı yeri

Biñ cinâs söz ḳatar ol ġonce-dehen her sözine
ʻAksi söz söylemeġe terbiye itmiş pederi

Vaʻd-i vaṣlı ile çoḳ ḳaşḳariḳo itdi baña
Bilerek göz göre yutdurdı nice ṭurfeleri

Gerçi kim başı biraz kelce velakin ne żarâr
Yehûdî dilberinüñ kelleridür muʻteberi

Ḳayışı ʻaksine pek ṣıḳdı dil-i nâlanum
Gerse çarpıca nola virdüm aña cân ü seri

Gördi feryâdumı Maḥrem didi nuḳre şamâṭâ
ʻAḳlumı ṭağıdayazdı o ġazabla naẓarı

---

[113] **Len terânî**. (Beni asla göremezsin.) **El-Aʻrâf. 143.**

MAḪVÎ: Aḥmed Çelebi'dir. Edirnelidir. Biň seksen ṭoḳuz târîḫinde vefât eyledi. Bu beyit eş'ârından nümûnedir.

beyt Zülf-i siyehüň zînet-i ṭarf-ı küleh eyler
Biň fitne vü âşûba anı cilve-geh eyler

MUḤYÎ: Edirneli Meḥmed Çelebi'dir. 'Acem Muḥyî demekle meşhûrdur. Fünûn-ı ġarâib ü 'acâible efvâḥta meẕkûr olup ve 'ilm-i ma'ḳûle rûz u şeb mümâreset gösterip danişmend ve ol ṭarîḳte ercümend olmaḳ üzere iken dünyâ vü mâ-fîhâ ârzûsunu göňülden çıḳarıp tecrîd vâdîsinde Mekke-i Mükerreme ve Medîne-i Münevvere'ye 'azîmet ve bir çoḳ zamân orada seyâḥatten ṣoňra âsitâne-i ḥażret-i şeyḫ İbrâhîm'e nüzûl ile orada taṣfiye-i bâṭın edip ḳayd u bendden ḫalâṣ bulmuş ve ḫalḳ içinde maḳbûl u merġûb olmuştur. Mûmâileyh ḥadd-i ẕâtında lâübâlî-meşreb bir ẕât olmaġla yârân (**s.548**) arasında dîvânelik isnâdıyla müttehim edilse de zebân-âver ü süḫan-perver-i ẕihn-i müdriki şi're ḳâil ve ṭab'-ı nâziki naẓmıň aḳsâmından kâmil geçinir eş'âr-ı muvaḥḥidânesi lâ-yu'ad vâḳi' olmuş ve naẓm u nes̱r ile te'lîfât-ı rindânesi çoḳ ve taṣnîfâtınıň hiç birinde bir bahâne yoḳtur. Eş'ârından bu maṭla' bir mıṣra'-ı tażmîndir. Maḫlaṣına münâsip vâḳi' olmuştur.

maṭla' *Muḥyiyâ mâ şüdim zinde be-mey*[114]
Ve mine'l-mâi külli şey'in ḥayy [115]

Güzâf-ı Teẕkire-i Ahdî.

MUḤYÎ: Ravżatü'l-'Ulemâi ve'l-Meşâyiḫ'te Sulṭân Aḥmed Ḫân-ı S̱ânî 'ulemâsı ṣırasında tercemesi[116] meẕkûr Etmekçi-zâde Muḥyi'ddin Efendi'dir. Zîrdeki eş'âr güftârındandır.

---

[114] Ey Muhyi biz şarapla hayat bulduk.

[115] Her şey sudan hayat bulur. (Enbiyâ/30)

[116] Şâirin tercemesi 'Ulemâ Ravzasında Sultan II. Ahmet âlimleri sırasında yoktur. Müsveddesinde de bulunamamıştır.

ġazel

Ḫâṭırum yapmaz isen ʻarş-ı muʻallâ yıḳılur
Ḥaşr olursan eger aġyâr ile dünyâ yıḳılur

Ṣıma dil şîşesini ṣarṣar-ı âhumla ṣaḳın
Ṣarṣılur rû-yı zemîn ḳubbe-i mînâ yıḳılur

Göricek cennet-i kûyında nihâl-i ḳadüň
Ḥasretinden depesi üstine ṭûbâ yıḳılur

Ḥasedinden yıḳılur düşmen ü göňül yapılur
Her ḳaçan mest olur ol şûḫ-ı dilârâ yıḳılur

Muḥyiyâ kâküli sevdâsı var ol belâ-veşüň
Ḳorḳum oldur beni Mecnûn gibi şeydâyî ḳılur

müfredât

Bize vaṣl ile laf urma raḳîbâ
Saňâ kim didi kim bayram ḳaçandur

ʻAceb mi dâimâ iki elümle sînemi dögsem
O şâhuň âsitânında dögülür kûs-i nevbetdür

MESTÎ: Devr-i Bâyezîd Ḫânî’de gelen şuʻarâdandır. Edirnelidir. Kemâl-i ḥüsn ü cemâli Necâti Bey merḥûmu ʻâşıḳ-ı pür-melâli eylediğinden ḥaḳḳında bu ġazeli demiştir.

ġazel-i Necâti Bey

Yine her laḥẓada bir yoḳ yere Mestî Çelebi
El urur ġamzelerüň ḫançere Mestî Çelebi

Gözüňe hey dimez iseň diyeler öldürtmiş
Bir müselmânı iki kâfire Mestî Çelebi

Yalıňuz ben degilem her kişi dîvâne durur
Sen perî-çehre melek-manẓara Mestî Çelebi

Ḳad ü ruḫsâruňı beňzetmeġe âdem utanur
Serv-i nâz ile gül-i aḥmere Mestî Çelebi

Baňâ bir bûse ṣatarsaň vireyüm ḥalvalıḳ
Cânum ol la‘l-i şeker-pervere Mestî Çelebi

Aġzınuň ölçüsin aldum yoġimiş ẕerre ḳadar
Mihr ḳapudaki ‘âşıḳlara Mestî Çelebi

Ey Necâti ḳabâġuň ḳanlu yaş ile ṭoldur
Ola bir meyl ḳıla sâġara Mestî Çelebi

Henüz nev-civân iken câm-ı ḥammâm ile ser-gerdân olmuştur. Bu ebyât onlarıňdır.

naẓm

Benüm sürâḥi gibi şâh-ı tâcdârum yoḳ
Ḳuluyam ayaġın öpmege iḳtidârum yoḳ

Benümle pîr-i muġan-tek dürüst ‘ahd itsün
Ṣınursa kâsesi gerdûnuň inkisârum yoḳ

Mey-i elest ṣunuldı elüme rûz-ı ezel
İçelden ol meyi mestüm daḫi ḫumârum yoḳ

Laṭîfi Teẕkiresi’nde mesmû‘ât olaraḳ diyor ki: ‘uşşâḳından biri “besbelli ‘âşıḳ-ı dîdârı olduğunu iṡbât için olmalıdır ki” Mestî Çelebi’niň âsitânesine müdâvemet için âlet-i tenâsülünü ḳaṭ‘ ü kendisini ḫâdim etmekle iġrâz-ı nefsâniyeyi aradan ref‘ edip meclis-i muṣâḥabetlerine bî-tekellüf ü bî-tevaḳḳuf müdâvim ü mülâzim olurlar. Beyt:

Her ki meydân-ı ġamda bî-serdür
Ġam-güsârı aňa müyesserdür

(s.549) MÜSELLEM: ‘Ulemâ vü Meşâyiḫ ravżasında Sulṭân Muṣṭafa Ḫân-ı Ṡânî devri ‘ulemâsı ṣırasında tercemesi meẕkûr Gülşenî şeyḫi ‘Ali Efendi’niň ferzend-i fażîlet-mendi e’ş-şeyḫ Aḥmed Müsellem Efendi’dir. Mûmâileyh biň yüz beş senesi ḫilâlinde Edirne’de gehvâre-zîb-i ‘âlem-i vücûd olup taḥṣîl-i mebâdî-i ‘ulûm ü tekmîl-i âdâb-ı rüsûm eyledikten ṣoňra Gülşenî şeyḫi ‘ârif-i bi’llâh Ḥasan Sezâî Efendi ḥażretleriniň zîr-i terbiyelerine deḫâlet ederek aḫz-ı yed-i inâbet ve iktisâb-ı âdâb-ı ṭarîḳata bezl-i himmetle icâzete ve müte‘âḳıben

müşârun ileyh damatlıḳ şerefine ve Lârî Câmi‘-i şerîfi ḳurbunda vâḳi‘ Veli Dede dergâh-ı şerîfi seccâde-nişînliğine nâiliyetle mümtâz-ı aḳrân u emâs̱il olmuş idi. bu ḥâl üzere imrâr-ı leyl ü nehâr eylemekte iken biň yüz altmış altı târîḫinde şeref-ṣâdır olan "*irci‘î*"[117] ḫiṭâb-ı ‘izzetine ‘arż-ı teslîmiyetle ‘âzim-i gülşen-râ-yı ‘uḳbâ olmuş ve irtiḥâllerine Lafẓî Aḥmed Efendi târîḫ demiştir ki maḳṭa‘ı budur:

târîḫ Lafẓiyâ nâsa diyüb manḳûṭ ile târîḫini
‘Ayn-i cennet meşhed-i pâk-i Müsellem Gülşenî

Âs̱âr-ı ‘ilmiyelerinden ḳâin-i pederleri Sezâyî ḥażretleriniň eṭvâr-ı ṭarîḳat beyânında olan ḳaṣîdelerini muḥaḳḳiḳâne şerḥ edip "*Şumû‘-i lâmi‘ fî beyân-ı eṭvâr-ı sâbi*" tesmiye eylediği risâle 1314 senesinde 74 ṣaḥîfeye bi't-tertîb ṭab‘ olunmuştur ve müretteb dîvânçeleriniň yazma nüsḫası dersa‘âdette ‘Âşir Efendi Kütüpḫânesi'nde mevcûd u maḥfûẓdur. Bu eş‘âr güftâr-ı dürerbârın-dandır.

ġazel Yekke-tâz-ı vaḥdetem bu ‘arż-ı meydândur baňa
Ḫâk-i terkîb-i ‘anâṣır kesr-i dâmândur baňa

Sicn-i ‘unṣurda benüm rûḥum nice zâr olmayam
Dil müekkel mûlarum yek yek nigeh-bândur baňa

Nefḫ-i rûḥı Ḥaḳḳ çü biẕẕât eyledi yoḳ vâsıṭa
Ġayr ile üns itmemek tenbîh-i sübḥândur baňa

Mâlikî mülkinde ‘abd-i maḥżâ dirler mi ġarîb
Ol cihetden saḥn-ı dünyâ cümle yeksândur baňa

Dâm-gâh-ı kes̱rete Âdem getürdi dâneyi
Gendümi bilmek ẓalûm olmaġa bürhândur baňa

Hep mükâfât üzredür ḥükm-i ḳaderle kâinât
Muttaṣıl her ḫaṭvenüň mâ-beyni dîvândur baňa

Öyle bir sevdâ-gîr-i ‘aşḳam Müsellem kim henüz
Cismüm üzre çâh-ı mûlar Yûsufistândur baňa

---

[117] **İrci ‘î.** (Dön rabbine) **El-Fecr / 27.**

ġazel

Her maḳâmuñ perde-i zârı anın üstündedür
Sâye-i luṭf-ı Ḫudâ ḳalb-i ḫazîn üstündedür

Ehl-i ẕiḳruñ saġ u ṣola inṣırâfın görme ʻayb
Nefs-i cünd-i mâ-sivâ içün kimin üstündedür

Ḳavs-i illâdan virürler tîr-i is̱bâta küşâd
Allah Allah ile anlar ḥaẓẓ-i dîn üstündedür

Dön oturma gel cihâd-ı ekbere ʻazm eyle kim
Naṣṣı eyle fażl mücâhid ḳâʻidîn üstündedür

Ḳıl ḥaṣîr-i secdeden sîmâ-yı vechüñde es̱er
ʻİzzet-i naḳd-i emel naḳş-ı cebîn üstündedür

Fâtiḥuñ ẕikri olup taḳdîm-i ẕikr-i ḳâʻide
Ey Müsellem bil fażîlet sâbıḳîn üstündedür

ġazel

Ṭurra kim ruḫsârını bâlin-i nâz itmiş yatur
Kâfiri gör muṣḥafa pâyın dirâz itmiş yatur

Reh-güzâr-ı kûyına vardum seḥer üftâdeler
Naʻl-i kefş-i yâri miḥrâb-ı niyâz itmiş yatur

(s.550)

Baḳ hilâl-i çerḫa kim bir âfitâbuñ şevḳına
Dil-güzâr olmış da âġûşında bâz itmiş yatur

Gendümi gör ḥâṣıl-ı ʻömri olan bir dâneyi
Çâk çâk itmiş velakin ser-firâz itmiş yatur

Sebze-i ḫaṭṭın penâh idüp Müsellem murġ-ı dil
Şâhbâz-ı ġamzesinden iḥtirâz itmiş yatur

ġazel

ʻIyş içün ḳurdı gülistân üzre çetr-i zer ṭınâb
Seyr içün dikdi ʻaṣâyı ṣaḥn-ı bâġa âfitâb

Ser-firâzân-ı çemen gerdûn-ı nüh fermânıdur
Şimdi güldür yer yüzünde mâlik-i mülk-i riḳâb

Ḥikmeti gör sâḳ-ı naḫle nâbıż olduḳda semen
Nîşter gösterdi sûsen ṭaşt ṭutdı mâhitâb

Zanbaḳun engüşt-i dest-âmûz idüp her ġoncesin
Ṭıfl-ı bâġ eyler seḥer taḳlîb-i evrâḳ-ı kitâb

Bîdi ol serv-i revâna sâyebân olmış diyü
Yârdan aşmaḳ hevâsıyla yürür alçaḳda âb

İtmege evrâḳ-ı gülzârı perîşân rûzigâr
Ruḳye itmiş âba itmiş şîşedür ṣanma ḥabâb

Keyd-i tünd-i bâdı yâd itdüm Müsellem gûşına
Kendüyi ṭaġıtdı ġonce ḳalmadı cisminde tâb

ġazel

Şühûd-ı vech-i bâḳî ehline ‘unṣur nikâb olmaz
Vücûd-âyîne-i râî vü mer’îye ḥicâb olmaz

Degildür tâc ü kisve muṭṭaṣıl müstelzem-i ‘irfân
Muṣavver mîvelerde reng olur ammâ ki âb olmaz

Ṭoḳunmaz nûr-ı ‘irfân bir dile tâ kim ḫarâb olmaz
Belî ma‘mûr olan menzil maḥal-i âfitâb olmaz

Kelâm-ı kâmili cerḥ idemez aḳvâl-i kec-ṭab‘ân
Ḫavâṣuň a‘vecâcı müfsid-i metn-i kitâb olmaz

Bu menzilde Müsellem fikr-i iflâs u hirâs itme
Kerîmüň mîhmânında ġam u bîm-i ḥisâb olmaz

rubâ‘î

Pîş-i ḫâḳanda Müsellem ḳâim olsun dâimâ
Ḥür iken sen eylemez teklîf-i câ-yı ittikâ
Bir efendiye ḳul ol kim iki reḳ‘at neflede
‘Abdine ta‘ẓîm idüp bir ḳa‘de emr eyler saňa

rubâ‘î

İbn-i ‘İmrân’ı kelâmıyla Ḥaḳḳ itdi mümtâz
Lîk ‘arż üzre nehâren idi ol nâz u niyâz
Şeb-i isrâda ḥabîbin dileyüp remz itdi
Maḥrem eyle gecedür ḳâ‘ide-i ṣoḥbet râz

fârisî ḳıṭʻa *Men beḳâ ḫˇâhem be-hestî dil fenâ-râ mî keşed*
În çünîn dârem tevaḳḳuʼ ez-der-i irşâd-ı men
Men be-pîş-i raḥle geştem ṣûret-i illâ velî
Heyʼet-i lâ mî nümâyed raḥle-i üstâd-ı men [118]

müfredât İki şâh-ı maşrıḳîn ile bir âhûdur zemîn
Nâfe-i müşkîni anuň ravża-i sulṭân diyün

Mufażżaldur göňül fenn-i maʻârifde lisân üzre
Müreccaḥdur maʻânî ʻilm içün ʻilm-i beyân üzre

MUʻÎNÎ: ʻAṣr-ı Süleymân Ḫân-ı S̱ânî şuʻarâsındandır. Ḫaṭṭı ḫûb şiʻri merġûb bir şâʻirdir. Bu beyt güftârındandır.

beyt Baḳmadı yaşuma baḳdum o meh-i tâbâne
Ne sitârem baňâ yüz ṭutdı ne ḫod cânâne

(s.551) **MUʻÎNÎ-İ DİGER:** ʻAṣr-ı Süleymân Ḫân-ı S̱ânî şuʻarâsından ve zümre-i ḳużâṭṭan mâil-i ʻadl ü dâd dervîş-nihâd ʻaşḳ-ı civânân ile meşhûr-ı cihân bir şâʻir-i ṣâḥib-i dîvândır. Bu eşʼâr güftârındandır.

ġazel ʻIşḳ ile kesb ider kişi ʻirfân-ı câvidân
ʻAḳl âlet-i mülâḥażadur ortada hemân

Ḳoyan ḳubûre mürdeleri pîr-i ʻışḳdur
Seng-i mezârı iki ṭarafdan aňa nişân

Oldı ṭarîḳ-i ʻışḳ kiriş gibi ṭoġrı yol
Andan çıḳan yabâne çıḳar ey ḳaşı kemân

---

[118] *Ben varlık aleminde kalıcı olmayı istesem de gönül yokluk alemini arzuluyor. İrşad olduğum kapıda bu hal içinde bekliyorum. Rahlenin önünde illa süretinde olsam da üstadımın rahlesinde la şekli kendisini gösteriyor.*

Gördi çenârı ḳâmet-i dildâre dik gelür
Atdı yabâne aldı elin ḥışmile ḫazân

Dilber-i Muînî ḫaṭṭ-ı ruḫın gösterüb yine
Eyler mülâzim-i ġam-ı ‘aşḳını imtiḥân

ġazel

Dilberüñ ḥüsnüñi seyr it göre naḳḳâş nedür
Nedür ol leb nedür ol ruḫ nedür ol ḳaş nedür

Luṭf iderse nigehi ġamzesi cân ḳaṣdın ider
Nedür ol rind-i cihân dilber-i ḳallâş nedür

Ṭutalum yoḳ diyü ‘uşşâḳını inkâr itdüñ
Ya ser-i kûyuñı devr eyleyen evbâş nedür

Reh-i ‘aşḳumda benüm terk-i ser itsün dir imiş
Yolına cânumı ḳurbân ideyüm baş nedür

Dilberi sevdigin iderse Mu‘înî inkâr
Dîdesinden ruḫına ḳanlu aḳan yaş nedür

müfredât

Gel ey vâ‘ıẓ ṣırâṭuñ ḫavfın aňma luṭf-ı Ḥaḳḳ çoḳdur
Geçenlerden ḫaber alduḳ biz anda ḳorḳuluḳ yoḳdur

Kûyına mülk-i dili vaḳf ideyüm ṭa‘n itme
Göñlümüñ sen mütevellîsi degilsüñ ṣûfî

Fenâ meydânınuñ bir adım itdüm menzilin çün kim
Mezârumda nişân içün ḳo diksünler iki ṭaşı

MÜNZÎ: Sâbıḳu’t-terceme şu‘arâdan Ḳıbrıslı Kenzî’niñ ferzendi olup iki yüz otuz ṭoḳuz târîḫinde Edirne’de Câmi‘-i İbrâhim Paşa Maḫallesi’nde ṭoğmuştur. Pederi kendi maḫlaṣınıñ mühmelini buña maḫlaṣ vermiştir. Lülecilik ṣan‘atıyla me’lûf olup muṣanna‘ nargile lüleleri yapar idi. Ṣubḥ u mesâ ‘ömrünü ‘işretle hebâ ederek biñ iki yüz seksen ṭoḳuz senesi ḫilâlinde muġâyir-i şer‘-i şerîf tefevvüh eylediği kelimât üzerine Ḳasṭamonu ḳaṣabasına nefy ü

iclâ olunup çend sene mürûrunda orada vefât etmiştir. Eş‘ârı şütür-gürbe ḳabîlindendir. Bu beyt onuňdur.

beyt Baňâ Eyyûb didiler ma‘nevî ammâ Münzî
Ḳurudı ḳaldı tenüm hecr ile bir cân giderek

MÜNÎBÎ: Edirneli danişmenttir. Gece vü gündüz taḥṣîl-i ‘ilme iştiġâl ve bu cihetle fâiḳu’l-aḳrân ve’l-ems̱âldir. H̱aṭṭ-ı nesta‘liḳi ḫûb ve kitâbeti merġûbtur. ‘Aṣr-ı Süleymân H̱ân Ḳânûnî şu‘arâsındandır. Eş‘ârı ‘âşıḳâne vâḳi‘ olup nezâketten ḫâlî değildir. Bu eş‘âr güftâr-ı dürerbârındandır.

ġazel Şu dem kim şem‘-i mihrin dilde sen mâhuň uyandırmış
Güneş çerḫuň eline bir ḳurı altûn yandırmış

Nuḳûd-ı encüm ile aṭlas-ı çerḫı alam deyü
Bu gice hâle gelmiş mâh-ı tâbânı ṭolandırmış

Dilin çiğner kime ṣordumsa aġzuňdan ḫaber cânâ
Lebüň hecri cihân ḫalḳını cânından uṣandırmış

Gice ḫaṭṭ-ı siyâhın aġzına almış o mehpâre
Sikender H̱ıżrı gûyâ çeşme-i ḥayvâne ḳandırmış

(s.552) Münîbî’ye dimiş dilber virüp cânuňı al bûsem
Yalanın gör ki ol bî-cânı gerçekden inandırmış

müfredât Merdüm-i dîdeme her dem o perî-rû görinür
Gözüme ġayri görünmez yine hep o görinür

Baḳmadı yaşuma baḳdum o meh-i tâbâne
Ne sitârem baňâ yüz yudı vü ne cânâne

Maġrûr olalı ol meh-i ḥüsne nice yıldur
Ey ḫaṭṭ-ı siyeh yetiş aňa ḥaddini bildür

Gîceden ṣubḥa dek bî-dâr idüm ol mâh-ı ṭal‘atsız
Benem gözyaşı gibi yıldızı düşkün sa‘âdetsiz

MÜNÎRÎ: Edirneli Ḥüseyin Efendi'dir. Rûznamçe-i evvel ḫulefâsından olduğu ḥâlde biñ yüz otuz beş senesinde vefât eyledi. Bu beyt âs̱âr-ı güftârındandır.

beyt Göñül levḥ-i sevâd-ı ḥarf-ı esrâr-ı ġam olmışdur
Velî çıḳmaz beyâża lerziş-i kilk-i zebânımdur

MÛNİS DEDE: Edirne'de tenevvüre-bend-i ḫângâh-ı vücûd olup ṭarîḳat-ı ʻaliyye-i Mevleviyye'ye intisâb ile behre-mend-i feyż-i bî-ḥisâb olmuş iken biñ yüz ḳırḳ beş târîḫinde defîn-i zîr-i türâb olmuştur. Âs̱âr-ı şiʻriyesi işbu beytten ʻibârettir.

beyt Ṭarîḳ-i Mevlevî'de maẓhar-ı envâr-ı üns oldum
Enîsüm sırr-ı Mevlânâ'dur ey Mûnis biḥamdillâh

ḤARFÜ'N-NÛN

NÂṬIḲ: Celîlî-zâde Meḥmed Çelebi'dir. Edirnelidir. Yeñiçeri aġası Ṭoġramacı Meḥmed Aġa'ya intisâbla müteḳâʻidîn zümresine lâḥiḳ olup ṣarraflıḳ sanʻatını iḫtiyâr ve ʻaṭṭarlıġı daḫi ḫayme-i kâr edinmiş idi. Biñ yüz yigirmi ṭoḳuz senesinde vefât eyledi. Safâyî Tez̠kiresi'nde "Tuḫfetü'l-Ḥaremeyn" nâm bir risâlesi olduğu ve baʻżı ḥikâyât-ı ġarîbe vü ʻacîbeyi naẓmla bir mecmuʻa tertîb eylediği mez̠kûrdur. Bu ebyât âs̱âr-ı şiʻriyesindendir.

naẓm Ne ḫoşdur ʻârıż-ı dilberde zülf-i ʻanber-bû
Buḫûr-ı Meryem olursa ʻaceb midür gîsû

Ruḫında ḫâl-i siyeh dâġ-ı lâledür gûyâ
Ya nâfedür ki bıraḳmış o gülşene âhû

Şemîm-i dil-keşe ʻıṭr-ı dimâġ olur Nâṭıḳ
Ne ḫoşdur ʻârıż-ı dilberde zülf-i ʻanber-bû

NECÂTİ BEG: Nâmı ʻÎsâ'dır. Devr-i Ebu'l-fetḥ'de ẓuhûr etmiş ve Sulṭân Bâyezîd Ḫân ʻaḥdinde Sulṭân ʻAbdullah'a kâtip olup vefâtından ṣoñra Şehzâde Sulṭân Maḥmûd'a nişancı onuñ daḫi vefâtına mebnî terk-i câh ü celâl edip ayda biñ aḳçe müşâhere ile ḳanâʻat ederek kûşe-nişîn-i inzivâ olmuştu. Laṭîfî Teẕkiresi beyânınca ʻAbdullah oġludur. Edirne'de Sâilî nâm bir şâʻirin ḳuludur. (Me'ḫazlarımızda Edirne'de Sâilî nâmında şâʻir yoḳtur) Ammâ kemâl-i ẓuhûru Ḳasṭamonu'da vâḳiʻ olduğu için yazdığı resâilde kendisini nisbet etmiştir. ʻAṭâ Târîḫi żabṭınca Fâtiḥ Sulṭân Meḥmed Ḫân ḥażretleriniñ memlûk-i memdûḥlarındandır ve Sulṭân Bâyezîd Ḫân-ı S̱ânî ḥażretleri muṣâbiḥlerindendir. Bunuñ ṭoġru olması iḳtiżâ eder. Meydân-ı naẓmın pehlevân-ı ḫoş-gûyı ve şiʻr-i revânbaḫş-ı âbdâr ile şuʻarâ-yı Rûm'uñ yüzü ṣuyudur. Durûb-ı ems̱âlde müteferrid ü muḫteriʻ ve üslûb-ı maḳâlde mûcid ü mübdiʻdür. Mevlânâ İsḥâḳ ḥaḳḳında bu beyt ile şehâdet etmiştir.

beyt

Şiʻruñ dilerseñ oḳına maḳbûl-ı ḫalḳ ola
Ṣâfî Necâti şiʻri gibi pür-mes̱el gerek

(s.553) Sözün evvelen rûḥunu bu ẕât bulmuştur ve reviş-râh-ı süḫanda şuʻarâ-yı aḫlâf aña peyrev olmuştur. Nükte-şinâsân-ı fünûn u ʻulûm mes̱el-gûylığı cihetinden bi'l-ittifâḳ aña Tûsî-i Rûm demişlerdir. Aḫlâfa mükemmel bir dîvân yâdigâr bıraḳmış ve Künhü'l-Aḫbâr beyânınca Münâzara-i Gül ü Ḫüsrev nâmında manẓûm bir kitâb yazmış ise de meydân-ı intişâra çıḳmamıştır. Ṭoḳuz yüz on dört târîḫinde vefât etmekle dersaʻâdette Şeyḫ Vefâ ḳurbunda Ḫıżır Beġ ibn-i Celâl Beġ'iñ medfûn olduğu tekyede defn olunmuştur. (Gitduñ Necâti âh) lafżı vefâtına târîḫtir. İrtiḥâllerine şuʻarâdan biri daḫi bu târîḫi demiştir.

târîḫ

Necâti gitdi şâd olsun revânı
Ki bulmışdı hevâsın her levendüñ

Yed-i beyżâ-yı naẓmıyla cihânda
Ovardı yüzini her ḫod-pesendüñ

Ḳad-i bâlâ-yı cânı vaṣf idicek
Keserdi ʻırḳını serv-i bülendüñ

Leb-i şîrîn-i dilberden söz açsa
Düşürürdi mekes aġzına ḳandüñ

Anuñ her beyti inṣâf ile baḳsañ
Teferrüc ḫânesidür müstemendüñ

İşidenler didi fevtine târîḫ
Cinân câyı Necâti derd-mendüñ

Bu eş'âr güftâr-ı dürerbârlarındandır.

ḳaṣîdeden müfrez

Bîdâr oluñ ki derde irişür devâ seḥer
'Ādetdür açılur der-i dârü'ş-şifâ seḥer

Āfâḳı ṭutdı da'vet-i Aḥmed gibi güneş
Ṣıddîḳ oldı ṣâḥib-i ṣıdḳ u ṣafâ seḥer

Zühhâda vird ü 'âşıḳa mestâne naġralar
Buña cemâl-i yâr ü semen-ber aña seḥer

Faṣl-ı bahâr-ı bülbül oḳur şi'r-i gül-redîf
Vaḳt-i ṣabâḥ-ı mıṣrı ider ḫoş ṣalâ seḥer

Yıldız ṣayar ṣabâḥa degin çeşm-i dür-feşân
K'ol âfitâb bize ne yüzden ṭoġa seḥer

ġazel

Bir alay oldı perî şîveli âhû begler
Gözi âhûlaruñ alâyına yâhû begler

Bir perî içün aḳar iki gözüm çeşmeleri
Ṣaḳınuñ bilmiş oluñ ılıdur ol ṣu begler

Bî-vefâlıḳlar ider yolına cânlar virene
'Acebâ böyle mi olur dünyede hep bu begler

Raḫt u baḫtum götüri oda urursañ dönmez
Bir iki gün beni bu dünyede maḥbûb egler

Kimseye uymasun ulaşmasun Allah Allah
Zülf-i bîdîn ile ol ġamze-i câdû begler

Ne Necâti ne güzeller ne selâmün ne 'aleyk
Fâriġuz eylemezüz kimseye ṭâpû begler

ġazel

Sîneme seng-i cefâ ur kim maḥabbet artırur
Dostum darb-ı mes̱eldür loḳma şefḳat artırur

Derd ü miḥnetden benüm derdüme dermân ey ṭabîb
Derd ü miḥnet sîneme geldükçe râḥat artırur

Ḳalbi ṣâfîdür şarâbuñ ṣûfiyâ sen ṭutma kim
Ḳalbi ṣâf olan kişi keşf ü kerâmet artırur

Ṣûfiyâ perhîzi ḳo nûş eyle câm-ı lâle-reng
Âdeme çün her zamân perhîz ʻillet artırur

Ey Necâti ḥaḳ budur maʻnîde pîr-i meygede
Bir ayaḳ kim ṣunsa ʻizzet birle ḥürmet artırur

(s.554) ġazel

Çıḳalı göklere âhum şereri döne döne
Yandı ḳanzîl-i sipihruñ cigeri döne döne

Ayağı yer mi baṣar zülfüñe berdâr olanuñ
Ẕevḳ u şevḳ ile virür cân u seri döne döne

Sen ṭurup raḳṣ idesin ḳarşuma ben boyın egem
Yine zülfüñ ḳoca sen sîm-beri döne döne

Şâm-ı zülfüñle göñül mıṣrı ḫarâb oldı diyü
Sañâ iletdi kebûter ḫaberi döne döne

Sen olasın diyü yer yer açılup âyîneler
Gelene gidene eyler naẓarı döne döne

Kaʻbe olmasa ḳapuñ ay ile gün leyl ü nehâr
Eylemezlerdi ṭavâf ol güzeri döne döne

Ey Necâti yaraşur muṭrib-i şeh meclisinüñ
Raḳṣ urup oḳıya bu şiʻr-i teri döne döne

ġazel

Sünbül ṣaçuñla ḫâṭırımuz ʻâṭır olmadı
Gül ruḫlaruň bizümle iki gün bir olmadı

Bâzâr-ı ġamda dil midür ol kim mezâd olup
Dellâl-ı ʻışḳ elinde bu gün âḫir olmadı

Tîġ-i maḥabbet ile kim oldı şehîd kim
Rûḥü'l-ḳudûs cenâzesine ḥâżır olmadı

Miskîn raḳîbi ġamze-i mekkâruň ey perî
İt itmeyince âdem iken sâḥir olmadı

Bayrâm ola vü gül açıla içmeyen kişi
Ṣabr idebile mi ṭutalum şâ'ir olmadı

Yaḳma caḥîm-i nârına dâim Necâtiyi
Bî-çâre 'âşıḳ oldı ise kâfir olmadı

naẓm

Ey Necâti ölince dîvânı
Kimseye mâlikâne yazdırma

Ḳati ḳız naḳşıdur senüň şi'ruň
Ehl-i beyt olmayana yazdırma

Degmesün dâmenine nâ-maḥrem
Terk it türkmâna yazdırma

Andan ögrendiler hep efsûnı
Ġalaṭ idüp fesâne yazdırma

'Ömrünüň ḥâṣılı durur sen anı
Hele şol bir fülâne yazdırma

ḳıṭ'a

Deyem cenâb-ı ḥażrete yevmü's-suâl eger
Luṭf ile raḥmet ile ḳulından cevâb ala

Dünyâ evinde ḳonduḳ oturduḳ bir iki gün
Lâyıḳ mıdur kerîm ḳonuḳdan ḥesâb ala

ḳıṭ'a

'İzzet isterseň arḳa vir arḳa
Bir ulu âsitâne bir baba

Ka'be'ye virmeseydi arḳasını
Kimse baş egmez idi miḥrâba

ḳıṭ‘a

Mey-i nâbuň ne ḥikmeti var kim
Acılıġından leẕẕeti biledür

Dirhemini biň aḳçeye alsaň
Yine içinde ḥürmeti biledür

(s.555) müfredât

Acır iseň gel Necâti derd-mendi acı kim
Ne leb-i dilber naṣîb oldı ne ḥelvâ-yı raḳîb

Zülf-i miskin kim ‘ızâr-ı dil-rübâ üstindedür
Sûre-i ve’l-leyldür kim ve’ż-żuḥâ üstindedür

Ferâḥ ol tîġ-i ḫışmile dimiş kim öldürem seni
Dirîġâ ‘ahdine ṭurmaz ṣanasın Ḳaramanludur

Nigârâ tûtiyâ-yı ḫâk-i pâyüň özge dârûdur
Çekilse sürmeden eksik degildür göz terâzûdur

Ser-i kûyuňda benüm ġuṣṣa vü ġamdur yedügüm
Şem‘ gibi bir odum var ki yedügüm beni yer

Tûtiyâ k’ola saňa ḫâk-i ḳadem
Ġarażı bu ki ṣata kendüyi dirhem dirhem

Virdük ayaġı ṭopraġına nâfe-i çîni
Ey bâd-ı ṣabâ var yürü ḫayr eyle tüyince

Yatur dil-ḫasteler cânum ḳapuňda yaṣdanup ṭaşı
Teraḥḥum ḳıl ki ‘uşşâḳuň ḳatı yaṣdıḳdadur başı

Saňâ ḳalur ṣanma ey dil kim bu devrân baḫşişi
Hep Ḳaramân baḫşişidür hep Ḳaramân baḫşişi

Baňa yazıḳ dise ki saňa ne var ey ṣûfî
Kûy-ı yâr olmaz ise kûşe-i cennet bâḳî

Baňa aġlan baňa kim üstüme gelmez ölicek
Bir avuç ṭopraḳ atar bâd-ı ṣabâdan ġayrı

Vâ‘ıẓ sûzına ḫaste dil isterse ‘ilâcı
Mey nûş idegörsün ki başar acıyı acı

Aġladıgımca ider ol gözleri mestâne ḫ˘âb
Ey Necâti ḫoş gelür insana yârân uyḳusu

Naẓîre Ġazel-i Fârisî Berâ-yı Sulṭân Bâyezîd Ḫân-ı S̱ânî

Her nâvek-i ney k’ez-tü resed ber-dil-i çâkem
Nâyî şeved ü nâle küned ber-ser-i ḫâkem

Bâz ây ki şüd bî-tü merâ gonçe vü sûsen
În mâye-i dil-tengî vü ân tîg-ı helâkem

Tâ bâd firâḳem zi-der-i dûst nerâned
Ez girye-müdâm âb zened dîde be-ḫâkem

Efzûn şeved ḥüsn-i gül ez-ḳaṭre-i şebnem
Dâmen mekün ez-men ki hemân ḳaṭre-i pâkem

Ser-sebz şeved gülbün-i ‘işret zi-Necâtî
Der-bâġ-ı ṭarab ger binişânend çü tâkem [119]

NECÂTÎ-İ DİGER: Nâmı Meḥmed’dir. Edirne’de Sulṭân Bâyezîd Ḫân-ı S̱ânî ‘imâret-i ‘âmiresi açcıbaşısı İsmâ‘il Aġa’nıň ferzend-i ḫıred-mendi olup Baba Timurtaş Maḥallesi’inde gehvâre-zîb-i ‘âlem-i vücûd olmuştur. Ba‘de taḥṣîlü’l-isti‘dâd rüsûmât dâiresine intisâb ile Edirne demiryolu muḳżî rüsûmât dâiresi baş ḳatibidir. Bu ġazel zâde-i tab‘larıdır.

Edirne Vâlisi Ḥacı ‘İzzet Paşa’ya Verdiği Ġazeldir.

Hemîşe sa‘y-ı ḫayr it kendine ger dâd lâzımsa
Ḫudâ âsâni-i her kârdur imdâd lâzımsa

---

[119] Benim yaralı gönlüme senden gelen her bir kamış ok, neye dönüşür ve mezarımın başında inler.

Çabuk gel ki sensizken gonca bana gönül darlığı veriyor ve süsen beni öldürmek için kılıç çekiyor.

Felek beni dostun kapısına kavuşturmadığı sürece göz toprağım üzerine daima göz yaşlarıyla su saçacak.

Çiğ tanesi gülün güzelliğini artırır. Benden elini çekme ki temiz bir çiğ tanesiyim.

Eğer sevinç bahçesine nişanımı dikerlerse eğlencenin gül bahçesi Necati’yle daha da bir şenlenir.

Revâ ol dest-gîr-i ṭalebde bî-kesel ancaḳ
Kişiye iştihârda sa'y-i ḫod isnâd lâzımsa

Yazıḳ kim tenġ-destî-i felekde ḳalmış aḥfâdız
Bize verziş gerekdür ġayret-i ecdâd lâzımsa

Olur püser-resân âḫir ṭaleb-âsûde-i dil ol
Necâtî câize almaḳda ger irşâd lâzımsa

Semiyy-i feyż-i luṭf-ı vâli-i ẕî-şân yeter olsun
Cemî'-i bendegâna tâ ki isti'dâd lâzımsa

Muḥteviyâtı Girit'iň vaḳâyi'-i târiḫiye ve aḥvâl-i mevkî'iyyesinden bâḥiṣ (Vesîle-i İ'âne) 'unvânlı biň üç yüz on beş sene-i hicriyesinde maṭbû' bir risâlesi vardır.

NECÎB: Ravżatü'l-'Ulemâü'l-Meşâyiḫ'te Sulṭân Muṣṭafa Ḫân-ı S̱ânî devri 'ulemâsı ṣırasında tercemesi meẕkûr **(s.556)** ve Dâmâd-zâde demekle meşhûr Müderris Meḥmed Necîb Efendi'dir. Emîniye müderrisi iken Ḳavaḳ ḳażâsına naḳl olunup biň yüz on dört senesi şevvâlinde vefât eyledi. Necîb maḫlaṣıyla müretteb dîvânı vardır. Bu eş'âr onuňdur.

[Edirne'den ẓuhûr ve âfitâb-ı feyż-i ezelîden istifâża-i nûr-ı şu'ûr edip taḥṣîl-i ma'ârife himmet ve 'ulemâ-i kirâmıň birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ettikten ṣoňra devr-i merâtib ederek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zûl iken 1084 ṣaferinde masḳaṭ-ı re'sleri olan Edirne'de Ḥüsâme'ddin Medresesi ḫârcına 'âric 1097 cemâdiye'l-evvelîsinde Na'l-bûr-zâde Meḥmed Efendi yerine 'İlmü'ddin Medresesi'ne ḥareketle mübtehîc olmuş idi. 1098 recebinde Bekir Çelebi-zâde Raḥmet'ullah Efendi yerine Edirne'de İbrâhîm Paşa Medresesi'ne 1099 cemâdiye'l-âḫiresinde İmâm-zâde Meḥmed Efendi yerine Şeyḫî Çelebi Medresesi'ne 1100 muḥarreminde Aḫaveyn Ḥüseyin Efendi yerine Sirâciye Medresesi'ne 1104 rebî'u'l-evvelinde selef-i sâlifleri Na'l-bûr-zâde Efendi yerine Emîniye Medresesi'ne mevṣûl olup 1106 ẕi'l-ḳa'desinde muḫtell'üd-dimâġ olmaġla Gelibolu'da Evreşe'de Ḳavaḳ ḳażâsı ma'işetiyle ṭarîḳten ferâġat ve iḫtiyâr-ı 'uzlet etmiş idi. 1114 şevvâlinde vefât eyledi. Mûmâileyhiň farṭ-ı ẕekâsı sebebiyle Emîniye müderrisi iken kendisine sevdâ 'âriż olup aġır bahâ ile bir ṭaḳım kütüb-i nefîse iştirâ ederek hâmişlerine bir çoḳ ḫalṭiyyât taḥrîr ve kelâmında biňlerce elfâẓ-ı ġayr-i lâyıḳa ile maḳṣûdını taġbîr ve atına destâr-ı muṭallâdan ḫul

pûşîde ve ẖânesiniň nerdübânına sâye cûḳalar ferşîde ettirip bunuň emṡâli ḥareket ile mâlın telef ederek bî-çâreniň başında ḳavaḳ yeli esmekle kedisine Ḳavaḳ ḳażâsı ma'îşet olunup medrese âẖara tevcîh olundu.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.252)***

ġazel

Ne bu bî-gâne nigeh germi-i ṣıḥḥat bu mıdur
Söyle ḳurbânuň olam gâyet-i ülfet bu mıdur

Varup aġyâr ile şeb-tâ-be-seḥer nûş idesün
H̱âṭır-ı 'âşıḳ-ı maẖzûna ri'âyet bu mıdur

Yüz çevirdüň ser-i kûyuňda bir âh itmekle
Hemân ey şûẖ-ı cefâ-pîşe ḳabâḥat bu mıdur

Seyr iden dir ruẖ-ı gül-gûnuňı tâb-ı meyden
Nev-şüküfte gül-i ẖod-rûy-ı melâḥat bu mıdur

Olmadı çünki nigeh-i luṭfuňa şâyeste Necîb
Sen de inṣâf ede ey şûẖ mürüvvet bu mıdur

ġazel

Bir nigâh-ı luṭf olursa yâreme ruẖsâreden
Alıruz âġûş-ı vaṣla revzen-i neẓẓâreden

Ey Nihâl-i tâze geçdi tîġ-i nâzuň cânuma
Bir gül-i sadberge döndürdi vücûdum yâreden

Seng-i cevrüňle şikest itseň de dil mir'âtını
Eylerem seyr cemâlüň ben yine her pâreden

Gerden-i sîmin ü zülf-i 'anberînüňdür ġaraz
Ġayri fikrüm yoḳ benüm 'âlemde aḳdan ḳaradan

Farḳ olınmaz girye itdükçe Necîb-i ẖastenüň
Ḥavżdan çeşm-i teri müjgânları fevvâreden

ġazel

Pîşine düşdi çünki imâmı cemâ'atüň
Amma senüň de kem degil ey rind niyetüň

Cûy-ı sirişki reh-güzerinde revân idüp
'Aḳlın ṣuvardum ol gül-i bâġ-ı leṭâfetüň

Ḫalḳuñ öñine geçmek içün bir ṭarîḳ ile
Görsenki ṣanki bir güni oldı ḳıyâmetüñ

İtme raḳîb-i dil-siyehi bezmüñe nedîm
Ṣoñra şehâ ne fâidesi var nedâmetüñ

Çâk itse ṣubḥ gibi nola sînesin Necîb
Mihr-i münîridür o meh evc-i melâḥatüñ

nâ tamâm ġazel

Reşk-âver-i mihr oldı ser-i sînede dâġuñ
Gitdükçe güzellenmede ey mâh çerâġuñ

Öpdükçe olur şerm ile gül-ruḫları pür-tâb
Hep mîveleri böyle pür-âteş mi bu bâġuñ

Ne sâġara baḳduñ ne Necîb-i dil-i zâra
Ḳurbânuñ olam söyle nedür böyle ferâġuñ

müfredâd

Âyâ olur mı mîve-i vaṣlı o mehveşüñ
Yoḫsa cihâna olmayacaḳ ârzû mıdur

Hem-seng olur mı lebleri yâḳût-ı ḫuşk ile
Ḳıymet ber-â-ber olsa da leẕẕet ziyâdedür

Kemân-ı cevri çekilmez kirîş geçinme dilâ
Çü teber ṭoġruluḳ itseñ yine hevâya gider

NEŞÂṬÎ: Ṭarîḳ-i ʻaliyye meşâyiḫi ravżasında Sulṭân Meḥmed Ḫân-ı Râbiʻ ʻaṣrı meşâyiḫi ṣırasında tercemesi meẕkûr Edirne Mevleviḫânesi şeyḫi Aḥmed Neşâṭi Efendi'dir. Seyyit Rıżâ Teẕkiresi beyânınca evâil-i ḥâlinde *Semendî* taḫallüṣ eder imiş. Mükemmel dîvânı vardır. İmâmu'ş-şuʻarâ Naẓîm-i pâkize-edâ mûmâileyh şeyḫ Neşâṭi Efendi vaṣfında bu ebyâtı demiştir.

[Gelîn-i vücûdu ḫâk-i pâk-i Edirne'den ẓâhir ü Neşâṭî maḫlaṣıyla mecmaʻı maẓâhir olup taḥṣîl-i maʻârif-i ʻilmiye ve tekmîl-i âdâb-ı resmiye eyledikte kiberâ-i mevleviyeden Gelibolu Mevleviḫânesi'nde seccâde-nişîn-i irşâd olan Aġa-zâde Şeyḫ Meḥmed Efendi ḫidmetlerine vâṣıl ve şeref-i bîʻatlerine nâil olup bir müddet ḫidmetlerinde ḳıyâma âġâz ettikten ṣoñra irşâd-ı erbâb-ı istiʻdâda mücâz olmuşlar idi.

Ṣafâyi Teẕkiresi beyânınca bir çoḳ zamân seyâḥatten ṣoñra (1081) târîḫinde ʻOs̱mân Dede maḥlûlünden masḳaṭ-ı re'sleri olan maḥrûse-i Edirne Mevleviḫânesinde seccâde-nişîn ü şeyḫ-i güzîn olduḳlarında eḥibbâlarından ʻÂmmeci Rüşdi Aḥmed Efendi bu târîḫi demiştir.

târîḫ *Gûş idüp erbâb-ı dil böyle didi târîḫini*
Oldı yümnile Neşâṭî Mevlevîye râhber

(1085)'te ʻâzim-i ʻâlem-i ervâḥ ve târik-i memleket-i eşbâḥ olup zâviyeleri ḳurbunda Murâdiye Câmiʻ-i şerîfi ḳabristânında medfûn ve naḳş-ı seng-i mezârı mûmâileyh Rüşdi Efendi ile İmâm Dervîş İbrâhîm Vehbî Çelebi'niñ söylemiş olduḳları âtî ṣûretleri muraḳḳam iki târîḫ-i mevzûndur.

târîḫ *Bezm-i ʻuḳbâya Neşâṭî çekilüb dünyâdan*
Eyledi şevḳile ʻazm-i ḥarem-i dâr-ı selâm

Çemen-i gülşen-i ʻadn içre idüp ʻişretler
Neşve-yâb-ı mey-i kevs̱er ola cennette müdâm

Fevtin gûş idicek Rüşdî didi târîḫin
Bezm-i gülzâr-ı naʻîm ola Neşâṭî'ye maḳâm

Bu daḫi İmâm Vehbî Çelebi'niñ dediği târîḫtir.

târîḫ *Gürûh-ı ʻâşıḳâna şeyḫ-i irşâd*
ʻAzîz ü muḥterem merḥûm u maġfûr

Bilüb fânî cihân-ı bî-beḳâyı
Beḳâya ʻazm idüp olduḳda mestûr

Dem-i fevtiyle Vehbî didi târîḫ
Ola Aḥmed Neşâṭî merḳadüñ nûr

Faṣîḥ Dede daḫi bu târîḫi demiştir.

târîḫ *Faṣîḥâ didiler mâtem-keşân fevti târîḫin*
Neşâṭî gitmek ile eyledi maḫzûn aḥbâbı

Meşhûr Naẓîm daḫi bu târîḫi demiştir.

târîḫ *Naẓîmâ gûş idüp fevtin didüm feryâd idüp târîḫ*
Ola rûḥ-ı Neşâṭî ʻandelîb-i sidre vü ṭûbâ

Rüşdî Aḥmed Efendi'niň Târîḫ-i Digeri

Fevtine anuň didiler târîḫ
Bu câm-ı dehruň gitdi Neşâṭı

velehû *Gitdi bir ehl-i hüner didüm anuň târîḫin*
Eyledi 'azm-i cinân terk idüp ol dünyâyı

velehû *Gitdi bir ehl-i hüner didüm anuň târîḫini*
Bezm-gâh-ı 'âlemüň ḥâlâ Neşâṭı gitdi âh

Âs̱âr-ı 'ilmiyelerinden Ḳavâ'id-i Dürriye nâm lüġatleri ve manẓûm Ḥilye-i Enbiyâları ve Ḳavâ'id-i 'ilmü'l-Fars nâm risâleleri ve 'Örfî-i Faḫḫâr'ıň Ḳaṣâidine münaḳḳaḥ bir şerḥ-i laṭîfleri vardır.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.299-300)***

naẓm (s.557) Mürşid-i ma'nî Neşâṭi-i Niẓâmî-lihye kim
Olmada ṣâdır zebân-ı ḫâmesinden vâridât

Şâ'ir-i Îsî-nefes kim feyż-i nuṭḳı gösterür
Dehre iḥyâ-yı ma'ânîde dem-â-dem mu'cizât

Ḫıżr u İskender serîr-i naẓm u inşâ kim sezâ
İtse gülgûn lûle-i ser çeşme-i âb-ı ḥayât

Ṭûṭî-i âyîne-i ilhâm kim şâyestedür
Eylese minḳâr-ı kilki rîziş-i ḳand-i nebât

Rûzigâruň ẕâtıdur 'allâme-i devrânı kim
Ṭab'-ı pâkı itmede hemvâre ḥall-i müşkilât

Kâviş-i ser-tîşe-i endîşesinden bulmaya
Genc-i ma'nî olsa genc-i ġaybda maḥż-ı nebât

Enverî-lehçe Kemâl-endîşe Ḫâkânî-ḫayâl
Reşk-i Selmân 'Azmi-i devrân Ẓahîr-i kâinât

Bülbül-i gülzâr-ı ġayb i'câz-ı dem siḥr-âferîn
Ḥâfıż-isti'dâd Sa'dî-ẕât Firdevsî-ṣıfât

Gülbün-i ẕâtın Naẓîmâ feyż-i Ḥaḳ ser-sebz ide
Pâyidâr olduḳça tâ gülzâr-ı dehr-i bî s̱ebât

Bu eş‘âr güftâr-ı dürerbârlarındandır.

ġazel

Dûzaḫ âşâm-ı ġamuň kim şu‘ledür peymânesi
Çâkerîz-i ceyb-i cândur nâle-i mestânesi

Bir şarâbuň mestidür ol ġamze-i pür-‘işve kim
Fitnedür ḫidmet-güzâr-ı kûşe-i meyḫânesi

Bâġı gördüm güller açmış bülbüle gûş ḳabûl
Diňlenürmiş ‘âşıḳuňda gâh olur mestânesi

Ḫûn-ı eşküňden boyanmış tâb ṣalmış ġonceler
Bülbülüň fânûs-ı âla döndi şimdi lânesi

Dil ḫarâb-ı ‘aşḳdur ammâ Neşâṭî-veş yine
Gencden ḫâlî degil her kûşe-i vîrânesi

ġazel

Mis̱âl-i çeşm-i bütân nergis-i çemen maḫmûr
İçen bu bâdeyi maḫmûr u içmeyen maḫmûr

‘Aceb mi mülk-i dile ṣalsa ġamzeler âşûb
Ḫarâb-ı ‘aşḳ-ı nigeh çeşm-i pür-fiten maḫmûr

Bahâr-ı ‘âlem-i câhuň ḫazânı pey-der-pey
Olur bu meclise elbette her gelen maḫmûr

Ḫoş’â füzûnî-i keyf-i mey-i maḥabbet kim
Ḫarâb-ı ‘aşḳ yatur Ḳays ü Kûh-ken maḫmûr

Bilür mi telḫî-i kâm-ı dili Neşâṭî-veş
Ḫumâr-ı hecr ile ‘âlemde olmayan maḫmûr

ġazel

Sûziş-i dil ‘âşıḳuň dâġ-ı serinden bellidür
Nevbahâr-ı ‘işve gülberk-i terinden bellidür

Başḳa bir ḥâlet virür ebrûların çîn eylese
Tîġ-i pür-tâb-ı melâḥat cevherinden bellidür

Tûde-i ḫâk-i mezârı küşte-gân-ı ḥasretüň
Sebze-i ḫ˘âbîde-i ġam-güsterinden bellidür

Ḳaṣdı ʻuşşâḳa sitem mi iltifât-ı nev midür
Bir nigâh-ı ġamze-i ġam-âverinden bellidür

Ketm-i ʻışḳ eylerse de ʻâşıḳ Neşâṭî-veş yine
Zerdi-i ruḫsâr ile çeşm-i terinden bellidür

ġazel

Câme-i sürḫla kim bir gül-i zîbâsın sen
Zîver-i gülşen-i cân özge temâşâsın sen

Dilde ṭâḳat mı ḳalur nâz ile eşk-i naġamât
Ḥüsn ile hem gül ü hem bülbül-i gûyâsın sen

Olmasun mı saňâ biň cân ile Cibrîl ʻâşıḳ
Bu leṭâfetle ki bir şûḫ-ı dilârâsın sen

(s.558)

Miknet-i ṣabrı ḫarâb eyledi âḫir ġamzeň
Bü’l-ʻaceb fitne ġarîb âfet-i dünyâsın sen

Siḥr-i endîşe Neşâṭî saňa maḫṣûṣ ancaḳ
Kilk-i iʻcâz ile ṣûret-ger-i maʻnâsıň sen

ġazel

Sevdâ-yı tîġ-i ġamzeň ile sîne-çâküňem
Öldür beni ki teşne-i ẕevḳ-i helâküňem

Gördükçe düşmemek seni mümkin mi pâyüňe
Küstâḫî-i maḥabbet ile şer-menâküňem

Olsa ʻaceb mi zîb-i reh-i çeşm-i âfitâb
Naḫlüňden aňa sâye düşen şûre-ḫâküňem

Pâkîze meşrebem ki ṣafâ-yı derûn ile
Mir’ât-ı tâbdâre-i ruḫsâr-ı pâküňem

Bilmez hücûm-ı ġamla Neşâṭî keder nedür
Serbâz-ı ġuṣṣa ʻâşıḳ-ı bî vehm ü bâkünem

naẓm

Gitdüň ammâ ki ḳoduň ḥasret ile cânı bile
İstemem sensiz olan ṣoḥbet-i yârânı bile

Bâġa sensiz baḳamam çeşmüme âteş görinür
Gül-i ḫandânı degil serv-i ḫırâmânı bile

Sîneden derd ile bir âh ideyüm kim dönsün
ʻAksine çerḫ-ı felek mihr-i dıraḫşân bile

rubâʻi Düşdükçe gehî pâyine dâmânından
Pürsişler ider ġâyet iḥsândan
Nâzik o ḳadar ol iki pâ kim dâim
Âzerde olur sâye-i dâmânından

ḳıṭʻa Çekdükçe mey-i nâzı o çeşm-i nigeh-i mest
Bir âfet olur ʻâleme her bir nigeh-i mest

Ne cân u ne dil ḳala Neşâṭî bir olursa
Ol ġamze-i pür-fitne ile ol nigeh-i mest

müfredât Sensiz meze yoḳ bâġda aḥbâb da olsa
Her gül ṭolu bir câm-ı mey-i nâb da olsa

Ḫâl-i siyeh meyân-ı dû ebrû-yı yârda
Şâhbâz-ı ḥüsndür ki per açmış şikâr arar

Çehre nâzük yed ü pâyı semen-âsâ nâzük
Ḥâṣılı ol büt-i ṭannâz serâpâ nâzük

Bînî-i pâkine elif-i ân disem nola
Ebrû-yı dil-keşi aňa medd-i keşîdedür

NEŞʼET: Ḫˇâce Süleymân Efendiʼdir. Edirneʼde Âsitâneli Aḥmed Efendi menfiyen bulunduğu hengâmda sulbünden mıṣraʻ:

Ḫudâyâ iki ʻâlemde ʻazîz eyle Süleymânı

(neṣr) târîḫi nâṭıḳ olduğu üzere biň yüz ḳırḳ sekiz senesi ḫilâlinde zînet-efzâ-yı ʻâlem-i vücûd olup ʻunfuvân-ı ṭufûliyetinde dersaʻâdete ʻazîmetle taḥṣîl-i maʻârif-i külliye eyledikten ṣoňra ṭarîḳat-ı ʻaliyye-i Naḳşibendiyeʼye sülûk edip Bursalı Şeyḫ Emîn Efendi merḥûmdan aḫz-ı yed-i inâbetle dersaʻâdette Molla

Gürânî nâm maḥalde kâin ḳonaġında iḳâmet ve zu‘amâdan bulunduğu ḥâlde ba‘żı heves-kârâne ‘ulûm-ı fârisiye ta‘lîmine ve bir ṭaḳım mes̱nevî-ḫ˘ânâna müşkilât-ı mes̱nevî tefhîmine bezl-i himmetle güzârende-i eyyâm ü leyâl iken biň iki yüz yigirmi iki târîḫinde irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ etmiştir. Vefâtına Sürûrî Efendi’niň söylediği târîḫtir:

mıṣra‘ Neş’et Efendi göçdi cinân ola menzili

(nes̱r) müşârunileyh ‘ulûm-ı ‘âliye vü farisiyye vü sâirede (**s.559**) naẓîri nâ-yâb bir ḫ˘âce-i ma‘ârif-me’âb olup bir ḳıṭ‘a dîvân-ı belâġat-‘unvân ile Ṭûfân-ı Ma‘rifet isminde bir es̱er-i mu‘ciz-beyânı vardır. Bu eş‘âr güftâr-ı dürerbâr-larındandır.

ġazel

Ḳılıcı ḳanlu eli ḳanlu dili ḳanlu güzel
Çeşm-i cellâdı yaman cân alıcı ḳanlu güzel

Ḳahramân-ı nigehi gibi Celâlî-meşreb
Bir levendâne revişlü geliş ‘Os̱mânlu güzel

Şehr-âşûb-ı zamân şöhret-i âfâḳ-ı cihân
Mâh-ı Ken‘ânî gibi şöhreti var şanlu güzel

Çeşm ü ebrû vü leb ü ḫâl-i ruḫında söz yoḳ
Vaṣf-ı ḥüsnüň diyemem câzibelü ânlu güzel

Ceyş-i ḫûbânuň odur şimdi sipeh-sâlârı
Neş’et ol devlet ü iḳbâl ile ‘unvânlu güzel

ġazel

Ey âh-ı serd bir es̱erüň yoḳ mıdur senüň
Ey eşk-i germ bir hünerüň yoḳ mıdur senüň

Oldı ḫarâb-ı seyl-i sirişk ḫânümân-ı dil
Ey dil-nişîn büt ḫaberüň yoḳ mıdur senüň

Nûr-ı sevâd-ı dîde misin gerden üzresin
Ey ḫâl hiç ġayri yerüň yoḳ mıdur senüň

Bir şemme yoḳ mı perçem-i pür-çînden ṣabâ
İḳlîm-i Çîn’e bir seferüň yoḳ mıdur senüň

Şehbâz-ı ṣayd-gâh-ı merâm olmamaḳ ‘aceb
Neş’et himemle bâl ü perüň yoḳ mıdur senüň

ġazel Zaḫm-veş açma dehen kimseye Loḳmân ise de
Merhem-i merḥameti derdine dermân ise de

Cebhe-sâ olma ṣaḳın ẕillet ile ʻizzet içün
Ṭutalum kim feleğüň aṭlası dâmân ise de

Naḫvet ü nâzı kem it luṭf u kerem ile şehâ
Lâzım-ı salṭanat u şevket ü ʻunvân ise de

Vir rıżâ *naḥnü ḳasem*[120] ḳısmetine sulṭân ol
Âb-ı rû dökme yürü dehre Süleymân ise de

Fâriġuz himmet-i erbâb-ı himemden Neş'et
Mâye-i muḫteşemi s̱ervet ü sâmân ise de

NAṢÛḤÎ: Edirnelidir. Devr-i Sulṭân Selîm Ḫân-ı mâżîde gelen şuʻarâdandır. ʻAṭṭarlıḳ ṣanʻatıyla istiḥṣâl-i emr-i maʻîşet etmekle sâlik-i semt-i ṭabâbet olmuş ise de ol fende bî-behre olduğundan ḥaḳḳında Başîrî bu beyti demiştir:

beyt Kim ki içdi Naṣûḥî şerbetini
Ṣıḥḥate tövbe-i naṣûḥ itdi

Laṭîfe-gûy ḫande-rûy bir ẕât idi. Bu eşʻâr güftârındandır.

ġazel Yaşımı Ceyḥûn iden ol yâre bilmem neyleyem
Baġrumı pür-ḫûn iden dildâre bilmem neyleyem

Ḫaste cânum derdine dermân bulunmadı dirîġ
Çâresiz ḳaldum bu ben bî-çâre bilmem neyleyem

Mest olup her dem içer göz göre dilber ḳanumı
Yâ ilâhi ol gözi ḫûn-ḫâre bilmem neyleyem

Şol ḳadar urdı ḫadengin cânuma ḳıldı es̱er
Eyledi bu sînemi ṣad pâre bilmem neyleyem

---

[120] Rabb'inin rahmetini onlar mı bölüştürüyorlar? Dünya hayatında onların geçimlerini aralarında ***biz taksim ettik.*** **Zuhruf/43**

Gülşen-i kûyına varsam it gibi ṭalar raḳîb
Ol gül-i ruḫsâr içün bî-çâre bilmem neyleyem

Ey Naṣûḥî ʻaḳl-ı ḫûş u ṣabr u ṭâḳat ḳalmadı
Olmuşam ʻaşḳ içre ben âvâre bilmem neyleyem

maṭlaʻ Mülk-i dil sensiz şehâ yıḳıldı vîrân oldı gel
İntihâ-yı firḳat-i pâyân-ı hicrân oldı gel

(s.560) NAṢÎBÎ: İsmâʻil Efendi-zâde Ḫalîl Efendi'dir. Ṭarîḳ-i ʻilmiyeye ʻazîmet ve ʻulemâ-yı ʻizâmıň birinden aḫz-ı şeref-i mülâzemet eyleyip devr-i merâtib ederek ḳırḳ aḳçe medreseden maʻzûl olduḳtan ṣoňra sâlik-i râh-ı ḳażâ vü mâlik-i ezimme-i ḥükm ü imżâ olmaġla Rumeli ḳalem-revinde bir ḳaç manṣıba vâṣıl olmuş idi. Biň ṭoḳsan dört târîḫinde vefât eyledi. Ṣafâyî Teẕkiresi şâhid-i eşʻârı şîve-i maʻnâdan bî-naṣîbdir demiştir. Bu ebyât güftârındandır.

müfredât Dâġdâr olsa ʻaceb mi sîne-i erbâb-ı ʻaşḳ
Gülsitân-ı derd (ü) miḥnet güllerinden bellidür

Ey mest-i câm-ı ʻişve nola bî-mecâl isem
Maḫmûr-ı sâġar-ı mey-i hicrânuňam senüň

naẓm Cemâlüň bir gülistândur dehânuň ġonce rûyüň gül
Yeridür nola feryâd itse göňlüm nitekim bülbül

Ṣafâ vaṣf-ı ser-i zülfüňle gülzâra güzâr itdi
Anuňçün kendüsin böyle perîşân eyledi sünbül

Girit'in fetḥine bu târîḫi demiştir:

Bir ġazâ eyledi serdâr-ı şehinşâh-ı cihân
Cünd-i islâm ile varup ṭarâf-ı deryâya

Bârekellah zihî fetḥ-i meserret-âṣâr
Bîm-i cân düşse nola cümle dil-i aʻdâya

Gûş idince ḫaber-i fetḥi ṭonandı ‘âlem
Nola reşk eyler ise bâġ-ı cinân dünyâya

Vâdi-i ta‘miyede göstereyüm târîḫini
Güçce fehm eyler anı ‘ârif olan ma‘nâya

Çıḳıcaḳ pâ-yı Frenk oldı naṣîbi târîḫ
Virdi Ḥaḳḳ şimdi Girid’i Ḳapudanpaşâ’ya

Târîḫiň ṭarîḳ-i istiḫrâcı târîḫ mıṣra‘ı 1418 ‘adettir. Pâ-yı Frenk lafżı 363’tür. Tenzîl edince 1055 olur.

NUṬḲÎ: Edirneli Ḳaraḳaş-zâde Pîr Meḥmed Çelebi’dir. Ba‘de’l-mülâzimeti ṭarîḳ-i ḳażâya râcî ve ba‘żı bilâda ḳâżî olmuş idi. Âb u hevâyla reşk-âver-i cân ü mesîre vü teferrüc-gâh ile riyâż-ı behiştten nişân olan Ergene ḳaṣabasında temekkün edip üstâd-ı fârisîdân ve ‘ilm-i mûsiḳîde fâiḳu’l-aḳrân idi. Biň elli yedi senesi ḥudûdunda vefât eyledi. Bu eş’âr güftâr-ı dürerbârındandır.

müfredât

Göňül ol ḳâmet-i bâlâya düşmüş
‘Acebdür pest iken a‘lâya düşmüş

Yâr-ı hercâyîyle ey dil meyl-i ṣoḥbet eyleme
Şem‘-i her-meclis olan dilberle ülfet eyleme

NİẒÂMÎ: Nâmı Meḥmed Niẓâme’ddin’dir. Zen İbrâhîm Paşa Maḥallesi ahâlisinden Âlây kitâbetinden maḫrec müteveffâ Ṣâliḥ Ḥulûṣi Efendi’niň maḫdûmudur. Vaḳtiyle İbrâhîm Paşa Ḥammâmı bunuň vâlidesiniň mülkü olduğu münâsebetle Ḥammâmî-zâde daḫi derler. Muḳaddimen Ḫoroslu’da vâḳi‘ birinci rüşdiye mektebinde *(el-yevm Ḥamîdî Ṣanâyi‘ mektebidir)* ba‘de’t-taḥṣîl dersa‘âdete naḳl ile ‘askerî mekteb-i ṭıbbiye-i ḥarbiyesine deḫâlet ve teşrîḥ-i ‘ameliyâtına ḳadar taḥṣîle müdavemet eylemiş ise de teşrîḥe ‘adem-i taḥammülüne mebnî bi’l-iḫrâc ṭarîḳ-i Mevlevî’ye intisâb ile Ḳaleḳapısı dergâh-ı şerîfinde tekmîl-i ḫidmet ederek bi-ṭarîḳi’s-seyâḥat Ḳonya’ya ḥażret-i pîr-i dest-gîre gelmiş ve bu mecelleye derc olunmaḳ üzere bu ebyâtı vermiştir.

naẓm Ḥuccâc her sene Mînâ'da recm iderse de
Her an tekeṡṡür itmede şeyṭân tükenmedi

Dil mübtelâ-yı 'ışḳ idi tâ ṭıfl iken henüz
Yâ Rab nedür bu sûziş-i hicrân tükenmedi

(s.561) beyt Cânân ile sen pister-i kemḥâda yaturken
Ben aňa bedel sînedeki zaḫmı ṣarardum

NAẒMÎ: Ṣâḥib-i Câmi'u'n-Neẓâir. Edirnelidir. 'Aṣr-ı Süleymân Ḫânî şu'arâsından ve Silaḥdârlar zümresinden ve erbâb-ı ḳalemiň münşî vü muḥâsiblerinden Meḥmed Çelebi'dir. Aḥkâm kâtiplerinden iken sipâh bölüğüne ilḥâḳ olundu. Laṭîfî Tezkiresi beyânınca[121] ṭarîḳ sürmüş ve kütüb-i mütedâvileden çoḳ nesne görmüş dürr-i naẓmıň envâ'ından iḳtidârı ve buḫûr-ı mütenevvi'a üzere iki biň miḳdârı şi'r-i feṣâḥat-şi'ârı vardır ve risâle-i 'arûzda 'aded-i aṣl-ı buḫûr on altı olduğu ḥâlde Naẓmî merḥûm fer'ini daha iki ol ḳadar bulmuş ve erbâb-ı naẓmıň müntehîleri ḳatında ve fenn-i 'arûz bilenler nezdinde taḳṭî'-i evzânı ṣıḥḥate çıḳarıp maḳbûl olmuştur. Vaḥîd-i Tebrîzî'niň risâle-i 'arûzunda olan buḫûruň her birinde elif ḳâfiyesinde birer ġazel deyip kendi daḫi çoḳ buḫûr iḫtirâ' etmiştir ve ol buḫûr-ı mütenevvi'a üzere dediği eş'ârıň ba'żısını musammat u ba'żısını pür-nuḳuṭ ve kimisini bî-nuḳuṭ demiştir. Bu noḳṭasız şi'ir onuňdur.

naẓm-ı bî nuḳuṭ Ṭâli'uň sa'd ola 'âlemde dilâ
Hemdem olursa eger ol meh saňa

Var dilâ emsem dile derdüňe kim
La'l-i dildâr olur ol derde devâ

Maḥrem olur dil müdâm ehl-i dile
Hemdem olgil var dilâ her dem aňa

beyt-i pür-nuḳuṭ Ḳaşı naḳş-ı cebîni zînet-i Çîn
Baḳışı şen naẓîf-ten büt-i Çîn

---

[121] Rıdvan Canım (Haz.) (2000): *Latifi Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-n-Nuzamâ,* A.K.M. Yayını, Sayı:225, Tezkireler Dizisi-Sayı:7, Ankara: s.535

Bu bir ḳaç beyt-i maḳlûb-ı müstevî daḫi onuňdur. Türkî'de kimse etmemiştir.

maḳlûb-ı müstevî A lebi la'l derd-i la'li belâ
Odur o rûḥa ḥûr-vâr devâ

Ḫoş kelâmuň heme kemâlüň şûḫ
Âşinâ-yı le'âlî-i inşâ

Şu ruḫ-ı bâ leâl-i âb-ı ḫurûş
Âteş-i râhib ü bahâr-ı şitâ (intehî)

Şu'arâ-yı eslâfıň yekdiğerine naẓîre olaraḳ söylenilmiş olan ġazellerini cem' edip ve her birine kendisi daḫi birer naẓîre söyleyip mükemmel bir mecmu'a tertip etmiş ve ismini *Câmi'u'n-Neẓâir* tesmiye eylemiş idi. Bir nüsḫası Nûr-ı 'Os̱mâniye Kütübḫânesi'nde mevcûd imiş. Müretteb dîvân-ı eş'ârınıň bir nüsḫası Bahçeḳapısı'nda Ḥamîdiye Kütübḫânesi'nde maḥfûẓ imiş. Ṭoḳuz yüz elli beş târîḫinde vefât eyledi. Bu eş'âr güftârındandır.

ġazel Barmaḳ getürdi şem' baḳup ḥüsn-i Aḥmede
Îmân getürdi şevḳle nûr-ı Muḥammede

Râ ḳaşlaruň yazan güzelüm ḥüsn-i râ ile
Evvel hilâl-i şeklini ḳılmış müsevvede

'Allâme-i zamâne vü keşşâf-ı her 'ulûm
Bu fenn-i 'aşḳa gelse döner ṭıfl-ı ebcede

Her derde ey ṭabîb-i dil ü cân şifâ durur
Şehd-i lebüň ṣafâsını itdüm müşâhede

Naẓmî görenler ol şeh-i ḫûbâne baş egüb
Didi güzeller içre selâm olsun Aḥmede

ġazel 'Âşıḳa ma'şûḳdan müşkil degil mi inḳıṭâ'
Leyse farḳun 'indena beyne'l-memâti ve'l-vedâ'[122]

(s.562) Gözlerüm yaşıdurur esrâr-ı 'aşḳı fâş iden
Gerçek imiş *küllü sırrın câveze'l-is̱neyni şâ'*[123]

---

[122] Ölümle ayrılık arasında bir fark olmadı.

[123] İki kişinin bildiği sır sır değildir.

Ṣafha-i dilde kitâb-ı ‘aşḳuňı sebt itdigüm
Budur kim *küllü ‘ilmin leyse fi’l-ḳırṭâsi żâ‘*[124]

Dostum keşf-i ḥicâb idüp ‘ayân it aġzuňı
Keşf ile olur hemîşe *sırrı ġaybi ıṭṭılâ‘*[125]

Naẓmiyâ cân u dile ḥükm itme dilbersiz ṣaḳın
Ḥükm olınmaz müstaḳıll emlâke oldıḳda meşâ‘

ġazel

Ebsem ol bîmâr-ı ‘aşḳa ḳo ‘ilâcı ey ṭabîb
Emsem olmaz aňa illâ şerbet-i la‘l-i ḥabîb

Bezm-i ḥüsnüňe virür zînet lebüňle ġabġabuň
Nâzik olur tâze şeftâlû ile meclisde sîb

El çeküb gül-i ḫârdan ister ki ola aňa râm
Vay ki uçar bu hevâda özge ḳuşdur ‘andelîb

Zülfin iletür ‘ârıżına görse aġyârı nigâr
Şiddet-i sermâda ṣan kâfir ṣuya ṣalar ṣalîb

ġazel

Dehânuň bûsesin ḳılmaḳ temennâ
Bir olmaz fikrdür yoḳ yere cânâ

Nice bir ṭola eyvâyile kûyuň
Yazıḳdur ehl-i ‘aşḳuň âhın alma

Ṭavâf-ı ka‘be-i kûyuň ṣafâsın
Bulur mı ḥacca varup ṣûfî farżâ

Leṭâfet birle ẕâtuň gerçi kim mûm
Velî ḳalbüň nigâra seng-i ḫârâ

Ṣataşdum Naẓmiyâ bir özge derde
Devâsın bulmadum ‘âlemde derdâ

---

[124] Yazılan ilim zayi olmaz.

[125] Gayb sırlarına vakıf olmak.

müfredât Çarẖ-ı serkeş mâh u ẖûrşîd-i cihân-ârâ ile
Saňa ḳulluġa yanaşmışdur gün ile ayla

Duẖter-i rez diyü iden bâdeyi evvelde ẕikr
Nice merd ola ki bulmış bu aṣl-ı ma‘nâ-yı bikr

Dehenüňden gelen süẖan cânâ
Ġaybden bir ẖıṭâbdur gûyâ

Yâre ḳarşu dûd-ı âhum pür-şerâr olmaḳ neden
Gün görinürken kevâkib âşikâr olmaḳ neden

Şevḳ-ı mihrüňle gören ey meh bu ben nâçizi ẖalḳ
Ẕerreyi göstermez illâ kim şu‘â‘-ı âfitâb

Câm-ı mey meclisde bir nâdâna varsa sâḳiyâ
Devr iderken s̱evr burcına varur ṣan âfitâb

NAẒÎRÂ: Şeyẖ İbrâhîm Efendi’dir. ‘Ulemâ vü Meşâyiẖ ravżasında tercemesi meẕkûr Emîniye Müderrisi Ḥacı Muṣṭafa Efendi ibn-i Gülşenî şeyẖ İbrâhîm Efendi’niň ferzend-i kihteri ve şu‘arâdan sâbıḳu’t-terceme Lebîb Aḥmed Efendi’niň birâderidir. Biň yüz beş senesinde Edirne’de Ḥacı Ḥallaç Maḥallesi’nde zînet-efzâ-yı sâḥa-i vücûd olup taḥṣîl-i kemâlât-ı ‘ilmiye ile ‘ulemânıň birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemetle Sâlim Teẕkiresi beyânınca bir müddet Edirne maḥkemesinde ẖidmet-i kitâbetle evḳât-güzâr olduḳtan ṣoňra silk-i ḳażâya dâẖil ve Edirne mużâfâtından Bâbâ-yı ‘Atîḳ ve Tekfur Ṭağı ve 1161’de Kesriyye niyâbetlerine nâil ü ba‘dehû Mıṣır’a ve Zaġra-i ‘Atîḳ’e ḳadı olup ba‘de’l-infiṣâl Zaġra-i ‘Atîḳ’e ḳarîb bir maḥalde bir ẖângâh binâ ederek sübḥa-şümâr-ı eyyâm ü leyâl olmuş ve Ḥadîḳatü’l-Cevâmi‘ ṣâḥibiniň “Mecmû‘atü’l-Leṭâif Ṣandûḳatü’l-Ma‘ârif” nâm vefeyyât-nâmesi żabṭınca biň yüz seksen sekiz târîẖinde Edirne’de irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ etmekle

“Naẓîrâ-yı edîb”

(s.563) terḳîbi târîḫ-i irtiḥâlleridir. İsmi Ravżatü'l-Ḫaṭṭâṭîn'de daḫi meẕkûrdur. Sâlim Efendi Teẕkiresi mûmâileyhiň maḫlaṣını "Naẓîr" olmaḳ üzere żabṭ etmiş ise de vefâtı târîḫinde Naẓîrâ ve 'Örfî'niň şu

beyt

Naẓîre söylemek mümkin midür ṭarz-ı Naẓîrâda
Naẓîrâ naẓmı ey 'Örfî 'aceb rengîn edâdur hep

Beyti müfâdına naẓaran mûmâileyhiň maḫlaṣınıň Naẓîrâ olduğu taḥaḳḳuḳ etmiştir. Bu eş'âr güftârındandır.

na't-ı şerîf

Ey ḥabîb-i rabb-i 'izzet vey risâlet serveri
Etḳıyâ vü eṣfiyâ vü ol beyânuň rehberi

Ẕâtınuň vaṣf-ı cemîli ḥażret-i Ḳur'ân ile
S̱âbit oldı ey güzîde 'âlemüň peyġamberi

Âdemi cennetden iḫrâc eyledi ẕâtuň içün
Tâ ẓuhûrına ola bâ'is̱ o nesl-i eşheri

Enbiyâ vü mürselînüň cümleten her ḥâlini
Bildürüb ẕâtuňı ḳıldı cümlenüň fâżılları

Biline 'âlemlerüň aḥvâli tâ rûz-ı ḳıyâm
'İbret ala ümmetinüň 'ârif olan erleri

İḳtidâ itdürdi cümle mürselîni kibriyâ
Bildiler ẕâtuňı a'lâ cümle peyġamberleri

Bir melâḥat virdi kim ḥüsn-i cemâline şebîh
Ḥüsn-i Yûsuf olamaz 'âlemde anuň hem-seri

Âyet-i raḥmet nüzûlinde kemâl-i luṭf ile
Bildiler 'âlem açıldı cümleye raḥmet deri

Ey şefî'u'l-müznibîn ey maẓhar-ı luṭf-ı Ḫudâ
Ol şefâ'atla Naẓîrâ derd-mendüň yâveri

Dest-gîri ol cihânuň ḥâline hayrân olup
Oldı bî-çâre beḳâda olmaya dûzaḫ yeri

Vaḳt-i şeybîdür ṣalât ile selâm ede müdâm
Eyle yâ Rab fikrin ġayri taṣavvurdan beri

Ḥubb-i ẕât-ı ḥürmetine yâ ilâhe'l-'âlemîn
Luṭfuň ile maḥv ola bi'l-cümle cürmî defteri

ġazel

Gidüp Ferhâd u Mecnûn 'ışḳ ile efsâneler ḳaldı
Ezelden âşinâlar gitdi hep bîgâneler ḳaldı

Heme ma'mûr olan diller çekildi bezm-i fânîden
Ḫarâb-ender-ḫarâb olmış dil-i vîrâneler ḳaldı

Fevâḥişden olup rez duḫteri meydâna girmişdür
Aňa raġbet ider bî-ḫûş olan dîvâneler ḳaldı

Gidüp pîr-i muġânlar sâḳiyâ hiç ḳalmadı nâṣıḥ
Ferâmûşî-i pend-i zâhide meyḫâneler ḳaldı

Ne iḫvân-ı ṣadâḳat-pîşe ḳaldı ne muvâfıḳ yâr
Fenâ bezminde def'-i ġam ider peymâneler ḳaldı

Sönüb şem'-i şeb-efrûz-ı sa'âdet 'izzet-i sermed
Çerâġ-ı 'ışḳı devr eyler hemân pervâneler ḳaldı

Naẓîrâ mürşid-i kâmil olanlar gitdi 'âlemden
Uçup murġân-ı ḳudṣîler cihânda lâneler ḳaldı

ḳıṭ'a

Ṣûreti sîretine uymayan olur ḫaẕele
Nice meyl eyleye dil gördügi her güzele

Ey göňül bir güzele 'âşıḳ-ı ṣâdıḳ ol kim
Rü'yeti ide tevaḳḳuf kerem-i lem yezele

müfredât

Devlet ricâli râḥatı hiç görmemekdedür
Râḥat ricâl-i devleti hiç görmemekdedür

Zülfüňle o ḫâl-i siyehüň gülşen-i âne
Murġ-ı dili ṣayda biri dâm biri dâne

Ṣâḥib-i terceme Rûḥu'l-Beyân ṣâḥibi İsmâ'îl Ḥaḳḳı Efendi ḥażretlerinden ba'żı fünûn tederrüs etmiş ve müşârunileyh (**s.564**) ḥażretleri de ḥaḳlarında sitâyiş-gûne bu maṭla'ı

maṭla' Ma 'ârif mıṣrınuň şîrîn ḳandi
'Azîzü'l-vaḳt İbrâhim Efendi

yazıp kendisine bi'l-i'ṭâ eyler ve de Mıṣır'a ḳadı olacağını îmâ eyleyip müte'âḳıben ẓuhûra gelmiştir. Âs̱âr-ı 'ilmiyelerinden İmâm Fâżıl Celâle'ddîn'niň Câmi'u'l-Hikâyât'ını fârisîden türkîye tercemesi. Behçetü'l-Ebrâr ve Lem'atü'l-Esrâr. Risâletü'l-Fürûḳ. Dîvân-ı İlâhiyât. Mecmû'a-i Mu'cizât-ı Nebeviyye. Manẓûm Naṣîḥat-nâme. Tuḥfetü'l-Leṭâif fi'n-Nevâdirü'l-Ems̱âlü'l-Ġarâib. Muḫtaṣar Târîḫ-i 'Os̱mânî. Muḫtaṣar Edirne Târîḫçesi. Bir ḳıṭ'a müretteb dîvân-ı eş'ârı vardır.

NAẒÎM: İsm-i şerîfleri Yaḥyâ'dır. Faṭîn Efendi Teẕkiresi beyânınca müşârunileyh Edirne Mevleviḫânesi şeyḫi Neşâṭî Aḥmed Dede Efendi merḥûmuň şâkirdân-ı ṣâḥib-i 'irfânından olup biň yüz otuz ṭoḳuz târîḫinde Edirne'de 'âzim-i dârü'n-na'îm olmuş ve Esrar Dede'niň Teẕkire-i Mevleviyye'sinde müşârunileyh Naẓîm Yaḥyâ Efendi Pazarbaşı-zâde olup muḳaddimen Ḥalîm taḫallüṣ ederdi. Ṣoňra Neşâṭî ḥażretleriniň istifâża-i envâr-ı ta'lîmlerine maẓhar olduḳta Naẓîm buyurup berekât-ı tilmizleriyle bir şâ'ir-i zîver-âver-i rûzigâr olmuştur ve Mirza-zâde Sâlim Efendi Teẕkiresi'nde müşârunilyh Naẓîm Efendi'niň tercemesinde kendisi İstanbullu ve 'ilm-i mûsiḳîde yed-i ṭûlâsı olup 'uhdesine bâ ḫaṭṭ-ı hümâyûn-ı İstanbul pazarbaşılığı tevcîh u iḥsân buyurulduğu ve 'aṣrıň şâ'ir-i üstâd-ı muvaḳḳaḳ ta'bîri idügi taṣrîḥ olunup Edirne'de bulunduğuna dâir baḥs̱ yoḳ ise de meẕkûr teẕkirede Edirneli Börekçi-zâde Mevlânâ Fâiż Efendi'niň tercemesinde[126] müşârun ileyh Naẓîm Efendi'ye dâir laṭîfe-gûne îrâd edilmiş bir fıḳrada diyor ki ol 'aṣrda şehr-i Edirne'de âvâze-i 'âlem-gîr-i medâyiḥi şöhre-i her-şehr-i iḳlîm olan ẕât-ı bî-naẓîr-'adîm şâ'ir-i ṭabî'at-ı selîm ḫ̆ânende Naẓîm Çelebi ki ol vaḳitte Ġırbâl nâmına bir perî-sîmâ hem-âgûş-ı ibtilâ olduğu maḥaller bir meclis-i ṣafâ-

---

[126] Adnan İNCE (Haz.) (2005): *Tezkiretü'ş-Şu'arâ Sâlim Efendi*, A.K.M.B.Yayını. Ankara: s.531

güsterde müşârunileyh Naẓîm Çelebi ve merḳûm Ġırbâl cem‘ olup yârân-ı ṣafâ Naẓîm Çelebi'den meclise münâsib bir faṣl istid‘â eyleyip Naẓîm üstâd daḫi erbâb-ı meclisi ẕevḳ-yâb-ı enfâs-ı ṭayyibesi etmek ümniyyesiyle bir ḳaç nâzikâne beste vü semâ‘i söyleyerek gûşları lebrîz-i feyż-i elḥân ve erbâb-ı ülfet bu ġıdâ-yı rûḥânî-i ẕevḳ-baḫşla ẕevḳ-yâb-ı ṣoḥbet-i cân olup faṣl tamâm olduḳtan ṣoňra herkes birer aḥsent naġmesiyle terâne-i istiḥsâna ḳıyâm eylediklerinde müşârunileyh Fâiż Efendi daḫi medḥ ü s̱enâya nâzikâne âġâz ile el'ḥaḳ Naẓîm-i nâ-dîde-i rûzigârıň mertebe vü şânı nice inkâr olunur. Ḥaḳ bu ki dîde-i inṣâf ile nigerân olunsa zümre-i ḫ˘ânende-gânda Ġırbâl üstüne gelen ḫ˘ânendeleriň eṣlaḥ u a‘lâsı bir merd-i bî-naẓîr ve mecmû‘atü'l-ma‘ârif bir ẕât-ı nâzik-ta‘bîrdir dedikte yer yer aḥbâb lebrîz-i tebessüm belki cûş-â-cûş-ı ḫande olup bir çoḳ zamân bu mażmûn-ı dil-sitân şehr-i Edirne ẓurafâsına mâye-i neşâṭ ve ol diyârıň âlüfte-gânına sermâye-i inbisâṭ olup vird-i zebânları olmuş idi. (intehî) Üstâdân-ı fenn-i edebten biri defter-i eş‘ârı için "o dîvân değil bir berât-ı ġufrândır" demiştir ki pek doğrudur. Cenâb-ı faḫr-i risâlet Efendimiz anı na‘t-gûluḳ ḫidmet-i mübeccelesiyle talṭîf buyurmalarıyla sâye-i te'yîd ü ilhâm-ı risâlet-penâhîde nâ-ḳâbil-i tanẓîr ḳaṣîdeler vücûda getirmiş ve şi‘riň her vâdisinde na‘t-serâ olmuştur. E'l-ḥâṣıl ‘âlem-i islâmiyette nev‘i şaḫṣına münḥaṣır bir şâ‘ir-i bî-naẓîrdir diye *Eslâf*[127] nâm es̱erde meẕkûrdur. Cenâb-ı Naẓîm'iň maḥal-i iḳâmeti Eṭrâbü'l-Âs̱âr żabṭınca dersa‘âdette Ḳumḳapı ve ‘Aṭâ Bey'iň Enderûn Târîḫi beyânınca Ḳâsım Paşa ise de târîḫ-i (**s.565)** vefâtıyla medfenini Faṭîn Efendi'den mâ‘adâsı taṣrîḥ etmemiş ve bâlâdaki îżâḥattan istidlâl olunduğuna göre müşârunileyh Edirne'de tevaṭṭun etmiş ve ḥîn-i vefâtında Edirne'de defn edilmiş olduğu anlaşılaraḳ teyemmünen bu maḥale derc edilmiştir. Beş yüz büyük ṣaḥifeden ‘ibâret olan maṭbû‘ dîvânınıň hemân s̱ülüs̱ânı nu‘ût-ı şerîftir. Bu eş‘âr dîvânından me'ḫûz güftâr-ı dürerbârla-rındandır.

na‘t-ı şerîf-i ḳaṣîdeden müfrez

Ey ledün mektebinüň ḫ˘âce-i ümmî laḳabı
Enbiyâ vü resülüň zîver-i tesbîḥ-i lebi

---

[127] Bkz. Fâik REŞAT, *Eslâf*, Tercüman1001 Temel Eser, s.263-267

Seyyid-i âdem ü ‘âlem sened-i mevcûdât
Müsned-i her dû serânuň şeh-i vâlâ ḥasebi

Eşref-i ḫalḳ-ı cihân pâdişeh-i kevn ü mekân
Taḫt-gâh-ı şerefüň Ḫusrev ü ‘Âlî nesebi

Şeh-i ṭâhir-neseb ü Ḫusrev-i pâkîze-ḥaseb
Hâşimî hem Medenî hem Ḳureşî hem ‘Arabî

Süḫan-ı rûḥ-ı mücerred deheni cevher-i ferd
Kân-ı kevnüň güher-i mâḥaṣal-ı münteḫabı

Ḥaḳḳ risâlet ile nübüvvet ile vücûdın itmiş
Hâdi-i cem‘-i rusül râhber-i fevc-i nebî

Âferîniş yüzinüň ṣuyına ḫalḳ olmışdur
Raḥmet-i ‘âlemîyândur o dû ‘âlem sebebi

Rîze-seng-i ḥarem-i ‘izzetin cevher-i gül
Biň hicâb ile ide gevher-i tâc-ı edebi

Ḫâdim-i ḫalḳa-begûş-ı deri sâdât-ı kirâm
Bende-i bârgeh-i cûdı hezârân çelebi

Eylemiş da‘vetinüň ḳabża-i tesḫîrine râm
Rûm u Hind ü ‘Acemi Mısrile Şâm (ü) Ḥalebi

Neyr-i bürc-i ezel Aḥmed mürsel ki anuň
Mihrinüň lerze virür ẕerreye şûr u şeġabı

Mülûk-i Âl-i ‘Os̱mân’ı bu ḳıṭ‘ada cem‘ etmiştir

Mülûk-i Âl-i ‘Os̱mân’ı yazup bu ḳıṭ‘a-i pâke
Yine derc eyledüm bir derece nice gevher-i raḫşân

Ḥesâbın bilmek isterseň Naẓîm-âsâ şümâr ile
Murâd ile Meḥemmed oldı dörder birisi Orḫân

Süleymân Aḥmed ikişer Muṣṭafa iki bir İbrâhîm
İkidür Bâyezîd iki Selîm ü ikisi ‘Os̱mân

ġazel Nola naḳş-ı murâdı gösterirse ḫaṭṭ-ı ruḫsârı
Bedîdâr oldı yârüň cevher-i mir'ât-ı dîdârı

Ḫırâm-ı ḳadd-i ra'nâsı kelâm-ı la'l-i zîbâsı
Utandırdı tezerve cünbiş-i ṭûṭîye güftârı

Revân olsa revâ fermân-ı 'aşḳı zîr ü bâlâya
Melek meftûn-ı eṭvârı beşer pâmâl-i reftârı

Dökülmüş 'ârıż-ı pür-tâbına kâkülleri olmış
Ġazâl-i mihr-i naḫcîr-i kemend-i anberîn târı

Hevâ-yı zülf-i müşkînile göstermiş ḫam-ender-ḫam
Yed-i ḳudret ki terkîb itdi eczâ-yı dil-i zârı

İdüb pür-çîn-i naḫvet ebruvânuň ḳatl-i 'uşşâḳa
O ḫûnın düzme cevherdâr ider şemşîr-i âzârı

Naẓîm-âsâ nola ġarralanursam ḥüsn-i ṭab'umla
Begendürdüm Neşâṭî gibi bir üstâda eş'ârı

NA'ÎMÎ: 'Âşıḳ Çelebi Teẕkiresi beyânınca Edirnelidir. Ḳurt Bâlî demekle meşhûr ve bir şûḫ-ı şehr-âşûb idi. Medâriste 'Âşıḳ Çelebi ile cem' olmuş idi. Evâḫir-i 'aṣr-ı Süleymân Ḫân Ḳânûnî'de s̱emâniye'ye vardıḳda vefât eyledi. Bu beyt güftârındandır.

beyt Dîdem ol âşûb-ı dehrüň çeşm-i fettânın sever
Sînem ol ḳaşı kemânuň tîr-i müjgânın sever

(s.566) NAḲŞÎ: Muṣṭafa Dede Efendi'dir. Edirne'de naḳş-bend-i 'âlem-i vücûd olup ṭarîḳat-i 'aliyye-i Mevleviyyeye intisâb ile biň iki yüz ḳırḳ târîḫinde Mıṣr-ı Ḳâhire'ye 'azîmet ve bir müddet ikâmetle iki yüz elli dört senesi ḫilâlinde Ḳâhire-i mezbûre Mevleviḫânesi meşîḫatine revnaḳ-sâz-ı irşâd olmuştur. Bu târîḫi Naẓîf Beġ'iň Münteḫabât'ına söylemiştir.

târîḫ	Şâ'irânuň cem' idüp âs̱ârını bi'l-intiḫâb Yabdı bir mecmû'a-i ra'nâ Naẓîf-i ḫoş-nüvîs Birbirine naḳl ile âḥâd u 'aşerât u mi'ât Heşt târîḫ oldı Naḳşî işte bu beyt-i selîs Ne nefîs oldı Naẓîf Aḥmed Beg'üň mecmû'ası Oldı nev mecmû'ası Aḥmed Naẓîf'üň pek nefîs
rubâ'i	Evlâd-ı 'Alî bendesiyüz ġam yemeyüz Mevlâ-yı Velî bendesiyüz ġam yemeyüz Naḳşî gibi ṣad-hezâr Mevlânâ'nuň Tâ rûz-ı belî bendesiyüz ġam yemeyüz
rubâ'î-i fârisî	*Şeb-tâ-be-seḥer bâ-tü niyâz âverdem* *Ki gâh niyâz u gehî nâz âverdem* *Ḫ˘âhi tü ḳabûl-kün ü ḫ˘âhi red-kün* *Bî-ṣavt u ḥurûf men namâz-âverdem* [128]
rubâ'î-i fârisî	*Her çend ki mâ ṭâ'at ü taḳvâ dûrîm* *Der-bezm-i ḫarâbât reh-i ma'mûrîm* *Çün ḫâlıḳ-ı mâ "taḫte ḳıbâbî" mî güft* *Mâ nîz be-zîr-i ḫum-ı mey mestûrîm* [129]

Ravża-i 'Urefâ-i edvârda daḫi ẕikri mesbûḳdur. Ḫaṭṭâṭ olduğu daḫi Sicill-i 'Os̱mânî'de meẕkûrdur.

---

[128] *Geceden sabaha kadar bazen dua bazen de naz ederek sana yalvardım. İster kabul ister red et. Ama sessiz ve duasız namaz kıldım.*

[129] *Her ne kadar biz ibadet ve takvadan uzak olsak da içki ve eğlence meclisinde mamur bir yoldayız. Rabbimiz "kubbelerimin altında" buyurduysa da biz de şarap fıçısının altında gizliyiz.*

NÜKÂTÎ: Aḥmed Efendi'dir. Edirne'de Küleyhân Mescidi'nde imâm ve muḳtedâ-yı enâm olduğu ḥâlde biň yüz senesi ḫilâlinde ʻâlem-i ʻuḳbâya ḫırâm eyledi. Ṣafâyi Teẕkiresi İstanbul'da Nevbahâr Mescidi imâmı daḫi diye żabṭ etmiştir. Bu beyt âs̱âr-ı şiʻriyesindendir.

beyt Çâk çâk oldı dilüm şâne gibi ṣad-pâre
Ḫaṭ-ber-âverde benüm tâze civânum diyerek

NEVÂZÎ: Nâmı Muṣṭafa'dır. Devr-i Murâd Ḫân-ı Râbiʻʻde gelen şuʻarâdandır. Bu beyt onuňdur.

beyt Dû çeşmüm ḳana ġarḳ oldı mis̱âl-i ḥażret-i Yaʻḳûb
Naẓîri gelmemiş bir Yûsuf-i Kenʻâne yandum ben

Üsküfçü Ḫıżır Maḥallesi'nde ʻUşşâḳî Dergâhı şeyḫi Muṣliḥu'd-din Efendi'niň vefâtına söylediği târîḫtir.

târîḫ Ol ʻazîz-i mıṣr ḳurb-ı ḥażret-i yezdân-ı pâk
Nâmı gibi muṣliḥu'd-din idi bî-çün ü çerâ

Sicn-i me'men idügin bildi cihânuň ʻâḳıbet
ʻÂlem-i ʻuḳbâya ʻazm itdi bulup ḳurb-ı Ḫudâ

Didi târîḫin Nevâzî âh u feryâd eyleyüb
Âh kim itdüň ʻazîzüm ʻazm-i iḳlîm-i beḳâ

Âs̱âr-ı ʻilmiyelerinden biň yigirmi iki beyt üzerine müretteb bir manẓûm Riyâżü'l-Ḥilye ʻunvânlı bir ḥilye-i saʻâdeti vardır. İbtidâsı budur:

Ḫudâvendâ be-yümn-i naʻt-ı Aḥmed
Müyesser kün merâ feyż ez Muḥammed

Be-vaṣf-ı ḥilye-i pâkeş zebânem
Bikün gûyâ zi-nuṭḳ-ı dil-sitânem [130]

İlâhî feyżüňi dilde ʻıyân it
Beni ẕiḳruň ile raṭbü'l-lisân it

---

[130] *Ey rabbim Ahmet'in natı bereketiyle bize Muhammet'ten feyz nasib eyle. Onun temiz hilyesi vasfında dilimi gönül alan sözler söyleyici hale getir.*

(s.567)

Dil ü câna idüp feyżüñle yâri
Lisânum ile bismillâha câri

Anuñla eyleyem tevḥîde âġâz
Ola vaṣfuñda nuṭḳum nükte-perdâz

Ki erraḥman idüp ḳalbüm mücellâ
Cemâlü’r-raḥîm olsun hüveydâ

Bu yüzden keşf olup esrâr-ı ma‘ânî
Ola ṣûret-nümâ ebkâr-ı ma‘ânî

H̱âtimetü’r-risâle fî evsâfi ẖâtimetü’r-risâle

Ḥaḳîḳat-bîn olan aḥbâb-ı zî-şân
İdüb vaṣf-ı ḥabîbu’llâhı tibyân

Dimişler ol ẖudâvend-i cemîlüñ
Resûl-i ḥażret-i rabb-i celîlüñ

Nihâyet bu ḳadar evṣâfına zîrâ
Kemâl-i ḥüsn ile ol şâhı mevlâ

Cemî‘-i nâsdan ecmel idüpdür
H̱ıṣâlin cümleden ekmel idüpdür

Semiyy-i Muṣṭafâ vaṣṣâf-ı Aḥmed
Nevâzî-i s̱enâ-kâr Meḥemmed

Târîẖ-i itmâm-ı în risâle-i bedî‘u’l-maḳâle est

Ḥilye-i faẖr-ı cihân itmâm yâft
Bâ-hezâr ebyât feyż-i sermedî

Güft târîẖeş Nevâzî ber-ḥisâb
Şüd tamâm evṣâf-ı pâk-i Aḥmedî [131] *1049*

---

[131] Sonsuz bir feyizden beslenen 1000 beyitle Alemlerin övüncünün hilyesi tamamlandı. Nevazi hesap ederek tarihini söyledi: Ahmedin temiz vasıfları tamamlandı.

NÜVÎSÎ: Yûnus Çelebi'dir. Ṭarîḳ-i sa'âdet-refîḳ-i 'ilme şedd-i raḫle-i 'azîmetle bir çoḳ seneler Edirne maḥkemesinde îfâ-yı ḫidmet-i kitâbet etmiş ve biň ḳırḳ altı ḥudûdunda İstanbul'a naḳl eylemiştir. Bu ebyât onuňdur.

beyt Çekerüz her ne belâ ise belâ-yı 'aşḳı
Giderüz her ne ṭaraf ise berâ-yı ḫâṭır

şi'ir Ne esîr-i luṭf-ı dehrüz ne ġam-ı ferdâdeyüz
Ser-firâz-ı 'aşḳ olaldan serv-veş âzâdeyüz

Bend-i zülfinden Nüvîsî gitdi ümmîd-i necât
Çün melâmet deşti içre murġ-ı dâm üftâdeyüz

NİHÂNÎ: Nâmı Ṭuraḳ'tır. Sulṭân Selîm-i ḳadîm ḥażretleri şehzâdelikleri esnâda Maġnisa'da iken defterdârları idi. Fetret-i Bâyezîd'de ṭaraf-ı Selîm Ḫânî'den cânib-i Îrân'a elçi gönderilmişti. Vuṣûlünde meclis-i Şâhî'de mezhebe müte'allıḳ ba'żı mübâḥase tekevvün edip ḳuvve-i 'ilmiye delâletiyle Îrânlıları ilzâm u iskât eylemiş idi. Ba'żı erbâb-ı şiḳâḳ Sulṭân Süleymân Ḫân ḥażretlerine ġammâz u nifâḳ etmekle ṭoḳuz yüz yetmiş târîḫinde şühedâ zümresine ilḥâḳ olundu. Bu mıṣra' vefâtına târîḫtir.

mıṣra' Eyleye cenneti Ḥaḳḳ aňa ṭuraḳ

Bursalı Raḥmî Çelebi bir sûz-nâk merşiye demiştir. Maṭla'ı budur.

maṭla' Ey dil bu ittiṣâl nedür mâsivâ ile
Ḳaṭ'-ı ta'alluḳ et yürü mıḳrâż-ı lâ ile

Merḥûm şehîd olmazdan evvel söylediği bu ġazeldir.

ġazel Sulṭân-ı ġam-ı 'aşḳuňa dil olalı menzil
Cân oldı şehâ şâhid-i maḳṣûdına vâṣıl

Ḳatlüme delîl olsa n'ola ġamze vü zülfüň
Meşhûrdur *e'd-dâllü 'ale'l-ḫayri kefâil* [132]

---

[132] Hayra delâlet eden onu işleyen gibidir.(Hadis-i Şerîf, Beyhakî, Şu'abü'l-îmân)

Ey ḳaşı kemân tîr-i ḥavâdis̱den alınmaz
Peykânuň ile sînede cân olalı menzil

Olmasa kişi ʻâlem-i esrâr-ı ġam-ı ʻışḳ
Taḥṣîl-i ʻulûm eylemeden aňa ne ḥâṣıl

(s.568) Ẓulmetde ḳalurduň şeb-i hicrânda Nihânî
Âhum şereri olmasa ger saňa meşâʻil

NİHÂNÎ-İ DİGER: Nâmı İbrâhîm'dir. Merḥûm ʻUbeydî'niň perverdesidir. Ḳuloğullarındandır. Baʻżı cihetle taʻayyüş eder idi. Evâḫir-i ʻömründe şuʻûruna ḫiffet gelerek bir ramażân gecesi bir civânıň gözünü çıḳarmaġla bîmâr-ḫâneye ḳonulmuş idi. Aḥbâbından baʻżıları ziyâretine varıp öňüne divât ile ḳalem ḳoymuş yine şiʻir söylemekle meşġûl imiş. Biň bir târîḫinde vefât eyledi. Bu eşʻâr onuňdur.

ġazel

Sevme şehrî güzeli ger meh-i tâbân ise de
Virme hercâ'iye dil mihr-i dıraḫşân ise de

Saňa serkeşlik idüp ġayriye mâ'il olanuň
Geç hevâsından eger serv-i ḫırâmân ise de

Ḫâr ile hem-dem olup baġrını pür-ḫûn idenüň
Gel'e baḳma yüzine ger gül-i ḫandân ise de

Seni dil-ḫaste idüp ġayriye dermân idene
Mübtelâ olma ṣaḳın âfet-i devrân ise de

Ey Nihânî ruḫı her cemʻi münevver ḳılanuň
Olma pervânesi ger şemʻ-i şebistân ise de

müfredât

Sergeştelikde baňa beňzer ṣanurdı kendin
Ḥâlüm beyân idüp âb döndürdi âsiyâbı

Ḫâk-i pâyüň cevherin gözden götürdi gitdi eşk
Gözüme dünyâ görünmez çoḳ ziyân oldı baňa

Atılan ṣanma şihâb-ı âh-ı derûnum ey mâh
Berg-i kâhını yele virdi felek ḫırmeninüň

Bî-dâr olana devlet-i dîdâr olur naṣîb
Açsın gözini ʻâşıḳ olan ġaflet itmesün

NÜHÜFT: Muṣṭafa Beg ibn-i Edhem Beg'dir. Ebe-zâdeoġlu demekle maʻrûfdur. Pederi cihetinden sülâlesi meşhûr Ḳoca Sinân Paşa'ya müntehîdir. Biň iki yüz elli beş târîḫinde Edirne'de Ḫıżır Aġa Maḥallesi'nde gehvâre-zîb-i ʻâlem-i vücûd olmuştur. Baʻde't-taḥṣîlü'l-istiʻdâd ṣınıf-ı küttâba deḫâletle bir müddet Edirne eyâleti taḥrîrât ḳalemine müdâvim bulunduğu ṣırada mübtelâ olduğu ʻişret belâsıyla ḳalemi terk ü şehriň meyḫâne vü ḳahveḫânelerinde serseriyâne imrâr-ı vaḳt ile müntic olduğu aḥvâl ber-vech-i âtîdir. Şöyle ki ṣâḥib-i terceme peder ü vâlide cihetinden aṣîl ü necîb bir ẕât olup kendisi on beş sinlerinde iken pederleriniň vefâtı vuḳûʻ bularaḳ ṣâḥib-i terceme ile küçük birâderi Kadri Beg'e ve âḫiren şuʻûruna ḫalel ṭâri olan vâlidelerine ʻalâ rivâyetihi bir milyon ġırat ḳadar aḳçe vü aňa muḳâbil eşyâ ve Sinân Paşa tevliyetiyle Cisr-i Ergene'de senevî on iki biň ġıratlıḳ bir tevliyet intiḳâl etmiş idi ise de bu iki birâder geceyi gündüzü ʻıyş u ʻişret ve meczûbe vâlideleri daḫi külli yevm ḫânelerinde bir çoḳ âlüftegân ile ʻaḳd-ı cemʻiyyetle on sene żarfında emvâl ü eşyânıň kâffesini ṣarf u ilhâk ile berâber tevliyet vâridâtından sekiz on sene ṣoňra alınacaḳ ḥaṣelâtı da cüz'î meblaġ muḳâbilinde ṭâliblerine fürûḫt ederek andan da ḳaṭʻ-i ümmîd edilince bu iki birâder Edirne'de żâbıṭa neferliğine ḳadar tenezzül etmiş idi. Bu ḥâl ile Edirne'de yaşamaḳ ḳâbil olmayacağı taḥaḳḳuḳ ettiğinden iki yüz seksen iki târîḫinde dersaʻâdete ʻazîmet ve ikisi de Bektâşî ṭarîḳatine bi'l-intisâb tebdîl-i ḳıyâfet ederek Ḳadrî bir ḳahve-ḫâne küşâd ile ḳahvecilik ve ṣâḥib-i terceme onuň ḳahve-ḫânesinde saz şâʻirliği ṣanʻatlarını icrâya mübâderetle ʻâlem-i sefâlette istiḥṣâl-i emr-i maʻîşet eylemekte olduḳları ḥâlde biň iki yüz ṭoḳsan dört senesi ḫilâlinde yekdiğerini müteʻâḳıb vefât etmekle Yediḳule ḫâricinde **(s.569)** Ġazlıçeşme Tekyesi ḫaṭîresinde defn olunmuşlardır. Ṣâḥib-i terceme evâil-i ḥâlinde "Vâżıḥ" taḫallüṣ eyler idi. Muaḫḫaren "Nühüft" taḫallüṣ eyledi. Bu ebyâtı "Nühüft" taḫallüs ettiği zamân söylemiştir.

şiiʻr Cemâl-i bâ kemâlüň ey ḳamer ṭalʻat-ı münevverdür
Ruḥuň ʻaksı ile mir'ât-ı dili ṣan bürc-i ḫâverdür

Der-i elṭâfa taḳdîm eylerem ḥayretden alsam baş
Hemân esrâr-ı mihr-i ḳalb olan Nühüft ne maẓhardur

şii‘r Aňup hicrüň nola bûs eyler iken la‘lüň aġlarsam
Lebüň yâd ile mey-nûş oldıġum demler melâl artar

H̱aṭ-âverde olınca olur âşüfte-dil zîrâ
Bahâr eyyâmıdur ferzâne ‘âşıḳlarda ḥâl artar

On ṭoḳuz çağında iken "Vâżıḥ" maẖlaşıyla söylediği ġazel-i leb değmez

Hezâruň nâle-i âhı ter-i ẖandânedür dirler
Ter-i nâzüň de ẖandân itdügi nâlânedür dirler

Nişân-gâh eyledi ḳaşuň ẖadengi sîne-i cânı
Nigâhuň tîr-i sertîzini hergiz cânedür dirler

Girihkâr kâkülüňde seyr iden âh-ı dil-sitânuň
Dil-i ‘anḳâ-yı ‘ışḳa taẖt-gâh-ı lânedür dirler

Cihânda ‘âşıḳânuň ẖâtır-ı nâşâdına sâkin
Dil-i ṣad-raẖne-i nâşâd-ı ‘âşık şânedür dirler

Şi‘âruň la‘l-i cânân ile tezyîn eyle ey Vâżıḥ
İşiden ehl-i diller şi‘rüňe rindânedür dirler

Leb-değmez olaraḳ söylemiş ise de bozuḳ ve ma‘nâsız yerleri çoḳtur.

ḤARFÜ'L-VÂV

VÂSİ‘Î: ‘Ulemâ vü Meşâyiẖ ravżasında Sulṭân Selîm H̱ân-ı ḳadîm ‘ulemâsı ṣırasında tercemesi sebaḳ eden Dimetoḳalı ‘Abdü'l-Vâsi‘ Çelebi'dir. Bu eş ‘âr güftâr-ı dürerbârlarındandır.

[Edirne sancağı dâḫilinde Dimetoḳa ḳaṣabasında tevellüd eyledi. Tekmîl-i taḥṣîlden ṣoñra Edirne'de Ṭaşlıḳ Medresesi'ne ve ba'dehû Üç Şerefeli Medreselerinden birisine ve dahâ ṣoñra Edirne'de Sulṭân Bâyezîd Medresesi'ne müderris ve İstanbul'a ḳadı ve Anaṭolu ḳażaskeri olup 929'da 'azl ile yevmî yüz aḳçe vaẓîfe ile teḳâ'üd eyledi. Fâżıl-ı müşârunileyh cümle mâl ü menâlini envâ'-ı ṣadaḳât ü eṣnâf-ı ḫayrâta ṣarf ve mâliki olduğu kitâblarını Edirne 'ulemâsına vaḳf ve Dimetoḳa'da bir medrese vü bir mektep ve Bursa'da Yeşil 'İmâret yanında bir mektep binâ eyledi. 945 târîḫinde Ḥicâz'a 'azîmetle orada irtiḥâl eyledi.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.229)***

müfredât 'Āşıḳuñ ḥaḳḳında çoḳ söz söyler imiş dilbere
Çoḳ söz işidür uyarsa düşmana cânânımuz

Ġubâr oldıġına ġam çekmez idüm bu ten-i ḫâkin
Ḳapuñdan ayrıla ḳorḳum budur kim rûzigâr ile

Ḳaşuñ kemânlarıyla ġamzeñ ki atar oḳlar
'Uşşâḳı sînesinde siḥriyle bir bir oḳlar

VÂLİHÎ: 'Ulemâ vü meşâyiḫ ravżasında Sulṭân Murâd Ḫân-ı S̱âlis̱ 'aṣrı meşâyiḫi ṣırasında tercemesi sebaḳ etmiştir. Bu ebyât güftâr-ı dürerbârlarındandır.

[Edirnelidir. Ḳurt-zâde demekle ma'rûftur. Şehîr-i dânişmend ve ems̱âli meyânında bî-mânend iken mıṣr-ı Ḳâhire'ye 'azîmet ve ârzû-yı ṭarîḳat-ı erbâb-ı ḥaḳîḳat edip Gülşenî-zâde Seyyid Ḫayâlî ḫidmetlerinden cûyende-i murâd u fuâd ve me'zûn-ı bi'l-irşâd olmuş idi. Ba'dehû Edirne'de vâ'ıẓ u müẕekkir ü muḥaddis̱ ü müfessir olup enfâs-ı pür-sûzu meclis-i va'ẓ u naṣîḥîni germ ü âhendilân-ı şeddâd-ı ḫilḳat-i nerm etmekle 'aṣrında Aṣma'î vü Câḥıẓ hempâye-i Ḥüseyin Vâ'ıẓ olmaġın Edirne'de Sulṭân Selîm Câmi'i binâ olunduḳta bunlar eñ evvel kürsi-nişîn-i va'ẓ u naṣîḥat olmuş idi. 994 ẕi'l-ḳa'desiniñ yirminci s̱ülüs̱â günü irtiḥâl-i dâr-ı 'uḳbâ etmekle Ṭunca Nehri kenârında vâḳi' Şeyḫ Sücâ'ü'ddin Zâviyesi ḫaṭiresinde defn olunmuştur. İrtiḥâline çoḳ târîḫ demişler ise de cümleden biri hem-maḫlaşları Üsküblü Vâlihî ṭarafından (Mâte ḳuṭbü'l-'ârifîn)'dir. Merḥûm-ı müşârun ileyh dilberân-ı sîm-berâna mâil 'âşıḳ-meşreb deryâ-dil bir fâżıl-ı kâmil olup Vâlihî maḫlaşıyla eş'ârı daḫi olmaġla Ravżatu'ş-şu'arâda ẕikr olunmuştur. Menḳûldür ki bir gün kürside va'ẓ ederken mâil

olduğu bir dilber-i dil-sitân ile raḳîb-i girân-cân-ı muṣâḥabet-künân câmi'e duḫûl edip tâ kürsi muḳâbelesinde ḳu'ûd u bî-tekellüfâne muṣâḥabete şürû' edince mıṣra':

Ġayr ile görsem seni ġayret helâk eyler beni

Mefhûmunca vâ'ıẓ efendiniñ ṣabr u ḳarârı ḳalmayıp ḫalṭ kelâm ederek âḫir iḫtiyârı elden giderek hemân kürsiden aşağı sıçrayıp bir sikkîn-i keskîn ile raḳîb-i bed-âyîniñ üzerine hücûm eder raḳibiñ muḳâbeleye mecâli olmayıp hemân üftân ü ḫîzân ḳapıdan dışarıya çıḳınca vâ'ıẓ efendi yerine gelip va'ẓ u naṣîḥate meşġûl olurlar

beyt *'Âşıḳuñ ḥâlât-ı vecdin iḫtiyârı ṣanmañuz*
Dil-rübâlar şîvesi âdemde ḳoymaz iḫtiyâr

Ve yine naḳl olunur ki bir gün câmi'den çıḳarken ṭâlib-i müfred bir civân-ı mâh-ṭal'at teberrük ḳaṣd eyleyip yaşmaḳların döndürür Vâlihî Efendi ol ḫûb-ı nâzenîne vâlihâne nigâh edip "benüm sulṭânum şimden ṣoñra biz bunı başımuza giymek göründi" diye laṭîfe eder. Ve yine mervîdir ki 971 târîḫinde bir vâ'ıẓ-ı bed-ḫû ile mâcerâları olmaġla ol es̱nâda nefy-i beled fermân olunup Edirneli Emrî Çelebi ḫaṣmı ḥaḳḳında ta'miye ṭarîḳi ile bu târîḫi demiştir:

Emriyâ bu bir 'aceb târîḫ olur
Vâ'ıẓuñ başın keserse şâhumuz

Luṭfî Târîḫinde (ḫâṭıra) cum'a günü oḳunan ḫuṭbeler mevâ'ıẓ-ı dîniyeden 'ibâret olup lisâna âşinâ olmayan cemâ'at-i müslimîniñ istifâdeleri için selâṭîn-i mâḫiye-i 'Os̱mâniye te'sîsine muvaffaḳ olduḳları cevâmi'-i şerîfeye maḫṣûṣan muntaẓam u 'âlî kürsiler vaż'ıyla ṣuleḥâ-yı 'ulemâ-yı benâmdan muvaẓẓaf olaraḳ kürsü şeyḫleri ve cum'a vâ'ıẓları naṣb ü ta'yînini i'tiyâd buyurmuşlar idi. İşbu şeyḫ efendileriñ vaẓîfesi namâzdan ṣoñra kürsülere çıḳıp o gün oḳunan ḫuṭbeyi türkîye tercüme ve zamân ü maḳâma münâsib mevâ'ıẓ-ı dünyeviye vü dîniye vü ledünniye ile ümmet-i merḥûmeniñ terbiyelerine himmet ü salṭanat-ı seniyyeniñ da'vât-ı ḫayriyesine muvâẓabet etmektir. Ne büyük ḫidmet ve ne büyük 'âdettir ki cemâ'at-i mevcûde meyânında bulunan ṣunûf u ṭabaḳât-ı beşeriye derecât-ı ḳâbiliyetlerine ilcâât-ı vaḳt ü zamâna göre îfâ-yı farîża-i ġazâ vü cihâda teşvîḳ ü terġîb ü te'âvün ü tenâṣur-ı islâmiyeyi "kellimü'n-nâse 'alâ ḳadri 'uḳûlihim"[133] ṭarîḳasıyla ezhân-ı müstemi'îne 'arż u tefhîm ü tertîb eylerler. Bu ẕâtıñ ehemmiyet-i mevḳi'aları ol ḳadar mu'azzezdir ki Hüdâî 'Azîz Maḥmûd Efendi ve cenâb-ı Naṣûḥî ḳuddisellahu sirrahumu'l-'âlî ḥażerâtı gibi aḳṭâb-ı zamândan ẕevât-ı ḳudsiyyet-ṣıfât gelmişlerdir ki ile'l-ân gülbang-i maḥabbetleri ṭanîn-endâz-ı ḳulûb-ı ehl-i îmândır.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.292-293)***

---

[133] İnsanlara aklının aldığı kadar konuşun.

ḳıṭ‘a Girdiler birbirine gîsûler
Gerdeniňe ṭolaşmadan cânâ

Ḳıldı ıṣlâḥ araların şâne
Eṣlaḥallâhü şânehû ebedâ[134]

müfredât Marîż-i ‘aşḳuňam dermân baňa sen şâha ḳalmışdur
Nitekim derd-i ‘aşḳuňla işüm Allah’a ḳalmışdur

Nây-ı ecvef eser-i ‘illet-i efġânımdur
Serv-i nâḳıṣ reviş-i kebk-i ḫırâmânımdur

Ḳanlar ṣaçılup penbesine dâġımuň ey gül
Bu kâse-i ser ṭopṭoludur ṣaçma ḳaranfil

Virünce jâle peyâmın dehân-ı cânânuň
Ṣu sepdi yüregine ġonce-i gülistânuň

Ṣunmadum deyü ḫaṭuň la‘l-i şeker-bâra elin
Urayazdı yaňılup muṣḥaf-ı ruḫsâre elin

Nola el baġrımuň başın gözetse ṣûfî peymânem
Kişinüň dost başına baḳar düşmen ayaġına

(s.570) Vâlihîniň bu beyti Şaḳâyıḳ Tercemesi’nde Vâlihî nâmına ve ba‘żı mecmû‘alarda Ṣâni‘î ve Fevrî nâmlarına görülmüştür.

VECDÎ: Nâmı Ca‘fer’dir. Evâil-i ‘aṣr-ı Süleymân Ḫânî’de gelen şu‘arâdandır. Edirne’de Ḫaṣṣa ḫaraç emîni iken vefât etmiştir. Beyne’n-nâs meşhûr olan *Anabacı* ḥikâyesi bunuň inşâsıdır. Bu eş‘âr güftârındandır.

ġazel Germ olup ol meh-liḳâ sûz-ı ṣadâ-yı sâz ile
Baş açup çözdi ṣaçını raḳṣa girdi nâz ile

Çerḫa girmiş ṣanasın ḫûrşîd-i ‘âlem-tâbdur
Zühredür ya raḳṣ ider gökden inüb âġâz ile

---

[134] Allah onun şanını sonsuza kadar yüceltsin.

Kebke reftâr ögredür ṭâvusa cevlân gösterür
ʻİşveler taʻlîm ider merdâneye pervâz ile

Şîve vü reftâr ile güftâra geldi çeng ü def
Oḳudu bu müfredi anlar laṭîf âvâz ile

Hey meded yaġmaya virdi ḫânümân-ı ṣabrumı
Neyleyem ben Vecdiyâ ol dilber-i ṭannâz ile

maṭlaʻ Câna sevdâlar ṣalup bu zülf-i ʻanber-sâ yine
Biň belâya mübtelâ oldı dil-i şeydâ yine

VÜCÛDÎ: Beyânî Teẕkiresi beyânınca Edirnelidir. Ṭarîḳ-i ʻilme mülâzim baʻdehû baʻżı ḳażâya ḥâkim olmuş iken diyâr-ı ʻademe ʻâzim olmuştur. Bu maṭlaʻ güftârındandır.

maṭlaʻ Nûş-ı şarâb-ı nâb ile gitmez belâ-yı dil
Derd ehline olur leb-i dilber belâ-yı dil

VİṢÂLÎ: Enîsü'l-Müsâmirîn żabṭınca Edirnelidir. Kebeci-zâde demekle meşhûrdur. Sarây ḫ̆âceliğinden mülâzim ve ṭarîḳ-i ḳażâya ʻâzim olmuş idi. İlbaṣan ḳadılığından maʻzûl iken irtiḥâl-i dârü'l-cinân eyledi. ʻAṣr-ı Süleymân Ḫânî şuʻarâsındandır. Maḥbûb dostluḳla meşhûr rind-meşreb bir ẕât idi. ʻÂşıḳ Çelebi Teẕkiresi'nde maḫlaṣını Vecdî demiş. Ve Laṭîfi Teẕkiresi'yle Künhü'l-Aḫbâr da aṣlı Aydınlı olduğunu beyân etmiş ise de mûmâileyh Edirneli Kebeci-zâde Viṣâli Çelebi'dir. Bu ebyât âs̱âr-ı şiʻriyesindendir.

müfredât Başarmış dirler erbâb-ı riyâżet baġrına ṭaşı
Sen ey sengîn dil ol bu ben żaʻîfüň gel ḳarındaşı

Bir belâ-engîz belâsına oldum mübtelâ
Âh kim bu kez getürür başuma müşkil belâ

Cânını cânâne îs̱âr eylemez nâkes raḳîb
Şöyle ṣaḳlar anı ol seg ṣanki âdem cânıdur

Göricek yüzüň Viṣâlî'nüň du'âlar itdügi
Bu ki dirler ṣubḥ demde müstecâb olur du'â

VAṢFÎ: Yazıcı Meḥmed Efendi demekle ma'rûftur. Kirişḫâne'de Ṭaş Mektep mu'allimi Ḥacı Ḥâfıẓ 'Ali Efendi'den kemâlât-ı 'ilmiyeyi taḥṣîlden ṣoňra mülkî rüşdiye mekteblerinde riḳ'a mu'allimliği ve çarşıda dükkân küşâdıyla 'arzuḥalcilik ile istiḥṣâl-i emr-i ma'îşet eylemekte olduğu ḥâlde biň üç yüz beş senesi ramażânınıň otuzuncu 'arefe günü 'îyd-gâh-ı 'uḳbâya irtiḥâl etmekle sâkin olduğu 'Abdurraḥman Maḥallesi mescidi sâḥasında defn olunmuştur. Bu ġazel âs̱âr-ı şi'riyesindendir.

ġazel Âh eylememek elde degil dilde şerâr var
Ṣabr eyleyemem sînede endûh u keder var

Ol ġamze-i fettân olalı ḫâṭıra amâc
Ġırbâl gibi bu sine-i sûzânı deler var

Âh eylemeden iňlemeden derd-i dilümden
Oldum heme dem nây-ṣıfat serde neler var

(s.571) Maḥbûb-ı dilârâm gibi yoḳ hiç cihânda
Gerdân-ı sefîdi üzere 'anber-i ter var

Vaṣfî ne ḳadar vaṣfını eylersem o yârüň
Şâyeste-i şân mertebe-i ḥüsn deger var

maṭla' Şevḳ-ı şem'-i rû-yı yâr yaḳdı beni pervâne-vâr
Göster ey meh ḳanġı yanmış ben gibi pervâne var

VEFÂ: Veli Dede Dergâh-ı şerîfi şeyḫi Aḥmed Müsellem Efendi merḥûmuň ferzend-i fażîletmendi ve şeyḫ Ḥasan Sezâyî Efendi ḥażretleriniň kerîme-zâdeleri e'ş-şeyḫ Meḥmed Vefâ Efendi'dir. Büyük pederleri Sezâyi ḥażretleri henüz ber-ḥayât bulunduḳları ḥâlde Ṣabûnî Ḥacı Ḥalîl Maḥallesi'nde zînet-efzâ-yı sâḥa-i vücûd olup manẓur-ı naẓar-ı mürşidâneleriyle feyż-yâb olmuş ve 'ulûm-ı ẓâhireyi ba'de't-taḥṣîl pederleri Aḥmed Müsellem Efendi'den

aẖz-ı yed-i inâbet ile sülûku tekmîl ederek pederleriniň irtiḥâllerinde dergâh-ı mez̠kûr meşîẖatine irs̠en nâil ve bu ḥâl üzere sinn-i şerîfleri yetmişe vâṣıl olduḳda terk-i dünyâ-yı bî-vefâ ile dergâh-ı mez̠kûr ẖaṭîresinde pederleri türbesinde defn olunmuştur. Âs̠âr-ı ʿilmiyelerinden ṣalevatü ʿale'n-nebî ḥaḳḳında bir ḥadîs̠-i erbaʿin cemʿ edip nikâtın mübeyyen Ḥadâyiḳu'ṣ-ṣalavat ʿunvânlı bir es̠eri ve cedleri Ḥasan Sezâyi ḥażretleriniň alâ ṭarîḳu'l-intiẖâb ḥurûf-ı teheccî üzere bir çoḳ nuṭḳlarını taẖmîs edip ol bâbda bir mecmûʿası ve dîvânçe olacaḳ ḳadar da ʿâşıḳâne ḳaṣâid u ġazeliyâtı vardır. Bu ġazel güftâr-ı dürerbârlarındandır.

ġazel

İtme her veche nigeh mihr-i dıraẖşân ise de
Ḳıl hazer her ne ḳadar ṣûret-i cânân ise de

İtme nâdâna begüm keşf-i żamâir bir dem
Teşne olma ṣaḳın ol çeşmeye reyyân ise de

Nehr-i ʿirfânda o yâre dil-i zârı rabṭ it
Ġayrı terk eyle hemân lücce-i ʿummân ise de

Bâġda serkeş olup ġayriye meyl eyleyenüň
Geç hevâsından anuň serv-i ẖırâmân ise de

Âteş-i hecr ile dil çünki Vefâ oldı ẖarâb
Mihr-i raẖşâna maḥaldür nola vîrân ise de

ġazel

Sûzişle dilüň nâr-ı maḥabbet var içinde
Her dem elem-i hecr ile ḥayret var içinde

Gûyendelügüm cân ile cânânuma ẖoşdur
Ṣûretde degil maʿnîde raġbet var içinde

Laʿl-i lebüňe ʿâşıḳam ey şâh-ı ḥüsn kim
Bâdâm-ı muḳaşşerdeki lez̠z̠et var içinde

Bezm içre tehî câm ile ey sâḳi-i bed-mest
Aldatma yeter rengî-i ḥumret var içinde

Tanẓîre Vefâ ʿârif iseň eyleme raġbet
Ṣamt eylemenüň ḥâṣılı ʿizzet var içinde

ḳıṭ‘a	Devr-i ṭavr-ı felegi aňlayamazlar söz ile Bes o vechile ider ṭa‘nla daḫli ḫazele	
	‘Ayn-i ibretle naẓar ḳıl kerem-i lem yezele Luṭfu çoḳ virse ‘aceb mi şerefi mübtezele	

VEHBÎ: ‘Aṣr-ı Murâd Ḫân-ı Râbi‘ şu‘arâsından ve zümre-i ḳużâttan Ḥüseyin Efendi’dir. Sinn-i şebâbta Baḥârî taḫallüṣ etmiş ise de ṣoňraları Vehbî’ye tebdîl eyledi. Bu maṭla‘ onuň âs̱âr-ı şi‘riyesindendir.

maṭla‘ Göňül Ferhâd-veş gâhî mekânın bî-sütûn eyler
Gehî âvârelük deştinde izhâr-ı cünûn eyler

(s.572) VEHBÎ-İ DİGER: Mevlevî Derviş İbrâhîm’dir. Edirne’de Murâdiye Câmi‘-i şerîfinde imâm ve muḳtedâ-yı enâm olmaġla İmâm Vehbî diye nâm-âver idi. İmâmet henüz ‘uhdesinde iken terk edip Ḳonya’ya ‘azîmet ve âsitâne-i Mevlâna’da seccâde-nişîn olan Bostân-ı S̱ânî Efendi’den aḫz-ı yed-i inâbet ettikten ṣoňra mıṣr-ı Ḳâhire cânibine seyâḥat etmiş idi. Ba‘de’l-ḳufûl Finike nâm maḥale vuṣûl bulduḳda Vaḳâyi‘u’l-Fużalâ żabṭınca biň yüz on iki ramażânında orada intiḳal eyledi. Semâ‘ḫâne-i Edeb beyânınca mürşid-i ‘âlîleriniň fecî‘a-i irtiḥâllerine ṭayanamayıp iḫtiyâr-ı seyr-i seferle İskenderiye’de Gülşenî dergâhında bir müddet iḳâmet ve târîḫ-i meẕkûrede dâr-ı âhirete rıḥlet eyledi. Bu eş‘âr güftâr-ı dürerbârındandır. Bu ebyât Vaḳâyi‘u’l-Fużalâ’dan me’ḫûẕdur.

naẓm Yârüň dehânı sırr-ı nihândan ḫaber virür
Fikr-i lebi netîce-i cândan ḫaber virür

Câm-ı Cemi ki ṣaffet ile aňdırır o ruḫ
Nûr-ı cemâli ḥüsn ile andan ḫaber virür

Ġazel Ṣafâyî Teẕkiresi’nden me’ḫûẕ

Nüsḫa-i âs̱âr-ı ḥikmetdür edâ-yı Mevlevî
‘Aks-i mir’ât-ı ḥaḳîḳatdür liḳâ-yı Mevlevî

Lâne-i kevneyne meyl itmez dil-i anḳâ-ṣıfat
Lâ mekân-ı pervâz-ı ʻizzetdür hümâ-yı Mevlevî

Ġayret-i tâc ü ḳabâ-yı ḫüsrevân olsa nola
Ḥille-i zer-târ-ı cennetdür ʻabâ-yı Mevlevî

Cebhe-sây ol var yürü ey Vehbî-i defter-i siyâh
Rîg-i ḫaṭṭ-ı maġfiretdür ḫâk-i pâ-yı Mevlevî

Ṣafâyî Teẕkiresi'nden ez dehân-ı dilber

Şemm itmede bu ʻismet mi gül bedenümden
Ṣad-pîrehen-i Yûsuf olur çâk-i ġamumdan

Gîsûlarımuň bestesi Hârût ile Mârût
Sihruň yaňılur ḥasret-i çâh-ı zeḳanumdan

Vehbî bu naẓîre yine dilber deheninden
Ney-sükker-i aḥbâb ola navek-i ḳalemümden

Ḳonya'da bulunduḳları esnâda bi'l-inşâd (Ġavsî Dede'ye) gönderip cerâid-i ehl-i ṭarîḳe ḳayd olunan ġazellerinden baʻżılarıdır ki Semâʻḫâne-i Edeb'den me'ḫûẕdur.

ġazel

Sermest ider şarâb-ı Ḫudâ Mevlevîleri
Pür vecd ider semâʻ-ı ṣafâ Mevlevîleri

Fânûs-veş hemîşe nola döndürür ise
Envâr-ı şevḳ-ı cemʻ-i liḳâ Mevlevîleri

İtmez belâ deminde daḫi Ḫıżr'a iltifât
ʻAşḳ ibtilâsınuň budalâ Mevlevîleri

Vehbî nedür sözüňde bu ḥâlet bu sûz u şevḳ
Mecnûn ider bu ḥüsn-i edâ Mevlevîleri

diger

Rindâne-reviş ḥüsn-i edâ Mevleviyâna
Bir ḫâṣiyyedür dâd-ı Ḫudâ Mevleviyâna

Bülbülleri dem-beste ider vaḳt-i seḥerde
Gülbang-i ṣadâ-yı fuḳarâ Mevleviyâna

diger Vaṣf-ı bahâr ḥüsn-i edâ destümüzdedür
Çün bikr-i fikr-i nâdire-zâ destümüzdedür

Ṣad câm-ı Cem ki reşḥa-i seng teşne-dârıdur
Lebrîz o câm-ı neş'e-nümâ destümüzdedür

beyt (s.573) Zehr-nûşân-ı ġamuz câm-ı ṣafâyı bilmezüz
Nâle-i 'uşşâḳdan ġayri nevâyı bilmezüz

Ṣâbıḳu't-terceme şâ'ir-i şehîr Neşâṭi Efendi merḥûmuň seng-i mezârındaki târîḫ-i vefâtı bunlarıňdır.

HARFÜ'L-HÂ'İ

HÂTİFÎ: Müellif-i Zafernâme. Nâmı 'Abdurraḥman'dır. Zâhidî-zâde demekle ma'rûf bir şaḫṣıň ferzend-i ercümendidir. Taḥṣîl-i ma'ârife iḳdâm-ı tâm ve müftü Faḫre'ddin Efendi'den iḥrâz-ı şeref-i mülâzemetle nâil-i kâm olduḳtan ṣoňra ṭarîḳ-i feyż-i refîḳ-i 'ilmiyeye 'âzim olmuş idi. Cennet-mekân Sulṭân Süleymân Ḫân ḥażretleriyle Van Seferi'ne revân olup eṡnâ-yı râhda Ḳayseriye'de irtiḥâl eyledi. Ḥikmet-i Ḫudâ vâlidleri daḫi ḥacc-ı şerîften 'avdetlerinde belde-i mezbûrede intiḳâl eylemiş idi. Mûmâileyhi daḫi pederleri yanına defn eylediler. Bu eş'ar âṡâr-ı şi'riyesindendir.

ḳıṭ'a Dün elin yumış dilerdi kim raḳîb
Yaş el ile ṭuta zülfin dilberüň

Âh idüp didi ıraḳdan Hâtifî
Ṭutma bir dem kim ḳurusun ellerüň

Müseddes ġazeliniň maṭla' u maḳṭa' beyitleri:

Ey benüm bürc-i melâḥatda meh-i tâbânum
Ra'd-veş gök yüzini ṭutdı yine efġânum
Nice bir yaş döke bu dîde-i ḫûn-efşânum

Aldı ġam âteşi dûd ile benüm her yanum
Ey benüm ḥüsn serîrinde şeh-i ḫûbânum

velehû Hâtifî bendenüñ itme işüñi nâle vü âh
Nice bir ẓulm idesin bir dem esirge ey şâh
Luṭf idüp ‘ayn-i ‘inâyetle baňâ eyle nigâh
Dostum ẕerre ḳadar itdüm ise cürm ü günâh

Tîġ (u) ḫançer ile çâk olsa ten-i bî-cânum
Ḫançer-i ġamzeleri ile dökülsün ḳanum

HÂDÎ: Zümre-i ḳużâtıň eşrâfından Mama-zâde demekle ma‘rûf Edirneli Aḥmed Efendi'dir. Ṣâḥib-i ma‘ârif u fażâil bir merd-i kâmil idi. Fenn-i mu‘ammâda Emrî ve ‘Ubeydî'ye s̱âlis̱ ve ‘ulûm-ı edebiyede mâmâ-yı şâmîye vâris̱ ḫoş-ṣoḥbet ü pâkîze-ṭabî‘at bir ẕât-ı pür-ma‘rifet idi. Kemâl Paşa-zâde'niň Nigâristân'ını lisân-ı ‘azbü'l-beyân-ı Türkî'ye tercüme etmiş ve tevârîḫten Güzîde nâmında bir kitâb daḫi cem‘ eylemiş ise de ikisi de müsvedde ḳalmaġla beyâża çıḳmadı. Şumnu ḳażâsından ma‘zûl iken biň on sekiz târîḫinde irtiḥâl-i dâr-ı ‘uḳbâ etmekle Tîġî Bey bu mıṣra‘ı târîḫ demiştir.

mıṣra‘ Rûḥ-ı Mama-zâde'ye raḥmet ola

Biň on iki târîḫinde Ḳoyun Baba nâm meczûb-ı ‘azîz intiḳâl eyledikte bu mıṣra‘ı târîḫ demiştir.

mıṣra‘ Dehr ḳaṣṣâbı Ḳoyun Baba'yı ḳurbân eyledi

Bu ebyât âs̱âr-ı güftârındandır.

müfredât İtmesün mi âh-ı cân-sûzum ‘alevler âşikâr
‘Aşḳ dirler nâmına dilde bir âteş-pâre var

Gelmedi aḥbâba bu şeb ol mesîhâ-dem meger
Hep gelenler rûḥ yoḳ aḥbâbda deyü döndiler

Şâdî-i merg-i ʻadüvden cismüm itdi cânı terk
Müddet-i ʻömrümde bir şâd oldum ol da şâd-ı merg

Zevraḳ-ı pür-varaḳa lûle-i dûd oldı dümen
Biz de ṭutduḳ dümeni ḳullanaraḳ bayraḳdan

Zaġralı ʻAşḳî ḥaḳḳında bu hicvi demiştir.

ḳıṭʻa **(s.574)** Ser defter-i erbâb-ı şiḳâ mâ ṣadaḳı
Mecmûʻa-i ḥıḳd u ḥasedüñ ser-varaḳı
ʻAşḳî ki kesilse başı ya çıḳsa gözi
Vallahi şaḳîdür yine billahi şaḳî

Bir defʻa Rumeli'nde Ḳaraṣu nâm nehir şedîdü'l-cereyânıñ zamân-ı ṭuʻyânı olmaġla bunlara geçit vermediğinden bu Fârisî beyti demiş idi.

beyt *Mândem be-zîr-i âb-ı siyeh dûrem ez-ribâṭ*
Yâ Rab be-âb-ı rû-yı Nebî ihdina'ṣ-ṣırâṭ[135]

Şâʻir-i meşhûr Bâḳî Efendi'niñ vefâtına da bu târîḫi demiştir.

târîḫ Sulṭân-ı mülk-i maʻnâ Bâḳî Efendi yaʻnî
İtdi vedâʻ fânî dünyâya biñ sekizde

Fevtine lafż u maʻnâ târîḫ didi Hâdî
Bâḳî Efendi gitdi ʻuḳbâya biñ sekizde

HEMDEM: Ravżatü'l-ḫaṭṭâṭîn'de mesbûḳu'ẕ-ẕikr Meḥmed Şerîf Ḥilmi Efendi'niñ ferzend-i dirâyet-mendi ṭarîḳ-i Saʻdî meşâyiḫinden Meḥmed Ḥüsnü Efendi'dir. Mûmâileyh biñ iki yüz altmış ṭoḳuz târîḫinde Edirne'de Hâdim Timurṭaş Maḥallesi'nde gehvâre-zîb-i ʻâlem-i vücûd olup ṣıbyân mektebinde muḳaddime-i ʻulûmu taḥṣîlden ṣoñra biñ iki yüz seksen beş târîḫinde Edirne Mektûbî ḳalemine bi'l-intisâb fenn-i kitâbeti iktisâb ederek oradan mülġâ dîvân-ı temyîz-i vilâyet müstanṭıḳlığına ve baʻde'l-istîlâ müceddiden teşkîl ḳılınan

[135] Memleketimden uzakta, kara suyun altında kaldım. Ey Rabbim! Hz. Nebî'nin yüzü suyu hürmetine bana doğru yolu göster.

merkez-i bidâyet maḥkemesi baş kitâbetine ve iki yüz ṭoḳsan sekizde istinaf ḥuḳûḳ maḥkemesi baş kitâbetine taḥvîl-i me'mûriyetle el'yevm istiḫdâm olunmaḳtadır. Bu ġazel âs̱âr-ı şi'riyesindendir.

ġazel

Yıḳılmaz ḫâne-i ḳalbüm beġâyet muḥkem olmışdur
Anuň mihmânı bir ṭab'ı ḥalîm ḫûb âdem olmışdur

Şarâb-ı 'aşḳı nûş itdüm elest bezminde mest oldum
Anuňçün bu dil-i dîvâne her dem ḥurrem olmışdur

Beni 'ayb itme sulṭânum görüp bu çeşm-i giryânum
Degildür 'ârıżî cânum ezelden pür-nem olmışdur

Fitîl-i 'ışḳ uyandı sînem içre şu'le-dâr ammâ
Bu ḥâle şübhe itmem bâ'is̱ ebrû-yı ḫam olmışdur

Dili sevdâ-yı zülfiyle perîşân eyleyen meh-rû
Ḳılup aġyârı red şimdi benümle Hemdem olmışdur

beyt

Senüň Hemdem ḳuluň şâyeste-i luṭf u mürüvvetdür
Efendümce neden bu cûda şâyân oldı dil cânâ

Bu mecelleye derc olunmaḳ üzere mûmâileyhiň kendi ṭarafından i'ṭâ ḳılınmış olan eş'ârdır.

ḤARFÜ'L-LÂM ELÎF

LÂḤİḲÎ: Ahdî Tez̠kiresi beyânınca Edirneli'dir. Evân-ı civânîde 'ilme iştiġâl gösterip dânişmend olmuşlar idi. Şi'irde mahâretleri vardır. Muḥâsebât-ı dîvân-ı Sulṭânî arasında ṣâḥib-i erḳâm ve ḳırma yazı yazmaġla defâtir-i pâdişâhîde benâmdır. Ḫaṭṭ-ı nesta'liḳî ve ṭabî'at-ı şi'riyesi merġûbtur. Bu ebyât âs̱âr-ı şi'riyesindendir.

müfredât

Gördükde oldı ḳaşuňı şol deňlü bî-mecâl
Ancaḳ gelür bir aya degin yerine hilâl

Ḥayât-efzâ-yı ‘âlem rûẖ-baẖş-ı mürde-i ġamsın
Hemân bir ẖastenüň cânı degilsin cân-ı ‘âlemsin

Ebrûlaruň ġamın ki dil-i nâtüvân çeker
Bir pehlevâna döndi ki iki kemân çeker

(s.575) **LÂẖİKÎ-İ DİGER:** Enîsü’l-Müsâmirîn beyânınca ‘aṣr-ı Sulṭân Selîm Ḫân-ı S̱ânî’de zebân-ı fârisîye lüġat taḥrîr eden Ḥalîmî’niň ferzend-i ercümendi olup Edirne’de tevaṭṭun etmiş idi. Kendisi daẖi ḥalîmü’n-nefs olup zümre-i aṣḥâb-ı kerem ve fırḳa-i erbâb-ı ḳalemden idi. Tercemesi Ahdî Tez̠kiresi’nde daẖi mez̠kûrdur. Bu ebyât onuňdur.

naẓm

Ele girmez mi sâḳi bize ṣunsaň bir ayaḳ bâde
Yere ayaḳ mı baṣardum sevincümden ben üftâde

Elümüz bir çanaġa girse destüňden ḳadeḥ ṣunsaň
Bu devlet baňâ yeterdi efendi işbu dünyâde

ḤARFÜ’L-YÂ

YAḲÎNÎ: Nâmı Ḥüseyin’dir. Riyâżî Tez̠kiresi beyanınca ṣâḥib-i terceme Sehî Beg’iň terbiyet-kerdesidir. Edirneli’dir. Taḳye-dûzluḳ ederdi. ‘Aṣr-ı Süleymân Ḫânî şu‘arâsından yevmiye ḳırḳ aḳçe tevliyet ve yılda dört biň aḳçe sâliyâne ile nevâziş olunmuş idi. Sulṭan Süleymân Ḫân ḥażretleriyle şehzâdelikleri hengâmda ẖayli münâsebet peydâ edip ḥattâ bir def‘a yaylaḳtan inerken maḥmûm olduḳta ẖâṣṣa ‘arabalarına irkâb olunmaġla talṭîf olunmuş idi. Âẖir-i ‘ömrüne dek mücerret geçinip kibâra muṣâḥabet ve nedîmlikle imrâr-ı leyl ü nehâr ve Zübdetü’l-Eş‘âr beyânınca ṭoḳuz yüz yetmiş altı târîẖinde irtiḥâl-i dârü’l-ḳarâr eyledi.

mıṣra‘ Yaḳînî gitdi dehr-i bî-vefâdan

mıṣra‘ını vefâtına Bursalı Cenânî söylemiştir. Elde müretteb dîvânı vardır. Bu eş‘âr ondandır.

ez-ḳaṣîde

Feżâ-yı dehre ṣalup sâye-i hümâyûn fâl
Sepîde-dem cevelân itdi bâz zerrîn-bâl

Dem-i şafaḳla ʻalîl olmuş idi çeşm-i felek
Şeb aṣmış idi siyeh perde ḳılmaġa ḫoş ḥâl

Hilâl mıṣḳale-i zerle levḥa-i felege
Şu resme itmiş idi naḳş ki irmez aňa ḫayâl

Feżâ-yı çerḫa çü pervâz ṣaldı bâz sefîd
Ġurâb-ı şâma hücûm itdi ḳılmayup ihmâl

ʻAdem feżâsına ḳaçdı peleng-i şîşe-i çerḫ
Açınca pençe-i pür-cengi bebr-i zer tims̱âl

Otaġ-ı çerḫa gelüp şâḫ-ı lâciverd evreng
Öňine geçdi şafaḳdan o demde perde-i âl

Livâ-yı Ḫusrev-i âver ʻıyân olınca hemân
Alây-ı leşger-i şeb oldı münʻadim fi'l-ḥâl

Bu fetḥ ü nuṣreti bulmazdı mihr-i ʻâlem-gîr
O şehden olmasa ger yümn ü himmet ü iḳbâl

ġazel

Dem-i cân-baḫş ile ben mürdeyi eyler iḥyâ
Şerḥ ider lebleriňi âyet-i *yuḥyi'l-mevtâ*[136]

Zevraḳ-ı bâde ile gördi ḫurûşın dilimüň
Cûş ider bencileyin ehl-i hevâdur deryâ

Nâḫun-ı pâ-yı següň dîde-i ḫûnbârumda
Mâh-ı nevdür ki şafaḳdan ola nâgeh peydâ

Ḳays üns eyledi vaḥşîler ile ḫavfından
Ben belâ deştini tenhâ gezerem bî-pervâ

Ey Yaḳînî saňa reşk eylese erbâb-ı behişt
Cennet-i kûyın o ḥûruň idinürsüň me'vâ

---

[136] O, ölüleri diriltir. (Allah ölüleri diriltir) **Bakara/73, Hac/6, Şûrâ/9, Ahkâf/33, Kıyamet/40**

ġazel

Aldı zîr-i destine ḳaddüň çenârı darb-ı dest
Söylenür ellerde bu kim dest-ber-bâlâ-yı dest

Ṣuyı bol ra‘nâ hevâsı var sürûr-efzâ maḳâm
Gel olalum ḫâne-i meyḫânede ehl-i nişest

Sünbüli ġâyet perîşân eyledi zülf-i nigâr
Ḳâmet-i bâlâsı itdi nitekim şimşâdı pest

(s.576)

Şimdi bir ḥâletdeyüm câm-ı mey-i ‘aşḳuňla kim
Sâḳiyâ keyfiyet-i ḥâlüm işiden oldı mest

Ṭaň mıdur olsa Yaḳînî ḫâṭırumda inkisâr
Ki eyledi seng-i havâdiṩ şîşe-i ḳalbüm şikest

ġazel

Ben zelîl olmaz idüm düşmese firḳat senden
Senden oldı baňa hep bunca meẕellet senden

Ben ne ḫâkem ki yüzüm sürem ayaġuň tozına
Ger baṣarsaň yüzüme luṭf u ‘inâyet senden

Sen şeh-i ‘ısmet ü ben bende-i ṣâḥib-‘ıṣyân
Benden ey şâh ḫaṭâ ‘afv ü mürüvvet senden

Başladuň gün gibi ben ẕerreye hercâilige
Kime yanup yaḳılayum be hey âfet senden

Bu Yaḳînî kim işigüňde irâdet getürür
Himmet ümîd ider ey pîr hidâyet senden

ġazel

Hecrüňde her dem ehl-i hevâ âh vâdadür
Bâd-ı hevâsı manṣıb-ı ‘aşḳuň ziyâdedür

Ey nûr-ı dîde kuḥl-i ṣıfâḥâne kim baḳar
Ehl-i maḥabbetüň gözi ol ḫâk-i pâdedür

Ḳanlu gözümde ‘aks-i ruḫı lâle-ḫadlerüň
Berg-i gül ile ṣan ki ṭolu câm bâdedür

Dil ṭıflı düşdi pâyüňe düşdükçe al elin
Ey serv-ḳad yoluňda senüň bir fütâdedür

Ḥarf atsalar kelâmuma cühhâl ġam yemem
Söz ey Yaḳînî şâʻir-i şîrîn-edâdedür

müfredât

H̱aste-ḥâl oldı göňül tâb-ı teb-i hecrüňle
Bister-i ġamda yatur derdüň ile teb tenhâ

Hem-rehüm H̱ıżr-ı hüdâ peyk-i ẓafer râhberüm
Ḳaçan irişse gerek zâhid-i gümrâh baňa

Seyr itmege ʻızâruňı ey mâh-ı bî-niḳâb
Yüz yerde ḫâke düşdi şitâbından âfitâb

Fitne başı nidügin bildi dil-i şûrîde-ḥâl
Ey perî-peyker ser-i zülf-i perîşânuň görüp

Ẓuhûr-ı berḳ-i ḫâṭıf bâʻiṡ-i bârân olur gûyâ
Sirişk-i çeşmüme ol tîġ-i âteş-bâr olur bâʻiṡ

Râst gelse yolda ʻahd itmişidi ṭurmaġa velî
Gitdi ol serv-i revânum ṭurmadı iḳrâra hiç

Ser-nigûn olur ser-i semm-i semendin öpmege
Her ḳaçan fitrâka aṣsa ol şeh-i ḫûbân şikâr

Rindüz geçmezüz mey-i ḥamrâdan el çeküb
Tâ almayınca sâḳî-i devrân ayaġımuz

Ayırma ġoncesini gülşenüň nihâlinden
Ḳoparma yüregini ʻandelîb-i nâlânuň

Ey câme-i siyâh giyen şâh-ı ḫışm-nâk
Çeprast dügmelerle beni eyledüň helâk

Ṣanma girdâbdur oynar yüregi deryânuň
Zeḳanuň çâhına göňli düşeli ʻummânuň

Ey Yaḳînî sen anuňla çıḳamazsın başa
Baġlama ʻâḳıl isen göňlüňi zülf-i yâre

Bir merḥabâya cân u dili al da suň baňa
Senden yaňadur ey boyı şimşâd elüň biri

Mevsim-i güldür Yaḳînî ʻıyş u ʻişret çaġıdur
İçelüm raʻnâ güzellerle şarâb-ı laʻl-i nâb

Ṭutarsın yüze el her gün idersin ḫayli fenâlıḳ
Behey ẓâlim elüñden dâd gün görmez müselmânlıḳ

Benüm gibi yoluñda ṭoġrı yoḳdur biñde bir ʻâşıḳ
Elif çek sîneme ey serv senden bir nişân olsun

(s.577) İmâd Sinân-zâde Yaḳînî başḳa bir ẕâttır.

ʻÂRİF PAŞA: Ravżatü'l-Vülâṭ'ṭa tercemesi meẕkûr Edirne vâlisi Meḥmed ʻÂrif Paşa'dır. Fünûn-ı şiʻre vâḳıf bir şâʻir-i ʻârif olup bu târîḫ âs̱âr-ı şiʻriyesindendir.

[1225 târîḫinde dersaʻâdette ḳadem-nihâde-i sâḥa-i vücûd olup mâliye ḫazînesinde vâḳiʻ mâlikâne ḳalemine bir müddet devâm ettikten ṣoñra 241 senesi ḫidmet-i kitâbetle ṣınıf-ı ʻaskerîye mâil ve muaḫḫaren dâḫil olaraḳ yoluyla ḳaṭʻ-i merâtib edip 261'de livâlıḳ ve baʻdehû ferîḳlik rütbelerini iḥrâz ile mümtâz-ı emâs̱il olmuş ve 270 ẕi'l-ḳaʻdesinde ʻArabistân ordû-yı hümâyûnu müşîrliği inżimâmıyla ʻuhdesine rütbe-i vezâret tevcîhiyle Şâm-ı Şerîf eyâletine ve cümâdel-âḫire 273'de Erżurûm eyâletine ve 277 ramażânında Silistre eyâletine ve baʻdehû Rusçuḳ eyâletine vâlî ve 281 senesi evâsıṭında Edirne eyâleti vâliliğine taʻyîn buyurulup 9 şaʻbân 1282 târîḫinde irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ etmekle İstanbul yolunda Seyyid Celâle'ddin Türbesi ḳurbunda medfûn ve naḳş-ı seng-i mezârı bu târîḫ-i mevzûndur.

târîḫ *Göçdi ḥayfâ yine bir Âṣaf-ı ʻâlî-miknet*
Edrine vâlîsi iken o müşîr-i dânâ

İtdi farḳ dört sene tâm devlete ḥüsn-i ḫidmet
ʻAskerîye ṣıfatı ile idüp ʻazm-i beḳâ

Memleket ṣandıġı şu bendi şûse inşâsı
Bu gibi pek çoḳ es̱er oldı zamânında edâ

Ser-firâz ide Ḫudâ ʻâlem-i ʻuḳbâda daḫi
Ḥaşr ola raḥmet-i Ḥaḳḳ ile biḥaḳ ṭâhâ

Yazdı bir ḥüzn-i derûn ile ḳalem târîḫin
ʻAzm-i firdevs̱-i cinân eyledi ʻÂrif Paşa

Âs̱âr-ı ‘ilmiyelerinden nefîsü’l-enfes muṣavver bir ‘Os̱mânlı târîḫine tes̱ebbüt etmiş ve bir cild-i kebîri ṭab‘ u neşr olunmuş ise de ḫitâmı müyesser olmamıştır.]

(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.60)

târîḫ Tâm târîḫdür birisi cevherîdür digeri
Eyledi ‘Ârif ḳulı inşâd bir beytü’l-ḳaṣîd

Mevḳi‘inde böyle ḳışla yapdı Ḫân ‘Abdü’l-Mecîd
Cündine nâdîde ḳışla yapdı Ḫân ‘Abdü’l-Mecîd

ḲUDSÎ: Nâmı ‘Abdullah’tır. Tercemesi Ravzatü’l-‘Ulemâ’da Sulṭân Aḥmed Ḫân-ı S̱âlis̱ ‘aṣrı ‘ulemâsı ṣırasındadır. Bu ebyât güftâr-ı dürerbârındandır.

[Aydın dâḫilinde Alaşehir’den bedîdâr ve Ḳudsî maḫlaṣıyla şöhret-şi‘âr olup ‘ulemâ-i ‘aṣrdan istifâża-i envâ‘-ı ma‘ârif ü ‘ulûm ve istifâde-i sermâye-i manṭûḳ u mefhûm eyleyip mâlik-i meleke-i isti‘dâd u Debbâġ-zâde Meḥmed Efendi’niñ 1098 ẕi’l-ḥiccesiniñ Rûmeli ṣadâreti teşrîflerinden mülâzemetle ber murâd olmuş idi. Ṭayy-ı merâḥil-i ṭarîḳ ederek 1130 ramażânınıñ evâlinde Edirne’de müsâfereten sâkin iken dâr-ı fenâdan güzer ü ‘âlem-i ervâḥa sefer ettikte Edirne’de defn olundu.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.259)***

naẓm Tâb-ı zülfüñle dili şem‘-i şeb-efrûz idelüm
Çıḳarup ṣubḥa şeb-i ‘işreti nevrûz idelüm

Naḳş-ı şi‘re çalışup nâmımuzı ey Ḳudsî
Sözin ḫâme ile şâ‘ir-i zer-dûz idelüm

ḲASIM PAŞA: Tercemesi Sehî Bey Teẕkiresi’nde ber vech-i âtî muḥarrerdir. Müşârun ileyh Ṣâfî taḫallüṣ etmiştir. Edirneli bir pîre-zeniñ ḳuludur. Oğlu gibi besleyip oḳuttu. Taḥṣîl-i fażl u kemâl eyleyip ‘ilme iştiġâl gösterdi. Ṭâlib-i ‘ilm olup oḳurken Maḥmûd Paşa’ya rabṭ olup onuñ terbiyyeti ile neşv ü nemâ bulup Sulṭân Bâyezîd Amasya’da Çelebi Sulṭân iken defterdârı olup ṣoñra sa‘âdetle taḫta cülûs ettiklerinde vezîr edindi. Nice müddet vezîr olup âḫir Selânik’e gönderip anda beylik ederken fevt oldu.

Mezârı Selânik'tedir. Vilâyet-i Rûm'un mu'teber şâ'irlerindendir. Ṭarz-ı ḫâṣı ḳullanır güzel edâsı var. Ḳâ'ide-i şi'ri ḫûb ve üslûb-ı naẓmı merġûb bilip ḫoş ṭab' mes̱el-gûy ḫayâl-engîz ü ems̱âl-âmîz ġarrâ ġazeliyâtı ve ra'nâ ebyâtı çoḳ eş'ârı iştihâr-ı tamâm u sözleri i'tibâr-ı mâlâ kelâm bulmuş beyne'n-nâs dîvânı meşhûr u mez̠kûrdur. Bu eş'âr onuňdur.

şii'r Boyuň bir serv-i ra'nâdur güli var
Semen üzre perîşân sünbüli var

Ne nâzükdür cemâlüň gülşeni kim
Gül-i ter üzre miskin kâküli var

İnanma zülfinüň 'ahdine Ṣâfî
Kim anuň bir başı vü biň dili var

ġazel Cân ne yüzle ide ol ṣûret-i zîbâya naẓar
Ki güneş pertevine ṭoymaz iken nûr-ı baṣar

Göreli ṣûrete cân perverüňi kûyuňda
Naḳş-ı divâruň olup ṭâḳata ḳalur nûr-ı ḳamer

Gün gibi kendüňi rüsvâ-yı cihân itmekde
Ey cefâ-pîşe felek ḳarnuňa kim ṭaş baṣar

Bezm-i dilberde ṣaḳın germ olup âh itme ḥaṣûd
Kim senüň ṭınmadıġuň mûsiḳî yerine geçer

Naẓar it ḥâl-i dil-i Ṣâfî'ye kim la'lüňçün
Gözlerinden dökilür yaş yerine ḫûn-ı ciger

FAḪRÎ. Bursa ḳadısı iken vefât eden Aca-zâde Meḥmed Çelebi'niň ferzendidir. Sulṭân Süleymân Ḫân'ıň naẓar-ı iksîrâtlarıyla Edirne'de dâḫil-i i'tibâr ile Üç Şerefeli müderrisi olmuş idi. 945 târîḫinde vebâdan teslîm-i vedî'a-i rûḥ etti. Bu beyt onuňdur.

beyt Her dem o sîm-tenüň ṭurra-i 'anber şikeni
Ḳıldı dem-beste vü sevdâ-zede misk-i Ḫoteni

Güldeste-i Riyâż-ı 'İrfân nâm Bursa Târîḫi'nden me'ḫûz̠dur.

(s.578) SÛZÎ. ‘Azîz-zâde Râmiz Teẕkiresi beyânınca ol dervîş-i dil-rîş-i ma‘ârif-endîşiň nâm-ı ra‘nâları Muṣṭafa’dır. Maḥmiyye-i Edirne’den ẓuhûr ve Edirne ẓurafâ vü şu‘arâsından âteşîn-elfâẓ ü sûz-nâk-güftâr bir şâ‘ir-i mâhir-i pâkîze-reftâr-ı ma‘ârif-mevfûr idi. 1148 senesi ẖilâlinde terk-i cihân etmiştir. Sâl-i irtiḥâllerinde Edirnevî ‘Ali-zâde Ṣubḥî Efendi’niň dedikleri târîẖ-i dil-sûzu teberrüken taḥrîr olundu.

ṭârîẖ

Âh cân-sûz iderek Ṣubḥî didiler târîẖ
Fevt-i Sûzî dil-i yârânı yaḳdı ḥayfâ

neṡr: Âṡâr-ı ṭab‘-ı dürerbârlarından müretteb dîvân-ı belâġat-‘unvânı vardır. Bu güftâr zâde-i ṭab‘-ı pür-iḳtidârlarıdır.

ġazel

Ey şûẖ sen de itme bu deňlü cefâ yeter
‘Uşşâḳa kendi ‘ışḳı belâsı belâ yeter

Bir vuṣlatuň ki derd ü belâ ola âẖiri
Ümmîd-i vaṣl ile baňâ hicrüň ṣafâ yeter

Olmazsa bûs-ı pâyine ger ruẖṣat-ı rıżâ
Rû-mâle hem bu bendesine ẖâk-i pâ yeter

Görmezse âfitâb-ı ruẖuň günle heftede
Bir kerre görsem ayda seni mehliḳâ yeter

Bir kerre baḳsa rûyına Sûzî kemînenüň
Bî-çâre derd-mende bu ‘ayn-i feżâ yeter

ġazel

Kâr itdi ġamuň cânuma sulṭânum efendüm
Raḥm eyle bu efġanuma sulṭânum efendüm

Ağlatma beni ḥâlüme raḥm eyle kerem ḳıl
Baḳ dîde-i giryânuma sulṭânum efendüm

Hecrüňle beni öldürüb ey şâh-ı cihânum
Gel girme benüm ḳanuma sulṭânum efendüm

Ḳaldum yalıňuz derd ile aḥvâlümi ṣormaz
Gelmez nideyüm yanuma sulṭânum efendüm

Gün gibi ṭulû‘ ide mi bir gün daḫi bilmem
Bu ḫâne-i vîrânuma sulṭânum efendüm

Var ‘arż-ı selâm eyle dimiş ‘ömri çoḳ olsun
Ol Sûzî-i nâlânuma sulṭânum efendüm

Ravża-i ‘Urefâü’l-Edvâr’da tercemesi meẕkûr Ḫaffâf-zâde Ḫaṭṭâṭ Ḥüseyin Efendi bu ġazeli bestelemiştir. Şeyḫî Çelebi Câmi‘i imâmı olup 1137 târîḫinde vefât eden mesbûḳu’t-terceme Süleymân Efendi’niň seng-i mezârında maḥkûk târîḫ-i vefâtı ṣâḥib-i terceme Sûzî merḥûmuňdur.

ṢUBḤÎ: Nâmı Muṣṭafa’dır. ‘Ali-zâde demekle meşhûr olup Edirneli’dir. Ḥüsn-i ḫaṭṭa mâlik olduğundan Muṣṭafa Ṣubḥî nâmıyla tercemesi Ravżatü’l-Ḫaṭṭâtîn’de daḫi meẕkûrdur. 1148’de vefât eden mesbûḳu’t-terceme şâ‘ir Sûzî’niň şu:

târîḫ Âh cân-sûz iderek Ṣubḥî didiler târîḫ
Fevt-i Sûzî dil-i yârânı yaḳdı ḥayfâ

Ve Ravżatü’l-‘Ulemâ’da Sulṭân Maḥmûd Ḫân-ı Evvel ‘aṣrı ‘ulemâsı ṣırasında tercemesi mesṭûr 1152’de vefât eden Müderris Seyyid ‘Abdullah Efendi’niň şu:

târîḫ Didüm Ṣubḥî ḥurûf-ı cevher ile ḳîleh târîḫin
Müderris Seyyid ‘Abdullah Efendi’ye Ḫudâ raḥmet

Târîḫleri bu ẕâtıň es̱er-i güftârı olduğuna naẓaran Tuḫfetü’l-ḫaṭṭâṭîn’de 1143 târîḫinde Maġnisa ḳadısı iken vefât etti denilmesi sehivden münba‘is̱ olup ṣaḥîḥiniň 1163 olması iḳtiżâ eder. Bu şi‘ir onuňdur.

[Edirne silsilesine dâḫil ‘Ali-zâde demekle ma‘rûftur. Şuġlî Aḥmed Dede’den istifâża-i ḥüsn-i naẓar u ḥüsn-i ḫaṭṭ edip ba‘de’l-iẕin ibḳâ-yı âs̱âra sa‘y üzere iken menâṣıb-ı devriyeden biri ile bekâm ü cülûs-i Sulṭân Maḥmûd Ḫân-ı evvel târîḫi olan 1143 senesinde altmış yaşında Maġnisa ḳadısı iken orada irtiḥâl eyledi. Güzâfı Tuḫfetü’l-ḫaṭṭâṭîn. Edirne’de Sîvâsî ‘Abdü’l-‘azîz dergâh-ı şerîfinde (ketebe Muṣṭafa ‘Ali-zâde) imżâlı ve bilâ târîḫ bir ḥilye-i sa‘âdeti vardır. Nefîsü’l-enfestir.] ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.392-393)***

ġazel Ġonceler güller küşâde nev-bahâr oldı yine
Bülbülüñ feryâd u zârı ṣad hezâr oldı yine

Kûhsâr-ı ġamda seyr it ṭaze derd-i ʻaşḳumı
Lâle-i dâġ-ı derûnum âşikâr oldı yine

Murġ-ı dil pervâz-ı istiġnâda iken ʻâḳıbet
Göz göre bir çeşm-i şahbâze şikâr oldı yine

(s.579) **FEYŻÎ:** Elîfî-zâde Râmiz Teẕkiresi beyânınca ol şâʻir-i mâhiriñ ism-i feyż-intibâhı Feyżu'llah olmaġla maḫlaṣ-ı meẕkûr mümtâz-ı ṭabʻ-ı maʻârif-mevfûru olmuştur. Târîḫ:

Elîfî ola cennetde elîf-i bezm-i ḥûr-ı ʻayn

târîḫînde irtiḥâl ve ülfet ü ünsiyet-i cinâna istiʻcâl eden maḥrûse-i Edirne'niñ ẓarîfi ve erbâb-ı ẕevḳ u ṣafânıñ rind-i ḥarîfi Elîfî merḥûmuñ te'lîf-i mecmûʻa-i vücûdu yaʻni maḫdûm-güzîn-i maʻârif-nümûdu olmaġla Elîfî-zâde denmekle şöhret-şiʻâr ḫoş-ṣoḥbet bir ẕât-ı celîlü'l-miḳdâr idi. Edirne'de ḳaṣab-pûş-ı ḥilye-i vücûd ve taḥṣîl-i dest-mâye-i maʻrifet ile ẕirve-i aʻlâ-yı ʻirfâna ṣuʻûd buyurduḳlarında dârü'l-meṭâlib ü âmâl olan dârü'l-ḫilâfeti'l-ʻaliyyeye ḫaṭṭ-ı tirḥâl-i ʻazîmet ile baʻżı kibârıñ dâire-i devletlerine rûy-mâl ve feyż-iksîr-i naẓarlarıyla iktiḥâl edip şeref-i mülâzemetle ḳarîn-i âmâl olmuş idi. Baʻdehû Rumeli ḳalemine duḫûl ve İnebaḫtı rütbesinden maʻzûl olup egerçi vefret-i infiṣâl ile s̱âlis̱e rütbesine îṣâl etmemiş idi. Lakin 1176 senesi ḫilâlinde ḳużât-ı ʻaskeriñ meḳâdir-mendi Pîrî-zâde ʻOs̱mân Efendi ḥażretleri Banaluḳa ḳażâsını ʻinâyet buyurmalarıyla nâil-i âmâl olmuşlar idi. Ve 1179 senesi muḥarreminde es̱nâ-yı ḥükûmetlerinde riḥlet ve ḳażâ-i âḫir-cinâna ʻazîmet etmişlerdir. Müddet-i inḳıżâ-yı ʻömrü ḥudûd-ı ḥamsîni mütecâvizdir. Sinn-i sittîne mütenâhiz idi. Egerçi ʻulûm-ı ʻarabiyyede taḥḳîḳ-i maḳâm üzre ʻalâḳası olmayıp lakin imdâd-ı feyż-i ṭabʻ-ı sedâd ile fenn-i şiʻr u inşâda fâ'iḳu'l-aḳrân ve be-taḫṣîṣ fenn-i târîḫte şâyân-ı taḥsîn-i cümle hünerverân olup Vehbî-i ʻaṣr dense ẕâtına şâyân idi. Târîḫleriniñ şiʻrine ġalebesi ẓâhir olmaġla güftârı elsine-i enâmda nâdir olmaġın bu çend ebyâtı teberrüken taḥrîr olundu.

ġazel Nâ ehle felek kevkeb u iḳbâlu ḳadr ne
Bu yıldızı düşkünlere yâ ḳahr u ġadr ne

Bî-neş'e gelüp bezme tehî câm ṣunarsuň
Ey sâḳî senüň kâse-i destinde nedür ne

Hemşîresidür bint-i 'ineb bu zen-i dehruň
Mekkâre biri sâḥire ikisi nedür ne

1167 senesi mevsim-i şitâda şiddet-i berd-i hevâdan Sütlüce ile medîne-i Ebâ Eyyûb miyânında olan deryâ müncemid olduḳda şu'arâ-yı 'aṣr birer târîḫ-i ra'nâ inşâ edip cümleden Seyyid Ḥâkim Efendi'niň târîḫ:

Buz üstünden gelen bir kimse geldi didi târîḫin
Deňiz altmış sekizde ṭondı buzdan bendeňiz geçdüm

târîḫi egerçi maḳbûl-i ṭabâyi'-i ṣıġâr u kibâr olmuş idi. Lakin diḳḳat ü im'ân olunsa lafżan ve ma'nen olan târîḫte ta'miye 'uybdan olduğu ḫavâṣa âşikâr olmaġla mütercem-i meżbûruň bu târîḫleri dahâ ma'nidârdır.

târîḫ Münâsib geldi ḳaymaḳ Südlice'den şehr-i Eyyûba

1168 ve sene-i mezbûrede Sulṭân 'Oṡmân Ḫân ḥażretleri câlis-i evreng-i salṭanat olduḳlarında irsâl-i liḥyelerine olan târîḫleridir ki menḳûṭ ve ġayr-i menḳûṭundan birer târîḫ ẓuhûr eder.

târîḫ Bir imlâdur bu resm-i ḫaṭṭ-ı 'Oṡmânî mübârek bâd

1168 ve yine sene-i merḳûmede zîb-efzâ-yı mesned-i meşîḫat-i islâmiye olan Vaṣṣâf 'Abdu'llah Efendi'ye olan târîḫleridir ki tasṭîr olundu.

târîḫ Oldı Vaṣṣâf-ı cihân müftî-i mevṣûfü'z-zamân

Ve 1145 sâlinde Şeyḫ Enîs-i Mevlevî'ye dedikleri târîḫtir.

târiḫ Ḳuṭb-i devrân mürşid-i 'âlem 'azîz-i muḥterem
Olmuş idi keştî-i ma'nâ-yı baḥr içre re'îs

Gûş idüp fevtin didiler Feyżiyâ târîḫini
Gülşen-i lâhûta göçdi âh Mevlânâ Enîs

Ṣâḥib-i terceme ḥarfü'l-elifte mesbûḳu'ẕ-ẕikr şu'arâdan Elîfî Meḥmed Efendi'niň maḫdûmudur. Eski Câmi'de târîḫi vardır.

(s.580) LAFẒÎ: Nâmı Aḥmed Efendi'dir. Sulṭân Muṣṭafa Ḫân-ı S̱âlis̱ 'aṣrı şu'arâsından olup Edirne'de Sulṭân Bâyezîd Ḫân-ı S̱ânî dârü'ş-şifâsında ser-ṭabîb idi. Bu ġazel güftâr-ı dürerbârlarındandır.

ġazel

Gülistân içre devr iden mey-i ḥamrâyı seyr eyle
Ruḫ-ı dilberde 'aks itmiş gül-i ra'nâyı seyr eyle

Geçerse faṣl-ı gül ey bülbül-i şeydâ ne ġam her dem
Cemâli bâġına yârüň yürü zîbâyı seyr eyle

Cemâli âb ü nâbını eger yârüň bilem dirseň
Felekde neyyir-i a'ẓam ciḥân-ârâyı seyr eyle

Egerçi bâġ-ı dehr içre bulunur serv-ḳad ammâ
Bulunmaz dil-rübâ-âsâ sehî-bâlâyı seyr eyle

Dime sâḳî ayaġını çeker taḳbîle yüz virmez
Gelür kendi ayaġıyla görür ṣahbâyı seyr eyle

Didiler ṭıfl-ı nevresdür o meh on dört ü on beşde
Görenler ġarra-i ḥüsnüň didi ġarrâyı seyr eyle

Bu şi'r-i nev-zemînüňe olanlar Lafẓiyâ peyrev
Geçer Seḥbân u Ḥassânı daḫi a'lâyı seyr eyle

ġazel-i diger

Şevḳ-ı aḥbâb ile dün gün pür-şitâb olmaḳ gerek
Cem'-i yârân şem'i içün pîç ü tâb olmaḳ gerek

Dem-be-dem iẓhâr-ı 'ışḳ ile dilâ Sûzân olup
Yanmada pervâne-âsâ dil kebâb olmaḳ gerek

Serd olunsa vâdî-i 'ışḳ ile germ ü serd-i dil
Sergüzeştümüz mufaṣṣal bir kitâb olmaḳ gerek

Zâhidâ ṣanma ʻimâret isteye rindân-ı ʻışḳ
Mübtelânuň ḥâli gün günden ḫarâb olmaḳ gerek

Laʻl-i meygûn ile yârüň teşne-dil ʻâşıḳları
Eşk-bâr-ı Lafẓiyâ ḫûn-ı şarâb olmaḳ gerek

NEHRÎ: Ravżatü'l-ʻUlemâ'da (177) numarada tercemesi meẕkûr (Vaḥîdiye) müellifi Mevlânâ Ḥâfıż ʻAli Vaḥîd Efendi'dir. Mevlânâ mûmâileyhiň Mıṣrî Niyâzî ḥażretleriniň devriye-i ʻarşiyelerine yazmış olduğu işbu târîḫ:

Bu risâle ḫoş olupdur ḥayret ehline delîl
Şerbet-i ġaybdan içer ise şifâ bulur ʻalîl

Mıṣriyâ âb-ı ḥayât elfâẓınuň bu târîḫi
Aḳdı gûyâ bezm-i cennet içre âb-ı selsebîl 1068

neşr: târîḫlerini taḳdîsen (Nehrî) maḫlaṣıyla söylemiş olduğu ebyât Sulṭan Selîm Câmiʻi'nde vâḳiʻ kütüpḫânede Çelebi Muṣṭafa Paşa kitapları meyânında ḫaṭṭ-ı destiyle maḥfûẓ bulunan mecmûʻalarında (*li muḥarririhi'l-faḳîr Nehrî-i pür-taḳṣîr*) ser-levḥası altında muḥarrer olan ebyât-ı müfâdına naẓaran mûmâ ileyhiň eşʻârda daḫi yed-i ṭûlâsı olduğu aňlaşılmaġla bi'l-istinsâḥ teyemmünen ve teberrüken buraya tenmîḳ edildi.

[Edirne'den ẓuhûr ve Kiras ʻAli demekle meşhûr olmuş idi. Müşârun ileyhiň Velediye üzerine Vaḥîdiye nâmıyla yazmış ve 278 ḫilâlinde Edirne vilâyeti maṭbaʻasında ṭabʻ u neşr edilmiş olan şerḥde terceme-i ḥâli ber vech-i âtîdir. Müşârun ileyh maḥrûse-i Edirne'de 1201 senesinde ḳadem-nihâde-i ʻâlem-i eşbâh ve ṭoḳuz yaşına varınca ḥâfıẓ-ı kitâbu'llah olup baʻdehû taḥṣîl-i ʻulûm-ı ʻâliye ile iştiġâl ve ol ṭâlib-i ṣâdıḳ-ı aʻlemü'l-ʻulemâi'l-mütebaḫḫirîn Eskici-zâde (Mevlânâ el-ḥâc ʻAli Efendi) merḥûmdan ve ʻAcem-zâde Ḥacı Paşa Efendi'den ʻulûm-ı ʻaḳliye vü naḳliyeyi ʻalâ ṭarîḳu'l-vâs̱ıḳ aḫz u istiḥṣâl ederek on altı yaşında Fenârî üzerine bir güzel ḥâşiye cemʻ etmiş ve on ṭoḳuz yaşında iken işbu kitâb-ı müsteṭâbı (Vaḥîdiye'yi) te'lîf eylemiştir. Müşârun ileyh gülzâr-ı ʻulûmuň verd-i ḫandânı ve meydân-ı maʻârifiň bir pehlevân-ı nev-civânı olup ʻaḳl ü ẕekâ vü feṭânet bî-bahâsı taʻaccüb-fermâ-yı hemşehriyân u muḥayyer-i efkâr-ı medrese-nişînân olduğu ḥâlde henüz yigirmi iki yaşına resîde ve bâġ-ı ʻilm ü dânişten ictinâ-yı es̱mâr-ı ḥaḳâyıḳ-ı ʻilmiye eyleyenler tamâmiyle berçîde olmaḳsızın 1222 târîḫinde vefât edip Buçuḳtepe civârında vâḳiʻ

Köprüce Bayırı Ḳabristânında bayırıň başında medfûn ve seng-i merḳad-i şerîfi (mevle'l-muḥaṣṣilîne ve evle'l-mümehhidîn e'l-muḥvi'l-ḥaẕîreti'l-'ulemâi e'l-muḥmi'l-ḥażîreti'l-fużelâi e'l-me'ẕûni bi edâi'l-ḳur'âni'l-mecîd e'ş-şehîr bi Seyyidi'l-ḥâfıẓ 'Aliyyü'l-vaḥîd ḳaża'llâhü bi'n-na'îmi'l-mezîd) 'ibâresiyle menḳûştur. ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cilt, s.273-274)***

naẓm

Devre-i 'arşiyyesi Mıṣrî-i 'Îsâ-meşrebüň
Levḥ-i maḥfûẓ üzre yazıldı çü vaḥy-i Cebreîl

Maġz-ı Ḳur'ân-ı kerîm ü naġz-ı âs̱âr-ı nebî
Noḳṭa-i imlâsına heft-âsümân olmaz 'adîl

Ḳût-i anḳâ-yı göňüldür sürfe-i lâhûtdan
Eylemez hergiz taḥammül gerden-i ḫargûş bil

Nuṭḳı mişkât-i tecellîdür zücâc-ı ḳalbine
Nefḫa-i feyż-i ilahîden alup dühn ü fitîl

İtdürür mi'râc-ı rûḥânî feżâ-yı aḳdese
İstivâ-yı 'arş-ı raḥmâna olup peyk-i celîl

Tâb-ı ḫurşîd-i cemâli remz ile ḳılmış 'ıyân
Maḥşer-i maḥv-ı fenâda ref' olup miḳdâr u mîl

Feyż-i aḳdesden revân eyler dile 'ilm-i ledün
Fehm iden erbâb-ı 'irfâna gerekmez ḳâl ü ḳîl

Ḥıżr-veş 'aynü'l-ḥayât olmuş ḥarîm-i ḳa'bede
Mâ-i zemzem âb-ı İskender aňâ olmaz mes̱îl

(s.581)

Teşne-gân-ı ḥaşrı serâb-ı tesellî ḳılmaġa
Bezm-i me'vâdan çü ḥavż-ı kevs̱er aḳdı selsebîl

Devre-i kübrâya bâ'is̱ şem'-i ẕât-ı Kibriyâ
Müntehâ-yı ḥaşr-ı ekber menzil-i ceyş-i raḥîl

Ẕât-ı Ḥaḳḳ mir'ât-ı esmâ ẕâta eşyâ reh-nümâ
Kes̱reti vaḥdetde kes̱ret vaḥdet-i ẕâta sebîl

Rûşenâdur devre-i ‘arşiyye-i sırr-ı ebed
Leyse fi’d-dâri ġayruhu deyyâruhu [137]yüz ṭutdı delîl

Dest-i ḳudret levḥa-i dîvâna yazdı maṭla‘um
Devr idüp Mıṣrî ‘ademden Nehriyâ geldi çi Nîl

ESRÂR: Nâmı ‘Ali’dir. Kuşcu Ṭoğan Maḥallesi’nde Sebîl Zoḳağında on sekizinci numarada vâḳi‘ Naḳşî dergâh-ı şerîfi şeyḫi Aḥmed Efendi’niň ṣulbünden 1253 senesi ḫilâlinde ḳadem-nihâde-i sâḥa-i vücûd olup pederi irtiḥâllerinden ṣoňra dergâh-ı mez̠kûre şeyḫ olmuş idi. Bu ḥâl ile 1307 târîḫinde irtiḥâl-i dâr-ı beḳâ eyledi. Eş‘ârı kelâm-ı mevzûn ḳabîlindendir. Sa‘de’ddin nâmında bir maḥbûb ḥaḳḳında naẓm edip ḫaṭṭ-ı destiyle elde edilen ġazelinden müntaḫab ebyâttır.

naẓm

Başîretle naẓar ḳıl zâhidâ miḥrâb-ı ḳavsine
Sezâdur ḳıble-i ‘ışḳ olsa ger taṣvîr-i Sa‘de’ddîn

Elest bezminde bend itmiş ḳamu ‘uşşâḳı gîsûsi
Anuňçün ehl-i ‘ışḳ biň cân ile dil-gîr-i Sa‘de’ddîn

Cabâdur ehl-i ‘ışḳa menba‘-ı feyż-i ḥayât Esrâr
Memâta itse telḳîn ḥay ider ol pîr-i Sa‘de’ddîn

ḤARFÜ’Z̠-Z̠ÂL

Z̠ÂKİRÎ: Nâmı Ḥacı Ḥüseyin’dir. Memâlik-i Îrâniye’den Ḫoy ḳaṣabasında tevellüd etmiştir. 1290 senesi ḫilâlinde Edirne’ye gelerek Ḫazîne-dâr Sinân Bey Maḥallesi’nde iḳâmet ve Eski Câmi‘-i şerîf pîşgâhında kitapçılıḳ ṣan‘atıyla te’mîn-i ma‘îşet eylemiş idi. 1321 sene-i hicriyesi evâḫirinde sinni seksene

[137] Evde (kâinatta) ev sahibinden (Allah’tan) başkası yoktur.

vâṣıl olduğu ḥâlde irtiḥâl etmekle Fırınlar Sırtı mevḳi'i semtindeki Acı Çeşme ḳurbunda vâḳi' ḳabristânda defn olunmuştur. Bu beyt kelâm-ı mevzûn ḳabîlinden olan eş'ârındandır.

maṭla' Ṣuṣadum ṣu diledüm dilber dudaġın gösterür
Gül didüm sünbül didüm zülfin yanaġın gösterür

NUṢḪÎ: Edirneli'dir. Sulṭân Maḥmûd Ḫân-ı Evvel 'aṣrı şâ'iridir. Bu ġazel güftâr-ı dürerbârlarındandır.

ġazel Ḥoḳḳa-i la'lin açup 'uşşâḳa lü'lü gösterür
Teşne-gâna kûze-i mercân ile ṣu gösterür

Cünbiş-i ânuň cünûnum gördi Leylî-ṣıfat
Ḳayd-ı Mecnûn itmege zencir-i gîsû gösterür

Ḳâmet-i şimşâdına reşk itdügin bildi çemen
Serve nisbet bâġa varmış ḳadd-i dil-cû gösterür

Luṭfı var olsun ider iḥsânı tenhâ 'âşıḳa
Ṣûret-i ẓâhirde ammâ bir cefâ-cû gösterür

Naḳd-i cânın 'arż ider Nuṣḥî gehî cânânına
Yalvarur gâhî öper pâyin tekâpû gösterür

İBRÂHÎM: Ravżatü'l-Ḫaṭṭâṭîn'de tercemesi meẕkûr Ġâzi Miḫâl Bey Câmi'i imâmı şeyḫu'l-ḳurrâ İbrâhîm Efendi'dir. Naẓîrâ Mecmû'asında bu beyit onuň maḥṣûl-ı ṭab'-ı dürerbârları olmaḳ üzre mażbûṭ bulunmaġla bu maḥale ḳayd edildi.

[Edirnelidir. Pederleri Ġâzî Miḫâl Beg Câmi'i'nde imâm ve kendileri Şeyḫ-zâde vü Ṣarı İmâm-zâde demekle şöhret-dâde şeyḫu'l-ḳurrâ ve Dârü'l-ḥadîs̱ Câmi'iniň cum'a vâ'iẓi ve Sulṭân Selîm Câmi'i'niň imâmı Sulṭân Bâyezîd Câmi'i'niň ḫaṭîbi ve Naẓar Baba mektebiniň mu'allimidir. Mûmâ ileyh biň yüz on bir târîḫinde pâ-nihâde-i 'âlem-i vücûd olup muḳaddime-i taḥṣîl-i 'ulûm u kemâl evvelen ḫaṭṭ-ı s̱ülüs̱ ü nesiḫi

Ḫaffâf-zâde Ḥüseyin Efendi'den ta'allüm ü temeşşuḳ ile beyne'l-aḳrân ser-firâz u on beş yaşına vuṣûlünde iẕn ü icâzetleriyle mümtâz olmuştur. Ders ü devr ile me'lûf ve ta 'lîm-i ḫaṭṭ u Ḳur'ân ile mevṣûftur. Bir muṣḥâf-ı şerîf ve üç in'âm u on üç delâil ve sâir âçâr-ı keẟîre kitâbet ü ibḳâsına maẓhar olmuş bir şeyḫ-i 'âlî-cenâbdır. 1169 târîḫinde irtiḥâl-i meşḳ-ḫâne-i beḳâ etmekle Bâdâmlıḳ ḳabristânında defn olunmuştur. Riḥletine (Şeyḫ İbrâhîm) lafıẓları 'aded-i ḥurûf iżâfetile târîḫ vâḳi' olmaḳ ġarâibdendir. Güzâfı Tuḫfetü'l-ḫaṭṭâṭîn. Mûmâ ileyh elsine-i nâsda Ḥacı Ḥâfıż İbrâhîm Efendi demekle meẕkûr olup ḥâl-i ḥayâtında çoḳ ṣan'ata ḫidmet ettim ḫaṭṭâṭlıḳ gibi güç ṣan'at görmedim der imiş. Müşârun ileyh Dâru'l-ḥadîẟ Câmi'i ḫaṭîbi Müsevvid Ḥâfıż Râşid Efendi'niň ceddidir. Sicill-i 'Oẟmânî'de müşârun ileyhiň Yediḳuleli Râsim Efendi şâkirdânından olup târîḫ-i vefâtı (1175) ve naẓîrâ mecmû'asında târîḫ-i vefâtı (1160) ramażânınıň on üçüdür ki ṣaḥîḥi de budur. ***(Riyâż-ı Belde-i Edirne, 2.cil, s.353-354)***

maṭla' 'Işḳ insânda şehâ çün ezelîdür ezeli
Vech-i meşrûḥ ile biz de sevelüm bir güzeli

'ABDÎ: Edirne şu'arâsından olup Şeyḫ-zâde demekle şöhretdâdedir. 1155 senesi şevvâlinde vefât etmiştir. Âẟâr-ı ṭab'-ı dürerbârları olan eş'âr bu mecelleniň dördüncü cildiniň 26 ṣaḥifesindedir mürâca'at buyurula.

SONUÇ

Edirneli Ahmet Bâdî'nin 3 cilt halinde tertip ettiği ve Edirne üzerine yazılmış olan en kapsamlı tarih sayılan "*Riyâz-ı Belde-i Edirne*"*nin* konumuz olan *Ravzatü'ş-Şu'arâ* kısmı, taşıdığı edebî değere karşılık Şu'arâ Tezkireleri arasında yer alamamış; hep eserin tarih yönü düşünüldüğü için ikinci planda kalmıştır. Oysa ihtiva ettiği 269 şâirle –bunların 64 tanesi diğer tezkirelerde bulunmamaktadır- Edirne'nin kültür hayatına ve dolayısıyla Klasik şiirimizin günümüzde anlaşılıp okunmasına önemli katkılar sağlamaktadır.

Tez çalışmamız eser ve metin olarak iki temel nokta üzerine kurulmuştur. Eser bölümü bir muhteva çalışması şeklinde olup yazarın hayatı ve eserleri hakkında bilgi verildikten sonra ilk olarak şuarâ tezkireleri tanıtılmış ve *Ravzatü'ş-Şu'arâ*'nın bu tezkireler arasındaki yeri ve önemi belirtilmiştir. Sonraki başlıklarda şâirlerin biyografilerinin veriliş şekli, şiir örneklerinin ne miktarda ve ne şekilde sunulduğu, şâirlerin anlatımında Bâdî'nin hangi kaynaklara başvurduğu ele alınmıştır.

Yapılan bu incelemeler sonucunda:

Edirneli şâirlerin meslekleri ve tarikat ilişkileri irdelenerek Edirne'nin sosyal ve kültürel yapısı gözler önüne serilmiştir.

Osmanlı devletine yıllarca başkentlik yapmış olan bu şehrin bir kültür, eğitim ve iş merkezi olması sebebiyle bir çok devlet adamının, bunun yanında alimlerin, kadıların, müderrislerin, tabiplerin ve özellikle şâirlerin uğrak yeri olduğu anlaşılmıştır. Şâirlerin doğum ve ölüm yerleri incelendiğinde bu durum daha da net olarak belirmiştir.

Ravzatü'-Şu'arâ'da bulunup da diğer tezkirelerde bulunmayan 64 şâir tespit edilmiş ve onların biyografileri ve şiirlerinden örnekler edebiyat dünyasına kazandırılmıştır.

Bâdî'nin, şâirlerin biyografilerini tanıtmada tezkire yazanların modelini esas aldığı, ancak onlar kadar sorgulayıcı ve eleştirici davranmadığı anlaşılmıştır. Şâirlerin mahlaslarını belirtme, eserleri ve şâirliği gibi edebî

kişiliği ilgilendiren hususlarda öznel değil nesnel yaklaşımda bulunmuştur. Bu durum onun tarihçiliğinden gelen bir özelliktir.

Bâdî'nin eserine aldığı şâirleri seçerken özel bir ölçüsünün olmadığı tespit edilmiştir. Şiirini gördüğü ve duyduğu bir çok kişiyi şâir olarak değerlendirmiş ve eserine almıştır.

Yazar *Ravzatü'ş-Şu'arâ*'da tanıtımını yaptığı şâirlerin ölümü, ölüm tarihi ve ölüm yeri hakkında bilgi vermede oldukça hassasiyet göstermiştir. Bir çok şâirinin mezar yerini ayrıntılı olarak anlatmış ve mezar taşındaki yazısını da belirterek tarihe kaynaklık etmiştir.

Bütün bu çalışmalar sonucunda tarihin tozlu raflarında bulunan bu büyük eserin en azından bir bölümü günümüz alfabesine aktarılarak okuyucuya ve bilim dünyasının hizmetine sunulmuştur.

سوزی عزیز زاده رازی تذکرهسی بیانیجه اول درویش ولکیسه معارفدانیلن نام رعنالرده مصطفی
در . محبه ادرنهده ظهور وادرنه ظرفا و شعراسنده آشنیه الفاظ و سوزنلن گفتار برشاعر ماهر
باکره رفتار معارفحور ایدی ۱۱۴۸ سنهسی خلالنده ترك جهان ایتمشدر . سال ارتحالارینه ادرنهلی
علی زاده صبحی افندینك دیدکاری تاریخ ولسوزی تبرکا تحریر اولندی [تاریخ]

آه جانسوز ایدن صبحی دیدیم تاریخ   فوت سوزی دل یاراننی یقدی حیفا

آثار طبع دربارلرنده مرتب دیوانچه غزلیاتی واردر . بوگفتار زاده طبع رافدارندندر [غزل]

ای شوخ سنده ایتدیکلو جفا یتر   عشاق کنری عشقی بلوسی بلا یتر
بر وصلتك كه درد وجود اوله آخری   امید وصله بکا هجرك صفا یتر
اولمازسه بوسی بایه کر رخصت رضا   رومالارهم بو بنده سنه خاکپا یتر
کورمزسه آفتاب رخنك کوند هفتهده   برکره کورسهم آیده سنی مه لقا یتر
برکره بافسه رویه سوزی کمینهنك   بیچاره درمنده بوعینه قضا یتر

[غزل]

کار ایتدی غمت جانه سلطانم افندم   رحم ایله بو افغانه سلطانم افندم
اغلوتمه بن حالمه رحم ایله کرم قیل   باخه دیده گریانه سلطانم افندم
هجرکله بن اولدوردو ای شاه جهانم   کل کیرده بنم قانه سلطانم افندم
فالدم یالکز دره ایله احوالمی صوریت   کلز نیده یم یانه سلطانم افندم
کون کیبی طلوع ایده من برکون دخی بیم   بو خانه ویرانه سلطانم افندم
وار عرضه سلام ایله دیسه عرض جواد دلسوز   اول سوزی ناوانه سلطانم افندم

روضه عرفاء الوروادره ترجمهسی مذکور خفاف زاده عطا حسیبه افندی بوغزلی بسته لمشدر . شیخ
جلبی جامسی امامی اولیوب ۱۱۴۷ تاریخنده وفات ایدن مسیو الزجر مجاهد افندینك سنك مزارنده محکوك
تاریخ وفاتی صاحب ترجمه سوزی رحوکندر .

صبحی نامی مصطفی در . علی زاده دیمکله مشهور اولیوب ادرنهلیدر . حسن خط مالك اولدیغندن
مصطفی صبحی نامیله ترجمهسی روضة الخطاطینده دخی مذکوردر ۱۱۴۸ ده وفات ایدن مسیو الزجر شاعر
سوزینك شو تاریخ آه جانسوز ایدن صبحی دیدیم تاریخ   فوت سوزی دل یاراننی یقدی حیفا
و روضة العلماده سلطان محمودخان اول عصری علماسی دوه سز ترجمهسی سطور ۱۱۵۷ ده وفات ایدن
مدرس عبدالله افندیه شو تاریخ دیدم صبحی حروف جوهر ایلدیجه تاریخینه   مدرس عبدالله افندی خدا رحمت
تاریخلری بونلرك آثار گفتارلی اولیوب نقلا تحفة الخطاطینده ۱۱۶۴ تاریخنده مفتیا قاضیسی ایکن
وفات ایتدی دیلمسی مسطوردر مثبت اولیوب صبحینك ۱۱۶۷ اولمسی اقتضا ایدر بوشعراکر (غزل)

غنچه لرکلدکشاده بولبلر اولدی بنه   جیبك فریاد وزاری عجب هوا اولدی بنه
کوهسار غرده سرابت تازه دردعشقی   سوزداغ دردمك آشکار اولدی بنه
مرغ دل پروازا استغفار ایکن عاقبت   کونلك کوره برچشم شهباز شکار اولدی بنه

فیضی الیفی زاده رازی تذکرهسی بیانیجه اول شاعر ماهرك اسم فیضی اشتباهی فیضیاسته اولمغله مخلصی
مذکور ممتاز طبع معارف معمور اولمشدر . تاریخ الیفی اول جنتده الیف بزم حور عینه تاریخنده ارتحال
والفته وانسیت جنان استعجال ایدن محروم ادرنهنك ظریفی وارباب ذوقه و صفانده حریفی
الیفی مرحومك تالیف مجموعه وجودی یعنی محدوم کزیده معارفحوری اولمغله الیفی زاده دینمکله شهرت
شعار خوشی صحبت برزانه جمیل الصفا ایدی . ادرنهده قصبه بوسنه علیه وجور وتحصیل وشمایل معرفت ایله
زنده اعلوی عرفانه صعود بیوروب دفترینده دار المطالب و آمال اولوب دار الخلافة العلیه حظ رجال عزیمت
ایله بعضه کبارلر دائره دولتلرینه روبمال وقیصه اکسیر نظرلر ایله اکتحال ایدوب شرف موزته قرینه آمال
اولمشیدی . بعده رولم ایلی قلمنه دخول وانه بختی رتبه سنه معزول اولیوب اگرچه دفتر انفصال ایله ثالثه
رتبه سنه ایصالی ایتمامیشه ایدی . لکن ۱۱۷۶ سنهسی خلالنده قضاة عسکرك مقادرمنك پیری زاده عثمان
افندی حضرتلری بنا اوقوف قضاسنی عنایت بیورمدیله نائل امال اولمشدر ایدی . و ۱۱۷۹ سنهسی موسمنده آتلی
حکومتنده رحلت وقضای آخر جنانه عزیمت ایتمشدر . مدت انفصالی عمری هر در خمسینی متجاوز در .
سته سنینه متناهز ایدی . اگرچه علوم عربیهده تحقیق مقام اوزره علاقهسی اولیوب لکن امداد فیضیه
طبع سزا ایله فنه شعر و انشاده قابوه اولوپ و تخصیص فنه تاریخده شایان تحسینه جمله هنر و راشی اولیوب
ذهنی عصر دینیه دانه شایان ایدی . تاریخلرنك شعرینه غلبهسی ظاهر اولمغله گفتارلی السنه انامده
نادر اولمغله بوچند ابیاتی تبرکا تحریر اولندی [غزل]

تا اهل فلك کوکب و اقبال دوقدر   بوجدی دوشکونده یا قدر د عدر
بی نشئه کلوب بزمه تهی جام حوزیت   ای ساقی سنك کاسه دستنده ه دُر
هرزه سیه رخنه عنب بوزنه دهل   مکاره بری ساحره ایکیسی نه دُر

۱۱۶۸ سنهسی موسم شتاده شدت برد هوادنه سودلیجه ایله مدینهٔ ایلی ایوب صباسنده اولوب دریاچی اولدقده
شعرای عصردن تاریخ عناانشاایدوب جمله ده سبه حاکم افندینك [تاریخ]

بوزاوسنه کلوبده برکمه کلدی دیدی تاریخه   دکرالقمه سکرده طوکدی بوزده بنده کز کجهلم

تاریخی اگرچه مقبول طبایع صغار وکبار اولمشیدی . لکن رقت و امعان اولنسه لفظا و معنا اولوب تاریخده
نقص عیوبه اولدیغی خواجه آشکاردر اولمغله مترجم مرحومك بوتاریخلری دها معنیدار در [تاریخ]
مناسب کلدی قیمه سودلیجه ده شهر ایوبه ۱۱۶۸   و سنه مرقوده ده سلطان عثمانخان حضرتلری جلوس
اورنك سلطنته اولدقده ده ایشال لحیه لرینه اولوب تاریخلریکه منقوط و غیرمنقوطلرینه بر تاریخ ظهور لیله [تاریخ]
براولور بورسم خط عثمانی مبارك باد ۱۱۶۸ و بو سنه وقوعده زیبا افزای مسند مشیخت اسلامیه اولوب وصاف عزله
افندی یه اوبوده تاریخلریکه نقطه اولندی [تاریخ] اولدی وصاف جزلده مفتی موصوف الزمان
و ۱۱۶۵ ساله شیخ انیس مولوی به دیدکلری تاریخدر [تاریخ]

قطب دوران مرشد عالم عزیز محترم   اولمشیدی کشتی معنای بحا بحره رئیس
کوسه ایدوب فوته دیه یر فیضیا تاریخنی   گلشنه بوهونه کوچیدی آه مولونا انیسی

صاحب ترجمه عرفاالولقده مسودالذکر شعرادن الیفی محمد افندینك نجلی ویعنی السکی جامعده تاریخی واردر

نامی احمد افندیدر
لفظی اسطانه مصطفی خان ثالث عصری شعراسندن اولیوب ادرنهده سلطان بایزید خان ثانی دار الشفا سنده
سر طبیب ایدی بو غزل گفتار دربارلرندندر [غزل]

گلستانه ایچره دور ایدن می حمرالی سیر ایله   رخ دلبرده عکسی انجمن گل رعنالی سیر ایله
کچرسه فصل گل ای بلبل شیدا نه غم هردم   جمالی باغ یارك یوری زیبالی سیر ایله
جمالی آب و تابینی اگر یارك بیلم دریسك   فلکده نیر اعظم جهان آرالی سیر ایله
اگرچه باغ دهر ایچره بولنور سرو قد اما   بولنماز دلربا اساسهی بالالی سیر ایله
دیه ساقی اباغینی جکر تقسیله بوز ویرمز   کلوب کنده وایاغیله کورب مهبالی سیر ایله
دیدیر طفل نورسدر اوده ادره درت واده بشده   کورنده غره حسنك دیدی غزالی سیر ایله
بو شعر نوزمینکه اولوندر لفظیا بیرد   کچرسه بانه وصحانی دخی اعلالی سیر ایله

[غزل دیگر]

شوده احباب ایله دوره کوره پرشتاب اولمه کرك   جمع یاران شمعی ایچوهیچ وتاب اولمه کرك
دمبدم اظهار عشق ایله دلاسوزانه اولیوب   یانخده پروانه آسا دل کباب اولمه کرك
سرد اولمسه وادی عشقه کرم و سرد دل   سرکذشتمز مفصل برکتاب اولمه کرك
زاهدا صانمه عمارت اسسنه رندانه عشقه   مستلرنك حالی کوره کونده خراب اولمه کرك
لعل میکونده یارك تشنه دل عاشقری   اشکبار لفظیا خونه شراب اولمه کرك

نهری روضة العلماده (۱۷۷) نومروده ترجمهسی مذکور (وحیده) مؤلفی مولونا حافظ علی وحید افندیدر
مولونای مومی الیه مهری نیازی حضرتلرینك دوره عرشیه آرینه باقیه اولدیغی اشبو [تاریخ]

بورساله خوسه اولوبدر حیرت اهله دلیل   شربت غیبه ایچراسه شفا بولور علیل
مصریا آب حیات الفاظنك بو تاریخی   آقدی گویا بزم جنت ایچره آب سلسبیل ۱۰۶۸

نهر تاریخینی تقدیسا (نهری) مخلصیه سویلمه اولدیغی ابیات سلطان سلیم جامعنده واقع کتبخانه ده چلبی مصطفی
یاشا کتابدی مبانی خط دستیله محفوظ بولنان مجموعه لرنده (المحرو الفقیر نهری پرتقصیر) سرلوحهسی التنده
محرر اولان ابیات مفادینه نظرا مومی الیهك اشعار ده دخی یدطولاسی اولدیغی اکلاشلمغله باك استنساخ تیمنا
وتبرکا بوراپه تسوید ایدلدی [نظم]

دوره عرشیه سی مهری عیسی مشربك   لوح محفوظ اوزره یازلدی جو وحی جبرئیل
مغز قرآن کریم و نقد آثار نبی   نقطه امروزهفت آسمانه اولمز عدیل
فوت عنقای کوکلر سفره لاهوتدن   ایلمز هرکز تحمل کرده هرکوسه بیل
نطق مشکات تجلیده زجاج قلبنه   نفخه فیضه الهیده آلوب دهن و فتیل
ابتدر معراج روحانی فضای اقدسه   استوای عرشه رحمانه اولوب بیك جلیل
تاب خرشید جمالی رمز ایله قیلمسه عیان   محترمحو فناده رفع اولوب مقدار ومیل
فیضه اقدسه رواسه ایدوله علم لدن   فهم ایده ارباب عرفان کرکمز قال وقیل
حضد وسه عین الحیات اولمسه حریم کعبه ده   ما، زمزم آب اسکندر اکا اولمز مثیل

تشنه کانه حشری سراب تسلی قیلمغه ::   بزم ماوادنه جوحوضه کوثر آقدی سلسبیل
دوره کبرای باعث شمع ذات کبریا ::   منتهای حشر اکبر منزل حسنه رحیل ::
ذات حق مرآت اسماء ذات اشیا رهنما   کثرتی وحدتده کثرت وحدت ذاته سبیل
روشنادر دوره عرشیه سر ابد ::   لیس فی الدار غیره دیاره یوزطوتدی دلیل
دست قدرت لوحه دیوانه یازدی مطلعم   دوره ایدوب مهری عددده نهریا کلدی جو نیل

اسرار نامی علیدر . قوشجی طفانه محلهسنده سبیل زقاغنده اون سکزنجی نومروده واقع نقشی درکاه
شریفی شیخی احمد افندینك صلبندن ۱۲۵۴ سنهسی خلالنده قدم زنده ساحه وجود اولوب پدری ارتحالندن
صکره درکاه مذکوره شیخ اولمشیدی . بوحال ایله ۱۳۰۷ تاریخنده ارتحال دار بقا ایلدی . اشعاری
کلام موزون قبیلندندر . سعدالدین نامنده برمحبوب حقنده نظم ایدوب خط دستیله الده ایدیلن
غزلندن منتخب ابیاتدر [نظم]

بصیرتله نظر قیل زاهدا محراب قوسینه   سزادر قبله عشق اولسه گر تصویر سعدالدینه
الست بزمنده بند ایتمشه قوعشاقی کیسوسی   انکچون اهل عشق بیك جان ایله دلگیر سعدالدینه
جبادر اهل عشقه منبع فیضه حیات اسرار   مماتی ایسته تلقین حی ایدر اول پیر سعدالدینه

[حرف الذال]

ذاکری نامی حاجی حسیندر . ممالك ایرانیه ده خوی قصبهسنده تولد ایتمشدر . ۱۲۹۰ سنهسی
خلالنده ادرنه یه کلهرك قزینه دارسناه بك محلهسنده اقامت و اسکی جامع شریف پیشگاهنده
کتابجیلق صنعتیله تأمین معیشت ایلمهده ایدی ۱۳۲۱ سنه هجریهسی اواخرنده سنی سکسانه واصل اولدیغی
حالده ارتحال ایتمکله فرونده حرلی موقعی سمتنده کی آجی چشمه قربنده واقع قبرستانده دفن اولنمشدر . بو
بیت کلام موزون قبیلندن اولان اشعارندندر [مطلع]

صوصادم صو دیدم دلبر دوداغنه کوستردی   کل دیدم سنبل دیدم زلفنه یناغنه کوستردی

نصحی ادرنهلیدر سلطان محمود خان اول عصری شاعریدر بوغزل گفتار دربارلرندندر [غزل]

حقه لعلیه آچوب عشاقه لؤلؤ کوستر   تشنگانه کوزه مرجانه ایله صو کوستر
جنبشه آتنه جنونم کوردی اولیلی صفت   قید مجنونه ایتمکه زنجیر کیسو کوستر
قامت شمشادینه زینت ایتدیکه بیلدی چمن   سروه نسبت باغ وارسه قد دلجو کوستر
لطفی وار اولسه ایدر احسانی ترك عاشقه   صورت ظاهرده اما برجفاجو کوستر
نقد جانه عرضه ایدر نصحی کهی جانانه   یلوارر کاهی ادر پایه تکاپو کوستر

ابراهیم روضة الخطاطینده ترجمهسی مذکور غازی میخال بك جامعی امامی شیخ القراء ابراهیم افندیدر نظرا
مجموعهسنده بو بیت آنك محصول طبع دربارلری اولمه اوزره مضبوط بولنمغه بومحله قید ایدلدی [مطلع]

عشق انسانده شهاجوه ازلیدر ازلی   وجه مشروع ایله بزده سودلم برگوزلی

عبدی ادرنه شعراسندن اولیوب شیخزاده دیمکله شهرتیاده در ۱۱۵۵ سنهسی شوالنده وفات ایتمشدر
آثار طبع دربارلری اولان اشعار بومجموعه نك دردنجی جلدینك ۲۶ صحیفهسنده مراجعت بیوریله

سرد فتر ارباب شفا ماصدقی … مجموعهٔ حقد وحسدك سروری

عشقی كه كسلدی باشی یا جیقه كوزی … واله شقی در به باشه شقی

بر دفعه روم ایلنده قره صونام نهر شدید الجریانك زمان طغیانی اولمغله بوننده كچید ویرمدیكندن

بو فارسی بیتی دیمش ایدی [بیت]

ماندم بزیر آب سیه دوروم از رباط … یارب بآب روی نبی اهدنا الصراط

شاعر مشهور باقی افندینك وفاتنده بو تاریخی دیمشدر [تاریخ]

سلطان ملك معنی باقی افندی یعنی … ایتدی وداع خانی دنیایه بیك سكزده

تونیه لفظ و معنی تاریخ دیدی هادی … باقی افندی كتدی عقبایه بیك سكزده

هدم روضة الخطاطینده مسود الذكر محمد شریف حلمی افندینك فرزند دلبندیدر . طبعه

سعدی مشایخندن محمد حسنی افندیدر . موما الیه بیك ایكی یوز التمش طقوز تاریخنده ادرنه ده

خادم نجور طاسی محله سنده كهوارهٔ زیب عالم وجود اولوب صبیانه مكتبنده مقدمهٔ علومی تحصیله

حكره بیك ایكی یوز سكسان بش تاریخنده ادرنه مكتوبی قلمنه بالانتساب فن كتابتی اكتساب ایدرك

اورادن ملغا دیوان تمیز ولایت مستنطقلغنه وبعد الوستیلو مجدداً تشكیل قلنان مركز بدایت محكمه سی

باش كتابتنه وایكی یوز طقسان سكزده استیناف حقوق محكمه سی باش كتابتنه تحویل مأموریته

البوم استخدام اولنمقده در . بوغزل آثار شعریه سندندر [غزل]

یپقلمز خانهٔ قلبم بغایت محكم اولمشدر … آنك مهمانی بر طبعی حلیم خوب آدم اولمشدر

شراب عشقی نوش ایتدم الست بزمنده مست اولدم … آنكچون بو دل دیوانه هردم خرم اولمشدر

بنی عیب ایتمه سلطانم كوروب بو چشم كریانم … دكلدر عارضی جانم ازلدن پر نم اولمشدر

قبل عشوه اویاندی سینهم ایچره شعله دار اما … بو حاله شبهه ایتمم باعث ابروی خم اولمشدر

دلی سودای زلفیله پریشان ایلیه مهرو … قیلوب اغیاری ردشوخی بنمله همدم اولمشدر

[بیت]

سنك همدم قبولك شایستهٔ لطف ومروتدر … افندمجه نه بو جوره شایان اولدی دل جانا

بو مجله یه درج اولنمق اوزره موما الیهك كندی طرفندن اعطا قلنمش اولان اشعاردر .

[حرف اللام الالف]

لاحقی عهدی تذكره سی بیاننجه ادرنه لیدر . اوان جوانیده علم اشتغال كوستروب دانشمند

اولمش ایدی . شعرده مهارتی واردر . محاسبات دیوان سلطانی آره سنده صاحب ارقام

دفتره یازی یازمغله دفاتر پادشاهیده نامدر . خط تعلیقی خوب وطبیعت شعریه سی

مرغوبدر . بو ابیات آثار شعریه سندندر [مفردات]

كور دكده اولدی قاشنكی شول دكلو بیحال … آنجه كلور بر آیه دكیه پرینه هلال

حیات افزای عالم روح بخش مردهٔ غمیه … هماه بخشنه نك جانی دكلیه جان عالمیه

ابرولرك غمزه كه دل ناتوانه چكر … بر پهلوانه دونندی كه ایكی كمانه چكر

لاحقی دیگر انیس المسامرین بیاننجه عصر سلطان سلیم خان ثانی ده زبان فارسی یه لغت تحریر ایدن حلیمینك

فرزند ارجمندی اولوب ادرنه ده توطن ایتمش ایدی . كندوسی دخی حلیم النفس اولوب زمرهٔ اصحاب

كرم و فرقهٔ ارباب قلمدن ایدی . ترجمه سی عهدی تذكره سنده دخی مذكوردر . بو ابیات انكدر [نظم]

الدكرمزمی ساقی بزه صونسك برایاغ باده … بره ایاغمی باصردم سونجدن به افتاده

الیمز برچناغه كیرسه دستكده قدح صونسك … بو دولت باكه بزدی افندی اشبو دنیاده

[حرف الیا]

یقینی نامی حسیندر . ریاضی تذكره سی بیاننجه صاحب ترجمه سهی بكك تربیت كرده سیدر ادرنه لیدر

تفیه دوزلك ایدردی . عصر سلیمان خانی شعراسندن بومیه قرق اقچه تولیت ویلده درت بیك اقچه

سالیانه ایله نوازش اولنمشیدی . سلطان سلیمان خان حضرتلری شهزاده لكلری هنگامنده خیلی مناسبت

پیدا ایدوب حتی بر دفعه یاپوقدن اینركن محموم اولمقده خاصه عربه لرینه اركاب اولنمغله تلطیف اولنمشیدی

آخر عمرینه دك مجرد كچنوب كباره مصاحبت ونديملكده امرار لیل ونهار . وزبدة الاشعار بیاننجه

طقوز یوز یتمش الی تاریخنده ارتحال دار القرار ایلدی مصراع یقینی كتدی دهرلی وفادن مصراعی

وفاتنه بروسه لی جنانی سویلمشدر . الده مرتب دیوانی واردر . بو اشعار آنندر [از قصیده]

قضای دهره صالوب سایهٔ همایون فال … سپیده دم جو یدن ایتدی بازنرته بال

دم شفقده عیل اولمشیدی چشم فلك … شب آخمشیدی سیه پرده قیلمغه خوش حال

هلال مصحقهٔ زرلد لوحهٔ فلكه … شو رسم ایتمشیدی نقشه كابر مزاكر خیال

فضای چرخه چو پرواز صالدی بازسفید … غراب شام هجوم ایتدی قیلمیوب اهمال

عدم فضاسنه قاچدی یلنك پیشهٔ چرخ … آچنجه پنجهٔ پرچنكی بر زر تمثال

اوناغ چرخ كلوب شاخ وجود داورنه … اوكینه كیدی شفقدن اودمده پردهٔ آل

لوای خسرو خاور عیان اولنجه هماه … الای لشكر شب اولدی منعدم فی الحال

بوفتح ونصرتی بولمزدی مهر عالم كیر … او شهه اولمسه كر همت وهمت اقبال

[غزل]

دم جانبخشله بر مرده بی ایدر احیا … شرح ایدر لبلریكی آیت یحیی الموتی

زورده باده ایله كوردی خروشده دلمك … جوش ایدر بحر ایله اهل هوادر دریا

ناخن پای سكك دیدهٔ خونبار مده … ماه نودر كه شفقده اوله ناكه پیدا

فیسی انسی ایلدی وحشید ایله خو قندك … بر بجو دشتنی تنها كزرم بی پروا

ای یقینی سكه رشك ایلر ارباب بهشت … جنت كوینه اوحورك ایدینورسك ماوی

[غزل]

الدی زیر دستنه قول چناری ضرب دست … سویلنور الده بوكیم دست بر بالای دست

صوفی بول رعنا هواسی وار سرو افزا مقام … كل اوتولم خانهٔ میخانه ده اهل نشست

سنبلی غایت پریشان ایلدی زلف نكار … قامت بالاسی ایتدی نیته كیم شمشادی پست

سنوری بر حالتده یم جام می عشقكله كیم … ساقیا كیفیت حالم ایشیدن اولدی مست

طكمیدر اولسه یقینی خاطرمده انكسار … كاایدی سنك حوادث شیشهٔ قلبم شكست

[غزل]

بن ذلیل اولمز ایدم دوشمه فرقت سندن … سنده ن اولدی بكا هپ بو نجه مذلت سندن

بن نه خاكم كه یوزم سوررم ایاغك توزینه … كر بجرسك بو نیجه لطف وعنایت سندن

سن شه عصمت وبن بندهٔ صاحب عصیان … بنده ن ای شاه خطا عفو ومروت سندن

باشلودن كوره كبی بن ذره یه هرجا شیلكه … كیمه یا نوب یاقیلدیم بنی آفت سندن

بو یقینی كیمی ایشیككده ارادت كتورر … همت امید ایدر ای پیر هدایت سندن

[غزل]

هجركده هردم اهل هوا آه واده در … باد هوسی منصب عشقك زیاده در

ای نور دیده كل صفاهانه كیم بقر … اهل محبت كوزی اول خاكپاده در

خانلو كوزمده عكسی رخی یا لاله زار … یار كلی ایله صانكه طولو جام باده در

دل طفلی دوسندی پایكه دوشكجی آل الله … ای سرو قد بولكده سنك بر فتاده در

حرف آتش كلامم جرنال غم بیچم … سوز ای یقینی شاعر شیرین اداده در

[مفردات]

خسته حال اولدی كوكل تاب تب هجركله … بستر غمده یاتور درد ایله تب تنزله

هرهم حضرهدا ایبك ظفر راهبرم … قچه ایرشسه كرك زاهد كمراه بكا

سیرایتمكه عذاركی ای ماه بی نقاب … یوز پرده خاكه دوشدی شتابنده افتاب

فتنه باشنی نیه دكه بیدی دل شوریده حال … ای پری پیكر سر زلف پریشانك كوروب

ظهور بروخاطف باعث باران اولور كویا … سرشك چشمم اول تیغ آتشبار اولوب باعث

راست كلسه بولده عهد ایتمشدی طوماغ ولی … كتدی اول سرو روانم طورمدی اقرار هیچ

سرنكون اولور سرشم سنده یه اویمكه … هرقچه فرا كه آصیلسه اول سر خوبان شكار

رند كه كجمز می حرامدن ال چكوب … تا المایجه ساقی دوران ایاغز

آیرمه غنچه سنی كلستنك تر لذت … قوپارمه یوركنی عندلیب ناوكنك

ای جامهٔ سیاه كیم شاه خسته مانك … چیراست دوكه ارله بنی ایران هلال

صانمه كرد ایدر اونیار بوركی ای دلربا … زقنك چاهنه كوكلی دوشرلی عثمانلك

ای یقینی سن آنكله جیقه مزسن باشه … باغرم عاقل ایسك كوكلكی زلف یاره

بر مرحبایه جانی ودلی آلده سول بكا … سنده یكادر ای بوبی شمشاد الك بری

موسم كلدر یقینی عیش وعشرت چاغیدر … ایچلم رعنا كوزللرله شراب لعل ناب

طوتسه بوزه ال هر كوره ایدرسه خیلی قانلو … بنی ظالم الكدن داد كوره كوردز مسلمانلو

بنم كیبی بولكده طوغری یوقدر بیكده برعاشق … الف چك سینه مده ای سرو سنده پریشان قالسون

عماد سنان زاده یقینی بشقه جه برذاتدر .

عارف پاشا روضة الولوسنده ترجمه سی مذكور ادرنه والیسی محمد عارف پاشادر . فنونه شعره واقف

بر شاعر عارف اولوب بو تاریخ آثار شعریه سندندر [تاریخ]

نام تاریخدر بریسی جوهریدر دیكری … ابلدی عارف قولی انشاد بر بیت القصید

موقعنده بوید قشله یاپدی خان عبد المجید … جنده نادیده قشله یاپدی خان عبد المجید

قدسی نامی عبد الله در . ترجمه سی روضة العلماده سلطان احمد خان ثالث عصری علماسی صره سنده در .

بو ابیاته كفتار در باراندندر [نظم]

تاب زلفكله دلی شمع شب افروز ایدهلم … جیقاروب صبح شب عشرتی نوروز ایدهلم

نقشه شعره چالیشوب نامزی ای قدسی … سوزنه خامه ایله شاعر زر دوز ایدهلم

قاسم پاشا ترجمه سی سهی بك تذكره سنده بر وجه آتی محرردر . مشار الیه صافی تخلصی ایتمشدر . ادرنه لی

بر پیره زنك قولیدر . اوغلی كبی بسلیوب اوقوتدی . تحصیل فضل وكمال ایلیوب علم اشتغال كوستردی

طالب علم اولوب اوقوركن محمود پاشایه ربط اولوب آنك تربیتی ایله نشو ونما بولوب سلطان بایزید

اماسیه ده چلبی سلطان ایكن دفترداری اولوب صكره سعادتله تخت جلوسی ایشه كلرنده وزیر ایدندی .

نیجه مدت وزیر اولوب آخر سلانیكه كوندروب آنده بكلك ایدركن فوت اولدی مزاری سلانیكده در . وبیت

رومك معتبر شاعرلرندندر . طرز خاصی قوللانور كوزل اداسی وار قاعدهٔ شعری خوب واسلوب نظمی

مرغوب بیلوب خوش طبع مثلكوی خیال انكیز وامثال آمیز غرا غزلیاتی ورعنا ابیاتی چوق اشعاری اشتهار

تمام وسوزلری اعتبار مالا كلام بولمشدر بین الناس دیوانی مشهور ومذكوردر . بو اشعار انكدر [شعر]

بویك بر سرو رعنادر كلی وار … سمن اوزره پریشان سنبلی وار

نه نازكدر جمالك كلشنی كیم … كل تر اوزره مسكین كاكلی وار

ایناغه زلفنك عهدینه صافی … كیم آنك بر باشی وبیك دلی وار

[غزل]

جاندن بوزلر ایده اول صورت زیبایه نظر … كه كنسه پرتوینه طوتمز ایكن نور بصر

كوره لی صورتی جان پر وریكی كوزكده … نقشه دیوارك اولوب طاكه قالور نور قمر

كوزه كبی كنه وكی رسوای جهان ایتمكده … ای جفا پیشه فلك قانكه كیم طاسنه بصر

بزم دلبرده صفقه كرم اولوب آه ایتجه حسود … كیم سنك طنطنه نك موسیقی پرینه كچر

نظر ایت حال دل صافی یه كیم لعلكچون … كوزلرندن دوكیلور پاسنه پرینه خون جكر

فخری بروسه خاصی ایكن وفات ایدن آجه زاده محمد چلبینك فرزندیدر . سلطان سلیمان خانك نظر

اكسیر اثریله ادرنه ده داخل اعتبار ایله اوچ شرفه لی مدرسی اولمشیدی ٩٩٥ تاریخنده وباده تسلیم

ودیعهٔ روح ایتدی . بو بیت انكدر (بیت)

هردم اول سیم تنك طرهٔ عنبر شكنی … قیلدی دمبسته وسودا زده مسك ختنی

كلدسته یاصمه عرفان نام بروسه تاریخندن مأخوذدر

وآلهینك بوبیتی شقایق ترجمه‌سنده والهی نامنه و بعض مجموعه‌لرده جنانی وفوری نامنه کورلمشدر .
وجدی نامی جعفردر . اوائل عصر سلیمان خانی‌ده کلاه شعرادندر . ادرنه‌ده خاصه خرج امینی ایکن
وفات ایتمشدر . بین الناس مشهور اولان آناباجی حکایه‌سی بونك انشاسیدر . بو اشعار کفتارلرندندر .

[غزل]

کرم اولعب اول مهلقا سوز جدای سازایله   باشه آچوب چوزدی صاچینی رقصه کیردی نازایله
چرخ کرمه صانه سن خورشید عالمتابدر   زهره‌در یا رقص ایدر کوکده اینوب اعزاز ایله
کبك رفتار اوکره‌ر طاوس جلوه کوسترر   عشوه‌لر تعلیم ایدر مرغانه پرواز ایله
شیوه و رفتار ایله کفتاره کلدی چنك ودف   اوقودی بو مفردی اند لطیف آواز ایله :.
هی مدد یغمایه ویردی خانمانه جنبرك   نیلیم بن وجدیا اول دلبر طناز ایله :.

[مطلع]

جانه سودا رحالوب بوزلف عنبرسایه   بیت بلایه مبتلا اولدی دل شیدا بینه :.

وجودی بیانی تذکره‌سی بیانجه ادرنه‌لیدر . طریق علمیه‌ده ملازم بعده بعض قضایه حاکم اولمشیکن
دیار عدمه عازم اولمشدر . بو مطلع کفتارلرندندر . [مطلع]

نوش شراب ناب کتمز بلای دل   دردا هلنه اولور لب دلبر بلای دل

وصالی انیس المسامرین ضبطنجه ادرنه‌لیدر . کبه‌جی زاده دیمکله مشهوردر . سرای خواجه‌لغنده ملازم
وطریق قضایه عازم اولمشیدی . ایلبصان قاضیلغندن معزول ایکن ارتحال دار الجنان ایلدی . عصر سلیمان
خانی شعراسندندر . محبوب دوستلقله مشهور رند مشرب برذات ایدی . عاشق چلبی تذکره‌سنده مخلصی
وجدی دینمش . ولطیفی تذکره‌سیله کنه الاخبارده اصلی ایدینلی اولدیغی بیان ایتمشلرسه ده مومی
الیه ادرنه‌لی کبه‌جی زاده وصالی چلبی‌در . بو ابیات آثار شعریه‌سندندر [مفردات]

باحرصه دیرلر ارباب ریاضت بغرینه طاشی   سن ای سنکین دل اول بوسه ضعیفك کل قرنداشی
بر چد انکیز باسوسنه اولدم مبتلا :.   آه کیم بوکز کتورر باشمه مشکل بلا
جانی جانانه ایثار ایلمز ناکسی رقیب   شویله صیقدر آنی اول سك صانکه آدم جانیدر
کورنجك بوزل وصالینك دعالر ایتدیکی   بوکه دیرلر صبح دمده مستجاب اولور دعا

وصفی یازیجی محمد افندی دیمکله معروفدر . کریشخانه‌ده طاسه مکتب معلمی حجی حافظ علی افندیدن
کمالات علمیه‌یی تحصیلدن صکره ملکی رشدیه مکتبلرنده رفقه معلملکی وچارشوده دکان کتابیده عرضحالجیلق
ایله استحصال امر معیشت ایلمکده اولدیغی حالده بیك اوچیوز بش سنه‌سی رمضانك اوتوزنجی عرفه
کونی عیدکاه عقبی‌یه ارتحال ایتمکله کله اولدیغی عبدالرحمن محمد سعیدی ساحه‌سنده دفن اولنمشدر .
بو غزل آثار شعریه‌سندندر . [غزل]

آه ایمامك الده دکل دلده شرر وار   صبر ایلیمم سینه‌ده اندوه وکدر وار
اول غمزه فتانه اولالی خاطره اماج :.   غربال کبی بو سینه سوزانی دلر وار :.
آه ایلمه‌دن ایلمه‌دن درد دلمدن   اولدم همه دم نای صفت سرده ندوار

محبوب دلارام کبی یوقدر هیچ جهانده :.   کرداری سفیدی اوزره عنبر تر وار :.
وصفی نه قدر وصفنی ایدرسم اویارك   شایسته شاهه مرتبه حسنه دکر وار :.

[مطلع]

شوده شمع روی یاره باقدی بن پروانه وار   کوستر ای رقیبی یا غیره بن کبی پروانه وار

وفا دلی دده درکاه شریفی شیخی احمد مسلم افندی مرحومك فرزند فضیلتمندی و شیخ حسن سزائی
افندی حضرتلرینك کریمه‌زاده‌لری الشیخ محمد وفا افندیدر . بیوك بدرلری سزائی حضرتلری هنوز بر حیات
بولندقلری حالده حبابونی حاجی خلیل محله‌سنده زینت افزای ساحه وجود اولوب منظور نظر مرشدانه‌لریله
فیضیاب اولمشدر و علوم ظاهره‌یی بعد التحصیل پدرلری احمد مسلم افندیدن انابتله سلوکی تکمیل
ایدرك پدرلرینك ارتحاللرنده درکاه مذکور مشیخته ارثاً نائل و بو حال اوزره سنه شریفه‌لری تمشه
واصل اولدقده زال دنیای بی وفا ایله درکاه مذکور خطیره‌سنده پدرلری تربه‌سنده دفن اولنمشدر .
آثار علمیه‌لرندن صلوة علی النبی حقنده برحدیث اربعین جمع ایدوب نکاتنی مبین «هدایة الصلوة»
عنوانلو براثری و جدلری حسن سزائی حضرتلرینك علی طریق الانتخاب حروف تهجی اوزره بر جوقه
نظملرینی تخمیس ایدوب اول بابده بر مجموعه‌سی و دیوانچه اولهجق قدرده عاشقانه قصائد و غزلیاتی
واردر . بو غزل کفتار درربارلرندندر . [غزل]

ایتمه هر وجهه نکه مهر رخسانه ایسه‌ده   قیل حذر هرنه قدر صورت جانانه ایسه‌ده
ایتمه نادانه بکم کشف ضمائر بر دم :.   تشنه اولمه صقن اول چشمه ریانه ایسه‌ده
نه عرفانده اویاره دل زاری ربط ایت   غیری تزل ایلد همانه لجه عمانه ایسه‌ده
باغده سرکش اولوب غیری‌یه میل ایلینك   کچ هواسندن آنك سرو خرامانه ایسه‌ده
آتشه هجرله دل چونکه وفا اولدی خراب   مهر رخشانه محلدر تولد ویرانه ایسه‌ده

[غزل]

سوزش دلده نار محبت وار ایچینده   هردم المله هجرله حیرت وار ایچینده
کوینده لکم جانه جانانه خوشدر   صورتده دکل معنیده رغبت وار ایچینده
لعل لبکه عاشقم ای شاه حسنکیم   بادام مقشرده کی لذت وار ایچینده
بزم ایچره نه جامده ای ساقی بدمست   الاتمه یتر رنکنی حرمت وار ایچینده
تنظیره وفا عارف ایسك ایلمه رغبت   حمت ایلمنك حاصلی عزت وار ایچینده

[قطعه]

دوره طوره خلقی اکلادیر مزلر سوزله   بسی او وجهیله ایدر طعنه دخلی خذله
عیب عبرتله نظر قیل کرم لم یزله   لطفی چوقدر ویرسه عجمی شرفی مبتذله

وهبی عصر مرادخان رابع شعراسندن و زمره قضاتدن حسن افندیدر . سنه شبابده بهاری کلکلی
ایتمشلر ده صکره‌لری وهبی‌یه تبدیل ایلدی . بو مطلع آنك آثار شعریه‌سندندر . [مطلع]

کوکلی فرهاد وسن کاهی مکانه بی ستونه ایدر   کهی اواره لك دشتنده اظهار جنونه ایدر

وهبی دیکر مولوی درویشی ابراهیمدر . ادرنه‌ده مرادیه جامع شریفنده امام و مقتدای انام اولمغله
امام وهبی دیو نام آورایدی . امامتی هنوز عهده‌سنده ایکن ترك ایدوب قونیه‌یه عزیمت واستانه مولانا
ده سجاده نشین اولان بوستان ثانی افندیدن اخذ انابت ایتدکدن صکره مصر قاهره جانبنه سیاحت
ایتمش ایدی . بعد القفول خیلکه نام محمد وجهول بولدقده وقایع الفضلا ضبطنجه بیك یوز اون ایکی
رمضاننده اوراده انتقال ایلدی . سماعخانه ادب بیانجه مرشد عالیلرینك فجیعه ارتحاللرینه طیانمیوب
اختیار سیر سفر ایله اسکندریه‌ده کلشنی درکاهنده برمدت اقامت و تاریخ مذکورده دار آخرته رحلت ایلدی
بو اشعار کفتار درربارلرندندر [بو ابیات وقایع الفضلادن مأخوذدر نظم]

یارك دهانی سرنهانندن خبر ویرر   فکرك نتیجه جاننده خبر ویرر
جام جمی که صفوت ایله اکبر اولوق   نور جمالی حسنه آیینه خبر ویرر

[غزل صفایی تذکره‌سندن مأخوذ]

نسخه آثار حکمتدر ادای مولوی   عکس مرآت حقیقتدر لقای مولوی
لانه کونینه میل ایتمز دل عنقا صفت   لامکانه پرواز عزتدر همای مولوی
عزت تاج وقبای خسروانه اولسه تول   حله زرتار جنتدر عبای مولوی
جبهه‌سای اول وارپوری‌یه ای وهبی دفترسیاه   ریك خط مغفرتدر خاکپای مولوی

[صفایی تذکره‌سنده اندهانه دلبر]

شرم ایتمه ده بو عصمتی کل بد تمدنه   حسد یرده یوسف اولوچاك غمزه‌سنه
کیسولرك بسته‌سی هاروت ایله ماروت   سحرك یاکیلور حسرت چاه ذقنه‌سنه
وهبی بو نظیره‌یه دلبر دهننه   نی سکرا احبابه اوله نول قلمدن

قونیه‌ده بولندقلری اثناده بالواسطه (عوفی دده‌یه) کوندردکلری اهل طریقه قیداولنان غزللرندن
بعضیلری درکه سماعخانه ادبدن مأخوذدر [غزل]

سرمست ایدر شراب صفا مولویلری   پروجد ایدر سماع صفا مولویلری
فانوسی وسعت همته نوله دوندورر ایسه   انوار شوقه جمع لقا مولویلری
ایتمز بو دمده دخی حضره التفات   عشق ایتدی سنك بدر مولویلری
وهبی نه در سوزکه بو حالت بو سوز وشوقه   مجنون ایدر بو حسن ادا مولویلری

[دیکر]

رندانه روش حسن ادا مولویانه   برخاصه درد از خدا مولویانه
بلبللری دمبسته ایدر وقت سحرده   کلبانك صدای فقرا مولویانه

[دیکر]

وصف بلا حسن ادادستمزده‌در   چوق بیکر فکر نادره نازدستمزده‌در
حسن جام جم که نشه‌سنك تشنه داریدر   لبریز او جام نشه نمادستمزده‌در

[بیت]

زهر نوشانه غم جام صفایی بیلمز :.   ناله عاشقده غیری نوایی بیلمز :.

سابق الترجمه شاعر شهیر نشاطی افندی مرحومك فرزندی تاریخ وفاتی بولنمدی .

[حرف الهاء]

هاتفی (مؤلف ظفرنامه) نامی عبدالرحمن‌در . زاهدی زاده دیمکله معروف برشخصك فرزند ارجمندیدر . تحصیل معارفه
اقدام تام و مفتی فخر المدرسین افندیدن احراز شرف ملازمتله نائل کام اولدقدن صکره طریق قضایه رغبت
علمیه‌یه عازم اولمشیدی . جنتمکان سلطان سلیمان خان حضرتلریله وان سفرینه روانه اولوب اثنای راهده
قیصریه‌ده ارتحال ایلدی . حکمت خدا والدلری دخی حج شریفدن عودتلرنده بلده مزبوره‌ده انتقال
ایلمش ایدی . مومی الیهما دخی پدرلری یاننده دفن ایلدیلر . بو اشعار آثار شعریه‌سندندر [قطعه]

دون الده بوسه دیردی کیم رقیب   یاسه ایله طوتدی زلفینه دلیلك
آه ایدوب دیدی ایراقدن هاتفی   طوتدم بردم کیم قور وسه الدیلك

[مسدسی غزلك مطلع و مقطع بیتلری]

ای بنم برج ملاحتده مه تابانم :.   رعد وسن کول بوزینی طوتدی بینا قفانم
نیجه برباسه دوکر بو دیده هونه افشانم   الدی غم آتشی دود ایله بنم هر یانم
ای بنم حسن سریرنده شه خوبانم   نیجه بر اولمیه تعمیر دل ویرانم

[ولـه]

هاتفی بنده‌نك ایتمه ایشکی ناله وآه   نیجه بر ظلم ایده سن بردم اسرکه ای شاه
لطف ایدوب عین عنایتله بکا ایله نکاه   دوستم ذره قدر ایتدم ایسه جرم وکناه
تیغ خنجر ایله چاك اولسه بتی جانم   خنجر غمزه ایله ایله دوکلسون قانم

هادی زمره قضات اشرافندن ماما زاده دیمکله معروف ادرنه‌لی احمد افندیدر . صاحب معارف
و فضائل بر مرد کامل ایدی . خمسه مقاره امری و عبیدی‌یه ثالث و علوم ادبیه‌ده ماهر
شامی‌یه وارث خوش صحبت و پاکیزه طبیعت بر ذات پر معرفت ایدی . کمال پاشازاده‌نك
نکارستانی لسان عذب البیان ترکی‌یه ترجمه ایتمش و تواریخدن کزیده نامنده بر کتاب دخی جمع
ایلمش ایسه‌ده ایکسی ده مسوده قالمقله بیاضه چیقمدی . شمنی قضاسندن معزول ایکن بیك
اوتوز سکز تاریخنده ارتحال دار عقبی ایتمکله نیفی بیت بومصرعی تاریخ دیمشدی مصراع روح مامازاده‌یه رحمت اوله
بیك او ایکی تاریخنده قیوه بابا نام مجذوب عزیز انتقال ایلدکده بو مصراعی تاریخ دیمشدی [مصراع]
دهر قصابی قیوه باباییده قربان ایلدی . بو ابیات آثار کفتارلرندندر [مفردات]

ایتمسونمی آه جانسوزم علولر آشکار   عشقه دیرلر نامنه دلده بر آتشپاره وار
کلمدی احبابه بوشب اول مسیحادم مکر   هپ کلندر روح یوقدر احبابده دیو دونیدر
شادی فرل عدو دست جسم ایتدی جانی تزل   مدت عمرمده برشاد اولدم اولده شاد فرل
نوره پر ورقه لوله دود اولدی دوعه   برده طوتدی دومنی قوللانه بر آقره

زغره‌لی عشقی حقنده بو هجوی دیمشدی [قطعه]

نقشی مصطفی دده افندیدر . ادرنه ده نقشبند عالم وجود اولوب طریقت علیهٔ مولویه یه انتساب ایله بیك ایكی یوز قرق تاریخنده مصر قاهره یه عزیمت و بر مدت اقامتله ایكی یوز اللی درت سنه سی خلالنده قاهرهٔ مزبوره مولوی خانه سی مشیختنه رونق افزای ارشاد اولمشدر . بو تاریخی نظیف بگك منتخباتنه سویلمشدر [تاریخ]

شاعرانك جمع ایدوب آثارینی بالانتخاب   بایدی بر مجموعهٔ رعنا نظیف خوش نویسی
بر برینه نقل ایله احاد و عشرات و مآت   هشت تاریخ اولدی نقشی اشته بو بیتی سلیسی
نه نفیسی اولدی نظیف احمد بگك مجموعه سی   اولدی نو مجموعه سی احمد نظیفك پك نفیسی

[رباعی]

اولاد علی بنده سی یز غم یمه یز   مولای ولی بنده سی یز غم یمه یز
نقشی كبی صد هزار مولانانك   تا زور بلی بنده سی یز غم یمه یز

[رباعی فارسی]

شب تا بسحر با تو نیاز آوردم   كه كاه نیاز كهی ناز آوردم
خواهی تو قبول كن و خواهی رد كن   بی صوت و حروف صد نماز آوردم

[رباعی فارسی]

هرچند كه ما طاعت و تقوی دوریم   در بزم خرابات ره معموریم
چون خالق ما تخت قبالی میكفت   ما نیز بزیر خم می مستوریم

روضهٔ عرفا، ادوارده رفی ذكری مسبوقدر . خطاط اولدیغی دخی سجل عثمانی ده مذكوردر .

نكاتی احمد افندیدر . ادرنه ده كلیرلر مسجدنده امام و مقتدای انام اولدیغی حالده بیك یوز سنه سی خلالنده عالم عقبایه خرام ایلدی . صفائی تذكره سی استانبولده نوزهار مسجدی امامی دیو ضبط ایتمشدر . بو بیت آثار شعریه سندندر [بیت]

جان جان اولدی دلم شانه كبی صد پاره   خط بر آورده بنم تازه جوانم دیه رك

نوازی نامی مصطفی در . دور مراد خان رابعده كلن شعرادندر . بو بیت آنكدر [بیت]

دو چشمم قانه غرق اولدی مثال حضرت یعقوب   نظری كلمسه بر یوسف كنعانه یاندم یه

اسكنجی جمه سنه ده عشاقی دركاهی شیخی مصلح الدین افندینك وفاتنه سویلدیكی تاریخدر [تاریخ]

اول عزیز مصر قرب حضرت یزدان پاك   نامی كبی مصلح الدین ایدی بیچون و چرا
سجده مؤمنه ایدیكه بیلدی جهانك عاقبت   عالم عقبایه عزم ایتدی بولوب قرب خدا
دیدی تاریخنه نوازی آه و فریاد ایلیوب   آه كیم ایتدی عزیزم عزم اقلیم بقا

آثار علمیه لرندن بیك یكرمی ایكی بیتدن عبارت مرتب و منظوم ریاض الحلیه عنوانلی بر حلیهٔ سعادتی واردر .

[ابتداسی بودر]

خداوندا بیمه نعت احمد   میسر كن مرا فیض از محمد
بو وصف حلیه یا كسه زبانم   بكه گویا زنطق دلستانم
الهی فیضكی دلده عیان ایت   بنی ذكرك ایله رطب اللسان ایت

دل و جانه ایدوب فیضكله یاری   لسانم ایله بسم الله جاری
آنكله ایلیم توحیده آغاز   اوله وصفكده نطقم نكته پرداز
كه الرحمن ایدوب قلبم مجلا   جمال الرحیم اوله هویدا
بو یوزدن كشف اولوب اسرار معنی   اوله صورتها ابكار معنی

[خاتمة الرسالة فی اوصاف خاتم الرسالة]

حقیقتنیه اولوره اصحاب ذیشان   ایدوب وصف حبیب اللهی تبیان
دیمشدر اول خداوند جمیلك   رسول حضرت رب جلیلك
نهایت بوقدر اوصافنه زیرا   كمال حسنده اول شاهی مولا
جمیع ناسده اجمل ایدوبدر   خصالده جمعدن اكمل ایدوبدر
سمی مصطفی وصاف احمد   نوازی ثنا كار محمد

[تاریخ اتمام ایه رسالهٔ بدیع المقال است]

حلیهٔ فخر جهان اتمام یافت   با هزار ابیات فیض سرمدی
كفت تاریخش نوازی برحساب   شد تمام اوصاف پاك احمدی ١٠٤٩

نوبی یونس چلبیدر . طریق سعادت رفیق علمه شد راحلهٔ عزیمتله برچوق سنه لر ادرنه محكمه سنده ایفای خدمت كتابت ایتمش و بیك قرق الی حدودنده استانبوله نقل ایلمشدر . بو ابیات آنكدر (بیت)

چكدی هر بلا الیه بلادی عشقك   كیده رز هر طرف اولسه برای خاطر

[شعر]

نه اسیر لطف دهرز نه غم فرداده یز   سرفراز عشق اولالدن سرو و سن آزاده یز
بنده زلفنده نوبی كتدی امید نجات   چونكه ملامت دشتی ایچره مرغ دام افتاده یز

نهانی نامی طوراقدر . سلطان سلیم قدیم حضرتلری شهزاده لكلری اثناده مغنیسا ده ایكن دفتردارلری ایدی . فترت بایزیده طرف سلیم خانیدن جانب ایرانه ایلچی كوندرلمشیدی . وصولنده مجلس شاهیده مذهبه متعلق بعض مباحثه تكون ایدوب قوه علمیه دولتیله ایرانیلری الزام و اسكات ایلمش ایدی . بعضه ارباب شقاوت سلطان سلیم خان حضرتلرینه غمز و نفاده اتحكله طقوز یوز یتمش تاریخنده شهدا زمره سنه الحاق اولندی . بو مصراع وفاتنه تاریخدر . مصراع ابله جنتی حوراكه طوراقه بروسه لی رحمی چلبی بر سوزناك مرثیه دیمشدر . مطلعی بودر [مطلع]

ای دل بو اتصال نه در ماسوا ایله   قطع تعلق ایت یوری مقراض لا ایله

مرحوم شهید اولمزدن اول سویلدیكی بر غزلدر [غزل]

سلطان غم عشقكه دل اولدی منزل   جان اولدی شه شاهد مقصودیه واصل
قلبمده دلیل اولسه نوله غمزه و زلفك   مشهوردر الدال علی الخیر كفاعل
ای قاشی كمان تیر جوادندن آلنمز   پیكانك ایله سینه ده جان اولدی منزل
اولماسه كتی عالم اسرار غم عشقه   تحصیل علوم ایلمه دن اكر نه حاصل

ظلمتده قالوردل شب هجرانده نهانی   آهم شرری اولمسه كر ساكه مشاعل

نهانی دیگر نامی ابراهیمدر . مرحوم عبیدینك پرورده سیدر . قول اوغللرندندر . بعضه جنكه نفیس ایدرایدی . اواخر عمرنده شعورینه خفت كلدرك بر رمضانه كیجه سی بر جوانك كوزینی چیقارمغله تیمارخانه یه قونلمش ایدی . احبابندن بعضیلری زیارتنه واروب اوكنه دوات ایله قلم قویسه ینه شعر سویلمكله مشغول اولمسه یمارخانه ده وفات ایلدی بو اشعار آنكدر [غزل]

سوم سنری كوزلی كرمه تابانه ایسه ده   ویرمم هر جایی یه دل مه درخشانه ایسه ده
سكا سر كتك ایدوب غیری یه مائل اولامن   كچ هواسنده اكر سر و خرامانه ایسه ده
خار ایله هم اولوب بغرینی پر خون ایده نك   كل بقمه یوزینه كر كل خندانه ایسه ده
سنی دلخسته ایدوب غیری یه درمان ایده نه   مبتلا اولمه صفه آخته دورانه ایسه ده
ای نهانی رخی هر جمعی منور قیلانك   اولمه پروانه سی كر شمع شبستانه ایسه ده

[مفردات]

سر كشته لكده باكه یكز رحانور دی كنه یه   عالم بیانه ایدوب آب دونه ردی آسیابی
خاكپایك جوهرینه كوز ده كوتوردی كشتی اشك   كوزیمه دنیا كورنز چونكه زیانه اولدی بكا
آتیلوبه حاشه شراب آه در وعم ای ماه   برك كاهینی بیله ویردی فلك خرمنك
بیدار اوبونه دولت دیدار اولور نصیب   آچیلوبه كوزینی عاشق اولوبه غفلت ایتمه

نزهت مصطفی بك ابن ادهم بكدر . ابن زاده اوغلی دیمكله معروفدر . پدر جهتنده سلاله سی مشهور خوجه سنان پاشایه منتهیدر . بیك ایكی یوز اللی بش تاریخنده ادرنه ده حضر اغا محله سنده كهواره زیب عالم وجود اولمشدر . بعد تحصیل الاستعداد صنف كتابه دخالتله بر مدت ادرنه ایالتی تحریرات قلمنه مداوم بولندیغی حالده مبتلا اولدیغی عشرت بلیه سیله قلمی زال و شهرك میخانه و قهوه خانه لرنده سرسری امرار وقت ایله منتج اولدیغی احوال بروجه آتیدر شویله كه صاحب ترجمه پدر و والده جهتندن اصیل و نجیب بر ذات اولوب كندوسی اون بش سنه سنده ایكن پدرینك وفاتی وقوعبولدقده صاحب ترجمه ایله كوچك برادری قدری بك واخرا شعورینه خلل طاری اولوب والده لرینه علی روایه بر میلیون غروشه قدر نقد اقچه واكا مقابل اشیا و سنان پاشا تولیتندن جار اكزده سوی او ایكی بیك غروش تعلقه بر تولیت انتقال ایتمش ایدی البرده بو ایكی برادر كنجلك كوزلی عیش و عشرت دیمجه و والده لرینه دخی كل یوم خانه لرینه رجوع آلفتكاه ایله عقد جمعیت اودن سنه ظرفنده اموال و اشیالرینك كافه سنی صرف و اهوال ایله برابر تولیت وارداتنه سكز اون سنه صكره الزجو حصولنی ده جزئی مبلغ مقابلنده طالبینه فروخت ایدرك آننده قطع امید ایلنجه بو ایكی برادر ادرنه ده ضبطیه نفرلكنه قدر تنزل ایتمش ایدی بو حال ایله ادرنه ده یشامه قابل اولمیه جغی تحقق ایتدیكنده ایكی یوز سكسان ایكی تاریخنده در سعادته عزیمت وایكیسی ده بكتاشی طریقنه بالانتساب تبدیل قیافت ایدرك قدری بر قهوه خانه كشاد ایله قهوه چیلك و صاحب ترجمه آنك قهوه خانه سنده سازشاعرلكی صنعتنی اجرایه مبادرتله عالم سفالتده استحصال امر معیشت ایلمكده اولدقلری حالده بیك ایكی یوز طقسان درت سنه سی خلالنده یكدیكرینی متعاقب وفات ایتمكله بدی قدم خارجنده

غازی لی چشمه تكیه سی خطیره سنده دفن اولنمشدر . صاحب ترجمه اوائل حالنده واضح تخلص ایدر ایدی . مؤخراً نزهت تخلصنی ایلدی . بو ابیاتی نزهت تخلصنی ایتدیكی زمانده سویلمشدر [شعر]

جمال با كمالك ای قمر طلعت منوردر   رخك عكسیله مرآت دل صاف بر خاوردر
در الطافه تعظیم ایدم حیرتده آلسم یابه   هما اسرار مهر قلب اولوبه نزهت نظردر

[شعر]

اگر چه هجرك ایله بوسه ایدر ایكن لعلك آغزكم   لبك یادیله می نوش اولدیغم دم مدمدل آرتار
خط آورده اولنجه یار اولور آشفته دل زیرا   بهار ایامیده فرزانه عاشقده حال آرتار

[اوده طقوز یاشنده ایكن واضح تخلصیله سویلدیكی غزلدر]

هزاران ناله آهی ترنم انه ده دیرلر   ترنازان ده خنده ایتدیكی ناوند دیرلر
نشانكاه ایلدی قاشك خدنكی سینه جانی   نكاهك تیرسر تیزینی هركز جان در دیرلر
كر هكار كاكلده سرایه آه دلستانك   دل عنقای عشقه تختكاه بونه در دیرلر
جهانده عاشقانك خاطر ناشادینه ساكه   دل صد رخنه ناشاد عاشق شانه در دیرلر
شعارك لعل جانانه ایله تزیینه ایله ای واضح   ایشیده اهل دل شعریكه رندانه در دیرلر

لب دكمز اوله رق سویلمه ایسه ده بو زوقه و معناسز پارچه چوقدر .

[حرف الواو]

واسعی علما و مشایخ روضه سنده سلطان سلیم خان قدیم علماسی هره سنده ترجمه سی سبق ایدن دیمتوقه لی عبد الواسع چلبی در . بو اشعار گفتار در بارلرندندر [مفردات]

عاشقك حقنده چوق سوز سویلمیه دلبره   چوق سوز ایشیدر اوباسی دشمن جانانمز
غبار اولدیغنه غم چكمز ایدم بو تنه خاك   قیوكه آریلو قورقوم بودر كیم روزكار ایله
قاشك كمانیله غمزه لك آنه ادقدر   عشاقی سینه سنده سیحیله بر او قدر

والهی علما و مشایخ روضه سنده سلطان مراد خان ثالث عهدی مشایخی هره سنده ترجمه سبق ایتمشدر . بو ابیات گفتار در بارلرندندر [قطعه]

كیردید بر برینه كیسولر   كردنكه طولشده جانا
قیلدی اصلاح ایدر ایه شانه   اصلح اﷲ شانه ابدا

[مفردات]

مریض عشقكم درمان بكا سن شاه قالمشدر   نیتجی كم درد عشقكله ایشم اللهه قالمشدر
نای اجوف از علت اخفانمدر   سر و ناقص دوسه كیب خرامانمدر
قانه صاچیلوب ینه سن داغك ای كل   بو كاسه سر طوبطولو دهر صاچه قرانفل
ویرنجه تاره پیام دهان جانانك   صوصیدی یورك غنچهٔ كلستانك
صوصدم دیو خطك لعل شكر باره الله   اوره یازدی یاكیلوب مصحف رخساره الله
بولدال بغرمك باشنه كوزلر صوقی یمانم   كشیشك دوست باشینه بقار دشمه ایاغینه

کوزلرم یاشی دررا اسرار عشقی فاش ایدن کرچه ایمز کل سر جاوز الاثنین شاع
صفحهٔ دلده کتاب عشقکی ثبت ایتدیکم بو درر کیم کل علم لیس فی القرطاس ضاع
دوستم کشف حجاب ایدوب عیان ایت آغزکی کشفه اولور همیشه سر غیبه اطلاع
نظیرا جان و دله حکم ایتمه دلبر سز صفصه حکمی اولنماز مستقل املاکه اولدقده مشاع

[غزل]

ایسم اول بیمار عشقه قو علاجی ای طبیب ایسم اولمز اگر اتو شربت لعل حبیب
بزم حسنه ویرر زینت لبکه غبغبلت نازل اولور تازه شفتالو ایله مجلسه سیب
ال چکوب کل خاردن استرکه اوله اکر رام وای که اوحیار بو هواده اوزکر قوشدر عندلیب
زلفه ایلر عارضینه کورسه اغیاری نکار شدت سرماده صانه کافر صوبه صالر صلیب

[غزل]

دهانک بوسه قیلمم تمنا براولمز فکر در یوقدر جانا
نیجه بر طول ایوابیله کویک یازقدر اهل عشقک آهه الما
طواف کعبهٔ کویک صفاسیله بولورمی حجه وارب صوفی قضا
لطافت برده ذاتک کرچه کیم موم ولی قلبک نکارا سنک خارا
صناشدم نظیرا اوزکه درده دواسیله بولمدم عالمده دردا

[مفردات]

چرخ سرکسه ماه و خورشید جهانه ارا ایلر ساکه قوللوغه بنا شتشدر کوه ایله آیله
دختر رز دیو ایدن باده بی اولده ذکر نیجه مرد اولدهکه بولمسه بو اصل معنای بکر
دهنکده کلمه سخن جانا غیبده بر خطا بدر کویا
یاره قارشو دود آهم برشرار اولمدنده کوره کورینور کسه کواکب آشکار اولمدنده
شوقدرکه کوررهای مه بوده ناچیزی خلق ذره بی کوسترمز الاکیم شعاع آفتاب
جام می مجلسده برناداده وار سه ساقیا دور ایدرکسه نور برچینه وار صانه آفتاب

نظیرا شیخ ابراهیم افندیدر. علما و مشایخ روضه سنده ترجمه سی مذکور امینه مدرسی حاجی مصطفی افندی ایله کلشنی شیخ ابراهیم افندینک فرزند کهتری و شعرادن سابق الترجمه لبیب احمد افندینک برادریدر. بیک یوز بش سنه سنده ادرنه ده حاجی چلبی محله سنده زینت افزای ساحهٔ وجود اولوب تحصیل کمالات علمیه ایله علمانک زمره اعزاز شرف موهبتله سالم تذکره سی یازلدیغی بر مدت ادرنه محکمه سنده خدمت کتابتده (و ١١٦٤ ده کسر) اوقات کذار اولمقده ایکن قضاء سلک قضایه داخل و ادرنه مضافاتنده بابای عتیق و نکفور طاغی نیابتلرینه نائل و بعده مصره و زغرهٔ عتیقه قاضی اولوب بعد الانفصال زغرهٔ عتیقه قریب بر محلده بر خانقاه بنا ایدرک سجه شمار ایام و لیالی اولمسه و حدیقة الجوامع صاحبنک «مجموعة اللطائف صندوقة المعارف» نام وفیات نامه سی ضبطنجه بیک یوز سکسان سکز تاریخنده ادرنه ده ارتحال دار بقا ایتمکله «نظیرای ادیب»

ترکیبی تاریخ ارتحالیدر. اسمی روضة الخطاطین ده دخی مذکوردر. سالم افندی تذکره سی مومی الیهک مخلصنی «نظیر» اولمق اوزره ضبط ایتمش ایسه ده وفاتی تاریخنده نظیرا و عرفینک شو [بیت] نظیره سویلمش مکیدر. طرز نظیرا ده
نظیرا نظمی ای عرفی عجب رنکینه ادادر هب
بیتی مفادنجه نظماً مومی الیهک مخلصنک نظیرا اولدیغی تحقق ایتمشدر. بو اشعار کفتارلرندندر. [نعت شریف]

ای حبیب رب عزت وی رسالت سروری اتقیا و اصفیا و اولیانک رهبری
ذاتنک وصف جمیلی حضرت قرآن ایله ثابت اولدی ای کزیده عالمک پیغمبری
آدمی جنتدن اخراج ایلدی ذاتک ایچون تا ظهورینه اوله باعث او نسل اشهری
انبیا و مرسلینک جملهٔ هر حالنی بیلدیروب ذاتکی قیلدی جملهنک فاضلتری
بیلنه عالملر احوالی تا روز قیام عبرت آل امتینک عارف اولدیلر ارلری
اقتدا ایتدردی جمله مرسلینی کبریا بیلدیلر ذاتکی اعلاء جمله پیغمبرلری
بر ملاحت ویردی کیم حسنه جمالنه شبیه حسن یوسف اولمز عالمده آنک همسری
آیت رحمت نزولنده کمالی لطف ایله بیلدیلر عالم آچلدی جملهٔ رحمت دری
ای شفیع المذنبین ای مظهر لطف خدا اول شفاعتنده نظیرا درمندک یاوری
دستکری اول جرمنک حالنه حیران اولوب اولدی بیچاره بقاده اولمیه دوزخ یری
وقت شیبینه صلوات ایله سلام ایده مدام ایده یارب فکرینی غیری تصوردن بری
حب ذاتی حرمتینه یا آله العالمین لطفک ایله محو اوله باجمله جرمی دفتری

[غزل]

کیدوب فرهاد و مجنون عشقده افسانه لر قالدی ازلدن آشنالر کیتدی هب بیکانه لر قالدی
هم معمور اولوب دلدر چکلدی بزم خانیدن خراب اندر خراب اولمسه دل ویرانه لر قالدی
خواهش اولوب رز دختری میدانه کیرمشدر اکا رغبت ایدن بیر هوس اولوب دیوانه لر قالدی
کیدوب پیر مغان ساقیا هیچ قالمدی ناصح فراموش ایتدی زاهده میخانه لر قالدی
نه اخوان صداقت پیشه قالدی نه موافق یار فنا بزمنده دفع غم ایدن پیمانه لر قالدی
سونوب شمع شب افروز سعادت عزت سرمد چراغ عشقی دور ایلدهماه پروانه لر قالدی
نظیرا مرشد کامل اولوب ترک ایتدی عالمدن او حیوب مرغ نه قسیدر چرخ ایزه سونه لر قالدی

[قطعه]

صورتی سیرتنه اوییمانه اولور خذله نیجه میل ایلیه دل کوردیکی هر بر کوزله
ای کوکل بر کوزله عاشق صادق اول کیم رؤیتی ایده توقف کرم لم یزله

[مفردات]

دولت رجالی راحتی هیچ کورمامکده در راحت رجال دولتی هیچ کورمامکده در
زلفکه او خال سیاهک کلشنه آنه مرغ دلی صیده بری دام و بری دانه

صاحب ترجمه روح البیان صاحبی اسمعیل حقی افندی حضرتلرندن بعض فنونه تدرسی ایتمسه و مشارالیه

حضرتلرینه حقلرنده ستایشکرانه بو مطلعی [مطلع]

معارف مجربک شیربه قندی عزیز الوقت ابراهیم افندی

یازدیب کندوسنه باب العطا ایدوره مصره قاضی اولدقی ایمالیلوب متعاقباً ظهوره کلمشدر. آثار علمیه لرندن امام فاضل جمال الدینک جامع الحکایاتی فارسیدن ترکی یه ترجمه سی. بهجة الابرار و لمعة الاسرار. رسالة الفروق. دیوان الهیات. مجموعهٔ معجزات نبویه. منظوم نصیحتنامه. تحفة اللطائف فی النوادر والامثال والغرائب. مختصر تاریخ عثمانی. مختصر ادرنه تاریخچه سی. بر قطعه مرتب دیوان اشعاری واردر.

نظیم اسم شریفلری یحیی در. فطین افندی تذکره سی بیانجه مشارالیه ادرنه مولویخانه سی شیخی نشاطی احمد ده افندی مرحومک شاکردان صاحب عرفانندن اولوب بیک یوز اوتوز طقوز تاریخنده ادرنه ده عازم دار النعیم اولمسه و اسرار ده ده نک تذکرهٔ مولویه سنده مشارالیه نظیم یحیی افندی بازار باشی زاده اولوب مقدما حلیم تخلص ایدردی حضرت نشاطی حضرتلرینک استفاضهٔ انوار تعلیمیله مظهر اولدقده نظیم بیوروب برکات تلمذ ایله بر شاعر ورآور روزکار اولمشدر. و میرزا زاده سالم افندی تذکره سنده مشارالیه نظیم افندینک ترجمه سنده کندوسی استانبوللی و علم موسیقیده یدطولاسی اولوب عهده سنه باخط همایون استانبول بازار باشیلغی توجیه و احسان بیورلدیغی و عصرک شاعر استاد موفور تقدیری ایدوکی تصریح اولنوب ادرنه ده بولندیغنه دائر بحث یوقدر ایسه ده مذکور تذکره ده ادرنه لی بوریکجی زاده مولانا فائض افندینک ترجمه سنده مشارالیه نظیم افندی یه دائر لطیفه کونه ایراد ایلمسه بر فقره ده دیورکه اول عصرده شهر ادرنه ده آوازهٔ عالمگیر مدایحی شهرهٔ هر شهر و اقلیم اولوب ذات بی نظیر عدیم شاعر طبیعت سلیم خواننده نظیم چلبی که اول وقتده غربال نامه بر یری سیما هم آغوشه ابتلا اولدیغی محلده بر مجلس صفا کسترده مشارالیه نظیم چلبی و مرقوم غربال جمع اولوب بارانه صفا نظیم چلبیه بر مجلسه مناسب بر فصل استدعا ایلیوب نظیم استاد دخی ارباب مجلسی ذوقیاب انفاس طیبه سی ایتمک امنیه سیله بر قاچ نازکانه بسته و سماعی سویلیه رک کوشهای لبریز فیضه الحانه و ارباب الفته بو غذای روحانی ذوق بخشا ذوقیاب صحبت جانان اولوب فصل تمام اولدقده حضارده هرکس برادهسته تغوسید ترانهٔ استحسانه قیام ایلدکلرنده مشارالیه فائض افندی دخی مدح و ثنای نازکانه آغازه ایدالحق نظیم نادیدهٔ روزکار مرتبه و شانی نیجه انکار اولنور حق بوکه دیدهٔ انصاف ایله تکرار اولنسه زمرهٔ خواننده کانده غربال اوستنه کلان خواننده لر اصلح و اعلاسی بر مرد بی نظیر و مجموعة المعارف بر ذات نادر تعبیردر. دیدکده بر احباب لبریز تبسم بلکه جوش خنده اولوب بر جوقه زمانه بو مضمون دلستانه شهر ادرنه ظرافت خانه سی نشاط و اول دیارک الفتکانه سرمایهٔ انبساط اولوب ورد زبانلری اولمشیدی (انتهی) استاد ادب فن ادب بر دفتر اشعاری ایچون «او دیوان دکل بربرات عفراندر» دیمشدرکه بر طوغریه جناب فخر رسالت افندمز آنی نعتکولوق خدمت مجیده سیله تلطیف بیورملریله سایهٔ تأیید الالهام رسالتپناهیده ناقابل نظیر قصیده لر وجوده کتیرمسه و شعرا هر وادیسنده نعت سرا اولمشدر. الحاصل عالم اسلامیتده نوعی شخصنه منحصر بر شاعر بی نظیردر دیو «اسلاف» نام اثرده مذکوردر. جناب نظیمک محل اقامتی اطب الاوقات قسطنطنیه درسعادتده قوم قپو و عطابکک اندرونده تاریخی بیانجه قاسم پاشا ایرده تاریخ

وفاتنده مدفنی فطین افندیده ماعداسی تصریح ایتمسه و بالاده کی ایضاحاتدن استدلال اولندیغنه کوره مشارالیه ادرنه ده توطن ایتمسه وجهه وفاتنده ادرنه ده دفن ایدلمسه اولدیغی اکلاشیلدیغندن تیمناً بو محله درج ایدلمشدر. بسه بو نعت بیوک صحیفه ده عبارت اولوب مطبوع دیوانک همان ثلثانی نعوت شریفه در. بو اشعار دیوانندن مأخوذ کفتار دربارلرندندر. [نعت شریف قصیده دن بعضی]

ای لدنی مکتبنک خواجهٔ امی لقبی انبیا و رسلک زیور تسبیح لبی
سید آدم و عالم سند موجودات مسند هر دو سرانک شه والاحسبی
اشرف خلق جهان پادشه کون و مکان تختکاه شرفک خسرو عالی نسبی
شه طاهر نسب و خسرو پاکیزه حسب هاشمی هم مدنی هم قرشی هم عربی
سخنی روح مجرد دهنی جوهر فرد کان کونک کهر ما حصل منتخبی
حق رسالته نبوتده وجوده ایتمسه هادی جمع رسل راهبر فوج نبی
آفرینش بوزینک صوبنه خلق اولمشدر رحمة للعالمیندر او دو عالم سببی
ریزه سنک حرم عزتی جوهر کل بیت صحابیله ایده کوهر تاج ادبی
خادم خلقه بکوسه دری سادات کرام بندهٔ بارکه جودی هزاران چلبی
ایلمسه دعوتنک قبضهٔ تسخیرینه رام روم و هند و عجمی مصر و شام حلبی
نیر برج ازل احمد مرسل که آنک مدینک ذره ویرر ذره یه شور و شغبی

[ملوک آل عثمانی بو قطعه ده جمع ایتمشدر]

ملوک آل عثمانی یازدیب بو قطعهٔ پاکه یته درج ایلدم بردرجه نیجه کوهر خشانه
حسابه بیلمک استرسک نظیم اساسی اشعار ایله مراد ایله محمد اولدی دردر بریسی اورخانه
سلیمان احمد آیکشر مصطفی ایکی بر ابراهیم ایکیدر بایزید ایکی سلیم و ایکیسی عثمان

[غزل]

نوله نقش مرادی کوسترسه خط رخساری پدید اولدی یارک جوهر آیت دیداری
خرام قد رعناسی کلام لعل زیباسی اوتاندردی تذروه جنس طوطی کفتاری
روان اولسه روا فرمان عشقی زیر و بالاده ملک مفتون اولوری بشر پامال رفتاری
دوکلمسه عارضه پرتابنه کاکلری اولمسه غزال مرغزار نخجیر کمند عنبرین تاری
هوای زلف مشکینیله کوسترسه خم اندر خم بو قدرت کیم ترکیب ایتدی اجزای دل زاری
ایدوب پرچین نخوت ابروانک قتل عشاقه او خونریز دوزمه جوهر دار ایدر شمشیر ازاری
نظیم اسانوله غزالنو کیم حسن طبعمله بکنه ردیف نشاطی کبی بر استاده اشعاری

نعیمی عاشق چلبی تذکره سی بیانجه ادرنه لیدر. قوردبالی دیمکله مشهور و بر شوخ شهر آشوب ایدی مدارسده عاشق چلبی ایله جمع اولمسه ایدی. اواخر عصر سلیمان خان قانونی ده فنائیه وار وقده وفات ایلدی. بو بیت کفتارلرندندر. [بیت]

دیده م اول آشوب دهرک چشم فتانه سور سینه م اول قاشی کمانک تیر مژکانه سور

مکنت صبری خراب ایلدی آخر غمزه لک   بو العجب فتنهٔ غریب آفت دنیاسیسن
سحر اندیشه نشاطی سکا مخصوص انجق   کلک اعجاز ایله صورتکر معناسیسن

[غزل]

سودای تیغ غمزه ک ایله سینه چاککم   اولدم بنی که تشنهٔ ذوق هلاککم
کور دکجه دشمنک سنی مکلفی یانکه   کستاخی محبت ایله شرمناککم
اولسه عجبمی زیب ره چشم آفتاب   نخلکده اکر سایهٔ دوشه شوره خاککم
پاکیزه مشربم که صفای درونم ایله   مرآت تابدارهٔ رخسار پاککم
بیلمز هجوم غمده نشاطی که ندر   سرباز غصه عاشق بی وهم و باککم

[نظم]

کتدک اما کوردک حسرت ایله جانی بیله   استمم سنسز اولورسه صحبت یارانی بیله
باغه سنسز باقمم چشمم آتشه کوریسون   کل خندانی دکل سرو خرامانی بیله
سینه مده دردایله برآه ایدم یکیم دوتسون   عکسنه چرخ فلک مهر درخشانی بیله

[رباعی]

دوشدکجه کهی پاینه دامانندن   برسسته ایدر غایت احسانندن
نازک اوقدر اولکه ایکی یاکیم دانم   آزرده اولور سایهٔ دامانندن

[قطعه]

جیکه کجه می نازی او چشم نکه مست   برآفت اولور عالمه هر برنکه مست
نه جانه دل قالور نشاطی براولورسه   اول غمزهٔ پرفتنه ایله اول نکه مست

[مفردات]

سنسز مزه یوقدر باغده احبابه اکر   هر کل طلوع برجام می نابده اکر
خال سیه میانه دو ابروی یارده   شهباز حسنه که پرآچمش شکار آر
جبهٔ نازک پیدا یارسمه آسانازک   حاصلی اول بت طناز سراپا نازک
بینی یا کنه الف آه دیسم نوله   ابروی دلکشی اکا مده کشیده در

نشأت خواجه سلیمان افندیدر . ادرنه ده آستانه لی احمد افندی منفیاً بولندیغی هنکامده جلبنده مصرع
خدایا ایکی عالمده عزیز ایله سلیمانی مزتاریخی ناطق اولدیغی اوزره بیک یوز قرق سکز سنه سی خلولنده
زینت افزای عالم وجود اولوب عنفوان طفولیتنده درسعادته عزیمتله تحصیل معارف کلیه ایلدکدن صکره
طریقت علیهٔ نقشبندیه یه سلوک ایدوب بروسه لی شیخ امین افندی مرحومدن اخذ نیابتله درسعادتده
ملاکورانی نام محلده کائن تونج عنده اقامت ذی مدار ادنه بولندیغی حالده بعضه هوسکاراناه علوم فارسیه
تعلیمنه دبرطاقم مثنوی خوانانه مشکلات نکات مثنوی تفهیمنه بذل همت کذارنده ایام ولیالی ایکن بیک
ایکی یوز یکرمی ایکی تاریخنده ارتحال دار بقا ایتمشدر . وفاتنه سروری افندینک سویلدیکی
تاریخدر مصرع نشأت افندی کوچیدی جنانه اوله منزلی . مزمشار الیه علوم عالیه و فارسیه و سائره ده

نظیری نایاب برخواجهٔ معارف نصاب اولوب برقطعه دیوانه بوغتنوانه ایله طوفانه معرفت اسمنده براثر
معجز بیانی واردر . بو اشعار کفتار درربارلرندندر [غزل]

قلبجی قانلو الی قانلو دلی قانلو کوزل   چشم جلاددی پیمانه جان البجی قانلو کوزل
قهرمانه نکهی کبی جلادلی مشرب   برلونداته روشلو کلسه عثمانلو کوزل
شهرآشوب زمانه شهرهٔ آفاق جهان   ماه کنعانی کبی شهرتلی وارشانلو کوزل
چشم و ابرو و لب و خال رخنده سوز یوقه   وصف حسنک دیمم جانه لو آنلو کوزل
جبهه خوبانک اودر شمدی سپهسالاری   نشأت اول دولت و اقبال له عنوانلو کوزل

[غزل]

ای آه سرد بارک یوقمیدر سنک   ای اشک کرم برهزل یوقمیدر سنک
اولدی خراب سیل سرشک خانمان دل   ای دلنشین بت خرک یوقمیدر سنک
نور سواد دیده میسر کردر اوزره سن   ای خال هیچ غیری یرک یوقمیدر سنک
برشوه یوقمی پرچم پرچینه صبا   اقلیم چینه برسفرک یوقمیدر سنک
شهباز صیدکاه مرام اولمدمی عجب   نشأت همه بال و پرک یوقمیدر سنک

[غزل]

زخم دلسه آچمه دهنه کچسه لقمانه ایسه ده   مرهم مرحمتی درد یکه درمانه ایسه ده
جبهه سا اولمه صقه ذلت ایله عزت ایچون   طوتالم کیم فلکک اطلسی دامانه ایسه ده
نخوت و نازی کم ایت لطف و کرم ایله شرط   لازم سلطنت و شوکت و عنوانه ایسه ده
دبر رضا نخه قسم قسمتنه سلطانه اول   آب رو دوکمه یوری دهره سلیمانه ایسه ده
فارغ هت ارباب همه نشأت   ماتهٔ محتشمی ثروت و سامانه ایسه ده

نصوحی ادرنه لیدر . دور سلطان سلیم خان ماضیه دکلورنه شعرادندر . عطارلق صنعتیله استحصال
امر معیشت ایتمکله سالک سمت طبابت اولمسه ایدی اول فنده بی بهره اولدیغنده حقنده بصیری بو بیتی دیمشدر بیت
کیمکه ایچدی نصوحی شربتنی   صحت توبهٔ نصوح ایتدی
لطیفه کوی خنده روی برذات ایدی . بو اشعار کفتارلرندندر [غزل]

یا شمی جیحونه ایدر اول یاره بیلمم نیلیم   بغرمی پرخون ایدن دلداره بیلمم نیلیم
خسته جانم دردینه درمانه بولنمادی دریغ   چاره سز قالدم بو بیچاره بیلمم نیلیم
مست اولوب هر دم ایچر کوز کوزه دلبر قانمی   یا الهی اول کوزی خونخواره بیلمم نیلیم
شول قدر اوردی خدنکنه جانم قیدی اش   ایلدی بو سینه می صدپاره بیلمم نیلیم
کلسه کوینه وارسم ایت کبی طالار رقیب   اول کل رخساره ایچون بیچاره بیلمم نیلیم
ای نصوحی عقل هوش و صبر و طاقت قالمدی   اولمشم عشقه ایچره بن آواره بیلمم نیلیم

[مطلع]

ملک دل سنسز تالیقلدی ویرانه اولدی کل   اتش فرقت یایانه هجرانه اولدی کل

نصیبی اسماعیل افندی زاده خلیل افندیدر . طریق علمیه عزیمت و علمای عظامدن برینه اخذ شرف
ملازمت ایلیوب دور و مراتب ایدرک قره داغ مدرسه سنده معزول اولدقدن صکره سالک راه قضا و
مالک ازمهٔ حکم و امضا اولمغله روم ایلی قلمرونده برقاچ منصبه واصل اولمشیدی . بیک طقسانه
درت تاریخنده وفات ایلدی . صفایی تذکره سی شاهد اشعاری شیوهٔ معناده بی نصیبدر دیمشدر .
بو ابیات کفتارلرندندر [مفردات]

داغدار اولسه عجبمی سینهٔ ارباب عشق   کلستانه درد محنت کلارنده بلبلودر
ای مست جام عشوه نوله بی مجال ایسم   مخمور ساغر می هجر انکم سنک

[نظم]

جمالک برکلستاندر دهانک غنچه رویک کل   پریدر نوله فریاد ایتسه کوکلم نیته کیم بلبل
صفا وصف سرزلفکه کلزاره کذار ایتدی   انکچون کندوسه بویله پریشانه ایلدی سنبل

[کریدک فتحنه بو تاریخی دیمشدر]

برغزا ایلدی سردار شهنشاه جهان   جند اسلام ایله وارو طرف دریایه
بارک الله زهی فتح مسرت آثار   بیم جانه دوشه نوله جمله دل اعدایه
کوسه ایدیجه خبر فتحی طولاندی عالم   نوله رشک ایدر ایسه باغ جنانه دنیایه
وادی تعبیه ده کوستردیکم تاریخی   کوجه فهم ایدر آنی عارف اولورسه معنایه
جیقجیه پای فرزند اولدی نصیبی تاریخ   ویردی حق شمدی کریدی قپودانه پاشایه

تاریخک طریق استخراجی تاریخ مصرعی ١٤١٨ عدددر . پای فرزند لفظی ٣٦٤ در تنزیل ایدیلنجه ١٠٥٥ اولور .
نطقی ادرنه لی قره قاسم زاده پیرمحمد چلبیدر . بعد الملازمه طریق قضایه راغب و بعضه بورده قاضی اولمش
ایدی . آب و هواسیلک آورجناده و سیره و تفرجگاه ایله ریاضه بهشته نشانه اولورسه ادرنه فجه یره
تمکن ایدوب استاد فارسی زاده و علم موسیقی ده خالیوه الاقرانه ایدی . بیک اللی یدی سنه سی حدودنده
وفات ایلدی . بو اشعار کفتار درربارلرندندر [مفردات]

کوکل اول قامت بالایه دوشمه   عجیب دیست ایکه اعلایه دوشمه
یار هر جایده ای دل میل صحبت ایلمه   شمع هر مجلس اولورسه دلبر الفت ایلمه

نظامی نامی محمد نظام الدیندر . زه ابراهیم پاشا محله سی اهالیسندن آلاتی کتابتنده مخرج متوفی صالح
خلوصی افندینک مخدومیدر . وقتیله ابراهیم پاشا حمامی بونک والده سنک ملکی اولدیغی مناسبتله حمامی زاده
دخی دیرلر . مقدمهٔ علومی خرقه سی ده واقع برنجی رشدیه مکتبنده « الیوم حمیدی صنایع مکتبیدر » بعده
التحصیل درسعادته نقل ایله عسکری مکتب طبیهٔ حربیه سنه دخالت و تشریح عملیاتنه قدر تحصیله دوام و متابعت
ایسه ده تشریحه عدم تحملنه مبنی بالاخراج طریق مولویه یه انتساب ایله قدقپوسی درکاه شریفنده تکمیل خدمت
ایدرک بطریق السیاحه قونیه یه حضرت پیر دستکیره کلمش و بومجموعه یه درج اولنمق اوزره بو ابیاتی ویرمشدر [نظم]

حجاج هرسنه میناده رجم ایدرسه ده   هرآنه تکثر ایتمه ده شیطانه توکنمزی
دل مبتلای عشق ایدی تا طفل ایکن هنوز   یارب ندر بو سوسنه هوایه توکنمزی

[بیت]

جانانه سن پیستر کهاده یانورکن   بن اکر بدل سینه ده کی زخمی چرار دم

نظمی صاحب جامع النظایر . ادرنه لیدر . عصر سلیمان خانی شعراسندن و سلحدارلر زمره سنده وارباب
قلمک منشی و محاسبلرندن محمد چلبی در . احکام کاتبلرندن ایکن سپاه بلوکنه الحاقه اولندی . لطیفی
تذکره سی بیاننجه طریقه سوزیسه و کتب متداوله ده جوقه نسخه کوریسه دیر نظمک انواعنده اقتداری
و بحور متنوعه اوزره ایکی بیت مقداری شعر فصاحت شعاری واردر . و رساله عروضنده عد و احصی بحوره
اوله التی اولدیغی حالده نظمی مرحوم فرعی دها ایکی اول قدر بولمش و ارباب نظمک منزهیدی قسنده
وفنه عروضه بلند نزدنده تقطیع اوزانی صحت جیقارب مقبول اولمشدر . وحیه تبریزینک رساله
عروضنده اولان بحورک هر برنده الف قافیه سنده برغزل دیوب کندی دخی جوقه بحور اختراع ایتمشدر
و اول بحور متنوعه اوزره دیدیکی اشعارک بعضیسی مسقط و بعضیسی پرنقط و کیمسی بی نقط دیمشدر
بو نقطه سز شعر آنکدر [نظم بی نقط]

طالعک سعد اوله عالمده دلا   همدم اولور اکر اول مه سکا
وار دیو اسمم دل در دوکه کم   لعل دلدر اولور اول درده دوا
محرم اولور دل مدام اهل دله   همدم اول کل وار دیو هردم اکا

[بیت پرنقط]

قشی نقش جبینی زینت جیب   بنفشی شی نظیف تن بت جیب

بو برقاچ بیت مقلوب مستوی دخی آنکدر . ترکیبده کمال ایتمامشدر [مقلوب مستوی]

آلبی لعل درد لعلی بلا   اودر او روح حور وار دوا
خوش کلامک هم کمالک شوخ   آشنای لذلنی انشا
شوخ بالال آب خروش   آتش راهب و بهار شتا (انتهی)

شعرای اسلافک بکدیگرینه نظیره اوله رق سویلنمش اولان غزللرینی جمع ایدوب و هربرینه کندوسی
دخی بر نظیره سویلیوب مکمل برمجموعه ترتیب ایتمش و اسمنی جامع النظایر تسمیه ایلمش ایدی
برنسخه سی نور عثمانیه کتبخانه سنده موجود ایمش . مرتب دیوانه اشعارینک برنسخه سی بنجه قپوسنده
حمیدیه کتبخانه سنده محفوظ ایمش طقوز یوز اللی بش تاریخنده وفات ایلدی بو اشعار کفتارلرندندر (غزل)

برمومه کتوردی شمع باقوجه احمده   ایمانه کتوردی شوقله نور محمده
راقشدرک یازانه کوزلم حسن رایله   اول هلال شکلنی قیلمسه مسوده
علامهٔ زمانه و کشاف هر علوم   بوفته عشقه کلسه دوز طفل ابجده
هر درده ای طبیب دل و جانه شفادر   شهد لبک صفاسنی ایتدم مشاهده
نظمی کورنر اول شه خوبانه باسه اکوب   دیدی کوزلر ایچره سودم اولسون احمده

[غزل]

عاشقه معشوقه مشکل دکلمی انقطاع   لیس فرقه عندنا بینه الممات والوداع

[غزل]

جیفه لی کوکده آهم شرری دونه دونه … یانه‌ی قندیل سپهرك جکری دونه دونه
آینی برمی بو زلفکه بر دار اولونك … ذوقه و شوقیله ویرر جانه وسری دونه دونه
سنه طوروب رقص ایده سه قاریشوم به بویه اکم … بنه زلفك قوجه سنه سپهری دونه دونه
شام زلفکله کوکل مصری خراب اولدی دیو … سکا ایلتدی کبوتر خبری دونه دونه ؛
سن او دوسن دیو یریر آجیلوب آینه لر ؛ … کلنه کیده نه ایدر نظری دونه دونه ؛
کعبه اولماسه قبول آیله کوبه لیل و نهار … ایمز ایدی طواف اول کذری دونه دونه
ای نجاتی براشور مطرب شه مجلسنك ؛ … رقصی او روب اوقور بو شعر تری دونه دونه

[غزل]

سنبل صباحکده خاطر مز عاطر اولدی … کل رخلرك بزمده ایکی کوبه ب اولدی
بازار غمزه دل سیه اولدیکم مزادالوب … دلال عشق الینه بو کوبه آخر اولدی
تیغ محبت ایله کیم اولدی شهید کیم … روح القدس جنازه سنه حاضر اولدی
مسکینه رقیبی غمزه مکارك ای پری … ایت ایتمیجه آدم ایکن ساحر اولدی
بیرام اول وکل آجیدا بیحیه کسی … صبر ایده بیله‌می طوتالم شاعر اولدی
یا قمه جحیم نار ینه دائم نجاتی بی … بیچاره عشقه اولدی ایسکافر اولدی

[نظم]

ای نجاتی اولنجه دیوانك … کمسه مالکانه یازدرمه
قتی قزنقشی درسنك شعرك … اهل بیت اولمیانه یازدرمه
دکموده دامنینه نامحرم … ترك ایت ترکمانه یازدرمه
آننده اوکرنه یدر هب افسونی … غلط ایدوب فسانه یازدرمه
عمر کك حاصلی درسه آنی … هدشول برفلونه یازدرمه

[قطعه]

دیم جناب حضرت یوم السئوال اکر … لطف ایله رحمت ایله قولنه جواب آله
دنیا اونده قونه‌ده اونوردم براکی کوبه … لایقمیدر کریم قو نقده حساب اله

[قطعه]

عزت استرسك آرقه ویر آرقه … براولواستانه بر بابه
کعبه‌یه ویرمیسیدی آرقه سنی … کیم باش اکمز ایدی محرابه

[قطعه]

می نابك نه حکمتی وار کیم … آجیلیغنده لذتی بیله‌در
درهمینی بیت آقچه آلسك … ینه ایچنده حرمتی بیله‌در

[مفردات]

آجر ایسك کل نجاتی در دمنده آجی کیم ؛ … نه لب دلبر نصیب اولدی نه حلوای رقیب
زلف مسکین کیم عذار دلربا اوستنده‌در … سورهٔ واللیل در کیم والضحی اوستنده‌در
فرح اول تیغ هستیه دیمسه کیم اولدورم سنی … دریغا عهده نه طورمز حناسه قاره منلودر
نکارا توتیای خاکپایك اوزکه دارو در ؛ … جکلسه سورمه‌ده اکسك دکلدر کوزه تازه‌دور
سرکو یکده بنم غصه و غمدر یدیکم ؛ … شمع کبی براودم وارکه یدیکم بنجه بر
توتیا استرایسه کاوله سکا خاك قدم … غرضی بوکه حساب کنده وبی درهم درهم
ویردك آیغی طراغنه ناقهٔ چینی … ای بادصبا واریوری خبرایله تو ینجه
یاتور دلخسته رجائم قیوکده یصدانوب طاشی … زحم قیل که عاشقك قتی یصدقده رباشی
ساکه قالوره صانه ای دل کیم بودوا بخششی … هب قرامانه بخشیده هب قرامانه بخششی
بکا یازقه دیسه که ساکه نه وار ای صوفی … کوی یار اولمازایسه کوشهٔ جنت باقی
بکا آغلرك بکاکیم اوستمه کلمز اولیجك … براوج طیراغه آتار باد صبادن غیری
واعظ سوزینه خسته دل استرسه علاجی … می نوشه ایده کورسونه که بهرآجی بی آجی
اغلادیغمجه ایدر اول کوزلری مستانه خواب … ای نجاتی خوش کلور افسانه بارانه اویقوسی

[نظیره غزل فارسی برای سلطان بایزید خان ثانی]

هرناولی کز تورسد بر دل چاکم … نایی شود و ناله کند بر سر خاکم
بازای که شد بی تو مرا غنچه و سوسن … ایه مایهٔ دلتنگی و آن تیغ هلاکم
تاباد فراقم زدر دوست نراند … از گریه مدام آب زند دیده بخاکم
افزون شود حسن گل از قطرهٔ شبنم … دامن مکش از من که همانه قطرهٔ پاکم
سرسبز شود کلبه عشرت ز نجاتی … درباغ طرب گر نشاننه چو تاکم

نجاتی دیکر نامی محمددر . ادرنه‌ده سلطان بایزید خان ثانی عمارت عامره‌سی آشجی باشیسی اسمعیل اغانك فرزند خردمندی اولوب باباتیمورطاش محله سنده کهوارهٔ زیب عالم وجود اولمشدر. بعد تکمیل الاستعداد رسومات دائره سنه انتساب ایله ادرنه تیموریولی موقفی رسومات دائره‌سی باش کاتبیدر . بوغزل زادهٔ طبعیدر [ادرنه والیسی حاجی عزت پاشایه ویردیکی غزلدر]

همیشه سعی خیرایت کنه یکه کرداد لوزم … خدا آسانی هرکار در امداد لوزم
روا اول دست کیری طلبده بی کس الجوه … کشی یه اشتهارده سعی خودا اسناد لوزم
یازه کیم تنکدستی فلکده قالمسه احفادینز … بزه ورنسه کرکه غیرت اجداد لوزم
اولور پر رسانه آخر طلب آسوده دل اول … نجاتی جائزهٔ المقدر کرارشاد لوزم
سنی فیضه لطف والی ذیشانه تر اولسون … جمیع بندکانه تاکه استعداد لوزم

محتویاتی کریدك وقایع تاریخیه و احوال موقعیه سنده باحث (وسیلهٔ اعانه) عنوانلو بیك اوچ یوز اون بش سنهٔ هجریه سنده مطبوع بر رساله‌سی واردر .

نجیب روضة العلما والمشایخده سلطان مصطفی خان ثانی دوری علماسی جمله سنده ترجمه‌سی مذکور

و داماد زاده دیمکله مشهور مدرسی محمد نجیب افندیدر . امینه مدرسی ایکن قواعد قضاسنه نقل الیوب بیك یوز اون درت سنه‌سی شوالنده وفات ایلدی . نجیب مخلصیله مرتب دیوانی واردر . بو اشعار آنکدر [غزل]

نه بو بیکانه لك کرمیٔ صحبت بو میدر … سویله قربانك اولدم غایت الفت بو میدر
واروب اغیار ایله شب تا بسحر نوشینه ایده‌ه … خاطر عاشق محزونه رعایت بو میدر
بونه جوردن سر کو یکده براه اتجکه … هانه ای شوخ جفاپیشه قباحت بو میدر
سیرایده ویررخ کلکلونکی تاب میدن … نوشکفته کل خودروی ملاحت بو میدر
اولمدی چونکه نکه لطفکه شایسته نجیب … سنده انصاف ایده‌ه ای شوخ مروت بو میدر

[غزل]

برنکاه لطف اولورسه پاره م رخساره ده … آلورز آغوشه وصله روزنه نظاره ده
ای نهال تازه کجی تیغ نازك جانه ؛ … برکل صدبرك دوندردی وجودم پاره ده
سنك جور كمد شکسته ایشکده دل مراتی … ایدرم سیر جمالك بهینه هر پاره دن
کرده سیمیه و زلف عنبرینکدر غرضه … غیری فکرم یوقه بنم عالمده آقده قاره ده
فرقه اولمز کریه ایندکجه نجیب خسته نك … حوضنده چشم تری مژکانلری فواره دن

[غزل]

پیشینه دوشدی چونکه امام جماعته … اقا سنکده کم دکل ای رندنیتك
جوی سرشکی رهکذرنده روانه ایدوب … عقله صوارد م اول کل باغ لطافتك
خلقك اوکنه کجلك ایجوبه برطریوه ایله … کورسنکی صانکه برکونی اولدی قیامتك
ایتمه رقیب دل سیهی بزمکه ندیم … حسکره شرط نه خانده سی وارندامتك
جال ایتسه صبح کبی تولسینه سحر نجیب … مهرمنیر یدر اوده اوج ملاحتك

[ناتمام غزل]

رشك آورمه اولدی سرسینه‌ده داغم … کتدکجه کوزلیمده ای ماه چراغم
اویدکجه اولور شرمله کلرخلری پرتاب … هب میوه لی بویله برآتشمی بوباغم
نه ساغره باقرل نه نجیب دل زاره … قربانك اولوم سویله نه دربو ایله فراغم

[مفردات]

آیا اولورمی میوهٔ وصلی اوموشك … بوحسرت ایله اولورجه آرزو میدر
همسنك اولورمی لبلری یاقوت خشکله … قیمت برابر اولسه ده لذت زیاده‌در
کمانه جوری چکلمز کریسه کنجه دلده … جو تیر طوغریلو ایتسك نه هوایه کیدر

نشاطی طریقهٔ علیهٔ مشایخندن ده سنه سلطان محمد خان رابع عصری مشایخی جمله سنده ترجمه‌سی مذکور ادرنه مولویخانه‌سی شیخی احمد نشاطی افندیدر . سید رضا تذکره‌سی بیانجه اوائل حالنده سوزی تخلص ایدر ایمش مکمل دیوانی واردر . املح الشعرا نظم پاکیزه ادا مومی الیه شیخ نشاطی افندی وصفنده بو ابیاتی دیمشدر .

[نظم]

مرشد معنی نشاطی نظامی لهجه کیم … اولمده صادر زبان خامه سنده وارداتی
شاعر عیسی نفسی کیم فیضه نطقی کوستره … دهره احیای معانیده دمادم معجزاتی
حضر واسکندر سریر نظم و الشاکیم سزا … ایتسه کلکه لوله سرچشمهٔ آب حیاتی
طوطئ آینهٔ الهام کیم شابسته در … ایلسه منقار کلکی ریزسه قند نباتی
روزکارك ذاتیدر علامهٔ دورانی کیم … طبع پاکی ایتمه ده هموار حل مشکلاتی
کاوسه سر رشتهٔ اندیشه سنده بولمیه … کنج معنی اولسه کنج غیبیده محصه نجاتی
انوری لهجه کمال اندیشه خاقانی خیال … رشك سلمانه عزمئ دورانه ظهیر کائناتی
بیلکلمزار غیب اعجاز دم سحر آفرین … حافظا استعداد سعدی ذات فردوسی صفاتی
کلبه ذاته نظیما فیضه حوسر سبزابده … یا پیدا اولدقجه تاکذار دهرلی ثباتی
بو اشعار کفتار دربارلرندندر [غزل]

دوزخ آشام غمك کیم شعله دریمانه سی … جاکریز جیب جانندر نالهٔ مستانه سی
برشرابك مستیدر اول غمزهٔ پرعشوه کیم … فتنه در خد منکذار کوشهٔ میخانه سی
باغی کوردم کلدر آچمش بیله کوس قبول … دکلنورمه عاشقکده کاه اولور مستانه سی
حوره اشکنده بو یاغمه تاب صالمه غنچه‌لر … بلبلك فانوسی آکه دوندی سترلانه سی
دل خراب عشقدر اما نشاطی وسه نه … کنجینه حالی دکل هرکوشهٔ ویرانه سی

[غزل]

مثال چشم بتانه نرکسی چمنه مخمور … ایچیه بو باده‌یی مخمور و ایچمیه مخمور
عجبمی ملك دله صالسه غمزه‌لر آشوب … خراب عشق نکه چشم رفته مخمور
بلا عالم جاهك خزانی بی دربی … اولور بو مجلسه البته هر کلنه مخمور
خوش تافرونی کیف می محبت کیم … خراب عشقه یاتورقیسی وکوهکنه مخمور
بیلورمی تلخی کام دلی نشاطی وسه … خمار هجرله عالمده اولمیه مخمور

[غزل]

سوزسه دل عاشقك داغ سرنده بللودر … نوبهار عشوه کلبرك ترنده بللودر
بشقه برحالت ویرر ابرولر چین ابلسه … تیغ پرتاب ملاحت جوهرندن بللودر
تودهٔ خال مزاری کشتکانه حسرتك … سبزهٔ خوابیدهٔ غم کسترندن بللودر
قصدی عشاقه ستم‌می التفات نومیدر … برنکاه غمزهٔ غم آورندن بللودر
کتم عشق ایدرسه‌ده عاشق نشاطی وسه نه … زردئ رخسار ایله چشم ترندن بللودر

[غزل]

جامهٔ سرخله کیم برکل زیباسنه … زیور کلشن جان اوزکه تماشاسنه
دلده طاقتمی قالور نازله اشك نغمات … حسنده هم کل و هم بلبل کویاسنه
اولمسونمی سکا بیك جان ایله جبریل عاشق … بو لطافتله که برشوخ دلاراسنه

باده هلال چرخ کبی براقتابك شوقنه   ولکذار اولمشده آغوشنده باز ایتمه یانور
کنه می کور حاصل عمری اولان بردانجی   جان جان ایتسه ولکنه سرفراز ایتمه یانور
سبزه خطنه پناه ایدوب مسلم مرغ دل   شاهباز غمزه سندن احتراز ایتمه یانور

[غزل]

عبث ایچون قوردی گلستانه اوزره چترز رطنب   سیر ایچون دیکدی عصایی صحن باغه آفتاب
سرفرازانه حیمه کردون نه فرمانیدر   شوری کلدی بر یوزنده مالك ملك رقاب
حکمتی کور ساده تختنا بصره الدقده سمنه   نیشتر کوستردی سوسن طشت طوتدی ماهتاب
زنبقك انکشت دست آموز ایدوب هر غنچه سه   طفل باغ ایدر سحر تقلیب اوراق کتاب
بیدی اول سرو روان سایبان السه دیو   یاردن آتمق هوا سیله یورر الحقده آب
اینجکه اوراق گلزاری پریشان روزکار   رفع ایتمه آب آتمسه شیشه دن حاتم حباب
کیمه تنده باری یاد ایتدم مسلم کوشنه   کنه ولی طاغندی غنچه قالمدی جسمنده تاب

[غزل]

شهود وجه باقی اهلنه عنصر نقاب اولماز   وجود آیینه راآی و مرئی حجاب اولماز
دکلدر تابع و کسوه متصل مستلزم عرفانه   مصور میوه لرده رنك اولور اما که آب اولماز
طوقنمز نور عرفانه بردل تا کیم خراب اولماز   بلی معمور اولدیغی منزل محل آفتاب اولماز
کلام کاملی جرح ایده مز اقوال کج طبعان   خواصك اعوجاجی مفسد متن کتاب اولماز
بو منزلده مسلم فکر افلاسی و هراسی ایتمه   کریمك میهماننده غم و بیم حساب اولماز

[رباعی]

بیسه خانانده مسلم خاتم اولسك دائما   هرایکیسه ایلمز تکلیف جای اتکا
برافندی قول اول کیم ایکی رکعت نفلده   عبدینه تعظیم ایدوب برقعده اوراید سکا

[رباعی]

ابه عمر انی کلامیله هم ایتدی ممتاز   لیك عوضه اوزره نیاز ایدی اول ناز و نیاز
شب اسراره حبیبه دیلیوب رمز ایتدی   محرم ایله کیجه در قاعدهٔ صحبت راز

[فارسی قطعه]

من بقا خواهم بهستی دل فنا را میکشد   این چنین دارم توقع از در ارشاد من
من بپیسه رحله کشتم صورت الاولی   هیئت و مینماید رحلهٔ استاد من

[مفردات]

ایکی شاه مشرقیه ایله برآهور زمینه   نافهٔ مشکینی آنك روحنه سلطان دینه
مفضلدر کوکل فن معارفده لسان اوزره   مرجحدر معانی علم ایچونه علم بیان اوزره

معینی عصر سلیمانخان ثانی شعراسندندر خطی خوب شعری مرغوب برشاعردر بو بیت گفتارندندر [بیت]

باقمدی یاشم باقدم اودم تابانه   نه ستاره م بکا یوز طوتدی نه خود جانانه

معینی دیگر عصر سلیمانخان ثانی شعراسندن وزمرهٔ قضاتدن مائل عدل و داد درویشدل زاهد عشق جوانانه ایله مشهور جهان برشاعر صاحب دیواندر. بو اشعار گفتارندندر [غزل]

عشوه ایله کسب ایدر کشی عرفانه جاودانه   عقل آلت ملاحظه در اوزره ده همانه
قویانه قبوره مرده لری پیر عشقدر   سنك فراری ایکی طرفدن اکرنشانه
اولدی طریق عشقه کریسه کبی طوغری یول   آنده چیقانه بیانه کید رای قیشی کمانه
کوردی چناری قامت دلداره دیر کلور   آندی بیانه آلدی الینه حشمه فزانه
دلبر معینی خط رخنه کوستروب بنه   ایدر ملازم غم عشقینی امتحان

[غزل]

دلبرك حسنکی سرایت کورهٔ نقاسه ندر   نه در اول لب نه دراول رخ نه در اول قامسه ندر
لطف ایدرسه نکهی غمزه سی جانه قصد یه ایدر   نه در اول رند جهانه دلبر قلقوسه ندر
طوتهلم یوقدر دیو عاشقی انکار ایتدك   یا سر کویکی دور ایلیه اوباسه ندر
ره عشقمده بنم زلف سرایشوب دیرایسه   بولنه جانمی قربانه ایده یم باسه ندر
دلبری سودیکمه ایدرسه معینی انکار   دیده سندن رخنه قانلو اقانه باسه ندر

[مفردات]

کل ای واعظ جراحك خوفنه الکه لطف حق جوقدر   کیند دن خبر آلده بز آنده قور قولو یوقدر
کوینه ملك دلی وقف ایده یم طمعه ایتمه   کوکلمك سه متولیسی دکلسك صوفی
فنا میدانینك بر آدم ایتدم منزله چونکیم   فرارمده نشانه ایچون قودکسونلر ایکی طاشی

منزی سابق الزجمه شعرادن قبریسلی کرئینك فرزندی اولوب ایکی یوز اوتوز طقوز تاریخنده ادرنه ده جامع ابراهیم پاشا محله سنده طوغمشدر. بدری کندی مخصصات معاشلی بوکا مخلصی ویرمشدر. لوله جبلك صنعتیله مألوف اولوب مصنوع نارکله لوله ره بیازار ایدی. جمیع ومساعی عشرتله هبا ایدرك بیت ایکی یوز سکسان طقوز سنه سی خلالنده معاير شرع شریف تفوه ایلدیکی کلمات اوزرینه قسطمونی قصبه سنه نفی و اجلا اولنوب چند سنه مرورنده اوراده وفات ایتمشدر. اشعاری شکر قبیلندندر. بو بیت انکدر [بیت]

بکا ایوب دیدیر معنوی اما منزی   قوروری قالدی تنم هجرله برجانه کیده رك

منیبی ادرنه لی دانشمنددر. کیچه دکونه تحصیل علمه اشتغال و بوجهته خانقوه الاقرانه دالامشا کیدر. خط نستعلیقی خوب و کتابتی مرغوبدر. عصر سلیمانخان قانونی شعراسندندر. اشعاری عاشقانه واقع اولوب نزاکتدن خالی دکلدر. بو اشعار گفتار دربارندندر [غزل]

سوردم کیم شمع مدینه دلده سه ماهك اویاندمسه   کونسه چرخك الینه برقوری التونه یاندمسه
نقور انجم ایله اطلسی چرخی الادم دیو   بو کیجه هاله کلمسه ماهتابانی طولاندمسه
دله چیکلز کیمه صور دمسه آغزکده خبر جانا   لبك هجری جهانه خلقینی جاننده اوصاندمسه
کیجه خط سیاهه آغزینه آلمسه او مهپاره   سکندر حضری کوبا چشمهٔ حیوانه قاندمسه

منیبی نه دیمه دلبر ویروب جانکی ال بوسم   بلونه کورکه اول بی جانی کرچکده ایناندمسه

[مفردات]

مردم دیده مه هردم اوری رو کورینور   کوزیمه غیری کورنمز نه هب او کورینور
باقمدی باشم باقدم اودم تابانه   نه ستاره م بکا یوز یوردی و نه جانانه
مغرور اولدی اول مه حسنه بنجه بیلدر   ای خط سیه یتشه اکا حدینی بیلدر
کیجه ده صبحه دك بیدار ایدم اول ماه طلعتسز   بنم کوز یاشی کبی یلدیزی دوشکونه سعادتسز

منیری ادرنه لی حسن افندیدر. روزنامچه اول خلفاسندن اولدیغی حالده بیك یوز اوتوز بش سنه سنده وفات ایلدی. بو بیت آثار گفتارندندر [بیت]

کوکل لوح سواد حرف اسرار غم اولمشدر   ولی چیقماز بیاضه لرزسه کلك زبانمدر

مونسی دده ادرنه ده تنوع بندخانه نقاده وجود اولوب طریقت علیهٔ مولویه یه انتساب ایله بهره منه فیضه بحساب اولمسه ایکیه بیك یوز قرقه بش تاریخنده دفینه زیر تراب اولمشدر. آثار شعریهسی اشبو بیتدن عبارتدر [بیت]

طریق مولوی ده مظهر انوار انسی اولدم   انیسم سر مولانادر ای مونسی بحمدالله

[حرف النون]

ناطق جلیلی زاده محمد چلبیدر. ادرنه لیدر. ینیچری آغاسی طوغرادجی محمد آغایه انتساب ایله متقاعدین زمره سنه سوقه اولوب حرافلوه صنعتنی اختیار و عطارلغی دخی ضمیمهٔ کار ایدنمش ایدی. بیك یوز یکرمی طقوز سنه سنده وفات ایلدی. صفایی تذکره سنده «تحفة الحرمین» نام بر رساله سی اولدیغی و بعض حکایات غریبه و عجیبه یی نظمه برمجموعه ترتیب ایلدیکی مذکوردر. بو ابیات آثار شعریه سندندر [نظم]

نه خوشدر عارضه دلبرده زلف عنبربو   بخور مریم اولور عجبیده کیسو
رخنده خال سیه داغ سوله در کوبا   یا نافهٔ درکه براقمه اوکلشنه آهو
شمیم دلکسه عطر دماغ اولور ناطق   نه خوشدر عارضه دلبرده زلف عنبربو

نجاتی بك نامی عیسی در. دور ابوالفتحده ظهور ایتمه و سلطان بایزیدخان عهدنده سلطان عبدالله کاتب اولوب وفاتندن حکره شهزاده سلطان محمودده نشانجی آنك دخی وفاتنه مبنی ترك جاه و جلال ایدوب آیده بیك آقچه مشاهره ایله قناعت ایدرك کوشه نشینه انزوا اولمشیدی. لطیفی تذکره سی بیانجه عبدالله اوغلیدر. ادرنه ده سائلی نام برشاعرك قولیدر [مأخذلرمزده ادرنه ده سائلی نامنده شاعر یوقدر] اما کمال ظهوری قسطمونی ده واقع اولدیغی ایچون یازدیغی رساله ده کندوسنی نسبت ایتمشدر. عطا تاریخی قسطنطنیه فاتح سلطان محمدخان حضرتلرینك مقبول ممدوحلرندندر. وسلطان بایزیدخان ثانی حضرتلری مصاحبلرندن بونك طوغری الی اقتضا ایدر. میدان نظمده بر پهلوان خوش سوکلی و شعر وانجمه ابدار ایله شعرای رومك یوزی صویدر. ضروب امثالده متفرد و مخترع و اسلوب مقالده موجد و مبدعدر. مولانا اسعاده جغرفی بو بیت ایله شهادت ایتمشدر [بیت]

شعرك دیدیلك اوقیه مقبول خلق اولدی   صافی نجاتی شعری کبی بر مثل کرك

سوزك اوشور دخی بوذات بولمشدر. و روس راه سخنده شعرای اخلاف اکابر و اولمشدر. نکته شناسان فنون و علوم مثل کوکلی حبشته بالاتفاق اکا طوسی روم دیمشلردر. اخلافه مکمل بردیوانه یادکار براقمه وکنه الاخبار بیانجه مناظرهٔ کل و خسرو نامنده منظوم برکتاب یازمسه ایسه ده مبداء انتشاره چیقماشدر. طقوز یوز اوندرت تاریخنده وفات ایتمکله درسعادتده شیخ وفا قرینه حضرتك ایه جبول بکك مدفون اولدیغی تکیه ده دفن اولنمشدر [کتدك نجاتی آه] لفظی وفاته تاریخ ارتحالدرنه شعرادن بری دخی بو تاریخی دیمشدر [تاریخ دیگر]

نجاتی کندی شادان سوه روانی   که بولمشدی هواسن هر لوندك
ید بیضای نظمیله جهانده   او واردی یوزینی هر خودپسندك
قدبالای جانی وصف ایدیك   کسردی عرقنی سرو بلندك
لب شیرین دلبرده سوز آجیه   دوشوردی مکسی اغزینه قندك
آنك هر بیتی انصاف ایلینسك   تفرجگاه سبیده مستمندك
ایشیدنده دیدی فوتینه تاریخ   جنان جایی نجاتی دردمندك

بو اشعار گفتار دربارندندر [قصیده دن مفرد]

بیمار اولدك کوزده ایرشور دوا سکر   عادتدر آچیلور دار الشفا سکر
اقانی طوتدی دعوت احمد کبی کنسه   حسنیوا اولدی صاحب حمد و صفا سکر
زهاده ورد و عاشقه مستانه نغمه لر   بوکا جمال یار و سنبر اکا سحر
فصل بهار بلبل اوقور شعر کل ردیف   وقت صباح مصری ایدر خوش جلوه کر
بیدار حایر صباحه دکن چشم دفشانه   کاول آفتاب بزه نه یوزده طوغاکر

[غزل]

براوری اولدی پری شیوه لی آهو بکر   کوزی آهولرك آلاینه یاهو بکر
بر پری ایچونه آقار ایکی کوزم چشمه لری   صاقنك بلمسه اولك ایلیه راول صو بکر
بی وفا لقد ایدر بولنه جانر ویره نه   عجبا بوید می اولور دنیه ده هب بو بکر
رخت بختم کوتری اوده اورسك دونمز   برایکی کونه بنی بودنیه ده محبوب اکر
کمسه یه اویماسون اوسه شیوه اقاة   زلف بی دینله اول غمزهٔ جادو بکر
نه نجاتی نه کوزلر نه سلام نه علیك   قارغز ایلمز کمسه یی طابو بکر

[غزل]

سینه م سنك جفا اوركیم محبت آرتورر   دوستم ضرب متلدر لقمه شفقت آرتورر
درد و محنتده بنم دردمه درمانه ای طبیب   درد و محنت سینه مه کلدکجه راحت آرتورر
قلبی صاف اولدیغه شراب صوفیانه طوتمه کیم   قلبی صاف اولسه کشی کشف و کرامت آرتورر
صوفیا پرهیزی قونمسه ایله جام لاله رنك   آدمه چونکه هرزمانه پرهیز علت آرتورر
ای نجاتی خوبلرده معنیده پیر میکده   برآبوه کیم صونسه عزت برله حرمت آرتورر

استك صانمه بورلكم یاغی ایروب آتشی   آتشه غمزه جكر دوزن دوت اولدی كباب
جنت وصله ایروب كورمكه دیدار كشی   مجدیا دوزخ هجرانده جكر خیلی عذاب

[رباعی]

دورآهم كتورمدی اغیار   یول اولور بلمزه بلوط هر بار
نه طورر دوركلده صوفی كبی   ایجیكه كل كبی برخرقه سی وار

[مفردات]

بر كه قاف قدرك عنقاسی یم مجدی بكا   آغزی ایله قوشه طوتاریم شاهباز اربك محال
نسبت ایتمز روینی آیینه یه اهل صفا   طوطئی كویا نه دكلو سویلسه آنده بكا
صوفی میل ایتمزسه مانندر كوكل اما سكا   ایكی كشینك بری عاشقدر جانا سكا
كنج جوده كل بكا هرملك ایت دیدم   نوله سنكله یز دیدی باكه خیال یار
خیلی آلوده ایدی خاك رهكده یوزیمز   آنی ای شوق جهان یودی آرتدی كوزیمز
ایله مردودنك رقیب سكك   اولدیم بن سنك اینك كوبكك
مجدی دلفكارك اوج ویردی سینه سندن   پیكان خونفشانك طویدقده هد یتاغن
آه ایتدیرمه حذر قیل بو دل پرهوسه   قورقارم اوغرایه سن ای یوزی شمعم نفسه
دندانه یاری نسبت ایدرلر كوهره   غواصه كلور دیرسه یاتسترسه
ساقی جمع ایتدی برر آیغه یارانی   یاد مشهدر نوله ایرسه آیوه دیوانی

محب زجوسی روضة الخطاطینده محمد محب نامیله مذكور یا بنو لیلی احمد اغازاده در . كلام موزونه
قبیلنه اوروب بواشعار محصول طبعیدر

[غزل]

نه دكلو حرف صنعت قیلسه كر بهزاد اكرمانی   بنه تقلید و تمثیل ایده مز ار خط عثمانی
كورندن تابه خورشید جمالك ایلمه اطلاعه   بودر مهر ملاحت پادشاهی یوسف ثانی
مشابه حسنه صورتده نظیره وار دیه كلسوه   ادرنه شهربنك ایشته قمو نورسته خوبانی
نیجه شیروبنك ته شكافی جنك وصلنك ایدر   مگر بركره اوج كوسترمه پیكانه مژكانی
اوشاه جالس اورنك عارض ادهم خانی   ایدر سرهنك ركابنده نیجه طیموحی وخاقانی
ایدركه دام كیسوده خلوصی پیچ وتاب آخر   طوتولدی پای ابروجلهٔ سینه رشتهٔ جانی
بورنه وصف قط حسنن كوسه ایدك جونكیم   محبا كوردیكنجه جان ودلده سنده سوآلی

[غزل]

كورنجه اول شهی میدانه حسنه ایچره علم بردوسه   تغنك كوته ایله دل یناشدی والد و مدهوسه
جنود عاشقانه ایچره نشانه افتخار مدر   بولنسوه سینه ده زخم خدنك غمزهٔ جاوسه
صفابی اهل عشقه چشم كردوه جوده كوربوجه   نولوراولسوه آنكله بركجه هجزم نوشانوسه
محبت دردی قوت جاننكه اهل شكم بیلمز   مذاحد اهل شرب افكاری قیلسه زاهدی بیهوسه
محبا كر نبوری بهره دار ازخانهٔ عشقه   جرا بیهوده مینالی وعشقبازی كنی خاموسه

محرم دده ادرنه لیدر . طریقت علیهٔ مولویه یه انتسابه برمدت ممالك محروسه ده كشت وگذار
ایلدكدنصكره مدینهٔ ازمیرده ارام وقرار ایتمش واواخر عصر سلطان عبد المجید خانی ده ارتحال
خانقاه عقبی ایلمشدر . بواشعار گفتار دربارندندر [غزل زنكینه از دهان دلبر]

شعله دار اولدی فلك شمع دیدار مدن   ایدرم دهری چراغ آتشه رخسار مدن
شوقمه یا نمقده موم اولدی سراسر دنیا ش   عالمی روشنه ایدرسكم نوله انوار مدن
اویله شمعم كه جراغ شوقمه آلدی قیلی   یانمده فرقه ایده مم نوریمی هیچ نار مدن
مسجد عشقده قندیل تجلی زمان   شعله یاب اولمده شوقه آور اطوار مدن
مومجی برآخنك آغزنده الندی بوغزل   محرما شعله ویره دلده گفتار مدن

[غزل]

قایدی كوكلم بنه برتازه یهودی پسری   برخیالنلك ایدر قورقارم آخر اوپری
باشده سوسلی بوناطه زلفی طرانمه تل تل   كوره نك عقلی كیدر یاطوقونور برخضری
نی كبی عید قامشده بنی ناله ایندی   هفته لركیدی كورنمز اوپرینك اثری
لن ترانی دیرلر خاوره حجابه بورینور   كورینور طورجمالنده تجلی اثری
بنه همجنسنه صوردوم دیدی اسمی میشیقو   بیك مشقت ایله الدم اوجفیده دخبری
بر سحر وقتی كجركن دیدوم اكه دناقی   آی وآی آی دیرلر یاپغره لرباجدی كری
یانمانهٔ طوره سی حقی یاخاخام باشی ایچون   ایلمه خاوره یولنده بكا بویله كدری
كورسه اغیاری سوكر دی آبوقه اوغلی دیرلر   عاشقك یانه كلمزكه صفوده معده لری
هرسوزی عكسی ولكن بوسوزی طوغری ایمش   كه گزیز دیرسه یرنه دیر بوسوزلر وارمی یری
بیك جناسی سوز قانار اول غنچه دهن هرسوزینه   عكسی سوز سویلمكه تربیه ایتمسه بدری
وعد وصلی ایله چوقده قاشقاریقوا ایتدی بكا   بیلورلر كوزكوره بوتیردی نیجه طورقلری
كرچه كیم باشی بر آز كلجه ولكن نه خبر   یهودی دلبرینك كلدیر معتبری
قایشی عكسنه بك حیقدی دل نالانم   كرسه چارمیجه نوله ویردم اكا جان وسری
كوردی فریادیمی محرم دیدی نوقره شماطا   عقلیمی طاغیده یازدی اوغضبله نظری

محوی احمد چلبی در . ادرنه لیدر . بیك سكسان طقوز تاریخنده وفات ایلدی . بو بیت
اشعار رندانه نمونه در

[بیت]

زلف سیهك زینت طرف كله ایدر   بیك فتنه وآشوبه آنی جلوه كه ایدر

محیی ادرنه لی محمد چلبیدر . عجم محیی دیمكله مشهوردر . فنونه غرایب وعجایبله افواهده مذكور اولوب
وعلم معقولده رونق شب معارسنی كوستروب دانشمند واول طریقده اجمند المعوا اوزره ایكن دنیا وما
فیها آرزوسنی كوكلدن چیقاروب تجرید وادیسنده مكهٔ مكرمه ومدینهٔ منوره یه عزیمت وبرچوق زمان اوراده
سیاحتدنصكره آستانهٔ حضرت شیخ ابراهیمه نزول ایله اوراده تصفیهٔ باطنه ایدوب قید وبنددن خلاص اولوب
وخلوه ایچنده مقبول ومرغوب اولمشدر . مومی الیه حد ذاتنده لاابالی مشرب برذات اولمغله یاران

اثره سنده دیوانلك اسنادیله متهم ایدلمه ده زبانه آور ودخی پرور ذهنه مدركی شعره قابلی وطبع نازكی نظمه
اقامنه كاملی كچور اشعار موحدانه سی لایعد واقع اولمسه ونظم ونثر ایله تالیفات رندانه سی چوقده وتصنیفاتی
هیچ برنده برهان یوقدر . اشعارندن بومطلع برمصراع تضمینده مخلصه مناسب واقع اولمشدر (مطلع)

محییا ماشدیم زنده بحی   ومن الما كل شیء حی   كذا فی تذكرهٔ عهدی

محیی روضة العلما والمشایخده سلطان احمد خان ثانی علماسی جرهده سنده ترجوسی مذكور اتمكجی زاده
محیی الدین افندیدر . زیرده كی اشعار گفتارندندر [غزل]

خاطرم یا پمز ایلسك عرسه معلا یقیلور   حسر اولورسك اكر اغنیا ایله دنیا یقیلور
حیف دل شیشه سنی صرصر آهم صقه   جار جیلور روی زمینه قبهٔ مینا یقیلور
كوریجك جنت كوینده نهال قدك   حسرتندن دیه سی اوسته طوبا یقیلور
حسرتندن یقیلور دشمن وكوكلم یاپیلور   هرقچان مست اولور اول شوخ دل آرا یقیلور
محییا كاكلی سوداسی وار اولیلی وشك   قورقیم اولدر بنی مجنونكبی شیدالی قیلور

[مفردات]

بزه وصل ایله لاف اوررقیبا   سكا كیم دیدی كیم بیرام قجانلر
عجمی دائما ایكی الملد سینه می دوكسه م   اوشاهك استاننده دوكیلور كوسی نوبتدر

مستی دوربایزید خانی ده كلان شعرادندر . ادرنه لیدر . كمال حسن وجمالی نجاتی بك مرحومی
عاشق برملولی ایدیكنده حقنده بوغزلی دیمشدر [غزل نجاتی بك]

نه هرلحظه ده بربوقه یره مستی چلبی   ال اورر غمزه لرك خنجره مستی چلبی
كوزدكرهی دیز ایلسك دیه لر اولدر نه   برمسلمانی ایكی كافره مستی چلبی
باكز به دكلم هركسی دیوانه درر ش   سرپری چهره ملك منظره مستی چلبی
قددر خسایكی بكز نمكه آدم اوتانور ش   سروناز ایله كل احمره مستی چلبی
بكا بربوسه جسارسك ویره یم حلوا لقه   جانم اول لعل شكر پروره مستی چلبی
آغزینك اولچوسه الدم بوغمیسه زره قدر   مدرقا بوده كی عاشقده ره مستی چلبی
ای نجاتی قباغك قلوپاسه ایله طلوور   اولر برمیل خیله ساغره مستی چلبی

هنوز نوجوان ایكن جام حمام ایله سركردان اولمشدر . بوابیات اثركدر [نظم]

بنم صراحی كبی شاد تاجدارم یوقده   قولویم آیغده ادیمكه اقتدارم یوقده
بنم بیرمغانه تك دست عهد ایتسوه   جنونسم كاسه سی كردونده انكسارم یوقده
می الست صونلدی الیمزه روزازل   ایچلده اول میی مستم دخی خمارم یوقده

لطیفی تذكره سنده مسموعات اولمرده دیوركه عاشقندن بری « بس بللی عاشقه دیدارك اولدیغنی اثبات ایچون
اولمالیدركه » مستی چلبینك آستانه سنده مداومت ایچون آلت تناسلنی قطع دكنده دخی خادم ایتمكله
اغواهه نقصانینی اراده رفع ایدوب مجلس مصاحبتدینه بی تكلف وبی توقف مداوم وملازم اولورلر (بیت)

هركه میدانه غمزه بی سردر   غمكساری اكا میستردر

مسلم علما: ومشایخ روضه سنده سلطان مصطفی خان ثانی دوری علماسی جرهده سنده ترجوسی مذكور كلشنی
شیخی علی افندینك فرزند فضیلتمندی الشیخ احمد مسلم افندیدر . مومی الیه بیك یوز بش سنه سی حدودنده
ادرنه ده كهواره زیب عالم وجود اولوب تحصیل مبادی علوم وتكمیل اداب رسوم ایلدكدنصكره
كلشنی شیخی عارف بالله حسن سزائی افندی حضرتلرینك زیرتربیه لرینه دخالت ایدرك اخذ ید
انابت واكتساب اداب طریقت بذل همتله اجازت ومتعاقبا مشار الیهه داماد اولور شرفنه ودوری
جامع شریفی قربنده واقع ولی دده دركاه شریفی سجاده نشینلكنه نائلیتله ممتاز اقرانه وامائل
اولمسه ایدی . بوحال اوزره امرار لیل ونهار ایلمكده ایكن بیك یوز التمش التی تاریخنده شرفصادر
اولان ارجعی خطاب عزتنه عرصه تسلیمنده عازم كلشنسرای عقبی اولمسه واردتلرینه لفظی احمد افندی
تاریخ دیمشدركه مقطعی بودر [تاریخ]

لفظیا ناس دیوب منقوطه تاریخنی   عید جنت مشهد یالك مسلم كلشنی

اثار علمیه لرندن قاشه بدرله سزائی حضرتلرینك اطوار طریقت بیاننده اولوب قصیده لرینی محققانه
شرح ایدوب « شموع لامع فی بیان اطوار سابع » تسمیه ایلدیكی رساله ١٢١٤ سنه سنده ٧٤ صحیفه
بالترتیب طبع اولنمشدر . ومرتب دیوانچه لرینك یازمه نسخه سی درسعادتده عاشر افندی كتبخانه سنده
موجود ومحفوظدر . بواشعار گفتار دربارندندر [غزل]

یكه تاز وحدتم بوعرصه میداندر بكا   خال تركیب عناصر كسر دامانندر بكا
سجده عنصرده بنم روحم نیجه زار اولمیم   دل متوكل مولروم یك یك نكهبانندر بكا
نفخ روحی حوجو بالذات ایلدی بوده واسطه   غیرلرانسی ایتماملك تبنیه سبحانندر بكا
مالكی ملكنده عبد محضه دیرلرمی غریب   اول جهتدن صحن دنیا جمله یكساندر بكا
دامكاه كثرته آدم كتوردی دانه لی   كندمی بیلمك ظلوع اولماغه برهاندر بكا
هب مكافات اوزره درحكم قدرله كائنات   متصل هرخطوه نك مابینی دیواندر بكا
اویله برسودا كرعشقم مسلم كیم هنوز   جسمم اوزره چاه مولر یوسفستاندر بكا

[غزل]

هر مقامك پردهٔ زاری انینه اوستنده در   سایهٔ لطف خدا قلب حزینه اوستنده در
اهل ذكرك صاغ وصولده انصرافه كورعیب   نفی جند ماسوا ایچون كمینه اوستنده در
قوس الادن ویررلرتیر اثباته كشاد   الله الله ایلمه آتش حصینه دیه اوستنده در
دوه اولنور مكل جهاد اكره عزم ایلدكم   نفی ایله فضل مجاهد قاعدینه اوستنده در
قیل حصیر سجده ده سیمای وجهكده اثر   عزهٔ نقد امل نقسه جبینه اوستنده در
خاتمك ذكری اولوب تقدیم ذكر قاعده   ای مسلم بیل فضیلت سابقینه اوستنده در

[غزل]

طرهٔ كیم رخسارینی بالینه ناز ایتمسه یاتور   كاكلی كور مصحف پایینه دراز ایتمسه یاتور
رهكذار كوینه وار دیم سحر افتاده لر ش   نعل كفسه یاری محراب نیاز ایتمسه یاتور

بوقدر گفتگوی ناچسبان … اولدی سرمشق نکته یه عنوان
اولمی سیرت مسلمانی … وقف عربانه تیغی رهبانی
مشرده نیت او صباحی در … بانگ حق علی الفلاحی در
مشرب زهده دایه بخشه نماز … روزکار صلاحه حکم طراز
برهمه شیوهٔ مسلمانی … قطب پرکار بت پرستانی
بو العجب حالدر که چرخ دنی … ایتمده آنی حرف دلشکنی
حکمی یوقدر روزکار احسانك … اثری یوقدر کرم پسندانك
مبدع روزکارهای دکر … حسنی دهره ایلمسه مسطر
امراحسانه خیال هیچ نمود … خواهسه جود داغ غم بیجود
کمسه ده کمسه یه حمایت یوقدر … یعنی دنیاده اهل همت یوقدر
خواه سه داغ سینهٔ اظهار ایت … خواه سوز سکینهٔ اظهار ایت
ایلمز جود مشربانه لئیم … روسه جود همتی تقدیم
سمت هستی بولوبده تمام نظام … ایردی برحاله کردش ایام
شمدی اولور نکاه رنجیده … منع اسراف کورنده دیده
بعد ازین ای سرشك بحر امواج … دیده یه اولمسون نظر محتاج
رشك نودولتانه دلشکنه … حشم ایدر عرضه احتیاج ایدنه
کر غلط سمت خواهش کیده سه … وای اکر عرضه احتیاج ایده سه
سکا نوکیسه کانیه چرخ دنی … ایدر اظهار داغ دلشکنی
بس ازین حالکه نکاه ایتمز … منزل التفاته راه ایتمز
چکه مز منزل اجابته سر … خالماسه ناول دعاده اثر
کویا اولمسه ای دل بد شاقی … مجلسی قربده دعا کستاخ
بس ای خاطر هوس مثال … بوقدر گفتگوی صورت حال
ایتسوه اثبات مدعایکبار … قید تمیز نسخهٔ اشعار

كنزى بك ایکی یوز اوده تاریخنده قبرسی جزیره سنده قدم نهادهٔ ساحهٔ وجود اولوب تحصیل بضاعهٔ استعداد و استیحال ایتدکده حکم بکتاشی طریقنه بالوانتساب الیه برسانه آلمسه [بيت]

دیمشدر شاعر میدانه چیقارمی شهر قبرسده … دیدم کنزی حقیقتده فقط بر دانه بر چیقدم

بیتی مدلولنجه مملکت مملکت طولاشدقدن صکره ادرنه یه کلوب تأهل و توطن ایتمش و قهوه خانه لرده سازشاعرلکیله نداران اسباب معیشت ایلکده بولنمش اولدیغی حالده بیك ایکی یوز اللی بش تاریخنده وفات ایتمکله مصلی بقالی اوکنده کی قبرستانده مدفوندر . بو بیت وفاته تاریخدر [تاريخ]

عزم عقبا ایدیکه کوسه ایدنلر فوتنه … دیدیلر تاریخ كنزى چکدی دنیاده اياغ

دیوانه اولاجق قدر اشعاری واردر . بو اشعار گفتارندندر [غزل]

نیجه برهجرك ایله آه ایده یم ای یوزی ماه … قورقارم آینهٔ حسنکه تأثیر ایدر آه
آه عاشقه حذر ایت منکر ایدر فدك … باغبانه کیم صاقنور نورسی بیلمیه هرکاه
نرکسی چشمنه مظهر دوشنه بیلیرم اوشیدك … کاهیچ بنده سنه ایلمسه برنیم نکاه
ای طبیبم شب و روز عشق چیقار افغانم … اولمدك کندی بنم درد دلمدن اکاه
كنزينك راز دلنه کمسه لر ادراك ایتمز … سن بیلورسه بنم احوالمی یا حضرت شاه

[مفردات]

فتنهٔ خال رخی یارك ینه کوسترمدی باشه … ایکی غمزه یه تحمل یو غیکمه چار اولمدی قاشه
بو عالم دار محنتدر کلن کندی کیدر کلمز … عجایب سر حکمتدر کلن کندی کیدر کلمز
کلستان عالمه کلدك بهار ینه کورمدك … عندلیب اولدك ولکن کلعذار ینه کورمدك

[حرف اللام]

لبيب نامی احمددر . حاجی حلاج محله سندندر . سابو الزجوه کلشنی شیخی ابراهیم افندی زاده کامی محمد افندینك برادری امینه نام دیگرله حمار یچ پاشا مدرسی مدرسی الحاج مصطفی افندینك فرزندی مهتر یدر . تحصیل دستمایهٔ استعداددن صکره ابه زاده عبدالله افندی یه قربه شرف ملازمت اولوب دلشاد اولمشلردی . بو ابیات گفتارندندر [قطعه]

جرلمه فخری رسولك والدینی حقنده انصاف … دوشرمی اختلاف قیل و قال ایتمك بو امتده
وجود بی نظیری عالمه شمس هدایتدر … طوغا نجم سعادت شبهه یوقدر برج سعادتده

[مفردات]

به اوستوفیلی وفاده وصلت امید ایلیم … اول پریده بویله انسانیت امید ایلیم
بر رتبه ده حیا یکلکی وار غمزه لرك کیم … تارنكه عشقده اوینار اوسنان

لطفى نامی لطف اللهدر . دور سلیم خان ثانی شعراسندندر . طقوز یوز طقسان درت تاریخنده وفات ایتمکله استانبول یولنده مرادپاشا قبرستاننده مدفوندر و تفسیرنك مزاری بو تاریخ موزوندر [تاريخ]

خایع الاقرانه محترم کزین … یعنی لطف آنه اول ذات شریف
نظم و نثر ایله فرید عصر ایدی … شعری رنکینه ایدی انشاسی لطیف
دیدی تاریخنه ایدوب هاتف دعا … ایده لطف الله رحمت او لطیف

[باب الميم]

مثالى بك نامی حسندر . مقدما ارباب حرفدن اولدیغی حالده سعی و غیرتی ثمره سی اوله رق دیوان همایون کتابی سلکنه دخالت ایلمشیدی . کندوسی راغب معرفت و کمالی اولدیغی جهتله شعرای زمانك بی مثالی ایدی بیك اوده اللی تاریخنده وفات ایلدی . تیغی بك بو تاریخی دیمشدر [تاريخ]

ایشیده وب تیغی نوشته دیدی تاریخ … مثالى کجدی بو دار فنادن ١٠٦٦

بو مصرع دفن وفاتنه تاریخدر مصرع «هیچ دهره مثالى کلمه حیف» بو اشعار گفتار دربارندندر [غزل]

جامهٔ سرخ و کبود ایچره نهاندر خنجرك … صانه شفق اوزره هلال آسماندر خنجرك
آسمانده ماه نو دریاده ماهی خوف ایدر … ماهده ماهی یه دل حکمی رواندر خنجرك
تشنهٔ دلدر کورر دیکلی دمده نوله جان و یرسه لر … برکوزل بلده چیقار آب روان در خنجرك
شویله کچکندر که قنده باتدیغنه بیلمز سزار … غمزهٔ خونریز مستکده نشاندر خنجرك
قتلو دلدر مثالینك کیر و بر کوکلنه … کو یا بر دلبر شیرین زباندر خنجرك

[غزل]

یای سندن اویمه ایتدك کذار حیف … حیف اولدی به فتاده یه ای شهسوار حیف
بیك ناله ایتدی قومیدی کوشنه شاه کل … باغ جهانده بیله اولدی هزار حیف
برکیجه قال بنمله دیدم قالمدی او ماه … کیتدی میسر اولمدی وصل نکار حیف
حور قاضی اولیجه اومارم حقمی الوم … شول دکلو ایدك بکا ای شهسوار حیف
ایر کورمدی غبارمی کوی نکاره آه … حیف ایتدی ای مثالى بکا روزکار حیف

[غزل]

دیمز سه پای بوسی عاشق زاره محلدر بو … اویرلر ساعد سیمینکی الار کوزلدر بو
قوبوب کوبکده کوکلم راه عشقك اختیار ایتدم … کوکل قالسون بکم یول قالمسون دیرلر مثلدر بو
ریاضتله اگر طیراغی التون ایتسك ای زاهد … سنك عشواچره علمك یوقدر بشقه عملدر بو
یتر فکر ایله ای دل کاکل مشکینی یارك … آنکله کمسه چیقمز باشه بر طول املدر بو
خط رخساری و صفنده او ماه عالم آرانك … نظیره دینمز اگر ای مثالى بر غزلدر بو

[غزل]

قیجانه کیم کلسه ساقی بادهٔ کلرنك میدانه … صفا ایله اودم رقصه کیر مجلسده پیمانه
آتوب دود دلم افلاکه پر آسمانیر … شرار نار آهم یانموه اوکرندی کل افشانه
تنك خاکیده بکسان ابرایا غینه یوزسوسك … حوکبی آتمه ای دل کوردیکك سرو چمانانه
کستاکشده قالورسه شانه کیبی عمرك اولدقچه … دم طوروشمز عقلك وار ایکن کیسوی جانانه
مثالى وسه کورندی بوینی بغلو بنده اولمشدر … نه رنك ایتدی کوزك یاقوت لعل یار مرجانه

[مفردات]

هرکوره بنده کچرسه نول عبد اللهی … شاهد حسنه ایلمه کاکلی توغ شاهی
سنده برعالم وار ای اسکندر یوسف لقا … با قدیغك مرآت اولور آینهٔ عالمنما
دوستدرخانهٔ اغیاره مدار اوغراموه … یوقسه اول شوخ جفا پیشه بدو اوغرار
قتل ایتمکه بنی او جفاجو ارار یوروره … سوم شوده کلو بنده سنی بول اولدور
خار وخسی جمع ایله ای کدر فرقیب نوار … آدمك باشنه چوقده لسنه کتورر روزکار
دیدم ای مه کوره مم کوره یوزیکی اغلامده … دیدی اول شوخ جهانه بر دخی باده کوزیکی سیل

بر سلامیله شنك دکمی یزای مهرو … سلایو اولسون می کل انصاف ایت اللك کوکسنده قو
فلکده کمسه یه باسه الکز ای فشری غرا … قناعت اتمك اولور برد یلم نان هلال اسا
سعادت ایله کلور دیو عید قرخفال … هلال شهر او جهته چیقدی ایدوب استقبال

مجدى قضاتدن محمد افندیدر . فضائل و معارفده جاهی رفیع و مجدی اثیلدر . اخی زاده محمد افندی یه ملازم وطریق قضایه عازم اولوب اول زمره نك اشرافندن اولمشیدی . طقوز یوز طقسان طقوزده وفات ایدی بو مصرع ارتحالنه تاریخدر مصرع «مجدی یه رحمت ایده رب مجید» طاشکبری زاده مرحومك طقوز یوز التمش بش سنه سنده تألیفنه موفق اولدیغی **شقایق نعمانیه** نام اثر معتبرینی طقوز یوز طقسان بش سنه سنده بی نظیر انشا ایله لسان عذب البیان ترکی یه ترجمه ایتمش و ترجمه نك مناسب محللرینی بر مقدارده تذییل ایدرك اسمنی **حدائق الشقائق** تسمیه ایلمش و بیك ایکی یوز التمش طقوز تاریخنده طبع و نشر اولنمشدر . بو اشعار گفتار دربارندندر [غزل]

ساغری الدن قومز میخواره بر به بر حباب … بی دل و سرکشته و اواره بر به بر حباب
دیده سی پرخون دماغنده هوا بفرنده باسه … می پرست اهل هوا بیچاره بر به بر حباب
ساکر قارشو ساقیا الده طونار مرآت جام … ایلیه دیدار که نظاره بر به بر حباب
باده ویرمسه دوری الماز روزکاری عینته … باقمسه بوکنبد دواره بر به بر حباب
باشی دتر آیاده اوزره طورهٔ مزمست و مدام … مجدیا رندجهانه میخواره بر به بر حباب

[غزل]

لبك یاد ایلیوب می ساغرك آغزینه طولدر مسه … بوز دوده ایچره الك ساقی چکوب وارینه طولدر مسه
دهانه دلبرك وصفه شوردکلو آبدار ایتمسه … که شبنم غنچه باعث سحر آغزینه طولدر مسه
کوکل اول سرو رفتاره آقار بر آب صافیکه … بلا عشقده سیل بلا آنی بولدر مسه
چیقوب بام سپهر او سنده کیجه آه شبکیرم … خروس عرشك اویکوسه او چوبسه قوشقو لدر مسه
دیمسه اول شاه کلسون ایتدرملم هم سفالی اولسون … بو سوز مجدى بی باره او رته سنده اولولدر مسه

[غزل]

اسن اولسون جهانده باده کر … که کتوردی بکا صاچنده اث
مانم هجر دلبره نسبت … دوکوز وار مالی قرا کوند
کیمکه یوزك قوبوب باقه کنشه … یوزینه شعشعه صوقار خنجر
ایکی ابرونك آره سنده کی خال … صانکه طاوسدر آچار شهپر
چند عقلیله جنك ایکوه مجدى … آهده کیدی باشنده مغفر

[غزل]

کله مز قرسه بزم دوشنه عجمی دل ناب … جام می منقل نار اخکریدر آل حباب
قطره لردر دکل انجم کبی شیشه آیله قمر … چرخی بیهوده کورب هجرك ایده صاچدی کلاب
بلبلك خسته لکه بیلمکه رمال کبی … ژاله لر نقطه دوکوب باغده کل آچدی کتاب

عایشه قادین خانك قپوسی بالوسنده کی تاریخ بو ذاتك اثریدر .
کسبی دیگر نامی مصطفی در . عصر سلطان مصطفی خان ثالثده کلان شعرادندر . ذکری
روضة الخطاطینده دخی مسبوقدر . بو اشعار آثار کفتارندندر . [غزل]

لمعۀ حسنك ضیای اخترندر سنك … وصف دندانك صحاح جوهرندر سنك
آرزو مند مصفای لبکدر طوطیان … کیم مزاج لعل نابك شکرندر سنك
نافۀ مسك ختنده یوقدر بو بوی مشکناب … عطر نار کاکلك کیم اذخرندر سنك
ذو الفقار نظرۀ غمزه‌ك ایدر قصد هلاك … سطوت اجلال چشمك حیدریدر سنك
نکهت صهبای شوقکله دل اولدی مستنال … زهت انسك شراب احمریدر سنك
اولمدی الفتنا کسبیٔ زاره وصلتك … خلقتك آدم ولی اصلك پریدرسنك

[مفردات]

جیقار بر پارۀ عود سیه دود در کویا … ادمولر کیم بلورسه حال حسنك فلفل آتشنده
یوپراز بوگیجه صبحه قدر اسدی صباوردی … بیچاره کمورسزلری هپ قاصدی قاوردی
عشاق کبوز کبی هپ دمکسه اولورلر … زیراکه محبتده در آنلر کومسیه
رام ایدیجه اول همای نازی قوشبازلری … هپ کورندیدی کسبی اشته بو طوتمه قوشی

یالکز کوز کوپریسی جاده سنده کی سبیلك تاریخی بوندکدر . بو تاریخ نظراً کنه وسنك بیت ایکی یوزاوه ایکی تاریخنه صحره ارتحال ایته یکی اکلاشلمشدر .
کشفی بك دورسلیم خان ثانی شعراسندندر . طریق علمیه مسلك کتابته سلوك ایتمه وبعده بابۀ امارت قدم باصمه وموفقا دیوان کاتبی اولمسه ایدی . اواخر سلطان سلیمان خانی ده وفات ایلدی آثار علمیه لرندن تاریخ سلطان سلیم خان عنوانلی ایکی جلده مرتب برأثری درسعادتده یره بتانده اسعد افندی کتبخانه سنده محفوظدر . بو ابیات آثار شعریه لرندندر .

کور دکده اولدی قاشکی شول دکلوبی مجال … انجم کلور بر آیه دکیه برینه هلال
کج باقدی مکر بوزینه سه قبلۀ جانك … جکدی کوزینه میل مژه‌ك قبله نمانك
حیات افزای عالم روح بخش مردۀ غمسه … هما بر خسته نك جانی دکلسه جانه علتسه

کشفی دیگر زبدة الاشعار خطیجه ادرنه لیدر . بو بیت کفتارندندر [بیت]

کورن شاد اولدیغم ظاهرده صانور عالمم واردر … آنی بیلمزکه طاغ غرجه درونمده غمم واردر

کشفی درویش مصطفی در . صفائی تذکره سی بیانجه اوائل حالنده درویشانه بی نام ونشانه زوره سالك اولمغله بنجه زمان سیاحت ایله تحصیل معارف بسیار ایتمکله برشاعر بی نظیر وبر کامل محبوب سیر اولدقده بیك التمش ایکی تاریخنده وفات ایتمشدر . بو بیت آثار شعریه سندندر [بیت]

بزه بیك درلو صورت کوستریسه عشوه یار ایله … سه ای چرخ دنی پرور دونز خانوسی بکزسه

کشفی دیگر علی افندیدر . ادرنه ده ظهور وآفتاب فیضه ازلیه استفاضۀ نور شعور ایدوب علمای کرامك برنده احراز شرف ملازمت ایلیوب دوز مراتب واخذ رواتب ایدرك قرق اقچه مدرس ده سالك

طریق قضا ومالك ازمد حکم وامضا اولوب روم ایلی قلمروسنده برقاچ منصب قاضی اولدقده صحره بیك سکسان سکز تاریخنده وفات ایلدی . آثارندن مرتب دیوانی وهزلکونه منظوم تذکرة الشعراسی وبیك اللی تاریخنده نظم اولنمسه بدی یوز سکسان بتی شامل غمنامه عنوانلی وبیك التمش بر تاریخنده التی یوز قرق درت بیتی حاوی شاه ودرویش عنوانلی حکایه لری واردر . اونه ایکی امام وصفنده بر منظوم تألیفی دها اولدیغی صفائی تذکره سنده مذکور . ودیوانی درسعادتده حمیدیه کتبخانه سنده محفوظدر . بو اشعار محصول طبع درربارلریدر [از قصائد]

سپهرك دوری شمدی شیوۀ اقبال مبیندر … قضا آیینه بندر وزبازار تحسیندر
حیات تازه ایردی مردکان عالم خاکه … مکر شمدی نسیم صبحدم انفاس عیسیدر
نه صورت عرصه ایدر دی عالم بهزاد اندیشم … قلم زیرا کف نطقمده رشك کلك مانیدر

[غزل]

کوریجه اول مهك دل تاب حسن مه پیراسنه … حیر دیده ی نقسه ایتدی تصویر دلاراسنه
یته قتل دل ارباب عشقه برنکه بسدر … نه لوزم غمزه چکمك تیغ نازه سینه فرساسنه
النده جام آلسه ساقی مه پارۀ بزمك … قوپار سوز کلبه حسنك یته بر ورد رعناسنه
کر اول سرو سرکسه سایۀ لطفنه دریغ ایدر … سر راهنده خاك اولمسه کورر کبه جانه شیداسنه
فلك دیرینه خصم اهل استعداددر کفتی … آنك کیم کوردی فیضه کردسه جام تو توسنه

[غزل]

صاچیلدی آتش رخ جانانه طرف طرف … یانری یاقیلدی عاشق سوزانه طرف طرف
بر دار زلفك اولمغه برقیلجه جانه ایله … زنجیرینی سورر دل حیرانه طرف طرف
افتاده ایتدی فتنۀ آخرزمانه بنی … هپ جستجوی دوشدی جوانانه طرف طرف
اول چشم مست خنجر سرتیز کوستروب … جانه آلدی صاندی غمزۀ فتانه طرف طرف
ای کفتی ماه نوکبی اولدم شهرکی … بر برلرینه کوستره عرفانه طرف طرف

[غزل]

اوشوفك ساعد سیمینه روی آتشینه کور … ریاض جنتك یعنی کلینه کور یاسمینه کور
تماشا ایله پر سینم اوزره یتمۀ داغم … محصل باغ عشقك دل حسرت زمینه کور
عجبمی نخل قدی فتنۀ جز ملك حسن اولسه … فسونه چشم مست وغمزۀ سحر آفرینه کور
اسیر ایدر دلی ناز وعتاب غمزه سی آخر … نوازشکاری ابروسی چین جبینه کور
نه یوز دن چهره پرداز اولدی کفتی شاهد نظمه … ادای دلکشه وتعبیر شوخ ودلنشینه کور

[ناتمام غزل]

عاشقك سوز دلی داغ سرنده بللودر … شعلۀ آتشه ظهور اخکرنده بللودر
آتشه عشقکله دل برداغ حسرتدر بلی … عدل شاهی انتظام کشورنده بللودر
فیض استعدادی کفتی باغبانه فکرتك … شیوۀ تردستی کلك ترنده بللودر

کر دلعلنده او خط مشکباری سیر ایدك (غزل) سبزه بتمسه غنچه ده فیضه بهاری سیر ایدك
جلوه کر نظارۀ نور رخ خوبکرده سی … آب وتاب دیدۀ قدو شماری سیر ایدك
آرزوی بوسۀ دامان ناز ایدر دخی … رهکذار یارده جسم غباری سیر ایدك
ایتمه ده هردم هیولای خیاله قصر روح … مانی اندیشه کفتی زاری سیر ایدك

[رباعی]

ای منشی روزکار نقاش ضمیر … اولمه غلط ارای رسوم تدبیر
اولمز رقم بختی سفید اهل دلك … کر لوحۀ آفتابه ایتسك تحریر

[مفردات]

افتاده خاطرم غم عشقه کیاده یم … اشکسته بسته دلشده اوقچی زاده یم
مذاقه زیر قدر ومحنت ایام تلخ ایتمسه … لبکده عاشقه بی صبر ودل بر پارۀ قندا اسدر

[غمنامه نك ابتداسی بودر]

حمد حمد خدای ذو الجلال :. اول خالق کون ومنزاله
طرح افکن کاخ چرخ نه در … قندیل فروز بزم خاور
افراشته ساز رایت ماه … پرنور که بدایت ماه
آیینۀ ماه انجلا بخشه :. هم دیدۀ اختره ضیابخشه
اول رانیه کار لامکانی … ایتدی مه بزم اسمانی

[شاه ودرویشك ابتداسی بودر]

حمد خداوند جهان آفرین … زیور تیبیه بیانه آفرین
طرح نو افکندۀ ابداع کن … راسته برآرندۀ چرخ کهن
تاب ده روی قمر طلعتان … انجمه افروز پری پیکران
اول که دیروب مجلس کردون زیب … ایلدی ابداع فراز ونشیب

منظوم اوله رق هزلکونه یازدیغی تذکرة الشعراسنده کندی حقنده سویلمه اولدیغی ابیاتدر (مثنوی)

[کفتی بدخیال ادرنوی]

ملك رومك حریف بدشنوی … کفتی اینه کار ادرنوی
بینوای زحل ستارۀ غم … هرزه کفتار مجلس عالم
یاده پرور ذکور کیسه کبود … شاعر کهنه کوی تازه نخود
سفله انکار بزم بی باك … مقلدشی قدید تریاك
بزم دهرك تمام دلقونی … اینه نك بوعلی کردونی
یعنی اینه جماعت دهره … مقلدشی امام بی بهره
صف جمع نمازیانه کنوت … خلقه کیر فغاز اینه نموت
اولماز آنك حریف یاداشی … عالمك مردم قزلباشی

نه برهمه نه رند ونه زاهد … کفر والحاده وارث واحد
دشمن زاهد ورع اندیشه … شخص اسلام کفرهم دیریشه
روزه تلقینه روزه مفتارانه … رند میراث خوارۀ رمضان
ایدر اول سرکرانه بدکهری … رمضانی دلیل روزه خوری
ایدر اول بی دماغ بدخواهه … رمضانی بساط بزم خوره
لیك شخصی سخن شناسیدر … خاتم آنك سخن کدا سیدر
غربت آیینه دار شهر خوردی … داغ بر داغ شهریاده بدی
داغ باراده نامحل بر دار … خانۀ غربته بساط انداز
الفت اندوز ملك غربتدر … سرکرانه وطنه فراغتدر
وادئ روزکار امیده … پیشکاه دیار امیده :.
خار صحرای واکذاشتنی … چهره فرسود عرصه داشتنی
یاسی بیهودۀ هوس انجام … داغ دل زاد مادر ایام
هر زمانه دل سیاه وتیره چراغ … غنچۀ خار زار دامن باغ
راه امیده دیده دوختۀ … دل خراش ستاره سوختۀ
شعری مجموعۀ غلط معنا … هذیانه میانۀ حما :.
کفر واسلام کرم غوغاده … کوشش دیر ملك مغناده
طبعی اول بت پرست وبدهنجار … سجده آور وسایۀ دیوار
ایلمز تا تکلفات صریح :. چوب اعمالی خامه ی ترجیح
قلمی شهر نکته ده هرآن … یاسبانه محلۀ دزدان
حجره سنده اوابنه کار بنام … اولسه سیاب دادۀ ارام
اولور ایته کجه اینه ی شبکیر … درو بامنده سرفراختۀ کیر
اولمسه ایدی نتیجۀ انجام :. اکا دستار علامت اسلام
عاقبت ایتدی روزکار قضا … آنی ده بیع مه یزید جفا
برطرف اولدی چونه اوقیه تمام … اولدی رهبانه صورت اسلام
ایلمز شیوۀ مسلمانی … هیچ پذیرای داغ رهبانی
اولدی مانند مهرۀ عریان … شمدی رهبانه ذلۀ هذیان
بعد ازین ایدر آنی چرخ عنید … بت پرستانه رومه مژده پولید
بلکه ایدر سپهر کفر اندیشه … دیر کوهه بتانه رومه کشیشه
الده ایدر او کفر سنج قدیم … ذلت ده عرصه شکل مجسیم
حاش لله بو کفتکوی قبیح … اوله نقل صریح قول صحیح
لیك بر مقتضای حکم محل :. اولدی لشرط ارادۀ جدول

الفی ایما ایلمکده قد طوبادن عرصه — بیل تجرسز وحدت نقطه‌سی بادنه غرصه
ترك تجرید ایلیان غصه دنه آزاده در — ثابت اولمه حجت برهانه دعوادنه غرصه
قد سیا کرپانه اولورسك فلك دل جوبونه ایدر — چشم سیلاب بدر انجمه ذکر دریادنه غرصه

[بیت]

ماه رویك برج عقربده تماشا ایلیوب — زلف یارك هر قیلی برشکل مار اولسونده کور

قیامی علما و مشایخ روحه سنده سلطان مصطفی خان ثالث عصری مشایخی حده سنده مذکور الذکر قیامی سید مصطفی افندیدر . غزل و قصیده کبی اشعاره دسترسی اولان محبوب یالکز اشبو شعر او حضرتی ذکری مسبوق حمدی افندی ایله لطیفه کونه سویلمه اولدقری ابیات بوراده تحریر ایدلدی [شعر]

سنك ای مرد کامل کر مراد اول سوز ایسه دکله — کمال معرفت هرورده داد حقدر آکله
بنم بو معرفت ایچره نه‌ادیمه نوا یوقدر هیچ : — نی تنظیر اشعار ایله تضییع ایتمه سوز دکله
مراد احباب و اخوانك صفایاب اولمسیدر هب — بو ابیاتم قبول ایله نیجه نقصان و عیبکله
عجب شوریده مشربسن قیامی نیك و بد سویله — آنی حمدی بیلور اگر قبول ایدر قصورکله

شذکره قبیلندندر .

[حرف الکاف]

کامی ادرنه قاضیسی اولدیغنده ترجمه‌سی روضة الفضلاده (٤٠) نومروده در . بو اشعار گفتار دربارندندر [غزل]

طالب عشق مجاز اولمدن ای دل نه بتر — چونکه برسروه ال ایرنجه سنك سا که بتر
اول قاشی یاده ایرنه تیغ جفا زخمندن — بیحضور اولمه کوکل کیم المی تیز کچر :
هر بری چهره ایچره بتجلیه دیوانه : — اولمه ای دل سوزنی اسله دلیده اوجملو خبر
طوتمه یوکسکده فتی کنه بکی ای تیر نگار — تیز ایلز بیره شوکیم غیر قناد ایله اوچر
آتیه دیب کامی کوزی یاشنی دولاب کبی — کلشنه کویکه ایرنجه ندر چکدی نتر

[غزل]

کوسه ایتمه بنده ناصحی ترك فسانه قیل — ساقی ایاغی صوبه ال مطرب ترانه قیل
میدان حسنك المغنا استرسه اوکدله — کلکونه خدنکه صاچکلی تازیانه قیل :
دیرسك بنم کبی دلنه بغزی جوهرك : — الماسی غمزه کر قاشکی کل کمانه قیل :
وصلك متاعنه ویره‌یم نقد کوز یاشمه — سوید بهانه در پترای شه بهانه قیل :
دولت نشانی وار ایسه باشکده کامیا — اول قاشی یا خدنکه سینه‌ك نشانه قیل

[ناتمام غزل]

برهفته در اوماه دوهفته کورنمدی — چرخ فلك مرادمزا اوسنه دونمدی
مصر جماله کلدی نیجه مه لقا ولی — اول کوبه کبی برلیسی بازاره ایتمدی
هجر یله یار کامی‌یه بر آه ایده م دیمه — بکز فراقی ایله یونر قانه بوتمدی

[غزل]

اول مه که عرصه جمال ایتدی رخ ایده برقع — کنشده اول قمری یا فیسی اکا مطلع
بو حسنه خطه یاقوت لبدکده ایدن — قلمزا سنه غم استخوانی مقطع :
کوکلده استرنه اولورسه دیده ده بیزه — غزال چشمکی دل سبزه زار ایده مرتع
شراب آز دیو ساقی تقلل ایلمه کیم — ایاغی صوبه الم کل داخل ینفع :
وصاله قیلمه طمع سیره قانع اول کامی — ذلیلدر طمع اهلی عزیزدر مه یقنع :

سلطان سلیمان سکتوار سفرینه متوجه ادرنه یه کلدکده کامی افندی بو غزلی اتحاف رکاب همایون ایدرك ایکی یوز فلوری جائزه المسه ایدی [غزل]

نوبهار اولدی براغاز ایتدی بلبلر ینه — صالدی کلبانك غراة افاقه غلغلر ینه
جیسه ازهاره مکر یوقدر وارکیم باغده — صاقونوب خنجر سپر بردوشده کللر ینه :
شاه کل اوکنه دو تمسه باغده ابر بهار — بقلدوسه سرو سهی قولدکبی قوللر ینه
صحن کلشنده قوروب بیراوتاغی لاله‌لر — باشنه اوطاغلر طاقندی سنبلر ینه :
بزمگاه رزمده کامی صفالر ایتمکه — وقتیدر خوبه عدو ده ایچیه ملللر ینه

[مفردات]

جمال ایت بقاکی کل کبی عشاقه سینه آچ — کل نجیسه ایله قولده شاهم خزینه آچ
جمال آینی آینه ده کورنجه حبیب — اوزینه عاشق اولوب عاشقینه اولدی رقیب
الر کفنده کی برایکی بول زار اولوب — حرص آتشینه بوزیکی قزدیرم دف کبی
اسیر بنده زلفینه نگار دلستانم بن — ایکی زنجیر ایله بغلو یا برشیر ژیانم بن

کامی ابن کلشنی شیخ ابراهیم حجی حلاج محله سندندر . روضة العلما و مشایخده سلطان احمد خان ثالث عصری علماسی حده سنده ترجمه‌سی مذکوردر . بو اشعار محصول طبع دربارلریدر [غزل]

کوز کز دیریبور حیده او شهباز ملاحت — مرغ دل آواره فز الله امانت
کل داغدر کوریجك خاطرمی یاب — اولسون بوقدر سوخته‌یه برده عمارت
یوز قاره لکی اولدی سیه سرلکی انجام — زاهد نه بولباشکده سودای ریاست
تیر مژه و غمزه که وقف اولدی درونم — ایتسك نوله برکزده نگاهیله نظارت
رخسار ایله ابروسی خیالی بزه کافی — خورشید و هلال فلك اولمز بزه حاجت
دنیاده مجازاتی شمع ایلدی روشن — ایتمسه اکا ده سونسه پروانه سرایت
اولدك بنه برظالم و بیداده کرفتار — حقده اوله کامی سکا امداد و عنایت

[غزل]

اولمه رحم دست قضاده امید امان — زخم آشکاره تیر نهانه درکمینه کمان
لعل لبکده ظاهر اولوب نودمیده خط — جانا خجسته باد نکیبه زمینه زمان
باشکیوه ایتمه وعده تشریفکه دروغ — ای جور پیشه اولدی دروغ همینه بیان

برکز تبسمانه نگاه ایتسه اول طبیب — اوردمسه اولوردی زخمه کل مرهمینه همانه
اکسك دکل رقیب جو دار تمانیه : — اولسون کرکسه دلبر در تمیمه تمان
غم الفت اولدی دل اوقدر باغ عالمك — کورسه اولوردی خنده ایده خرامیه امان
شعرك موشح ایله حسنا یعلم کامیا — استرادای تازه وهم نو زمینه زمان
محمور اولورمی کوی خرابات کامیا — قورمی جرعه سنده عیسه ایده جك کلزمینه زمان

[غزل]

کلشنده زخم ایدیجك بلبل شیدا — کل دازه سه آلدی الم غنچه رعنا
کور غنچه یی کیم برك کلی ایلدی روبوسه — کلزاری ال التنده ایدر شمدی تماشا
الدقده اله شاه کلك کوکلی آچلدی — حقا که عجب دلخوشه غنچه فرحزا :
دستار ظریفانه سنی صاریور ایچوندر — کل آینه سه آلسه الر غنچه زیبا
اول نخل که غنچه‌لر اولسون قوجاقلی — دکمز ده دکلدر نظر نرکسی شهلا
بیشنده اولعلیه طبعم مانده کامی — حضر اولدیغنه غنچه‌یه شاهدمی دکل یا

[غزل]

عجب انجم شمار حسرت تونیر ایدر مهتاب — که هر مجنونه بر التونده زنجیر ایدر مهتاب
بوبازار ایچره اولمازه جوهریه مشتری شمس — که بی پروا قمر طرح ایلیوب اکسیر ایدر مهتاب
او ماهك نودمیده خط زردی صورتنه هرشب — دوچشم عاشقه شبکیره خوشه تصویر اسه مهتاب
دکلدر هاله جزفسه دازه ایدر برنجاف — بنه بر آفتابی وار ایسه تسخیر ایدر مهتاب
خط زرد دورا سیرینه استرسك اگر کامی — آنی برك که هر شیئه کوزل تحریر ایدر مهتاب

[مفردات]

اولمسونمی لعلکه یاقوت احمر تشنه لب — ساکر ای کافر نیجه دوزخده اخکر تشنه لب
ابروانك کرچه نظم حسنه مطلع کوسترر — عاقبت برکوبه خط لعلکده مقطع کوسترر
قانونه بزمی قوردی فلك رشته رشته در — سنطور بربطکده قوبوغی کرشته در
آسیاب کوینوب صانمه که کندی اوکنور — دطنه بادا یه بجك طاشر ایله دوکنور
تریاکی صاغمانه بو وضعی کوزل جشار : — تنلحچه برده الده غاسه آثار طوتار

کامی یحیی بك محله سنده حافظ محمد شریف افندیدر . ارباب حرفده اولوب جاناسکی جامع شریف قربنده واقع دکانده قطایفجیلك ایله استحصال امر معیشت ایلمکده در بو غزل انکدر [غزل]

امر کن له مظهر قدرتمادر کائنات — حکمت یزدانه باعث حیرتمادر کائنات
جوش کلدی بادهٔ حبیله دریای عدم : — صاچدی در و کوهری شوکتمادر کائنات
باعث ایجاد اکوان بر تجلی نشئه‌سی — صنع حقله ذره کثرتمادر کائنات
اهل عشق عبرت کوزیله سیر ایدر آثاردیتی — نیجه الوان کوسترر عبرتمادر کائنات
ثروت و سامانه الدانمه دهرك کامیا — برخیالدر صورتا صفوتمادر کائنات

کریمی عصر سلیمان خانی شعراسندندر . بو بیت ادرنه حقنده سویلمه اولدیغی شهرانکیزندندر [بیت]

شیوه و حالتده کرکدر کوزلرنده دلبران : — قاره‌لك ویرسك بولنور کله مسمارده :

کسبی نامی محمددر . شاهدی مرحومك احفادندندر . زمرهٔ سپاهك اعیانندن و دیوانه کتابت اشراقنده اولدقده بشقه برچوق مناصب دخی ضبط ایتمسه بربیر روشنه خمیر ایدی . تاریخ کوبلاده ماهر امثالی نادر طلیق اللسان برشاعر صاحب دیواندر . تاریخلرینك کرتنه مبنی آنلری بشقه و قصائد وغزلیاتنی بشقه بردیوان اولمه اوزره ترتیب ایتمشدر . بو اشعار آثار کفتارندندر [غزل]

دلخسته‌یه آب لب دلبر بره بردر — خمیازه‌یه ده شربت شکر بره بردر
خوبه دلی آشفته‌نوله فرزه بسدر — نبضه کوره قان آلمغه نیشتر بره بردر
عشرت کیمدر داره اولوبه شورمیدلی — دفع غمه نوشه می احمر بره بردر
افسون ایله ماننده پری حیده صوائم — رام ایتمکه اول سیم تنی زر بره بردر
مغلوب هوا علتنه کسبی رقیبك — تدبیر دوا سم مکرر بره بردر

[نظم]

سر کوینه یارك باد آهم رهنمون مدر : — باقاته شمع امیدم آتشه سوزدر دومندر
شفق صاننه دوکلدی بادهٔ سی تربت آهمدن — شه عشقم فلك بزمنده جام سرنکو مندر

[نظم]

سیر دیدار یار ایده دوشده — کوییا عالم وصالده در
باغه عزم ایت هوانه کرم و نه سرد — عالمك ذوقی اعتدالده در
بو ادالر که سنده وار کسبی — طوطی سکریه مقالده در

[مفردات]

یانر کرنار تجلای وصال یاردن — دونیه موسی صفت دل رؤیت دیداردن
اوچور دوم برکبوتر شاهبازم قالدی آزاده — کوکل بر دلبر ایله جفت اولور البته‌ت طورمز
میمنت اکیده شهر دلکشادر ادرنه — طرح مطبوعی کوزل زیبا بنادر ادرنه

[فتح بغدادده بو تاریخی دیمشدر]

شهریار اهل سنت حضرت سلطان مراد — اول محب خاندان چار یار با صفا
اولکه سبعه شهر بغدادی کتور مکره اله — حرف مقدور ایلدی راه غزاده حالیا
کسبی داعی بو سرور ایله دیدی تاریخنی — جهد ایدنجه سنیان فتح اولدی برج اولیا

موصی الیه کسبی افندی اواخر عمرنده صلاح میل ایدوب ادرنه‌دن استانبوله نقل ایدن واعظ محمود افندینك اخذید اناسته طریقه و خلافت ایتمش ایدی . سنهٔ مرقومده مشار الیه محمود افندینك وقوع وفاتنده کندوسی متأثر اولمغله یوم وفاتنده الهی بنم دخی روحمی قبض ایله دیو دعا ایتمش و بحکمة الله تعالی برهفته مرورنده بیك اللی بیچ الاولنده اول دخی وفات ایتمشدر . بو مصراع وفاته تاریخدر .

مصراع اولدی کسبی افندینك مقامی جنت مأوی . (عبرتنمای دولت) نامنده برآثری اولدیغی مرویدر .

اماسیه مفتیسی ام الولد زاده دن ملازم اولوب منصبه دخول ایتمکسزین دیار عدمه عازم اولدی . عصر سلیمان خانی ده کلاء شعرادندر . بو اشعار گفتارندندر [مطلع]

خطك ایرشدی ویردی آشوب اول جمالی   گویا دیار رومی طوتدی چیقوب جلالی

[غزل]

سن بو کمال حسن ایله ملکمیسن نه سن   نوع بشرده گورمدم یوسف ملکمیسن نه سن
گوزلرم اچره اوینایان سن ایکی گوزم مدام   بیلمم ایکی گوزمده سن یوسف بیلکمیسن نه سن
قطب مدارم اوزره چویره دوندرك پیقل پیقل   ای باشم اوزره دور ایدن چرخ فلکمیسن نه سن
دنیه غمه علف کبی کل بیمه عشرت ایت دیدم   هیچ قولده قبارتدك حونی اشکمیسن نه سن
لذتی کلامك اهل مذاقه اولسن بیلور   سویله نه فضلی سوزده سن کانه نمکمیسن نه سن

مرحوم امری چلبی موصلی الیه فضلی حقنده آنك لساننده برغزل دیمشدرکه مطلعی و مقطعی بو بیتدر (نظم)

تیمور محنتم غم ایله آتم اوینادی   آهم دخانی قوریسن بکا نوله اوتاغی
فضلی لنك یاننده دوتشه عجب دکل   آهو کو ربجه در کوزلم ایتك اقصاغی

فضلی دیکر اهل حرفت زمره سندن هزارفنه برذات اولوب الننده بر صنعت قورتلمز ایدی . مناره لرده ایب اوستنه قندیل دیزمك یعنی محیا یا یموا صولی بونك ایجاد و اختراعی اولمغله اوزره مرویدر . بیك ایدی تاریخنده قندیل عمری منطفی اولدی . ابیات آتیه گفتارندندر [نظم]

شرار آهمی سنك دل دلداره دن یاقدم   چراغی سینه مه مهر رخ انوارندن یاقدم
نیجه زار اولسه اوتاری هر ساز نغم سوزك   آنی جسم زارمده اولسه اوتاره ده طاقدم
یولنده یا یمال ایتدم نقود اشکمی حیاچدم   طاغتدی انجم آسا قانی یوقسه وار دن نقدم

فطری ادرنه محکمه شرعیه سی نائبی حضر اغا محله لی الحاج شریف افندیدر . ترجمه سی علما و مشایخ روضه سنده دور عبدالعزیز خانی علماسی جرگه سنده در . روضة الخطاطینده دخی مذکور در . اشعاری تاریخنده عبارت اولوب مرادیه کوجك بازارنده کی حماری جامع حصول تاریخله بو تاریخ بونلرکدر [تاریخ]

مرقدینه انوار رحمت منور ایلیوب   جرم و تقصیرینی عفو ایده جناب مستعان
با نقط کلدی دل تاریخ فوتی فطریا   حاجی ابراهیم اغانك مسکنی اوله جنان

فوری علما و مشایخ روضه سنده عصر محمد خان رابع علماسی جرگه سنده ترجمه سی مذکور فوری محمود افندیدر . بو ایکی بیت گفتارندندر [شعر]

کلمه قوچدم اول شوخك جمالی باغنه ایردم   تناول ایلیم شفتالو سن باری نه غم یردم
نه کیم ایتدم ایتدم فوریا افسونه عشقیله   هله اول وردحسنی خارلرده کسرم آیردم

فکری حافظ ابراهیم ادهم افندیدر . کوزلجه بابا ستننددر . برالوه ادرنه محاسبه قلمنه دوام ایتدکدن صکره لوله برغوسی قضاسی و یکو کتابتنه بعده مرکز ولایت ویکو قلمنده ویکو کاتبی رفاقتنه نقیبه ایدلمسه ایسه ده زلل ایدرك عمخالجیلوه صنعتیه اشتغال ایلکده بولنمقدر . بو غزل انکدر (غزل)

صورت ظاهرده گرچه برکداسن ای کوکل   نزد حقده لیك مقبول دعاسن ای کوکل

هم توحید ایتمکه عبرتنمادر بو جهان   قدر یکی بیل سنده مرآت خداسن ای کوکل
اوسن سکز بیك عالمی هم مثل مجموعه ایلمه   جهانك آننده خلعه اولمسن برنماسن ای کوکل
سنده جمع اولمسه جهانك انفسی آفاقی بیل   عالم تحقیقه انجق رهنماسن ای کوکل
وار کوکلدن لی مع الله سرینه یول فکریا   ذات حقده عالمه عبرتنماسن ای کوکل
کلامندن اولور معلوم کیشینك کندی مقداری

فیضی دور سلیمان خان ثانی ده کلاء شعرادندر . علم ظاهر ایله اشتغال ایدرکن ترك ایدوب تصفیه قلب ایچون مصر عزیمتله سیاه بلوکه کیروب ارباب دیوانه داخل اولدی . بو ابیات گفتارندندر (مفردات)

یاپی طورقده کوردی غنچهٔ نوررسته نك   بکزینك اوحیفی بودر بلبل دلخسته نك
شمع پروانه لری صانمه که بیهوده یانار   جذبهٔ حسن دلافروزك ایله اوده یانار
کوروب عیانی شاد و خرم اولدم   که کوکده استدیکم یرده بولدم
کیجه دلدار بیدار اولمدی بر شمع یانیجه   کف پاینه یوز سوردم مراد اوزره اوپانیجه

علما روضه سنده عصر سلیمان خان ثانی علماسی جرگه سنده کی صابونی زاده حسن افندینك وفات تاریخی بونلرکدر

فیضی دیکر خلیل افندیدر . بیك ایکی یوز سکز تاریخنده ادرنه ده یازده ساحهٔ وجود اولوب ایکی یوز قرق سکز سنه سی درسعادته عزیمتله برالوه عهده سنه خواجه لق رتبهٔ معتبره سی بالتوجیه بالوه اماتنی و بعده ترسانهٔ عامره داخلنده واقع سرکی اماتنی خدمتلرنده استخدام اولنمقده ومؤخرا برمدت دخی قرانتینه خدمتیله طربزون وازمیر وطرابلس غرب طرفلرنده گذارنده شهور و اعوام اولمقده ایکن صکره ایکی یوز التمش بدی سنه سی قلعهٔ سلطانیه قرانتینه سی خدمتنه مأمور تعیین قلنمش و بیك اوچ یوز التی سنه سنده اوراده ارتحال دار بقا ایتمشدر بو غزل گفتارندن نمونه در [غزل]

بو دمده کوکل وصلکه لایقدر افندم   اغیارده یوقه شمدی ارالقدر افندم
بوسی لب رخصتی ویر چشم غزودن   هست اولسه بری برلیسی آیقدر افندم
گوردم آ کوزم نوری نیجه دلبری اما   حسن روشنك جمله نه فائقدر افندم
باده آتشه رویکده اولسه عنبر خال   بر کبی اوده اودلره یانقدر افندم
بر دار ایسه مقصودك اکر فیضی زاری   منصور دلم زلفکه لایقدر افندم

[حرف القاف]

قادری دفتردار عیسی فقیه نامنده برذاتك فرزند فضیلتمندیدر . پدری ادرنه ده قاضی دخی اولمیغندن روضة القضاتنده ترجمه سی مذکوردر . بابا فجانوسی محله سنده مندرس برجامعی واردر . صاحب ترجمه ادرنه ده مدرسی ایکن اواخر دور سلطان بایزید خانی ده ارتحال دار عقبی ایدی . بکر فکره و خیاله خاصه قادر نظیری نادر شعرا ایدی . بو اشعار گفتارندندر [غزل]

فنجانه اول سیم تنم ناز ایله کیبسه قره لر   صانورم ابرسیه یوزینی ماهك قره لر
دلبرك خال و خطی ادیجوده دکسه کوزیمه   کورورم اول کیجه دوشده سراسر قره لر
دل مجروحمی قورقتمو ایچون اول قشی یا   مژه اوقلری ایله هردم اورر یا یقره لر

ناز حناسی ایله دستنی رنکین ایدر   خونیز قامهٔ ناحوه نه ایچون ال قره لر
قادری عارضی یاره ایروب اما خط یار   حناسن مصره هماه یوردیسه ایتدی قره لر

[غزل]

لیلی کبی چنده قونوب کل اوتاغنه   مجنون یورکی کبی یانار لاله داغنه
هنکامهٔ کبر اولوبسه حراجی عجب دکل   کیم نیجه بیهوانی بصربر ایاغنه
دل طفلی کوزلرمه دوشوب بر اشکم   اوکرندی جوده یوزملی ایکی قیاغنه
پروانه لر نه کیوب انوار حسنکی   درویشلر کبی طولیور لر چراغنه
کوبکده قادری کی رقیب ایله دیر کوره   بلبل چمنده همنفسی اولورمی زاغنه

[غزل]

اولمسون دیرسك کاهرم غم دورزمانه   کلشنه ایچره دائما نوش ایت شراب ارغوانه
زاهدا دیرسك که کیر مز جنتی قانه ایلیمه   یانیجه طوتمسه یوزینده چشم خونریزی مکانه
آحیلی شول کفر زلفك کعبه یوزنده صلیب   اولدی مؤمنلر پریشان اولوبن دونه کونه خفانه
زلف کافرکیشك ای جان شویله ظالم اولدی کیم   کور دیکنجه بند ایدر مؤمنلری وی رمز امان
ای کمان ابروحنك اوردقچه غمزه ن بغرمه   قادرینك کوزلری جامی اولور طوپطولو قانه

[قادرینك سلطان بایزید ثانی یه منظوم عرضحالی]

ای شهنشه که آستاننده   جمله مشکلات اولور منحل
عدل و دادك احاطه ایتمشدر   ربع مسکونی ای شه اعدل
نه روادر که دور عدلکده   ایده مظلوم ظالم ایله جدل
مانع وصل شمع اولوب فقاعه   پر پروانه یی ایره ده خلل

قبایی قول چنسندن اولوب علی پاشا چارشوسنده جام فروش اولدیغندن قبایی تخلصی ایلمش ایدی بیك اوتوز تاریخنده فوت اولدی .

قبولی خزینه دارسنان بك محله سنده رفاعی شیخی مصطفی افندیدر . مدت مدیده ادرنه محکمه سی باش کتابتی خدمتنده استخدام و طریقت علیهٔ رفاعیه مشایخندن علما و مشایخ روضه سنده سلطان عبد الحمید خان اول دوری مشایخندن شیخ ابراهیم الاجل بن علی یازیجی نام ذاتدن اخذ ید انابته نائل مرام اولدقدن صکره شیخ مشار الیهك ارتحالنه مبنی جسر ارکنه قصبه سنده خلیفه الکلاری اولان مفتی زاده سعد الدین افندیدن تکمیل طریقته نائل رتبهٔ اجازت اولمش و ادرنه ده سکناسنه مخصوص اولان خانه سنه بر سماعخانه علاوه و انشا ایله خانقاهه تحویل ایدرك اجرای آیین رفاعی ایلمکده اولدیغی حالده بیك ایکی یوز قرق درت تاریخنده عازم خانقاه عقبی اولمغله مذکور خانقاه ساحه سنده مدفون و نفسه سنك مزاری صدقی افندینك دیدیکی بو تاریخ موزوندر [تاریخ]

حضرت قطب الزمانی شیخ قبولی مصطفی   عالم عقبایه عزم ایتدی بولوب قرب خدا

حقه ارشاد ایلدی عصرنده نیجه منکری   چونکه شوری معنوی ارشاد ایدر صبح و مسا
نه خلق امداد ایدوب صدقی دیدی تاریخ تام   عارفانك کعبه سیدر بو مقام بی ریا

آثار علمیه لرندن موصلة الهدایه و کنز الاسرار نامنده رساله لری و مشکلکشا عنوانلی برفارسی لغتی و مرتب دیوان اشعاری واردر . مشار الیه مجرد خط دستی اولمق اوزره صغیر و کبیر ایکی یوز یتمش اوچ جلد کتب نفیسه تحریر ایدوب خانقاهنده برکتبخانه احداث ایتمش و بو کتابلر عدادنده عارف بالله اسمعیل حقی حضرتلرینك درت جلد مرتب روح البیان عنوانلی تفسیر شریفی دخی داخل بولنمش ایسه ده بیك ایکی یوز طقسان بش سنه سی اسقیط سنده یالکز تفسیر شریف محافظه ایدیله بیلوب کتب متباقیه کاملا ضایع اولمشدر . بو اشعار گفتارندندر [غزل]

بغریمی بنم غمزهٔ یار ایلدی بر باد   خونم آقیدوب ایتدی بکا جور ره بیداد
سودکجه آنی بنده سن بغض ایدر اول یار   عاشقلغی صاندی که بنی ایلدم ایجاد
یا رب عجب اول دیده سی فتانك الندن   حالم کیمه عرض ایلیه یم یا کیمه فریاد
سویلمی که وصلیله ایدوب شاد اوله اغیار   افتاده لرك فرقت ادرینه یانه ناشاد
کونلك بو زینه کاه قبولینك افندم   کاهی ده نولور وصلك ایله ایلسك امداد

[غزل]

مطرب اسا خوش نوالرکلده یوقه بلبلده وار   رسم جانانم صدالر کلده یوقه بلبلده وار
کلده کوناکون زینتله لطافت وار ایسه   جان بخش ایتمك صفالر کلده یوقه بلبلده وار
هر سحر شوقده صبا ایله ایدر کل خرام   فرقته حقه رجالر کلده یوقه بلبلده وار
کل رخ شیرینده مسکه طوتسه ده خسروکبی   شول لوندانه ادالر کلده یوقه بلبلده وار
ای قبولی کلده وارسه بوی دلبردن اثر   یارینه هردم وفالر کلده یوقه بلبلده وار

قدسی شهاب الدین پاشا قرب الاسته محله سنده حسن افندیدر . قریه ابادلی سنان اغانامنده بر ذاتك فرزند دراپتمندی اولوب ادرنه ده طوغمشدر . موما الیه اوائل حالنده ادرنه ده بان بازارنده بر دکان کشاد ایله اخذ و اعطا ایله اشتغال ایدوب اوجه ده سویلدیکی اشعاری محنتی مخلصی ویرمش وبعده خالدی شیخی حاجی عصمت افندی نام ذاته بالانتساب شیخك تنسیبیله قدسی تخلصی ایلمش و طریقنده شیخ اولمشدر . موما الیه حرف امی اولوب انجق سویلدیکنی و ایشتدیکنی بر دها اونتمیان قوهٔ حافظه اصحابندن ایدی . استبول زماننده درسعادته نقل ایله بردها عودت ایتمیوب بیك اوچ یوز درت سنه سی صفرینك درنجی بازار کونی قوجه مصطفی پاشاده کائن خانه سنده وفات ایتمکله جوار شیخ بازارنده دار المثنوی قارشوسنده شیخ عصمت افندی درکاهنده دفن اولنمشدر محنتی مخلصیله سویلمش اولدیغی اشعاردن بو ابیات نمونه در [مفردات]

شعرمی تنظیر ایدنلر گیتدی عقبا قیدینه   محنتی سوز سویلمك حقنده هدایتدر بکا
چرخ گردونك نیجه قانونه اولدم هجر یه چکوب   نای کبی بغری دلکدر محنتی بیچاره نك

قدسی مخلصیله سویلدیکی اشعاردندر [شعر]

ایدرك الفیه درت سنه سنده ازمیر منولسی اولوب بعده درسعادته بالعزیمه مکتوبی مالیه خلفاسی صنفنه دخالت ایلمسه وسکسان ایکی سنه سنده بنغازی محاسبه جیلکنه تعیینه واوچ سنه صکره مه للو سنجاغی محاسبه جیلکنه تحویل ایله اون سنه مقدمی دوام ایدرك طقسان بش سنه سنده طرابلس غرب دفتردارلغنه و طقسان یدی سنه سنده حجاز دفتردارلغنه تحویل ایلمسه البس وده ایکی سنه مرورنده بالاستعفا درسعادته کلدرك اوچ یوز سنه سنده قونیه مالیه مفتشلکنه وبر سنه صکره بتلیس دفتردارلغنه تعیینه واوچ سنه مرورنده استعفا ایدرك درسعادته بالورود آخور قپوجوارنده واقع قونا غنده بیك اوچ یوز درت سنه سی ایلولنده وفات ایتمکله مرکزافندی ده شرف قبونده کی بنجره نك اوجیجی مقبره سنه دفن اولندیغی اکلاشلمشدر . بوغزل اشعارندن نمونه در

[غزل]

کوکل میل ایلدی شمدی ینه بر تازه جانانه ∴ ملاحت مملکتك سلطانیدر اول چشم مستانه
آچیلور نازایله رویندن کلدر خنده ایتدکجه ∴ اولور بلبل کبی افتاده راهب مست و حیرانه
زلیخای زماندر بر نشانه قالمسه بو عالمده ∴ آنکچون ایدرم جانم فدا اول جان درمانه
پریشان زلفنی کوردم کورلمه یك پریشانم ∴ طاغدی عقل وفکرم باشلادم فریاد وافغانه
یانوب مجنون دیسه سودای عشقده شمع بجك فاتح ∴ جمال شمع یاره اولمده بیچاره پروانه

فانی عصر سلطان خانی شعراسندندر . کندوسی بر پیر فانی وصحاخلقه تعیینه ایتمکله کوشه قناعتك سلطانی ایدی . بوابیات آثارندن نمونه در

[غزلدن مفرد]

دور لعلکده سنك میخواره بربر برحباب ∴ باشه آچیور بالمه ایاغه آوآره بربر برحباب
رخت وبخته صوبه صالمسه باده دریسه وارلی ∴ بی دل وبی خانمان بیچاره بربر برحباب

فانی دیکر عطاردر . عصر سلطان مرادخان ثالث شعراسندندر . اکری فاتحی سلطان محمدخان حضرتری اکری سفرینه متوجهاً ادرنه یه تشریف همایونلری وقوعنده بر قصیده تقدیم ایدوب جائزه المش ایدی . لقمان حکیم وصایاسنی فارسیدن ترکی یه ترجمه ایتمشدر . بوبیت آندندر

[بیت]

اوغرام جبر کرینه ای پسر ∴ آت ایله کچمکدن آنی قیل حذر

برده لغز رساله سی واردر . بیت اوچ تاریخنده نظم ایتمشدر . بولغز آندندر [لغز]

نه در اول حقه کیم یاقوت بکزر ∴ ایچی بر در مکنوندر صدر
قپانمه رجبال اولور کوز کره ∴ آچلمه دوکیلور قند مکرر

[جواب لغز]

لب دلبردر آنی بیلسه اما ∴ دیمه نادان اغزکده چیقرما

فائضه علما ومشایخ روحنه سنده عصر سلطان احمدخان ثالث علماسی حره سنده ترجمه سی مسوده بورکجی زاده مصطفی فائضه افندیدر . وقایع الفضلاده وسنك مزارنده فائضه مخلصیله ونیازی تذکره سنده بورکجی زاده ادرنه لی مصطفی فیضی چلبی نامیله مضبوط اولوب علم عربیده وخط نسخده کمال مرتبه کیه صاحب ایدی دیو مذکوردر . انجق بعض مجموعه لرده دخی فیضی مخلصیله اشعاری کورلدیکندن ایکی مخلصی استعمال ایده بکی اکلاشلمشدر . بواشعار فائضه مخلصیله اولوب کفتارندندر [غزل]

بکا یارب فنا میخانه سنده دائم مقام ایله ∴ اولوریسم روحمك منزلکهی قندیل جام ایله

نه رفقتدر کورمدم روزکار ایله اوده کوریلك ∴ دلدن خال اوزره پیستان لمه غباره احترام ایله
نهال سروکلشن قنده قالور باغبانه کورسون ∴ نه وار ای نخل کلزار لطافت برخرام ایله
کوکل کرداب غمده قالدی ای موج صبا برده ∴ وارسك ساحلده یاری یارانه سلام ایله
کل اولدی فائضه زاری ده برچیه جیبه کوستر ∴ بلا غنچه یابنك برموجد کاریله تمام ایله

[غزل]

تشریف ایله خانه می رشك ارم ایله ∴ اغلاتمه بنی ایکی کوزم کل کرم ایله
وعد ایلدی اولیدی مکه یا به کلمجاك عید ∴ یارب سنه اوم چاره لی ثابت قدم ایله
بر خوشجه حساب ایلیه لم در دمز ای دل ∴ بو درهم اشکم دوکه یم سن رقم ایله
دکمز که برجیه چکمکه برلحظه بو عالم ∴ برحال ایله نیدسك ایدوب دفع غم ایله
خانومه بدغنده ینه نقشه دراز اول ∴ ای خامه خوش لهجه فائضه نغم ایله

[غزل]

کرچه دل دوشمه یاتور چاه زنخدانندهدر ∴ دستمز اما سر زلف پریشانندهدر
اولدو رسه دست حسرتله بنی اول بی وفا ∴ عرصه محشرده دودستم کریبانندهدر
کرچه خوف خنجری مانع میانه قوچمغه ∴ دیرمك اللهك کوکل دولت قضایانندهدر
مه روی دلربا مجلس رونق ویرن ∴ یوخسه نه میده صفا نه جام رخشانندهدر
شادکامسه واراسه فائضه دل تأثیر شوقه ∴ نازایله یارك نکاه چشم فتانندهدر

[غزل]

اولماسه اکرمست می ناب محبت ∴ چاك ایتمز ایدی سینه سی ارباب محبت
دریا دل اولسونده ارا کوهر عشقی ∴ هر دلده بولنمز در نایاب محبت
دلبرده وفا دلده صفا بخت مساعد ∴ جمع اولدی ینه برده اسباب محبت
ابرولری سوداسی ضعیف ایتدی وجودم ∴ کار ایتدی دله تیغ سیه تاب محبت
ازاره لکه درد وغم عشقی ویرمی ∴ فائضه نه قدر اولسه ده بیتاب محبت

[شعر]

ساقی مروت ایت بکا لبریز جام ویر ∴ اکسکلکیمه قالمبنمسه تمام ویر
بزم چمنده ساغر کلفامی صوبه بزه ∴ ساقی برافجه ساغری الده مدام ویر
ای شوخ بی وفا نه واراانصافه قائل اول ∴ کورد کچه خاطرم الم آل برسلام ویر

[شعر]

فانه ایلمه ده اول کوزی خونی حذر ایتمز ∴ بیك کشته یاتور رهکذرنده نظر ایتمز
ایشدرکچیور سینه مزه ناوك غمزه ك ∴ کیم تیر قضا ایتسه دخی اول قدر ایتمز
جانه ایله خریدار متاع غم عشق اول ∴ برخانده ایتمزسه ده فائضه ضرر ایتمز

[شعر]

بن فتح ایدرم واراسه کر مشکل عشقی ∴ اول فنده مذکور مدیکم باب می قالدی
بیلمم که کیمه عرضه ایده یم درد دروغم ∴ راز دلی کشف ایده جك احباب می قالدی

[شعر]

نام ونشانی یوقدر نیجه دمدر ینه دلك ∴ ای آه یوقله زلف دلارا ده اولمسون
بیر مثال جوهر فرده دهان یار ∴ سویلك حکیمه یوقدر ده غوغاده اولمسون

[بیت]

ابرشوز اولدی کوشته آه وفغانمز ∴ اول نخل ناز واراسه آرتوردی خامتی

ادرنه لی بورکجی زاده فیضی مخلصیله کوریلن اشعارندندر [غزل]

عرقی کل یوزنده جانانك ∴ آب رویی در کلستانك
قومادی جان کیرك بندی ∴ ای چشم زلف عنبر افشانك
لبنی اوپدك اول دلارانك ∴ آچیدی ای قدح سنك جانك
اوپکنوسه دهانك غنچه ∴ ویره عمریه هوایه باد آنك
پادشاه جهان اولوردی اکر ∴ اولسه فیضی قیوکده دربانك

[غزل]

دل بی عشق شاهم ملکه بکزر کیم ملکسزدر ∴ غم بربوره برخدمت در کیم دوشلکسزدر
لبك حکاك الی طوقونمدیر لعل درخشاندر ∴ مصفا دیشلرك شول دره بکزر کیم دلکسزدر
کلامی شعبه لندرمه اوزاتمه کل مقامانی ∴ کوکل اوازه حسنی اوشوخك بو سلکسزدر
سرای شعری غزل جمله درمچاتمدر اما ∴ بنم بنیاد ابیات فرحبخشم هلکسزدر
هان بر تیغ جوهرداره بکزر نکته فیضی ∴ تبردر طعنه دشمنه کرچه کیم اماجلکسزدر

فتوحی عبدالعزیز افندیدر . طربون خضای سالك وحسن خط مالك وترکی نظمه قادر برشاعر ماهردر هنوز نورسی نهال ایکن تحصیل معارف ایلمش ایدی . انیس المسامرین خطبجه بیك اللی بر رمضانده یکرمی بشنده ادرنه ده وفات ایلدی . وقایع الفضلاده صفایی تذکره سنده تاریخ وفاتی بیك اللی درت یازلمشدر بواشعار کفتار درربارندندر

[شعر]

بزهرمیان دردکشانه مجبنز ∴ الفت کننده کانه حریفانه محتنز
سرمنزل وصاله قدم باصدده دریغ ∴ کمکشتکانه وادی رهوهم فرقتز

[شعر]

دل صدپاره مه زخمی او زیبا خنجر آچمشدر ∴ اودرجاهبقرانلر نیجه یوبد کشور آچمشدر
میانه ابروانکده اوخال عنبرینه جانا ∴ حنا سه بهادر اوچیغه بال ویر آچمشدر

[بیت]

هرکز نشد زخم خدنك تو دل تهی ∴ ان المحب لیس بلایاه تنتهی

فدایی نامی علی بالیدر . زماننده خوش نفس وخوب صورت برجوان رعنا اولوب سلطان سلیم ثانی

شهزاده ایکن آستاننده سپاهی نامدار وحافظ سخن کذار ایدی . انیس المسامرین خطبجه طقوز یوز التمش طقوز وزبدة الاشعار بیانجه بیك اون تاریخنده فدای جان ایلدی . بواشعار جمله کفتارندندر

[مفردات]

کرچه کیم بغرمه تیغ غم فرقت کچدی ∴ خنجر هجری دل وجانمه قت قت کچدی
قنی آچیمه بو یامسه دستمه اولیوب جانانك ∴ ال ایچنده قزل چیقدی بنه حنانك

فراغی محمد چلبیدر . ادرنه لیدر . یکیچری اولوب بروسه ده ساکن ایدی . بیك اون درتده وفات ایلدی . بوابیات کفتار درربارندندر

[شعر]

دی مرغان برلرستان سیفداسه اولم کلوب ∴ کلستان اوقورز بر درس عشق جوانیدر
چنارك حسرت فرقله چیقدی جانه مجوری ∴ دکلدر فاخته اوچوب کیدن روح روانیدر

[مفردات]

بلك قوجمشد اوچمشد رفع زیباکی وارمشد ∴ نهال کلشنی المشداننده کل قوپارمشد
بوزیمه باقمز نه بیلسون یار کریان اولدیغم ∴ خاطرم صورمز سنده اکلر پریشان اولدیغم
چینه سحر بر نغمه دلکسه ایشتدم آبدن ∴ دکله مشدر علم ادواری مکر دولابدن

فریدی اسکوبیدر . فراجی حمام دیمکله معروفدر . ادرنه ده دارالحدیث متولیسی ایکن دور سلطان سلیم خانی ده وفات ایلدی . بوابیات کفتار درربارندندر [مفردات]

بلبل بو دکلو نالم می آیه ردی کل اولمسه ∴ کل نازی کیمه ایدرایدی بلبل اولمسه
دور لعلکده کرانسی دالالندی غایت کوردی شاف ∴ سور دیروب آنی حصار جبینه دال باصدی آیوه

فزایی نامی درویش محمددر . ارباب حرفدن رشته فروشدر . عصرك شعراسندن ادرنه ظرفاسنده افرانی میاننده معقول ومقبولدر . کذا فی تذکرة صفایی وسالم بواشعار کفتارندندر [غزل تمام]

دلی مجنون وسرکردان ایدن دشت محبتدر ∴ سراسر آتش عشقیله سینم داغ محنتدر
سزا درکلشن کوینده نرکسی دیده بان اولسه ∴ اکرچه مستدر اماکه براهل بصیرتدر
سیه رولر حریم کلشن فردوسه کیرمزلر ∴ نه وجهیله سنك حال عذارك اهل جنتدر
مجانز اکلا نموبه شعرك فزایی بیسه کامله ∴ غرضه ارباب دل یارانه برعرصه محبتدر

[شعر]

قصدك شرح یتربودل ناتوانه ∴ باقه طیانمزی تیغ غمك استخوانه
عزم ایلدم فزایی ره یاره دوبه کیجه ∴ سایهم اوماهنابی کوردب دوشری یانمه

[شعر]

ای خفته دیده دیده کشا اول علی الصبح ∴ فکر حقیقت ایله سکا صحبتالدیر
کوسه ایدیکچه نفرهٔ اته اکبری ∴ الحمد بودرکه آدمه چوقده حالتالدیر

بیك یوز اللی بر سنه سنده وفات ایتدیکی سجل عثمانی ده مذکوردر .

فضلی لنك فضل الله افندیدر . اکثر علومده اکاه ایسه ده طربون علمده پك چوقده شدید جکد که صکره

قلعه ده مدت مدیده مسند نشین حکومت اولان مرحوم جلبی افندی حقنده بوکونه لطیفه پرداز اولور ایدی [بیت]

قدرکی علمی افندی جمله یاران بیلسه نه … سزکیلر ده کلمز ایدی قهوه جقد کلسنه

علمی نامی محمددر. قاموس الاعلام بیانجه ادرنه لیدر. رمزی زاده دیمکله شهرتی واردر.
ادرنه ده مدرس ایدی. شو بیت انکدر. [بیت]

مشکلنه حل ایده مز کمسه کتاب عشقک … واعظ شهر دم اورسه قوتیه سویدر

حدائق الحقایق فی تکملة الشقایقده موسی الیهک ادرنه لی اولدیغی داخل حراجت الجیوب ادرنه سلیمیه سنده مدرس اولدیغی تصریح و سلطان محمد خان ثالث علماسی جرکه سنه بو محمد ترجمه سی تحریر ایلمشدر.
علمی محمد بن الشیخ خلیل (بن الشیخ حسن بن الشیخ محمد) طریقت علیه نقشبندیه مشایخنده عرب زاده دیمکله معروف الشیخ خواجه محمد افندیدر (الشیخ ابو عبد الله سید محمد النقشبندی السمرقندی دن اخذ بیعت ایلمشدر.)
ایکی یوز التمش بش تاریخنده وفات ایتمکله نقشیه اغا محله سنده جیجکلی مکتب زقاغنده واقع نقشی درکاه شریفی خطیره سنده مسبوق الترجمه ساغری مرحومک قبری اتصالنده مدفوندر. سجل عثمانی موسی الیهی بشکطاشده مدفون دیو ضبط ایتمشدر. عزتی تاریخی بیانجه قدوة السالکین الشیخ مصطفی افندی رضا: الدین نقشبندی بشکطاشی بو ذاتک خلفاسندندر. اشعارندن قصیده وغزل کبی آثارینه دسترس اولنه مامشدر. مرادیه کوجک بازارنده بوستانجی باشی اسماعیل اغانک جامع شریفی قپوسنده کی تاریخ بونکدر. مقطعی بودر. [تاریخ]

فضیلتیاب اولوب علمی خداده … دیدی تاریخنی (لی فضل باری)

ادرنه ده دفین خاک عطرناک اولان اولیاء الله کرامدن بعضیلرینک اسامیسنی ناطق اولوب مراقد الاولیا روضه سنده عیناً مندرج بولنان منظومه دخی بونکدر. مطلعی بودر [بیت]

ادرنه شهرینی بونجه اولیا … جای ایده دیدم ما تقدم علمیا

علی افندی قضاة روضه سنده (٤٢) نومروده ترجمه سی مذکور قنالی زاده علی افندی حفیدیدر.
بو اشعار کفتار دربارلرندندر. [غزل]

جمالک ماهی کرچه کوز کبی هر یرده لامعدر … طلوع ایتمز بنم ویرانه مه برلحظه طالعدر
بنم زهد و صلاح و توبه و توفیقم بردم … دهان و قامت و ابرو و چشم یار مانعدر
دمادم قتل عشاقه ایتکه تیرکه قرکانک … بریسی حجت نافذ بریسی نص قاطعدر.
ایرشمز آستانینه شرار آتش آهم. … دریغا اهل عشقک کوکب اقبالی راجعدر.
علینک غیری خوب عشقی واقع اولدی دیرلر … حبیبم سودیکم عمری اینانمه غیر واقعدر.

[مفردات]

قد طوبا سنک افتاده سیدر حور و ملک … سن دخی ای کوکل افتاده ایسک طوبی لک
صبره قادر عاشق بی ناز دلبر کورمدم … آه عاشقه اولمدم بن آه دلبر کورمدم
لاله کونه اطلسی کیوب عشاقی ایدرسه هلاک … قرمزی قزاجه کیرک قانه الور قانه اوسته
هر نه حکم ایتسه کوزلک قتل دل احبابده … کمسه طمنز نیلسونده ابروسی محرابده
اکر سنده بیلورز خطی کلمه محبوبک … عارف اولان کستی آردنده اوقور مکتوبی

اکرچه خانه پرنقشدر سرای جهان … ولی کتابه لری کل من علیها فان
زمینه محل بعد و زمانه مدار عنا … بودر سرای جهانک نقشنه زمین و زمان
هر تیر غمزه کیم قاشک آتنه کمانه اولوب … قالدی دل شکسته ده خاطر نشانه اولوب
مدام بیت قوجولوکیله اوشوخ سوزی اولور … نیته که شمعی قوسلک قوینه مدیح اولور

علی (بختی) موالی کرامدن روضة الخطاطینده مسبوق الذکر جانبازاده عثمان افندینک فرزند هنرمندیدر. تعلیق خطاطی اولدیغندن بونک نامی دخی روضة الخطاطینده مذکوردر. سالم افندی تذکره سنده ظرفای دقتمزدن تعلیق خط واملا و مسوده سی بی نظیر معرفتلو برشاعر پاکیزه تعبیردر دیمشدر. (نعم) بو کفتار جمله آثارندندر.

عهدی عهد بایزید خانی ده دیوان کاتبی ایمش (شاعر و) حسن خط ایله معروف اکابر اعیاندن ایدوکی حسن جلبی تذکره سنده مذکوردر بو ابیات انکدر. [مفردات]

غنچه وار ایدم سایهٔ سرو بلندم وار ایکن … کیمه قول اولدم سنک کبی افندم وار ایکن
بزه عالمده نکارک رخ زیباسی یتر … سکا ای چرخ بوری ماهکی وارکزدیر دور

عهدی دیکر یلدیرم شیخی زاده دیمکله مشهور علی افندیدر. مخلص اول علی اولوب صکره عهدی تخلص ایدیکی حسن جلبی تذکره سنده مذکوردر. عهد سلیم خان ثانی شعراسندندر. تکمیل تحصیل صکره طریق علمه سالک اولوب آخر الامر اللی اقچه ایله کینکجی مدرسه سندن معزول اولدقده تقدم اقراننه مرآت خاطری مکدر اولمغله یومیه یکرمی اقچه ایله متقاعد اولمشیدی ٩٧٥ تاریخ وفات ایدی. بو اشعار کفتارندندر. [غزل]

اولدی دل شمدی ینه برباده نک مستانه سی … کیم سراسر مست ایدر دنیایی بر پیمانه سی
بزم میده بیلمز اول آداب صحبت نیه وکون … اولمیه پیر مغانک خادم میخانه سی
کندی اوصلانمز کوکل ایچمکله عشقک شربتنه … بر جفاجو آفتک اولدی ینه پروانه سی
بز او شمع حسنه شمدی پریقانه پروانه یز … هر کیجه تا صبح انجم ماه اولور پروانه سی
اسکی هم هر آنی حالی قومز غصه یله غم … عهدیء ناشادی کورتر دکل غمخانه سی

[غزل]

کوره لی باغده بنفشه تر … سنبل خطنه آنک باشه اکر
جانی تیز ویر اوشهسوار دیو … نیزه سی طورمیوب بنی دورتر
آلدی بر نکته دلی کندی … کورمدم بویله بر دخی دلبر
آغزنه ویردی لعلنه اول دیدی تیز … دیدم ای مه جو من دوشدی شکر
قتلمه وعده ایلدی کندی … عهدیا خسته وعده سیه کوزلر

[غزل]

ویردی بو آه واشکم عالملری فساده … بو قبهٔ فلک بر ادنا حباب اوماده
کوردی هماده سرشکم غرقه ایلدی جهانی … عاجز اولوب خروری دوشدی وطن سماده

بحر فنا یوزنده بو کشتی وجودک … ملاح حرجر موت انده وه غم زواده
عمر حدوث صافیه آخر صور طیانمه … باقی خداده انجق بوقدر قدم سواده
حقنده قمو رسولک نقل ایتدیکنی خوب بیل … ویرمه (خلل) صفنده سن عهدی بو اعتقاده

[قطعه]

بنی طاشلومغه اطفال اوشور دیدالی … وار ایسه شمدی بنم دینه ده مجنونه بدل
دود آهم بنی کوینه ایلتمز اولدی … جنتهٔ قویماز ایسه کستی لی قاره عمل

[مطلع]

کر آچلدی غنچه کردی یوزینی نازدن … عرضه دیدار ایتدی یعنی بلبله آغازدن

[حرف الغین]

غالب علی افندیدر. درسعام زاده دیمکله معروفدر. علما و مشایخ روضه سنده ترجمه سی مذکور ملاطیه لی خواجه درسعام دیمکله شهیر حاجی مصطفی افندینک فرزند دراتمندی اولوب اسکفی محله سنده واقع کرمه قاسم زاویه سنده قدمزاده ساحهٔ وجود اولمشدر. کندوسی زاویهٔ مذکوره نک شیخی واقصانک(؟) کی مدرسینک مدرسیدر. بیک ایکی یوز الخمسه تاریخنده وفات ایتمکله زاویهٔ مذکوره خطیره سنده کی تربه ده دفن اولنمشدر. بو قطعه یی صاحب تبصره عاکف پاشایه نظیره اوله رق سویلمشدر. [قطعه]

اویری جام جم ال اورسه … شویله قارشمده طیانسه طورسه
خاطر چاکرینی برصورسه … اوصفا اولمدی عالمده بزه
قانغز اول ده حلیا اولسه

[قطعهٔ عاکف پاشا]

ال جامه کسیلوب دختر زه … طورمیوب مجلسی یاراتی کزه
صونه ساقی لب لعلیله مزه … بو صفا اولمدی عالمده بزه
راضی یز اولسه ده رؤیا اولسه

بو شرقی یی سلطان محمود خان ثانی حضرتلری ادرنه یه تشریفلرنده تنظیم و تقدیم ایتمشدر. [شرقی]

طلعتکله ای شه عالیجناب … ملک جان بولدی یکیدن آب وتاب
ناسی تشریفکله قیلدک کامیاب … شوکتک کورسون اوتانسون آفتاب
عالمی لطفکله مسرور ایلدک … خاطر ویرانی معمور ایلدک
سرتسر آفاقی پرنور ایلدک … شوکتک کورسون اوتانسون آفتاب
سن مجدد سن ایا شاه جهان … پرجواهر اولسه دیو کهکشان
مقدمکله پرصفا کون ومکان … شوکتک کورسون اوتانسون آفتاب
چاکرک غالب کبی لیل و نهار … بندهٔ ادعیه خوانک بیشمار
سایهٔ لطفکده اولسون پایدار … شوکتک کورسون اوتانسون آفتاب

[اشبو شرقی بو صورتله دخی کورلمشدر.]

طلعتکله ای شه عالی جناب … ملک جان بولدی یکیدن آب وتاب
ناسی تشریفکله قیلدک کامیاب … پادشاه هفت کشور مه رکاب
سن مجدد سن ایا شاه جهان … فرسه پایک اولسه دیو کهکشان
مقدمکله پرصفا کون ومکان … پادشاه هفت کشور مه رکاب
سرتسر آفاقی تنویر ایلدک … خاطر ویرانی تعمیر ایلدک
عالمی لطفکله دلسیر ایلدک … پادشاه هفت کشور مه رکاب
تخت دار آرده شه صاحب وقار … تا قیامت ایله شوکتله قرار
جان ایثار ایتسون یولکه غالب نثار … پادشاه هفت کشور مه رکاب

غریبی دور سلیم خان ماضیده کلان شعرادندر. محمود جلبی نامنده بر دفتردارک فرزند خردمندیدر کمانکشلکده خانوه الاقران شعرده عذب البیان بی بدل جوان ایدی. جانبردغزالی سفرنده عازم دار الجنان اولدی. بو اشعار آثار کفتارندندر. [غزل]

برقول اوغلی حسن بازارنده استغنا صاتار … یوسف مصری کبی کندو ولی بسی زیبا صاتار
لبلری مخمور جام عشقه یوز بیک ناز ایله … دمبدم عناب نقل و بادهٔ حمرا صاتار
اغزی کویا سربسر قند شکر دکانیدر … طاتلو دللرله لبی دل طفلنه حلوا صاتار
دل ترنج غبغب و سیب زنخدانک کوروب … نار حسرت ایچره شفتالو ویروب ایوا صاتار
دیشلرینک وصفنی دیسک غریبی تا ابد … جملهٔ آفاقه نظمک لؤلؤ لالا صاتار

[مفردات]

خلوه عالم زار زار ایلکر خفا نمدن بنم … قصهٔ فرهاد قالدی داستان نمدن بنم
ایده مز شه دولتنده کوکلمی غم آتی مات … چونکه محبت قولدی شطرنجینک لجلاجیدر

[غزل]

کچمشم عشقکده بن ناموس و عار و آردن … اومارم مشهور اولدم عالم ایچنده آردن
کوزلرم یاشی یقار آخر بو عمر و ستده آه … خبر کلمز بو جهو یولنده اوده بنیاددن
زار ایدیلک ای کوکل وار قاپوسنده ایلکل … بس نه حاصل کوره سن یانده کی فریادده
شویله عزتدر ایدر دلبر رقیب کافره … تخمی کلمشدر اول ایتک جانه سن بغداددن
کاه شادی حکم ایدر کوکلمی اوینه کاه غم … کیم یقلمه یکدر بونک کبی بنیاددن
ای غریبی سرکذشته سن دخی یازسک اکر … اونوده وار کچه لر قصه فرهاددن

[حرف الفاء]

فاتح افندی موسی الیه ادرنه مفتئی اسبقی قره جلبی مولانا احمد ذهنی افندینک فرزند کهتری وعلما و مشایخ روضه سنده مسبوق الذکر محمد راسم افندینک برادریدر. فطین افندی تذکره سی خبطجه بیک ایکی یوز قرق سکز بیک ایکی یوز قرق ایکی سنه سی خلولنده دهشیره سنده الثانه معلومات نظامسنه مذکوره ده ادرنه نک سلطان بایزید محله سنده کهواره زیب عالم وجود اولوب یکرمی ایکی یاشنه قدر علوم عربیه و فارسیه یی ادرنه ده تحصیل

ای کوکل اعیانده دولت ایچره همت قالمدی   کیمده اولمازسه کرم اهل مروت قالمدی
ای دریغا لطف واحسانك قپوسی یابیلدی   ذکری خیر اولسون دینور براهل دولت قالمدی
بر اولولر قالمسه انجق قدر دولتده اثر   بس مکارمده دخی برخوب خصلت قالمدی
آدلری خاتم سخا طوماری طی ایتدیلر   کتدی غیب اولدی کرم جود وسخاوت قالمدی
خلق عالم موذی وجبار اولوبدر شویله بیل   کتدی لطف ومرحمت قطع اولدی شفقت قالمدی
طولدی ملك عالم اشراط ساعت فتنه سی   کربلورسك ظاهر اولمادق علامت قالمدی
سر بسر دنیا یوزینی طوتدی شهرت آفتی   آه کیم برکوشه ده وحدت سلامت قالمدی

عطائی انیس المسامره یه بانجی دور ابو الفتحیه کلانده شعرادندر . مشار الیه حسن دروزایله بی نظیر جوان وصاحب علم وعرفان الجمله سرای همایون التمنی اداره ایدنجه تظلم وشکوای مشعر دریغ ردیفلی برقصیده سویلیوب خاکپای شاهانه یه تقدیم ایتمشدر که مقطعی بودر [بیت]

عدلینه حصفنور ایدی ظلم زمانه دك   شمدی عطایی یه کوجی سلطان ایدر دریغ

[بو بیت قاموس الاعلامده شووجهله در بیت]

کوچ کورك برکشی در سلطانه عرض ایدر   شمدی عطا بیمه کوچی سلطان ایدر دریغ

بو ابیات دخی آثار شعریه سندندر [مفردات]

زاهد اخلوصله کل سجده قیل اشبو صنمه   وار ریایله هوسی ایتمه طواف حرمه
زمانه غصه لری بی کرانه ایمش بیلدك   ولی دواسی می ارغوانه ایمش بیلدك
زلفك دوشورر قیل ایله سنبلی بنده   لؤلؤیی قیلور خرده ایله دیشلری بنده

کنسه قصیده سنی سلطان مراد خان ثانی نامنه اولشدبو سویلمشدر احمد پاشانك قصیده سی بونظیره در .

[عطایی]

بولدی بحر دلده مرکه عطایی نظمی زینه   عادت مشهور اولدیغی بودر پردرکسنه

[احمد پاشا]

بر غنده کوردی مرکه آتشه کوزیاشیه   بس ننده دیرسه عطایی کاولدی در پردرکسنه

لطیفی تذکره سیله کنه الاخبار ضبطنجه عطایی سلطان مراد مادحلرندندر . مولد صاحبی سیماه چلبینك برادر کهتری وحاجی عوض پاشانك مخدومیدر .

عطائی دیکر دور سلیم خان ثانی ده کلانده شعرادندر . حکیم شاه اوغلی دیمکله مشهوردر . طبیعه علم سالك ومقدار کافی بضاعه یه مالك اولدقده صکره ادرنه بیمارخانه سنده طبیب ثانی اولدیه بوحال اوزره بیمارخانه عالمده شربت وکلی نوشه ایدی . بو اشعار گفتارندندر [غزل]

دل آشفته کرر حالم نظرده   خبیر اول راتبا اول بی خبرده
بولیم جوره کله خلقه اولدی قیوکده   نه یاپیلور سویلیم نه بوده
صبا زکسی کوزینه سورمه الترز   دمادم اوغرادیغك رهکذرده
جکرسوز اولدیغی آهم بودرکیم   کلور دردیله بویانسه جکرده

بر لعلیکه جان وسرکتوردم   که بوقیمتلوکدر سیم وزرده
چو عیب اولدی هنر شمدی عطایی   دخی دم اورمغل هرکز هنرده

[ناتمام غزل]

جام اوزره هرحباب هوادن خبر ویرر   عاشقه وجودی کبی فنادن خبر ویرر
غمزه ك خدنكی تیر بلادن نشانه ویرر   قاشلك کمانی قوسی قضادن خبر ویرر
دل آستانه یاری دوشورمز دلنده آه   بیمار عشقه دار شفادن خبر ویرر
بیك جان ویرر فتاده بكا وار میدر دیمه   برجانه بولنمیمی عطادن خبر ویرر

[مفردات]

زر دچهره ایله بولور کوبکی عاشق بولیجه   بولدیرر صاحبنه کعبه لی اولنوب ادیجه
جانه چیقاركه سوكه شول لعل شکربار کلم   طویمیه جان آجی سه لذت کفتار کلم

عفتی سلطان احمدخان ثالث علماسی جه سنده مسبوق الزجه ادرنه لی مدرس ساعتی احمد افندیدر مرتب ومکمل دیوان اشعاری واردر . بو اشعار گفتار دربارندندر [ناتمام غزل]

اولمدی ای دل مساعد بخت نافیروزمز   روزمز غمله کچیردك بیلمدك نوروزمز
بزم غمده وطربا هرشب غم واندوه ایله   ناله وفریاد شبکیر اولدی سازوسوزمز
عفتی خواهشکر کام دل اولمه کیم فلك   بر مراد ایتمك دکل بیلدم دل پرسوزمز

[مفردات]

سنك رویك بنم ای ماه سیر کلستاندر   لطافت بوستاننده بویك سرو رواندر
رنکینه اولوب کیدر غزل عفتی شها   ذکر دهانك اولدلی ورد زبانمز

عضوی اسمیه لی محمد افندیدر . حصیری زاده دیمکله معروفدر . موصی الیه ادرنه مکتب اعدادی عسکریسی شاکردانندن اولدیغی حالده حسف ارقاشلرندن زجیسی سیه ایدن عدلی افندی لی بچاغله جرح ایدوب متأثراً وفات ایتمسیله [بیت]

لعلینی دیشلدکجه کوزی قانمی دوکر   البته حکم شرعی بودر قانه قان کرك

بیتی مصداقنجه حقنده حکم شرعی اجرا اولنمه سنی اوده طقوز جاغنده ایکن بیك ایکی یوز یتمش سکز سنه سنده ادرنه ده بات بازارنده واقع حوضه اوکنده اعدام اولنمشدر . بو بیت گفتارندندر [مطلع]

سیه کیسولرکده لیلة قدره اشارت وار   هلال ابرولرنده عید شوال شهادت وار

وفاته «غریب جنازه» جمله سی تاریخ واقع اولمسیه ونعشی نه مزارلقده اسمعیل اغا جامعی جهت وقربنده دفن اولنمشدر .

عفیف باوران حضرت شهریاریدن وفریقان کرامدن باب والای سرعسکری لوازمات عمومیه رئیسی احمد عفیف پاشا حضرتلریدر . ادرنه اشرافندن کر داغلی حجی شریف بك دیمکله مشتهر اولان ذاتك مخدومی معالی ملزومی اولوب ١٢٥٦ تاریخنده ادرنه ده صاریجه پاشا محله سنده قدم نهاده

ساحه وجود اولمشدر . اوشو ادرنه مکتب اعدادی عسکریسنده وبعده درسعادتده مکتب حربیه ده تحصیلی اکمال ایتدکدن صکره قطع مراتب ایدرك فریقلق رتبه رفیعه سنه بالاستحقاق نائل اولوب بنده کان حضرت شاهانه دندر . بوغزل مکتب حربیه ده تحصیلده بولندیغی اثناده سویلدیکی گفتارندندر [غزل]

کوزلرم درت آچیلور برکوزی آهو دیه رك   شانه وسه قرعه بلول ایتدم دلی کیسودیه رك
قوسی ابرولرینی سیر ایدن افتاده لر آه   تیر وسه یایده آتدی خم ابرو دیه رك
ساحر زلفی سنبل بیلور عشاقلر   کوکل الدانه کوزل دسته شبو دیه رك
یولك ای تشنه عشق ایرمدی حیوانه دریغ   صحن ظلمتده دوزسیه باچم جو دیه رك
دامنه لطفی اویارك اکرمزسه عفیف   بنده پیر مغانه اول آکا یاهو دیه رك

علمی نازك لطفی چلبی نامنده برقاضینك فرزند فضیلتمندی احمد افندیدر . دور سلیم خان ثانی ده ظهور ایدن شعرادندر . بعد تحصیل الاستعداد انیس المسامره بانجی عبد الرحمن افندیدن وریاضی تذکره سی ضبطنجه حنائی زاده علی افندیدن احراز شرف ملازمت وطریق علمیه عزیمت ایتمشیدی . بعده سالك راه قضا ومالك ازمه حکم وامضا اولمغه قریسه باف قاضیسی ایکن بجل عثمانی افاده نجه بیك سکز تاریخنده وسید رضا تذکره سی ضبطنجه بیك تاریخنده ادرنه ده فوت اولمشدر . حقنده دیلمشدر [بیت]

کرچه چوقدر ظرفا عالمده   جمله دن علمی نازك نازك

اشعاری نازکانه در . بو ابیات گفتار دربارندندر [غزل]

کل دم بکه دردلداری دولت بونده در   عزم غربتخانه عشق ایت سعادت بونده در
دلبرك وصف دهاننده اولور قیل وقال   مدح ایدرسك مومیانه ایله دقت بونده در
دوشمه یارندن جدا غربت جکرا یا عشقه   بن سنی کوردم غریب اولدم غرابت بونده در
حائل اولمزای پری سترایشه بولك اهرمه   بنده عشاقه لطف ایله لطافت بونده در
هرظریف ورنده عالم مست جام لعل یار   علمیا میخانه ده جیقمه ظرافت بونده در

[غزل]

دل کرچه دیر قیلمغه جانانه صحبت   ایلرمی کدا دکرده سلطانله صحبت
ایلترسه نوله بزمه به بنده سه اولشاه   برمور ضعیف ایتدی سلیمانله صحبت
بار ایله اولور جنت کوینده مصاحب   صوفی دیله مزحوری وغلمانله صحبت
روشن بوصفالرسوره کوبه طوغمه بیچیل   برکیجه قدر اولمه تابانله صحبت
جمع اولدی بنه غصه وغم بزم بوده   علمی ایده لم کل بردیارانله صحبت

[رباعی]

آوازه عدل وکرم ودادل ایشتدك   درکاهکه یوز سوردك ایو آدل ایشتدك
اول شاه شکایتمی واری علمی فلکدن   دون کیجه بنه ناله وفریادل ایشتدك

[قطعه]

تیغ یارك جفاسی بریوزده   زخمه ماجراسی بریوزده

نیجه یکز عذار کرمرآت   بقه آنك صفاسی بریوزده

[قطعه]

علمیا احوالی اهل دولتك   جمع مال ودل پریشان ایلمك
دللرنده سیم وزر دوشمز ولی   اللرنده کلمز احسان ایلمك

[قطعه]

رغبت اولماز جهانده طوغری هیچ   اکر بیدر دهرده آلانه بره
اوقیجی زاده کبی وجودی آتوب   جکدیر یاکجی زاده لی جبره

[قطعه]

آچیل اچیل کرجه کلشنی بهار اولسون   صالك صالك کرچه سروی بی قرار اولسون
هزار غنچه یه شبیه اکرمسه ای علمی   آنکله سویلشور بزهد بهار اولسون

[مفردات]

برکدا ایکن اولور ملك محبت شاهی   کیمکه مولا ایدینه کندوی عبد اللهی
لب دکل جام شراب دلکشادر کوردیکك   رخ دکل آئینه عالم نمادر کوردیکك
صوت مرغان نوله کوسه طوزسی کل شر   بوقدر سویده ای شاه کرك بر دکلر
دیو اغیاری نیدرسه سا کذهم یوقه دکل   حمد لله ای پری دنیاده آدم یوقه دکل
دلبرك جوری هباعیه وفادر دیرایمسه   عاشقه اولمه اوجفا بیشه یه یوزکلسه
کوینه واردم کیجه سیر ایدم جانانه یوق   استانه شویله خالی بولدم اصلا جانه یوقه
دکلمز طوطی لی لعلك شکر گفتار ایکن   کیم بقرآئینه یه عالمده رویك وار ایکن
عیدکیم قیلنور ای ساقی کتور کل جامی   بردخی کورر ایسك ایکی اولور برامی

علمی قضاتدن مفتیادی غنایی احمد چلبی زاده علی طاهر افندیدر . صفایی تذکره سنده نامی عبارت اولمه اوزره مضبوطدر . موصی الیه استانبوله کلرك تحصیل علم ومعرفتدن صکره ملازم اولعب طریق قضایه رضا دیرك اشراف قضاتدن اولمشیدی . شیخ الاسلام یحیی افندینك برادری چلبی افندینك ندیم خاصی ایدی . بیك سکسان برتاریخنده ادرنه ده وفات ایتمکله استانبول یولنده سیه جلال تربه سی قارشوسنده بغدادی شیخ حمدی افندینك مدفون اولدیغی قبرستانده مدفوندر وسنك مزاری غنایی زاده علی افندی عباره سیله منقوشدر . بو ابیات گفتارندندر [نظم]

کور اول حالی لب جانانمزده   که نیجه داغ باقدی جانمزده
اکر بردم یقینه کلسه بزه یار   عجب قالورمی ایدی یانمزده
عجب حکمتدر علمی اطبانه   قالور عاجز بزم درمانمزده

شیخ الاسلام یحیی افندینك اوچنجی دفعه صدر فتوایی تشریفلرنده بوتاریخی دیمشدر [تاریخ]

شه معدلت پیشه سلطان مراد   طریقی یه ایتدم احیا دیدی
ابد دهد دعوت لطفه التفات   بیور صدر فتوایه یحیا دیدی

برنگاه ایله ایدر عرفی جهانی ویران   نکه غمزه سی قیلدی دلی زیرا غارت

[مقلوب بحج غزل]

نوبهارک ایردی هنکام صفاسی ناکهان   ویردی هر طرف چمنه کلزار جنته نشان
نخل کل اوج کوستردی برک بارینه مکر   بر بشیل براغمه کلدی هزاره ارمغان
نازنینم سبزه زار اولسون قدومکله چمن   خنده رو یکدم آچیلسون کلدی هر کلستان
نیلسون نشو بنفشه سرزانو اولسون   سنبل زلفک خیالیله اولوبدر ناتوان
نرکسک قالدی کوزی یوللرده آچلدی شکوفه   لاله لر داغ دلین عرضه ایتمکه چیقدی همان
نه عجب رسم ایلدک زینت باغی عرفیا   آفرینه ایتدی سکا جمله سخنداندن جهان

[کذا]

آچدی نرکسی دیده سن خواب تغافلدن صبا   غنچه لر ایتدی کشاده سنبل نازک هوا
آلدی زینت قدح ساقی لاله دن اله   رند بزم عشق اولدی بلبل کبی ایتدی نوا
ای سروقد کل صالک صحن چمنده نازایله   ابردی چونکه فصل بهار و موسم عیش و صفا
آچیلور کلغنچه طبیعت کل ومدن بوکون   کلشن اولسون هر چمن شوقده نشاطکله شها
اول جمال تابناکک حفظنه مأمور اولوب   سایه صالسون اوستنه سلطان تخت زر هوا
آچسه باغ کل عجمی بویله برزینت پاک   بر فیوضات محبتله دروندن عرفیا ∴

[غزل]

کوکلم ای دلبر کوزلرده سنی حسنا بیلور   کرچه کیم خوبانر ایچنده نیجه مستثنا بیلور
حسنکی سیرایلیه آیینه انصافدن   آسمان اوزره کورنمسه برملک سیما بیلور
رخدرک آشفته ایدر بلبلی اولسه کشاد   لعل خنداننک سنک بر غنچه زیبا بیلور
اولدی دامنکیر خار عقده حسرت مدد   چکدیکم بر ذره بیلور بر ده دل شیدا بیلور
قیل عنایت دلبرا بو عاشق مستانه که   کیم سنی بو حسنه عرفی کرم فرما بیلور

[ولیه قطعه]

دولتی چرخ دنی ویرسه اولور مبتذل   دولت باقیه اما سوز ایله کیرمز اله
کلمسون ایکی جیفه دنیا دیرایسک   ایشی عزتله همان باب مولی یزده له

[غزل]

عمر نازک کویا نقش بر آب   یا بنا اولانه اساسی چون حباب
هر نفسی هنکام عیش ایله کذر   چونکه یوقدر دمدکلمی همچو خواب
بیلورز وقفیه سی آمد ورفت   بو وقف خانه یا پدی ایکی باب
شرط واقف هرکس غفلت مباش   بروبجی عالمک خواب سراب
بی بها یکتا کهرسن عرفیا   نه صدف نه کوهر روح حجاب

مجنونامه سنک ابتداسنده بو برقاچ بیت تحریر اولندی [نظم]

جناب حقه حمد و شکر بی حد   دریغا بر قولینی ایلمز رد
که عالم خوان الطافنه محتاج   کریم اللهز قویمز برینه آچ
خصوصا عشقیه سرمایه جان   آنکله قیصه آلور انسان و حیوان
قلوبک جمله سنده وار محبت   کهر کانی دردر دلدر نه صنعت
کیمی کاشنده قالدی زیر اخفا   کیمیسی اشلوبه اولدی هویدا

عزت نام نامیدری علیدر . غنچه نوشکفته وجودی ادرنه ده کشاسه بولوب داماد محمد افندی دیمکله شهرت بولمشدر . ایام سلطنت احمد خان ثالثده مرة بعد اخری هم آغوش عروس دفتری اولدقده صکره قپودانه رتبه سامیه وزارت اولوب داماد محمد پاشانک اوغلیدر . جبهه جمالنده نور کیاست لامع و سلیقه سی شعر وانشا واشعارینی جامع اولدیغندن والد ماجدلری مکتوبجیلق خدمتنده استخدام ایدوب مرحله عقبایه عازم اولدقده یرینه دفتردار اولوب عثمان پاشا و آندن صکره دفتردار اولوب حاجی مصطفی افندی و اندن صکره دفتردار اولوب الحاج ابراهیم افندیه مکتوبجی اولمشدر . هنوز عنفوان شبابی ایامنده صاحب تذکره صفائی مرحوم کوندرمسه الدیغی اشعار آثار طبعیه سنده نخوة اولمغله بومحله تحریر ایدلمشدر [غزل]

مکر دشمن نه خنده یوقدر دل ناکام ایکن   شرح ده فحش یکده آسوده در بی نام ایکن
کور ایدر چشمه مکافاتنده آخر روزکار   شمع مجلس سرمه چشم سیاه شام ایکن
رهروان عشقه ازاده لک دشوار در ∴   صورت هر خلقه نقشه قدم بر دام ایکن
باعث اشکستکی در حاصلی انجام کار   هر کدر دن قشر آسایشکه بادام ایکن
دشمنه آرام اولور منزلی حد کمال   چیده لکده میوه لر آسوده تر در خام ایکن
نوله عالمکیر ایسه دور خطکده کفت و کو   جلوه ایلر دورده هر صوت شهنکام ایکن
عزتا بیکانه عرفانه اولمازه آشنا ∴   بکر معنی خانه زاد و دوده الهام ایکن

[غزلدن مفرد]

هر قطره سرشکم ایدر آشکار موج   اظهار ایدر بلی که ابدار موج
قابلدر اشک عشقه امسه عزتا   بور دزکار ایچره بولورسه قرار موج

[همدان فتحنه تاریخیدر]

بنده بو فتح جمیله دیدم عزت تاریخ   الدی خان احمد عادل همدانی اولکه سنی

عزت زجه سی ادرنه والیدی حجه سنده مذکور ارزنجانی حاجی احمد عزت پاشادر . بواشعار محصول طبع درربارلریدر [نعت شریف]

ایا شاهنشه اقلیم سبحان الذی اسری   ویا ذوباز وای خطه علیای ما اوحی
خدیو انبیا صاحب سریر قرب او ادنی   حبیب حضرت مولی شفیع روز واویلا ∴
منور ایلمشدی عالم لاهوتی انوارک   شو دمدکیم بو عالم ایدی نابود و ناپیدا
خطاب رحمة للعالمینه ایلدی مظهر   خدا ذات شریفک ای رسول رحمت پیرا
بنوم یای دکدا سیاه اولدی دیوان کبراده   عصاة امتنه سنسین پناه و ملجأ و مأوی

شفیع المذنبین سن بر رسیده رو بنده یم بنده   بنی آلوده دامان ایتدی جرم معصیت حیفا
غریوم بحر عصیانم حریق نار طغیانم ∴   وجوهیه پریشانم ذلیل و مجرم و رسوا
شفاعت ایله هول روز رستاخیزده قورتار   بنی زیر لوای الحمده قیل لطفک ایله اسرا
الی یعلو اسیر دوزخ ایتمه یا رسول الله   نه دکلو مجرم ایسه انک در عزت شیدا

بو مجمعه فقیه اولمغه اوزره خطه دستیه ویرمسه اولدیغی [غزل]

شول که هنکام نواخنده مثال خال اولور   رفعت قدری آنکده همسر افلاک اولور
بوری چون نابود ایدر بر لحظه ده نابودی بود   جانه دل بود نبود دهرده غمناک اولور
یا ده کلدکجه رخک جعلی دکل سبب الغم   اختیار الده کیدر جیب تحمل چاک اولور
روزه هجران یار ایدر تعاقب سویله کیم   اولمه ده اختتام وصلت موسم امساک اولور
نامدار اولمازه عزت زخم عالمده امید   بادة نکینه شرح دار کاوسه حکاک اولور

[بو دخی خط دستیه ویردیکی غزل]

لیال غمزه بکا یار اولورسه کوکلجکزم   بنم هر کیجه بیدار اولورسه کوکلجکزم
طرارمی زلفنی یارک مثال شانه عجب   اسیر طره طرار اولورسه کوکلجکزم
شکایت ایلمسون کندی ایتدی کندیسنه   بلای هجره کرفتار اولورسه کوکلجکزم
درونم ایلدی معمور کندینه ایتدی خراب   بنای عشقه سنمار اولورسه کوکلجکزم
طوتیدی دام فریب جهانه مرغ آسا   صفای بال ایله طیار اولورسه کوکلجکزم
صباحه دک طوروشور کوی دلبری عزت   بنم هر کیجه بیدار اولورسه کوکلجکزم

[بو دخی بابا نظره ویردیکی قطعه] نظره سی زجه فقرانه مددر

جاری اولوردی وقت زماننده فصل جار   وار ایدی اعتدال هواسی ادرنه نک
بو ییل قاسمدن اولدی شباط قدر مدید   اکبر دی ارضرومی شتاسی ادرنه نک

ملوک آل عثمانی برقطعه ده نظما افاده ایتمسه اولمغله تبرکا بو محله ترقیم ایدلدی

محمد مصطفی در در مراد آدینده بش سلطان   اوچر حکم ایتدی بو ملکه سلیم و احمد و عثمان
سلیمان بایزید عبد الحمید محمود ایکیشر در   بر عبد المجید عبد العزیز ابراهیم و اورخان

[ادرنه تحتنه موافق نظره فقرانه مددر]

محمد مصطفی در در مراد ایسه آل عثمانده   اوچر کلدی سلیمان و سلیم و احمد و عثمان
ایکیدر بایزید عبد الحمید محمود و بر موسی   دخی عبد المجید عبد العزیز ابراهیم و اورخان

زماننده نجوم بولینک عملیاتی اکمال و رسم کشادی اجرا قلنسه و عمومی وکلای سلطنت سنیه ادرنه یه کلمشدر او اثناده نجوم بولینک رسم کشادی اجرا اولنوب سویلدیکی تاریخک برنسخه سنی اعطا ایتمکله تبرکا قید ایلدی تاریخ

قید ایلدم ادرنه ده تاریخنی عزتا   کلدی شمندوفر آچیلوب راه رومایلی ١٢٨٩

[بو غزل دخی مشار الیهکدر]

هوای نفسه اولوب میل عز و جاه ایتدم   بو های و هو ایله اوقاتمی تباه ایتدم

آچیلور ایکن بکا ابواب لطف ربانی   درعباره وارمیه زک شاهراه ایتدم
الهی عونکی رهبر قیلوب یولم طوغلت   که به غوایتله زک شاهراه ایتدم
تغیرات شئونی کوروب بیلیه عاقل   حدوث عالمه هیچ دیرلی اشتباه ایتدم
زیانی سودینی دکمز بو سود خانینک   عبث جرائد اعمالی سیاه ایتدم
بتون نمایشی وهم و خیالدر عزت   دو چشم عبرت ایله عالمه نکاه ایتدم

عزمی سلطان محمود خان اول عصری رجالندن ابن ده خطاط حره سنده مذکور الزجه شیخه افندینک وفاته سویلدیکی تاریخده لیقه ازی کورلمشدر . مطلع و مقطع بیتلری بونلردر [تاریخ]

شهرمزده بر زبدهٔ اعلی کتدی   دیدی احبابی تأسفله دریغا حیفا
برایکی طرحله عزمی دیدی چون تاریخه   شیخ افندی یه مکان اوله جنان مأوا ١١٤٨

عسکری اواخر دور سلیمان خانیده کلان شعرادندر . بنجه زمان امام حسین استانه سنه یوز سوروب وسیله عازی درکاهنه شاه خراسان سلامنی کتورمسه ابدال مشرب بر ذاتدر . بغدادده امام حسن عسکری آستانه سنده برچوق سنه لر اقامتله انتساب تامی اولمق ملابسه سیله عسکری تخلص ایتمسه و اکمال سیاحتنه جهتنه صاحب زعامت اولمغه سلانیکده توطن ایلمسه ایدی . بو اشعار کفتارندندر [غزل]

کرچه وار ایشکده بنده یوز   بزده قاپوکده شرح بر بنده یوز
یوز نه بوز احوالم اعلام ایتمکه   وار میدر ای شاه عالم بنده یوز
لطفک اولمازسه افندی عذرخواه   فعلمزده بزقتی شرمنده یوز ∴
دامن وصلکه ایرمز دستمز   پایمال دهر برافکنده یوز
یار یولنده عدو لرظن ایدر   عسکری بز فکر جان وتنده یوز

[غزل]

کوکل الکمزدی باسه بر فرده   ضرب قول ایتدی برسیه چرده
وار میدر ای طبیب درمانک   او غزادم عشق آدلو بر درده
کوکلمز کیرمک استرم یارک   اوت بزمی جهانده مرمرده
الم ایرمز سوروم ایاغنه یوز   بنم اول دولتم می وار سرده
سودیکم بر سیاهی دلبردر   عسکری مثلی یوقدر عسکرده

[مفردات]

هر نیننک طلعتی دون چرخ کردونه اوسته   جنسیدر البته دونر دون اولور دونه اوسته
یادشاه دهره باسه الکز که الروار ایمسه   ملک استغناده خونه اهل قنار وار ایمسه
وصل جانانک نه وار جانه نقدی اولسه قیمتی   عسکری اولور بها ده قیمتی کمیاب اولور

مومی الیه امید خدمت ایله بلادی ملازمت مبتلا اولوب خدمت اتبه یکی برچوق امیر و وزیرده بهره مند اولمایجه بغایت متألم و متأذی اولمغله درون درونه واعیانندن شکایتی حاوی تنظیم ایتمسه اولدیغی برقصیده ایله احوال پرملالنی حکایه ایتمشدر . بو ابیات آندندر [شعر]

حمد و شکری قومه الده بسی رضای حق بو در — از دیاد نعمته ویرر سبب بیل ای همام
ایله عبد الحی کلامک مختصر مطلوب بو در — تا اوله سن اهل عرفان مجلسنده سن امام

عبدی ادرنه‌لیدر . زمرهٔ قضاتدندر . ویزه قربنده کاشانه سرای قصبه‌سنده قاضی ایکن بیک یکرمی حدودنده انتقال ایلدی . بو مطلع آنکدر [مطلع]

جوار مرده اولسه اول آتشین رخ یارهٔ چار ایلدم — نه یاره بلکه اراده اولسه دیوارهٔ چار ایلدم

شاعر مشهور باقی افندینک وفاتنه بو تاریخی دیمشدر [تاریخ]

چو چکدی آینه بزم چرخ دن — اجل جامینی صوندی اکر ساقی
دیدی فوتنه عبدی بنده تاریخ — بیلک گتدی فنادن روح باقی ١٠٠٨

عبدی بخوری زاده دیمکله مشهور خطاط عبد الله افندیدر . شعرده عبدی تخلص ایدردی . خطاطلر هر سنه ترجمه‌سی مذکور . قهوه‌جی زاده حافظ محمد ابن عثمانک سنک مزارنده‌کی تاریخ بو ذاتکدر [تاریخ]

گلدی بالطف خدا تاریخ منقوط عبدیا — ایله سن حافظ محمد صحیح ماوای مکانه ١١٧٢

نثر

عبیدی ادرنه‌لیدر . بنی خلیفه نام بر عزیزک فرزند فضیلتمندی عبد الرحمن افندیدر . تکمیل تحصیله حضرت شیخ الاسلام قاضی زاده افندیدن ملازم وطریق قضایه عازم اولمش ایدی . زغرهٔ عتیقده قاضی ایکن طقوز یوز سکسان برده ارتحال دار عقبی ایلدی بو مصرع وفاتنه تاریخدر مصراع آه فوت اولدی محمد عبیدی چلبی حسن آداب ایله مؤدب وجمیع اخلاقی مهذب علم ادوار ایله فن معادهٔ بی نظیر و ابیات اشعاری دلپذیر وشهرت تام ایله عالمگیر ایدی . آتی ده‌کی اشعار محصول طبع درربارلریدر [غزل]

دیمه جانانه اغیار ایله الفت ایتمه — سنی سویه در ایسک اگر نصیحت ایتمه
غیره میل ایلرم دیو بنمه ایدر ایسه — ممتنعدر اینانوب اکا حماقت ایتمه
هر نه حالتکه ظهور ایلیه دلبردن — کمسه‌یه آنک ایچون بغض و عداوت ایتمه
اختیار الده اولوبدی دیرایدم سانکه کوکل — خوید زمره‌سنه هیچ محبت ایتمه
چونکه بوندره عبیدی غرضک وار ایسک — اهل عرضه اولدرک دیو ندامت ایتمه

[غزل]

ایاغم آدم آتمز بر یره میخانه‌دن غیری — الم بر نسنه طوتمز ساغر و پیمانه‌دن غیری
قوی غوغایی ای واعظ قولاغم نسنه کوش ایتمز — صراحی غلغلیه نعرهٔ مستانه‌دن غیری
عجبمی زاهدا حور بهشته ناظر اولمزسم — کوزم هیچ نسنه کورمز شاهد کاشانه‌دن غیری
بنجه رنکیله وشیر ایله شعر دلاویزم — دلم بر نسنه ذکر ایتمز لب جانانه‌دن غیری
عبیدینک مکانی صوراسک ای پری پیکر — بناغی یوقدر اول دیوانه‌نک ویرانه‌دن غیری

[غزل]

بزه بیتمزمی کاکل دلبر — اوده یا نسویه نه یار عنبر
زلفی اوجنده غمزه‌سن کوردم — طاقنور بریره دلی خنجر

مهرکی ماثلی اوسه آلمانه — شمسی مانند الینه کاسه سر
الدی صوده مکرلیک خبرینه — مجلسنده اریدی کبی شکر
نقشه‌پای سن نکار مده — ای عبیدی فلکده کی اوکر

[غزل]

باقدی یانده دی فراقک بنی نار الم — یوز طوتارسم یره جانب ملک عدم
دیر حسن ایچره ایدرلسک لطافت بخشه — آغز آچدرمز اوکا فرق هیچ بر حبه
ای پری رو نیجه پروانه اوده اوصافکده — قول قنادی اولمز ایسه دست هدایت قلم
ای کوکل شوقه ایلینک شاهلغنه استر ایسک — چک صراحی علمه یوروسه ایت جیش غم
رومده حال رخی وصفی ایله اول شوخک — نقطه قودی نه عبیدی شعرای عجمه

[غزل]

بزه فنا یولنه ارشاد ایدن آه هید — طریق حقی نه بیلسون بو خانقاهید
بز اول امیر سریر سرای سرز کیم — رجال غیب اولوبدر بزه سپاهید
براقلولنوب کمی خلقانه کمی قلچه یورر — زره‌لی عسکرمزدر دکزده ماهید
شراب سرخه برحجه ده جرا حوزی — باشینه تاج ایدینوردی کوریدی شاهید
کورب بو خسرو نظمک سوزنده‌کی سوزی — عبیدی دورندی عدم کشورینه راهید

[غزل]

یازدیغک صورت بی معنیدر ای مانی — روحی اولسه گتورلردی اکا ایمانی
در دندانک ایچون هر نه دم آه ایدر ایسم — طوتار اول دمده یورک اوینسی عمانی
کل سنکله وار الم اولدوره‌لم خلقی دیو — ناوک یارک ایاغینه دوشر پیکانی
غمزهٔ مستی خیالی کوزه مهمان اولیجق — شیشه کباب ایتدی جگر پاره‌لرینه مژکانی
لبکی چونکه عبیدی دهننده آلدی — قومه بیچاره نه صوده آغزینه کلسه جانی

[نظم]

آدمک ساغر عمرینه جراحه بر دمدر — هی مدد ایلی دخی خون دل ایله هر دمدر
خلقی سویمقله ایدر خواب دکلدر هر شب — اندن کونده وزیده ایچه کدی جام غمدر

[مفردات]

قوجمه یاری عبیدی طوروب اقدام ایدیجک — دیدی جام می لعلم برایکی ایچه بیقل
آکورسه غیرت اقراننده ای طالب منصب — یا عقباده مراتب قطع ایده یا ایلی نیدرسه
اولمه‌ده وصلکه ایرکور بو دل ناکامی — کورسه‌ده ای قاشی هلالم قوجه بیرامی

عتابی نامی احمددر . فن محاسباتده وعلم مقاطعاتده قلم کبی مشار بالبناندر . برآنده اوچ درت غزل سویلمکه قادر . تیز طبیعتلو امثالی نادر برشاعر ماهردر . دور سلیم خانیده کلدن شعرادندر . جملهٔ گفتارندن اولدن بو غزللر عاشق چلبی تذکره‌سندن مأخوذدر [غزل]

قزل کلدر دیسم رخسارینه اول غنچه آل اکلر — هلال ابروی دیسم قاشدن اکری خیال اکلر
فنا اهلی نه ذوق ایتدیکنی برکهنه شال ایچره — نه بیلسون زر دیبوس اولنر آنی اهل حال اکلر
شو کیم دیردی طلاقی بیره زن دهره علی الاطلاق — نه ارلک ایتمشدر آنی مرد اولسه رجال اکلر
دهانکله میانک نکته‌سین بحث ایلسک برکون — بزه بر رند عارف اولکلسه قیل وقال اکلر
عتابی غم یمه بیلمزسه قدرک جاهل و نادان — نه اهل کمالک قدرینی اهل کمال اکلر

[غزل]

زلف و رخسارک ایچون شیدا کوکل بر آب کونز — اشبو یوزده اولدیر رسوا کوکل غرقاب کونز
باشنه آشدی موج غم جوش ایده‌لی کوکلم کونزم — اولدی دکز دیده و دریا کوکل سیلاب کونز
دوشدیر جانا دهانکله میانک فکرینه — اولدیر یوقه یره ناپیدا کوکل نایاب کونز
باسه وجانه ایچره یرک وارنک قدم رنجیده قیل — حاضر اولمشدر سکا مأوی کوکل ابواب کونز
غمزه‌سنده بیچاره قورتولسه اول سنکیله دلک — ای عتابی اولچوه خارا کوکل قصاب کونز

عدنی لطیف افندیدر . میرالویک شاکر افندی دیمکله معروف بر زاتک کوچک مخدومی اولوب بیک ایکی یوز التمش بر تاریخنده ادرنه‌ده مرادیه محله‌سنده قدمنهادهٔ ساحهٔ وجود اولمشدر . هنوز جارده سالن صاحب حسن وجمال برجوان بی مثال اولدیغی حالده ادرنه عسکری مکتب اعدادیسنه دخالته تحصیل سعی وغیرت ایلمکده (اولدیغی) حرده مکتب مرحوم شاکردانندن وصنف ارقداشلرندن آتی ده ترجمه‌سی مذکور اسلیمه‌لی عفوی محمد افندی کنده وسنه علاقه ایله دیمه مکتبه شاکردانندن فرداً فرد ایله الفت اتمامسی ایچون کنده وسنی تهدید ایتمسیله بیچاره عدنی افندی بو سوزی کمسه‌یه افشا ایده مامغله برابر تکلیف واقعه بر یرده وخصوصیله مکتبده قابل الاجرا اولمیه‌جغنی افاده ایتمشلرایسه ده بو افاده ده عفوی افندی مغبر اوله‌رق برجمعه ایرتسی کیجه‌سی مکتب قفوشنده بولنان شاکردانک کافه‌سی عالم منامده ایکن موحی الیه عدنی افندی‌یی بر ال بیچاغیله شاخ طمرلرندن جرح ایلدیکه اودمده متأثراً وفات ایتمکله قیاده قبرستاننده دفن اولنمشدر . بو بیت وفاتنه تاریخدر [تاریخ]

کلدی برحیرت احبابه دیدیلر تاریخ — قیلدی انجامی مفر کلشنه عدنی عدنی ١٢٧٨

اون یدی یاشنده اولدیغی حالده سویلمش اولدیغی اشعارندندر [شعر]

برکوزیده بوم آچار برکوزینی چرخ فلک — هیچ تماشاسنه قانع اوله‌مز دلدارلک
رنکینه رنک قورلکلشن نظمنه عدنی — غنچه کلده دخی رنکینه کورینور اشعارک

عذاری محمد افندیدر . تحصیل کمالات علمیه ایتدکدن صوکره اناطولی قاضیعسکری حسن افندیدن احراز شرف ملازمتله مدرس اولدقدن صکره لاابالی مشرب اولدیغی جهتله قیود مناصب دنیویه ایله مقید اولمیوب بر طاقم کبار و اشراف‌زاده‌لرله الفت و انسیت ایدرک انلرک عطا و احسانلرینی وجه معیشت ایدینمش وکنه الادبایه افاده نیجه اثنای طفولیتده سرآمد جوانه کلنفدار اولمغله عذاری تخلصی ایله و مجدی و عبیدی و امری گنه دخی مجبولی ایمش طقوز یوز طقسان التی‌ده وفات ایلدی بو اشعار آنکدر [غزل]

ایچورسه بزه تیغنه یارمک آغزیله صولاندرسه — نه هوانی یار ایلیه کوکلمه بولاندرسه
رخک یادینه دل کلشنده ای کل ایلیوب فریاد — اوچورسه بلبل زارک حضورینه قوشقولاندرسه

مشابهدر دیمکله سایه‌سنده اول قدی شمشاد — کتورسه خاکدن سروینی باغک اولولاندرسه
گناه ایتمک مرادی کورسه اول سرو خرامانی — طوروب آب روانی گلستان ایچره طولاندرسه
ایراقده توتیای خاکپایه گوشروب دلدار — عذاری دیدهٔ گریانمک آغزینه صولاندرسه

[غزل]

طبیب دردمی کوردی دوادن ال چکدی — یا ایشدی نبضمه مبتلادن ال چکدی
جنان بیعت ایدوب خانقاه گلشنده — ایرشدی پیر خزانه هوادن ال چکدی
وفالی جانه جفا ایتسه اوخواجه حسنه — نه غم اولنه که بیچ وفادن ال چکدی
دیشدی کیم برالم جزه اولسون ادب المی — عذاری اولدی شه عالم سخادن ال چکدی

[غزل]

سکا کل عاشق اولمشدر قوقده — اوقور وصف لبک رنگینه ورقده
سنی قوینده بت چینه طیانزی — شولکیم باطلی فرقه ایده حقده
کوزم یاشینی منع ایتمه قیوکده — آقر گلمشدر اول ما سبقده
نظر قیل حالمه کوسه ایت فغانم — بر آقمه کل کبی کوزده قولقدن
عذاری زلفکی بیلمز صفاسه — شولکیم قاره‌لی فرقه ایتمز آقده

[مفردات]

کلمدی ساقی قناعت وار ایکن می خانه‌ده — بر ایاغم اودده‌در بر آیغم میخانه‌ده
دیلک کلمک استدی قد بالای دلبره — طوبایی دیکه‌یدر دیو سن اوستنه یره
نخل لدن آیردوب غنچه‌سی گلستانک — قوپاره یورکنی عندلیب نالانک
سینه‌که دکمکه جاندر ویررزای مهرو — سنده انصاف ایده دکمزمی اللک کوکسکه قو

عرفی محمود آغادر . ادرنه بوستانجی باشیلرندن سوخته حاجی علی آغانک فرزند هنرمندی بوستانیان اوجاغی کتخداسی اولوب ادرنه‌ده بواب سنان محله‌سنده پا نهادهٔ عالم وجود اولمشدر . بیک ایکی یوز سکسان آلتی تاریخنده حجده وفات ایدوب استانبول یولنده ناظرچشمه‌سی قبرستاننده بجوتنه‌یه کیدن یول بوینده یول یاننده دفن اولنمشدر . مرتب دیوانی و درتیوز اون ایکی بیتی شامل محبتنامهٔ عرفی عنوانلی بر منظومه‌سی وادرنه‌نک بعض وقایعی حاکی بالتنظیم ١١٧٢ تاریخنده ادرنه پایتختی تشریف بیورمش اولان اوچنجی سلطان مصطفی خان حضرتلری نام نامیلریله سرلوحه‌سنی تزیین ایدرک حضور همایونلرینه عرض و تقدیم ایتدیکی مختصر بر تاریخچه‌سی واردر . خطاطلرده دخی ذکری مسبوقدر . اشعاری ایله جوده ایسه ده ساده‌در بو اشعار جملهٔ گفتارندندر [غزل]

فکر زلفی ایله هرشب بکا یوقدر راحت — بنده بخت سیاهم قویمدی قیلجه طاقت
کهی شاد ایلمه‌ده عاشقنی که گریان — کوریجک یاری کلور خاطره درلو حالت
حوکبی گلشنه آقمقده دل مبتلام — وار ایسه چیقدی نه سیره اوسرو قامت
ساعتی وار دیدیلر وصلنه یارک اما — ازدیاد اولمده غم حاصلی ساعت ساعت

خاکپایك چشم جانه توتیا اولسونده کور   نوربخش دیدهٔ اهل صفا اولسونده کور
حباب آسا دکلدر ایله اطراف صهباده ::   هواسی فتنهٔ لعلکله ساغر داغ بر دلدر
مهجور اولدم مرحله اثار کثافت   بر لحظه ده ساقی دل ناشاد بولنسون
وعد ایتمشیکن وصلتنی عهدینه طورمز   حیرتده یز اقرار ایله انکار آره سنده

[دله بیت بی نقط]

دل عالمده هر کارم هدا اهل کمال اولسه   اکا کم هوس کار اولسه سومك محال اولسه

صبری آنی ده ترجمه سی مذکور علمی نازل نام برقاضینك فرزند هنرمندی محمد چلبی افندیدر . سید رضا تذکره سی بیانجه عالم و فاضل و شعرلو هر نتیجه سنده واصل شاعر نامدار و منشی روزکار . مکارهٔ کلك دلپذیری هر مضمون بی نظیری بر صورت ویرر سه قومقده اغنونه نغمات کریزکاه فصاحت تدبیری هر ساز معانییه اوجقه قادر ایدی . کندولری دخی اشراف قضاتندن اولمغله استانبولده توطن ایتمسه انیس المسامره ضبطنجه بیت فرقه سکز تاریخنده روم ایلنده ووقایع الفضلا افاده سنجه بیك اللی بش سنه سی حدودنده استانبولده وفات ایدوب ادرنه قپوسی خارجنده امیر بخاری زاویه سنده وسجل عثمانی قیدنجه ایوب ده دفن ایدلمشدر . مرتب و مکمل دیوانه بدیع غنونالری واردر . بو اشعار کفتار دربارلرندندر [غزل]

کلدکجه بیزی قارشو وارر عزت ایدرز   دل خانهٔ سینه قوندورورز حرمت ایدرز
یاقسون فتیل داغی عجمی بخور وسه   بز اول پری یی بزمزده دعوت ایدرز
غمزه ایله اهل عشقی قلجدن کچیرمسون   اول نوظهور فتنه یه هب منت ایدرز
کم جام باده نوش ایده رز کاه خون دل   بز رخصت زمانه کوره عشرت ایدرز
جادوی دهر فرصتمز کوز لمکده حیف   صبری بو خوابکاهده بز غفلت ایدرز

[غزل]

عرض حسن ایت که نکه عاشق رخسار کدر   دیده وصلت طلب شاهد دیدار کدر
نیجه اوطیار پراکنده پر و بال شکیب   مرغ دل دام زد طرهٔ طرار کدر ::
ای کل نازبر کلشن چیوه لطف ایله   غنچه حیرتزدهٔ کوشهٔ دستار کدر ::
کشتی نوح محبت دل بی صبرمدر ::   موج طوفان بلا شیوهٔ رفتار کدر ::
بیلدم بر حالنه باری نکه رحمت ایت   هله صبری ده سنك عاشق غمخوار کدر

[غزل]

کوکلمه اندیشهٔ وصل دلدار کلمز   خاطره هب شیری ساغر کبی صهبادر کلن
ایردی بوی آشنا جانه مشامینه مکر   جیبه زلفندن نسیم نفحهٔ یماد کلن
شاد اول ای رند تهی جام خرابات خرابه   ذره لر طورسونه من مهر عالم ارادر کلن
چیقدی برکونلك یول استقباله سلطان صبح   مجلسی افروز تمنای احبادر کلن
ایله یای انداز ای صبری تماشه نظمکی   خسرو اندیشه رخسه ملك معنادر کلن

[غزل]

عشق اسکندر ندیم نکته دانیدر کوکل   سینه لوح حکمت افلاطون تانیدر کوکل
اکه کنج سینه ده بولمز ظفر هر شاه حسن   کوهر داغیله بر تاج کیانیدر کوکل
نوله آنی دردوغم چکسه چوپرسه دائما   کشتی دریای عشقك بادبانیدر کوکل
دردلر اکر علاوه شکاف سینه ده ::   آتش عشق جرج نسوزك مکانیدر کوکل
پاره آچلمز ایکن مجلسده آغزبا شلودر   بادهٔ جام محبت سرکرانیدر کوکل ::
جلوه کردر دلده ای صبری جمال دلربا   داغ عشق آیینه در آیینه دانیدر کوکل

[غزل]

طرح بنای نازایدر اول شاه عشوه نال   بیده لاله اولسه کوجخ دردوغمده خال
چیقمز کنارهٔ غوطه زن بحر عشق یار   ابر کشتی یی کشمکشه بحر غم هلال
خونابه بزم صبح فانوس شمع دوندیر   مستانه یار ایدنجه کیجه سینه سینی حیال
خون هزار چیقمدی دستار غنچه دن   طشت کل ایچره ایده مدی شبنم آنی پال
انکشتی ایله خامه می صبری کورن صانور   صارلدی نخل کلشن معنای شاخ نال

[غزل]

میخانهٔ بزم صحن کلستانه سنك اولسون   ساغر بزم اولسون کل خندانه سنك اولسون
بلبل دیدی کیم فاخته یه سوزی اوزانمه   کل نخلی بزم سرو خرامانه سنك اولسون
اسباب بدلاوزره نزاع ایلمه ای دل   اول غمزه بزم زلف پریشانه سنك اولسون
مهرا وزره کره دارنه دربیل دیدك ای یار   حل ایله آنی ملك دل و جانه سنك اولسون
غم کوشه سی بسدر بزه ای طالب دنیا   بر ده کوکه دل بو کهنه ایوانه سنك اولسون
زهراب غمی مانه شوده ایتدی بکا عشق   شهد شکر و ساقی می خندانه سنك اولسون
بیلدلرقرار ایت دل صبری ده دیرسك   ای شاه غم اول کوشهٔ ویرانه سنك اولسون

[ناتمام غزل]

بلبل طاغتدی نقد سرشك سروری   کلمرده صاچدی صاودی متاع غرورلی
دامانه کوهی ایتدی معطر نسیم صبح   یاقدی نقشه نت ینه منقر بخوریی
سرمایهٔ نشاطزار پیر میفروش   تکمیل ایتدی سیم عرقله قصوری

[مفردات]

ایام غمکده صالنوب بحر جفایه ::   باسه اوردی ینه فلك دل امواج بلوی
آه و زار ایتکدرم تحریر ایدمسه یك بیت   دفتر ایدمسه مکر جرم و کناهم اول ملك
کیند و ب مجنونه جرخ دنه کوکلی قالدی خاکپاینده   سفال کهنه درصانمزل سر کوینده لیلونك
عشق طورسون نه خومجازی ایسه ده کوکلکده   آب انکور خم ایچره طوره رقه باده اولور
خرابات اهلی کرسیده بیقار برکوسی واعظ   دوشرسه مرتبه کدر ذم پیر میفروش ایتمه
اشکله ایلدم وضو ایردی دم صباح عشق   جانه کوزیمه آچدی نقرهٔ حی علی الفلاح عشق

صدقی عصر سلطان محمد خان رابع علما و مشایخی دن سنده ترجمه سی مسبوق شیخ صاحبلی ابراهیم افندی حفیدیدر . بو بیت محصول طبع در بار لریدر [مطلع]

بلبل نیاز ایچون کله فصل بهار ارار   عاشق محبت ایتمك ایچون کلعذار ارار

صفاتی عصر سلیمان خانی شعراسندندر . جراحلق صنعتنده استاد کامل خوش طبع و کشاده دل لکنه ایدی . بو ابیات اثار شعریه سندندر [مفردات]

اولمایدی لعل دلبر کبی شکر بار شعر   اولمزایدی عالم ایچره بویله قیمتدار شعر
موی باریکه اوزل دیر بر میانك وارسنك   غنچهٔ نوخیزه آچیل دیر بردهانك وارسنك
تنفی طاسه قاتی ال قوباشنی دوکسون رقیب   سن صفاتی یار ایله نوش ایده کور جام شراب

صفی نامی مصطفی در . ادرنه لیدر . طوله باشی زاده دیمکله مشهوردر . مناصب دیوانیه دن شهرامینی و شق ثالث دفترداری و حرمین الشریفین محاسبه جیلکی کبی بعض مناصبه نائل اولدقدنصکره آخر عمرنده مکهٔ مکرمه مجاورتی وجده کتابتی وبعده شیخ الحرملك ایله سرفراز اولمشدر ایدی تاریخنه بر چوق اشعاری واردر . بو بیت جملهٔ کفتارندندر . کذا فی تذکرهٔ سالم [بیت]

قو یدی غم لشکری یوز کوکلمه هاموندهامون   قره براقلو علملر اوجی کلکونه کلکون

صنعی نیازی تذکره سی بیانجه ادرنه لیدر . حمامی زاده دیمکله معروفدر . مجلس ارا ظریف نکته دان بر ذات ستوده صفاتدر . بو غزل جملهٔ کفتارندندر [غزل]

آل رخسارکه اوبکندیکی ایچون کل تر   یاره سن اندی قورد غنچه آنك بادسحر
یار دمه ایردی بجرامه اسلك خبری   شمدی کلدی ایاغی توزی ایله بادسحر
نه عجب حالی وار ای ساقی حرامیتك کیم   ایل ایچره فانی اول کندی زبانینه کولر
جانه ویرکه غم عشقیله اکوب دلداری   کیم مزداخی هواده بو کوکل آه ایدر
صنعیا بیره زنه دهرسنی آوله موسه   دوست اولمزدی دشمنه کشی یه ایله حذر

بو غزل دیکر صنعیلکه ایدوکی احتمال ایلدی [حرف الطا:]

طلعت تاتار محمد اغا زاده شریف افندیدر . بیك ایکی یوز اوتوز بش سنه سنده ادرنه ده حسن پاشا مدرسه سنده طلعتنمای عالم شهود اولوب علم کتابتده برنبذه بهره سی اولمغله مولوی درکاه ادرنه ده وکاه قلعه ده کتابت خدمتنده استخدام اولنسه دبیك ایکی یوز سکسان درت تاریخنده قلعه ده وفات ایلمشدر . اشعاری کلام موزون قبیلندندر . بو غزل کفتارندندر [غزل]

صید ایدنجه بهرسنی ای ماه وسه جکدم امل   آتشنه فرقتله بشدی سینهم ایچره بیك سمك
اوغریکه جانم فدا در حاصل عمرم بنم ::   سکز وصلکدنه اوزکه عاشقه اولمز بمك
نه کبی روشن ایکن یانه قدرم بزمکده هب   بوبله سویدرسه یا بورایقمی جانم سویلمك
کمسه کورمز بلکه سویمزدی جرخ دنه برکوزل   اولمسیدی کرد روح چشمزده مردمك
راه عشقکده سنك هردمده مقصودم بنم   طلعت مهر رخکده کسب انوار ایلمك

طلعتی درکاه عالی صدور قرندن ادرنه لی محمد چلبی در . بیك طقسان سکز تاریخنده وفات ایلدی

سجل عثمانیده تاریخ وفاتی بیك سکسان یدی در . ابیات آتیه جملهٔ کفتارندندر [نظم]

کیم کورسه لبکی لعل بدخشان صانور   سیر ایدن عارضکی مهر درخشان صانور
تازه داغیکی کورن ساعد سیمینکده   برنهال اوزره آچلمش کل خندان صانور
جابجا خونی در ظاهر اولان فرهادك   آنی صحراده کورن لالهٔ نعمان صانور

[مصرع]

بیلك بیلده اولسه عمری کشینك نه کاری وار   نوجهك ده بر مساعدهٔ روزکاری وار

[حرف العین]

عاطف طریقه سعدی مشایخندن و باب تیمور طاش محله سی اهالیسندن شیخ علی افندیدر . آنی ده ترجمه سی مذکور همدم افندینك بیوك بدریدر . بیك ایکی یوز یتمش یدی تاریخنده ارتحال ایتمکله بحیونیه قبرستاننده دفن اولنمشدر . آنك نطقی اولمه اوزره بو ابیات همدم افندی طرفندن ویرلمشدر (نظم)

ای کوکل باب رضایی چونکه کوزت شام و سحر   سن ظهوره تابع اول لازم دکل شاکر کدر
اهل عرفان بو جهانده زحمتی بر ذوق ایدر   هر بر عسرك یسرینه واقف اولان غمی چکر
یار کوسر اغیار کولر ایتمك تحملدر هنر   اسباب طالعك بر کونه مرام اوزره دونر

عاکف جامع عتیق واعظی شیخ عبدالرحمن افندی زاده شیخ الخطاطین رسم مصطفی افندینك فرزند ارجمندیدر . اسکی جامع شریف داخلنده جنت دره سی دیمکله مشهور اولان محل مبارکك وصفی حقنده تنظیم و بیاری خطیله محل مذکوره تعلیق ایلمسه اولان لوحه ده مرقوم ابیات بو ذاتك کفتارندن اولدیغندن کلام موزون قبیلندن ایسه ده بو رایه ترجیح ایدلدی بشقه اشعارینه دسترسی اولنمدی (نظم)

بارك الله وادی جنت اولوبدر بو مقام   مسکن اهل کرامت چونکه اولمشدر مدام
جمع اولور جمله دلیلر بو مقامده روز و شب   چونکه دلیدر مجمعی تا الی یوم القیام
کیم بو وادی ایچره ایتسه آب چشمن جوی روان   اولمیه در حق قتنده بولمه مقصود و مرام
عاکفا کل بو مقامده سنده ایت دائم نیاز   حق تعالی ایده مقبول جمله حاجاتك تمام

عبدالحی سلطان احمد خان ثالث عصری مشایخنددر سنده ترجمه سی سبق ایدن شیخ عبدالحی افندی ابن الشیخ صاحبلی ابراهیم افندیدر که ادرنه ده حضرغا محله سنده تولد ایتمشدر . بو الهی اندکدر (الهی)

ای حبیب الله محمد مصطفی   ایله فیضك نعمتینه اهتدا
ذات پاکك رحمة للعالمین   مذنبینه شافع روز جزا
انشا بم استنادم ساکه در   ذاتکی الدن براقمم دائما
تاکه جانم تنده در اولم سرا   باب لطفکده جدا صبح ومسا
قیل شفاعت رحم ایده ب عبدالحیه   چونکه سنسن شافع روز جزا

[دل عبدالحی نظم]

ای کوکل صبر ایت بلایه بولسن راحت تمام   عادت مولی بودر صبر ایله بولور قول غلام
دنیه وعقبا حقکده رغبت یوقدر خانه ده   بی عبث سعی ایلیوب کنه دکی یورمه ای غلام

[غزل]

سنی سودم بودرد و محنت اختیار ایتدم کیوب شال وعبایی فقر و ذلت اختیار ایتدم
نه اول قطع تعلق ایلمه ابدال عشقم کیم اوتندم شهریاری دار غربت اختیار ایتدم
نه اول خاکستر اولمه بر بلالو بلبلم ای گل قناعت گلشننده خار حسرت اختیار ایتدم
قبا و تاجی ترک ایتدم محبت خانقاهنده مرید پیر عشقم کنج عزلت اختیار ایتدم
تجرد عالمنده بر مسیحا مشربم صادق قوبوب ذوق وصال یاری فرقت اختیار ایتدم

[غزل]

پروانه کبی یانسم اولور شمع عشقه بن پروانه ایلدی بنی بر شمع سیم تن
بیلمز او آتشینه رخه یانوب یاقیلدیغم پروانه وار شمع شبستانه یا نمیی
سوزنده آتش غم عشقله کائنات عشاقه شمع شوقنه پروانه جملتن
پروانه وش دونه دونه جانم فدا سکا هر کیجه خانه م گل ایا شمع شعله زن
پروانه لی یقار دیو نار فراق ایله شمعک طاقیلدی گردننه صادقا رسن

[مفردات]

ساقی سکا کوز قیدیغنی کوردی حبابلر آلندیغنی هب اوایدی مجلسده شرابلر
چکیلور ایشیکگه عاشق بیچاره صف صف صاره سیمانه گیدر عسکر مورانه صف صف
صفا بزمنده ارباب مذاق ای خسرو عالم سلک کوهک سفالیه بک طورتر ساغر جمده
جسم لاغرده کورینه صانمه بر استخوانه جیقمق ایچون جانه ناوک اولوبدر نردبانه

صادق افندی بیک ایکی یوز قرق بیری تاریخنده ادرنه ده قدمزاده ساحه وجود اولوب عنفوان شبابنده درسعادته عزیمتله ایکی یوز التمش درت سنه سی خلالنده اندرون همایون اغواتی صنفنه الحاق اولنمش اولدیغنی خطیب افندی تذکره سنده و ایکی یوز یتمشده حکره وفات ایلدیکی سجل عثمانی ده مذکوردر . بو غزل اثار شعریه سندندر .

[غزل]

آتشی زنجیر غمی کردانه کر دونه دونن ساکه قالدی ایشمز گل قنده ایسه ای جنون
دور عکسی وجور یار ایله ایا چرخ دوتا بن سکا ششدم که قیلدک قامتم مانند نون
صبحدم سرخ سپهری سن کوروب صانمه شفق هر کیجه مظلوم جانه یاقوب ایچدیکی خون
بزم عالمده کیجه صوندی شراب لب خمار یا غریب ارکه هلو اتا بو جام سرنکون
کومسه ایدوب دردم کمال حیرتنده صادقا سینه سنده یاره لر آچدی طبیب ذوفنون

صالح افندی زمره صالحینک سربلندی طریق خلوتی مشایخ کرامندن شیخ صالح افندی ابن ابراهیم یکیچی زاده صالح افندیدرکه بیک بوز یگرمی سنه سی حدودنده زال خلوتخانه فنا ایدیک ادرنه ده بکلربکینده جد اعلاری نامنه منسوب اولدیغی یکیچی زاده خطیره سنده دفن اولنمشدر . مومی الیه بیک یوز اون سکز تاریخنده بوز اون ایکی یاشنده اولدیغی حالده وفات ایتدیکی و قبل الوفات سلطان احمد خان ثالث حضرتلری زیارتنه کلدیکی بر مجموعه ده اخیرا منظور فقیرانم اولمشدر . بو قطعه اثر کدر یتقه سنوی کوریلمشدر [قطعه]

آیت عشقک جمله هب لفظنی از بر لمسه بر مفسر بولمدم اماکه تفسیر ایلیم
دوشده کوردم جمله محو اولمسه وجود ماسوا بر معبر بولمدم اماکه تعبیر ایلیم

صالح بابا کبه یا سبحی محله سنده بیک ایکی یوز اللی ایکی تاریخنده تولد ایتمسه دمحله مذکوره ده کائنه طربوخانه در تربه حاجی ممی درکاه شریفی پوستنشینلکنه پدرندن ارثا نائل اولمسه ایسه ده مومی الیه متوفا بکتاشی طریقه بالانتساب سیاحت طریقیله پیر اوینه کیدوب نائل اجازت اولدقدن صکره ادرنه یه کلرک بعض کسانک معاونتیله درکاه موروثنی بکتاشی تکیه سنه تحویل ایله مجددا انشاسنه موفق اولمسه ایدی . بعض احوال نابجاسندن بعض مغایر شرع شریف حرکاتندن والی ولایت حاجی عزت پاشایه شکایت اولنمغله بیک اوچ یوز درت تاریخنده محفوظا بروسه یه کوندرلمسه اولدیغی حالده بر مدت مرورنده مأوای قدیمی اولان ادرنه یه عودتنی استحصال مساعده ضمننده اوچ یوز درت سنه مالیه سی شباطنده ادرنه یه کوتی محصول قریحه سی اولمغله اوزره والی مشار الیه کوندرمسه اولدیغی اون ایکی بیتی شامل مسدس قصیده نک مطلع و مقطع بیتلری بوندر . کلام موزونه قیلنمندر . [نظم]

ای کوکل اشته وطننده ینه آلدق خبری قالمدی سینه ده آرتق غم عالم اثری
شویله بر شرح ایده لم شمدی مشاهده سفری اختیار لقده کورلن تندی ففری قدری

لطفنک مژده سی ایتدی بو غریبی احیا
شاه و شهرتلی پیشاسن حجی عزت پاشا

ای وزیرم سکا احوالمی ایتدم اجمال حسن تدبیرک ایله دفع اولور انجق اشکال
لطفکی اشته طلبه سوزی ایتدم اکمال شانکه لایق اولسه بر کره جلک ایله سؤال

سنسه اول پادشه عالمه عالمده دکیل
عمر و اقبالکی مزداد ایده اول رب جلیل

صافی عطار احمد زاده محمد افندیدر . فن طبده مهارتی اولدیغندن استانبولده سراجخانه قربنده کشاد ایتمسه اولدیغی اشربه دکاننده کمال رفاه حال ایله تعیش ایتمکده اولدیغی حالده خواص ادویه یه واقف اولدیغی کبی کیمیایه دخی عارف اولمغه قصد ایتمسه ایسه ده بعض تدبیرنده ایتدیکی خطا سببیله تأثیر اجزای کبریتیه دن کواکب اسنانی بالکلیه متساقط اولوب او عفونت وجودینه دخی تأثیر ایتمکله انیسی المسامره ضبطنجه طقوز یوز اللی اوچ و سجل عثمانی بیانجه طقوز یوز طقسان اوچ تاریخنده وفات ایتمه و مصراع «کیمیاگر بغصه مرده و رنج» مفهومنه مصادف اولمشدر . بو اشعار اثار شعریه سندندر (مفردات)

نه اولوب بر لب سنده خط ریحانک سنک بر چقور بستانیدر چاه زنخدانک سنک
یوسفی خوب ایمسه ازل بیلورم سنی اما ایکه کوزل بیلورم
نولسه بغریمک باشنه کوز تسلک صوفی بیمانم کشینک دوست یوزینه بقر دشمه ایا غینه

[حافظک مشهور مصراعنی تخمیس ایتمشدر]

شها لعل لبک دورنده هردم عاشق شیدا کز رخصانه مخنده رسوا لیک تک و تنها :
جو رندی نقد جانی باده عشقه نه رسوا خمار غصه لی دفع ایتسدر باده حمرا :

الا یا ایها الساقی ادر کأسا وناولها

بهار اولدی آچلدی غنچه گلشنه تماشا قیل یتر کنج جوده اغلیوب بخت شبه آسا قیل
چمن بزمنده دائم مردمک جام مصفا قیل یتشسه عیش و طرب اسبابنی جمله مهیا قیل

الا یا ایها الساقی ادر کأسا وناولها

هوای او یدور دوب یا نیجه دلبر کندی صحرایه دیکلدی قالدی عشاقک کوزی آه دنجه اول آیه
درینا قیلدی بر کز نظر اصلا بو شیدایه غبار غم هلاک ایتدی مدد قیل جام صهبایه

الا یا ایها الساقی ادر کأسا وناولها

بو کون بر عشرتی وار گلشنه مجلسده خوبانک پیاله نوش ایدرلر دمبدم رغم دورانک
جهانی نغمه یا هو سی طوتدی اهل عرفانک بو در رخصانه لر آیچه دلنده دردی مستانک

الا یا ایها الساقی ادر کأسا وناولها

آچلدی غنچه لر عشرت دمیدر شمدی رندانه پیاله لر لاله حمرا جمنزار اولدی میخانه :.
صلایت صافی شمدنکرو وار اهل عرفانه صراحی دیر صدا ایله اولوب مجلسده مستانه

الا یا ایها الساقی ادر کأسا وناولها

صبایی ادرنه لیدر . عصر بایزید خانی شعراسندن خیر الدین افندیدر . فن فرسده و علم عروضده کامل و طبعی شعرک انواع و اقسامنه شامل ایدی . ارنبود قوجه سنان پاشا بوسنه بکلربکی ایکن واقع اولان غزواتی اون بش بیک مقداری بیت ایله نظم ایلمشدر . مکمل و مرتب دیوانی واردر . بو اشعار اثار شعریه سندندر [غزل]

عشاق ایشیکگده صنما ذلت طویمز آدم نه طویر طور عزت طویمز
دل پاره تیغ مژه که طویدی یارا بیک یاشسه دنیاده کسی صحت طویمز
طویمز غم دل حسرت حسنه طوبوشالده حیران اولیجه آدم ایکه نعمت طویمز
بیک جان ویر صحبتک بر دم دل کیم عاشق اولسه جانه طور صحبت طویمز
جو در سوکدی نگار آغزم طویماری دل جانه شول خسته عطشانه کبی کیم سیری طویمز
جائز طو تو به حلنی تحقیر ایده کوردم پیر اولدی صبایی صنما ذمت طویمز

[نظم]

اشتها یالک قلبم خواه وصاله ایرمز ال سویلشور به آچ ایله اغیاره کلدیسه اجل
عین و میم و دال کیم چشم و دهان و زلفینه دل خواهی عشقه بواوج حرفله ایدر عمل

[مفردات]

گل گل ایتمسه رنک باده روی جانانی درست هاله در دور ایلمشدر ماهتاب آنی درست
نازایله اول سرو قامت خاکه بصد قیجه قدم بو صبایی خسته دیر یا لیتنی کنت تراب
به نیجه وصف ایدوم حسن ایله حسینی کیم ایکی هما در رخی اسه عنبرها
لنده لبک قندی می آلوده یه بکزر ترلکده تنک سکری یا لوده یه بکزر
دیدم کنسه بو زنکه قول اولدی کوزل دیدی دیدم صبا چیکی دل وطنه ایندی محل دیدی

[نظم]

طوغه اوسونده جمله خلقی طوغدیصانور آچ او نوده عالمده اغلک یوغدیصانور
هر کیم اوله صاحب مال کثیر اول نه بیلور کیم نه در حال حقیر
صاغ اوسوند حیر و حالنه اکلمز خسته قریا دینی خسته طکله مز

صبایی زاده اشراف قضاتدن اولوب اواخر عصر احمد خانی ده انتقال ایلدی . وفاتنه ماماززاده هاری افندی بو مصراعی سویلمشدر . مصراع «آلدی گردننده اجل گرکی صبایی زاده یی» بو ایکی بیت اشعارندندر . (مفردات)

یاقوب گل ایلیوب برمی اوداید رمیسه بونار فرقت ایچره بنی قور گیده رمیسه
سنده آیرمم اول مهی دیر ایدک ای فلک شمدی نه دیرسه عهدینه طورور دوزمیسه

صبایی دیگر سیفاته چلبی در . سید رضا تذکره سی ضبطنجه طقوز تاریخنده ادرنه ده وفات ایلدی بو بیت کفتارندندر .

[بیت]

صبا او شوخه ایرسک مرادمی اعلام حقنه گنور دعیر منیر نه اوهام

صبحی نامی احمد در . استانبوللیدر . هزارپاره احمد پاشا مرحومک کریمه سنک حفیدیدر . مدت مدیده شهامینی روزنامچه جیلکی خدمتنده اوقات گذار اولوب کندوسنه بعض مناصب توجه ایتدیکی مرحمه تقریفیه ابتلالرندن بحثله قبولندن امتناع کوسترد وب آزه قناعته هر شیدن فراغت ایلمشدر ایدی . شعر وانشاسی معمور وخط زراکته مشهور اکثر اوقاتنی قرائت تفسیر و حدیث ایله کچیرر بر وجود فائق الاقران ایدی . کوپریلی زاده مصطفی پاشا مرحوم ایله الفت دیرینه لری اولمغله بیک یوز بر سنه سنده کندوسی ادرنه یه دعوت اولنمغله همان اجابتله ادرنه ده اقامت اوزره ایکن سنه مذکوره ده ارتحال دار بقا ایتمکله قیاده جلبی یعنی بورونجلی جامع شریفی خطیره سنده دفن اولنمشدر . وفاتنه همت زاده شیخ عبدالله افندی بو تاریخی دیمشدر .

[تاریخ]

طالب علم ایدی هم غربتده اولدی منتقل ایکی وجه ایله شرح دشت رتبه سنه وردی خدا
برخبر کلدکده فوتیجون دیدم تاریخنی صبحی مهد شهیدک انوار وجه اته اولد

بو ابیات کفتارندندر .

[رباعی]

زخم دلبرله مباهات ایلیوب روز قیام کوستر لرکشته تیغ جفالر بربرینه
وصف رخسار ولب دلبرده صبحی بولیدر معنی رنکینه ایله شیرینه ادالر بربرینه

[وله]

کلور دیو اوشوخ فتنه سازه منتظرز هزار ناز ایله بزده نیازه منتظرز
کلمزخط رخی ال یو دعه وقاسنده که وقت شام ایرشدی نمازه منتظرز

[وله]

عاصیلرایکوندر کرم رب جواد محشرده عذابی چکر اهل عناد
اولمز کرم لطف خداده مأیوس آآسه دوزخ اولسه ارباب فساد

[مفردات]

[وله نظم]

کوستروب مجموعهٔ برکنده براعلا غزل — اول سخندانه بلبلی مدهوش وحیران ایتدی گل
کوسه ایدنجه شاهدیا بونوزمینه اشعاریکی — بیلهٔ تنظیر ایچون اول دمده فرمان ایتدی گل

[وله]

یأس وغمی عاشقه جانا ظهور حسن خط — لوح بیضهٔ اعتبار اولمز قراسی اولمسه
ایلمزدی شاهدی بیچاره‌دن وصلنده دریغ — کرآنک کبی اوشاهک بیک گداسی اولمسه

شاهدی انیس المسامرین وکنه الاخبار بیاننجه ابوالفتح سلطان محمدخان حضرتلرینک شهزاده‌لری سلطان جم حضرتلرینک دفترداری ایدی. ادرنه‌لیدر. صنایع وتوریه‌دن ازاده بعضن ساده اشعاری واردر. بوابیات آنده نمونه‌در.

[مفردات]

چشمهٔ خضردیو جام سکندر لبکه — پاشور آینه‌ده طوب دیر غبغبکه
کاه اولور کیسم طولو پر پر دوز بازارده — کاه اولور حالی بکا بازاری پرپر دوندورر
دیدم کیم کوردم جانا سنک کبی کوزل کوزلر — دیدی کیم کورمدم بنده سنک کبی کوزل کوزلر

شرف ولی دده درگاه شریفی شیخی شرف الدین شعیب افندیدر. درگاه مذکورده شیخ اولان سیف الله افندینک فرزند معنوی وشیخ طلعت افندینک برادریدر. بیک ایکی یوز اللی یدی حدودنده ادرنه‌ده صابونی حجی خلیل محله‌سنده پا نهادهٔ عالم ناسوت اولوب کمالات علمیه‌یی تحصیل وآداب طریقت علیه‌یی تکمیل ایتدکدن صکره ارثاً پدرلری مقامنه شیخ اولمشدر. واقف اولدن طلب اوزرینه کوندرمش اولدیغی آتیده‌کی غزلر کفتار فیوضات دثار ورشحات اربنه نمونه‌در.

[غزل]

قبهٔ امکانه بولنمز روح من مأوای عشق — شمس چشنده طشره طیران ایلدی عنقای عشق
چونکه «رب زدنی فیك» دیدی سالار رسل — وادئ حیرتده اسکان ایلدی آلای عشق
افسر داغ جنونی باشنه تاج ایتمدن — ایلمه بیهوده ای دل دعوی لیلای عشق
عاقلده حال عشقی ایلمک تفهیم کوچ — چونکه حروف لفظ وصوتدن چیقدی معنای عشق
صیقل توحید ایله بولسه درونک انجلا — کورینوردی ساکه آنده چهرهٔ رعنای عشق
جان وباشن دیرسک کرکدر اشبو یولده حاصلی — نقد تنده آلتون صانمه بکم کالای عشق
مظهر اسماء حقدر جمله اشیا ای شرف — ایله عبرتله نظر کیم اوله‌سن دانای عشق

[غزل]

رنک والوان جهاندن ایتمه جانا اتصاف — سیل کوکلدن غیر فکرین ایتمه کیم ایده‌سن صاف
نور عرفانله کشف ایت اکمل نفسک حیله‌سن — قیل سفر ملک درونه ایله دل بیتنه طواف
تخت دلده حکم ایدوب ای شاه دیوانه اینکه — چونکه کرکدر نفسه چونکه اجتماع واختلاف
حقه وصلت استرایسک سرفرو قیل آدمه — آدم معنی دورر زیرا حقیقتده مطاف
واقف اسرار اولورسه برکاملک کیر قلبنه — ای شرف بولمه دیدیسک دوجهانده سن معاف
آثار علمیه‌لرندن

شریف ادرنه‌لیدر. طریقهٔ عشاقی منتسبلرندن وسلطان سلیم ثالث عصری شعراسندن اولوب اشعاری شترکره قیلنمشدر. غزلدن مفرد بو بیت انکدر. [بیت]

کوردم بونده شریف کبی عجب آشفته دل — قنده برشوخ جهانه کورسه هماندم مفتون اولور

آتیده‌کی غزل دخی خطاطدن حره سنده مسوده الترجمه بوشناق زاده محمد افندی خطیله برلوحه‌ده حالی تکیه‌سنده زیارت اولنمشدر.

[غزلدن مفرد]

چونکه طریقت شمعنه پروانه‌در عشاقیز — همت پیرانله مردانه‌در عشاقیز
اوله برذات حسام الدین مرقت کانیدر — لطف ایدر عاشقده شیخانه‌در عشاقیز
کل شریفا قوم الدین دامن شیخ محمودی — یال ایدر هرکوهری یکدانه‌در عشاقیز

شجاعی غازی میخال بک محله‌سنده بردباغک اوغلی اولوب یکیچری زمره‌سنده ایدی. بیک یکرمی تاریخنده انتقال ایلدی. بو اشعار آثار شعریه‌سندندر.

[غزل]

الم حکم جانویت ابرولرک قد قدکمانه ایله — بنی نک ناوک دلدوزکه برکز نشانه ایله
عروج ایتدم سرکوی صفا بخشک قویوب ای مه — کرکس چرخ هوا کاکلکده زدبانه ایله
بنجو اوساکه دشمن جانی قربان ایلمز درسه — خلیلم اشته تیغک اشته بوینم امتحان ایله
غبار مقدمیدر توتیای خاک جانانک — صبا لطف ایت کتور چشم علیله ارمغان ایله
شجاعی عشق جانانی صقین نااهل کشف ایتمه — محبت سرینی جان کبی سینه‌کده نهان ایله

[غزل]

دیرمسون یوز آچیلوب اول روی زیبا کیمسه‌یه — منتظر اولماسون او مرآت مجلا کیمسه‌یه
آل ایدوب دائم مدام آیوق طودر بزم اهلنی — حرمت ایتمز ساقیا جام مصفا کیمسه‌یه
عاشقه یاقلاشمزا دمدن پری وسن کزلنور — اول ملک سیرت پری یوز ویرمزا صلا کیمسه‌یه
بولمدم برعاشق شوریده حالم اغلایم — ویرمسون دردی درون خوش تسلی کیمسه‌یه
دورحسنکده شجاعی بنده که جور ایلمه — دوستم باقی دکلدر اشبو دنیا کیمسه‌یه

[وله]

نوله بیچاره‌لر کشته دل جانانک آردنجه — یورر بنده‌لر زیرا شه دورانک آردنجه
مسلم سن شجاعی سن غزلده اهل نظم ایچره — قیاسم بو وآیه سنیه شه سلمانک اردنجه

شغلی نامی احمددر. شغلی مخلصیه زعوسی خطاطدره‌سنده‌در. آتیده‌کی اشعار آنکدر.

[مسدس غزلدن مفرد بیت]

بلبلان اشعار عشقی اوقویوب بعد صفوف — غنچهٔ لوح اوزره جانا صانکه شبنمدر حروف
فتح ایدوب کلزار وجهن کوسترر وردالوف — عندلیب ایدرزاعدشاید اولمقسه وقوف
طفل حیاغی موسکده ای جمالی نوشکوف — مائل ورد جمالک نوبهار استرمی هیچ

بشقه غزلیاتنه تصادف اولنمدی. زندان الترام تاتارخان قبرستاننده برمزار طاشنده بو تاریخی کوردک (تاریخ)

برکرم حاجی محمد ابن الحاجی حسن — اهل فقره مرحمت ایدرایشی همت ایدی

کندی دنیاده بقایه آرتوره خوه رحمته — کان مروت عالم جسمی بتونه رحمت ایدی
یا الهی مسکنن فردوس انیس احمد ایت — صاف دل کسبیله کاری فرحت ایدی سنت ایدی
اوقویوب برفاتحه شغلی دیدی تاریخنی — خوبوکه برجود ایدی حقا ولی نعمت ایدی

بوتاریخ دخی ادرنه‌ده مزارلقده حاجی رجب فرونی قارشوسنده برقبرطاشنده‌در [تاریخ]

مصطفی ابن محمد برگل رعنا ایدی — کندی دنیاده بقایه خائف اول بلبل نوا
اوقویوب برفاتحه شغلی دیدی عالم کوروب — رحمت ایله یاغنی تاریخدر مغنی اکا

شفائی طریقهٔ گلشنی فقراسندن مدرکه عبد الباقی افندیدر. فن طبده مهارتی اولدیغندن مخلص مشهوری اختیار ایتمشیدی. عربستان وایران ممالکنده برچوق زمان سیاحت ایتدکدن صکره ادرنه‌یه کلرک سلطان بایزیدخان ثانی دارالشفاسنده رئیس الاطبا اولوب کذارندهٔ ایام دلپای ایکن بیک یتمش سنه‌سی حدودنده راه نفسی بسته دم وغوطه خوار دریای عدم اولدی. بوابیات انکدر. [نظم]

شاه عشقک بروزیرکاردانیدر کوکل — ملک رومک خوبوکیم صاحبقرانیدر کوکل
اوقدر کوزلر اوخوزیرک شکاف سینه‌ده — ای شفائی قلعهٔ تن دیده‌بانیدر کوکل

[مفردات]

× سروک جنونی وار دیو تحریک ایدوب صبا — زنجیر ایله ایاغنی بند ایتدی جویبار
تازه دلبرقولنه داغ یاقرسه یاقیشور — غایت اعلا یاقیشور تازه زلال اوسته کل

شکیب وقایع الفضلا بیاننجه بیک طقسان اوچ سنه‌سی شعبانده وفات ایدن بستفیجی زاده شیخ الاسلام علی افندی مرحومک برادر کهتری السید محمد افندیدر. دولت علیه ایله محروسهٔ ادرنه‌ده ملازمتده ایکن بیک یوز برسنه‌سی خلالنده انتقال ایلیوب ادرنه‌ده دفن اولنمشدر. بو ایکی بیت انکدر [مفردات]

لب جانبخشه لعل کونی آنک — راحت جانیدر شکیبانک
به که مدرسید عرفانم — خیره داد دو چشم نادانم

شوقی نامی یوسف چلبی ادرنه برپیره زنک قولی ایدی. سلطان بایزیدخانک شهزاده‌لری سلطان محمود مغنیساده ایکن بخاتی بک ایله طالعی دخی اوراده اولدیغندن بونکده شوقی غلب ایدوب آنلرک خدمتنه وارمش ایدی. نظمک انواعنده ماهر واقسامنه قادر وقصائد واشعاری بغایت مصنع ومجل ودیوان بدوغتنوانی بین الانام مقبول ومتداول اولدیغی لطیفی تذکره‌سنده مسطوردر. آتیده‌کی اشعار محصول طبع دربارلرندندر [غزل]

اول قاشک مثالی قیلمشسه مسوده :: — بازار هلال شکلنی طاق زبرجده
میخوارهٔ ننک دعاسی نوله اولدمستجاب — هردم قدح دعاسن اوقور پیر میکده
آشوب قوپارر لبکده خطک نوله :: — شمدی می اولدی بادهٔ ناب اوزره عربده
مه حیکدی تیغ غمزه‌سی باشیمه لطف ایدوب — ابردی بودولت ایله کوکل تخت سرمده
کیمدر دیرایسک ای یوزی کل شوقی غریب — برکوزی یاشلو بلدیزی دوشکونه فلک زده

[مفردات]

ینه طوغسه یوزک آیینه‌سنی زنک سیاه — کیم بیلورنه نفسی طوتیله چون آه دیدی
کرچه که وجود دیه عدم ایتمه کیسی چوقدر — حال اهلی ارا سنده میانک کبی یوقدر
دلبرلر ایچره شمسی دیسم نوله احمده — کیم یکره من جماله نور محمده ::
شربت لعلی کرک خسته دله — نه یارار شکرک ازجوبه ایچ
خیال لعل جانبخشکله جان تنده روان چیقدی — نه اغلیایم اغلرسم اومده ایکی جان چیقدی
زلفک اسیری ساغر عشرتده ال چکر — زیراکه قیدی اولان صحبت حرامدر
دریغا حسرتم قالدی بنم سن سرو قامتده — بوکونه دنیاده بولنمسم بولام یارینه قیامتده
اه ایلیجک یاسن دوکیلور دیدهٔ تردن — برک کل بادام کبی باد سحردن

شهیدی سماعخانهٔ ادب بیاننجه اسمنک حسین اولمسی ونسبتینه بولمق حسبیله (شهیدی) تخلص ایتمشدر. ادرنه‌لیدر. علوم عربیه وفنون ادبیه تحصیل ایچون نشاطی دده‌نک خدمتنه کیدن اولمسن واوساپه‌ده وادینه ایرشدر. حب آل عبای دنیایه دکشمن بردرویش برهنه پا ایمشدر. مجاهدهٔ نفس ایله بیک سکسان ایکی تاریخنده نائل رتبهٔ شهادت اولمشدر. شدت مجتدرینه وفنه شعرده‌کی مهارتینه کوزل برمخمسندن الناس شوربجاح بیت شهادت ایدر.

[مخمس غزل]

مرآت مصفامی دکل روی دلارا :: — کیم کورمیسه آنده بوکونه حقی هویدا
بویندمی کوسه ایله کوکل کیم بودر اولی — دل دیر دیگه صدقه ویرجانی زیرا
من مات من العشق فقد مات شهیدا
هرکیم دیدار یاره هردر دینه درمان — خال ره جانانه ایده جانی قربان
بولی دیرایکه کوشه ایرشدی خوش الحان — بومصرعی یاد ایله شهیدی دخی ویرجان
من مات من العشق فقد مات شهیدا

[حرف الصاد]

صادق بک فائقی مرحوم زبدة الاشعارنده مرحوم صادق بکک اشعار کثیره‌یی مشتمل یدی عدد دیوانی کوردی. وعهدی تذکره‌سنده موصی الیه سوهند کنده سن سرقهٔ معنا اسناد ایدوب درسی اوله‌قدی غزللرنده صادقه لفظنک صاد ودال حرفلرین حک وتغییر ایله ساده شکلنه قورلر ایدی. اما خلاف واقع ایدی دیمشدر. والحاصل موصی الیهک خطی خوب وشعری مرغوب برشاعر ماهر ایدوکی ورائی الف حدودنده وفات ایلدیکی انیس المسامرینده وطقوز یوز طقسان یدی تاریخنده ارتحال ایلدیکی ریاضی تذکره‌سنده مسطوردر. بواشعار محصول طبع دربارلریدر [غزل]

لب یاقوتک هردم خط ریحان کتورر — قتل عشاقه دلیل آیت قرآن کتورر
کف زلفک صنما شمع شبستان کتورر — قالدیرر دیه پرمغنی شوقه ایمان کتورر
دمبدم قانه آقیتدی مردم دیده‌م کویا — غواصه دررومه ایلنه لعل بدخشان کتورر
شوده رخسارک ایا قاشی هلالم هرشب — ظلمت غمزه بکا شمع شبستان کتورر
چکمزم کحل جلد منتی چونکه صبا :: — صادقا دیده‌مه خاک ره جانانه کتورر

اولمدادوزره ابا ایمشدر . [غزل]

اهل تجرید دسو ملتفت مال اولمز   ترك دنیای دنی ایتمیه ابدال اولمز
نه عجب كلشنه اولور كلشه حسن دلدار   یاز دفیسه بلبل شوریده اری لال اولمز
عاشقك ایشی اوكار راست كلور یاره   الف قامت دلبر كبی برفال اولمز
طوقنور خاطرینه مرغ دلك ناول یار   نه قدر اولسه نه منكسر البال اولمز
روزكار ایله سعودی ایریشور افلوكه   خاكراه اولمغله بركسی پامال اولمز

عطاینك بیاننه كوره بو ذاتك ادرنه لی اولماسی اقتضا ایدر .

سعیدی نامی احمد افندیدر . ادرنه لیدر . تجاردن الحاج عثمان نام ذاتك آغوشه تربیه سنده تحصیل سعی وعرفت وعلمانك برنده احراز شرف ملازمته طریق قضاء عزیمت ایلمشیدی . بعضه بجود جلیله ده اجرای احكام شرعیه ایله بكام اولدقدنصكره بیك سكسان سنه سی حدودنده عازم دار السلام اولمشدر . ابیات آتیه آثار شعریه سندندر [مفردات]

ایردی نهایه فرقت دم وصال ایریشورمی   مادینه دل ناكام خسته حال ایریشورمی
خسته عشقدن دردونسوه می حوابرآز   دوزخ اولمشدر حیكلمك شیشه جهرهٔ برآز
یوكه جانمز فدا ایده لم   اولمه ده بورجمز ادا ایده لم
ذوق عشقی اكله مزبیلمز محبت عالمنه :   شمع كبی ایلمیه كزنده وحدت عالمنه :
ایمه بو بازیچه بازه دهره جوقلو التفات   الدانوب قالمه كوروب یعنی كه كثرت عالمنه :

سكری نامی زكریا افندیدر . بوسنه لیدر . مذاقی سلیمان افندینك همشهریسی اولوب دیوانه همایون كاتبی اولدیغی وبیك طقسان بدی سنه سنده ادرنه ده فوت اولوب صاحب دیوان ایدوكی سجل عثمانی ده مذكور . و صفایی تذكره سنده دخی مذاقی افندینك زیر سایه كسب معارف ایتمه انشاسی خوب وخطی مرغوب اولمغله دیوانه همایون كاتب اولمشیدی دیو مسطوردر . بو اشعار انكدر [نظم]

نه در اوطره لر اول شوخ دلنوازمده   كه خلقه خلقه اولور كرد نیازمده
یانوب یاقیلمده بی اختیار اولوب حیفا   او شمع حسنی اراندم بوشب كدازمده
[بیت]
داغدن فنم اولور سوز دروه عشاقه   سوله ده كشتهٔ غم خال مزاریه بیلورنه

سلیمی ادرنه لی اواره زاده مصطفی افندیدر . بیك اللی ایكی تاریخنده ادرنه قاضی اولدیغنده زجوسی قضاده حره سنده (١١٧) نوحروده در . بو غزل محصول طبع دربارلریدر . [غزل]

وار ایدی دلده جوقدن آرزوی نوبهار   آچیلوب ازهار شمدی كلدی بوی نوبهار
مقدمنده واراپسه آلدی خبر باد صبا   دور ایدوب الحانی ایدر جستجوی نوبهار
لشكر ازهار كلدی آلدی ملك كلشنی   نوله اولورسه مزینه جارسوی نوبهار :
روی كلشنده ظهور ایتدی بنفشه جابجا   كویا كیم كلدی خط مشكبوی نوبهار :
آچیلوب كلزارده كلر سلیمی اولدیلر   هر بلبلی برجوانه خوبروی نوبهار

سواری عصر سلیمان خانی شعراسندن اولوب اوائل حالنده صنعتی جانبازه ومصاحبتی دلنواز ایدی صكره لری تصوفه میل ایدوب خانقاه صاحبی شیخ یاكباز اولدی . بو بیت آثار كفتارندندر [بیت]

خلقهٔ زلفكده جان ودل معلقدر دوز :   بربرینه قارشو اوینار جانه ایكی جانبازدر

سودایی نامی احمد چلبی در . ادرنه لیدر . ادرنه مرادیه سنده خواننده ایدی . طقوز یوز طقسان طقوز ده غلطه ده فوت اولدی . بو اشعار كفتارندندر [غزل]

دشنام خوبه كلور دله مدح وثنا كبی   یازوب كتوروم باشم اوزره دعا كبی
آتمه بیانه تیر كبی طوغری یم بنی   باغریكه باصه اكر ایدر اغیار یا كبی
هر صبح وشام مدوم ای سیمبای حسنه   طورر قپوكده بندهٔ زتربه قبا كبی
به قولكی رقیب ایله شاها مقابل ایت   كرم اولوبه قیایم آلی كهربا كبی
ایلتمكه پیامی سه شاه ایشكنه   یتیك روندن اولمه باد صبا كبی
كوبك كداسی اولالی سودایی خسروا   اولولر اكر عزت ایدر پادشا كبی

[غزل]

مجنون اولمی بو دل دیوانه بكزر   زنجیر اولمی طرهٔ جانانه بكزر
زاهد صاحبی سوداسنه سودایی كبی دوهه   تاكیم بیله سه سنده بو سودانه بكزر
جام لب لعلك كبی صاف بولنورمی   بر داغ غم ساغر پیمانه بكزر :
عشقك مینی شولقدر ایچركه كوره در   شول عارفی كوركیم خم میخانه بكزر
نظم دل سودایی بی جانه كوشه ربطاینه   كیم هر بری بر لؤلؤی دردانه بكزر

[غزل]

كوزكی اهل نظر كوروب آهو دیدیر   بردم انسانه انیسی اولمدی آه او دیدیر
صوفیدن وجده واروب مست كوزك شوقیله   قودیر مسجدی میخانه یا هو دیدیر :
جویباره سركو یكده كورنه كوز ومك   كیمكه خوف قیلوب قانلو در اول جو دیدیر
بزم كلشنده لبك وصفنی مطرب اوقودی   آكا قمری دكبوتر دخی كوكو دیدیر :
ایتدی درد دلی سودایی اطبایه سؤال   لب دلبر در آكا شربت دارو دیدیر :

سوزی اواخر دور سلطان محمود خان اول عصری شعراسندندر . بو غزل محصول طبع دربارلریدر [غزل]

كار ایتدی غمك جانمه سلطانم افندم   رحم ایله بو افغانه سلطانم افندم
اغلوتمه بنی حالمه رحم ایله كرم قیل   باقمه دیدهٔ كریانه سلطانم افندم
هجركده بنی اولدوروب ای شاه جهانم   كل كیرمه بنم قانمه سلطانم افندم
قالدم یالكز درد ایله احوالمی صورمز   كلمز نیده یم یانمه سلطانم افندم
وارعرصه سلام ایله دیمه عزی جودا اولسون   اول سوزی نالانمه سلطانم افندم

موسیقیده حره سنده زجوسی مذكور خفاف زاده حسن افندی بو غزلی بسته لمشدر . شیخی چلبی جامعی امامی اولوب ١١٢٧ تاریخنده وفات ایدن سلیمان افندینك سنك مزارینه محكوك تاریخ وفاتی مرحوم سوزینكدر .

سهی بك شاعر مشهور نجاتی بكك مربیسی ایمش كاتب دیوان ایكن ادرنه ده دار الحدیث متولیسی اولمشیدی روحه تذكرة الشعراجمع ایدنلرك برنجیسی بو ذاتدر . طقوز یوز اللی تاریخنده انتقال ایلدیكی انبی المسامرینده مذكوردر حسن چلبی تذكره سنده ادرنه ده دار الحدیث متولیسی ایكن تذكرة الشعرا جمع ایدوب حرمته سعدینه زیاده منصب رجاسیله بو ابیاتی دیمش وسلطان سلیمانه ویرمشدر . [شعر]

نه ایتدم بیلمزم بن بیرلكمده   كه قاپوكده سورلدم بیرلكمده
نوله احسانه سلطانم اولسه مبذول   توجه قول قاپوسیه ده اولسه مقبول

طقوز یوز اللی بشده وفات ایلدی مكمل ومرتب دیوانی واردر دیمشدر . مولانا عاشق چلبی تذكره سنده دخی ادرنه لیدر . اواخر عمرنده بلوكده طریق تولیته كیروب اركنه وبعضه عماره متولی وجودسنده لرمحو اولدی دیمشدر . آتی ده كی ابیات كفتارندندر [كنه الاخبارده منقولدر]

سروكلزار رسالتسه سهی درویشكی   سایهٔ رحمتنه ایتمه یا رسول اله جدا :

[انبی المسامرینده منقول نظم]

داغدر خلقه سی كیدردی زرهدر تنمه   جبه صانمه بنجه اولور كوستره یم دشمنمه
حوادقدر یفه ده كجه بوكوره اشك یتیم   طفل ایكن داغی بر اقمدی كوزم دامنمه
سینه ده دردوغمك داغنی سرایتك ایچوه   نكته لرطاقدی یاشم قطره سی پیراهنمه
سجده هیكل احسان بو ینوم كویا مه نو :   طوقودقچه قولنی یار بنم كردنمه :

[حسن چلبی تذكره سنده منقول بیت]

كون كبی بو كسكده اوجر وارسكوی یاره صو   یارده اوجر كوره سن بر كونه اول بیچاره صو

سهی بكك هشت بهشت تسمیه ایلدیكی تذكرة الشعراسی درسعادتده فاتح كتبخانه سنده موجوددر

سیری نامی عمردر [ابن نفاسه محمد الهادی] . بیك ایكی یوز اللی درت تاریخنده ادرنه ده شاه ملك پاشا محله سنده قدمنهادهٔ ساحهٔ وجود اولوب حائز سرمایهٔ استعداد وبالغ مرتبهٔ عقل مستفاد اولدقده عساكر ضبطیه سلكنه دخالت وایفای حسن خدمتله ملازم رتبه سنی بعد الاحراز آچیقده چیقارلمغله جارشوده بردكان كشاد ایدرك عرضحالجیلق صنعتیله اشتغاله مبادرت واول صورتله استحصال اسباب معیشتله امرار وقت وساعت ایلكده بولنمشدر . بو غزل كفتارندندر [غزل]

مست اولمسه ایكن خلوت جرعه جام طمعدن   آسوده دكل جاره نه دام طمعدن
جار عنصر ایله اولدیغیچون فطرت آدم   تخلیصی ایده مز كندینی آلام طمعدن
ناموس بدل مال ایله جاننه كیمه عارف   یاد اولمدی قاروه كبی بدنام طمعدن
تقدیره نه ده ایلیم سهوله برهان   نقصان لفظ ظاهر ایكن تام طمعدن
احكام قضا سیری افتاده یی انجام   قورتاردی هله اولمدیچون خام طمعدن

[مفردات]

وصلت یاری اكوب عمرم اولنجه یتاریم   مال خلیا ایله بیهوده كیجه كوندیم
نیك وبد ایلدیكی هر كشینك كندیه در   كیمسه یی خور كوره مز بیلسه اكر كندی نه در

سیفی ولی دده دركاهی پوست نشیننددن شعرا حره سنده زجوسی مذكور كلشنی صلتی افندی زاده شیخ محمد وفا افندینك دامادی وخلیفه سی طاشلق مدرسه سی مدرس اسبقی خطاط حافظ محمد سیف الدین بن اسمعیل افندیدر . بیك ایكی یوز اوتوز اوچ سنه سی شوالنك اون طقوزنجی كونی ارتحال دار بقا ایتكله لاآری جامعی قربنده ولی دده تربه سنده مدفوندر . بو عربی ابیات محصول طبع دربارلری اولوب بیك یوز سكسان التی تاریخنده خط دستیله یازلمش اولان لوحه دن استنساخ ایلمشدر [نظم عربی]

انكشاف القلب فی ذكر الاله   اكتساب القرب ترك ما عداه
نورت عینه فیوضا بالرضا :   لم یجدها سالك الا فناه :
لن ینالوا الوصل حتی یفقدوا   لیس الاترك حب عن سواه
ان یریدوا انتزاع الواصلین   باعتصام الصبر فرضا والصلوة
ربنا وارحم وشفعهم لنا   قد دعا سیفی هذا فی ثناه

تركی اشعارینه دسترسی اولنمدی .

سیفی دیكر درسعادتده طریقت علیهٔ نقشبندیه مشایخ كرامندن وسلطان بایزید محله سی اهالیسندن اوره كوی قضاسی بدایت محكمه سی ریاستندن متقاعد وزجوسی علما حره سنده مسبوق قریه ابا د قضاسی مفتی اسبقی پیر روشن ضمیر علی سیفی افندیدر . بو مطلع محصول طبع فصلونلریدر .

[غزل]

چونكه دلده قرار ایلدی معكوسی خیالك   كورسیده اولور كورمسم اول ماه جمالك
اكدی سرینی شرمله شمشاد ایله عرعر   كلشنده كوروب سرو وجهده قد نهالك
باقدم رخ مهیاره كه ای ماه منیرم   چشمم قماشوب كورمدی سیارهٔ خالك
صبر ایلمز اولدی صنما بو دل ناچار :   غمز ایلمه ده كوره بكلوبه اول چشم غزالك
سیفی سخن اربابنه خدمتده مقیم اول   دامانه دوشه پیروی اول اهل كمالك

[مطلع]

جبیننده او دلبرزلف مشكین آره لنده رسه   دوكوب كلفنه رخساره عذارینه قاره لندرسه

[حرف الشین]

شادی بیك ایكی یوز اللی بش سنه سنده حاجی حلاوج محله سنده متولد حسن بابا نام برفقیرك فرزند ارجمندی سید احمد افندیدر كه سید افندی دیمكله معروفدر . مقدمهٔ علومی خاصی فروه مكتبنده تحصیل ایتدكدنصكره بیك ایكی یوز طقسان سنه سی خلالنده ادرنه عسكری مكتب اعدادیسنه دخالت دبسه سنه مدتله مكتب مذكورده اكمال تحصیلدنصكره درسعادتده حربیه مكتبنه نقل ایله اوراده عائد فنونی تكمیل ایدرك بالكفراغ عهده سنه یوزباشیلق رتبه سی توجیهیله بغداده اعزام وبرمدت صكره مناستره تحویل ایله نائل مرام اولوب متعاقبا بیك ایكی یوز سكسان اوچ تاریخنده مأذونا درسعادته كلمسیله اوده آز مدت مرورنده وفات ایتمشدر . بو ابیات آثار شعریه سندندر [بیت]

كریه ده حصر مولد آه منزوج اولمه   غرقه اولوردی اشك دیده م ایله كیا خانه لر

سروری نامی صالحدر . قونسلوسی غواصدرنده طوپال عثمانک مخدومیدر . طریق کتابتدن منتسب ایکن
اوائل حالنده مجلدلک صنعتیله اشتغال وبعده خدمت کتابتله ادرنه تلغرافخانه‌سنه انتساب ایله امر معیشتی
استحصال ایدرکن اثنای اسلحه‌یه وبعده طرابلس شام تحویل مأموریت وعزیمتنده بیک ایکی یوز سکسان ایکی
تاریخنده بیروتده دار عقبایه ارتحال ایتمشدر . کلام موزونه قیلنده بعض بی سرور اشعاری واردر .
بو اشعار گفتارندندر .

[غزل]

دوستدر شاه شهیدانه کربلا میدانه   کیر دیدر آخر افندم شاه حسینه قاننه
دینی یوغه کافر یزیدک قیدی اول سلطانه   نیجه لعنت ایتمیم منکر منافق جاننه
بو نجه مؤمنه تاج ایدر دی کنه‌سیه اول شهی   شاه حسن امام علی دینیدی ازلده شاننه
چونکه انا الحق نغره‌سن اظهار ایدوب رخسار دم   عاشق صادقده اولدن کسوه محبت کاننه
بو سروری بر وصیت ایلسون عاشقلره   قرمزی تیمار ایدن خنکار عشقک یاننه

[بیت]

سروری عبد اکرده اکر حج ایتمک استرسک   یوزک سور پای محبوبه طواف ایت کعبهٔ کویه

سرّی شریف سرّی افندیدر . بیک ایکی یوز اوتوز تاریخنده ادرنه‌ده چهره نمای عالم شهود اولوب
طریق نذریله دخالت وبعده نیابت طرفنه میل ورغبت ایتمش و ۱۲۷۰ خلالنده ارتحال ایلمشدر .
سرّی مخلصیله کفته بوقصه اشعار نایخته‌سی واردر . بو مربع غزل آثارندندر . [مربع غزل]

حمد که ایردی شمدی سور ایله لیل برات   عالمی نور ایله تزیین ایلدی ذی کائنات
کیم آنک افتاده‌سیدر ایلسون عالی همم   فخر عالم عشقنه ویرسون بزه دار النجات
وصلنه وعد ایلدی اول کیجه‌ده شاهم بنم   خلف ایدوب کوسترمدی رویه‌هده ماهم بنم
شاد اولوب خنده نه در ارتفعقده در آهم بنم   اشک چشمم جور ایله اولدی بکی نهر الفرات
بلمزم اغیارمی کجدی اول مروت کاننه   یاندم پروانه وش شول آتش سوزاننه
کورسک ای مه رحم ایدر ایدک دل نالاننه   نه اولور بر بوسه‌جک احسان ایده‌یدک التفات
قانی ایدم بر نظر قیلسک بریشان حالمه   لطف ایدوب کهنه براتی ویرسه ایدک الده
وصلنی یسی اولسه هیچ غم کلمز ایدی بالمه   بو یله بر بوسه‌سه کیم سرّی یوقه ایمسه احصلو ثبات

سزائی پیر ثانی طریقت علیهٔ گلشنیه حسن سزائی افندی حضرتلریدر . جزیرهٔ موره‌ده کوزدره ونوه افزای
عالم وجود اولوب محروسهٔ ادرنه‌یه نقل وهجرت وطریقت علیهٔ گلشنیه مشایخ عظامندن اولوب سلطان
مصطفی خان ثانی عصری مشایخی‌حضره‌سنده مسبود الزجرا الشیخ محمد لعلی افندی حضرتلرندن اخذ ید انابت
ایدرک مشار الیه محمد لعلی افندینک بیک یوز اون ایکی ذی الحجه‌سنده ارتحالنه مبنی برینه گلشنی درگاه شریفی
مشیخت ونقیجیه همت اولوب اوتوز طقوز سنه قدر امر مشیخی ایفا ایتدکدن صکره بیک یوز اللی بر
سنه‌سی رمضان شریفنک اون یدنجی کیجه‌سی عازم قربکاه جناب رب احدیت اولمسه وار تخاللرینه
شعرای عصریه‌دن رحمی مرحوم بو تاریخی دیمشدر .

[تاریخ]

مدار غوث عالم قطب دنیا عارف بالله   سزائی مع اللهی کوروب عزم ایتدی عقبایه

طربوه گلشنینک عندلیب معجز الحانی   خزان دهر دونی کوردی چکدی کندیه اخفایه
حقیقت بحرینک غواصی بر بحر کرمورکه   وجودی زورقه باد اجل غرق ایتدی دریایه
گلشندن نو بنو جانانه البتک چونکه بو آلدی   گلستان وصاله عزم ایدوب بغمادی دنیایه
متاع عمرینی آخر فلک چوب ایلدی بسته   حیاتی کاربانی کوچیدی منزلگاه مأوایه
رجال غیبه رحمی بری کلوب دیدی تاریخ   سزائی کوچیدی قطب عصر ایکن فردوس اعلایه

مشار الیه حضرتلرینک مرقد شریفلری قبه‌سنی جنتمکان سلطان محمود خان اول زماننده شعرادن دفتردار
ایکن عزل ایله مدللو جزیره‌سنه نفی واجلا ایلمسه وبعده ادرنه‌یه تبدیل منفی ایلمسه اولان بلغرادلی
کامل احمد پاشا احداث وانشا ایتدیکی حره‌ده شیخ مشار الیهک جملهٔ گفتارندن اولان نعت نبوی که
مقطع بیتی بودر .

[بیت]

ایا شاه رسل رحم ایت سزائی دردمندکدر   قپوک بکلر قدیمی خدمتنده پیر بردر

بیتک مصراع اولنی زقاوه طرفنده اولان پنجره بالوسنه ومصراع ثانیسنی خانقاه قپوسنک داخلنده
اولان پنجره بالوسنه یاز دیرمسه و قپوک بکلر لفظنک خانقاه قپوسنک اوزرینه کتوبلمسی التزام ایتمسه
ومتعاقباً مظهر عفو عالی اولمسه ایدوکی سفینهٔ الرؤسا ده پاشای مشار الیهک ترجمه‌سی ذکرنده
حکایه اولنمشدر . بر قطعه دیوانه بلا عنصوانلری واردر . اشعار آتیه اندن محوندر [غزل]

بلبل کلزار عشقم آشیانه اولمز بکا   مرغ سرهوتم آنکچون برمکانه اولمز بکا
کلستانم تازه تازه کللریله آچمقده‌در   آرزوی نوبهار ایتمم خزانه اولمز بکا
حورتم سیرنده پنهان ایلمشدی جانمی   سیرتم حورتده جانه بولدی زمانه اولمز بکا
بونه دلده بنی قال ایلدی استاد عشق   صاف التونم محک امتحانه اولمز بکا
ای سزائی شمع وصله پرتقانه پروانه‌یم   حالت وصلک صفاسنده فنانه اولمز بکا

[غزل]

شاه استغنایه ملک اولدم رجا بیلمم ندر   التجای حقده اوزکه ملتجا بیلمم ندر
فارغم دنیا وعقبایه تعلق ایتمه دن   ترک تجریدم بکوره حب سوا بیلمم ندر
اویله مجنونم که لیلا بنده زنجیرمده در   ایدرم عشقنده اما جانه فدا بیلمم ندر
مست جام وحدتم بن اوزکه می قدح ایچم   لا ابالی مشربم چون وچرا بیلمم ندر
هرنه ایدرسه روا جاناننه بن دلخسته‌یم   بن سزائی‌یم آنکچون نا سزا بیلمم ندر

[غزل]

نه محنت کیم چکر ارباب عشق اول دلربادندر   محبت اهلنک دردی دلی قالوا بلادندر
یا نوب فقر اودینه قال اول حقه قیلمه شکایت کیم   ایشتدم مایهٔ نار جحیمک اغنیادندر
سراغاز ایدم بلبل کبی افراط شوقمدن   بکا بر کل ایرشدی کیم اوکلزار وفادندر
طبیبا درده معتادم علاج ایتمه بکا هرکز   نه زخمی کیم آچار عشقک دلده عینه دوادندر
جفا وجوره راضی اول الم چکمه تحمل قیل   سنی درده محل ایتمک سزائی هب خدادندر

[نعت شریف]

جمالک نورینه نسبت کونش بی نوردی فردر   کونشسه‌کیم که ذراتک نبیدر دیبدر
سن اول سلطان اقلیم رسالتسین ایا سرور   قوشهد قپوکده برکداده داخی کمتردر
بتر عاشقه مژده سه رأیی چونه بیوشسه   سنی کورمکلکیله حقی کورمک بسنی برابردر
ایشه التونه ایدر خال درکه ایلیانه خدمت   نکاه التفاتک عاشقه کبریت احمردر
قدک باغ هویت سرو قدک برکل رعنا   یوزک شمس منوردر جبینک ماه انوردر
ایا شاه رسل رحم ایت سزائی دردمندکدر   قپوک بکلر قدیمی خدمتنده پیر بردر

[وله]

حضرت حقک حبیبی سوکیلی بردانه‌سی   اولدیغیچون اولدی عالم حسنک دیوانه‌سی
ذات پاککدر سبب بو عالمک ایجادینه   اولمسه تشریفک اولمزدی جهانک کاشانه‌سی
یا رسول الله وصالک بزمنه شایسته قیل   تا کوکل اولسون شراب عشقنک مستانه‌سی
عاشقک انجق مرادی حضرتکدر کیم اوله   آشنای بزم خاصک عالمک بیگانه‌سی
کنج عشقک مخزنی اولسه سزائی غالبا   هیچ عمارت استمز بو کوکلک ویرانه‌سی

[وله]

قلم صنع ازل هرنه که تحریر ایتدی   قید ایدوب صحف ابدده آنی تقدیر ایتدی
اول واخری بر نقطه‌ده جمع ایتمشیدی   فصل ایچون بسط حروف ایلدی تکثیر ایتدی
سرعت دور ایله بر دائره چکمسه نقطه   بقسک اول دائره‌ده نقطهٔ تصویر ایتدی
قویدی اول نقطه‌نک عینینی کوکل دیده‌سنه   مردم دیده‌لی عکسی ایله تنویر ایتدی
نکته‌لی دویدی سزائی دهن یاری حوروب   نقطه‌نک سرینی عارفده تقریر ایتدی

[مفردات]

بیره تشریفک شرف ویردکده ای عالیجناب   غبطه ایدوب دیر فلک یا لیتنی کنت تراب
هیچ بچه کلمز مردم دانای دنیای دنی   آلمز ارزانه دیو ارزنه دانه سینه ارزنی
شام وعراق وهندده کیدر طالب وصال   برخطوه دکلو عاشقه بغداد ایراقده دکل
دور ایلدک رقیبی درکدن هله شرها   کتسون تفحص ایتمه جهانم بوجاغنه

سزائی دیکر نامی طور اقدر . عصر سلیمان خانی شعراسندن ودرکاه عالی بنده لرندندر . بو بیت گفتارندندر (بیت)

وارنی کل شول قدر یولکده دوکدی صاحبی کیم   قالدی اکننده همان بر پاره لخته پیرهن

سامی نامی محمددر . قالیجی اصناغندن حافظ حسن افندی نام زاتک فرزند دلبندی اولوب
بیک ایکی یوز طقسان ایکی سنهٔ مالیه‌سنده قوشچی طفانه محله‌سنده قدم نهٔ عالم وجود اولمشدر . بعد
تکمیل الاستعداد ادرنه مکتوبی قلمنه دخالت ومداومتده اولدرده کوچک سامی افندی دیمکله شهرت
بولمشدر . بو غزل زادهٔ طبع نورسیده‌لریدر .

[غزل]

ای پری رو دلده غمزه‌ک آچدی بر سودای نو   ایتدی سودا ده ظهور بر جو جانه فرسای نو

نور دیده‌م نار عشقک جانمی یاقمقده‌در   سوزشنده دلده حاصل اولدی واویلای نو
انعطاف ایتدکجه نظره‌م طرفه زار تاریکه   حاصل ایدر از دیاد عشقمه الجای نو
مرحمت قیل ای دریغ لطف ایده مهپاره‌سه   بوقسه قانونه محبتمی بوا ستغنای نو
حسنک مفتونی سامی منتظردر لطفکه   ای پری رو دلده غمزه‌ک آچدی بر سودای نو

سعدی نامی عبد الرحمندر . درسعادته آخرپانه کوسه حافظ محمد امین افندینک فرزندی وسعید
الذکر حلمی محمد افندینک بیوک برادریدر . بیک ایکی یوز طقسان ایکی سنهٔ مالیه‌سنده نیشطفانه
محله‌سنده یازلزادهٔ ساحهٔ وجود اولمشدر . تحصیل استعداد ادرنه صکره طریق کتابته سلوک ایدرک
ادرنه دائرهٔ عسکریه‌سی کتاب حسنفه التحاق ایلمشیدی . بیک اوچ یوز اون طقوز سنه‌سی ذی الحجه‌سنه
بدنجی کوننه مصادف بیک اوچ یوز اون سکز مارتنک دردنجی بازار ایرتسی کونی ارتحال ایتمکله بکوبیه‌ده
طابیه جوارنده‌کی قبرستانده دفن اولنمشدر . بو اشعار زادهٔ طبعلریدر . [نعت شریف مربع]

نام علویتینا هکذر حبیب کبریا   قلب حکمت اشتمالک مجمع اسرار خدا
شرع پاککله سید دینی قیلدک پرضیا   التجا سیله تفاخر ایلدی انسان سکا
افتخار ایتدی وجمالکله سنک عرش بریه   ذاتکی ایتدی جناب کبریا یار کزین
جمله وصف شریفکدر شفیع المذنبین   سرنکوندر درکهکده کائنات وماسوا
طوتدی الحانه صلوة امتک هر بر یری   خایدوری شوقکله انوار هدایت خاوری
عالمینک سرتسر اولدی معظم سروری   درکه حقده علوّ پایه‌لک ایتدی اعتلا
حضرت باری سنی مهر رسالت ایلدی   کائناته هادی راه سعادت ایلدی
ذات پاکک عالمینه عین رحمت ایلدی   پرتو انداز اولدی نورکله سمای اهتدا
ایندی قرآن عظیم الشان علوّ شانکه   ویردی جانه ناسوتیانه کوهرفشان الحانکه
ایلمشدر التجا چونکه سایهٔ احسانکه   ایله سعدی‌یه شفاعت یا محمد مصطفی

[غزل]

باقلک باقلک نه قدرده خزینه تبسمی وار   تبسمنده‌ده علویتک تجسمی وار
کچیردی غمزه سنی تا سریر جانه قدر   نکاهنک دل یک شانی بر تحکمی وار
هزار دل سربامنده ناله ساز اولیور   اول آل یناقدینک کللره تقدمی وار
مدام مست محبت ایدرکه چوقمی بنی   باقلک نه رتبه‌ده سودا فزا تکلمی وار
کمال سوزسه سورامی باری عرضه ایشیجم   رباب قلب نزارک بوکونه ترنمی وار
اسیر عشقی ده اولسم روا او غنچه فمک   باقلک باقلک نه قدرده خزینه تبسمی وار

سعودی نامی محمددر . قاموس الاعلامک بیاننجه سلطان مرادخان ثالث دوری شعراسندن اولوب ادرنه‌لیدر
ابو السعود افندینک درسنه ملازمت ایدوب سلیمانیه مدرسینی سلکنه کیرمسه ایدی . شو بیت آنکدر [بیت]

کورمینجه روی یاری دوشدی سینه‌مده بره   طفل اشکم اوردی کندینه اغلیوب یردن یره

انجق ذیل شقایقده عطایی مرحوم بوذاتی نیکساری ایرحسیه اغلی اولوب اوزره بیان ایتمسه وشو غزلی ده آنکدر

که چیقارر که کیر دستاریه اولمه نازده   عاشقه روجه ایله یوز کوستره آچماز ده

[حرف الزاء]

زاهد نامی احمد در . صاریجه پاشا جامع شریفی امامی حاجی حسن افندینک فرزندی اولوب ۱۲۷۵ تاریخنده ادرنه ده فضل اله پاشا محله سنده قوغولده عالم وجوده کلمشدر . صبیان مکتبنده مقدمات علومی تحصیل ایتدکدن صکره ادرنه عسکری مکتب اعدادیسی احتیاط صنفنه قید و بعده مکتب حربیه نقل ایله ترفیعاً اخیراً مهندسخانه همایونده نشأت ایدوب ۲۹۹ حزیرانک یکرمی سکزنجی جیل بوکه دستوری قوه تشریه اولنمش ایشنده بروسه مکتب اعدادی عسکری لسانه فرانسوی معلمکی بعد التعیین ۳۰۱ اغستوسنده اوه اوجنده یوزباشی و ۳۰۷ شباطنک یکرمی یدیسنده طوبجی صاغ قول اغاسی اولوب ۳۱۱ تشرینه اولنک اونه لشنده درسعادت مکتب اعدادیسنه تحویل و ۳۱۷ ایلولنک اوجنده ادرنه طوبجی ایکنجی ادبوسی ادوینه بیکباشی تعیین اولنمشدر . آثار شعریه سنده بو مجدیه قید اولنمه اوزره صاحب ترجمه ده استنبولده بر قطعه غزل مقابل برورلی عفت افندی وجوهت « به شراب استدم ای شوخ کتاب استدم » مطلعی مدلولنجه تالیف ایتدیکی کتاب بدل مقدم لرینی نظماً یازمه مقداری اولدیغی درمیانله کتاب مقدمه سی اولدقه آلتی ده کی ابیاتی کوندرمسیله و « کلامنده اولور معلوم کشینک کندی مقداری » مطلعی مصداقنجه ابیات مذکوره موضوع ایکی شوده اوسو مراتبی ابیاته کافی کورتدیکنده عیناً درج ایلمشدر [املای فرانسوی نام تألیفک سرلوحه سی]

جهانک ماه الفوی بوکونده عبد الحمید خاننده   ضیای رأفت و اجلالی شمس اسا درخشاندر
عصرلرده بری آرزو ولنان جمله ترقیات   او شاهنشاه بی همتا زماننده نمایاندر
لبالبدر ممالک علم وفن آثار فیضندن   ترقیات دنیا حد و احصادن فراواندر
زلال عدل و فضلی طوغریسی هرجایه جاریدر   قلم میزانی جوشیه ایتسه بو وادی ایجره شایاندر
خصوصاً او رویاده اوکرنلمک استناده شید   تمامیله حیالشقاندر ایچون ملک ایچره آساندر

[کلدسته اخلاق نام اثرنده]

عمریه افزون ایده حق یادشه دورانک   کیم اودر مصدر فیضه وکرمی دنیانک
نقد علم وهنری کسب ایله هرکس فرخم   عهدیدر وقت سعادت اوشه دیشانک

[بو دخی]

دائم اولدقجه کواکب ایله ماه   پیشاسو یادشه دل آکاه
فرقه ره کیجه کونده هرکاه   سایه انداز اوله اول ظل اله

زمانی سلطان سلیم خان اولک اواخر سلطنتنده ارتحال ایتدیکی انیس المسامرینده مذکور و زمانه عمری مساعده ایتمیوب ساده رولغی زمانده نقل ایتدیکی و بو فنده لقبه بولدیجه دستمزدلیک اشتهارینده عدد اوله جوکمسه ایدوکی و احمد پاشانک آتشه غزله اندیه نظیره کیجه دیدیکی لطیفی تذکره سنده مسطوردر . ابیات آتیه آثار شعریه لرندندر .

[قطعه]

دوشده کوردم خدرنکینه کلمسه خطک   غالبا یاقمه اولوبدر که وقت اجلم
قوبنی خاکه ساینک کبی یکساره اولدیم   جونکه یابوسی شریفیکه شها ایرمزالم

[بیت]

دیدیم نار عذارک ده سنک زلف سیه جانا   دیدی اول کوزلرم نوری که ال جزبی دخانه آتشه

زمانی دیگر نامی محمود در . انیس المسامرینده بیانجه جسر ارکنه قصبه سنده تولد ایتمشدر . دانشمند ایکن سلطان مصطفی خان آستانه سنده کاتب اولوب فرزت قتل شهزادکانده ارکان دیوانی پریشان اولدیغی زمانده بونک دخی عمرینک زمانی زلزت برلعب نابود اولدی . عاشق چلبی تذکره سنده الرحاصه زجه اولثر ساعی تخلصی ایدردی حکره زمانی تخلصی ایلدی منشائی ادرنه در . فرزنده برچوده زمانه حکره روم ایلی بکلربکیسی احمد پاشایه انتساب ایدوب سایه سعادتنده بهره مند اولدی دیمشدر . سجل عثمانی ده ده نام عتیقی ساعی اولمه اوزره مضبوطدر . بوارده عاشق چلبینک افاده سی صحته مقارن کورینور . طقوز یوز الفمه تاریخنده وفات ایتمشدر . بو اشعار کفتارندندر [مطلع]

نکارک خاطری خطی اوجندر غبار الخوه   نه آیینه عالنماده ترنک وار انجق

[نظم]

زنجیر زلف وجاه زنخدانه دل دوشوب   برکوزی یاشلی ساقی زندانه اولوب کزر
بیلمز که نیجه ایز ایده اغیار کر دسی   کورر ه صانور زمانی لی سکبانه اولوب کزر

[حرف السین]

ساغری غزار علی دیکله شهر بررند بی نظیر اولوب [بیت]

صحبتنه طالب ایدی خاص وعام   اولمشیدی بزم می آنسز حرام

دور ابوالفتحیده عصر سلیمان خانی به قالمسه بر بیررو شه خمیر ایدی . اواخر عمرنده مناهیدن تائب و صلاحه راغب اولمغه قبرینی قاز دیرمسه واطرافنه بر سرو دبر بادام دبر شفتالو فدانی دکدیروب زاده طبعی اوله بو ابیاتی سنک مزارینه قازدیرمسه ایدی [شعر]

آنک ایچون مزارم اوستنده   به بو اشجاری بویله وضع ایتدم
تاکوره صورده بیله حالم   بو جهانه ایچره نیلدم نتدم
بربوی سرو جشمی بادامک   شفتالوسنه دوبیمادم کتدم

موسی الیه ادرنه ده تقنیته اغا محله سنده جیجکلی مکتب زقاغنک یکرمی ایکنجی نومروسنده واقع عرب زاده علمی افندی نامه منسوب اولان نقشی درکاهی ساحه سنده مدفون الیوم ده مرور زمانیله قبرینک محو وسنک مزاری ضایع اولمغه سابو الزجه رتو پاشا مرحوم بیک ایکی یوز اللی اوج تاریخنده درکاه مذکوری قفس شکلنده تعمیر واحیا واوجره ده آتی ده محرر بیتی دخی بر نفط طاشنه حک ایله موصی الیهک باشی اوجنه رکز ایتدیروب نامنی ابقا ایلمشدر . [بیت]

شب غیبتده صهبای وجودی کم ایکن اولدی   برادنا همت پرتوله قبر ساغری ظاهر
۹۲٦ تاریخ وفاتی   ۱۲۵۲ تاریخ ظهوری

بو ابیات جمله اشعارندندر . [مفردات]

جنک هنیره قامته دوندی فدی هنوز   نه سازی قویدی ساغری الدن نه ساغری

بیر اولدی اولدی ساغری قومزالدن بیالیی   دوشدی عصایه نرکس نزتیه قدح کبی
لعلینه لبنی دلبر اغیاره دیشلدیرمسه   بلکه باموده عذارینه سرتیله شبیشلدیرمسه

[نظم]

باریه عرصه ایتمکه کیم وارسه دیوانه لی   کوریجک بنده بتر مجنون اولور جانانه لی
آشنال اولوب بنی یاد ایلیه دیو سکا   دوستم قانه آغدروکور دکه هر دیوانه لی

[هزل عاشق چلبی تذکره سنده مأخوذدر]

ارغاد مکاوری کبی صاروب باشنه کولبز   جمع اولدی ینه موسم اوراغه بنفشه

رفیقی نام شاعر ادرنه شهرینک چامورنده شکایتی حاوی برهجو دیمسه که بیتی بودر [بیت]

الهی سنه خلاصی ایله بزی بو شهر باطلدن   کشی آنی نه سیرایتسون کلمز آیله کلدن

ساغری مرحوم دخی مقابله سنده بو بیتی دیمشدر [بیت]

شو کیم شیطانه صفت ایدر شکایت آیله کلدن   یوزینه یلمه آنک اصلی اودر حظ ایده ریلدن

بایزید نام برشخص حقنده سویلنمه اولدیغی بو بیت دخی جمله هزلیاتندندر [بیت]

بایزید ایکن آدی هرتنکی صاقله مدی   جیکه یم آره لغنده الفی قال بیزید

سجل عثمانی ده نامی « صاری احمد » دیلمسه الیده مأخذلرمزده اولیه برنام تصادف ایدیه مدی

سالکی نامی احمد در . عصر سلیمان خانی شعراسنده کوزل کمانکش و کشتیکیر ایدی . ادرنه مرادیه سنده نعتخوان ایدی . کاه غلطه ده عزب وکاه سیاح دیار عرب اولوب آخر الامر عربستانده وفات ایلدی بو ابیات آثار شعریه سنده ندر . [مفردات]

بیلمم بولنی دارمغه اول کعبه جانک   هرپاکه دونوب طوردیغی بو قبله نمانک
بازسم عجمی سه نامه یازه جونک   رازدرونی یازمغه اولور بهانه جونک

سالکی دیگر رفیقی زاده در . خاصه نفاشلرندن ایکن ادرنه ده اهل جهت اولوب اول حال اوزره بیک اوتوز حدودنده زال ششه جهت ایدی . اکثریا تاریخ کویلکه مقید اولوب یحیا بکک بوبیتی تسدیس ایتمشدر .

[نظم]

ایرمکه کعبه صفاسنه شوکیم همت ایدر   نیغدرکیبی که هستنه ایکی قت ایدر
اراده بوزنه دهر ایله نیجه الفت ایدر   شام قدس ایرشوز حکره یرینه جنت ایدر
کیم کیم کعبه نصیب اولسه خدا رحمت ایدر   هرکشی سودیکنی خانه سنه دعوت ایدر

سپاهی سابو الزجه پروانه زاده حسین چلبینک فرزند ارجمندیدر . بو اشعار کفتارندندر [غزل]

غیری محبوبه بقرمی کورنه اول سیم بری   بریدر جمله ده اول عاشقه یا کلک نظری
نظریله که بقمزسه رفع مهوشدر   کوره یم محو اوله اول دیده لرک نورفری
فری بوقدر اوکنسه یوزلو کوزل یانکنده   بکا عرضه ایلمه کوکده لمعات قمری
قمری یاقدره کورسه صفا کردنکی   اوکه کورمک دیلیه مطلع مه سحری
سحری باشنه کوره طوغه او فرخنده فرك   کوزه آچوب هرکه کوره لمعه نور عمری

عمری سومیوب اعداسی اولاته رافضینک   دیدیم طعمه شمشیر قضا اوله سری
سری جانه ایله فدا ایتدی سپاهی بولکه   البتی باشه ایلیدی سوزینک اوله لری

[غزل]

مجلسی دیرلر اکر که بیمانه اولمیه   باهرطلوه بوسنی جانانه اولمیه
دلمیدر اولکه آتشه حورایله یا نمیوب   اول شمع حسنک اوستنه پروانه اولمیه
دولت آنک که خانه سی پر در نکار ایله   وای اول بنم کبی که بروانه اولمیه
کنجینه محبته سوبیوده فجانه اولور   بردل که سنک جورایله ویرانه اولمیه
اول قانه اوسوجغی الا المه سپاهیا   مجلسده ساقی برکوزی مستانه اولمیه

[مفردات]

اولمدی چاره شب تاب غمک دفعنه هیچ   یازدیغک نسخه ای خواجه بوری ازجوبه ایچ
بجه حشراولوب سینه بسینه اولدک هرکز   مکرقانکی دکلسه ای سهی قدحتر اجاره
یاری رام ایتمکه حرف ایتسه ایدم اوقانی   اثرایتمز باقیم اودلره نارنجانی
دهانک بوسه سه قیلموه تمنا   براولماز فکردر یوقدر یره جانا
باشم اوزره یری وار غنچه علامت کوتورر   مانند ال رسول سوزن سارانی

سحری دیو دستی زاده محمد افندیدر . پدرلرینه کمال مرتبه سرعت کتابتلرندن کنایته دیو دستی دیرلر ایمسه کمال پاشا مرحوم ادرنه قاضیسی ایکن محکمه کتابتنه تعیینه بورلوب اندن صکره کلانه قضاة زمانرنده ده کتابت مذکوره ده استخدام اولنه رق آخر عمرینه دکین کذلک ایله تقسیه ایتمشدر . بو اشعار جمله کفتارندندر [غزل]

اولدک ای یوسف ثانی جو بوکونه کا راهلی   ایلدک خلوه جهانی قمو بازار اهلی
ای صنم دیرجهانده صاچیکی عرصه ایتسک   اهلی اسلامی ایدردل قمو زنار اهلی
آتشه هجرکه یاندیغمی ایتسم ظاهر   ایلمز نار جحیم ایچره قمونار اهلی
ای قمرسوز غمک جسمه یول یول داغی   اوره لی طاسی فلک ایچره بنم زار اهلی
یا بیاک ایلمه کل سحری لی کوکلمه الم آل   دکمه ده کیرمز الم خوشجه کور ای یار اهلی

[نظم]

دیدیم اول سروه نیاز ایله بکیجه ایلمه ناز   یاریشور عاشق و معشوقه دیدی ناز و نیاز
نیجه برجور وجفا دفتریه ازبرلیه سه   کل وفا حرفنه ایله نظری باکل باز

[مفردات]

الهی استرم جسم سراسرنه داغ السونه   برار یانور دیسونه قرع الطاقی جراغ السونه
جانده داغ حسرت وزلفکده جانه بوینوکده زلف   دوستدی ای نازل بدنه باره کرانم بوینوکه
آفتابم دولت آنه سوار اول برکوره اسه   خلقه بر سیره سوار اولسه دیسونه برکسه

نقلیه خطاطی اوله یغنده نامی خطاط ده سزه ده مذکور وسجل عثمانی ده سلطان سلیمان اول جالنده ایدوکی مسطوردر

نیغ جفا ایله بنی بر پاره ایلیوب   اغلاتمه ایدی بنده سنی ماجرا بودر
اکثر کلامی قندلیات وهمفید شعرا   شعر رضاده لذت ذوق وصفا بودر

سید رضا تذکره سی نامیله صاحب ترجمه نك برقطعه تذکرة الشعراسی واردرکه مأخذلرمزدندر . آتی الذکر ادرنه لی کفتی علی افندی ترتیب ایدیکی هزلکونه منظوم تذکرة الشعراسنده صاحب ترجمه حقنده یازمش اولدیغی ابیات بومحله ترقیم ایدلدی . (قضاة زمره سنده صاحب تذکره سید رضا جبر ایکن)

تك شعر زمیه تازه نیوسه   برده سید رضای کهنه فروسه
زمرهٔ قاضیانه رومیدر   بوزمینك غلط هجو میدر
سطر اشعار ساده منوالی   هیچ دتاب خیالدن خالی
بزم هزلك تمام مسخره سی   شاهد حالی اولدی تذکره سی
یتر اول تذکرهٔ هزل کذار   رتبهٔ طبعنه آنك معیار
اوزحرف سطور هزل ردیف   بسدر اکه نموذج تعریف

رفعتی زمرهٔ قضاتدندر . دیوان نقشه برذات اولوب بیك اوچ تاریخنده یلونه قاضیسی ایکن وفات ایلدی . بوابیات آثار شعریه سندندر [قطعه]

خاکپای شریف سلطانم   بنده اولمادی کلمکه طاقت
استانکده اوله لی مهجور   آیغه دوشدم ال ویروب ذلت

[مفردات]

جانه نقدی الیسه قصدك ایا شوخ دلستانه   لطف ایت بوکیجه سینه یه کل نقدك آل هانه
ضیا بخش اولدی هر بر ساغرمی نکهٔ جانه   چراغك آینه اولسون دائما ای پیر میخانه
سوار اسب ناز اولسون اکر شهزیلك میدانه   بنم دیرکینی زاده م شاه خوبانم محمد شاه

رشیدبك کوچك جبانه محله سنده ایلچی مصطفی اغانك فرزندی عزت افندی صلبنده سوندل فقه محدثده ۱۲۷۷ تاریخنده قدم نهادهٔ ساحهٔ وجود اولوب علوم بوزولی تحصیله همکده در سعادته عزیمتله دوواش اقلامده برنیه دخالتله تحصیل فنه کتابته بذل مقدرت ایدرك آز زمانده عالم مطبوعاته برچوق آثار نشرینه موفق اولمش و ۱۳۲۱ تاریخنده البیلی معارف عمومیه نظارتی تحریرات قلمی مزکنده استخدام اولنمقده اولوب متمایزیتی حائز بولنمشدر . طرز جدید اوزره بوابیات آثار شعریه سندندر . معرفت نام رساله موقوته سنده [نظم]

بربوس ایکن حول املم غنچه خندانك   اولیدی بکا سینه سنی بر کیجه اول ماه
اولمازمی میسر بوشرف برده هیهات   رؤیای سعادت تکرر ایده مز آه

شکوفه استغداد نام رساله سنده : حیف !

[شعر]

بهارك عسکری ارضی یدسرباره المشدر   سطوع آیهٔ آثار فیوضی سایه حالمشدر
بتون ازهار اچلمشدر چیچك محروم قالمشدر   اوقلیمدرکه محکوم شتای دائمیدر حیف !
چیچك !

[شعر]

شکوفه برمثالیدر کمال صنع قدرتك   شکوفه ساحرانه بر بیانیدر طبیعتك

شکوفه شاعرانه برلسانیدر محبتك   شکوفه غمکساریدر بو عالم کدورتك

رئیسی زبدة الاشعار ضبطنجه ادرنه لیدر . بوابیات کفتارندندر [نظم]

دمنده یا غمه بار ایله احسانه   لطافتده سبزه زاری تازه اولماز
جهانده کوچك وزیرك قتنده   کرمده راسته هیچ اوازه اولماز
افندی لطف ایت اولمه بیچکی قو   متاع همته اندازه اولماز

رفیقی مولدی اماسیه قصبه سیدر . ادرنه ده واقع دار الحدیث اوقاف شریفه سنه متولی اولمغله حیاتنده مسکن ومماتنده مدفنی ادرنه شهریدر . طقوز یوز اوتوز طقوز تاریخنده وفات ایتمشدر . بواشعار کفتارندندر [غزل]

جهانده هیچ خاطر بی غم اولماز   کستی غم حکیمنجه حرم اولماز
پریشان اولمیه دل بر زمانده   کوزم قانه اغومایه بر دم اولماز
اورنز افسر خیلی شولارکیم   طلب راهنده خاکی مقدم اولماز
پری رولردن ایرشکن ستمدر   ینه دیوانه کوکلم البسم اولماز
رفیقی هر دمك ایت عالك کیم   جهانده آنده اوزکه عالم اولماز

[مطلع]

تا سیره چیقدی نازله سرو روانمز   آنده پری یرینه اوتورمادی جانمز

رندی کلشنی فقراسندن درویشه حضر دیکله معروفدر . سید رضا تذکره سی بیانجه بیك اوتوز بر تاریخنده ادرنه ده وفات ایتمشدر . بواشعار کفتار دربارندندر [مصنوع غزل]

برانتدی خاکدن خلوده عالم چون بنی آدم   بوچرخك آسیابنده اوکنور بیلورم دانم
شکسته شیشه وسن طورمز آثار هر دم کوزمده یاسه   نه مکندر سنی ای کوزهٔ چشمم کورهم بینم
کهی یاکیزه کوهر طالبی غواصی دریایم   که اولور کلشنده ایچره سرو رعنا ارام جویم
بوکون رحم ایتمدك جان کریبانم کوروب جانا   حضور حقه یارن دامن یاکك طوتوب کیرم
اکرکه التفاتك اولمزایسه رندی یه هرکز   طقوز جامی افلاکك قوبر بر صورم برسم

[قطعه]

رندی بو دهر دونك ذوقینه لانسلم   اهل هوانك اول شوقینه لانسلم
اعدای بنه نهادك لازمی اکمور آدیه   یوزبیك اولورسه باشده جوقینه لانسلم

بو دخی هزلیاتندندر [هزل]

دمد وادی رسوالقده بر باده مجنونم   اسیر بنك وباده مبتلای برسه و افیونم
کهی زانی کهی لوطی کهی جلاد ناپاکم   کهی کیر کیره جانه ویره برکهنه مأبونم
نه ماهیتلی ترکیب اولدیغم بن داخی بیلم کیم   نجاستدن مرکب برطبیب طرفه معجونم
بن اول مجلسده اول شاد لعد بیدا اولوبنی الحال   حبشدن روم کلمسه رندیا برقوجه میمونم

شاه ملك پاشا محله سنده دباغخانه جاده سنده کی چشمه تاریخنك قائلی رندی یشقه در .

روانی نامی الیاسدر . عاشق چلبی تذکره سی بیانجه لقبی شجاعدر . سلطان سلیم قدیم حضرتلرینك طرابزونده والیلکلری اثناده مجلسلرینه داخل وبرچوق التفاتلرینه نائلیته ممتاز اقرانه وامثالی اولدقده جلوس کتدوسنده برنادره صدورینه مبنی اموالی مصادره اولنمغله کندوسی جانب عربستانه روانه اولمشیدی حضرت سلطانك وقوع حالکدن پشیمان اولمه عقبنجه آدم ارسالیله عودتنی شتابان اراده سی تبلیغ اولندقده برغزل سویلمش ایدی که مطلعی بودر [مطلع]

نه عجب کردش عالم نه عجب دور فلك   بردم ایچنده بیله واردی اوتوز بیلقه امل

اکثر زماننده بعض نولیتدر ایله امرار وقت ایلمکده اولدیغی حالده طقوز یوز اوتوز تاریخنده روح روانی عالم جاودانی یه روانه اولدقده حسابوالجوامع قسطنطنیه پرستنلی بهاری بوتاریخی دیمشدر (تاریخ)

جهانی سرسر طوتمشدی نامی   امیر نظم کیم یعنی روانی
اجل جامی چونکیم نوش قیلدی   شودکلوکیم دوشوب مست ایتدی آنی
ایشیدوب روح قدسی دیدی تاریخ   جنانه یاکه جانه آتدی روانی

آتیده کی اشعار محصول طبع در بارلریدر

[غزل]

دور کلدن غنچه لبدر عزم کلزار ایتدیلر   عاشق آشفته بی بلبل کبی زار ایتدیلر
دوکدیلر باشده چوزوب کاکللرینی آیاقدن   سر تر کلزار ایچنی مسك تاتار ایتدیلر
شول قدر شوخ کل ایله ایتدیلر فریاد وزار   کلستانده عندلیبه زاری بیزار ایتدیلر
سروید دیوارهٔ حیرتده طیانوب قالدیلر   چونکه سروی قدلر طوروب ناز ایله رفتار ایتدیلر
ای روانی چشم مست ایله کوزلر باغده   برنظرده نرکسی شهلای بیمار ایتدیلر

[غزل]

کوزلرم تیره اولور خطکه قیلدقجه نظر   خط غبار اولسه بو روشنده ایدر کوزه ضرر
کور دیر ساغری کیم کوزی اچوب کاسه سی پر   رندلرا دوشکلوب هر بری طورلونه جکر
قورقارم قامتك خلقه بلاسن دیمکه   شمدی سویلمز اولوبدر کوزلم طوغری خبر
لب آغزمده ایکن کتمکه قصد ایتدی دیدم   آبکم نولدی ایورسه صوبه می دوشدی شکر
خوبدر صورتی نقشید روانی بوکوکل   دوندی شول آینه کیم اوله نقشه آنده صور

[غزل]

کلیکز خوش ایده لم جام ایله ایام مزی   نه اولورسه کوره رز صکره سرانجام مزی
کورینور حالی چوقدر می ناب صوفی   مجلس ایچنده تهی کوره صنقه جام مزی
نیجه تشبیه ایده یم غرغره ای باد صبا   بز بیانده می بولدق اوکل اندام مزی
ینه بر بوسه الوب جانمزه جان قاتالم   کر قبول ایدرایسه یار بو ابرام مزی
نه قدر خوار وذلیل ایتسه روانی بزی یار   بز اکا آرتوره لم عزت واکرام مزی

[ابیات]

ساقی کلچهره الدقجه الدیماسه   غنچهٔ زنبقدر ایچره لاله بتمسه جانانسه

یولده اوستنده دوشوب یاتمزدی هرکز آفتاب   جام عشقکده سنك کرالمه مست وخراب
شیوه اوکرنمه قمراول سروبالادن ینه   باشنه بردسته کل صوقمسه ثریاده ینه
پاره عرض ایتدی یاشم سیمینی چشم اشکبار   باکه کوز یاشی کرکمز دیدی لطفندن نکار
بنفشه نیجه اچیار کوکلم ای جفا پیشه   انا خنز ایله آچلماز کلیله اندیشه

مرتب دیوان اشعاری . وعشرتنامه نامیله بر منظوم کتابی واردر . بوابیات آندندر [مثنوی]

ایدرسه اهل مجلس نوله اکرام   که بعضی پخته در غایت دکل خام
کوروب مجلسده شاد اولدی شرابی   صویونوب رقص اودر طاوقه کبابی
ننه ذر مجلس جاده بوله اقدام   نیجه یالوده یه کوز دکدی بادام

[دله]

کیمك که جامله خوشدر عالمی وار   سلیمانلرکه الده خاتمی وار
کیمك حکمنده اولسه پادشادر   عجب آینهٔ کیتی نمادر
نه بدر اولورکه بوله قدره کمالی   کتورر برادی بسده هلالی
نه بیره که اباده باحسن قدر   اوزمك کاسه بازی جام جمدر
نه وار درلرسه اکه خواجه مرجانه   که طولسه حصه سی لعل بدخشانه
اکا کیم دیر قدحدر یا بو مهدر   بنفشه قوقولی برتازه کلدر
جمیل ایدر شعاعی ماهتابی   سعادت یلدیزیدر هر حبابی
کوزینی دوندروب خلقك عقیقه   بیمسه سیرین ایدرنی الحقیقه

آثار خیریه سندن استانبولده داخل سورده قره چشمه قربنده کنه ونا مدرسه بنا اولنمش برجامع شریفدی واردر . نعشلری جامع مذکورده مدفوندر . حسابوالجوامعده بیان اولندیغنه کوره مسجد مذکوری بنا اثناسنده سلطان سلیم خان حضرتلری اورادن کچرایکن بو مسجدی بنا ایدن کیمدر دیو سؤال بیورمغله روانی قولکدر دیو جواب ویردکلرنده لطیفه یوزندن خوشسه ایا صوفیه سن بیله برمسجد طوغرسین دیو بیورمشدر . وملازمینه مسکن اولمق ایچون حجرات دخی بنا ایتمشدر . تفصیل احوالی لطیفی تذکره سی

اسعد بغدادی مرحوم روانی نك ایجنوب حقنده بو بیتی دیمشدر [بیت]

واردم روانی مطبخنه طعم استیوب   کوردم حرانسینی آچندن کویبول قوصار

رومی بك زمرهٔ سپاهیدن ایکن اختیار تقاعد ایتمش بر صلاح پیشه ایدی

رومی دیگر (اسمی داوددر) ادوسیمانه خانی ده کلانه شعرادندر . مولدی جسر ارکنه در . زعامتله روم ایلی بکلربکیلرینك دیوان کاتبلرندن ایدی . بو رباعی انلرکدر [رباعی]

هرکه دنیایه کلور آخر اجل جامنه ایچر   نه عجب منزل اولور کیمی قونار کیمی کوچر
جرسی ناله ایله قافلهٔ عمر کچر   کوسی رحلت چالینور کلدی کچر کلدی کچر

[مطلع]

پرلری معلوم ایکن میخانه ده مستانه نك   حیف کیم فرصت اولمدی قالدی یری میخانه نك
سبحه کردانه اولسه بو مده ینه رندانه هب   دورنی زیرا فراموش ایتدیلر پیمانه نك
نار عشقه شمعه کنه به براقدی آتش   برعجب کرمیته کوردم کیجه پروانه نك
استمز دل خانه سی معمور وآباد اولدیغنه   ذوقنی فهم ایتمیانه راضی کبی ویرانه نك

راسم نامی محمددر . ادرنه جامع عتیقی امام ثانیسی حافظ محمد توفیق افندینك فرزند دلبندی اولوب ۱۲۸۹ تاریخنده ادرنه ده المتوفی محمد سنده عالم وجوده قدم باصمش وبعد تحصیل الاستعداد ادرنه دیوان عمومیه دائره سنده مداومتله ادراکنه سی حسنفه دخالت ایتمشدر . موصی الیه خطاطلر حره سنده مسبوق الذکر حاجی حافظ شریف حفظی افندینك حفیدیدر . بواشعار آنكدر نظم غزلیدر

هجرانه المنتهن دلمك چکدیکی دردی   کوکلم نه زمانه اولسه ده اعلان ایده جکدر
تحمیل ایدیمیور بار فراقی نه ضعفه   البته کوکل هجر ایله افغان ایده جکدر

[وله]

فراموش اولمیور دلده تجلی ابلیات آثار   سطور حادثات دهر دوشه ازبرده قالمشدر

[وله]

حیرانمی یم اول ماه وشك آننه بیلمم   عاشقمی عجب اولدم اوچشمانه بیلمم
کلزار صفا ایچره کبر یوقه دیبوراما   جو ایتمه دوشرمی کوزلك شانه بیلمم

رأفت ادرنه والیلری حره سنده زجوسی مکور سیمانه رأفت پاشادر . بواشعار آثار کفتارندندر [نظم]

جوقه صورت کیردم کلدلی بزم چرخه   بیت هیئته قویدی بنی اوضاع زمانه
مرسوم جرجل سال اولدلی نسخه عمرم   استاد هرم باشلودی تفسیر و بیانه

[بیت]

لوح دلده کلك قدرتله یازلمش رأفتا   برمنلك وفقدر اقة محمد له علی

[بیت]

جایکیر ایلدی بیت دلمی حب علی   هرکسك خانه قلبنده برارسلانه یاتور

رامی سجل عثمانی یانجه ادرنه لیدر کجی زاده دیمکله مشهوردر . مصرقاضیسیه ایراولوب بعده الخروجی اواسط سلطنه سیمانه خانی ده وفات ایلدی .

رخشی حافظ احمددر ۱۲۴۴ سنه سی خلالنده ادرنه ده شرف الدین پاشا قربنده حمام قبل محله سنده قدمزاده ساحه وجود اولمشدر . برمدت بازیکیدا ایچنده دکانه آچه رق عرضحالجیلق صنعتیله اشتغال وبرمدت دخی قهوه خانه لرده سازشعرلکلی ایله اسباب معیشتنی استحصال ایتدکدنصکره کلیبولی سنجغی داخلنده قواده ملحه سی کتابتنه تعیین واعزام وایکی سنه قدر اوراده استخدام اولنوب بیك ایکی یوز سكسان درت سنه سنده بالاستعفا ادرنه یه عودتنی متعاقب تیمورطاش قریه سی جوارلغنده کندوسنی برآت تکمه ایله ضرب ایدرك یارم ساعت مرورنده متأثراً وفات ایتمکله یکی عمارتده امیرشاه مسجدی نام دیکرله

حصاری جامع دیمکله معروف اولان مسجد شریف حظیره سنده دفن اولنمشدر . موصی الیهك مخلصی رخشی اولدیغی حالده آت تکمه سنده متأثراً وفاتی غرائبندندر . بوبیت وفاتنه تاریخدر [للمحرره]

بریاده چیقدی آنلر فوتنه تاریخ دیدی   اسب دیدی اولدی رخشی آه آه ایوآه آه

دیوانه اولاجق قدر نایخته اشعاری وارایسه ده مسوده قالمغله ضایع اولمشدر . بوغزل آنكدر [غزل]

شمع حسنك یانیدر هر شب نیجه پروانه لی   عاشقه اولدر جانه دیرر کورمك ایچون جانانه لی
ای صبحی لیلا زلایت خانه خانه عاقبت   کزدیرر زنجیر زلفك بو دل دیوانه لی
ساغر صهبای فرقت مست ایدوب ساقی بنی   رقص ایدر جمشیده کورسه شول دونمه پیمانه لی
حمل ایدر عاشقده اول مار زلفك آثاری   کنج تك وصلیکه یوبه کور بتون ویرانه لی
رخشیا عالمده چاره میله محبوب در غم   قنقی اشعاری یازلسك کورسز میخانه لی

[غزلنه مفرد]

قیدنده بوشب کاکلنه شانه ده کیدی   یالکز اوکل بودل دیوانه ده کیدی
صوندقجه مزه تنك دهن آغزینه بادام   کاه کاه اواده برایکی پیمانه ده کیدی

رشدی نامی احمددر عوجی چلبی دیمکله مشهوردر . ادرنه ده قاضی عسکر جامع شریفنك (وآولی جامع اولاجقدر) خطیبیدر . اوائل حالنده تحصیل معارف کثیره دن صکره ادرنه ده اتمام سلکه سالك اولوب خطابت مذکوره ایله قناعت ایلمشیدی . شعرده استادلری ادرنه مولویخانه سی شیخی نشاطی احمد دده افندیدر ۱۱۰۸ تاریخنده وفات ایلدی . عصرك شعراسندن شاعر بالاومنه خط ثلث ونسخده صاحب کتبه وحمد قرائه عظیم الشان وسبعه وعشر قرائتنه قادر وحسن صوتی ظاهر برشاعر ماهردر . بواشعار گفتار دربارلرندندر [غزل]

نه غم ایدرسه قوایتسون بنی خراب شراب   تعقل ایلمه ساقی کتور شراب شراب
بهانه ایلمه افسانه لی فو ای ساقی   بنم سؤالمه انجق اولور جواب شراب
اکرچه آدمی دیرلرکه بی حجاب ایدر   دریغ اولدی بکا باعث حجاب شراب
عجبمی توبه می ایتسم که ایتدی بردمده   کدا ایکن بنی برشاه جم جناب شراب
اوذکلو باده عشقکله جم جناب اولدم   بر اولدی سعدی بکا ساقیا سراب و شراب
اکرچه جام لبك اولمسیدی مجلسده   کرکمزایدی بکا اول لعل ناب شراب
بوآب وتابله ممکنمیدر نظر رشدی   جمالنه ایلمسه اول ماهك آفتاب شراب

[غزل]

نافه چین وختنه طره که اولماز هبو   سنبل جنت اکر اولسه غذای آهو
هوسی زلفك ایله عزم ره چین ایتدم   سنی شمدنکرو ای کوزلری آهو یاهو
ابروانك که خدا ایلدی محراب نیاز   بکا اشکمله اودم ایلدی تکلیف وضو
خاکپایك کبی برکحل جلابخش اولماز   یوقدر باد صبا عالمی ایدرتك دبو
دل عشاقه کبی غرقه خون اولماز ایدی   اولمسه چشم جکرخوارك اکرکیم جادو

کوروب ابروکله ماه نوی اهل دقت   دیدیلر قرنی اکر وار ایسه انجق برمو
سرنوشتم ازلی بویله ایمش عشقکدن   سرمزده نه عجب کتمسه فکر ابرو
فکر زلفکده ایکن رشدی حیرت زده نك   پرده راحت اولور چشمنه کلسه اویخو

[قطعه]

کیمی قسام و مدرس کیمی منلا اولدی   کیمی ده همت والوکله اولدی قاضی
قسمت حق بو ایمش روز ازلده چونکیم   اولمدم ای کانه کرم بنده قضایه راضی

[مفردات]

دیدم خطك کورنجه صفحه رخسار دلدارك   تونیجه خزینی کور ای رقیب روسیه یارك
کلشن وصلنه تماشا ایلدم اول سیمبر   عارضنده صوندی دیدی کیم عارفریکل یتر
کلمشیکن عارضنه جابجا   قاره لری آشدی خط دلربا
برکره کلوب یوقلمدك کندی چراغك   ساقی یره می کچدی سنك یوقمی ایاغك
کیمسه نك عیبنی کوروب زنهار   یوزینه اورمه آنی آینه وار
مشرق دلده طلوع ایدوب بونظم تابدار   مردوسه مطلعدر قالدی جهانده یادکار
اولسه ده دنیایه حکم شاملك   براوچ طپراقدر آخر منزلك
کندی ترك ایت بولمق استرسك جهانده احترام   صبح صادق کبی اول کیم خلعه ایده ساکه قیام

[ناظمك کندو لحیه سنه سویلدیکی تاریخدر]

دیدی هاتف خطمك تاریخنی   احمدا خطك مبارك ایده حق ۱۰۷۴

[مطلع]

شیشه عرسه برینه وضع ایدر کردبیات   سنبل باغ ارمدر دود آه عاشقات

سالم تذکره سنده ناظم موصی الیهك مخلصی رشید اولدیغی حالده صفایی تذکره سی بلاتحقیق رشدی ضبط ایتدیکندن بحثله اعتراض اولنمش ایسه ده بونلره مرتب دیوانده دخی رشدی اولدیغنه نظراً سالم تذکره سنك بوبابده کی افاده سنك سهو اولدیغی سالم اولمدیغی تحقق ایتمشدر . وقایع الفضلاده دخی رشید اولمق اوزره مضبوط ایسه ده اورده یاکلشدر .

رشدی الحاج احمد افندیدر . ادرنه نك قپچی فیروز محله سنده قدمزاده ساحه وجود اولمشدر . برمدت تفتیش نظارتنده بولندیغی جهتله اسکی جریده ناظری دیمکله مشهور اولمش ایدی . خط تعلیقده استاد وبسندیده روح عماددر . تحصیل کمالات علمیه ایتدکدن صکره زمره قضاته داخل اولدیغنده عهده سنه ایتوب منلالغی توجیه بولمش ایکن ضبط ایتمکسزین بیك ایکی یوز سكسان درت تاریخنده ارتحال دار بقا ایتمکله ادرنه ده قاگیرمده اوزوه مزارلقده سابق الترجمه دانشی مرحومك قبری جوارنده مدفوندر . اثنای استیوده سنك مزاری ضایع اولدیغندن مؤخراً کز اولنانه طاشده تاریخ وفاتی سهواً بیك ایکی یوز سكسان بر یازلمشدر . ابیات آتیه آثار شعریه سندندر مفردات

ای حبیب کبریا انسی وپری پیغمبری   وی رسول مجتبی جمله پیامبر رهبری

آغزه ال شهد شراب دانی منذاق اهلی ایسك   لذت ذکر آله ایله دلك سکر اولور

رضا قصاب زاده عبد الکریم چلبی دیمکله مشهور . ولاابالی اولدیغی جهتله ظرفا میاننده دلی کریم لقبی ایله مذکوردر . زجوسی سلطان مراد خان ثالث عصری علماسی حره سنده سبوق ایتمشدر . بو ابیات آثار شعریه سندندر [مفردات]

قوسم بیك داغی برداغ اوزره سینه مده عجب بردر   تفاوت ایلمز اول کوره بوزلف یاسنده هب برد
اودیورسه مجلسی ایچره ناز ایله اول چشم فتانك   دیوزنه غفلت ایتمه آچ کوزك اویار جانك
دوشه کیجه خاشك ایچوه اولنجه قبل ایله خال   کلمدی اورته یه ای ماه قبیله جیزدی هلال
آثار خط یار کوز مده اوجیار اولدی   برنامه کبوترله بونادن کلورمی

رضا زهرمار زاده سید محمد افندیدر . زجوسی سلطان محمد خان رابع عصر علماسی حره سنده مسبوقدر . بو اشعار گفتارندندر [نعت شریف]

مهروم کیم عالمی سیرانه ایدرلر روز وشب   نقش لعبه انکیز دنیایی کورلر روز وشب
چرخ لعبتبازی سیرایت بیضه مهروماه   حقه کردونده دوننه ظاهر ایدر روز وشب
جام مهری طولی غیب ایدر هلالی کوسترر   فرقته افلاکده اخاذیکسر روز وشب
جانه ودلده مهروم حسابه فلك لی ارتیاب   عاشقکدر تاب بردل داغ برسر روز وشب

[غزل]

خطنی کوردم ایدرکن آرزوی نوبهار   ایلمز سیم تولجست وجوی سوی نوبهار
سیر ایدرکن نقاشك چشمی خیلدم هبا   چشمه زیباکورندی چارسوی نوبهار
جنت آسا کوشه راحت بولنمازمی بزه   یوقسه یوقمی جانب کلزار وجوی نوبهار
بو عجبدر وقت کل هنکام شاد ایدر ولی   بلبل شیدالی اکلتدی غلوی نوبهار
اولدی مسرور ای رضا کوکلم پریشان حال ایکن   کلدی بادصبحله ناکاه بوی نوبهار

[غزل]

نکاه ایتمز دل زاره اومست ناز مستغنی   جهانه کلمامشدر بویله برمتاز مستغنی
الکده دوشرای شوخ جهانم جام استغنا   دم الور اولور اما عاشق سرباز مستغنی
نیجه اول غمزه لر احوالمی اغماض عیب ایدر   عجبدر فتنه عالم اودوسه غماز مستغنی
تسلسل بولدی فریادم شب و روز ایلمه ارام   فغان ونالمك آهنکنه هرساز مستغنی
شکار ایله حیبه دلکده غمزه عادتدر   شکار کاه اولور اولور رضا شهباز مستغنی

[قطعه]

متاع نازی بردوسه ایلسه اول دلبر رعنا   کرکمز کوسترده نقد نیازی عاشق شیدا
ایاغینه اکر وارمزسه رندانه صبانه معبردر   ندیم غمکساریدر مغانك ساغر صهبا

[وله]

کچ باده دن صفای دل مبتلا بودر   سعی ایت شراب لعلنه قلبه جلا بودر

دكانى خظاسنده مدفوندر ونقشه سنك مزارى بو تاريخ موزوندر [تاريخ]

در بحر المعارف اول جميل الخلق كيم حيفا … عدم درياسنه صالدى فلك فرياد الندن داد
دريغا ايرميوب مقصودينه كام الموا استركن … مرادى عكسنه دوندرديلر قيلدى اكا بيداد
ديدم فوتنه ايشيدوب برزياده بى بدل تاريخ … الٓهى دانشى مرحومى احسانكله قل آباد

تاريخ مصراعنده كى قيل كلمه سى سنك مزارنده ياسزاوله رق فل محرردر واو ابجد ده حسابه ايلمشدر.
بو اشعار گفتارلرندندر [غزل]

دلده جمعيت قومان زلفك پريشان اولسون … قيردير عشاقى غمزه ك بويله فتان اولسون
كنج سينه كده طلسم تكمه فتح ايتمسه رقيب … نيلسون عشاقه ياجان كريان اولسون
هم ايدر اغيار ايله صحبت اوست نازيار … هم سركوينده دربسته استم قان اولسون
باده كيفيت بزه لعل لب رخسار يار ؛ … ساقيا استرسه مى ساغر كلستان اولسون
دانشى وسه آرزوى عيد وصله دوشدى دل … كعبه كوينده يارك نيجه قربان اولسون

[غزل]

نظرى يارك اولسه حباب آسا … دوشر آيغه شراب آسا
جنك عشقده كورينه دوندم … ايكلدم دمبدم رباب آسا
كندم دررفرو دقيقه وجود … خلقه اوكونحم اسياب آسا
كوكبى بينسه كوكده باشك … يره اولسه يوزك تراب آسا
دانشى مطلعكده كونه يوزينك … شعله ور نظم آفتاب آسا

[قطعه]

كوزلر دكمه شخصى دفتر ديوانه يازمزلر … براث عشقى بر مجنونه سركرداته يازمزلر
نه حكمتدر كه هب بى نامدر يازيلسه بونده … انك كيم نامى واردر دفتر جانانه يازمزلر

[قطعه]

بو چشم قاتلك هدف ابروانيوز … بكزركوكلى كه تير قضانك نشانيوز
اول شاه مملكت سخنك دانشى بو كون … منت خدايه مظهر لطف نهانيوز

[قطعه]

عشق عالمك فرقتى چوقدر وصلى يوقدر … ارباب دلك محنتى چوقدر دولتى يوق
عالمى ايدركيمسه فنا عالمده … دهرك ستم ثقلتى چوقدر راحتى يوق

[قطعه]

نيچون اى سروقامتم بويله … الجق سايه كبى مائل سن
كرچه رعنا كورلسه امّا كيم … نيلم مائل اراذل سن

[قطعه]

كلستان عالمك يوقدر كلنده بوى ذوق … صوت مرغى صوت ماتم نقشى هجرانه نقشيدر

نقشى هجراندر كلك خالك غنچه عاشقه … نقطه زار محبت داغ حرمان نقشيدر

مفردات

تن سرايدى دل قوجمه ايچوره سيم تنك … باشنه كچمه قوچمزدى سنى پيرهنك
سكا افتاده ايكن جمله عالم بكزه ده كيمدر … نيجه عاشق بولوبدر ليلى بر ديوانه ده عزى

درويش چلبى كوستنديللى مصطفى افندى نامنده بر قاضينك ادرنه ده متولد اوغلى اولوب كندوسى دخى طريق علمه سلوك ايتمش ايدى . اوائل سلطان مرادخان ثالثده وفات ايلدى .
بو اشعار آثار گفتارلرندندر [غزل]

خانۀ زهدى خراب ايتدى او رفتار ورويش … آلدى دل قلعه سنى يا دشمنم بو يوروليش
ايلدى رخندك عشاقى هواى شه مات … صبره طاقتمى قورى شيوۀ ناز ايله باقيش
سنى طشره چيقارنجه چيقه يازدى جانم … هاى سلطانم كرم باكه چيقشن بو چيقيش
وادى مهر ومحبتده پياده قالدك … ديرلك استرسه اكر بارۀ مقصوده ايريش
دلده هر رنج ملامت ايدى يورر درويش … اولمدى بارى مدد روح روانم كل ايرش

[مطلع]

قد دلجويك خيالى ديدۀ خونابده ؛ … كوييا بر سرو رعنادر كنار آبده ؛

دستارى صارقچى ابراهيم نامنده بر تاجرك فرزندى ايدى . كندوسى دخى تحصيل علم طبه سعى دورزنده ايدوب ادرنه بيمارخانه سنه طبيب ثانى اولمش ايكن بيك يكرمى اوج تاريخنده ارتحال دار بقا ايلدى . بو بيت آنكدر [مطلع]

اى يوزى ماه هم خيالكده سنك اولدم هلال … يا قشك فكرى بنى ايتدى ضعيف ودل مجال

دمعى (نامى يوسفدر) ايكى عمارتنده سلطان بايزيد محله سنده بيك ايكى يوز التمش سنه سنده قدمزارۀ ساحه وجود اولوب حال صغرنده ادرنه مكتب اعدادى عسكريسنه دخالت وبعده سنه مديد تحصيله بذل مقدرت ايدرك باكا امتحان درسعادت مكتب حربيه سنه نقل ايتمسه داوراده اوچيجى سنه شاگردانندن بولنديغى داوه طفوز ياشنده اولديغى حالده بيك ايكى يوز يتمش طقوز تاريخنده درسعادتده وفات ايتمشدر .
بو بيت آنك محصول طبعيدر [مطلع]

شفق كبى قزل قان اغلاسم اول مهلقا كلمز … كوزم مريخ صفاسنده قالوبده كيم ضيا كلمز

[حرف الراء]

راحى عاشق چلبى تذكره سى يازلنجه ادرنه ليدر . كه جى زاده ديكله مشهور اولوب آنى ده ترجمه مسبوقه وصاليك برادريدر . عصر سليمانخانى شعراسندندر . بو غزل گفتارلرندندر [غزل]

آيك اوه دردى كبى روشنه ايدى صحبتمز … اويرى رويله دوه كيجه كى جمعيتمز
چونكه ايمانده ايمسه همت اعلى ايتمك … قديكه ايرمه دراى سرو سهى همتمز
فرصه ايمسه انجيسى چوق اولانه دارمه حجه … سيم اشكيله ستها كويكه در نيتمز
لبك اسرارى ايله شويله مكيف اولدق … حشرى طويدرميه كبى بزه كيفيتمز

مست لا يعقل اولالم كزه لم ليل ونهار … راح در چونكه ايا راحى بزم نسبتمز

رازى قضاة حرمسنده ترجمه سى مسبوق ٩٤١ تاريخنده ادرنه ده قضانى نجيب ايده مولانا محى الدين بن پير محمد پاشادر . بو ابيات آثار شعريه سندندر [مفردات]

دلبر طوترسه عاشقه نوله جفا يولنه … ارفز بساط قربه طوتانده وفا يولنه
ابروسى غمى آفته الدى دل وجانك … آرتق چكه مم يايينى اول قاشى كمانك

رازى چريانلى حافظ ديكله مشهور اولوب حافظ مصطفى رازى افنديدر كه چريان قصبه سنده محمد افندى نام برذاتك فرزند ارجمندى اولوب ادرنه ده حاجى حلاج محله سنده توطن ايتمشيدى فن كتابته سعى وغيرتله بر مدت قصبۀ مذكوره ديوده لرى يانده اداى خدمت كتابت وبيك ايكى يوز اللى اوچ سنه سى ادرنه يه كلرك دائرۀ حكومتده خدمت كتابته بذل همتله تكرار چريان قصبه سنه عودت وبدايت تنظيمات خيريه اثناسنده زغرۀ عتيق محصلى معيتنده بولنوب بعده ادرنه يه رجعتله مجلس كبير ايالت تحريرات كتابتنه نصب وتعيين قلنوب ايكى يوز التمش ايكى سنه سى تشريف شاهانه وقوعنده كندوسنه رتبۀ رابعه احسان بيورلمسه وكتابت مذكوره ده بولنديغى حالده بيك ايكى يوز يتمش اوچ سنه سنده ارتحال دار بقا ايدرك سرايى دركاهى ساحه سنده محراب اوكنده مدفون ونقشه سنك مزارى جبه وفاتنده زير باليننده چيقان اشبو رباعى موزوندر . [نظم]

يا رب بعشق ذات جميل پيامبرى … لطفت دريغ مكنه زعبد ستمكرى
مظهر بكن شفاعت شاه نقشبندرا … تخليص بفرماى ز اهوال محشرى

آتى ده كى اشعار محصول طبع در بارلريدر .

[غزل]

نفس وعقده اولم مفتون ايلمه عمرك تلف … دامن پيره ياپيشه بول آستاننده شرف
فهم ايدوب ذات وصفاتى سر توحيده ايرسه … كفتكوى زاهد سالوسه چكمه اسف
شويله محو ايله وجودك يوته عشق ايچره كيم … كوشكه ايرسه صداى دلكشاى لا تخف
جام عشقى لافتى بزمنده ايچه كسه اكر … دو جهانده دستكير كه سنك شاه نجف
رازيا فاش ايلمه اغيارة راز وحدتى … قال كلمز نكته در معناى سرمه عرف

[غزل]

هزاران جلوه لر واردر فضاى آسمانيده … كه سرنده اشارت يازمامه علم معانيده
كرك علوى كرك سفلى كورنده طرفه ايليم زاهد … نيجه اسرار حق واردر اعاليده ادانيده ؛
بقا ملكنده سه كذار خلدى قيل طلب بو حسن … فنادر باغ دنيانك بهار يده خزانيده
جمال يار در مقصودم انجق ظاهر وباطنه … دربلا استم ملك جهانيده جنانيده ؛
جلال ذات يارك حقنه استرسك اكر رازى … تجلى بخشى قهر ايله بزم لن ترانيده ؛

[غزل]

نشئه اول حقه هر زمرۀ نادانه مائل ها … قالورسه حقره ميدانه محبته ايچره جاهل ها
رموز عشقى اكله همنشين اهل عرفان اول … بوفنه عشق ايچنده چوقدر اسرار مسائل ها

صفقه مغروردر مال ومنصب اولمه فانى دنياده … كستى شاه ايكن عالمده اولور بردمده سائل ها
جفايه مائل اولمه حال عشاقه ترحم قيل ؛ … اولور بو دولت حسنه اى كوزل سنده زائل ها
ايدر بركوسنى بيك درده القا مكر لجانا … رقيب حيله كارك اولمه كفتاريله عامل ها
صفقه هر اهل عرفانه هنر عرضه ايتمه اى رازى … بو ميدان سخنده بونده واردر خيلى كامل ها

[ادرنه توقيفخانه سى قپوسنده كى تاريخيدر]

شهنشاه جهان عبدالمجيد خان فريدون فر … ايدر ضحاك مارى محبس قهرنده در زنجير
وير لرزه هراسى هيبتى چرخه وفلاسات … خطا ده خوف ايدر چيقمز حدودندن كشمير
شوريده منحفظدر ملكى آثار تقديدن … كه شاهين وكبوتر ايتمده يكديكرى توقير
ايلنه وآه اولور كارى دمادم بجه محننده … اكر بر فرد ايدرسه ذره مقدار آخرى دلكير
هميشه لازم مدعو احكام سياستدر … برايالى نوازشه ظلم وعدوان اهلنى تدمير
بو حكمى بيلديكنده چاكرى رستم نكريا شا … بو واسع محبسى طرح ايتدى بو ركه ايدوب تعمير
زهى محكم مشيد محبسى ارباب تهمت كيم ؛ … اكر عفريتى حبس ايتسك صلاح حاله ايدر تاثير
خلاصى اولمه اميديله ايلينز اشبو محبسده … دعا شاه دورانى دمادم ايلسون تكرير
منقط حرفله رازى ديدى تاريخ اتمامه … جرائم اهلنه لا يوه مقرشو دار دهشتكير

راضى محمد افنديدر . ادرنه ده بر بيار ونيازى تذكره سى حسنطبع جيه زاده وسالم وصفايى تذكره لريله وقايع الفضلا بانجه يايار زاده ديكله شهرتشعار اولدى . بعد تحصيل الاستعداد علمانك برنده ملازمتله برمراد اولوب دور مراتب ايدرك قرق اقچه مدرسده معزول ايكن قده سالك سمت قضا وقره قريه ده مالك ازمۀ حكم وامضا اولمشيدى . بيك يوز نيجه تاريخنده طى سجل حيات ايلدى . بو اشعار گفتارلرندندر [غزل]

صفاى ميكده كيمسه خم شراب تهى … يازقه يازقه كاُوله اول كنج لعل ناب تهى
نه دور جام ونه مى قالدى ميكده كويا … چيقلمه آلى هماه قالمسه آسياب تهى
پياله دوربى بى باده كورمدك ساقى … نيچون دونزكه عجب جام آفتاب تهى
كه دوشكسته وپيمانه سرنكون ياتور … دوكلدى باده قدح قالدى چونه حباب تهى
حيف فلكده بى باده آه اى راضى … صداى ناله ده اولمازمى نه قباب تهى

[غزل]

پير اولنجه شراب نوش ايله … مى يا دركباب نوش ايله
قومه صهبايى برنفس الدن … دورده وقت شباب نوش ايله
محتسب دويمسون حسابه چكر … باده بى حساب نوش ايله
قومه الدن اياغى مست اولسك … دخى مست وخراب نوش ايله
مى كلفام طوردكه اى راضى … سكا كيم ديركه آب نوش ايله

[ناتمام غزل]

قالدی نحوز دهره جرخه خزابدن … برك جرخه خزانه افراسیابدن
دعاریته کلامی ایشته حدیث لیلادن … بوالك دوشرسه وارسك مزار مجنونه
کوردی مجنونه کیمی بنی آدمده یوده رسم وفا … واردی اول دیوانه وحشیدن الفته ایلدی
قدیمی آشنالردن کوروب بیکانه لك رسمه … وفا امیدنه بیکانه لرله آشنا اولدم ::

خیالی شیخ الاسلام مولانا عبد الکریم زاده مولانا عبد الوهاب چلبیدرکه سلطان بایزید ثانی علماسی حره سنده ترجمه‌سی مسبوقدر . آتی ده کی اشعار کفتار دربارنده نمونه‌در [غزل]

حیرت آلور عقلمی باقسم کوزینه قاشنه … صد هزاران آفرین اول صنعتك نقاشنه
یاشمك اوستنده شرح ایلر زبان حالله … هجرایله جانه دردیکی یازسم مزارم طاشنه
البسیدوب بنده رموز عشقی فرهاد ایتدی فاش … سرینی کیمسه دیمك اولمازایمسه یولداشنه
مشهدی طاشینی مجنونك عدمت صانمکوز … سنك محنتده کوکاز دیردی زمان باشنه
وارینی ایتدی خیالی یار الیسکنده نثار … آفرین صد آفرین اول طبع کوهر پاشنه

[مفردات]

دست قدرت یازدی مجنونك مزاری طاشنه … کیمسه نك طوقماسون سنك ملامت باشنه
خراب اولوبدر اول آبادکوردیکك کوکلم … غمکله طولمشدر شاد کوردیکك کوکلم

لسان ترکیده لیلی ومجنون قصه‌سی اولدیغی حدایق الحقایقده مذکوردر .

خیالی ادرنه ده غازی خواجه محمد اهالیسندن وطریقه بکتاشیه منتسبلرندن عبدی چاوشدر . سلك جلیل عساکر شاهانه یه داخل واوناشیلق رتبه سنه نائل اولوب بعد الاخراج رتبه حالیه سیله رخالت الیدیکی عساکر ضبطیه سلکنده چاوشلق رتبه سنی احراز ایله معتاز اماثل اولرق امرار روز و لیال ایلمکده اولدیغی حالده بیك ایکی یوز طقسان اوچ تاریخنده وفات ایتمسن و قیافه قبرستاننده دفن اولنمشدر اتی اولدیغی جهتله اشعاری کلام موزون قبیلندندر . بوابیات اثار شعریه‌سندندر [نظم]

ابرشنجه محرم کوندری ای دل جرخه آغلر … زمین وآسمان زار ایلیوب کون ومکان آغلر
خیالی فرقتکله اغلامقده بی مجال اولدی … تحمل ایلمز دائم همان آغلرهمان آغلر ::

[وله]

کوکل عاشق ایسك یارهمان یوسك ویوشیه … جکرسن جورینی خیلی زمان یوسك ویوشیه
خیالی جان وسرترك ایلیوب بابنده قربان اول … سکا امداد ایدر شاه جرخه یوسك ویوشیه

خیالی بك زاده نامی اکثر تواریخ وتذاکرده عمربك وبعضیلرنده ده ابراهیم بكدر . ارباب جهتك اشرافندن طلیق اللسان لطیف وظریف بر پیرروشن ضمیرایدی . شاعر مشهور ((امری چلبی)) پدرلرینك احبابندن اولمغله ولادتنه (خوش ولد) لفظنی تاریخ دیمسیله طقوز یوز قرق التیدر . جنتمکان سلطان سلیمان خان حضرتلری ادرنه ده ایکن بر کون وقت قاضیعسکری دیوان همایونه عزیمت ایلدیکی اثناده مولوی فقراسندن برینك حال مستیده یول اوزرنده تبول ایتدیکنی مشاهده ایدوب دیوان همایونه وصول وعرض قضایا ایچون حضور همایونه دخول ایتمسیله بار وقوع حالی اخطار ایتمسن وبعدما مولوید

سلکنه اولوب برفارسی دان کمسنه هفته ده ایکی کون مثنوی شریف نقل ایتمك اراده‌سنی استحصال ایله مولوی خانه یی قپاتمسن ایدی . مرحوم خیالی زاده تقیه خلفاء مثنوی خوانك آخریدرکه انك زماننده یعنی اوائل دور احمد خانی ده ینه آچیلوب کمال دده نام ذات شیخ تقیه اولنمشیدی . موسی الیه خیالی زاده حال حیاتنده مرادیه جامعی حظیره سنده قبرین ترتیب ایدوب مزاری طاشنه بوابیاتی حك ایدرمش ایدی [نظم]

یا کیلوب بونجه کناهی ایلدم نسیانه :: حضرتکه نیجه وارسون بوقولك عصیاننه
فخر عالم حرمتینه عزتینه یا اله :: جنته کوندر بنی ایمان ایله احساننه

زبدة الاشعار بیانجه بیك دورت سنه‌سی وانیس المسامریه نظرجه بیك یکرمی ایکی ذی الحجه سنده وفات ایتدکده مرادیه متولیسی بولنان نادان اسمعیل افندینك افساد وحسد اعظم نصوح پاشا مرحومی جامع شریف حظیره سنه دفن اولنمقدن منع ایدوب قیافه مزارستاننه دفن اولنمشدر . سعد نیکلی مصطفی افندی تاریخنده خیالی بك زاده دفتردار عمربك افندینك خزینۀ عامره یه بیشیه اقچه تدارك وتسلیم ایتدیکی اوزره حلب دفترداری بیك سنه‌سی رجبنك اون سکزنجی کونی عرضه اولنوب فرمان اولنمدی . شعبان ابتداسنده عمربك حسام بك پاشازاده ستیه حلب حالیدرلری دیو محرر ایدوکنه کوره مرموم الیه اواخر حالنده ترك جاه ومنصب ایله ادرنه مولوی خانه سنده مثنوی خوان اولدیغی اکلاشلمشدر . اثارندن ایا صوفیه بناسنك احوال وبیاننی متضمن تحریر ایلمسن اولدیغی ترکی رساله کندوسنده موجود اولدیغی حبری مرحوم انیس المسامرینده بیان ایتمشدر . بواشعار کفتار دربارنده نمونه‌در . اشعاری مخلصه‌نه عاریدر [غزل]

رقیب روسیاهك اول باشی مغفر التنده … کرم قیل شهسوارم آنی مرد ایت شمشیر التنده
طپانچه باشنی زرکار ای خواجه اولوب مغرور … دم اولورکیم بولنمزسنك خارا باشر التنده
نوله ای معدن مهر وفا دنیاده غم جکمه :: … محققدر اولور خاك سیاهك کوهر التنده
مسیحایی کوکه ارکوردی شاهم عالم تجرید :: … تعلقدن امی مکره قالدی قارونی یر التنده
سرار نار آهمدن یقار افلاکی سرتاسر … آنکچون اختر بختم یاتور خاکستر التنده

[مفردات]

قزاردی تاب ملدن رخدان بولدی طراوتی … آچیلدی باغ حسنك کلدی اللهم منتر ::
ایلدك جانه عزیزی چاه محنتده خلاصی … مصرحسنك یوسفی بر دلربا مالکز ::
ساقی پرایله باده ایله ساغرجمی … سور ای طبیب سینۀ مجروحه مرهمی
هب بیم سرشکمن یوکله ایلسون ایثار … ای دوست بنم دیدۀ غمدیده ده نم وار
شو دل کیم سنك خاك ده بتردعشق اثر ایتمز … محبت تخمی هر یرده عمر حاصلی بتمز ::
نه فرط قبح کرك نوجه ده بحسن بدع … میانی کوزلکه خیرالامور اوسطها ::
پردۀ بیت الحرمدر طرۀ طرار یه اوب … دانۀ تسبیح جاندر خال عنبر باریه اوب
بیلمزمیسنی نه سن ای بی وفا نه سن … آشوب روزکار وبدوی زمانه سن
دولت نشانر یه کوروم سنده ای کوکل … بکزر خدنك غمزۀ یاره نشانه سن
غمزه‌ك اوقنه آتمه بلا اغیار آره سنده … قورقوم بواوقك ضایع اوله خار آره سنده

خیری نامی محمد در . خطاطدرحره سنده مسبوق الترجمه قنوی زاده عبدالله رشدی افندینك صلبندن ادرنه ده کوچك جلبان محله سنده قدمزن ساحۀ وجود اولمشدر . تحصیل کمالات علمیه ایتدکدن صکره کتابته میل ورغبته صدر اسبق متوفی رشید پاشازاده امین پاشانك ومیرزا سعید پاشانك دیوان کتابتری خدمتنده استخدام ایله بیك ایکی یوز التمش ایکی سنه‌سی روم ایلنه شرفوقوع اولان سیاحت همایونه ملوکانه اثناسنده کندوسنه خواجه‌لق رتبۀ رفیعه‌سی احسان بیورلوب برمدت دخی رفعتلو اردوسی مشیری عمرپاشانك دیوان کتابتی خدمتنده بولنمرق ایکی یوز التمش التی سنه‌سی خلولنده رتبۀ ثانیه صنف ثانیسیله اردوی همایون محاسبه جیلکنه وبعد الانفصال بیك ایکی یوز یتمش تاریخنده سلستره دفترداراغنه تعیین بیورلوب اورادن دخی انفصال ایتدکدن برمدت صکره استانبولده وفات ایتمشدر . اثار علمیه سندن دیوان شوکته برشرح متینی وخیلیجه اشعار دلنشینی واردر . بواشعار کفتار طبع دربارایدر .

[امین پاشا وصفنده سویلدیکی اولدیغی رمضانیه قصیده سندن]

صانمه کورینان کوکده هلال رمضاندر … صیح ادی قدح پارۀ پیمانه کشاندر
رندانه می اشامی یاخود شحنۀ کردون … تشنیر ایچون عرض ایلدیکی انکشت بیاندر
تعریض ایچون اهل دلی یا احمدی سپهره … سوال دوتای صوفیان رمضاندر
رندانی سیرایتمك ایچون ناوك طعنه … یا پیرفلك آلمش الی ایشته کماندر
رسام سپهر ایلدی یا هزلله تصویر … صانه شکلی قدح خم شدۀ پیر مغاندر
ایتمشدی ادوم وصلت افطاریه اشارت … عکسی ایتدی سپهر ازسیم تناندر
تعویذ ایچون آصدی یاخود کردن چرخه … شمشیر حرانکیر خداوند جهاندر

[غزل]

غمزه‌سی تخریب بنیاد دلی تدبیر ایدر … لیك چشم التفاتی باده ینه تعمیر ایدر
شوریده زلفی جهانی تار ومار ایدرسه ده … برنکاه ناز آلودی ینه تسخیر ایدر ::
خط رخساری دکل افتادکان حسنته … کاتب قدرت مکر امر قضا تحریر ایدر ::
هربریسی بر دهندر داغهای سینه مك … دمبدم زخم زبان غمزه‌یی تقریر ایدر ::
قید تنظیر دوستوب نظم کزیده رازی … خیریا کلك سیهکارك نه تقدیر ایدر
قوت طبعی اولاستاد معالی هنرك … وادی کفتارده جوقده کنج طبعی پیرایدر

[غزل]

نه راد سوخته آیا بودل شکنلکدر … قیردیب کچیردی بزی بوستم فکنلکدر ::
کوزکجه دیدۀ بیمار و غمزۀ مستنه :: … کلور می خاطرمه هیچ صاغ اسنلکدر
طریق صبرینی هب چالدی چاریدی عشاقك … اوزره غمزه‌یی دیرکی بوراهزنلکدر ::
طرف طرف لب جولرده ماهرولرله :: … هنوزنه ستده قالدی عجب او شنلکدر
لباس فخرالیرده خلعه عالم یکسر :: … قباکلور بزه خیری قبای بنلکدر ::

[غزل]

شدر بویجه خاطر خیال زلفکله … طولاشدی رشتۀ فکر اشتغال زلفکله
یولندی خیلیجه صاحب صقالك ای مهرو … جدال موی میان و مقال زلفکله ::
وجودی قیلیجه قالورسی خلاصی امید ایتمز … کرفته دل اولان عاشق نکال زلفکله ::
ارارمی بال همایی اولنجه عاشق زار :: … انا مل امل آرا نوال زلفکله ::
ایدنجه خیری بنی سوزم فتنه‌یی تحریك … قارشدی خطۀ شام اختلال زلفکله

[ابیات]

قابلمیدر اوقیوداده نورسی دل زار … صوینجه واید رور قیافه آتلمزوار
اوزیل زنه بزی هب مست قازبل ایتدی مکر … که سبراید نجه یورکد ترل ترل دشر

[تاریخ برای لحیۀ خود]

صقالمه کوروب سوز دیدم نرینه تاریخ … خدا مبارك ایده خیری لحیه کی سکاده ١٢٥٧

[تاریخ برای لحیۀ سرتاتاران] ١٢٥٧

چیقدی تاریخ مجوهر ایکی دیزکینده همان … قایدی قویوردی صقال اسبی سرتاتاران

[حرف الدال]

داعی صوفی زاده دیمکله شهرتشعار اولان محمد افندیدر . علم قرائتده ماهر وعلوم سائره یی کمالیله استخراجه قادر اولدیغندن عهده سنه طاشلق جامع شریفی خطابتیله ادرنه سرای سلطانی خواجه‌لغی جهتدی توجیه اولنمرده تطبیب خاطر ایلمسن بر پیرروشن ضمیر ایدی . بیك یکرمی درت تاریخنده ترك عالم فانی ایتمکله ادرنه لی سالکی بوتاریخی دیمشدر . [تاریخ]

دیدم ای سالکی تاریخی اول شیخ قرانك … نیجه خیرکیدی جانه فدا قیلدی صوفی زاده

سرعت کتابته مالك اولدیغی جهتله کتب معتبره دن نسخ کثیره یازمسن وشیخ محمد جزرینك علم تجویده اولان مقدمه‌سنی وعواملی بحر خفیفده ترکجه نظم ایتمشدر . عوامل ترجمه‌سنك ابتداسی بودر . [نظم]

حمد حقیله اولدی فتح کلام … اومادم آخر ایده رب انام

ادرنه ده سلطان سلیم جامع شریفنك درکاه قپوسی بالوسنده کی عرب العباده تاریخ بونزکدرکه محلنده مذکوردر . انیس المسامرینده موصی الیهك غزلیاتندن نسخه کورلمشدر دینلمسیله بیرده اسکی بر مجموعه ده ادرنه لی داعی نامنه کورلمسن اولان بوغزل اثار شعریه سندن اولمق اوزره ترقیم ایلندی [غزل]

فیض عشقك ایچره کوکل اولدی شاد … اکثر اولکمانده اولورسه استاد ::
خسروا کورسه لب شیرینك … طاشه طاشه اوستنه قوماز دی فرهاد
مردم دیده خیال یاره … ایندی برخانه صواوزره بنیاد
آچسه برکره صوبیه شیرینك … هرکرا کمازدی بنانی قناد ::
داعیا وصلت یاره ایرمز … اربعین حکمه نیجه کز زهاد

دانشی نامی مصطفی در . طریقه تدریسه سلوك ایتمسن ایکن سه شبابده بیك یکرمی بیدی تاریخنده ارتحال دار عقبی ایتمکله ادرنه ده قالدیرمده واقع ادزوده مزارلقده میلو بقالی دیمکله معروف اولان بقال

خاوری نامی عباسدر . طوپجی‌لی نعلبند صالح اغانک اوغلیدر . مقدمهٔ علومی ادرنه‌ده مکتب ابتدائیده وبعده رشدیه مکتبنده بالتحصیل شهادتنامه المشدر . ۱۳۰۰ سنه‌سی مایسنده ادرنه دیون عمومیه نظارتنه ملازمتله داخل وبعده معاشلی نائل اولوب ۱۳۱۱ سنه‌سی ادرنه نمونه ترقی مکتبی قواعد عثمانیه وکتابت والیانسی اسرائیلیت مکتبی قواعد وحسن خط ترکی معلملکلرینه استخدام اولنمش بولندیغی حالده ۱۳۱۲ تاریخنده دیون عمومیه‌جه مأموریتی ایا استعفاسی تحویل ایدلمسه دیسه مرورنه انفصالی ایتمشدر . کندوسی نوریه‌کلانه اولوب « سانقه‌هوسی یاخود ترانه » عنوانلی تألیفکرده‌سی اولوب رساله‌ده بو غزل مأخوذدر . (غزل)

برنظر قیل التجا ایتسه معالی طاغره شاعرانه البته عاشقدر اوحالی طاغره
دائما بر فیضه روحانی تجلیسانه اولور فطرة بخش ایلمسه حق بو یله حالی طاغره
بر سحر وقتنده قیلدم به تماشا طاغری منعکسدر خاوری رنکیله آلی طاغره
هر طرفده بر سکوت جاریدی تأثیر ایتمسه خلق ایدر دم قلبمک حال ملالی طاغره
هاتفی بر سسی کلیردی دکله دم وقت ایله سویله شیر ایدردی طاغر حسبحالی طاغره
انعکاسی ایندکجه رونقدار اولور یاربار بنار بشقه بر حالت ویرر یارک جمالی طاغره
اسمانی بر رنکده فکرمی علاوه ایدن اول سببدن بنده حصر ایتدم مقالی طاغره

اشبو طاغر غزلنک درملی تیه‌لی محتاج تسویه محلری وبا لطه اوید جک یک چوق او رمانقدری واردر

[قلبده جیفانه غیرت غزه سنده مأخوذ غزلی]

عاقل اولان سعی ایده حب علم وهنر کسب ایده مسرف اولان جاهلک ثروت الندن کیدر
داهیه‌لر محوایدر مال وعقارک سنک : کزمه جالسه صنعته حکده چکرسه کده
دکله دوشونه کنه یکی سنده بر انسانسک ! عاقبت اندیشه اولوب ایله براز ده خذر
وقت جوانی دخی زائل اولور شبهه سز ! مستند اولمز شونه عمرا به ایدر کذر :.
نائل امال اولور بلکه سعادت بولور :. خاوری ثابت اولان عالمه ایتمز نظر

کلام موزونه جبلتندر (فجر) سرلوحه‌لی بر منظومهٔ مختصره‌سی وطرز نوینه اوزره مطبوع بر الفباسی واردر

خضری چلبی زجرسی عمر سلیمان خانی علماسی هو سنده سبعه ایده ادرنه‌لی دیه‌کوز حضر چلبیدر . بو غزل محصول طبع دربارلریدر . [غزل]

قصد دل اول زلف عنبر خامه‌در برقلندر کرکه عزمی شامه‌در
کربکمی دل ماجراسه یازمغه کاتب چشم النده خامه‌در
روی رنزدم اشک خونه آلوده‌لیله بازیلور قانله حسرتنامه‌در
دولتکده بو یتیم اشکمک کیه یکی کلکونه اطلسی جامه‌در
خضری ایدر لعل میکونک هوسی رند اولانک میلی صافی جامه‌در

خفی ارباب حرفه‌دن صنعتی خفاف اولدیغی جهته خفی تخلصی ایتمشدر . دور ابو الفتحیه کلانه شعرادندر . کندوسی اکرچه امی ایسه‌ده اشعارنده‌کی عبارات وکلمات فصیح اولوب اکثریا تجنیس ماثل ایتمسه موصی الیهک لطیفی تذکره سنده زجرحالی بروجه آتیدر . خفاف اولدیغی سببیله بعضیدی ختم خا ایله خفی دخی دیمشدر

علوم مکتسبه‌دن بی بهره وبین العوام امیلکله بر شهره ایدی . اما ذاتنده قابلیت وطبعنده سلوقتا لمعه جمیع الفاظ وعباراتی فصیح وصحیح ایدی « ترق العقلا : بمجالسی الاذکیا : » مضمون نجه مدام مصاحبتی کاملرایله ومناسبتی خاصلر ایله ایدوب « خذ العلم من افواه الرجال » مفهومنه افواه والسنه‌ده اول قدر لغات وعبارات ومسائل عقلیات ونقلیات خاطرنشان ایتمسه ایدی که کتاب ودفترسز مفتی ومدرسی اولسه ایدی . بو امر عجیبه محاله قریب اولمغین مرحوم سلطان محمد حضورنده حاضر ایدوب اشعار وکفتارینه سمع التفات واعتبار ایله استماع ارزانی قیلدی دیو روایت ایدرلر . مرتب ومدون اشعاری واشعار ایله خیلیجه اشتهاری وارد (انتهی) بو اشعار نخبهٔ کفتاریدر [غزل]

سورمده نطع اوزره فرزینه وپیاده فیل وآت ایتدی ای کلرخ فلک لجلاجی نیجه شاهی مات
حضر وسه آب حیات ایچدک طوت ای جان جان چونکه بیلورسه هر حیاتک کیم صوکی اولور ممات
دکمه دیه‌ای دل کرم اوممه کریمی کوزله کیم : شهد کلز هر مکسه‌نه قند ویرمز هر نبات
بو ریایه صار یلور صحراده دترر نی شکر صوفینک اکننده دیبا جبه‌لر وار قات قات
ماجرامی قنلو یاشمله یوزم اوزره خفی هر قچانه یازسم مژه مدره خامه چشممدر دوات

[مفردات]

فتنه دیه کرچه آنک خال رخی خالی دکل لیک جانه و دل اولانه کونه لریده خالی دکل
ساکه میخانه اولدم ینه صاحب باده یم : ساقی ممدوح وقدحمرز ورنده اولدی باده یم
هیچ اله مال یتیم ایله می الحالی دکل : کر بربه آل دیلرساکه می آل مالی دکل
سنسز نه صفا ایله وآردم سجده‌یه قبلم باشده نه باشکر قبله اوله کعبهٔ علیا
دیرسک که کدر بولمیه آیینهٔ حسنک اغلدمه شرح عاشقلکی ایلمسونه آه :.
یوزینی بر نفسی یار وفادارینه کوسترمز دلی رضاسینی بوسی ایتدیرر یوزه ویرمز اغیاره
زلفکه شانه اورمکل بونیوکه چوقدر وبال اولور کیم نیجه جانه ودل دوشوب آیغه پایمال اولور
جهانده چرخ لعبتبازه اویوب اوینامشدرکیم هزارانه بوعلی سینا آنک اوینمنده مغزدر

خلقی مجد احنافنده حسن افندیدر . ۱۲۶۵ سنه‌سنده ادرنه‌ده تولد ایدوب ۱۲۸۵ سنه‌سنده اسمه فرعه اصابتیله سلک جلیل عساکر شاهانه‌یه دخالتله [ایدن] طاغ جهتنه سوق اولنوب ۱۲۹۲ سنه‌سنده صربیه محاربه سنده ملازم ثانیلک رتبه‌سنی احراز و۱۲۹۵ سنه‌سنده مأموریتی کاتب معاونلکنه تحویل ایله اعزاز اولنمشدر . صکره مناسبزه کونه ریلوپه اوراده ادای خدمت ایتمکده ایکن اوراده یاکی استعفا ادرنه‌یه کلمسه وصنعت قدیمی اولان مجدلک ایله تدارک امر معیشت ایلمکده بولنمسه اولدیغی حالده ۱۳۱۰ سنه‌سی شوالنک یکرمی بشنجی جمعه کونی وفات ایتمکله تیرفزار لغنده اسماعیل اغا جامعی جهتنده دفن اولنمشدر . کندوسی طریقهٔ بکتاشیه‌یه منسوب وبابادر . اشعاری کلام موزونه قیلنه‌دندر . بو غزل بو مجده درج اولنمغه اوزره کندی طرفندن ویرلمشدر . [غزل]

کاشانه‌نده بر ملک مشربلی وجهی آفتاب ایلدی بر جام عشوه ایله بنی مست وخراب
معجز انفاسی عیسی در آنک کویا لبی لعل نابنده بولور مرده حیات آب وتاب

ایچدیکم می صانمه جام عشوه هر زنده مدام فرقتک ناری ایله یخته جکر مثل کباب
ناله وفریاد م باعث مژه‌لک اوقلریدر دلدری بغرم نای کبی آغلر کوکل پر اضطراب
پاره ابیات ایله بو رنکینه ادای خلقیا :. باشنه طاقسونه ملاحت کلشنده ورد ناب

خلوصی ادرنه‌ده بر میوه فروشک اوغلیدر . عصر سلطان مراد خان رابعده ادرنه سراینه دخول ایله کرده صکره استانبوله نقل اولنوب غلمان خاصه‌یه ویرلمشدر . بو غزل آثار شعریه‌سندندر [غزل]

دیده بر رقص وسماع ایلیجک اول دلبر قنی آنک کبی بر عاشقی اوسینه دوزر .
ینه بیک عشوه ایله رقصه سر اغاز ایدرک باشلدی جلوه‌یه صانه نازله طاوسی مکر
کل کبی دامن اشکم کوروب اولور خندان بلی شبنم دو شجک کولمکه باشلر کلر :.
شوقدن لرزه دوشر جسمه دترر یورکم هر قچانه رقصه شروع ایلسه جانم اوینر
چونکه هر وجدیله بر لایه احسان ایدر کل خلوصی قولکی ایتمه جفایه مظهر

خیالی بک محمد بکدر . موالی وار دار ایسه‌ده نشو ونماسی ادرنه اولوب طقوز یوز التمش درت تاریخنده ارتحال دار عقبی ایتمکله کرشتخانه جوارنده ویزه چلبی مسجد شریفی ساحه سنده بنا کرده‌سی اولان وایکی تولملی حشوسی دیمکله مشهور بولنان چشمه اتصالنده مدفوندر . سنک مزارنده خطمه آثیوقدر وفاتنه عرشی چلبی بو تاریخی دیمشدر [تاریخ]

خیالی کیم غزل صیت وصداسی تمامت نه قباب چرخه صالدی
چکوب شمشیر شعر ابداری هزارانه پهلوانه نطقی چالدی
بومیدانه ایچره سلطان جهانده سمند طبعه اوکدلر الدی
یوموب کوز ساحل هستیده آخر عدم بحرینه ماهی وار طالدی
دیدی عرشی ایشیدوب اکا تاریخ سوزی دلده خیالی کوزده قالدی ۹۶٤

شیری دخی بو تاریخی دیمشدر [تاریخ دیکر] خیالی اولدی حیف الحکم لله ۹٦٤
تفصیل احوالی عاشق چلبی تذکره سنده مسطور . دیوانی غایتله مشهور . اشعاری السنهٔ ناسده مذکوردر . اشعار آتیه محصول طبع دربارلریدر . [غزل]

عشقه برشمع الهیدر بنم پروانه‌سی شوقه بر زنجیردر کوکلم آنک دیوانه‌سی
کلهٔ عشاقه صانمز کسادی وار قیمتی ایشلمز اولدی محبت شهرینک سرخانه‌سی
مرغ دل دائم هوای عشقده سر کردانیدر بلبلک کلزاری وار بومک اولور ویرانه‌سی
قنده بیلسونه شاه عشقک درکه ادابنی کوهکنه بر طاغ اری مجنونه بیانه دیوانه‌سی
ساغر جرعه بوجیفک دکشا مرسوم ایتمسه آتشنه عشق ایله کرما کرم ایکنه کاشانه‌سی
رند اولدر کیم کتوردی بزم کثرتده ایاغ ساقیٔ دوران النده طولدیه پیمانه‌سی
شیر وشکرکبی آلشدی خیالیک ینه التفات شاهله بو وضع دردیشانه‌سی

[غزل]

جهان آرا جهانه ایچنده در آنی بیلمزلر او ماهیدرکه دریا ایچره در دریایی بیلمزلر

خرابات اهلنه دوزخ عذابه اکمه ای زاهد که بو ندایه وقت اولمسه غم فردایی بیلمزلر
شفقه کونه خانه ایچنده داغمی سرایر عاشقد کنشده ذره کورمزلر فلکده آیی بیلمزلر
خمیده قدلرینه رشتهٔ اشکی طاقوب بوند اتارلر تیر مقصودی نندر یایی بیلمزلر
خیالی فقر شالینه چکنه جسم عریانی آنکله فخر ایدرلر اطلسی ودیبایی بیلمزلر

[غزل]

مهرخکه دل ویره‌لی ای مه تابان سایهٔ م کبی پرده پرده چالدی بنی دوران
اغلاتمه بنی استرایسک کلمیه خطک یا غنچه شها تیز بتورر سبزه‌لی باران
خالی غمنی عینه المانه دیو یارلش کوزه مردمنه ایلدی پاشم قوری بریان
کل یوزینی وصف ایتمکه اول غنچه دهانک وار بخلیه بلبل کویاسی هزاران
برمیته دوندی بو خیالی متحرک اول روح روانه اولدلی جانی کبی پنهان

[غزل]

عارضک میده عرق ریزاولسه ای حور جمیل صانورم جنتده طغیان ایلمشدر سلسبیل
آفتابی نیجه تشبیه ایده یم رخسارکه سنده سعادت نوری سه اول خاکه دوشمسه بر ذلیل
بر قدم جیقمز سر کویک قویوب عاشقلرک طاقه عرش زدیانه اولورسه پر جبرئیل
بزمده بر پرده اچدی چنک عشقکده سنک دوستدی ناکه پرده ده طشره هزارانه قال وقیل
رشک اعدادن خیالی چکمه زحمت صبر اول ایلدی حق آتشه نمرودی کلزار خلیل

[غزل]

فروینه ماه جمال باکمالکدر سنک مهره خنجرلرچکمه ابکی هلالکدر سنک
جانه عاشقلرک ای لاله رخ داغ بلا اول لب جانبخشنک اوستنده خالکدر سنک
کاسهٔ حوضهٔ محبت ایلیوب هر داغمی جسمی زنبه ایلسه عید وصالکدر سنک
کر دسنده زلفی کوردم سؤال ایتدم دیدی ای قنارده بو ینوکه دوشمسه وبالکدر سنک
غیره یار درستدی خیالی دیر ایسک خاشه سه یاد شاهم اول خیالکدر سنک

[غزل]

روا میدر کلیساده جیقا میه بر مسلمانی مسلمانه فرنکیدر سوره هر رومی جانانی
رخی نار نده‌کی خالی بخوریه بو یه استرکه اولوکه داخی کونلک ویرمزدیر کور اوقتانی
کوزم یاشنده حاجیه صوبه صالسه اولملک سیما مسیحا کبی ایلردی یاشم هر درده درمانی
واروب نار اوکویسنه خارغ اولمسه بنده اول کافر مکر پاپاسی اوپاره باکه اول شمع شبستانی
اولویه رشنه دل می ربنه لونسه ایتمکه قانه خیالی اول دخی بیلمز کبی سلطان سلیمانی

[مفردات]

یوزی تکمیل قیل ادانی کوی خراباتک کدای رهزدر مردم عالی نسبه‌یه بک
نقصانی اولمازاوله کشتنک یکی سنی سوره هر کیم که ساکه عاشق اوله اول تمام اولور

نار فرقت یرم اودر ایشدی بهشت ارا ایکن   بالرین اولمسه دوزخ طوراغی کیمک
نه شو حدیله ضعیف و ناله شول دکلو نحیف   نه کورر کوزی نه ایشیدر قولاغی کیمک
ساغرمی باکه کلدکده دوشوب اولدی شکست   دورالنده صنماسونه هرکز اباغی کیمک
حقطیا سینم اوجاغی طوتدی آتشه سوبسو   عشقه بوید طوتشمازسه اوجاغی کیمک

[مفردات]

ای خط رخساریار اولمسه تحریرک سنک   ایدی رنکیه ورقدر اوسته پیرک سنک
بردوکمه پیرهنده اولمسه یقاکده ظاهر   ای مه صباح فارسو طالع یلدیزینه بکزر

حقی جامع ابراهیم پاشا محلسی اهالیسندن مستوراغا دیمکله شهیر و طریق بکتاشی منتسبیندن و موزه چیقلقلی خدمتنده سکان نیمته بر پیر عجیب التعبیر ایدی . بیک اوچ یوز اوتوز بدی تاریخنده وفات ایتمکله یدی تپه قبرستاننده دفن اولنمشدر . بو غزل محصول طبع درویشانه لریدر [غزل]

آدم اول عالمده یاهو باقه ارشد حاله   ظاهرا حال حرفه سه اوید مواشرتسالنه
عارف اولمقدر هان دنیایه کلمکدن مراد   عز و جاهده نه کم حقیقه الدانمقدر و آلنه
جهد قیل بر علم حکمت اکلایان استاددن   مرعرف اسرارینک اکمال و استحصالنه
ال ویروب یوز کوستر جونکه سکا انوار شوق   نار عشقه جان آتوب هیچ باقمیه پر و بالنه
هر کیم آلدی دهرده علم لدنیه سبق   خاکپایی توتیادر دل جیوه استقبالنه
چوقلرینه ابجد حسابی صالدی بر حیرته   حقیا بر نقطه ده ختم ایلدی اقبالنه

حلمی نامی محمددر . درسعادتده آقریانه کویی حافظ محمد امین افندی دیمکله معروف بر ذاتک صلبندن بیک ایکی یوز طقسان طقوز سنه ماکیه سنده ادرنه نک نیشطماره محله سنده پا نهادهٔ ساحهٔ وجود اولمشدر . آتی ده ترجمه سی مسطور سعدی عبدالرحمن افندینک کوچک برادریدر . مقدمهٔ علومی بعد التحصیل ادرنه دائرهٔ عسکریه سی کتبه سی صنفنه دخالتله اوراده مداومده در . بو ابیات زادهٔ طبع نورسیده لریدر [نظم]

حسنکده اوجانه شعلهٔ نوار شباب   برخندهٔ پرنور ایدر ازهار بهارک
وجهکده سنک بر فدا اولان امواج ملاحت   رشک آور ایدر بحر شعشعه دارک

حلیمی ادرنه نک بابا تیمور طاش محله سنده بیک ایکی یوز اللی سنه سنده قدم نهادهٔ عالم وجود اولوب حال شبابنده بر مقدار خط رقعه تحصیل ایدرک بعضی ملازمه کتابتلرنده بولندقدن صکره ایکی یوز التمش اوچ تاریخنده ادرنه تحریرات قلمی فرقه لرینه صاعلو ایله دخالت ایدوب موقتا بیکار حصار وقوعات کتابتنه بعده قلعه سنجاغی و دها صکره تکفورطاغی سنجاغی تحریرات قومیسیون باشه کتابتلرینه و اثنای استیلاده درسعادته کیدوب محررلکله انقره و دیکر سیار فرقه لرینه تعیین قیلنوب روم ایلینه صکره مأموریت قدیمه سی اولان تکفورطاغنه رجعت و بعده کوملجنه سنجاغی ویکو مأمورلغنه تحویل مأموریت ایدرک بیک اوچ یوز اون التی سنه مالیه سنده ادرنه سنجاغی تعدیل عمومی فرقه لرینه محرر اولمق تعیین ایدلوب اون سکز سنه سنده مأموریتی قدسی شریف فرقه سی محررلکنه تحویل اولنمش ایدی . اوراده ایفای وظیفه ایلمکده اولدیغی حالده بیک اوچ یوز یکرمی سنه هجریه سی اواسطنده وفات ایتمشدر . واقع اولان

طلب اوزرینه بو غزلی کنه ولد قننده کوندرمکله بورایه درج ایلمشدر [غزل]

قنفی بلبل کلشنی کلزار رخسارکجه وار   قنفی باغک میوه سی اول لعل کلنارکجه وار
قنفی کل تازه نهال ایکره بتورمش باغبان   قنفی سروینک خرامی قد رفتارکجه وار
قنفی دل وابسته اولمش طرهٔ طراریکه   قنفی کنجک اژدری زلف سیهکارکجه وار
قنفی چشم ایله تماشا ایلمشدر ماهتاب   قنفی تابک انوری پرنور دیدارکجه وار
قنفی رندان سخن اوصاف حسنک ایلمش   قنفی عشاقک حلیما نظمی اشعارکجه وار

مومی الیه شعرده سالف الذکر حسین حلوائینک مسلکداشیدر . شهرتی بغدادلی مصطفی افندی ابن ده مولدی ادرنه در .

حمدی البغدادی طریقت علیهٔ عشاقیه مشایخ کرامندن بغدادی دیمکله مشهور شیخ محمد حمدی افندیدر . ترجمه سی سلطان احمد خان ثالث علما و مشایخی جرده سنده در . اشعاری الهیاته دائر اولوب بو الهی محصول طبع مرشدانه لریدر [الهی]

الحمد شکر ایلدک حقی ذکر   کندی افسانه فکر الله دیه لم الله
خالمدی دلده غبار ایلدی هبا تیمار   بولدی درتیله تیمار الله دیه لم الله
دوست باغنده بلبلر فریاد ایدوب کل دیر   مقصودلرینه بولیدر الله دیه لم الله
طولدی کوکله نورلر اولدی ذاکر منور   ملکلر رحمت ایدر الله دیه لم الله
بو توحیدی کیجه دویار جان ترکنه اوغرمکر   بغدادی ده بوجه اثر الله دیه لم الله

الهیاتده بغدادی تخلص ایدرلر ایسه ده کندولری یعقوب کیلاری محله سی اهالیسندن ایمش .

حمدی دیکر مصطفی کسبی ایله مشاعره لرینه وسعتیجه اولدیغی بعضی منظوم تواریخه نظرا سلطان مصطفی خان ثالث عصری علماسندن اولدیغی اکلاشلمش و طاشلق جامع شریفی امامی اولدیغی ده تحقیق قلنمشدر . بو ناتمام غزل آثار شعریه سندندر [نظم]

عادت اولمش دلبره جور و جفا شیداسنه   عاشقه افتاده ایسک باقمز استغناسنه
خرقهٔ صبری کیوب حمدی قولی سندی عبابه   آب دوسه کوکلمه آقتدی برحسن دریاسنه

[دله بیت]

ایا حمدی فصیح کسبی نه نظیرک نه ممکندر   که آنک جودتی واردر سراپا هب روایاتده

اشعاری کلام موزونه قبیلندندر . مزید حمامی پیشکاهنده کی سبیلک تعمیر تاریخی بودر که

[حرف الخاء]

خاتمی بک خوجه و برغوسی قصباتنده واقع جوامع شریفه نک بانیسی صوقوللی طویل شهید محمد پاشانک اولادندن دیوان محمود چلبینک اوغلی اولوب حرم خاصه ده پرورده اولان ادرنه لی سیاهی ابراهیم بکدر . میانهٔ سیاهده کزیده و سیاحت ایله جهانه کردیده بر پیر روزکار دیده ایدی . اولجه مخلصی ماتمی ایکن موخرا خاتمی تخلص ایلدی . شاعر مخترع و واصل تاریخ اصل و فرعدر . مرتب دیوانی واردر . آتیده کی اشعار محصول طبع دررباریدر [غزل]

ای کوکل اهل فنا اول کیوب کهنه نمد   عاقبت خاک اولیسر جونکه بیلورسه بو جسد
قلبکه معرفة الله تجلی ایتمز ∴   نیتکم سنده اوله بغض و هوا حقد و حسد
کوکلکی جهد ایدوب انوار معارفله برایت   دیدار ایسک که سنی قول ایدینه میر احد
رازکی ایلمه افشا اولور اوطانز ناس   طویمیاسون دلده کی اسرارینی که براحد
خاتمی سور بونکی حضرت پیر ایشیکنه   ینه انده ایرشور سا که ایرشور مدد

[غزل]

قاره بوشانه کیجک باشمی جانانه الله   رشک ایدر آنک اوروبنجه مرجانه الله
شهسوارم سر غلطانه اوینکدی دیو ∴   آلدی میدانده کویی ینه چوکانه الله ∴
کوکلمز آلمز الله اول رخی کل اولدی بهار   بلبلک الدی ینیجه سرو خرامانه الله ∴
شاخ اوجنده صالنورمی برکل حمرا آچیلور   ساقی ساغر صونیجه اول کل خندانه الله
می رنکینه معارف قدحیدر بو غزل ∴   خاتمی وار پر آتور زدورانه الله ∴

[غزل]

حمامه کیرنه اول کل نازک بدنی کور ∴   پیراهنی تماشا اوبلور تنی کور ∴
جانه ویرر بکا طوخنی دل ایتمه تعجب ∴   قو سویلیه کی سوزمی ایشیت سویلدکی کور
برماهک اولوب آینهٔ حسنه ناظر ∴   دلداده سی اولورسک اکر سنده سنی کور
بوشیوه نیجه یار ایله اولور دیو صحبت   چشم توبه لری بادهٔ پیمانه شکنی کور
عاشقه اولدی خاتمی اول مهر منیره   ضعفیله هلال ایتدی غم و غصه بنی کور

[مفردات]

ایرشور منزل مقصودینه آهسته کیدن   تیز رفتار اولانک یاننه دامنه طوقونور
خیال اولان دست جفایله کریبانمدر   ایلیشه خار غم و محنت داما نمدر
شیوه سنده طوره مز بردم ایاغ اوستنده یار   تازه شاخک ینه کندو اولور میوه سی بار
سن طوررکن مهر و ماهه باقمه ای خورشید خد   استرم حقده چقورنده بول اهل رحمد
اوپری رو کوزلک اولدی مقابل یوزینه   ینه آیینه نک ای دل کورینور وار کوزینه
خط دکلدر کورینن آب عذارنده ولی   لب دخالوه اومیدک کیرکتور روید یوزینه
یاره صوریجه شیوهٔ قد نهالنی   دیدی کل ایتمه باکه قیامت سؤالنی
نیر زبانه تازه لی پیر کهنه مقالک   جاری اولان دلنده کلام قدیمدر ∴

بیک درت تاریخنده ادرنه ده وفات ایتمکله معاصرزاده عبدالباری افندی بو تاریخی دیمشدر [تاریخ]

خاتمی به نوتی توفیقله ایروب اجل   بولدی حسن خاتمه تاریخی ختم بی بدل

تاریخک ختم بی بدل جمله سندن طریقه استخراجی شو وجهیله در (ختم) کلمه سی (۱۰۴۰) عددی جامعدر (بدل) کلمه سی ده (۳٦) عددی حاویدر ۱۰۴۰ دن ۳٦ طرح اولندقده ۱۰۰٤ قالور .

خالد درسعادتده ایوب جوارنده اوتاقجیلر محله سنده ۱۲٦۲ تاریخنده قدم نهادهٔ عالم وجود اولوب بعده

استعداده وصول ایله مقدمهٔ علومی و لیوره عربی و فارسیه نه کمالات علمیه یی تحصیله صکره ۱۲۸۱ تاریخنده شعبی ده ایکنجی اردوی همایون اقلامندن روزنامچه قلمنه تعیین اولندی . نظامیه بوقلمه سنه اوراده تورنال قلمنه و حربیه محاربه سی اثناسنده ودینه ادارهٔ عسکریه سنه اوراده سلستره فرقه سی اداره سنه اوراده ینه مأموریت اصلیه سنه کلدرک روسیه مسئله سنه یعنی ۲۹٤ تاریخنده اردو هیئتیله درسعادته یالورده ۲۹٦ تاریخنده ینه اردو هیئتیله ادرنه یه کلدرک ارکان حربیه نظامیه مميزلکنه بعده لوازم دائره سنک اوچنجی شعبه مدیر معاونلکنه اوراده دردنجی شعبه مدیرلکنه اوراده دائرهٔ مذکوره نک ایکنجی شعبه مدیرلکنه تحویل مأموریتله الیوم مستخدمدر .

شعبی ده بولندیغی اثناده طریقت علیهٔ خالدیه مشایخ کرامندن حاجی فیض الله افندی یه و ادرنه یه کلدیکنده مولوی شیخی حاجی اشرف دده افندینک بحر محیط عرفانلرندن جام استعداد درویشانه لرینه انعکاس ایدن بر رشحه فیض مولوی دولتیله مثنوی خوانلق اجازتنه نائلیتله مولوی درکاه شریفنده قبل المقابله مثنوی شریف تقریریله فیضیاب اولمقده ایدی . (آثار علمیه لرندن) مولانا قدس سره الاسنا حضرتلرینک نجل نجیبی سلطان ولد قدس سره الاحد حضرتلرینک فارسی عشقنامه منظومه لرینی ترکیه شرح ایدوب طبع ایتدیرمشدر و اصطلاحات مشایخی مدت مدیده تتبع ایله مشایخ کرام حضراتنک عربی و فارسی آثارندن ۸٦۰ قدرینی جمع و تلفیق و حروف تهجی اوزره ترتیب و تجلید ایدرک عدلیه ناظری عبدالرحمن پاشا و پوستنشین درکاه مولانا عبدالواحد چلبی افندی حضرتلری و ازمیرده مولوی مجددندن خواجه اسماعیل افندی یه برر نسخه سنی ویرمشدر . مولانا جلال الدین ایله شیخ صدرالدین حضراتنک کمالات معنویه لرینی محاکمه صورتنده بر رساله سی و معلم ناجی افندینک «رنک رخسارک کبی هر رنکده جرانیم» غزلنک ایکی بیتنده محققانه شرحی محتوی بر رساله سی و تحفه نامه دریادل و عشق الهی سفینه بر شهید بی معادل احوالنه دائر بر رساله سی واردر . آثار شعریه سندن بو اشعار زادهٔ طبع فاضلانه لریدر [غزل]

میده کی کیفیت تشویشی ادراک ایدرز   ناله نیله کوکل ملکنه طربناک ایدرز ∴
نشوه یاب جام فیض مولوی یز تا ابد ∴   نوسه میله کوسه نیله رقص بی باک ایدرز
میله نیله عالم وجد و طربده مست اولوب   جامهٔ وهمی او کیفیتله صد چاک ایدرز ∴
ذوق میله وجد نیله کرم اولنجه بز همز   دون دون قبله مز مافوق افلاک ایدرز
بزهوای نای ایله آچوب جناح شوقمز   اقتفای سیر عشق شاه لولاک ایدرز
ذره کاه آفتاب مولوی یز کرچه بز ∴   دور مزله آفتاب چرخی جالاک ایدرز ∴
هر کسی بر طور ایله سرمست و رقصان کورمشز   لیک خالد بز بوسری کتم و امساک ایدرز

[شاعر مشهور اسماعیل صفایه نظیره سیدر]

چونکه میل طبعمک وار اشتمالی طاغده   کز دلده ایدرم نشر لآلی طاغده
وجه هر ذره تجلیکاه ذوق جاندر   خاصه دکلدر نور وجه ذوالجلالی طاغده
کرچه هر ذره حقیقت نورینک بر طوریدر   لیک حقک دوشدی میقات وصالی طاغده
هر نظرده بشقه بر معنای علوی بر فدادر   عینه حکمت بینک اولور اتصالی طاغده
بر حزینه دیدار حکمت خیره بخشه جان اولور   زیب اولنجه قدرتک بدر و هلالی طاغده
ایلدک خالد صفای دل ایله عرض وفا   طبع ناجی ایلرمی میل عالی طاغده

بیك التمش بش تاریخنده ارتحال دار بقا ایتمشدر .

جمنی نامی درویش احمد در . بیك اوتوز تاریخنده ادرنه ده وفات ایتمشدر . بو بیت انکدر (بیت)

بو قدر ثباتی ای جمنی چرخ کجرول — بردم مدار اوزره دوزسه کیرو دونر

[حرف الحاء]

حافظ شیخ حافظ محمد افندیدر . کوزجی زاده دیمکله مشهور اولمشدر . ادرنه ده تنوره بنده خانقاه وجود اولوب بعد تحصیل العلوم طریقت علیه مولویه یه دخالت و بعضه محالات و بلادده برمدت سیاحته طریقه مقرره جه تکمیل سلوك ایتدکدنصکره کوزل حصار قصبه سنده واقع زاویهٔ مولویه سی مشیختی اعطا بیورلمشیدی اوراده اوراد روز ولیالی ایلمکله اولدیغی حالده بیك ایکی یوز اون ایکی تاریخنده عازم عالم جاودانی اولمشدر بو قطعه زادهٔ طبع شیخانه لریدر [قطعه]

اوّل اوّل عالم در مولونادر — آخر آخر آدم در مولونادر

مظهر جمع شئونه دائرهٔ اعظم — موج موج یم عالم در مولونادر

[وله عربی قطعه]

فرض کل خطوة لنا ذلة القدم ∴ ارحم لنا یا رؤف بذات القدم

کنا فهوما؛ وافکارا و معدوما ∴ فجئنا الی العالم الناسوت من القدم

بو قطعهٔ عربیه سی کندوسنك علوم عربیه ده دخی بهره سی اولدیغنی اشعار ایدر .

حاکمی اسلاف قضاتدن جوقه جی زاده احمد افندینك فرزندیدر . کندوسی دخی زمرهٔ قضاتدن اولوب قره فریه ده قاضی ایکن بیك اوتوز سکز تاریخنده وفات ایلدی بو ابیات آثار شعریه سندندر

[مفردات]

مائلوز آینهٔ رخساریکه دلداده یز — صاف دل پاکیزه مشرب غل و غشدن ساده یز

برکوه اولور کیمی اوکودر حاکمی دوراندن — آسیاب چرخ ایچنده دانهٔ افتاده یز ∴

قند لبیله طوطئ دل ایلدی کفت وکو — مرآت روی یار ایله اولدقده روبرو

جبری حالا باسمه مولونا حسن افندی زاده مؤلف انیس المسافرین مولانا عبد الرحمن جبری افندیدر . سلطان محمد خان رابع عصری علماسی حرمسنده ترجمه سی مسبوقدر . بو اشعار کفتار دربارلرندندر .

[غزل]

فیضه بجنده اولماده ازاره سحاب ادرنه — جوشه ایدرسه حکمی آب پر حباب ادرنه

شاهد کل خار ایله همصحبت اولمشدر مگر — اکرمعبر در بو سوندی هماه آب ادرنه

آتشینه کلزار ایله اولدی کنار جوبیار ∴ — کلشنه کل کبی برنده آب و تاب ادرنه

برك سبز ایله اولور اشجار باغی سربلند — هر بری رخشنده اولدی چونکه قباب ادرنه

کلشنه آباد جهان معمور اولوبدر کویا — التفات خانه مراد ایله خراب ادرنه

اول شهنشه کیم دعاسن ورد ایدنشدر جهان — نیته کیم ذکر جمیله شیخ و شاب ادرنه ∴

بیروئ حضرت استاره قیل جبری همان — حسن نظمك تا یسنه ایده شتاب ادرنه

اول خداوند کریم الشأنك بو خلقنك — شمسینه دکمه تازه کلاب ادرنه ∴

لطفی خاص ایت بنده کدای داور صاحب کرم — آلموا سزسه دعای بیحساب ادرنه

[مطلع]

بز عالم آبی غم دنیا ایله کچدك — دریای غمی زورق صهبا ایله کچدك

فتح بغداده بو تاریخی دیمشدر [تاریخ]

بر سحر کوردم ایدی خامه فرخنده پیام — ایلدی مژدهٔ فتح ایله دل عالمی شاد

دیدی کیم اولدی مسخر شه عالم رزمه — شهر بغداد و اکا تابع اولان جمله بلاد

زهدر فتح اولان ایا دیو حضور دقده دیدی — دیدی جبری اکا تاریخ « بلاد بغداد »

حسامی ادرنه لیدر . دیوان همایون کتابندن اولوب کوزلجه محمود پاشانك رئیسی اولمشیدی . بیك اون درت تاریخنده جغاله زاده سنان پاشا ایله عجم سفرینه کیدوب دیاربکرده وفات ایلدی . بو اشعار کفتار دربارندن معدوددر [غزل]

بر بنده سنه اول مهك اصلا نظری یوق — اولدر دی بنی دردو غمی هیچ خبری یوق

شام و سحر آقدی سرکو بنده سرشکم — بوقنلو یاشم لطفه هیچ برسیلی یوده

هب دردو بد رنج و عنا بنده مهیا ∴ — افتاده لرك ای مه غرا نیری یوق

طلکمیدر اکر حالی بنی آتشه عشقه — پروانه صفت بنجلیه بر یری یوق

عشاقی کولدرمدی اغلاتمده دریار — عشق اهلنك عالمده حسامی کولری یوده

[تجنیس غزل]

حسنیله جانلوب قاشی جفا یایه اوقوردی — عشاقی آتوب غمزهٔ خونریزنه اوقوردی

کوردم کیجه پروانه دوشوب یانمده شمعه — طوطو شمعه بلبلاری میدانه اوقوردی

اولماسه ایدی مصحف حسنك دخی تحریر — دل طفلی سواد خطکی ازبر اوقوردی

اغیار سك الدلنمه سکا دلکیلنورسن — هی خونریجا غم یار اولدی جانمه اوقوردی

شکرم بو در عالم علویده حسامی — بو شاه قولم خیمه کردونی اوقوردی

[قطعه]

اول قدر کردی فراق اولمسه او شاه بی بدل — ایرمدی حیفا او سرو قامته برکره الك

تیغ کوه محنتی کسمك دیلر فرهاد دل — طاغه طاشك حسامی جنکنی سر ایله کل

[رباعی]

مسیحا دمسه فخاره کیم نطقه کلمه — ایدر بیك مرده یی احیا کلامی

قدیمی مخلصك کیمدر دیرایسك — فقیرك بندهٔ کمتر حسامی

[مفردات]

شراب عشقله مستم غباری نیلیه یم — خط عذاره ایرشدم بهاری نیلیه یم ∴

باری برکز لطفکی کوستر حسامی دردمنده — بوبخیلدر ایشیکده سورینور ای بی وفا

شاعر مشهور باقی افندینك وفاتنه بو تاریخی دیمشدر [تاریخ]

انتقال ایلدی باقی بو فنا دنیادن — ایشیدوب دیدی وفاتنه حسامی تاریخ

حسامی دیگر نقیب دوزی کلشنی درویش حسندر . خط تعلیقده ده استاد و پسندیدهٔ روح عماددر . بیك سکسان بش تاریخنده وفات ایدوب یکی عمارتده مسعودیه جامع شریفی حظیره سنده مدفوندر و نقش سنك مزاری کفتی علی افندینك سویلدیکی بو تاریخ موزوندر [تاریخ]

کنتدی ثانی عمادی رومك — ایلیوب عزم بقا زال جهان

قبرینی نور ایله مملوقیله حق — جلوه کاهی اوله عرش رحمان

فوتنه دوشدی براعلا تاریخ — قبر درویش حسن اوله جنان

اشعارندن فتح بغداده دیدیکی تاریخ نمونه اولمق اوزره ترقیم ایلدی [تاریخ]

لفظا و معنا تاریخ فتحه — کوزدم که یارانه خیلی عجزده

دیدم حسامی بسدر بی توقف — بغداد الندی بیك قرق سکزده

مومی الیه کفتی علی افندینك منظوم اوله رق یازمش اولدیغی هزل آمیز تذکرة الشعراسنده مومی الیه حسامی درویش حسن حقنده کی ابیات بونلردر [نظم]

بری ده سمت نکته ده ماهر — ساده پرور حسامی شاعر

ایلمسه طبع معرفت شنوی — مایهٔ اشتهار ادر نوی

شعری کرچه لطیف و رعنادر — لیك وادئ خطده اعلادر

آنی درویش عبدی استاد — ایلمسه سمت خطده رشك عماد

ایلمز شعر خوش عباراتی — منه انموجز عباراتی

طبعی کیم سمت نظمه رغبت ایدر — آنده داخی بیانه قدرت ایدر

خانه سی کوشهٔ صفاتوبیه — غمرسیناه روم دارالعیشه

اولدی اول خانهٔ فرد مأمن — بی نوایانه شهره هب مسکن

کفتی نك خط دستی اولان نسخه دن مأخوذدر .

حسنی ادرنه ده ایکنجی مکتب رشدیهٔ ملکی معلم ثانیسی حسن حسنی افندیدرکه صفیجه مراد محله سی اهالیسندندر . بیك ایکی یوز طقسان سکز ربیع الاخرنده وفات ایتمکله بابا تیمورطاش مسجد شریفی ساحه سنده دفن اولنمشدر . بو بیت محصول طبع دربارلریدر [مطلع]

زهی سنبل کبی زلف فرح افزایی کوسوندر — صالات شاخ ملاحت قامت زیبایی کوسوندر

حسیبی نامی احمددر . ادرنه ده شیخی چلبی محله سنده تولد ایتمشدر . بکتاشی طریقته منسوب اولدیغی جهتیله السنهٔ ناسده حسیبی بابا دیمکله شهیر بیر روشن ضمیر ایدی . قره کلیسا سنجغی داخلنده صمانقو معدننده برخیلی سنه کتابت خدمتنده استخدام اولنوب آخر عمرنده بالاستعفا قره کلیسا قصبه سنده تمکن ایتمش و بیك ایکی یوز سکسان بری ذی الحجه سنك اون یدنجی کونی ارتحال دار بقا ایتمکله قصبهٔ مذکوره ده قره امور قبرستاننده دفن اولنمشدر . بو غزل محصول طبع درویشانه لریدر [غزل]

کمال اهلی اولور هر مؤمنك ایمانی حقدر حق — مصفادر درونی عارفك عرفانی حقدر حق

عرف درسیه دبستان ازلده ختم ایدوب کلمه — لدن علمنده ماهر قطبی دورانی حقدر حق

تهی جانه بو موجوداتی زاهد دوشمه وسواسه — بو عبرتکهده صوفی عاشقك وجدانی حقدر حق

اوروب مرآت قلبه صیقل توحید یزدانی — مجلا ایله کوکلك خانه سینه مهمانی حقدر حق

خلاصی اول وار حسیبی کبی سنده زال افتاده — محب خاندانك رهبر و برهانی حقدر حق

[بیت]

دانهٔ در حبابی صاچیلور آغزندن — بزمده فتح دهان ایلسه سربسته سبو

حسن چلبی پروانه زاده دیمکله معروف ایدی . کندوسی زمرهٔ سپاهیدن اولمغله صدر اعظم قلعه لی حافظ احمد پاشا ایله بیك اوتوز درت تاریخنده بغداد سفرینه کیدوب اثنای راهده اعراب الندن شهیدا وفات ایلدی . آتیده کی ابیات کفتار دربارلرندندر [نظم]

کلشن حسن ایچره جانا قامتك سرو دلال — عارضك ورد مطرا کوزلرك نرکس مثال

خاکدن رفع ایت حسینی بنده کی شاهم مدد — هجریا بوسکده غربت اولدی زیرا پایمال

[وله]

سنه نازه اونوسی سوار اولور کیدرك — کمند زلفنه دلدار شکار اولور کیدرك

او ماه برج شرفده هنوز طوغمشدر — شعاع مهر رخی تابدار اولور کیدرك

وصالی باغنه یارك ایرم دیو هرسو ∴ — سرشك دیده لرم جویبار اولور کیدرك

حسینی حسن چلبی تذکره سی بیانجه ادرنه لیدر . امیر حسن حلوایی دیمکله مشهور . و زماننده حلاوت و ملاحتله مذکوردر . اهل مذاقدن اولوب اصحاب عرفانه عاشق نارونی و حلوای لب شیرینه و قندناب لعل رنکیننك جمله عالم حیرانی ایدی . شعرده اول قدر قدرت و استطاعتی اولمدیغندن زمانی شعراسنك اشعارینی غصب ایدوب مفتون حسن وآنی ادعوسنده بنمدر دیرلر اوقوردی . حتی لطیفی بو قضیه یه واقف اولمدیغندن فضائلنك بو غزل مشهورینی اکا اسناد ایتمشدر [شعر]

قاشك یاننده کی خالك دکلدر ای مه رو — ستاره درکه اولوبدر هلاله هم پهلو

بلغای رومك شاعر عالی قدری مرحوم امری چلبی مزبور حسینی حقنده بو ابیاتی دیمشدر [شعر]

شعرانك امیری حلوایی — که هر آهوی داستانه سوید

احسن الشعر اکذبه دیو بن — هرنه کیم سویلسه یلان سوید (انتهی)

فی الواقع لطیفی تذکره سنده مرقومك ترجمه سنده ابه الدمشرین و دره لر مذهبی قوللانوردی طبیعت شعریه سی کم دکلدر دیو مذکوردر . سجل عثمانی ده تاریخ وفاتی ۱۰۲۶ کوسترلمسه ده صحیح نظریله باقیلمز .

حفظی حافظ قرآن اولمغله حفظی مخلصنی اختیار ایتمشیدی . صاری ممی دیمکله مشهور ایدی . آهی مرحومدن صکره قره فریه مدرسی اولوب روسیماه خانی ده اوراده وفات ایتمشدر . بو غزل آثار کفتارلرندندر .

[غزل]

بن زلفك اولسه بوینده باغی کیمك — لعل خدك یا قمسه بغرنده داغی کیمك

کیمی طاغده کیمی باغده کیمی صحراده ارار   کیمیسی سیم و زر و کوهر یکتاده ارار
بیت مقدسده کیمی کعبهٔ علیاده ارار   کیمی دیره کیروب سوت ایله عزاده ارار
کیمی یعقوب اولوب یوسف زیباده ارار   کیمی یوسف اولوب روی زلیخاده ارار
کیمی مجنون اولوب صورت لیلاده ارار   کیمی وامق کیمی رخسارهٔ عذراده ارار
کیمیسی باغه کیروب سرو و سمنساده ارار   کل و سنبلده کیمی بلبل شیداده ارار ::
کیمی لوحه یازیلان لفظ ایله معناده ارار   کیمی تخمینی ایله اشعار معماده ارار

یازماسه قاضی و کشاف و جریر و طبری
خبرم یوقده کوزلم کیمده ابدیم خبری

سویله ای ماه دخی قبهٔ خضراده میسن   یوخسه شول شمع منیر فلك اراده میسن
کرسی لوح و قلم سدرهٔ طوباده میسن   یوخسه انوار خدا نجم ثریاده میسن
باعث خلقت اولان کوهر یکتاده میسن   یا مصنوعات اولان جملهٔ اشیاده میسن
سایهٔ ذاتك اولان داور داراده میسن   شانك شاهد اولان دلبر رعناده میسن
عکس رخسارك اولان روی مصفاده میسن   چشم جانبینك اولان نرکس شهلاده میسن
عجب ازل کبی وادی و صحراده میسن   کهی اسفلده کزرمك کهی اعلاده میسن
کهی عیسی و کهی هاجر و ساراده میسن   کهی موسی ده کهی اول ید بیضاده میسن
مسجد و مدرس و کنج مصلاده میسن   زاهد هو دیوبن ایتدیکی غوغاده میسن
لیت و لیسده و لاده می الاده میسن   قاف و عنقاده یا تیتی ایله طه ده میسن

یازماسه قاضی و کشاف و جریر و طبری
خبرم یوقده کوزلم کیمده ابدیم خبری

نیجه دم همنفس ناله و فریاد اولدم ::   آه ایله تخت سلیمان کبی برباد اولدم
که اولوب بندهٔ مطلق کهی آزاد اولدم   تخت عزتده کهی کرچه که شهزاد اولدم
کاه معمور اولوب وصله آباد اولدم ::   بیقیلوبن که غم و هجرانله ناشاد اولدم
حق ایله همدم اولوب قابل ارشاد اولدم   جان و دلدن نکه دیرلر ایسه منقاد اولدم
کهی هزار اولوبن قطبله اوتاد اولدم   نیجه دم کشف و کراماتله معتاد اولدم
شرف زهد ایله که اشرف عباد اولدم   شدت نفسله که برتر شداد اولدم
نفس بدخواهی اولدرمکه جلاد اولدم   جکرم زخمنه سلمان کبی فصاد اولدم
کهی منزل ایله زمرهٔ ارشاد اولدم ::   کهی اوباشه قمارباز ایله زاد اولدم
کهی سنکار یعنی ایدوب کهی شیاد اولدم   کرچه کیم اوقومده یازمده استاد اولدم

یازماسه قاضی و کشاف و جریر و طبری
خبرم یوقده کوزلم کیمده ابدیم خبری

قنده بولسم آنی کیم یوقده دکل وارده ده یوقه   عاشق زارده ده یوقه دلبر مکارده ده یوقه

نه فلك شمسده جهت و سبعهٔ سیارده ده یوقه   ظاهر و باطنده و اعیان ایله اسرارده ده یوقه
حال و مستقبل و ماضی ایله اطوارده ده یوقه   نیك و بدده دکل آسان ایله دشوارده ده یوقه
آب بارانه فلکده دیدهٔ انهارده ده یوق   کل ایله خارده دکل خار ایله کلزارده ده یوقه
مصر و شام و حلب و مکه و سنارده ده یوقه   یمن و هند و بخارا ایله تاتارده ده یوق
اطلس و کمه دکل درهم و دینارده ده یوقه   کنج دکانده دکل شهر ایله بازارده ده یوق
کوشهٔ میکده ده خانهٔ خمارده ده یوق   سر شرخیل جهانه کنبد دوارده ده یوق
دخی سرجمله مهاجرده و انصارده ده یوقه   فقه و تفسیر و احادیث ایله آثارده ده یوقه
شجر باغ ارمده بتن اثمارده ده یوق   قلب ویرانه تنهائی دلفکارده ده یوق

یازماسه قاضی و کشاف و جریر و طبری
خبرم یوقده کوزلم کیمده ابدیم خبری

[حرف الجیم]

جلیلی صنعتی بنه دوز و شعری پرسوز ایدی . سلطان سلیم دورنده ارتحال دار عقبی ایتمشدر . آنی ده کی ابیات آثار شعریه سندن نمونه در [نقصان غزل]

آه کیم غربتده قالدم برنکار ایدرسنی   چوقدن ایدردم سفر اول شیوه کار ایدرسنی
ایتدرن همدم اول کنهٔ قیوسنده دیر بکا   بونجه ییلدر دوستدار اول اعتبار ایدرسنی
دوشلی دل زورقی کرداب عشقك بحرینه   ها بوکونه یارینه دیو بورژکار ایدرسنی

[بیت]

جانی آغزینه کلور مجلسده جانا شیشه نك   یوز قزاروب بوسه لر الدقجه لعلکدن شراب

جمالی کلبهٔ وجودی کلستان ادرنه ده نمایان و شیخ جمالی محمد افندی عنوانیله معلوم عالمیان اولوب تحصیل معارف علمیه و تکمیل آداب رسمیه ایلدکدن صکره طریقت عشاقیه مشایخ کرامندن آنی ده زجوسی مذکور شیخ محمد حمدی البغدادیدن بهره‌یاب طریق اجازت الدن و کلشنی حسن سزائی افندیدن دخی آداب حقیقت و صحبتی کورمش اولدیغی حالده بیك یوز اللی سکز تاریخنده استانبوله عزیمتله محمد افندی یرینه عشاقیه ده صوافرده حامی احمد پاشا تکیه سنه شیخ اولدی بوکا برثانی دینور حسام الدین عشاقینك اونجی درجه خلفاسندندر . بیك یوز التمش درت تاریخنده درسعادتده عازم عالم جاودانی اولمغله اکری قپو خارجنده کنه و منسوب اولدیغی درکاه شریفده مدفوندر . بو اشعار آثار کفتارندندر [غزل]

بو قدری دار ایتمکه حق ایتدی کبرلحوبه خطاب   آنلر یوزینی کندی یوزینه چکدی نقاب
هر ظهوراتی ایچنده ستر اولنمق دیله یوب   ایلدی هر بر ظهورینی ظهورینه حجاب
کندی یوزینه غیری یوزلرده تماشا ایتمکه   کندینك بر یوزینك مرآتنه ایتدی بی حساب
اول صفاتیله ارادوب ذاتنی بولدرمغه ::   ایتدی اسماسی ایله اشیانی جمله فیضیاب
جانه کوزینه آچ باده انکلسه بو اشکنه ایلشه   تحت اسماسنده دره کر کناه و کر ثواب
حقدن اوزکه یوقمی قطعا هیچ برشی دیمه نه ::   غیری یوقدر ویر جمالی سائله شافی جواب

[غزل دیکر]

جانی جانانه ویروب جانانه ایدر انتساب   قطره سن بحره قتان عمانه ایدر انتساب
عبد مخلص اولوب رخسارده استقامت ایلین   درکهه بولوب بولی سلطانه ایدر انتساب
بلبل آسا طور محبوب زار ایلین شب تا سحر   باغ دلده اول کل خندانه ایدر انتساب
کوکلنی درمانسز اولان درد عشقه اوغرانن   اول رموز حکمته لقمانه ایدر انتساب
صحبت حیوانیدن کندی اوتین قورتاران   ای جمالی صحبت انسانه ایدر انتساب

[غزل دیکر]

سائل درکاهکم کلدم سکا یارب مدد   بی کسم لطف و کرم ایله بکا یارب مدد
بن خطا ایدوب یکیردم وقتمی عصیانلر   عفو ایدوب عصیانمی ایله عطا یارب مدد
بن رضان اوزره سنك بردمده هیچ بولمدم   اوکتمی الدی بنم نفسی هوا یارب مدد
چوقدر بنم عصیانم اما رحمتك حدی یوقدر   قالمیم عصیانله یوزی قرا یارب مدد
شویله طولدر عشقکی کمتر جمالی کوکلنه   ذره جه بر بولمسون آنده سوا یارب مدد

[ناتمام غزل]

کافره کفریمی ویردم مؤمنه ایمانمی   زاهده زهدیمی ویردم فاسقه عصیانمی
سالکه ویردم سلوکمی مرشده اهمالمی   کامله ویردم کمالمی ناقصه نقصانمی
عالمه علمیمی ویردم جاهله هم جهلمی   عاشقه عشقیمی ویردم عارفه عرفانمی

آنی ده زجوسی مذکور نظیرا افندی شیخ مشار الیهك ستایشی حقنده دیمشدر [نظم]

جمال حقه مظهر در جمالی   انکچون شهرتی اولدی جمالی
جلال اظهار ایدر توحید حقده   ولی توأم جمالینه جلالی
کروه عارف باللهه مأخذ   اودر اصلنده زیرا ارکمالی
ره عشاقیانك رهبریدر   ره عشقی قومان نزلا و خالی
ال آلدی حضرت بغدادیدن اول   آنکله بولدی اول قرب و وصالی
نیجه حضرت شیخ سزائی   آنی ارشاد ایدوب کندی ملالی
اوشهدی مرشدیدر راه حقه   مرادل اکلامق ایسه مآلی
واروب دامانه یوزسور نظیرا   وارایر مشکلات ایله سؤالی
لسان حال ایله بیلور مرادك   دعاسیدر اذا تمه کل مقالی

الهیاتده عبارت مرتب دیوانی واردر . سنی التمش کچمش مظنه در برذات ستوده صفات ایدی مخدومی محمد افندی ادرنه ده جمالی تکیه سی شیخی اولان ادرنه لی بازیجی زاده محمد افندینك وفاتنده اوغلی دخی غائب اولدقده آنلرك یرینه جمالی تکیه سنه شیخ اولوب بیك یوز طقسان اوچ تاریخنده وفات ایتمکله آنك یرینه درسعادتده صوافرده کی عشاقی تکیه سی شیخی اولان مخدومی جمال الدین افندی شیخ اولوب آز مدتده ارتحال ایتمکله یرینه اوغلی نظام الدین افندی شیخ اولدی ۱۱۹۹ ذی القعده سنه اونجی کوننده او دخی وفات ایدی

جوانی

جوانی قاضی زاده در . تکمیل کمالات علمیه ایتدکدن صکره کمال پاشا زاده مرحومدن ملازم و طریق قضایه عازم اولمشیدی . آخر الامر التماسی قبول ایله ویزه قضاسنه قاضی ایکن وفات ایتمشدر . بو ابیات کفتارندندر [قطعه]

غنچه اول لعل دری یوشی نیجه تشبیه ایده‌یم   غنچه انجق بر دهندر کیم آنك دندانی یوق
عاشق اولسه شمعه کوریلك کرکدر یا نیجه   یورکی یانار یاشی اقار ولی افغانی یوق

[مطلع]

سك یارم دیسه مجنون شیدا   ایشیدوب لیلی دیدی سك الصحرا

جوانی دیکر اهل حرف طائفه سندن کلاهدوز ایدی . عصر سلطان سلیمان خانی شعراسندندر . بو مطلع محصول طبع دربارلریدر . [مطلع]

وفا بنیادی دلبرده نولایدی استوار اولسه   یابن بیچاره و افتاده ده صبر و قرار اولسه

جوری قبالی زاده حسن چلبی تذکره سنده بیان اولندیغنه کوره موصی الیه شعرای بوعصت دیدن معدود اولان شعرای ادرنه دندر . صحاف و کباب آرا سنده صراف زاده ذبیحله اشتهار بولمشدر . باباسی ظرفای اعجامدندر سلطان سلیم ایله کلدرك ادرنه ده مکان طوتمشدر . نامی ابراهیمدر . علو همت و سمو نهمتی ایله طریق سعادت علمه سلوك ایدوب نیجه زمان بستان افندی زماننده کلستان فضل عرفاننه خوشه چین اولوب اجتنای ثمار فضل و یقین ایتمشیدی . آخر الامر ابواب رجا و امالی انسداد اولوب اولبابده بی مراد اولنجه محزون و ناشاد عبد الکریم زاده مرحومك سدهٔ فلك نمادینه استناد ایدرك اندن ملازم اولدقدن صکره طریق قضایه عازم اولمشدر . الدوم بی انجام منصب قضایه مبتلا ایکن بن دائما تحصیل فضل و عرفان ایتمکده ایدی . درمعارف فضائلندن فضله لطیف ابیاتی و مؤثر سوزنالك کلماتی واردر . مربع کوبلك روشنده طبعی آزمایش ایتمکله کوزل مربعه دیمشدر . کنه و رینك رأیله بو ابیات تسویه اولنمشدر (مربع غزل)

کلمك جو مستی دکل اول سرو کنارده   سنده آلیسن تحمل کورمم صبر و قراره
قادر دکلکسه بیلوریم زار دیارده   اواره کوکل بلیدیم ساکن نه چاره
کوندن کونه آریورم ده سن آهله زارك   کوسن ایلجاز اول سرو قد و لاله عذارك
بیرده ایسه یوقدر ایکی کونه صبر و قرارك   اواره کوکل بلیدیم ساکن نه چاره ::
قادر دکلم اول صنمك کوینه وارم   برمرتبه ده فرقتله زار و نزارم ::
طوقمز ایکن شمدی بنم باشمه چارم   اواره کوکل بلیدیم ساکن نه چاره
بیك وار غم جانانه ایله سینه ده داغك   انواع هوالرله طولی جوف دماغك
سنده نکر و نعمتك کرك اولسه اولجاغك   اواره کوکل بلیدیم ساکن نه چاره ::
یار اولدی مدك کندی بوده بغری کبابه   باشنده هوالرین دوندردی حبابه ::
جوابلیوبن جوری‌یه دوشدك می نابه   اواره کوکل بلیدیم ساکن نه چاره ::

قاف زاده فائضینك زبدة الاشعارنده الی ده کی ابیات ادرنه لی صراف زاده جوهری نامنه در (ابیات)

عزم ایلسه نه جانبه اول کعبهٔ امید   قبله نما کبی یورکم دترر او سمته
دلی الکوب کیدر اولدقده ال بیله جانی   بری برنده آیرمه افندی یارانی

مسلك كتابته داخل وادرنه مجلسنده تحريرات كاتبی بولنديغی حالده بيك ايكی يوز اللی التی سنه سی خواجه لك رتبه
معتبره سنه واصل اولوب كتابت مذكوره دن اخيراً انفصالی وقوعبولدقده ايكی يوز التمش ايكی سنه سنده عهده سنه
رتبه رابعه توجيهيله بدری بر زيره سنجاغی قائمقامی بولنديغی اثناده لوای مرقوم تحريرات كتابتنده وبعده ينه
بدری موصل ايالت جبا قرجزيره سی محصلاتنده بولنديغی هنكامده كتخدالغی خدمتنده بولنوب ايكی يوز التمش
ايكی سنه سی اواسطنده ثانياً ادرنه مجلسی كتابت خدمتنه وبعده انفصالی ايله بعض مأموريتلرده بولنمش ونهايت
شاركوی قضاسی قائمقاملغنه نقليله بيوريلوب بيك ايكی يوز يتمش سكز سنه سی اواسطنده اوراده ارتحال ايتمكله
جامع شريفی خطيره سنده دفن اولنمشدر . بو غزل اثار شعريه سندندر [غزل]

بزده جولر كبی الچقده آرتوب آقدقلم صورت مطلعمزده كوريلورمی باقدقلم
هپ فراموش ايده لم سوز وگداز هجری كل كل ای آفت جان بر ايكی باده چاقالم
شوخ رخسارك ايله برمزی شعله ليوب بو شب اهل حسدك باشنه آتشه ياقالم
ايله وصلك ايله مسرورده هكده كوزلم فلكك جورينی هپ باشنه بربر قاقالم
اسب طبعك ده سيلخه ايدی نخبه خيالی همت راشد ايله بر ايكی اوج ميخ چاقالم

توفيق بك درسعادت اهاليسندن اسمعيل اغانك صلبندن ١٢٥٠ تاريخنده ادرنه ده اسكيجی حمزه
محله سنده تولد ايتمشدر . عارف بابا شيخی ديمكله مشهور احمد ايدی . طريقه نقشبنديه منتسبدرنده
اشعاری درويشانه اولوب بو ابيات اثار شعريه سندن نمونه در . [مفردات]

پيغه كوريرمغانك باشنه خانه سنی بيت حقدر ديرك اول يری بنياد ايله
حقيقت بين اولوب عارف ايكيلك برده سن كوريز كه بالكز باشنه سلطان اولور رند قلندر در
ميدانه جرالنده قالوب بنده كمال يوق محو استه كماله كستی آزدخی زوال يوق
اعلا ايله ادنا براولور دركه حقده : عنديده خدای كرمك غيری رجال يوق

بيك اوچ يوز طقوز تاريخنده طالبی غربه تبعيد ايدلوب بيك اوچ يوز اون بش جمازی الاولنك
اون يدنجی پنجشنبه كونی اوراده وفات ايتمكله سيد منيفه قبرستاننده دفن ايدلمشدر .

تيغی بك كمال فضل وادعا وشمشير زبان عذوبت بيان ايله چابكسوار ميدان عرفان اولان محمد بكدر
عطا تاريخی بيانجه مراد پاشانك مخدوميدر . سرای سلطانيده سپاهيلكده چيقدقدن صكره دركاه
عالی متفرقه لرندن اولمش ايدی . سلطان احمد خان حضرتلرينه قصيده ده (ديرديكی) بو بيتله اول فرقه دن نهايت بولمشدر .

[بيت]

بنی برفرقه ده حال ايدی كه صفو نامی بو بحره زبان خارسيده عطف تفسيری پريشاندر

آنی ده كی اشعار گفتاری بارنده نمونه در [غزل]

نياز اهلنه اهلا حسی يوغه بر ناز نعيم وار مقام شيوه ده بر شاه استغناكز بنيم وار
بعيد اولمانه ايراقده كوزلر السم بر توحيده بصيرت اهلنه كوره كبی چشم دوربينم وار
صدای تيشه سنده بيستونه اكلدی فرهادك بزده حالنده تاثير ايدر آه حزينم وار
نگينه خاتم وجمشيده نامه آغزه آلمم نه دنياه محبت اوزره يم نه خلقه كينم وار

ايدوب چرخی سير تير قضا دنه قايرمم تيغی بيار اهلنه اميد وفا ايتمم يمينم وار

[تخميس غزل]

قاشلك كه دل جانه غمزه كله اوده اوردی عالمده بوكونه جور وجفا بايه اوقوردی
اولماسه اكر ياد وصالكله فراقلك دستانه غم وغصه عشقی كيم اوقوردی
الدانه اكر دكيلنوری سكا اغيار : كيم سه قوزيجاغم دخی بيلمزسه اوقوردی
گلشنده اكر مجلسی جانانی كوريدی واعظ قوبوب اوچمغی بزی آنده اوقوردی
تيغی يی صوارسك اكرای كوزلری خونی غمزه لك كوزه لی سيف دعاسينی اوقوردی

[غزل]

هرده ارباب ذوقه اولدقده صفای اوغراده يار ايله ايشدك ايامده سيريه وفای اوغراده
تكيه عشقكده درويشك دلنه قربانه ايچون حضرت ايوب واردقه جانفدای اوغراده
حشره قالدقه اولمدی يارك در وصلی كشاد بز وفا استركه آچمانه دن جفای اوغراده
ايليوب سير عجم ايتمشكه آهنك حجاز بر كوزی تاتار شوقيله نوای اوغراده
بولمدقه كويك كبی برمجمع ارباب درد : ملكت بغدادی كزدك كربلای اوغراق
غمزه مائل ديو دلبر سويلمز اولدی بزه هيچ دله كلمز براوزكه افترای اوغراق
ساكه دل ويردك ديلدن جورايدر اولدی حبيب تيغيا كنده دلمزله بلای اوغراق

[قطعه]

عيد وصاله جانمی ايركورمك استرم بوجاودانی دكشديرمك استرم
عشقی قويوب طريقه فراغت ديدكوكل اول اعتقاددن آنی دوندرمك استرم

[قطعه]

فرده نه آلت اوكار هردم تا اولونجه زمانك آدميسی
كجمك ايچونه بو بحر خانيدن اولدی تابوت خاتم كميسی

[مفردات]

رشته جانه ايله اول يوسف طالب اولانك عاقبت سرايده سزا ايلكی بازاره چيقار
پيقار برآيينه عالمی بيلمم نه حكمت وار شراب تلخه ساقيده بكزر آچی قوت وار
شكسته اولسه نولسنك غمه شيشه دل كوكل طوتوشدقده اوسنكيه دل ايله والحاصل
ديدی نيجه سه زمره عشاقه آره سنده ديدم يوز اوروب توز ايله طرده آره سنده
صونمه اغياره قدح خلقه مجلسده ايكيه ای پری طشره اوزاتمه آيينه دائره ده
يانكده دشمنه بدخواهی ذم ايتمم بنم جانا كلامم ناسزا نيد طوركه دوستم جانم :
جفا ايچونمی كتوردی فلك چرخ نه بزی دخی نه كونده صقد عجب زمانه بزی
دوسه خرابات اسيرمی ناب اول ابدی كوره يم بجليه سنده خراب اول ابدی
كل حباب باده ده روی صفای ناظر اول آچ كوزك آيينه عالمنمای ناظر اول

آهه ميل ايلدی اول سروی ايتدم دركنار عمرم ايچره كورمدم بويله موافق روزكار
غمزه خرابه مشرف ايدی خانه دردك تشريف ايدنجه ايديد مهوشانه مشبه

ادرنه ده اكثريا احتساب اغالغيله امرار وقت ايدرايمش . بر دفعه ادرنه احتسابنده تصادفی
اولدقده طوپال محمود نامنده بری احتساب اغاسی واقسو مظفر نامنده بری ده نائب ويكچم
آصف نامنده بری دخی كتخدا اولديغندن تيغی بك بو قطعه يی ديمشدر [قطعه]

برعجب جمعيت وار احتساب اوجاغنك چرخ كجرو قيلمسه بو اتفاقنده غلط :
كاتبی مفلوج واغا اعرج ونا پايدار كتخدا ايكچم وناظر نيم نه نائب سقط
بردرآمد كلسه كستی طقوز كوزلو اولور نائب واغا بربای اوزره طورر همچو بط

كمالی پاشازاده مرحومك فارسی العباره نكارستان نام كتابنی لسان تركی يه ترجمه ايتمشه ايسه ده مسوده
قالمقله مشهور اولمدی . اثارنده مكمل ديوانه بلاغت عنوانی واردر . بيك يكرمی يدی تاريخنده
وفات ايتمشدر . بو بيت ال صوك سويلمه اولديغی گفتارندن اولمسی مظنوندر [بيت]

شودوم كيم نقل ايدوب تسليم ايدم ديني اوبه جانی الهی باكه يول شاهدلری قيل ديه وايمانی

اسكيجی حضر محله سنده صوغوق چشمه جاده سنده (١٤) نمروده واقع مصلح الدين تربه سی بوزاتك
خانه سی اولديغی انيس المسامرينده مذكوردر .

[حرف الثاء]

ثروت بك سابق الرجوع تحسين بكك بيوك مخدوميدر . بيك ايكی يوز اللی درت تاريخنده طاهه
اوطه لر محله سنده تولد ايتمشدر . مسلك كتابته دخالتله قلعه وآيديه تحريرات مديرلكلرنده مدت
مديده استخدام اولنمش وبرمدت ده طرزونده رسومات مديری بولنمش ايدی اوصره ده لحيه سنی كشاد
ايتمكله طرب وفی اميه حلمی افندی بو تاريخی ديمشدر [تاريخ]

حلمی تاريخنه ديدم جوهر كبی ميرثروت لحيه لنذی اولدشاد ١٢٨٠

بالآخره درسعادتده مأموراً اقامت ايلمش ايسه (١٣٠٧) تاريخنده وفات ايتمشدر . بو بيتی انكدر [بيت]

هلال ايتمسه بر عاشق ناچاری لبی بللی بوياغمسه رنك آل غمزه خونخواری لبی بللی

ثنائی نامدی عليه در . كلبه وجودی خاك پاك ادرنه ده هويدا وثنائی تخلصيله داخل صنف ادبا اولمشدر
ايدی . بعد تحصيل الاستعداد كشانه قصبه سنه عزيمتله اوراده خلوتی دركاه شريفنده سجاده نشين
ارشاد اولان سليمان ذاتی افندی خدمترينه واصل وشرف بيعتلرينه نائل اولدقده برمدت خدمترنده
بولنديغنده وارشاد ارباب استعداده مجاز اولدقدن صكره مسقط رأسی اولان ادرنه يه عودتله
كلبهار محله سنده واقع دركاه شريفده سجاده نشين اولمش ايدی كه [تاريخ]

ثنا وحمد اوله حقه ثنائی ره عشقنده زار ايتدك سوالی
ايچلديه تشنه دل معشوقنه می وحدتله برجام صفايی
كتوردم نظم گفتاره آنكيچون قمو عاشقده بوددلكشايی
بو سال ميمنت ايچره آيدی تاريخ تمام اولدی بو ديوانه ثنائی

تاريخی مدلولنجه ديوانلرينك ترتيبی بيك يوز سكسان ايكی تاريخنده ختام بولمسه وبيك يوز طقسانه حقوز
سنه سنده عازم خانقاه عقبی اولمقله قالب شريفلری سجاده نشينی اولدقلری دركاه ساحه سنده
دفن اولنمشدر . بو اشعار گفتار درويشانه لرندن نمونه در [غزل]

كلمشم قالوا بلاده عرصه اولمه ايمانه بن بو جهانه باغبانی كلدم شمعك سيرانه بن
زاهدا تقوای زهدك كل بزه عرضه ايله حقی بيلمكليكه كلدم صورت انسانه بن
نازلده جام عشقی نوش ايدوب مستان الست نعره يا هو ايله كيردم بوكونه ميدانه بن
شمعك بر دلك عشقيله جوش ايليوب راه عشقنده اوپايك كيرمشم دورانه بن
نار وباد وآب وخاكی طوپه دوزدوب كيدم هيانه چيارار كانيله يول بولدم دخی اول كانه بن
نه ديديكم بنلكه طمع ايتمه اهل كمال آنی داخی ويردم آنك وارلغنده آنه بن
شوتيله بر ابدالم عشقنده ثنائی بر آنك جزئی كلی محو ايدوب ويردم قمو جانانه بن

[در تعريف صلاة عيد]

كل ايمدی دكلكل عيد صلاتی طقوز تكبير ايله بو وار داتی
بريسی فرضه بری سنت بيلسی دخی واجب بيلنشدر براتی
اولوب فرضه افتتاحی دخی واجب ركوع تكبيری سنت بركعاتی
ايكنجی ركعتك تكبيری دردر بولار دردی ده اولدی واجباتی
ثنائی ده سكا السونه هديه اونتمه ازبر ايله بو نكاتی

[ثنائينك ترجيع بند مشهوری]

آه كيم درد دروننم به بولدی خبری بنه افلاكی سياه ايلدی آهم شرری
نوح دلده قومادی كرچه كه ياشم اثری آه سرد سحريله بنه بولدم كذری
يل كبی يلدم ارادم بولمادم برابری ديه ای باد صبا صولوم آلدم خبری
خاصی وعام شيخ ديمشد برآلای خبره شری سكا دلدل ديو واللهی صتار لنك خری
نه حقيقت بيلور ابتزنه كول اكلر نه ری باغلومز تركشينه قال ايله خير البشری
هر بكا كاه سكندر كبی قيلدم سفری كه سليمان كبی صالدم يدی اقليمه جری
آچدی شهباز دلم هر بكا يابال وپری ايلدم سيرنيجه معتبرات سيری
اوقودم قول ابوبكر ايله ابن عمری كيمی عباسی دليلی كيمی ابن حجری
كوردم كلشن افواره هيچ برشجری كه بته شاخنك اوستنده مرادم ثمری

يازمامسه قاضی وكشاف وجرير وطبری
خبرم بوقه كوزلم كيمدن الايم خبری

سنی عالم صفا عرسه معلاده ارار كيمی اسماده كيمی كنج مساره ارار :
كيمی حوراده كيمی آدم وحواده ارار كيمی خورشيده ورخ نتاب مجلاده ارار :
كيمی اعراف دكيمی جنت مأواده ارار كيمی يرده كيمی كوكده كيمی درياده ارار

شانه کبی زلف عنبر فامه کیرمه‌یه چیقمشوز
نیجه سودایه دوشوب چونکه دامه کیرمه‌یه چیقمشوز
سنبل قد مست عنبر فریز الماشوز کیم بیلمز
اول پری رخساره حمامه کیرمه‌یه چیقمشوز
ای بیاضی کعبهٔ کوی حبیبه عزم ایدوب
جامهٔ جسمی قویوب احرامه کیرمه‌یه چیقمشوز

[بیت]

بوله دوشمه سرکوینده هواسیله مه و خورشید
بریسی صبحده کتمه بری اخشامده چیقمه

سجل عثمانیده تاریخ وفاتی بیک اوتوز درده .

بیانی امارتده فراغتله بر مقدار تیمار ایله قناعت ایتمشیدی مخلصیدر حسن چلبی تذکره سنده بیانی عاشق چلبی تذکره سنده یکی ضبط اولنمشدر . آتیده کی ابیات آثار شعریه لرندن نمونه در [مفردات]

نه سوزم مجلس پیر مغانده شمع کافوری
چراغ چشم روشندر کتورسون جام فغفوری
خم ابروکه زلفک کورسنده تردوش چشمم
مه نو در خیال اکثر بولنده نم قیار چشمم
بودر سوده اوده شاهم جهانده اهل عرفانه
که یاقدیغی چراغ اوستنه دائم اوله پروانه
محبت شاهبازینک شکاریدر بنم باشم
آنک سرپنجه سنده کوریور منقاریدر قاشم
جهان دریالریله بر قطره دکلو عینه الماسه
کوزینه عالمی یلدری بو چشم کهربا شم

هجو و هزلده دخی تیز زبان اولوب عجم سفرنده بر سپاهی یه ایخنمغله حقنده دیمشدر [بیت]

بر قزل باشی هواله ایده یم بن سکا کیم
بولی بر قارسه اوله باشی بنم یاشداشم

طقوز یوز قرقده تاریخنده وفات ایتدیکی سجل عثمانیده مذکوردر .

پرتو افندی موقت زاده وقعه نویسی محمد پرتو افندی درسعادتده روشنای چشم وجود اولوب قزول اناطولی محاسبه قلمنده نشأت ایله بالآخره آمدی دیوان همایون خدمتی احاله ایله اردوی همایون داخلنده بولندیغی حالده ادرنه ده بیک ایکی یوز یکرمی ایکی سنه سی خلالنده [مصراع] شاعرانک شمع امیدنده پرتو قالمدی . تاریخ منقوطی منطوقنجه نیر حیاتی کثافت مماته منقلب و روح روانی ریاض جنانه منتسب اولمغله سرای درکاهی ساحه سنده عاشق افندی تربه سنه قبله جهتنده مدفون و نقش سنگ مزاری بو تاریخ موزوندر

[تاریخ]

ضیاء شمس هدی سید محمد پرتو آکاه
وجودی نور ایکن اولدی زیرا فتاده چونکه سایه
فیوض حضرت نشأتله شهنیاب اولمشدی
کوزل ویردی صورت مشربنجه شعر و انشایه
وقایعی ضبطه ایدرکن اولوب اردوده مغفور
غزالی دردت بلوک کاتبکله چیقدی اجرایه
ایدوب اردو ایله عودت ادرنه خیمه کاهنده
بو خرگاه فناده قیلدی رحلت دشت عقبایه
مجوهر بند تاریخ فوتنه ایلیوب ترقیم
توسل ایلدم کنجینهٔ غفرانه موروثه
شب معراجده صحن جنانی ایلدی مأوا
مزاری نور اوله پرتو افندی کوچدی عقبایه

موسی الیه آتیده ترجمه سی مذکور خواجه نشأت افندی مرحومک شاکردانندن صاحب عرفاننه اولوب بر قطعه دیوان بلاغتعنوانیله جریدهٔ عالمده ابقای نام ایلمشدر . بو ابیات اشعارندن نمونه در [غزل]

بی نقاب و با نقاب عرض جمال ایلردی یار
که هلالی بدر وکه بدری هلال ایلردی یار

که تغافل که تجاهل که جفا کاهی عتاب
اینده یکی جوری کهی بنده سؤال ایلردی یار
کاه کستاخانه حرف اتدانه وصل اولمغجه به
دست نازیله پردهٔ رخساره ال ایلردی یار
کاه تشویق وصال و کاه تنبیه فراق
که فراغ عشقه ایله امر محال ایلردی یار
کلمز ایدم که وفا مانندی پرتو یا دینه
که بهجوره غیر ایله جنگ و جدال ایلردی یار

[غزل دیگر]

غنچه کاسه کاسه نوشه ایدرسکه می لی انذر لی
کلور امداد مرجیه نشاط کی لی انذر لی
بجا شلک او اولسا بزمه سنکیم آنده
دوکنمز ناله و اغازهٔ هی هی لی انذر لی
سراپا شرحه و داغ ایدسینم چونکه نی اولمشدر
کلور هر یرده سنده صدای نی لی انذر لی
خلاف بهالفت ایتدم کرم و سرد روزگار کلمه
نه غم سرما زمستانه اوله کرما دی لی انذر لی
سنی تبریده بنده سعی ایله ای پرتوک ماهی
هجوم ایلر غم عشقک کبی هر شی بله انذر لی

[مفردات]

یا مطلبی یا مشربی یا تفلتی واردر
هر بزمه کلانه کیمسه لی احباب می صانکل
صوفیا نقلی نوکتک وارمیدر بی نوشه می
بزم رندانده بوای ناوانه هر بیلک دکل
برشب خط شیرینه لبنک بجی آچلسه
بزده اوکیجه صحبت حلواده بولنه ق
کوزهٔ یابوبده جانانه نوشه ایدرسه آب
کاشکه بلور دیر یا لیتنی کنت تراب

پرتو پاشا نامی محمد سعیددر . اولجه مشرب تخلص ایدوب بعده پرتو تخلص ایلمشدر . ازمید قضاسنده واقع داریجه نام قریه ده زینت افزای عالم شهود اولوب درسعادته نقل و هجرت دیر مدت رؤس قلمنه مداومتله خلقت ذاتیه سنده مکنون و فطرت اصلیه سنده مرکوز اولان معارف و کمالات اقتضاسنجه آمدی اوطه سنه و بالاخره آمدی دیوان همایون مسند رفیعنه و بعده دیوان همایون بکلکجیلکی مسند عالیسنه و بیک ایکی یوز قرق ایکی سنه سی مقام والای ریاست کتابته پرتو افزای قدر و شان بویلدقدن ایکی یوز قرق بش سنه سی انفصال ایله مأموریته جانب مصره عزیمت و ایفای لوازم مأموریته [مصراع] یتر شوقاهره نک قهری عزم روم ایدلم . تاریخ مصراعی مدلولنجه حرکت و درسعادته مواصلتده صدارت عظمی کتخدالغی مقام والاسنه و ایکی یوز اللی بر سنه سی بارتبه سامیه مشیری ملکیه نظارت جلیله سنه و ایکی یوز اللی اوچ سنه سی [مصراع] داد و یرمز فرمننده مردم دانایه چرخ . تاریخجه ادرنه یه منتقل و سنهٔ مرقومه شعبانده روح روانی دار جنانه واصل اولمغله استانبوله نقل بولنده سید جلال الدین تربه سی قربنده مدفون و نقش سنگ مزاری بو تاریخ موزوندر [تاریخ]

دار عقبایه سفر ایلدی پرتو پاشا
ایلیه جایکهه جنت اعلا موعود
بو کاده قالمدی انجام براقدی کندی
بوکذرکاه فنا اشبو وفاسز دنیا
ایلیوب روحنه الله تعالی رحمت
ایده کلکشت بهشتی اکا دائم مأوی
اوقویوب کلچه هامان مرقدینک تاریخنه
اوقور بر فاتحه ده روحنه ایله اهدا
رشحهٔ رحمت اولوب نقطه لی تاریخی اکا
بیت فردوسی اوله منزل پرتو پاشا

مشار الیه محب درویشانه بر مشیر عالیشان اولوب شعر و انشاده مشار بالبنان ایدی . بر قطعه مطبوع دیوانی واردر بو اشعار محصول طبع دربارلریدر [نعت شریف]

ای خاکپای سرمهٔ دیدهٔ ملک
وی نعل پاکی تاج سر بز فلک
اولسون فدای خاک حریم مقدسک
جان و جهان و کون و مکان جمله ماملک
سنسن غرض بو کوکبهٔ عرش و فرشدن
انسی و ملک مکارم لطفک ایدر دیلک
وابسته رد و ذکر تمیز کائناتک
قد خاب من اتابک والغیر قد هلک
پرتو قولکده نعتکه باشقه یوقدر مجال
اختصی ذو الجلال بنعوت الکمال لک

[قطعه]

کوکل سرمست حیرت چشم زرد جام لبریزی
نه یالیسم نیله دهانه ایلسم آه سحر خیزی
عجبمی اوزلسم یا تسم صباح محشر انکیزی
اوزانده لیله حسرت مددیا شمس تبریزی
دو مرآت مقابلدر نظرده بکدل و بکرنک
دو چشمک جوهر بینشده یوقدر فرقه تمیزی
ایدر چونکه مدرومه روشنه بوسترا اعظمی پرتو
کمال عشقه مولونا جمال شمس تبریزی

پاشانک مشار الیهک ارتحالی هنکامنده ادرنه ده بولنان ایرانه تجارندن عجم علی اکبرک نظیره سیدر .

جناب پرتوه صوندک الهی جام لبریزی
ایدوب جام شرح دتله ندیمه شمس تبریزی
خدا دنیا او ذاتک هم نمکیم باعث اولدی
قضا جالسون انکده صدرینه شمشیر سر تیزی

[مشار الیهک سابق الذکر پرتو افندی یه نظیره سی]

اولوب کویا ورقه کرد انه حیف و دی لی انذر لی
فلک طومار عمر دهری ایدر طی لی انذر لی
برکمه بر طاقم آتشزبانه و آتشین مشرب
ایدرلر بزمی کرما کرم نیله می لی انذر لی
لسان حال آچار هر داغ که خستهٔ عشقه
اولورلر تسلیت کوی روا الکلی لی انذر لی
لب جانبخشی کلسه نغمه یه بسته مزار مده
جیکرها استخوانم نعرهٔ یا حی لی انذر لی
اومدر بو زمانک پرتوا آمد شد خطی
تعاقب اوزره در مانند ظل فی لی انذر لی

ملوک آل عثمانی بر قطعه ده نظما افاده ایتمسه اولمغله بوراده تبرکا و تیمنا ترقیم ایلدک

سلیم و احمد و عثمان اوچردر آل عثمانده
محمد له مراد و مصطفی دردر اولعب معدود
بر در حضرت عبدالحمید اورخان و ابراهیم
ایکیشردر سلیمان بایزید و حضرت محمود

[مفردات]

کوسترر رفعت بوزنده چرخ مانند شرار
بر وجودی ضایع ایتمک استنه کده روزکار
بو لکده عشق سببیدر لسانک کلمامزه
دکل لسانه و بلکه جهانه کلمامزه
بدایم طینتمه اولمار بیوکلک باعث تمکینه
اولورسه فیل کوه اندام فورتنمانه تزلزله

[حرف الثاء]

ثابت طریقت علیهٔ مولویه منتسبلرندن اولوب خطاط زاده دیمکله شهیر شاعر و خطاط الحاج محمد ثابت افندیدر که حزب زاده خطاط مصطفی افندینک فرزند هنرمندیدر . بو غزل محصول طبع دربارلریدر [غزل]

روح الندیه ایچلم باده لی کولدر کولدر
وقت ایام طرب موسم کلدر کلدر
شیشهٔ دلده اولسون لعل مذابی کولمز
ولوله آیله دوکیلور ساغره کولدر کولدر
ایدرک سیر چمنزار اوشه حسن و جمال
شهره کردون ایله کلمده کولدر کولدر
آب یچوره ایله جیجوره نیجه هم جنبشه اولور
اشک چشمم سیلابه ایچه ده کولدر کولدر
حمد میخانه ده طوره جیک ایاغک زاهد
شوم قدمسه بیقیلور باشکه کولدر کولدر
خوابکاهده دخی کندومی کریانه کورورم
ای ستم پیشه دل ثابتی کولدر کولدر

بیک یوز طقسان ایکی سنه سی جمادی الاخره سنک اون بشنجی کونی وفات ایتمکله زندانه التنده ادرنه مزارلقنده اری جیده فاپسو کولشنده دفن اولنمشدر . سنک مزارنده بر مولوی سکه سی واردر آثار علمیه لرندن بیک یوز یتمش تاریخنده تألیف اولنمش جواهر القواعد عنوانلی بر قواعد فارسیه سی واردرکه بک مکملدر . دیباجه سنه یازدیغی ابیات فارسیه بونلردر [نظم]

کردم بعون ایزد تحریر این رساله
دادم بجان خودرا از خوان دل نواله
انجا که از قواعد بر سطر او کشیدم
از قول ما سبو هم کردم براه قباله
معنای بیت رنکین چون شاهد ست زیبا
مشکین دو مصرعینش چون عنبرین کلاله
ای طالب این جریده منظور تو چو باشد
حمد نکته منافع یابی بهر مقاله
ثابت برای تحفه اخوان با صفا را
کردم بعون ایزد تحریر این رساله

[ختامی تاریخی]

حمد شکر که این عروس زیبا
با عقد ختام نامزد شد
مرغ دل من درین کلستان
چون مرغ بهار پر صد دشد
آمد شد فیضه حق بجانم
اثار نمای جزر و مد شد
همت که نمود روی انجام
از جانب لطف حق مدد شد
تاریخ شد این رقمچه ثابت
هفتاد و هزار و صد شد

خطاطلر جریده سنده ده ثابت نامیله مذکوردر .

تابعی نامی علی مخلصی کاه فیضی کاه تابعی ایدی . صنعت کتابنده مهارت تامه سی اولدیغندن آغز بغاسنه منصرف ایدی . بو ابیات آثار شعریه لرندن نمونه در [مفردات]

المونه قلم مثال بو آه شرر فشانه
یازدی فلک صحیفه سنه سورهٔ دخانه
آچیلوب بغرینه باصدی در اشکی بحر غم
دیدی مردم دو شکو بنده ر یتیم افتاده در

حسن خطی و کوزل کتابتی اولدیغی و ۹۶۹ ده وفات ایدن جنابی پاشا توابعندن ایدوکی قاموس الاعلامده مذکور در . لطیفی تذکره سی موصلی الی استانبوللی دیمه ایسه ده انیس المسامرینده و قاموس الاعلامده ادرنه لی اولدیغی و مرحوم مسیحی نک ادرنه حققنده کی شهر انکیزینه نظیره دیمشدر . نامی خطاطلرده دخی وارد

تحسین بک درکاه عالی قپوجی باشیلرندن و وجوه امرادن اغانک مخدومی اولوب شهاب الدین پاشا قربنده ارناسته محله سنده تولد ایتمش و طاسه اوطه لر محله سنده اقامت ایتمکده بولنمش ایدی .

مستدام ایلیه حق پادشه دورانی — تا که اولدقجه یم همتی پر موج و حباب
بیت واحدده اینسا بو مجوهر تاریخ — اولدی سلک سخنک زینتی چون فصل خطاب

بحر جود شه جم قدرت سوردی یوزینی
سوزیلوب زیور بحری بحر مانند عقاب ١١٦٥

اهلی حکیم زاده محمد افندیدر . ادرنه‌لیدر . عبدالرحیم افندینک برادریدر . قاموس العلوم بیانجه سلطان مرادخان ثالث دوری شعراسندن اولوب ادرنه‌لیدر . اکثر علوم و فنونده ماهر و تصوفده بهره‌دار ایدی . بعضه قاضیلقلرده بولنوب سجل عثمانی ضبطنجه ١٠١٠ سنه‌سی قضات تذکره‌سی افاده‌سنجه ١٠٠٩ تاریخنده مصر قاهره‌ده وفات ایتمشدر . آتی‌ده‌کی ابیات آثار گفتارندندر [مفردات]

بیله مز سیر میانینی خیالات اهلی — آچه مز رازلبه کشف و کرامات اهلی
بولده کورمز لنوب ایتدی بنی افلاکه نظر — کندی ای روح روان ایلدک خاکه نظر
کوزه ره ساعد سیمینکی جمله عشاق — فقرا جمله باقار سیم شه خوبانه النه
الور کوکلنه اله اغیارک اول یار — دیمزکیم عاشقک‌ده خاطری وار

[حرف البا:]

بادی فقیر جامع الحروفدر که زجوز حال عجزانم ویرکو مدیرلری میاننده‌در . محصول طبع ناچیزانم آتی‌ده‌کی ابیات نامرغوب هرنه قدر عرضه شایسته دکل ایسه‌ده [بیت]

کیمنک جامعی وار کیمی بیار ایل ناجی — شعرانک لؤلؤ آثاری سخننده غیری

مدلولنجه بضاعه سزلغمی اعتراف ایله برابر مجرد دعا وسیله اولمق اوزره شعرا حره سنه قید ایدلدی

[غزل اسمعیل صفایه نظیره در]

کاف ونونه اوزره قورلمه بر بنادر کائنات — باده‌نه عالیدر نصل حیرت فزادر کائنات
بولدی جوه نور سرور فخر عالمدن وجود — بارشاخ باغ حب مصطفی در کائنات
دمبدم ساعت بساعت بازبان حال وقال — ذاکر نام جناب کبریادر کائنات
ایتامدن قابل دکل برنسنه افنای وجود — نص قاطعدر اساسنی بقادر کائنات
عین موجوداته ایر قدرة اللهی عیان — بادیا آیینه عبرتنمادر کائنات

[غزل دیگر سزی پاشایه نظیره در]

کوکلم اسیر عشوه و محبت سن ایلدک — احسنت ناز و شیوه که کیم احسن ایلدک
بیتمزمی ایدی نیزه مژکانه وابروان — غمزه‌ک دخی حواله جانه و تنه ایلدک
ترکومکله الوب عنبک مکرواک اید — ساقی بیا لطفکله پیراهن ایلدک
ای مرغ عشق ایشته بو دولت یتر بکا — باشمده آشیانه قوروب مسکن ایلدک
سزی یه پیرو اولمغه بادی بو بحرده — کشتی عقله اوره یوجه یلکن ایلدک

[غزل ایوب صبری نامنده برذاته سویلنمشدر]

صاحبک رشکی ایله رعد دلک فریادی جبریدر — بولنسه نم قیار طبع حزینم آغلار ابریدر

اسدوسه بر کوکسی کردکجه ابد حبوا تشیری — هجومم درد عشقک باکه اسلوبم هزبریدر
مدام ایدر پرستش آتشیه رخساریکه کوکلم — مکر اول داغی خال هندووانک کبی کبریدر
تنم تول مژه‌لر سوراخ و سوراخ ایتدی هچویه دود — بنم بو حال ایله صبر و متانه ایوب صبریدر
ایشیکک طاشنی باشمه مسکن اتخاذ ایتدم — دیسونلر بادی زارک ایاغ التنده قبریدر

[غزل دیگر]

قاشکی کورمک ایچون محو وجود ایتدی قمر — یوزیکی کوکده کنسه کوره‌لی ترتر دتر
لذت لعلکی وصف ایلدیکم طولر اکر — تلخ اولور نار حسد ایله دماغ شکر
جانه برجه سنه شکر لبلریکی دیر بوفه — اوستنه بر کوزه آب آتش حه خارجا راوش
سبزه خطکه یوزی ویرمه اکر عاقل ایسک — نخی غائب اولسی الکدیکک پرده بتر
طوطی طبعمک اکلنجه سیدر ای بادی — وصف لعل لب دلبر نه شکر در نه شکر

[غزل طرز ونده طیار نامنده برذاته سویلنمشدر]

زنخدانه دوشوب کوکلم صارلدی زلف دلداره — دوشه جره جبارلزمی خلوص جابه ایچون ماره
رخلکوبه جکدی دل ایچ فده سنه برآه آتشنا — چو ققنوس ایتدی القا کندیی نارده کندینی ناره
قلوب اورنه حصاری جبنه زلفک جابجا تسخیر — طوب آتدیردی ترخ مهتاب حسنک حصن اغیاره
طرز ونده بوکونه میدانه اوقورتا شرقدن غربه — جمالک مهره و قاشک هلال چرخ دواره
کوکل مرغنه اوچوردم آشیانه تنده ای بادی — وارووب چاریدی ناکه پنجه شهباز طیاره

[غزل]

کوز کدنه یاسه دوکوب تسخیر ایچون یاره کیدر کوستر — کرکسه روی زردل باینه سور سیم وزر کوستر
کلستانه املده سرو دسه بوی کوستروب طورمه — آل عبرت شاخ کلده چشم یارانه هنر کوستر
عبثدر اختراعات یدرل افتخار ایتمک — الکده وار سه کرامات اوانحمه براث کوستر
خیال ایت قند لعل یاری اول اوید وصف ایله — غرض سویلمک اله طوطی طبعی شکر کوستر
قیامت قدلی دلبرخانه‌کی تشریف قیلدقجه — قیام ایت بادیا اول قامت بالایه برکوستر

[قطعه] ادرنه والیسی حصن عزت پاشایه نظیره در

بوز باغلادی بوقیسه طاشوب ازغ سو بسو — یکرنک اولدی ارجه وسماسی ادرنه‌نک
باده سرجقه دستنه خلک فرسه جام ایدوب — آیینه لشدی شهدی فضاسی ادرنه‌نک

[مفردات]

حضرت شارع دیدی اول رخیق آننه طریقه — قیل بکا یارب دم رحلتده ایمانم رفیق
ایتمه فضل اب ایله فخر ایله تحصیل کمال — مال ایدر اما کمالی ایتمزیدر ده انتقال
خلقه ذکر ایچره زاهد خلقه اسما چکر — لیک ارباب سلوک خلوت ترخ حیکر
دمبدم کرمانه چرخه کیروب چیقمقده ناسی — نیجه تند ییقامسه بوآسکی حمام اسکی طاسی
دکشمم مهر عالمتاب چرخه بادیا باشه — اوادنا ذره یی کیم جزو خاشاک وطنمدر

ای باد وار صاحبیمه اوپ بنده اول مهک — عرضه ایت جفای رشته هجرانی موبمو
آچیلسه خورشید رخسارک سحاب طره دن — روزکار اکسکلکیده روزکار اکسکلکی
کیردی رقیب کوکلنه آل ایلیوب شراب — طاشدی صاقینمز اول دلی قانلی ایاغی
رخک وصفنده وار در سه کبی بر دانه و صافک — صاحبک بخشنده اما قالمدی جمعیت احباب

باقی بی مخلصی مدرکار دروسه باقی زاده‌در . تاریخ کولقده مشهور واولدا دیده‌کیج مستور اولوب فتح بغداده بو تاریخی دیمشدر

[تاریخ]

کز یه آل عثمانه خان مراد اولدکیم زماننده :: — عدونک زهره سن زهراب شمشیری آقیتدی
اوکنجه لشکر فتح و ظفر نصرت رکابنجه :: — سعادتله واروب بغدادی اول عالی تبار آلدی
ایشتدم کوسه جان روح قدسی دیدی تاریخنه — دید و آر السلامی سیفله سلطان مراد آلدی

[تاریخ دیگر]

حروف بی نقطه‌له دیدی هاتف فتحی تاریخنه — واروب بغدادی ضرب و قهرله سلطان مراد آلدی

بایزید سلطان بایزیدخان ثانی عصری مشایخندن و سنده ترجمه‌سی مذکور بایزید خلیفه‌در . بو بیت انکدر

کنه و حسنک خوبز شکفته پیدا ایلدک :: — چشم عاشقده دونوب آنی تماشا ایلدک

بحری ادرنه‌لیدر . کتابته تعیین ایدر ایدی . اواخر عصر سلطان عبدالمجید خانیده ازمیرده وفات ایلدی بو غزل اثار گفتارندندر .

[غزل]

کوکل بیچاره سی بیت درلوغم باغلر وداع وقتی — ضعیف حالی خبرنده قالوب آغلر وداع وقتی
بو حسرت آتشی شمع کبی جسمم یقار دائم — درونمده اثر قالمز ایریلر یاغر وداع وقتی
اوانشا اه وزار ایله هلال ابتک دیرکنده — هماده یا کبی دوچشمی قان چاغلر وداع وقتی
شتا انتاری ایکم درر هر مرغ کلشنده — پریشان حال اولور بلبل ایله باغلر وداع وقتی
به بیضا تعجب ایتمه یر بو بحر جوی یانم :: — تماشا ده قالوب روی زمین داغلر وداع وقتی

بخشی ادرنه‌لیدر . زمره قضاتدن ایدی بیک اوتوز بش سنه‌سی حدودنده وفات ایلدی . بو اشعار گفتارندن نمونه‌در

[غزل]

بار تیره کونه رنج جانه غمان اوستنه — برنشانه دیکدی فغانم چیقدی افلاک اوستنه
اول زلال تازه کلسه سینه‌مه عیب ایلمه ک — طفلدر کاهی دوشر سرغم دکل خاک اوستنه
یا یکه یوز سورمکه فرصت بولوبه ای سرو قد — ال قومسه اعدا دریغ اول دامن پاک اوستنه
نوله بی تاب اولسه زلف اینجه کچ خال رویک — مار بی طاقت اولور کردوشسه تریاک اوستنه
اولمه معذور بخشیا هرکوره دیکک خار وخس — تاکه هیچ نوز قونمیه مرآت ادراک اوستنه

[مطلع]

چکرسه باری تیغ مجدد سیره کلمزسه — رقیبا سنه هله کوی نکاره حیره کلمزسه

برکوره موصی الیه بخشی و شعراده نازکی وجوانی وعقلی چاوس نام ذات استانبولده ساحل بحرده کائنه میخانه‌لرک برنده عشرت ایتمکده لرایکن جنتمکان سلطان احمدخان حضرتلری فلکه سوار اولدقلری حالده اوراده

١٤

کچرکه نشوه باده ایله مست و سرکردان اوله‌رق بویار کارلرده موصی الیه بخشی . پادشاهم عشقه بر قدح می ایچ دیو نغره زنان و سازلری دخی اکا همزبان اولمغله بوالهوا رکستاخانه‌لری سبیله همان بالاخذ جمله‌سی طاسه کمینه قونیلوب بر مدت حبسده سیللری تخلیه قلنه بغی مرویدر .

بدیعی ادرنه‌لیدر . مسکی امیرزاده دیمکله مشهور اولوب حنفی فضلاسندندر . عصر سلطان سلیم خان ثانیده سلطان مرادخان ثالث عصرنه نقل ایتمش شعرادن اولوب بو ابیاتی سیمتن نامنده بر دلبر حقنده دیمشدر .

[نظم]

حسرتکله زرد اولوب چهره‌م بنم ای سیمتن — بوتن غمزه بالوب زرگر قال اولدی بدن
ای بدیعی کوهر نظمک ثنا ایت یارینه — بو مثل مشهوردر یاد اولمسه وار سه ویره

[وله]

غمزه کدنه ایکی یانه شمشیرلر طاقیه — بینه اسب نازه ایله کوکل ملکنه آقینه
کیم زار ایدر بدیعی نالوی دیرایسک — آیینه آل اله کل رخسارکه باقیه

سجل عثمانی سلطان مرادخان ثانی عصری شعراسندن دیمش .

جنتی طریقه کلشنی فقراسندن درویش ابراهیم افندیدر . مولدی اناطولیده ایسه‌ده نشو ونماسی ادرنه اولمشدر . برزمان دانشمند اولدقده حکره ادرنه قربنده ینکوطاغ قریه‌سی جامع شریفنه خطیب اولوب اوراده متمکن اولدیغی حالده بیک اوتوز تاریخنده خانه‌سی برکیجه حرامیلر باصوب کندوسنی مجروح ایتمکله برقاچ کون مرورنده متأثرا وفات ایلدی . بو بیت وفاتنه تاریخدر .

[تاریخ]

هم ایتدم چار ملحوه‌هم دعا ایدوب دیدم تاریخ — جنتی یه آلها کلشن عدنک مقام اولسون

اول کوتهی تخلص ایدر ایمش . اکرچه قدی کوتاه ایدی اما طبعی بلند پرمعرفت خوش صحبت خنده رو لطیفه‌کو ایدی . میرحسینک معمیاتنی شرح ایلمش ایدی . غزلیاتی بی نظیر رباعیاتی دلپذیردر . معمارده دخی نامدار وصاحب اشتهاردر . بو ابیات آثار شعریه‌سندن نمونه‌در [رباعی]

حیفا که سوب بلندیا اوشاهی — آه تور دی دل بوکشی آه و واهی
تاریک شب اکلدم یاشم طغیانی — سوندردی چیقوب سحاب شمع ماهی

[مفردات]

باده بزم مرآت رخسارم صفاسینه دیمه :: — سویلدرسه شهدی به طوطی مقالی دلربا
تنک اولدی اودکلو کوزیمه کریه ده عالم — مهر رخلکی کورمکه قالمادی مجالم ::
بر عندلیب کلشن عرفانه ایکن فلک — قاتدی بزی ده زمره زاغانه کیده رک
سیل اشکم دم اولور عالمی غرقاب ایدر — باد آهم کوه اولور کوه و مکانی صرصر

بهشتی نامی مصطفی سعدالدینه اولوب طریقه بکتاشی منتسبلرندندر ١١٧٨ تاریخنده وفات ایتمشدر . بو بیت اثار گفتارندندر .

بیاضی زمره سپاهیاندن محمد بکدر ١٠٥٦ حدودنده ادرنه‌ده فوت اولدی بو ابیات اشعارندن نمونه‌در [ناتمام غزل]

کوره طوغار صانمه مه لنکخانه چرخدن سحر :: آفتاب حسنکه قارشو آچارلر روزنن
کوردی قمر دهرده آهم یلنده حوینور ایدی هاله چراغ ماهه پرده دامنن
کوردی کیم هردم ستوه خانه سوزنده ینار بیستونه ایندی واروب فرهاد مسکینه مسکنه
صانمه کیم بیکانه غمزه‌ک دلده قانه سرخ اولور آتشه غمتابیدر آنک قزاتانه دمرنن
صانمه انجم تیر آه امری وهمنده فلک بیله یا نور کیجه اکننده چیقارمز جوشننه

[غزل دیگر]

غم زلفکده قالونر ظلمات ایدیور ایلیشه لبدیکه آب حیات ایدیور
بوزلرینه حقه طوتوب ناله ایدوب حورومَلَك که کوریدن آنی یارب نه صفات ایدیور
زاهدی حسرت می شوید ضعیف ایلدی کیم الده تسبیح وعصاسی صلوات ایدیور
حسن سرنامه سنه قشری اولالی نشانه حکم ایدر عاشقنه صانکه برات ایدیور
امریا قدینه بکزرینجه سرو اولکه اول :: صالنور شیوه رایله حرکات ایدیور ::

[وله قطعه]

عاشقه غم دلربا سز اولماز پیرانه هوا عصاسز اولماز
زلفیکه دیدم مسك چینی عفو ایله که قول خطاسز اولماز

[قطعه دیگر]

صوفی مجاز اکلادی یاره محبتم :: عالمده کمسه بیلمدی کندی حقیقتم ::
برکوهرم که خال سیاه ایچره قالمشم صراف دهر بیلمز ایسه نوله قیمتم ::

[قطعهٔ دیگر]

قبهٔ لاجورد چرخ ایچره بیلمیکزمی نه در بوشمس وقمر
پیر دهرك ایکی غداسیدر برینه اخشام یوتار برینی سحر

[مفردات]

کوردم ای دل منت استر ویرمکه دنیا مراد اکر منت ایتمه‌ده قورتدیم اولدم نامراد
بنی شیشه اتچه جرئه فلك ایچندی قدح زلك ایدم کیبی حضور ایتمك ایچونه شیشه چینی
درخشان اولدی کوردم بس هلال اوسننده بس خورشید مکر کیم بیخ سیمینه اول مهپاره یمیده اغسه
چونکه بر عاشقه رخی استرسه ای مه کنده وکه غمزهٔ جلادکه امرایت ایکی بیچوره بیخ
مراد اودر رخك دلده داغی قالمقدر عرصهٔ صوکنده کشینك چراغی قالمقدر
کهسار بیستونده کوروب بولد صانیفك فرهاد قانر ایچدیکی خونینه پیاله در ::
پندنامهٔ عطار عنوانلی منظومه‌سنك ابتداسی بودر [بیت]

ابتدا کردم بنام آن کریم مبدع کونین سلطان قدیم

انتهاسی دخی بودر . [بیت]

ای فقود دستمده فریاد رسی بوی عفوك امرئی کم اهرسی

دیدیلر تاریخ دی ای مردکار دیدم ایشته نه جهدو شهت وچهار

درسعادتده دار الکتب عاطفده مجلد بر قطعه دیوانی دنوز عثمانیه کتبخانه‌سنده برمعمیات شرحی واردر .
انیسی دده نامی رجبدر . زمرهٔ سپاهیانده‌ن کلشنی دروسه خلیل نام ذاتك صلبندن ادرنه‌ده تنوره بنده خانقاه وجود اولوب حالی صغرنده مجلد احسنا فنده هنیت ابراهیم نام ذاته شاکرد اولمشدر .
مؤخراً درسعادته عزیمت وتحصیل علم ومعارفه بذل همته ادرنه‌یه عودت ایتدکدن صکره بیت یوزسکانه بر تاریخده ادرنه مولویخانه‌سی شیخ اولان نشاطی احمد دده افندیدن اخذ ید انابت وچند سنه مرورنده تکرار استانبوله عزیمته یکی قپو مولویخانه‌سی شیخی قاری احمد افندی در الیندن رکاه مرکوزه مثنوی خوان اولمش ایدی . متعاقباً احمد افندی ارتحال دار بقا ایتدکده صاحب ترجمه قاسم پاشا مولویخانه‌سنه دعوت اولنوب بسنه قدر ده اوراده مثنوی قرائت ایتمشدر . صفایی تذکره‌سی ضبطنجه یکی قپو مولویخانه‌سی شیخی یکیولی احمد دده نام کاملك زیر تربیه‌سنه کیرن نظر فیضه اثریله مظهر علم وکمال اولمغله بر وجود فضائل انیسی اولمشدر . بیك طقسانبش تاریخنده ادرنه مولویخانه‌سنده شیخ اولان سید محمد دده افندی دخی ارتحال دار نعیم ایلدیکنده آنك یرینه صاحب ترجمه ادرنه مولویخانه‌سی مشیختنه رونق‌طراز ارشاد اولمش واللی سنه قدر مشیخت مرکوزه‌ده بولنه‌رق امرار وقت ووسعت ایلمشدر . سماحتلی ادب افاده سنج صاحب ترجمه عصرك سرامدان مشایخندن اولوب مشایخ مولویه میاننده اك چوق مریده مالك اولمشدر . آحاد ناسدن ماعدا سلاطین سالفهٔ عثمانیه طاب ثراهم حضراتندن بسنه عهد پادشاه عالیجاه وباالجمله رجال دولت وبرچوق موالی وصدورسیه کرام کندولرینه سکونه انابه اولدقلری کبی اوتوز ایکی دن متجاوز وزرا وعلی الخصوص اسماعیل عاصم افندی وشاعر شهیر راغب پاشا کبی داهیدهب مشارالیه دست انابتنی طوتمشدر . مطبوع دیوانی واردر . بواشعار آننده نمونه‌در .

[غزل]

نه بیدل تکایوره همیشه بیمجال اولسون دل مست محبتده همانه شوقه وصال اولسون
طوتشون تك همانه لعل نمکریزك لب جامه قنارسك بادهٔ نابه نمك قات قات حلال اولسون
خدا رنج نظردن حفظ ایده طفل جوانبختی اولور منصوراله مه حسنی هلال اولسون
دل استاد حوسه طبعه نشاط ایتار ایده چونکیم سراسر نکتهٔ نظمك خیال اندر خیال اولسون
همانه مرآت حسن ایچره کوکل اولسون نظرکاهك دیدرسك بزم وحدتده انیسك بیمثال اولسون

[دیگر غزل]

عزیز عالمم اصلا حریم صحبتم یوقدر :: مریض عشقم دلکیرم طبیب علتم یوقدر ::
شکایت شانه‌دن می ایلسم بیلمم صبا دخی پریشانم دوشدمه کاکله جمعیتم یوقدر ::
بو عالمده بکا زاهدمی ومجوبدن کیم دیر ایکی عالم برنده کچکه هیچ نیتم یوقدر
سراپا وسراسر داغ بر داغ اولسه کوکلم جکرده آفتابم ذره سوزه طاقتم یوقدر
هز بیدار دلداری در اغوشه ایتمه دریوخسه انیسا خوابده بوسه کناره منتم یوقدر

[دیگر غزل]

تابنده اوله عشقك ایله سینه‌ده داغم :: بر وجهله سوندرمیه اته چراغم ::
مستانه‌یی مخمور ایدر رشك نشاطم اولورمی تی لعله تحصیل دماغم ::
یعقوبه نظر ایلمکله هجرله یوسف بیغاملك ایچونه دوشتنیه ایتمه قولاغم
جنتده بیله باده وودیدار ایله مستم :: اولمازمی ومحبوبده القصه فراغم ::
صارلسه غم دستمه مستانه انیسم :: بیکانه همانه ایلمسون بوسی ایاغم ::

[غزل دیگر]

زلف سیه یار دل زاره صارلدی المنة که سر یاره صارلدی
خواهش نظر حسن ایدر عشاقه آره‌سنده نور نکهی رشتهٔ انظاره صارلدی
کلچهره مصون اولمغیچون دست نظردن کل خاره رخ آل سیه‌خاره صارلدی
استر نظر اهل دلی میوه‌ده اولك هر شاخ شجر زیور ازهاره صارلدی
صد پاره حسد جامهٔ سبزینه انیسك یکپاره‌ته غنچهٔ کلزاره صارلدی

[غزل دیگر]

جلوه‌کاه سر مولادر دل ابدال عشق فهم اولنماز قال ایله رمز لسان حال عشق
برتو مهر سوالی محو ایدر سرتا قدم برعجب نور خدادر سایهٔ اقبال عشق
جمله مقصودی بیان ایدر لسان حال ایله ترجمان هر زبان اولمسزادر لال عشق
سدره‌ده ایدر کذر هردم کمال شوقله رشك جبریل اولمده پرواز پروبال عشق
اول قدر سرمست بزم عاشقانه اولکیم انیسی تا ابد حیران اوله احوالکه دلال عشق

[مفردات]

روضهٔ سلطانه کونینی زمینه اوزره کوروب دیدی رشکندن فلك یالیتنی کنت تراب
جور اخوانه جو یوسف سوزطعنه چونه خلیل صبر اولنسه نار کل اغیاره بدکو یار اولور
ساغر پر باده مزدوندی آیلك اوده دن دینه بزمزساقیسی اوه دیده سورر بر مه لقا
دل یوسفنه جاه ذقنه تخت مصردر ای قافلهٔ زلف جدا ایتمه پرندن
یارم ویر جرعه‌دیر لبریز دیرانصافله ساقی کوزك محموری بوسه خونیه شهی پیمانه دوشرکیجه
طبیعت صاحبی کجز تماشای دوراندن نظر انداز اولور البته باغ اولمساغ اولسه
خط وکفتار وصفنده هنرجی ایت لطع وصافی خدایا اهل عرفانی دوشرم قیل وقال اوزره
بیك یوز قرق بدی تاریخنده عالم قدسه ارتحال ایتدکده ادرنه مولویخانه‌سی ساحه‌سنده‌کی تربهٔ مخصوصه‌ده مدفون ونفسیسینك مزاری مسلم و فیضی افندیلرك سلك نظمه چکدکلری تاریخ موزوندر [تاریخ]
تاکهان اولدی غریبه لجهٔ معنا دریغ :: آشنای سرتیم مولوی یعنی انیسی
یازدی تاریخنه دم فوتنه مسلم کوسه ایدوب کرسی جنتده مولانا انیسی اولدجلیسی

[تاریخ دیگر]

قطب دوران مرشد عالم عزیز محترم :: کشتی معنایه بحر مثنوی ایچره رئیسی

کوسه ایدوب فوتنه دیدیر فیضیا تاریخنی کلشنه روحونه کوچدی آه مولونا انیسی
مشارالیهك تاریخ وفاتی مسلم افندینك بالاده‌کی تاریخ مصراعنه ابتنا؛ قطبه افندی تذکره‌سیله سماحتلی ادیبه ۱۱۴۷ ومطبوع دیوانی دیباجه‌سنده ۱۱۴۵ اولمه اوزره کوسترلمسه الیرده فیضی افندینك بالاده‌ تاریخی حساب اولندقده فی الواقع دیوانی دیباجه‌سنده‌کی تاریخه مطابق اوله‌رق ۱۱۴۵ ظهور ایدوب بو تقدیرجه مسلم افندینك تاریخی مصراعنده کرسی کلمه‌سنده‌کی همزه داخل حساب ایلدیکی و فیضی افندینك تاریخی مصراعنده‌کی آه کلمه‌سنك الفی مدیله برابر ایکی الف عد ایلدیکی حالده تاریخلرك ایکیسی‌ده ۱۱۴۶ ظهور ایتدیکنده مشارالیهك تاریخ وفاتنك ۱۱۴۶ اولدیغنه حکم ایدیله بیلور .
انیسی دده نامی مصطفی‌در . ادرنه‌ده تنوره بند خانقاه وجود اولوب سابق الترجمه شیخ انیسی افندی‌یه انتساب ایله طریقت علیهٔ مولویه‌ده نائل مراتب عالیه وبالاخره مصر قاهره‌ده‌کائن مولویخانه‌ده مرشد واولیایه اولدیغی حالده بیك یوز قرق تاریخنده دار عقبایه رحلت ایلدیکی و موصی الیه کشف وکراماتی ظاهر برشاعر ماهر ایسه‌ده آنی ده محرر اولان بیتنه‌ن بشقه اشعاری کورلمدیکی قطبه افندی تذکره‌سنده مذکوردر .

[بیت]

ناله سن نی سرین اکا قدوم ایلمیانه نه بیلور دائرهٔ حضرت مولونالی
انیسی نعمان بن محمد الحنفی الادرنوی الشهیر بخواجکان رئیس الکتابدر . ترجمه‌سی بو جلدك (۱۰۹) صحیفه سنده مذکوردر . مشارالیهك شعرله دخی الفتی وار ایسه‌ده «زیور بحری» نام قالیونه همایونك بحره نزولنه دائر زادهٔ طبع بلیغانه‌لری اولان اشبو تاریخدن بشقه اشعاری کورلمامشدر [تاریخ]

بحر مواج کرم قلزم زخار همم :: شه فرخنده شیم کوهر کانه نایاب
داور دور زمانه حضرت محمود خان کیم :: عجمی برقولیدر جهانکه دررنده داراب
چرخ اطلسی اکابر بارکه نصرتدر :: طوب زرتیره علمی مهر و مه عالمتاب
شهسوار آنه ظفر یافتهٔ روی زمین سرتسر شانه شکوهنده ایدر شرم وحجاب
مهربخشنده ایدر کسب ضیا ماه منیر :: موجهٔ یم کف جودنده الور فیضه نصاب
تازه لنذی ورده کل کبی صحن عالم :: دور عدلنده صوده بولدلی کرهٔ دولاب
چار رکن ایرشوب صیت وصدای قهری آب لطفیله اولور کلشن عالم سیراب
بویله معمور لفنه کوردیمی دهرك کیم یازماسه وقعه نوبسانه سلف ایشته کتاب
نو بنو همت شاهانه‌سی حرف ایدرك عهد لطفنده هله قالمدی برجای خراب
باخصوص جانب ترسانهٔ معموره‌سی کیم چشم نظاره ایدر طرح غریبی اعجاب
عظم وجثه وهیکلده عدیم الامثال نفس نوطرح بدیع شکلی جهانده نایاب
ایتمامسه لوح دلده رسمی رسام ازل بویله برقالیونك انشاسی زهی رأی صواب
قوت همت اقبال شهنشاهی ایله :: آز مدتده رجال ایتدیلر اتمام شتاب
جوقه کورلمشدی دونمای همایون ایچره کوه بکزرینجه کشتی همایونه القاب
لیك بویکم دولایه نظیر اولمز هیچ :: چشم احوالده مکرمثلی اوله صورتیاب

احمد بك مخلصی رضوانیدر . توتنسر دیمكله مشهوردر . اغاج بازاری قربنده مدرسه وتربه‌سی وار البته ده مدرسه‌سی محو ومندرس اولمسه وزیارتگاه انام اولوب تربه‌سنك قپوسی بالاسنده‌كی مرمر لوحه‌ده بو عباره محككدر [هذا البناء عالی لتربة رضوان احمد تبت الاعز ارجع الی الحور براحی راحمه قدكان تاریخ فی تاریخه] كندوسی امراء سنجاقدن ایمش سهی بك تذكره‌سنده خمسهٔ نظامی‌یی تركی‌یه ترجمه ایتدی دیمشدر . ابیات آتیه آثار شعریه‌سندن مخوذدر [نظم]

حاجبك مشكی ایله عنبر قارشمه　　لب لعلك ایله شكر قارشمه
صاتوبسه اغواندن لعل نابی　　نه سیمینه احمر قارشمه

[وله]

نار عشقكله جهنم اوری یانندره مزبنی　　تشنه یم كه بیدی دریا حوضی قاندره مزبنی
كرچه عاشق ایناتمه زاهدك افسونه　　بیك كرامت كوسترسه هیچ ایناندره مزبنی
یانمشم كرچه نار وحدت ایچره خوابده ∴　　شویله كیم غوغای محشر قوپسه اویاندره مزبنی

فصاحت واشعاری حدده بیرون ومجرد كلام موزوندر . الفاظ نظمیه‌سنده اصلا حلاوت وتعبیر واداسنده هرگز ملاحت یوقدر . كذا فی تذكرهٔ لطیفی

احمد سلطان محمدخان رابع علماسی حره‌سنده زمره‌سی مذكور حاجی یحیی زاده احمد افندیدر . فتح بغداده سویلمه اولدیغی بو تاریخده لسق اثری كورنمامشدر [تاریخ]

بو فتح اعظمه دوشدی حروف معجم تاریخ　　اوداوزور بازو ایله حائز الدی بغدادی

معجم دیگر تاریخی [مصراع] زهی ملك وزهی مالك مبارك اوله بغدادی

احمد پروانه زاده دیمكله مشهور احمد افندیدر . بعد تحصیل الاستعداد علماء كرامك برینه ملازمتله برمراد اولوب دور مدارس معتاده ایله قره‌اغاج مدرسه‌سنده معزول ایكن سمت قضایه سلوك ایدوب ایلی قلمرونده برقاچ منصبه حاكم اولدقدن صكره بیك یوز اوتوز درت سنه‌سی حدودنده ادرنه‌ده فوت اولدی كذا فی وقایع الفضلاء . سالم تذكره‌سنده دخی حلوای ادرنه كبی اكثر اشعاری حلاوتدن خالی وتازه خیالدن وبالی دكل ایدی . بلكه جویبار اندیشه‌سی هر بار جوی مریخ كبی وطبع والاسی دی وبهار شوق واكدارده نهر طونجه كبی خروش ایتمكده ایدی . اول شهر معارفده نایاب خاتمة الظرفا اولوب كروه اهل المعارفده بو بیچاره آرده قالمشدی . عاقبت نهال بید مثال ذات ستوده خصالی اول جویبارك كنارنده سیلاب فنا ایله عازم گلستان بقا اولدی . بو ابیات گفتارندن مخوذدر [نظم]

ال الدم ماه پیكرلر كیردم حلقهٔ ذكره ∴　　فلكده دوری بر بوچرخ كجرفتاره كوستردم
الفدر داغدرله زینه ایدوب جسمی آه ایتدم　　كربیانه چاك اولوب اول دلبر غداره كوستردم

آتی الذكر پروانه زاده حسین چلبی بو ذاتك جد اعلاسی اولمسی ملحوظ اولنور .

آذری ابراهیم چلبی اصطبل عامره خدامندن كمال مرتبه صاحب معرفت وخوش صحبت لذیذ المصاحبه لطیف المحاوره شعرای سلف صحبتنه ایرشمش وعصرینه ایرشدیكی ارباب عرفانك اكثریله كورشمش بستان زاده ابراهیم چلبی‌در . بیك اللی بر شوالی غره‌سنده ارتحال دار بقا ایتمكله

انیس المسامره صاحبی منلا جبری بو تاریخی دیمشدر [تاریخ]

آذری دیدهٔ ارباب هنر　　ایدیجك روضهٔ رضوانه خرام
نام رضوانه اكا تاریخ اولدی　　جویه رضای حق ایدی اكه مرام

موصی الیه آذری چلبینك آخر نفسنده سویلدیكی بیتدر [بیت]

قویوب آلاتیسه دهری یونلدم جانب حقه　　بو بازارك فراغت ایلدم سود وزیاننده

اشبو اشعار آثار گفتارندندر [غزل]

پایهٔ عالی رجا ایتمز فقوكره خاك اولنه　　تخت شاهی استمز منزلگهی افلاك اولنه
عاقبت جام سرور انجام وصلی نوش ایدر　　ساغر مختفای هجرله غمناك اولنه
جانه منت بیلور كه یولنه جانه ویرمكی　　باسه وجانه قیدیه چكرمی عاشق بی باك اولنه
عقل وادراكیله همراه اولمه راه عشقده　　منزل آلمز پای بند رشتهٔ ادراك اولنه
سیرایدر آخر عذار شاهد مقصودفی　　آذری نقش غرضده لوح قلبی پاك اولنه

[غزل دیگر]

ایركوره عشاقه چرخ آه آتشبارنی　　یاقنوب عالمی اوكل عرصه ایتمیوب رخسارنی
ایتمیوب بلزلك اشعارم كورب دخل ایلیه　　شعرم قیلوب نظر بیلسوب عدد ومقدارنی
یوقدر یوقدر اولمز اول كلام معجز آثارم بعید　　كورسه بیت اعجازنه كافر در قوماز انكارنی
عاشقم دیدار اوسوندر وصلنه محروم اولوب　　داغما بد خواهدر سیر ایتمیوب دیدارنی
اول طبیب جانه ودل بیلمم نندر آذری　　بیلدی بیمار ایتمسه بیلمز لوز بیمارنی

[غزل دیگر]

ره عشقكده جانه بندر خدنك جانستانندن　　ته خاكی نشانه بندر خدنك ابروانندن
باشم اولسون فدا لعل لبكدن بوسه احسان ایتسه　　سفال خاكدانه بندر شراب ارغوانندن
اولور چرخ كهن ویرانه تهزاوم خالو بیچاره　　توكنمز سیفمانه بندر ایرشوز امانندن
توكنمز تا قیامت حشره دل نقصان پذیر اولماز　　سرشك بیكرانه بندر لب كوهر فشانندن
عجبمی زار اولورسم آذری وسه اوای كتگیه　　سنك لطفك نزانه بندر بنم عشقم عیانندن

[قطعه]

ابروانه یاركیم آشوب جاندر هر بری　　دست قدرت برله نقش اولمش كمانه هر بری
شرحه‌لر بو سینهٔ صد چاكده كویا همان　　جیقمش قره وصاله زدبانه هر بری

[وله]

نمایان یابگاه عشرت اما بای همت یوق　　شراب عشقه رخصت وارولی طالبه رغبت یوقدر
ثك ویوبك عجب بیهوده دربازار عشقه ایچره　　متاع وصل حاضر ماینه نقد محبت یوق

[وله]

تلخ ایتدی عیشمزلیكی نوشخند ایدن　　ایتمه سنی طبیب بن دردمند ایدن

آتشه یاقدی مجمرهٔ قلب عاشقه ∴　　رخسارك اوزره دانهٔ خالك سپند ایدن

[قطعه]

شوبله باریكدر خیالم كیم　　جینك ناهیده تار معنیدر
سیر دلده سوار در طبعم　　قلمم ذو الفقار معنیدر
دل دریا مثالم آذریا　　لجهٔ ریز كنار معنیدر

[مفردات]

كوردم عدوییه كندیكه دون هدم ایلدك　　اكسدی سوز عشقمی افندی كم ایلدك
بار آهك بنجه بیل افلاكی ایكلمك كرك　　آسیاب چرخ مقصود اوزره دوران ایتمكه
بكادیرسه كه صفه سوم جفاكار اولدف　　سنی می‌ای یوزی كل غنچهٔ رعنا سنی مه

ذیل شقایقده وگلدستهٔ بلیغده ذكر اولنان ابراهیم آذری بشقه‌در .

الیفی نامی محمد افندیدر . زمرهٔ حاكه دسترسی اولنمدی . وفاتنه گلشنی شیخی حسن سزائی افندی حضرتلری بو تاریخی دیمشدر . تاریخ وفاتی بیك یوز قرق طقوزدر [تاریخ]

كیدوب بو بزم فانیدن اوهنلم حبیب الله　　ایدوب غلمانه الفت اوله ماواسی علیینه
سبقخوان معارفده نظم ونثرده كامل　　مصاحب قویدی احبابه فراقه آلوده وغمكینه
سزائی كوسه ایدوب فوتنه سروشان دیدی تاریخنه　　الیفی اوله جنتده الیف بزم حور عین

قبوری زاده عبدالرحمن رحمی افندی (هوائی) مخلصیله ترتیب ایتمش اولدیغی دیوانده موما الیه الیفی افندی حقنده بو بیتی دیمشدر . [بیت]

الیفا سنده براونا شمز قالمشدی عالمده　　اوده واردی قپاقه سمتنده اولندی وطن طوتدی

قپاق ادرنه‌ده معلوم اولان سمت مشهوردر بو بیت موما الیه در .

امری چلبی ادرنه‌ده یلدرم بایزید خان متولیسی ودها بعضی عمارت كاتبی امر الله چلبی‌در دیوان اشعاری سراپا معما ومخیل وتاریخلی بی بدلدر . تفصیل احوالی تذكرهٔ اركان كافه‌سنده مسطوردر . مرتب ومكمل دیوانی وترجمهٔ پند نامهٔ عطار عنوانلی منظوم باثری وبر معمیات شرحی واردر . معاصرلرندن عبیدی باقی خیالی امری حقنده شعرادن بری بو قطعه‌یی دیمشدر .

[قطعه]

عبیدینك سوزنده سوز واردر　　اداده لیك باقی بی بدلدر
نزاكتده خیالی كبی اولماز　　ولی امری تخیلده مثلدر ∴

طقوز یوز طقسان اوچ تاریخنده وفات ایتمكله ساعی چلبی بو تاریخی دیمشدر . [تاریخ]

هدبوكیم اولمسه ایدی ملك معما اكا فتح　　طرز اشعارده مثلی یوغیدی مرحومك
البشیدوب رحلتنی ساعی دیدی تاریخنه　　كیدی های امری ایدی میرحسینی رومك

بو مصراع دخی وفاته تاریخدر [مصراع] سكا امری چلبی جنت اعلا اوله جا

حسن ضیائی دخی بو تاریخی دیمشدر . [تاریخ]

ایرشدی امری الالهك موتی　　دیدی تاریخ فانی شاعر امری

[تاریخ دیگر]

قودی امری سخن اقلیمنی اول دم هاتف　　دیدی تاریخنه آنك فانی امیر شعرا

آنی ده كه اشعار گفتار دربارندندر . [غزل]

یاپمال ایلمه كیسوی عبیر افشانك　　قورقوتمه یا صنم نكارا اویوراز درهانك
ژاله‌لر دكف طاقتی قورعنه مكر ∴　　اولدی گل خنده بلكوشی اورخ زیبانك
الكادلك هیچ كناهی یته یولك طره دل　　یازیغی بو سوكه اول زلف عبیر افشانك
غنچه طفلینی بلكلندی صدای بلبل ∴　　آغزینه آچوب توكورسه نوله شبنم آنك
امر یاصانمه شفوه سنك آهیله فلك　　یوزینی قانه یوری مرجانه ایانك

[غزل دیگر]

رخكه بكزه دیلیجوب كل آل　　الی اوسننده طوتار آنی زلال
اغلاده اغلاده یاشم جیقاروب　　قوندی كوزخانه‌سنه شاه خیال
لبلرك وصفنی ایشتدی مكر　　كنه دوسنده صوغودی آب زلال
بوینوبه المزدی گلوب قارشو كره　　عاشق اولماسه كر ابروكه هلال
اویكنومسه لبنه ای امری　　بولیجوب جام شرابی اله آل

[غزل دیگر]

گلشنده هر گلك یاپشورسه یقاسنه　　ای ژاله یوقسه آتحمی صاینك بلاسنه
میلم كورسه دانهٔ خالنه منع ایدر ∴　　واعظ قوماز كه بكزه یه اوغلانه اناسنه
عاشقه نزار جسمنه قیلمه نظر دیمه ∴　　برمویدر یاپشدی حیاتم قباسنه
كیم كورسه آفتابه اول نوجوانی دیر ∴　　بكزرسه شویله بكزه‌سه وغلنه باباسنه
دیر نقد جانه امری لب خالداریكه ∴　　المازمیسك عقیده‌لی مسكی برپاسنه

[غزل دیگر]

دل ره غمزه جانه قتلانمز　　جانه ته ناتوانه قتلانمز
عقلی قویوب جنونه یوله طوتدم　　یول بیلیه كاربانه قتلانمز
باغ بوینه هواسنه اگر قحیه　　كوكل آب روانه قتلانمز ∴
كاكلك مدت مدید استر　　عمر ایسه اول زمانه قتلانمز
اولور امری لبكده یاره كورب　　كیمسه‌لر زخم جانه قتلانمز

[غزل دیگر]

وضع ایلدی باغبان صنع حسنك گلشنه　　خار غیرت كلدك صد پاره قیلشدر تننه
گل غم خندكه دوشمسه خنجر خار اوستنه　　گلشنه ایچره قانه بولاشوب بولدیر پیراهننه

طوتار اول غمزه كافركيسه بدست خنجر سرتيز   بن اى طفل دل شكر به هزار افسانه سويدرسه
مشام جانه بوى بخشه لطف اميد ايدوب آندن   نوا سنج اولديغى اول غنچۀ خندانه سويدرسه
نه دانسته ايتدى تحصيل سبقتى طبع سحر بيشك   كه هر نظم نشاط افزايى سه شاهانه سويدرسه

سلطان مصطفى خان ثالث ابن سلطان احمد خان ثالث بو قطعه محصول طبع شاهانه لريدر [قطعه]

يقيلوبدر بو جهانه حانه كه بزده دوره له   دولتى چرخ دنى ويردى فحو مبتذله
شمدى ارباب سعادنده كزنه هب خذله   البتمز فالدى هماية مرحمت لم يزل

شهيد سلطان سليم خان ثالث ابن سلطان مصطفى خان ثالث مخلصى شريفدرى الهامى در محصول طبع شهنشاهيدرى اولان اشعار تيمنا تحرير ايدلدى

[غزل]

روز و شب ديده لرم درد ايله قان آغلر   واقف اولان بنم اسرارمه هرآن آغلر
كمسه فهم ايتمدى حيفا كه نهدر مقصودم   كيجه كوندز نه ايچون ديدۀ كريان آغلر
داغ سينه م كوريجك خون ايله آلوده بنم   رحم ايدوب حالمه ازهار كلستان آغلر
كور دى جونكه درد دل زارمى رحم ايتدى طبيب   ديدى اى خستۀ هجران سكا درمان آغلر
بنه رحم ايلمز اصلا بكا اول آفت جان   بنى بيمار كوروب حالمه ياران آغلر
غم دكل بيلمز ايسه حال درونم اول يار   فهم ايدر نيتمى صاحب عرفان آغلر
درد ايله رويكه باقدقجه سنك الهامى   كرچه خندان اولور اما جكرى قان آغلر

[غزل ديكر]

باغ عالم ايچره ظاهرده صفادر سلطنت   دقت ايتسك معنوى غوغايه جادر سلطنت
بو زمانك دولتيله كيمسه مغرور اولمسون   كام آلورسه عدل ايله اول دم بجادر سلطنت
كسب ايدر مى وصلته بيت بيله بر عاشق آنك   ميل ايدركيم كورسه اما بى وفادر سلطنت
قيل تفكر اى كوكل چرخك هله كردانشى   كه صفا ايتسه ولى اكثر جفادر سلطنت
بو جهانك دولتنه ايلمه حرص و طمع   يك صفه الهامى زيرا بى بقادر سلطنت

[وله قطعه]

يا ايشدم دامن پاك رضايه هرچه باد آباد   صارلدم خاكپاى مصطفى يه هرچه باد آباد
ظهوراتك جوابه تاب و طاقتسز قالوب بيداد   صغندم دركه ذات خدايه هرچه باد آباد

شهزاده سلطان جم ابن ابو الفتح سلطان محمد خان ثانى مشار اليه سكز يوز القمش درت سنه سى صفرينك يكرمى كيجه سى ادرنه ده تولد ايدوب اون ياشنده قسطمونى واليسى اون بش ياشنده يعنى ٨٧٩ تاريخنده قرمان حكمدارى اولدى. يدى سنه اوراده فرمانراى اولدقدن صكره پدرينك وفاتنده برادرى سلطان بايزيدك جلوسنى چكه ميوب دعواى استحقاق ايله خيلى محاربه لر ايتدى. بعده يكرمى اوچ ياشنده ايكن اوروپايه كچوب اون اوچ سنه اوروپاده امرار وقت ايله اوتوز التى ياشنده اولديغى حالده طقوز يوز سنه سى جمادى الاولنك يكرمى طقوزنجى صالى كونى نابولى شهرنده وفات ايلمسيله نعشى بروسه يه جلب و دفن ايدلمشدر. بو اشعار آثار كفتارندندر [قصيده دن مفرز]

جام جم نوش ايله اى جم بو فرنكستاندر   هر فولك باشنه بازيله كلور دوراندر
كعبة الله وار ايكن بركز طواف ايله بيكك   بيك فرامه بيك عجم بيك مملكت عثماندر
جوده شكر اللهه كيم كلدك فرنكستانه صاغ   صاعلقنده هر كيشينك نقشى بر سلطاندر
فرصتى فوت ايلمه عيش ايله سور ذوقه وصفا   كيمسه باقى دكل دوران بو دنيا فانيدر
عيش قيل بو شهرده شهزادۀ آفرين ايله   كيم بغايت نازنين و سرور خوباندر

[وله غزل]

بنه زلفكده دل و جان بولمدى هركز نجات   كور نه لر كتوردى سردر باشمه بوكاينات
لعلنه قصد ايدجك زلفك طوروشدى نوله   كيم قراكوره بولنور اى كوكل آب حيات
عشقك يولنده جانا شويله اولمشم فقير   مستحقم وير بكا بر بوسه لعلكده زكات
قيلدك الا بيرايدوب ترور دعوا ايله آه   كتورر خطك سنك جان قصدينه مشكين برات
جم فقيرى لبدكده دير كوراى عيسى نفس   حسرتكده هر قچان بوله بو عالمده وفات

[غزل ديكر]

حسرتا دردا كه دور اولدم بنه دلداردن   اول بولى عرعر لبى شكر يوزى كلزاردن
به غريبك حالنى بيلمزسك اى مه طلعت دكل   كيم نه بيلور صاغ اولان حال دل بيماردن
غمزه ك اوقى سينه مى مجروح قيلدقجه شها   بكدرر زخمى بكا بيك مرهم تيماردن
كوزلرك جانه آلمغه قصد ايتسه بكنجه اى عجب   كيمدر جانه قورتاران اول ايكى سحاردن
بنه ايلدن زلفكى جم بوينه كوريه ديدك   بو خلوصى اولمز جهانده اول طرۀ طراردن

شاهى شهزاده بايزيد ابن سلطان سليمان خان قانونى ٩٢٢ تاريخنده تولد ايدوب ٩٦٧ تاريخنده انتحار ايلمشدر. بو مربع غزل آثار طبع نجيبانه لريدر [مربع غزل]

شاه عزم ايلمسه طهماسى قلاشى ادستنه   اول يزيد ورافضى ملعون واوباسه داستنه
امر ايدرسه به قوليه واره يم باسه ادستنه   صال بنى برياكه ده شاهم قزل باسه ادستنه
آچه لوا يانكده طور سوه سر اسكندر كبى   كيره يم به قارشوكه ميدانه شير نر كبى
شمشيرم اعدايه جوش سوه هفت سر اژدر كبى   صال بنى برياكه ده شاهم قزل باسه ادستنه
آتش حالسم رزم حشمه يه زمين لرزان اوله   نعره اورسم رعد وسه خيلى عجم بى جان اوله
نيزه م اوجنده سر طهماسى سر كردان اوله   صال بنى برياكه ده شاهم قزل باسه ادستنه
باشمه اى سلطان برو بحر و شاه شرق و غرب   به دور كيرسن نه نوع ايلك اهنك حرب
سايه صال تختكده اولتور عالمه اى ظل رب   صال بنى برياكه ده شاهم قزل باسه ادستنه
نه سپهدار سه بيلمز كيم تيرم بنم   دتردر برج اسدده شير شمشيرم بنم
دولتكده مير ميرانه ميرمه ميرم بنم   صال بنى برياكه ده شاهم قزل باسه ادستنه
ايو يا وز يازيسه آخر كويسر درجوسه   طوغمه قالمدى اولكده دخى قالمز خود ار
شاهى ايشوده دير ايسك ميدانده اظهار هنر   صال بنى برياكه ده شاهم قزل باسه ادستنه

[حرف الالف]

ابراهيم كلشنى سلطان سليمان خان ثانى علماسى جمله سنده زحجه سى مذكور شيخ ابراهيم كلشنى حضرتلريدر كه شاعر شهير محمد كامى افندى حضرتلرينك پدرلريدر. اشعارى شيخانه و درويشانه واقع اولمشدر. ابيات آتيه زادۀ طبع مرشدانه لريدر.

[بيت]

صوفيا بيلمم سياه سر اولديغكه سرندر   يتر آرتار يوز سنك كبى يوزلك قاره سى

[وله مطلع]

كوى محبوب حقيقتده صفه آه ايتم   كيجه كيت صو بولنه سايه كى همراه ايتم

[وله]

به اولمه به جونكه معيه سنسه   به به دكلم وليك سه سنسه

مولانا واولونا احمد شمس الدين بن سليمان بن كمال پاشا اوصاف شريفه لرى بين الموالى (٢١) نوفروده در. بو اشعار آثار كفتارندندر

[غزل]

نيجه طوتيجه كورم سه كل نازك بدنى   كنده كريكم اولوبدر بكا كوزم ديكنى
چيقماسون آهم اورى آغزمى آچدرمه بنم   ياقمسون سوز دردم سنى سويلتمه بنى
دستكير اول بنى سايه لك كبى آيقده قومه   بويله خاك ايتمه افندى بولكه جانه ورمنى
نى كبى بغزمى دلدك قومادك ناله قيلدم   نه ايمسه نيه اوغرامشم اى واى بنى
شربت وصلك ايرشمزسه اولو خسته كوكل   طوبه مزهجركه جانم سوره ان سوكمى سنى

[غزل ديكر]

كه صفا ويردى مى عشقه دل كاه كدر   عالمك حالى بودر بويله كلور بويله كيدر
قول بركونه يوزنه ماه نوك بقرلى اكر   بونجه كوندر كه كلوب قارشوكه بوينينى اكر
بو جهانك بزه نه نوشى كرك نه نيشى   لب و قدك بزه بال ايله بلا ايله يتر
بكدريكمدى وفا تخمنى صاچيسوه دله كيم   بو جهانه مزرعه سنده نه اكرسك اوبتر
اولمز در كلك كوله وكنه اى جبل   بركونه اوله كه برنده كوره سيه يلدا سر
باشنه قاقدى هواى قه بالا كى سنك   سروى جوخ الله دى كلشنده نه بادسر

[مفردات]

عيسه و نفسه ايله بو كونه الكه غم فردالى   سكا احمر لمه ير بويده دنيالى
ياسه دوكوب خانه اغلوب اول ماهى جستجو ده يم   خدمتم اكسك دكل كه اوده يم كه بوده يم
برسر و بسلدم نيجه يل باغبان اولوب   سركشلك ايتدى اول دخى دامن كشان اولوب
آيقيكه دوشدوكده عاشقلرك طعن ايلمه   دوكيلور شمع آيقنه يانيجه پروانه لر
اولمازدى يال دامن سرو اولمسيدى سركه   دوشمزدى خاك الينه كل اولمسه ملايم
جانانه اوردركه ميل ايده آنى كوريجه جان   قدى و قاشى خوب اوله اما بشرط آن
دامن كلمى صبا نورسه نه وار اى باد صبا   نه الك وار سنك كيم آچه سه يار اتكه

زاهدك يوقه لبكك باده سنه ميلى ديدم   كولدى ديدى الكه كرسه ايدى جانى ايدى

احمد پاشا ابن مولانا ولى الدين اوصاف شريفه لرى بين الموالى (٦) نوفروده در. بو اشعار آثار كفتارندندر

[غزل]

جانه قالمز بوسه لعل شكر بار استيه   باسه ويره بوى سر زلف سيه كار استيه
محشر زلفك حسابه موبمو شرح ايلمسه   هى قيامت حالتى زنعنده زنار استيه
سايبان قوسه ابروك كلستان اوستنه   غمزه لر ايدركه كلسونه بزم كلزار استيه
كوينى كور مكده دلده ساكن اولمز شوقه يار   فارغ اولمز جنت فردوس ديدار استيه
عارضى خطنه قانمسه اول شكر لب قنده سه   اى كل تر صحبته بى زحمت خار استيه
وصلنى بولمغه ديدسك عشقه غواصى اولى بورى   آشنا اول بحر ايله اى در شهوار استيه
احمدك عيبى كوزللرسومك ايسه غم دكل   يارسز قالور جهانده عيبسز يار استيه

[غزل ديكر]

قانى اول دم كيم سوردم به سنى جانم كبى   استرايدم جانه ويروب دردكى درمانم كبى
ال اوزنماسونه ديرايدم كفر زلفكه رقيب   صاقنوردم به آنى شيطانده ايمانم كبى
روح قدسى چاغرر باليتنى كنت تراب   سه دوكيجك جرعۀ لعلك يره قانم كبى
دوست زندانه اهلنى كوردم ديدم كيم بوندرى   چاه صالار حسرت چاه زنخدانم كبى
ديمدك بركونه اديم احمدك كوكلنه اله   كائيفه دوشمشدر زلف پريشانم كبى

[مفردات]

قول خطا قيلسه شرط عفو شهنشاه قنى   طوتالم ايكى الم قانده ايمسه قانى كرم
قانى كوكلكده شكايتر قيلور دل غمزه كه   كور نيجه ديوانه در كيم اوغرى يه طاسه اكدرر
كويسه بنفشه ده صفه اى عندليب ناز   كل حسه رآزنه آچه كه يرك فروغى وار
زلف سيه اولماسه يوزكده عجب اولمازه   اول جنت فردوس درر آنده شب اولمازه
صانه لشكر فرعون ايدى اول خط سيهكار   كيم عارضى آينده هلال ايدى موسى
كريكى بغزم دلوبدر اورمه مرهم اى طبيب   چيقمدى دلده هنوز اول تير پيكان آنده در
خسروا شيرينه ليكده اليشيدندر قصه مى   آه ايدوب ليلى و مجنونه آشيانه يا قدير
غم دكل بى خال اولورسه صفحۀ حسنكده خط   يسعدر عارفده نامه يازانلر بى نقط
يوزيكى كور ميجك شويله دردناك اولورم   كه غمزه اولديكيمى اكوب هلال اولورم
چيه زلفك مشكه بكزيدم خطاسه بيلمدم   كه پريشانه سويدم بو يوز قراسه بيلمدم
قد قيامت غمزه آفت زلف فتنه خط بلا   اه كيم به حسنك بونجه بلاسه بيلمدم

[وله قطعه]

خاطر شاعر آبكينه كبى   چشمه ده پرصفا كهر كوريور
چينيچوكه خذر قيل آنده كيم   باشنده ايا غ نيشتر كوريور

[غزل دیکر]

های وهوده فارغ اول عالمده سلطانلق بودر   بندنی کورسه ایلکل مورل سلیمانلق بودر
هر کیم قبلسه نظر سنده آنی سنده بت بیلوب   کورمه کنه وکننده زاز زیراکه شیطانلق بودر
هر نه کیم ساکه صنورسه صانه آنی قرداشکه   فی الحقیقه سوزمی کورسه ایت مسلمانلق بودر
عاقلیسک اسنه کیمه استه بنه سنده ده در   غیری برده استرایسک بلکه نادانلق بودر
نفسه حظلت ای محبی ویرمکل حیوانه صفت   ضبط نفسی ایت عارف اول عالمده انسانلق بودر

[مفردات]

طفل دل قدک کوروب عشقه الفدن باشلدی   رب یسر ولا تعسر رب تمم بالخیر ::
قد یاره کیمیسی عرعر دیدی کیمی الف   جمله نک مقصودی برامّا روایت مختلف
وعده وصل ایدی چونکیم بزه جانانمز   ای اجل بردم توقف ایله آلمه جانمز ::
رندلر بزمنده ساقی برعجب نام ایلدی   مسجدک قندیلنی میخانه ده جام ایلدی
بو نظم دربارک اوقورسه نوله دلبر ::   لؤلؤ یراشور لعل بدخشانه آره سنده

سلطان سلیم خان ثانی ابن سلطان سلیمان خان مخلص شریفلری سلیمی در محصول طبع ملوکانه لری
اولان اشعاردن تیمناً ترقیم ایدلشدر .

[غزل]

طالبا سعی بلیغ ایت کوی یاره واری کور   جانی جانانه ویروب ترک ایله بوغی واری کور
کوی دلبرده کچ ای زاهد کماله طالب اول   آرزوی جنتی قوجهده ایدوب دیداری کور
چشم دلبر چشمه عشاقی قتل ایدر دیو ::   مرده لر احیا ایدن لعل مسیح آثاری کور
زلف دلبر خلقه خلقه روی یار اوزره یاتور   سرتسر قبلمه احاطه کنج حسن یاری کور
شاه عشقم امرن قویوب کل اویم عقله ای سلیم   شحنه بوبروغی نه درحکمینه سرچنکاری کور

[دیکر غزل]

تا معنبر کاکلک خورشیده صالمشدر کمند   باغلامشدر بونیومی زنجیر زلفک بند بند ::
قد دلجویک نهالن کوردی چونکه کلزارده   طوردی ایاغ اوسته تعظیم ایدر سرو بلند
عنبر زلفکه ایرمک دیدر جانا کوکل ::   اته اته نه اوزره سوداده دوشمش در دمند
پایمال اولدم بوکده نوله ای چابک سوار   کیم بوبه افتاده نک اوسته صالورسه سمند
ناصحا پند ایتمه کم شوقنده اول مه پاره نک   شویله طولشدر کوکل کیم قالمشدر جای پند
ای سلیمی خطی سوداسنده آنک باسه چکمه   پاره لنسون تیغ محنتده قلم تک بند بند ::

[دیکر غزل]

قدرته اظهار ایدوب حمد حضرت عزّ وجل   جمع خوبان ایچره سن جانی قلمسن بی بدل
مصرده شاه اولور یوزک کوروب اولسون اسیر   حسنی ای یوسف ده احسن ای کوزللرده کوزل
لعل میکونک کوروب جان ویرمیان کیمدر بتا   بس مکر آدم دکل عقلنده واردر یا خلل ::
حسنکی بردم کورن ای خسرو شیرین دهن   عشقکه فرهاد اولوب یولوکه جان ویرسه محل

دامنک

دامنک چوراله الدن قوبه صانمه دلبرا   اول اورلجه ابسه دکل باقدم طوتمشم تا اجل
دردمند عشقکم حالم کوروب رحم ایتمدک   یول اولور دلده دله دیرلردی خود واردر مثل
ای سلیم ابرو دبو چشم اوزره مسکن قیلدیغم   آکنه عشقم ایله بازلمش یازیلدر ازل ::

[غزل دیکر]

تاج کلکونه کیمه یکیچوره سوده شاهدکبی   جیکدی سوسن خنجره سنی سپاهیدکبی
جیاره یاره ایچونه دونانمدی باغ حسنک عسکری   هر بری بر رنکه کیرمه یادشاهدکبی
راقضیه سوده تاجه باره ویر یاب دیو   باسنده حقه یوزطوتمه اکاهیدکبی
برپیشل سجاده کتورمه سروکلدی جنک ایچون   یوللو جوسه کیدی کل دریاده ماهیدکبی
ای سلیمی سنه دهنی جوسه ایت محرم عشقه   بایزیدی مشرب اول قالمه تباهیدکبی

[غزل دیکر]

محبت شاهنک بزبنده فرمانیوز جانا ::   کدای کوی عشقز عالمک سلطانیوز جانا
رخک الکوب نوله کوبکده فریاد وفغان ایتسک   فنا کلزارینک بز بلبل نالانیوز جانا
عدمدن کلمدن بزم وجوده باده الده ::   لبک اسرارینک بزوالا وحیرانیوز جانا
نیجه دمدر مقیم وادئ درد وغم وعشقز   سرکوی فنانک صانمه کیم مهمانیوز جانا
سلیمی وسن لبک وصفن ایدوب شربه کلامیله   زمانک همنفده خسرو دورانیوز جانا ::

[غزل دیکر]

کوز رمدن اقدی دریالرکبی یاشم بنم   دوستلر چوق فسنه کوردی اوکمده باشم بنم
کیجه ایچون سیل اشکمدن خیالک لشکری   بر دیکلو ایکی کوزلو کوبیدر قاشم بنم
هرکیجه النون بنکلو آسمانیدر کیر   اشبو چرخ پیره زن اولمشدر اوبناشم بنم
بن کدا فرقت دیارنده قالوردم یالکز   محنت ودرد وبلادر طاس اوباشم بنم
ای فلک طقوز طولو جام ایچیمیجه بو سلیم   دورایچنده کیمه اولهادی ایقداشم بنم
عطا نا رکنده بوغزلی یاوز سلطان سلیمه الحاد اوزره مقیده در

[مفردات]

نواره بنه روح افزا اولور عشاقه بردم وار   دلالی کبی نالان اولمه ده برابوزکه عالم وار
صاتدی مصر ایچنده یوسف التونه وجواهرله   سنی ای شوخ عالم کیم آلور دنیایه ویرمزلر
عاشق صادقده دل بردر اولمز یار ایکی   هیچ برتخت اوزره ممکنمی اوله خنکار ایکی
قند لعلک اوزره خط ایردی جانا غم یمه   صانی شربتده اولور چونکه شربت عنبرلذیذ
حسن صورت خوشدر اما کیم دل آلان آندر   جانک آنسز حظی یوقدر بوزلر اولسه جانانده
کسمکه عاشقده دعوای عشقی خط یار   حجت اظهار ایلدی کرچه ولکن حکی وار

سلطان مرادخان ثالث ابن سلطان سلیم خان ثانی مخلص شریفلری مرادی در محصول طبع
ملوکانه لری اولان اشعاردن تیمناً تحریر ایدلشدر .

[غزل]

نیجه طاقت کتورسون چشم عاشق روی دلداره   کتورمز تاب چونکه برلحظه برق تاب انواره

مقیم خانقاه عشق اولالدن بودل بردرد   اولور ابدال محنت بغری یاره جسمی صدپاره
سزاوار اولمز اول صدره اگر دارا اگر بهمن   بودل یارک سربرده ویرلمز بر یول اغیاره
نه چاره چاره ایتدیلر دل بیچاره به هردم   چو یاره اوراتن اولدی بنه اتدن مرهم چاره
مرادک سوزلرینک کورسز هر حرفی برحکمت   نه حکمت بلکه صحتدر دوادر جمله بیماره ::

[مفردات .]

عشق اساسن صاندی ای دل عاشقه بهانه کرک   ابتداء عشقه قدم باصدقده ترک جانه کرک
عقلمی یغمالدی کوکلم پریشان ایلدی   کوسترب بردم جمالن بنی پروانه ایلدی
وصاله وعده لر ایدر مراده اول کل تر ::   بیلدیکی کل کبی بریار دلستانم وار ::

فاتح اکری سلطان محمد خان ثالث ابن سلطان مرادخان ثالث مخلص شریفلری عدلی در محصول طبع
ملوکانه لری اولان اشعاردن نمونه اولمق اوزره بو اشعار تیمناً ترقیم ایدلشدر .

[غزل]

بوقدر ظلمه رضامز عدله بز مائللرز ::   کوزلر زحقک رضاسن امرینه قائللرز ::
عارفز آیینه عالمنمادر کوکلمز ::   روزکارک جنبشنده صانمیک غافللرز ::
حکم موسی مطیعز فارغز تدبیردن   بز توکل اهلی یوز تقدیرینه قائللرز ::
کوکلمز کحل صفاهانی آلورمی عیننه ::   توتیای کرد راه دلبره مائللرز ::
بونه عشق ایچره عدلی قال ایدلمه قلبمز   غل وغشدن خالی یوز عالمده صافی دللرز

[وله قطعه]

سویدادن سرمده شدی سودای دلداره   پریشان اولدی کتدی کلمیور دل قالدی دلبرده
کیدرسن بوبله سوزسینه مز برکون بنار البت   دل بیچاره مزده صبر وطاقت قالمدی سرده

سلطان احمدخان اول ابن سلطان محمدخان ثالث مخلص شریفلری بختی در . محصول طبع
ملوکانه لری اولان ابیات بوراده تیمناً تمنیع ایدلدی

[غزل]

ای ارنلر قلیچی هیبته کفاره ::   جان ودلدن سزی احبابلرشم ستاره
ایدرم سزه دعاییله سلامم ایصال   سزسلوتده اولدک دشمن اوله بیچاره ::
جنکده نام خداینی قومه کز هیچ دلدن   عون حقی دیدیوب بلوار یز غفاره
اومارم حضرت حقدن که عدوی کمراه   ویره هب جمله صحابین بزه بلواره ::
بختیا خیر دعا ایله غزاته هردم ::   دیرایسک که معین اوله خدا اکثاره ::

[وله مطلع]

بوی ایرسه جانه مشامنه فصل بهاردن   مرغان صداسی کلسه دله مرغزاردن

شهید سلطان عثمان خان ثانی ابن سلطان احمدخان اول مخلص شریفلری فارسی در محصول
طبع ملوکانه لری اولان ابیات بوراده تیمناً تمنیع ایدلدی

[غزل]

کوردیکم کیبی سنی اولدی کوکل آواره ::   نیجه عرض ایلیم عشقمی سن خنکاره ::
بولطوغزی کیدر ایکن نیده یم اول فتانک   سینه مه اوردی آنک کربکی مهلک یاره ::

دامنی

بوزی کل غنچه دهن قامتی برتازه نهال ::   نیجه قول اولمیه یم اول شهه بن بیچاره ::
کورمدی آنجلین دلبر نازک تنی دل ::   جانمی بذل ایده یم اول قاشی یادلداره ::
فارسی دکمه کوزل سومز ایکن بیلیه یم ::   عاشق ایتدی بنی بو دورکیمه اول یاره ::

فاتح بغداد سلطان مرادخان رابع ابن سلطان احمدخان مخلص شریفلری دخی مراد اولوب
محصول طبع ملوکانه لری اولان غزل تیمناً تمنیع ایدلدی

[غزل]

اعصمت الی الرب هو الحو جلیل ::   فرد احد قادر انه جمیل ::
حالیمی نه حاجت که بیان ایده زبانم ::   الدمع مع العین الی الحال دلیل ::
البته بوحالمدن اوبارک خبری وار ::   القلب من القلب الی القلب سبیل ::
عاشق نیجه صاغ اوله چوسنده اوله آرو   العاشق عن هجرک فان وعلیل ::
حاشا که مراد آیروبه میل ایلیه سندن   قلبی لک من مهد الی اللحد بمیل ::

سلطان مصطفی خان ثانی ابن سلطان محمدخان رابع مخلص شریفلری اقبالی در محصول طبع
جهانداریلری اولان اشعار تیمناً تمنیع ایدلدی

[الهی]

انت رب لم یزل یا واحد یا ذا الجلال   ای پادشاه بی زوال یسر لنا خیر الامور
وقت سحرده دادمز عرشه چیقار فریادمز   هردم عطا معتادمز یسر لنا خیر الامور
سنده ایرشمز امانه اولور قمو ایشلر بیانه   یا صاحب کون ومکان یسر لنا خیر الامور
یا خالق بر دسلام اولسون حبیبکه سلام   بودر خلوصی اوزره کلام یسر لنا خیر الامور
اقبالی عاصیدر غریب لطفکدن ایتمه بی نصیب   یا باقی هو المجیب یسر لنا خیر الامور

[وله بیت]

غبار چشمکی الز نسیم بردمده ::   اوشمز ای دل خسته اوزاده دیو کوی یار

خواجه لری شیخ الاسلام السید فیض الله افندی ایله مشترکا سویلمش اولدقلری مطلعدر [مطلع]

س م باشمزده هیچ هوای زلف یار اکسک دکل   ف مرتفع بردر آنکچون روزکار اکسک دکل

سلطان احمدخان ثالث ابن سلطان محمدخان رابع بو ابیات محصول طبع شاهانه لری اولمقله تیمناً قید ایدلدی

[قطعه]

چراغمسن بنم سن هم وزیر نکته دانمسن   نظیرک یوقدر صداقت ایله مشهور جهانمسن
بنی سن ایدک دعوت نه ممکن ایلیم برد   درونکده اولان مردم کبی سن هم جانمسن

[تاریخ چشمه در آستانه علیه]

تاریخی سلطان احمدک جاری زبانه لوله دن   آچ بسمله ایچ صو خان احمده ایله دعا

فاتح ثالث بغداد سلطان محمودخان اول ابن سلطان مصطفی خان ثانی مخلص شریفلری سبقتی در
بو غزل محصول طبع شاهانه لریندن نمونه اولمقله تیمناً تمنیع ایدلدی

[غزل]

کرم بخش اولمز ای دل حالنی جانانه سویلرسن   وفاسز اول ایدرسک کر عجب یابانه سویلرسن
سبقتی جفادرشیوه ای اول شوخ ستمکستر   هماه بیهوده دردیه اول جفاجویانه سویلرسن

[روضة الشعراء]

نفسی ادرنه ده ظهور ایدن وخارجده کلوب ادرنه ده ارتحال دار بقا ایدن شعرانك مسلك تذکره نویسانه اتباعاً اسملری حروف تهجی اوزره ترتیب وتحریر ایدلدی .

فاتح ادرنه خداوندکار غازی سلطان مرادخان اول حضرتلرینك قوصوه محاربه سنه مباشرت بیوره جقلری کیجه درکاه الوهیته استمداد ومناجات همایونلریدر که عطا تاریخنده عیناً منقولدر .

آب روی حبیب اکرم ایچون ... کربلاده روان اولان دم ایچون
شب فرقتده اغلیان کوز ایچون ... ره عشقده سورینن یوز ایچون
اهل دردك دل حزینی ایچون ... جان تأثیر ایدن انینی ایچون
ایله یاربی لطفکی همراه ... حفظکی ایله بزه پشت وپناه
اهل اسلام اول معین ونصیر ... دست اعدایی بزدن ایله قصیر
باقمه یارب بزم کناهمزه ... نظر ایت جان ودلدن آهمزه
ایتمه یارب مجاهدینی تلف ... تیر اعدایه قیلمه بزی هدف
چشم صافته کرد معرکه دن ... جند اسلامی جمله مهلکه دن
بوکجه بیل سعی واجتهادمزی ... غزواته ایچره بخشی آرزومزی
ایتمه یاربی قزل ایله تباه ... یوز دمی خلق ایچنده ایتمه سیاه
راه دینه ایچره به فدا اولیم ... سیر عسکر هدا اولیم ∴
دین یولنده بنی شهید ایله ... آخرتده بنی سعید ایله ∴
ملت اسلامی پایمال ایتمه ... منزل فرقه ضلال ایتمه ∴
کرملك چوقدر اهل اسلامه ... دیدوم کیم ایرشه اتمامه

یلدرم بایزیدخان امیر غازی حضرتلرینك اشارت علیه لریله تنویر خصال وتزیین صلوح بیوردقلرنده تنظیم ایدکلری اناجتنامه همایونلریدر که عطا تاریخنده عیناً نقل اولنمشدر .

سیبده دم که شدم محرم سرای سرور ... شنیدم آیت توبوا الی الله از لب حور

[وله سلطان بایزیدخان]

باری رندانه در حسانم ... بحث وصلی ترانه در حسانم
اهل هجرانه فتنه اغیار ∴ ... اورته ده بربهانه در حسانم
کوز اوجیله قیه قیه باقیشی ... دل آلوب قاصدی جانه در حسانم
فصتی بی اکلامسه آخر کار ... آنی ده بر فسانه در حسانم
فشمه زخمات دل سوزی ... یلدرمیه نشانه در حسانم

مؤسس ثانی دولت علیه عثمانیه چلبی سلطان محمدخان غازی حضرتلرینك مناجات ونصیحت دار اولوب منظوملریدر که عطا تاریخنده منقولدر .

جهان خصم اولسه حقدن نصرت اینسه ... ارنده دعا وهمت ایسته

چالوب دین عشقه اعدایه شمشیر ... اکثون چار یاری خدمت ایسته
اکر لب تشنه ایسك ای برادر ... بو تشنه چشمه سنده شربت ایسته
کچنه کج شمور طاشنه صاقنمه ... شموری محو ایدن قوت ایسته
جو برم بوز مخالفدن محمد ... عدوی عرصه دن سور وسعت ایسته

سلطان مرادخان ثانی ابن چلبی سلطان محمدخان مخلص شریفلری مرادی در . زاده طبع ملوکانه لری اولان اشعاردن نمونه اولمق اوزره اشبو ابیات تیمناً درج وتمثیل ایدلدی . [غزل]

اوکجوره دونه کیجه جانم کبی جانانه کوردم ... نه افسرده ده قالقوب اشجانه کوردم
لبلرینه حسرت ایکن آغزمه الدم باشه ... ای طبیب دل وجانه دردیمه درمانه کوردم
ادرنه کرچه کوزلدر یریدر ای همدم ∴ ... بورسه ده داخی نیجه دلبر فتانه کوردم
سرورا کرچه کوزل قدره ایدر ایلچه ده ... برکوشه ده پایلو سرو خرامانه کوردم
ای مرادی شی آفاقه ایکن سن فی الحال ∴ ... زلفنه قیلمه اسیر اول شه خوبانه کوردم

[غزل دیگر]

صومعه عیب اولمسون ای خسرو شیرین حرکات ... لبلرك لعل بدخشانمی یاخود آب حیات
چون سیه بوسن اولسون ای مه تابان جهانك ... قیلامشدر صناسه آب حیاتی ظلمات
اولمدی بولدی حیات ابدی اول عاشقه ... که وفات اوله آنك مولسی کر وقت وفات
اول شریك کاکل وزلفنه یا شوب ایله دعا ... لیلة القدر در آنك برلسی بری برات
آستاننده آنك کتمه مرادی زنهار ∴ ... کر مراد اولسه بولمعه سنك اعلا درجات

[قطعه]

ساقی کتور کتور ینه دونکی شرابمی ... سویلت دل کتور ینه چنك وربابمی
به وار ایکن کرك بکا بو ذوق وبو صفا ... برکون که کلکه کورمیه کیمسه ترابمی

[بیت]

کرچه کیم حقدن دکلدر بولرکی قیلمق طلب ... عارف اولسون چون بیلور آنی نه لازم سویلمك

فاتح قسطنطنیه سلطان محمدخان ثانی ابن سلطان مرادخان ثانی مخلص شریفلری عونی اولوب کاه تمام غزل وکاه مفرد دیرلرایمش اشعارلرندن نمونه اولمق اوزره تیمناً درج وتمثیل ایدلدی [قطعه]

ساقیامی صونه کیم بردم بولدیزار الدن کیدر ... ایریشور وقت خزان فصل بهار الدن کیدر
غره اولمه دلبرا حسن وجمالك قیل وفا ∴ ... باقی قالمز کیمسنه نقش نکار الدن کیدر
یار ایچون اغیار ایله مردانه جنك ایتمك کرك ... ایت کبی مردار رقیب اولمزسه یار الدن کیدر

[وله قطعه]

جکرم پاره لدی خنجر جور وستملك ... جبرمك جامنی طوغرادی مقراض غمك
سجده کاه ایدر ایدی کعبه ده محراب کبی ... کوبك ایچنده ملك کوری نشانه قدمك
ای کوزم کوه یوزینه قاشو نیجه دور دوکمسه ... رخدی تابی ایله قوریدی قالمادی نمك

[وله غزل] بو غزل محمود پاشانك اولدیغی احراز تحقیق ایدلدی

یارك ایاغی توزینه قیمت جهان کرك ... بلکه جهانه نسنه اولمیاسه وجان کرك
بر یار قیلمشم ایکی عالمده اختیار ∴ ... اول کشی به جان کرك آنده جهان کرك
وار ایچی یار ایشیکنه جانی قیل نثار ... یاری اوینه وار کشی ارمغان کرك
قانلو یاشم بلورتدی ینه سوکیسن بوکون ... دعوای معنی عاشقه نام ونشان کرك
لعلینی دیشلدکجه کوزی قانمی دوکر ∴ ... البته حکم شرعی بودر قانه قان کرك
بونکه قاشو کوز یاشنی دوکدیکم بوکیم ... کلزاری تازه طوتمغه آب روان کرك
جوشیده اغلدیغنه عیب ایتمه عونینك ... عاشقه اولاندن کوزی دریا فشان کرك

[مفردات]

ملامت باغنه عشرت ایچون باجدم قدم جانا ... مدید اولمادی ذوقم عاقبت وقت خزان اولدی
سطرنج دهر ایچنده اوطفل سریر ناز ... فرزانه جهان اولمجه برپیاده در ∴
زلفنك زنجیرینه بند ایلدی شاهم بنی ... قوللغنده ایتمسون آزاد اللهم بنی
بنم سن شاه مهرویه قول اولماغیلدر فخرم ... کدای دلبرا اولمق یك جهانك پادشاهندن
بزمله سلطنت ویرنه اورسه اول قرامانی ... خدا فرصت ویرر ایسه قرابیره قوزام آنی

[استانبولك فتحنه کندی تاریخیدر]

فتح استانبوله فرصت بولمدیر اولنك ... فتح ایدوب سلطان محمد دیدی تاریخ آخرون

سلطان بایزیدخان ثانی ابن فاتح سلطان محمدخان مخلص شریفلری عدلی در محصول طبع ملوکانه لری اولان بعض ابیات اشعار شهریارانه لرندن نمونه اولمق اوزره تیمناً ترقیم ایدلدی [مفردات]

صبح دل هرکیجه ای خورشید روشن ماهدن ... نیجه برفریاد ایدم فور قمرمیسن اللهدن
هرصبح کنسه قاپوکه کلسه عجب اولماز ... معذور اوله ای شه که کداده ادب اولماز
پایمال ایتمه چونکه یاقدك اوده ... کزلیدر کوکلم ایچره نار صفقه
ای سوار اسب ناز اولمسن رکاب جان باصی ... هسن میدانی سنکدر آیغك مردانه باصی
بنی لا یعقل ایدن شربت لعل لبیدر ... بنی سرکشته قیلان آه چه غبغبیدر

[وله فارسی]

هر دور که پیدا شود سینه چاکم ∴ ... ابری شود وکریه کند بر سر خاکم
لفظ وخطش مطالع انوار ... نظم ونثرش طوالع اسرار

یاوز سلطان سلیم خان ابن سلطان بایزیدخان ثانی مخلص شریفلری سلیمی در بو اشعار محصول طبع ملوکانه لرندن نمونه در [نعت شریف]

ای نور ذاتی لمعه جان موحدین ... ای بعثت سینه سی جانان مؤمنین
مقصد سنك رضای شریفکدر ای شفیع ... دیکر طریقه قیلمدوم التفات مسلمین
ایله سلیمی بنده که شفقت شفاعت ایت ... ای شافع کروه کنهکار ومذنبین

[قطعه]

مردم دیده مه بیلمم نه فسون ایتدی فلك ... اشکمی قیلدی قزوین کریه می خون ایتدی فلك
سنبل ریحانه قهرمده اولورکن لرزان ... بنی برکوزلری آهوی زبون ایتدی فلك

[مفردات]

به یتام سویقمی اول قاشو مده ایاغنك طوره ... سرو نازم دیه به اولدکده نمازم قیلمسون
بز بلبل محرم دم کلزار فراقز ∴ ... آتشده کسیلور کجه صبا کلشنز ده
دوشدی دامانه دل برشرر سوز افکن ... عشق آهنکری زنجیر جنون اشد کن

[فارسی غزل]

در سفر کشته ایم بی سر وسامانی ما ... بهر جمعیت دلها ست پریشانی ما ∴
زلف خورشید که چوکان زر سر ماه شده ... مست لا یوکه بود بنده دربانی ما ∴
جسم ما کشته بیطاب بدجوسن پس ... که بود حفظ الهی بنکهبانی ما ∴
کوه فریاد برآرد پی آهو راندن ... درشکار از شنود نوبت سلطانی ما ∴
کشور دهر کرفتیم بهمت آسان ... کرچه دشوار نماید بتو آسانی ما ∴
کرده در سایه ما نخل فلك را خرم ∴ ... صانع صنع که می بود به هقانی ما ∴
خوان عشقست سلیمی فلك جمله جهان ... کاسه آینده هر خلوه بمهمانی ما ∴

[وله فارسی بیت]

مجنون دشت وشحنه ویرانه میرسد ... طفلان شهر مژده که دیوانه میرسد
برجان خارجی زده ام تیغ چون اسد ... خون حسن میطلبم یا علی مدد ∴

سلطان سلیمان خان ابن سلطان سلیم خان اول مخلص شریفلری محبی در محصول طبع ملوکانه لری اولان اشعاردن نمونه اولمق اوزره ابیات آتیه تیمناً ترقیم قلندی [غزل]

خلق ایچنده معتبر برنسنه یوقدر دولت کبی ... اولمیه دولت جهانده برنفس صحت کبی
سلطنت دیدکلری انجق جهان غوغاسیدر ... اولمیه بخت سعادت دنیاده وحدت کبی
قو بو عیش وعشرتی چونکیم فنادر عاقبت ... یار باقی استر ایسك اولمیه طاعت کبی
اولسه قوم صاغیشنجه عمرکه حد وعدد ... کلمیه بو شیشه چرخ ایچره برساعت کبی
کرحضور ایتمك دیرسك ای محبی فارغ اول ... اولمیه وحدت مقامی کوشه عزلت کبی

[غزل دیگر]

قان یوتار سر طلك وکل لعل لب یار استینه ... جان ویرر بو بولده برزلف سیهکار استینه
ترك ایدوب زهد وصلاحی قیلمشم زلفك قبول ... روز محشرده بنم ای دوست زنار استینه
قانع اولمز کوکله وصلك دیداره دل ∴ ... هیچ صاندی جنتی عشقیله دیدار استینه
حاصل ایدر درد ومحنت عالم ایچره عاقبت ... نقد عمرین خرج ایدر یار وفادار استینه
بی وفا یارك محبی جورنی معذور طوت ... یارسز قالور جهانده عیبسز یار استینه

DİZİN

A

B

C-Ç

D

E

F

G

H

I-İ

K

L

M

N

O-Ö

P

R

S

Ş

T

U-Ü

V

Y

Z

KAYNAKÇA

Abdülkadiroğlu, Abdülkerim. (1999): *Nuhbetü'l-âsâr li-zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr,* Ankara: A.K.M.B. Yayınları, Sayı.168; Tezkireler Dizisi:4

Acluni, Ş. İsmail b. Muhammed. (1352 (1933)): *Keşfü'l-Hafâ,* Beyrut: C.2

Ahterî Mustafa b. Şemsüdin Karahisârî, (1310h.) *Ahter-i Kebîr,* İstanbul: Şirket-i Sahâfiyye-i Osmâniyye, Matbaa-i Âmire, Cilt:I-II

Altun, Kudret. (1997): *Tezkire-i Mucib,* Ankara: A.K.M.B. Yayını, Sayı:139- Tezkireler Dizisi: 3

Arslan, Mehmet. (1994): Mehmet Sirâceddin *Mecma'-ı Şu'arâ ve Tezkire-i Üdebâ,* Sivas: Dilek Matbaası

Aslan, Mustafa. (2003): *Edirne Hattatları,* Edirne: T.Ü. Fen-Ed. Fak. Türk Dili ve Edb. Böl., 1. Edirne Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Edirne Valiliği Yayınları

Banarlı, Nihat Sami. (1971): *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: M.E.B.

Beyzadeoğlu, S. A (Haz.), (2003): *Durûb-ı Emsâl-i Osmâniye, Şinasi,* İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları

.........................., (?) "Bir Dilek Daha", *Türk Edebiyatı Dergisi*, sayı. 303

Beyzadeoğlu, S. A.-Gürgendereli, M.-Günay, F. (Haz) (2004): *Edirneli Ahmet Bâdî Efendi* ***Armağan****,* Harvard: Harvard Üniversitesi Yayınları

Bursalı, Mehmet Tâhir. (1972): *Osmanlı Müellifleri,* İstanbul: Meral Yay., C. 2

Canım, Rıdvan (1995): *Edirne Şâirleri*, Ankara: Akçağ Yayınları

...................., (2000): *Latifi Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-n-Nuzamâ,* Ankara: A.K.M. Yayını, Sayı:225 Tezkireler Dizisi-Sayı:7

Çapan, Pervin (2005): *Tezkire-i Safâyi*, Ankara: A.K.M. Yayını Sayı:322 Tezkireler Dizisi-Sayı:9

Çavuşoğlu, Ali. (Çeviren) (?): *E.J. Wilkinson GIBB, Osmanlı Şiir Tarihi,* Ankara: Akçağ Yayınları, cilt:I-V

Çiftçi, Cemil. (Haz.) (1997): *Maktul Şâirler*, İstanbul, Kitabevi, 1.Baskı

Derleme Sözlüğü X, (1978): Ankara: Türk Dil Kurumu

Devellioğlu, Ferit. (1993): *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi Yay., 11.Baskı

Erdem, Sadık (1994): *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafası*, Ankara: A.K.M. Yayını Sayı:79 Tezkireler Dizisi-Sayı:1

Ergun, S. Nüzhet (1936): *Türk Şairleri,* İstanbul

Etik, Arif (1968) *Farsça-Türkçe Lûgat,* İstanbul: Salah Bilici Kitabevi Yayını

Fatin, Davud. (1271): *Hatimetü'l-Eş'âr*, İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, (Yazma Bağışlar), No: 310

Genç, İlhan (2000): *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye,* Ankara: A.K.M. Yayını, Sayı:220, Tezkireler Dizisi:6

Gözler, Fethi. (1967): *Yunustan Bugüne Türk Şiiri.* Ankara

Gürgendereli, Müberra (Haz.) (2002): *Hasan Ziyai, Hayatı Eserleri-Sanatı ve Divanı,* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları

İnal, İbnülemin Mahmut Kemal (1942): *Son Asır Türk Şâirleri,* İstanbul: Maarif Matbaası, Cüz: 1-12

İnce, Adnan (2005): *Tezkiretü'ş-Şu'arâ Sâlim Efendi,* Ankara: A.K.M. Yayını, Sayı:337 Tezkireler Dizisi-Sayı:11

İpekten, Halûk. (1991): *Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şu'arâ Tezkireleri,* Erzurum: Atatür Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayını

İsen, Mustafa (1994): *Künhü'l-Ahbar'ın Tezkire Kısmı*, Ankara: A.K.M. Yayını, Sayı:93 Tezkireler Dizisi-Sayı:2

......................., (1997): *Ötelerden Bir Ses, Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler,* Ankara: Akçağ Yayınları, 1. Baskı

......................., (1998): *Sehî Bey Tezkiresi Heşt Behişt,* Ankara: Akçağ Yayınları, 1. Baskı

İsen, Mustafa-Bilkan, A.Fuat (1997): *Sultan Şâirler,* Ankara: Akçağ Yayınları, 1. Baskı

İz, Fahir (1996): *Eski Türk Edebiyatında Nesir,* Ankara: Akçağ Yayınları, 2. baskı

Kadri, Hüseyin Kâzım (1928-1945): *Türk Lûgatı,* İstanbul: Devlet Matbaası, Cilt: 1-4

Karahan, Abdülkadir. (?) *İslam Ansiklopedisi, Tezkire Maddesi,* C.12/1

Kazancıgil, R-Gökçe, Nilüfer (2005): *Dağdevirenzâde M. Şevket Bey'in* ***Edirne Tarihi*** *ve Balkan Savaşı Anıları,* Edirne: Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları, No:41

Kazancıgil, Ratıp. (1986): *Ahmet Bâdi Efendi ve Riyâz-ı Belde-i Edirne Fihristi,* Edirne: Edirne İl Halk Kütüphanesi Bülteni, Yıl:8, Sayı:8

......................, (Yayınlayan) (1994): *Rıfat Osman, Edirne Rehnüması, (Edirne Şehir Klavuzu)* Edirne: Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları

......................, (Çeviren) (1999): *Abdurrahman Hıbrî, Enîsü'l-Müsâmirîn,* Edirne: Edirne Valiliği Yayınları:9, İl Kültür Müdürlüğü Yayınları:6

......................, (2000): *Ahmet Bâdî, Riyâz-ı Belde-i Edirne, (Edirne Şehir Tarihi Çevirisi 1.Cilt),* İstanbul: Acar Matbaası, Edirne Valiliği Yayınları, No:13

Kılıç, Filiz. (1998): *XVII. Yüzyıl Tezkirelerinde* ***Şâir ve Eser*** *Üzerine Değerlendirmeler,* Ankara: Akçağ Yayınları, 1. Baskı

Kocatürk, Vasfi Mahir. (1970): *Türk Edebiyatı Tarihi,* Ankara: Edebiyat Yayınevi

Komisyon, (1988-2007): *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* İstanbul: Cilt:1-33

Komisyon, (1995): *Mehmet Süreyya Sicilli Osmânî,* İstanbul: Sebil Yayınevi, I.-IV Cilt

Komisyon, (1988): Tezkirelere Göre *Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1. Baskı

Kut, Günay. (Haz.) (1978): *Heşt Bihişt, Sehî Bey Tezkiresi, İnceleme-Tenkidli Metin-Dizin,* Harvard Üniversitesi Basımı

Kutluk, İbrahim. (1989): *Kınalızâde Hasan Çelebi,* ***Tezkiretü'ş-Şu'arâ,*** Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, XVIII. Dizi-Sa.4, 2.Baskı, Cilt:I-II

Kutluk, İbrahim. (1997): *Beyâni* ***Tezkiretü'ş-Şu'arâ,*** Ankara: Türk Tarih Kurumu, XVIII. Dizi-Sa.7

Küçük, Serap. (1995) *Ahmet Bâdî Efendi ve Edirne Yapıtları,* Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dan:Yrd. Doç. Dr. Özkan Ertuğrul

Mehmet, Tevfik (1290): *Kâfile-i Şu'arâ,* İstanbul

Mezîd, Ömer b. (1982): *Mecmû'atü'n-nezâir,* Haz. Mustafa Canpolat, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

Müstakimzâde, Süleyman Sadeddin. (1928): *Tuhfe-i Hattâtîn*, İstanbul

Nâcî, Muallim. (1995): *Lûgat-ı Nâcî,* İstanbul: Çağrı Yayınları, 1. Baskı

.... (2000): *Osmanlı Şâirleri,* (Haz.) Cemal Kurnaz, Ankara: Akçağ Yayınları, 3. Baskı

Okmak, Özgür (Haz.) (2008): *Ahmet Bâdî Dîvânı*, *İnceleme-Metin,* Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dan.: Prof. Dr. Süreyya Ali Beyzadeoğlu

Okur, Münevver (1992): *Cem Sultan Hayatı ve Şiir Dünyası,* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları

Owens, Meredtith (1971): *Âşık Çelebi Tezkiresi, Meşâirü'ş-Şu'arâ* London: Tıpkıbasım

Özön, Mustafa Nihat. (1954): *Edebiyat ve Tenkit Sözlüğü,* İstanbul: İnkılâp ve Aka Yayınları

Pakalın, Mehmet Zeki. (1993): *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. I, II, III, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi 1. Baskı

Peremeci, Osman Nuri. (1939): *Edirne Tarihi,* İstanbul

Reşat, Faik. (Tarihsiz): *Eslâf,* İstanbul: Tercüman 1001 Temel Eser

Rıza, S. Mehmet (1316): *Rıza Tezkiresi,* İstanbul

Riyâzi, Mehmet.(?):*Riyazi Tezkiresi,* Süleymaniye Kütüphanesi, Esat Ef., 3871

Sâmî, Şemseddin. (1989): *Kâmûs-ı Türkî,* İstanbul: Enderun Kitabevi

Sertoğlu, Midhat. (1986): *Osmanlı Tarih Lûgatı*, İstanbul: Enderun Kitabevi

Solmaz, Süleyman. (2005): *Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâsı,* Ankara: A.K.M.B. Yayını, Sayı:330-Tezkireler Dizisi:10

Süreyyâ, Mehmet. (1996): *Sicill-i Osmânî,* İstanbul: Sebil Yay., 1. Baskı

Şükûn, Ziya. (1967): *Gencine-i Güftâr, Farsça-Türkçe Lûgat,* İstanbul: Milli Eğitim Basımevi

Tahirü'l-Mevlevî. (1973): *Edebiyat Lügatı,* İstanbul: Enderun Kitabevi

Tarama Sözlüğü (1949): İstanbul: Türk Dil Kurumu, Cumhuriyet Basımevi

Tarlan, Ali Nihat. (1946): *Yavuz Sultan Selim Divanı,* İstanbul: Ahmet Halit Kitabevi

..........................., (2005): *Ahmet Paşa Divanı,* İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1. baskı

Üçok, Coşkun. (Çeviren) (1982): *Franz Babinger. Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri,* Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımı

Yakıt, İsmail. (2003): *Türk-İslam Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme.* İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2. Baskı

Yazır, M. Hamdi. (1962): *Hak Dîni Kur'an Dili*, Türkçe Tefsir, İstanbul

Yılmaz, Kâşif. (2001): *Güftî ve Teşrîfâtü'ş-Şu'arâsı,* Ankara: A.K.M.B. Yayını Sayı:225, Tezkireler Dizisi-Sayı:8

Yılmaz, Mehmet. (1992): *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler,* İstanbul: Enderun Kitabevi

Zavotcu, Gencay. (1994): *"Rıza Tezkiresinde Edirneli Şâirler", Yedi İklim*, Şubat Sayısı